

Militair Rechtelijk Tijdschrift

Gedrukt en uitgegeven op last van het Ministerie van Defensie

Jaargang LXVI

Januari 1973

Aflevering

1

Staatsuitgeverij 's-Gravenhage

Universiteit van Amsterdam

De Faculteit der Rechtsgeleerdheid roept in verband met het overlijden van Prof. Mr. H. H. A. de Graaff sollicitanten op voor de functie van

Lector in het Militaire Recht

bij voorkeur voor de volle werktijd.

Gedacht wordt aan de bestudering niet alleen van het militair- en commuun strafrecht en strafprocesrecht, maar ook van de hiermede verband houdende oorlogsrechtelijke en bondgenootschappelijke regelingen.

Prof. De Graaff bekleedde bij deze Faculteit naast een gewoon lectoraat tevens de functie van bijzonder hoogleraar vanwege De Koninklijke Vereniging tot beoefening der Krijgswetenschap.

Aan hen die voor deze functie in aanmerking wensen te komen, alsmede aan degene die op mogelijke kandidaten de aandacht willen vestigen wordt verzocht zich, binnen drie weken na de verschijning van dit blad, schriftelijk te wenden tot de voorzitter van de vacaturecommissie Prof. Mr. J. van Soest, Roemer Visscherstraat 21, Amsterdam, tot wie men zich ook om inlichtingen kan wenden.

De sollicitaties zullen vertrouwelijk worden behandeld door de vacaturecommissie, die is samengesteld uit drie hoogleraren, twee wetenschappelijke medewerkers en een student.

STRAFRECHTSPRAAK

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 14 september 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Luitenant-Kolonels R. P. Pieters en D. H. Abbenes:

Raadsman: Mr. K. Langeraar, advocaat te Amsterdam.

Militair oproer: het in „sit-down-staking” op het kazerneterrein samenrotten van een 40-tal dpl. soldaten om, aldus, in vereniging hun plicht te verzaken, immers niet op het appèl te verschijnen, waarna enkelen hunner een marechaussee bij de nestels grepen en tegen de onderbenen schopten en een andere marechaussee bij de nestels grepen, toen deze doende waren een tweetal arrestanten in een gereedstaande auto te doen plaats nemen.

Opzettelijke ongehoorzaamheid, door te weigeren een spandoek op te rollen en vervolgens te weigeren zich in arrest te begeben.

Verspreiden van een de tucht onder de krijgsmacht ondermijnend geschrift: het verspreiden van een stencil, waarin tot de bewuste sit-down-staking wordt opgewekt.

Muiterij: het in vereniging trachten de marechaussee te verhinderen, twee arrestanten af te voeren en deze marechaussees van hun vrijheid van handelen beroofd.

Bij geschrift een militair opruien tot het plegen van militair oproer: het ter verspreiding opstellen van voormeld geschrift.

Het door enkelen opgeworpen verweer dat zij gehandeld hebben uit morele plicht om al het mogelijke te doen voor een in voorlopig arrest verblijvende soldaat, verworpen.

Ten aanzien van 3 beklagden rekening gehouden met terzake reeds opgelegde krijgstuuchtelijke straf.

Straffen van één maand, zes weken en twee maanden militaire detentie.

In hoger beroep (zie de sententie achter het vonnis) deze feiten gequalificeerd als (verkort weergegeven):

Militair oproer,

Opzettelijke ongehoorzaamheid,

Verspreiden van een de tucht onder de krijgsmacht ondermijnend geschrift,

Bij geschrift een militair opruien tot enig misdrijf, in het Wetboek van Militair Strafrecht omschreven,

(vrijspraak van tenlastegelegde muiterij).

Bij de straftoemeting houdt het Hof rekening met het betoog van beklagden dat zij niet hebben gehandeld in het besef, zulk een ernstig misdrijf te plegen en dat zij niet anders wilden dan te laten blijken van hun protest

over een huns inziens onrechtvaardige behandeling van één hunner kameraden op een wijze die in de huidige maatschappij als min of meer geoorloofd wordt beschouwd.

Voorts brengt het Hof ten aanzien van één beklagde een eerder opgelegde straf ingevolge artikel 63 W.Sr. in rekening en houdt rekening met aan drie beklagden terzake reeds opgelegde krijgstuuchtelijke straffen ingevolge artikel 57 W.K.

Straffen van drie weken, één maand en zes weken militaire detentie.

(W.M.Sr. art. 114, 117, 119, 124, 146, 147; W.K. art. 57; W.Sr. art. 63)

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen:

1. K.A., geboren 5 juli 1952, dienstplichtig soldaat;
 2. V.I., geboren 28 april 1951, dienstplichtig soldaat;
 3. B.O., geboren 12 september 1948, dienstplichtig soldaat;
 4. K.O., geboren 5 oktober 1951, dienstplichtig soldaat;
 5. T.I., geboren 18 februari 1952, dienstplichtig soldaat;
 6. S.C., geboren 21 oktober 1951 dienstplichtig soldaat;
 7. P.R., geboren 27 april 1949, dienstplichtig soldaat-I;
 8. V.E., geboren 22 januari 1951, dienstplichtig soldaat-I;
 9. K.L., geboren 13 maart 1952, dienstplichtig soldaat;
 10. R.E., geboren 20 mei 1948, dienstplichtig soldaat;
- beklaagden;

Gezien: . . . enz.;

Gezien de vorderingen van de Auditeur-Militair overgelegd op de terechtzitting van 31 augustus 1972 strekkende tot veroordeling van: beklagde K.A. tot een militaire detentie voor de tijd van zes weken waarvan twee weken voorwaardelijk met een proeftijd van een jaar; beklagde V.I. tot een militaire detentie voor de tijd van zes weken waarvan twee weken voorwaardelijk proeftijd een jaar; beklagde B.O. tot een militaire detentie voor de tijd van acht weken waarvan twee weken voorwaardelijk proeftijd een jaar; beklagde K.O. tot een militaire detentie voor de tijd van zes weken; beklagde T.I. tot een militaire detentie voor de tijd van zes weken; beklagde S.C. tot een militaire detentie voor de tijd van twee maanden; beklagde P.R. tot een gevangenisstraf voor de tijd van zes weken; beklagde V.E. tot een militaire detentie voor de tijd van twee maanden; beklagde K.L. tot een militaire detentie voor de tijd van acht weken waarvan twee weken voorwaardelijk proeftijd een jaar; beklagde R.E. tot een militaire detentie voor de tijd van twee maanden; en gehoord de voorlezing van deze vorderingen;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagden is ten laste gelegd, na voeging van de tegen hen gezamenlijk en bijzonderlijk aangebrachte zaken:

„dat zij op of omstreeks 13 juni 1972 te Wezep, althans in Nederland,
 „als militairen in de zin der wet, nadat onder hen ontevredenheid was
 „ontstaan over de omstandigheid, dat een soldaat in voorlopig arrest
 „was gesteld en gehouden en verboden werd een dienaangaande te hou-
 „den soldaten-tribunaal op het terrein van de Prinses Margrietkazerne
 „te houden, opzettelijk op een terrein buiten genoemde kazerne, nabij de
 „ingang daarvan, tezamen en in vereniging zijn bijeengekomen en toen
 „aldaar tezamen zijn overeengekomen en hebben besloten om op 14 juni
 „1972 op het exercitie-terrein van de Prinses Margrietkazerne te Wezep
 „een sit-down-staking te houden van 13.00 uur tot 14.00 uur en voorts
 „toen aldaar hebben besloten, om, wanneer bijvoorbeeld één van de
 „deelnemers aan de staking door de Marechaussee zou worden meegenomen
 „en afgevoerd in een busje, alle anderen dan – teneinde zulks te
 „belemmeren of te vrijdelen – de armen in elkaar zouden haken en
 „tezamen het busje proberen binnen te gaan, of voor het busje gaan zitten
 „als dit weg reed, zijnde vervolgens op 14 juni 1972 te ca. 13.00 uur voor-
 „melde sit-down-staking gevolgd en gehouden, zulks terwijl te 13.15 uur
 „het middagappèl wordt gehouden en te 13.30 uur de middagdienst aan-
 „vangt, waaraan behalve door de beklagden K.A., V.I., B.O., K.O.,
 „T.I. en L.I. *) nog door enige tientallen militairen werd deelgenomen en
 „waarbij – nadat deze aktie was verboden en tijdens die aktie door of
 „namens het Kazernecommando werd ingegrepen – overeenkomstig en
 „als gevolg van hetgeen eerder door beklagden was overeengekomen,
 „beklaagde K.A. en beklagde V.I. gezamenlijk, althans ieder voor zich,
 „hebben/heeft geweigerd of opzettelijk nagelaten te gehoorzamen aan
 „het aan beiden door een meerdere gegeven dienstbevel tot het oprollen
 „van een spandoek en beklagden B.O., K.O. en T.I. gezamenlijk,
 „althans ieder voor zich, toen een patrouille van de Koninklijke Mare-
 „chaussee, te weten de Marechaussee 1e klasse J. Draaisma en de Mare-
 „chaussee 2e klasse B. Blauw, ingevolge opdracht en in het belang van de
 „dienst K.A. en V.I. wegens door dezen gepleegde opzettelijke ongehoor-
 „zaamheid aanhielden en wilden overbrengen naar een plaats van verhoor,
 „deze maatregel(en) opzettelijk en zonder daartoe bevoegd te zijn hebben
 „(heeft) belemmerd, althans voornoemde meerdere(n) tijdens die over-
 „brenging van hun vrijheid van handelen hebben beroofd door samen
 „met andere militairen in de richting van een gereedstaande kombi
 „(busje) te hollen en, toen voornoemde meerdere(n) K.A. en V.I. in het
 „busje drukten, zich gelijktijdig of nagenoeg gelijktijdig in dat busje bin-
 „nen te wringen, waarbij en waarna genoemde meerdere(n) was/waren
 „genoodzaakt de opdringende militairen af te weren en zelfs met enig
 „geweld ruimte moesten scheppen teneinde zelf in te kunnen stappen,
 „hebbende beklagden, behoudens de bijzondere door hen bedreven,

*) L.I. is, althans in dit proces, geen beklagde: (Red.)

„afzonderlijk telastegelegde, feiten, door te handelen als bovenomschreven samengerot om in vereniging hun plicht te verzaken, terwijl het dien-
 „tengevolge tot enige feitelijkheid of bedreiging daarmee is gekomen, al-
 „thans, door te handelen als bovenomschreven samengespannen tot mili-
 „tair oproer, muiterij of ongehoorzaamheid”;

en de beklaagden K.A. en V.I. ieder voor zich:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke
 „Landmacht, althans als militair in de zin der wet op of omstreeks 14
 „juni 1972 te Wezep,

„1. toen hij van zijn meerdere, de sergeant-majoor W. S. Platteel – naar
 „aanleiding van de omstandigheid, dat hij toen deelnam aan een sit-down-
 „staking op het exercitieterrein en daarbij samen met dpl. soldaat V.I.
 „en K.A. een spandoek had ontrold en omhooghield – het bevel kreeg om
 „het spandoek op te rollen opzettelijk heeft nagelaten aan voormeld
 „dienstbevel te gehoorzamen, immers willens en wetens het spandoek toen
 „niet terstond heeft opgerold, en voorts, toen voormelde meerdere hem
 „het bevel gaf, naar de wachtcommandant te gaan, eveneens opzettelijk
 „heeft nagelaten te gehoorzamen aan dit dienstbevel door te blijven zitten,
 „waar hij zat”;

„2. tezamen met andere soldaten, waaronder V.I. respectievelijk K.A.
 „althans alleen, een geschrift te weten Wezp, pamflet 6, gedateerd 14 juni
 „1972, hetwelk als bijlage is gevoegd bij proces-verbaal nr. 173/72 van de
 „Brigade Kon. Marechaussee te Wezep, waarin onder meer het navolgen-
 „de is opgenomen:

„„Het Soldatentribunaal van gisteren werd door de plv. kazernecom-
 „mandant verboden – waarschijnlijk omdat hij niet wil dat wij soldaten
 „„ons oordeel uitspreken over de intimidatie van de kazerneleiding.
 „„De Vergadering werd toch gehouden – buiten de poort.

„„Daar besloten 30 maten, met 1 stem tegen, dat het nu de tijd is voor
 „„SOLIDARITEIT.

„„Vanmiddag van 13.00 tot 14.00 uur is er een SIT DOWN-STAKING
 „„op het EXERCITIE TERREIN. 13.00 uur SIT DOWN EXERCITIE TERREIN
 „„WEEST SOLIDAIR”;

„zijnde alzo een geschrift waarin wordt getracht de tucht onder de
 „krijgsmacht te ondermijnen, in meerdere exemplaren onder in de Prin-
 „ses Margrietkazerne aldaar gelegde militairen heeft verspreid en/of
 „ter verspreiding in voorraad heeft gehad, terwijl hij, beklagde, bekend
 „was met de strekking van dat geschrift om de tucht onder de krijgsmacht
 „te ondermijnen”;

en de beklaagden B.O., K.O. en T.I. ieder voor zich:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke
 „Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 14
 „juni 1972 te Wezep, althans in Nederland, tezamen en in vereniging met
 „de dienstplichtige soldaten K.O. en T.I., respectievelijk B.O. en T.I.,

„respectievelijk B.O. en K.O., toen hun meerderen de Marechaussee I „klasse J. Draaisma en de Marechaussee II klasse B. Blauw, twee soldaten „te weten K.A. en V.I., verdacht van het plegen van opzettelijke ongehoor- „zaamheid, hadden aangehouden en doende waren dezen te geleiden naar „een Volkswagenbusje, teneinde hen ingevolge bekomen opdracht over te „brengen naar het Brigadegebouw van de Koninklijke Marechaussee „aldaar, opzettelijk genoemde meerderen van hun vrijheid van handelen „hebben beroofd, immers willens en wetens die meerderen bij die over- „brenging hebben gehinderd en belemmerd door gezamenlijk op die meer- „deren toe te hollen en zo op te dringen, dat slechts met de grootste moeite „de aangehouden soldaten door die meerderen in het voertuig konden „worden geduwd, waarbij beklagde en zijn mededaders zich gelijktijdig „of nagenoeg gelijktijdig in dat voertuig binnenwongen;

„althans, indien terzake van het voorgaande geen veroordeling kan of „mocht volgen,

„dat hij toen aldaar opzettelijk zonder daartoe bevoegd te zijn de door „de Commandant van de Prinses Margrietkazerne aldaar getroffen „maatregel – in het belang van de krijgsmacht of van de dienst ondernomen „of bevolen – n.l. de maatregel om door enige leden van de Kon. Mare- „chaussee twee soldaten, die geweigerd hadden een ontrold spandoek op „te rollen en zich te verwijderen, aan te houden en over te brengen naar „de Brigade van de Kon. Marechaussee te Wezep, heeft belemmerd, door „opzettelijk, toen aldaar twee Marechaussee’s ter uitvoering van voor- „omschreven maatregel de twee eerderbedoelde soldaten hadden vastge- „pakt en in een militair voertuig (Combi) wilden brengen, naar dat voer- „tuig toe te hollen en zo op te dringen, dat slechts met de grootste moeite „de aangehouden soldaten in het voertuig konden worden geduwd, waar- „bij beklagde zich gelijktijdig of nagenoeg gelijktijdig in dat voertuig „binnen wrong”;

en de beklagden S.C., P.R., V.E. en K.L. ieder voor zich:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke „Landmacht, althans als militair in de zin der wet op of omstreeks 13 of „14 juni 1972 te Wezep, althans in Nederland tezamen met de dpl. sol- „daten P.R., V.E., K.L. respectievelijk V.E., S.C., K.L., respectievelijk „P.R., S.C., K.L. respectievelijk P.R., V.E., S.C., althans alleen, als be- „stuurslid of lid van de plaatselijke afdeling van de Vereniging van Dienst- „plichtige Militairen (VVDM) bij geschrifte te weten door middel van een „in meerdere exemplaren onder de in de Prinses Margrietkazerne aldaar „gelegerde militairen verspreid pamflet Wezp, nr. 6, gedateerd 14 juni 1972, „hetwelk als bijlage is gevoegd bij het proces verbaal no. 173/72 van de „Brigade Koninklijke Marechaussee te Wezep, waarin onder meer het „navolgende is opgenomen: . . . (enz.; zie boven – Red);

„primair: die militairen heeft opgeruid tot militair oproer, mouterij „en/of opzettelijke ongehoorzaamheid, althans tot enig misdrijf, in het

„Wetboek van Militair Strafrecht omschreven ;

„*subsidiar*: heeft getracht de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen ; althans indien terzake van het voorgaande geen veroordeling kan of mocht volgen,

„*meer subsidiar*: dat hij toen aldaar tezamen met eerdergenoemde soldaten althans alleen, een geschrift, te weten Wezp, pamflet 6, gedateerd 14 juni 1972, hetwelk als bijlage is gevoegd bij het proces-verbaal, nr. 173/72 van de Brigade Koninklijke Marechaussee te Wezep, waarin onder meer het navolgende is opgenomen: . . . (*enz.*; *zie boven – Red.*); zijnde alzo een geschrift waarin wordt getracht de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen, in meerdere exemplaren onder de in de Prinses Margrietkazerne aldaar gelegde militairen heeft verspreid en/of ter verspreiding in voorraad heeft gehad, terwijl hij, beklaagde, bekend was met de strekking van het geschrift om de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagden, ieder voor zich, bij hun verhoor door de Officier-Commissaris onder meer zakelijk hebben verklaard:

beklaagde K.A.: Ik geef toe, dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht in werkelijke dienst, op 13 juni 1972 in Wezep tezamen en in vereniging met enkele tientallen militairen, onder wie de mij bekende soldaten V.I. en L.I. van mijn compagnie en naar ik aanneem ook de mij toen nog niet bekende medebeklaagden P.R., V.E., S.C., R.E., K.L., B.O., K.O. en T.I., in een tevoren aangekondigde vergadering, soldatentribunaal genoemd, ben overeengekomen en heb besloten op 14 juni 1972 op het exercitieterrein van de Prinses Margrietkazerne in Wezep een sit-down-staking te houden van 13.00 uur tot 14.00 uur. Ook heb ik toen met instemming aangehoord de daar gemaakte afspraak dat de zit-stakers bij arrestatie van enkelingen door de marechaussee als groep zouden proberen dit te verijdelen door bijvoorbeeld arminhaken en gezamenlijk in het busje te stappen. Wij begrepen naar ik aanneem van elkaar te beseffen dat zulk een samengroeping voor de deelnemers zou neerkomen op plichtsverzaking, daar 13.15 uur het tijdstip is van het tweede werkappèl, en 13.30 uur de middagdienst begint, en, daar militairen marechausseeoppatrouilles niet mogen hinderen. Ik erken dat deze sit-down-staking op 14 juni 1972 tegen 13.00 uur inderdaad is gehouden en dat hieraan enkele tientallen militairen hebben deelgenomen. Mijn medebeklaagde V.I. en ik hebben hieraan ook meegedaan. Wij hebben ons hierbij schuldig gemaakt aan opzettelijke ongehoorzaamheid aan bevelen van een sergeant-majoor. Toen wij als arrestanten door een marechausseeoppatrouille toen werden overgebracht naar een gereedstaand busje hebben naar ik zag mijn mede-beklaagden B.O., K.O. en T.I. met vele anderen oprindende zitstakers die meerderen tijdens die overbrenging gehinderd en gedrieën kans gezien dat busje tegen de wil van die beide meerderen binnen

te dringen. Ik erken dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke landmacht in werkelijke dienst op 14 juni 1972 in Wezep tijdens mijn deelname aan genoemde sit-down-staking waarbij ik samen met dienstplichtig soldaat V.I. een spandoek had ontrold en omhoog hield, van mijn meerdere sergeant-majoor W. S. Platteel bevel heb gekregen dat spandoek op te rollen. Ik heb welbewust nagelaten aan dit bevel te gehoorzamen. Ik ben, evenals V.I., dat doek in ontronde toestand blijven omhoog houden. Toen vervolgens genoemde meerdere mij opdroeg naar de wachtcommandant te gaan, heb ik eveneens willens en wetens nagelaten te gehoorzamen aan dit dienstbevel door te blijven zitten waar ik zat. Ook erken ik die dag in de Prinses Margriet-kazerne in Wezep onder aldaar gelegerde militairen tezamen met enkele andere soldaten onder wie V.I. in tientallen exemplaren heb verspreid het pamflet WEZP nr 6 gedateerd 14 juni 1972 waarvan een exemplaar als bijlage is gevoegd bij het procesverbaal nr 173/72 van de Brigade Koninklijke Marechaussee Wezep, dat onder meer de tekst bevat zoals die in mijn verwijzingsbeschikking is aangehaald. Het zal wel zo zijn dat ik zodoende mede-militairen heb opgewekt samen te groeien tot gemeenschappelijk plichtsverzuim. Ik ontken dat het pamflet een tuchtondermijnende strekking heeft. Toen ik het ging verspreiden kende ik de inhoud wel;

beklaagde V.I.: Ik geef toe dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke landmacht in werkelijke dienst op 13 juni 1972 in Wezep tezamen en in vereniging met enkele tientallen mede-militairen, onder wie de mij bekende V.E., K.L., S.C., en K.A. en, naar ik aanneem, ook mijn mede-beklaagden P.R., R.E., B.O., K.O. en T.I., in een tevoren aangekondigde vergadering, soldatentribunaal genoemd, ben overeengekomen en heb besloten op 14 juni 1972 op het exercitieterrein van de Prinses Margrietkazerne in Wezep een sit-down-staking te houden van 13.00 uur tot 14.00 uur, om vrijlating te bereiken van arrestant Siebrand. Ook spraken wij toen af dat wij door arm-inhaken de Marechaussee zouden proberen te beletten zit-stakers als enkelingen uit de groep te halen. Ik wist dat normaal gesproken voor militairen in een kazerne de verplichting bestaat te 13.15 uur op het tweede werkappèl te staan en aldus met hun middagdienst te beginnen; ook wist ik dat normaal gesproken militairen verplicht zijn dienstdoende marechaussee's hun vrijheid van handelen te laten, maar ik vond dat deze plichten werden opgeheven voor hen, die een zwaarder wegende plicht wilden nakomen door aan te dringen op vrijlating van de mijns inziens ten onrechte in Nieuwersluis opgeborgen Siebrand. Ook geef ik toe dat ik op 14 juni 1972 in Wezep als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke landmacht in werkelijke dienst met enkele tientallen mede-militairen aan die voorgenomen sit-down-staking tegen 13.00 uur heb deelgenomen. Wij zaten vlak bij het exercitieterrein op de grond. Samen met dienstplichtig soldaat K.A. hield ik een ontrold spandoek omhoog. Wij kregen toen van onze meerdere, sergeant-majoor W. S.

Platteel, naar aanleiding hiervan het bevel het spandoek op te rollen. Ik heb welbewust nagelaten aan dit dienstbevel te gehoorzamen door het doek niet op te rollen maar het te blijven omhoog houden. Sergeant-majoor Platteel stelde K.A. en mij toen in arrest en gaf ons bevel naar de wachtcommandant te gaan. Ook aan dit bevel heb ik welbewust geen uitvoering gegeven, door te blijven zitten waar ik zat. Ook heb ik die dag samen met enkele andere soldaten, onder wie K.A., onder mede-militairen gelegerd in de Prinses Margrietkazerne in Wezep enkele tientallen exemplaren verspreid van het pamflet WEZP no. 6, gedateerd 14 juni 1972, waarvan ook een exemplaar als bijlage is gevoegd bij het proces-verbaal nr. P. 173/72 van de brigade Koninklijke Marechaussee Wezep, bevattend onder meer de zinnen, aangehaald in mijn verwijzingsbeschikking van 1 dezer, no. A 1716/I/72. Ik erken dat ik hiermee die militairen tot deelname aan die sit-down-staking heb opgewekt. Ik kende de inhoud van het pamflet, voordat ik het ging verspreiden. Ik heb dit alles gedaan uit verontwaardiging over het mijns inziens onverdiende arrest van Siebrand;

beklaagde B.O.: Ik geef toe, dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke landmacht in werkelijke dienst, op 13 juni 1972 in Wezep, tezamen en in vereniging met een vijftientigtal medemilitairen, onder wie de mij bekende mede-beklaagden P.R., V.E., S.C., R.E., K.L., K.A., V.I. en T.I., in een tevoren aangekondigde vergadering, soldatentribunaal genoemd, ben overeengekomen en heb besloten, op 14 juni 1972 op het exercitieterrein van de Prinses Margrietkazerne in Wezep, een sit-down-staking te houden van 13.00 uur tot 14.00 uur. Wij deden dit naar ik zag door handopsteken. Wij wisten naar ik begreep, verplicht te zijn te 13.15 uur op het appèl te staan, dan wel op andere wijze tegen 13.30 uur de middagdienst te beginnen. Ook spraken wij af, een te verwachten aanhouding door de marechaussee van enkelingen, door arm-inhaken te beletten. Ook erken ik dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke landmacht in werkelijke dienst op 14 juni 1972 in Wezep tegen 13.00 uur met enkele tientallen mede-militairen aan de afgesproken sit-down-staking heb deelgenomen door daar op de grond te gaan zitten. Toen wij zagen dat onze medestakers K.A. en V.I. door twee marechaussees werden aangehouden en overgebracht naar een Volkswagenbusje, drongen wij onder aansporingen als: „Dan allemaal erin!” naar het busje op, om uitvoering te geven aan onze afspraak van de vorige avond, en aan onze bedoeling naar buiten op te treden als groep. Wij zagen, dat wij hierdoor de marechaussees enigszins in hun vrijheid van handelen beperkten. Toch bleven wij doorlopen, met de bedoeling desondanks te proberen in het busje te komen. Dit laatste is mij en een tweetal mede-opdringende stakers gelukt. Toen ik in het busje zat, zag ik dat zij waren mijn medebeklaagde T.I., en een soldaat, die ik later leerde kennen als K.O. Het zal wel zo zijn, dat die marechaussee door ons opdringen moeite hadden K.A. en V.I. tijdig in

het busje te krijgen. Ons binnendringen vond plaats nagenoeg gelijktijdig, in elk geval voordat de marechaussee de deur kon sluiten. Wij hebben hen hierdoor belemmerd in de uitvoering van de maatregel tot aanhouding van uitsluitend die twee arrestanten. Dat was ook onze bedoeling. Wij hebben ons tribunaal gehouden buiten de kazernepoort uit ontevredenheid over de behandeling van Siebrand. Ons was verboden dat tribunaal te houden binnen de kazerne;

beklaagde K.O.: Ik geef toe, dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke landmacht in werkelijke dienst op 13 juni 1972 in Wezep tezamen en in vereniging met enkele tientallen mede-militairen onder wie de mij bekende soldaat-I.P.R., in een tevoren aangekondigde vergadering, soldatentribunaal genoemd, ben overeengekomen en heb besloten, op 14 juni 1972 op het exercitieterrein van de Prinses Margrietkazerne te Wezep een sit-down-staking te houden van 13.00 uur tot 14.00 uur. Wij wisten dat wij verplicht waren te 13.15 uur op appèl te staan, om zo de middagdienst te beginnen. Ook hebben wij hetzij toen, hetzij de volgende dag tijdens de staking, afgesproken dat wij een arrestatie-poging van enkelingen door de Koninklijke Marechaussee door arm-inhaken als groep zouden tegen gaan. Ook geef ik toe dat ik als soldaat bij de Koninklijke landmacht in werkelijke dienst op 14 juni 1972 in Wezep met enkele tientallen mede-militairen tegen 13.00 uur inderdaad aan die voorgenomen sit-down-staking heb deelgenomen. Toen wij daar zagen, dat een tweetal marechaussees doende was twee medestakers over te brengen naar een Volkswagenbusje, heb ik tezamen met een aantal mede-stakers die marechaussees van hun vrijheid van handelen beroofd door gezamenlijk op hen toe te hollen en zo op te dringen dat zij slechts met grote moeite de beide aangehouden soldaten in het busje konden duwen, waarbij ik met een tweetal mededaders vrijwel gelijktijdig in dat voertuig ben binnengedrongen. Ik heb gehandeld uit verontwaardiging over onevenredig lang voorarrest van Siebrand voor een naar ik las gering vergrijp;

beklaagde T.I.: Ik geef toe, dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke landmacht in werkelijke dienst op 13 juni 1972 in Wezep tezamen en in vereniging met enkele tientallen mede-militairen onder wie de mij bekende soldaten, mijn mede-beklaagden P.R., V.E., S.C. en B.O., in een tevoren aangekondigde vergadering, Soldatentribunaal genoemd, ben overeengekomen en heb besloten op 14 juni 1972 op het exercitieterrein van de Prinses Margrietkazerne in Wezep een sit-down-staking te houden van 13.00 uur tot 14.00 uur. Wij besloten hiertoe bij handopsteken. Wij begrepen natuurlijk allemaal dat wij verplicht waren te 13.15 uur op appèl te staan dan wel op andere wijze tegen 13.30 uur de middagdienst te beginnen. Vervolgens spraken wij af, wanneer de Marechaussee een staker als enkeling eruit zou willen halen, hiertegen ons als groep te verzetten, bijvoorbeeld door arminhaken, of door gezamenlijk het busje binnen te dringen. Ook geef ik toe dat ik als dienstplichtig soldaat bij de

Koninklijke landmacht in werkelijke dienst op 14 juni 1972 in Wezep tezamen en in vereniging met enkele tientallen mede-militairen aan de afgesproken sit-down-staking heb deelgenomen. Toen wij zagen dat twee marechaussees te omstreeks 13.15 uur twee mede-stakers hadden aangehouden en doende waren deze naar een Volkswagenbusje over te brengen, zijn wij gezamenlijk op hen toegehold en zo opgedrongen dat zij slechts met veel moeite de aangehouden soldaten in het voertuig konden duwen. Wij hebben daarmee die marechaussees van hun vrijheid van handelen beroofd. Ik zag aan hun strepen dat zij mijn militaire meerderen waren. Wij deden dat welbewust en tot uitvoering van de eerdergemaakte afspraak. Het was onze bedoeling dat zoveel mogelijk van ons in dat busje zouden binnendringen. Met een tweetal mede-stakers, naar mij later bleek de dienstplichtig soldaten B.O. en K.O., ben ik daar toen in geslaagd. Wij hebben ons tribunaal gehouden direct buiten de kazernepoort uit ontevredenheid over een onevenredig langdurig voorlopig arrest van soldaat Siebrand in Nieuwersluis. Ons was verboden dat tribunaal te houden binnen de kazerne.

beklaagde S.C.: Ik geef toe dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht in werkelijke dienst op 13 juni 1972 in Wezep tezamen en in vereniging met enkele tientallen mede-militairen onder wie naar ik zag de mij bekende P.R., V.E., V.I., R.E. en B.O. in een tevoren aangekondigde vergadering, soldatentribunaal genoemd, ben overegekomen en heb besloten op 14 juni 1972 op het exercitieterrein van de Prinses Margrietkazerne in Wezep, een sit-down-staking te houden van 13.00 tot 14.00 uur. Dit tribunaal hadden wij als leiding van de VVDM-afdeling belegd uit misnoegen over de behandeling van ons medebestuurslid S. Ons besluit tot die staking namen wij bij handopsteken met vrijwel algemene stemmen van de deelnemers aan dat tribunaal. Natuurlijk wisten wij dat wij verplicht waren uiterlijk 13.30 uur met de middagdienst te beginnen, zoniet al eerder op appèl te staan. Ook geef ik toe, als lid van de redactie van WEZP te hebben deelgehad in de verspreiding onder de militairen van de Prinses Margrietkazerne in Wezep, van pamflet WEZP no. 6 van 14 juni 1972. Aan het opstellen van de tekst zelf kan ik hebben deelgenomen, ik weet dat niet meer. Ik wil er wel voor verantwoordelijk zijn. Wij hebben dit pamflet in enkele honderden exemplaren laten stencillen en deze op ons kantoor in de kazerne ter verspreiding voorhanden gehad. Wie de feitelijke uitdeling hebben verzorgd, is mij ontgaan. Ik erken dat het pamflet gelijkkluidend is aan het exemplaar dat u mij toont, als bijlage bij proces-verbaal no. P 173/72 van de Koninklijke Marechaussee, brigade Wezep;

beklaagde P.R.: Ik geef toe dat ik als dienstplichtig soldaat-I bij de Koninklijke Landmacht in werkelijke dienst op 13 juni 1972 in Wezep tezamen en in vereniging met enkele tientallen militairen, onder wie mijn mede-beklaagden V.E., S.C., V.I., R.E. en K.O. en naar ik aanneem ook

mijn mede-beklaagden L.I.*), K.L., K.A., B.O. en T.I., in een tevoren aangekondigde vergadering, soldatentribunaal genoemd, ben overeengekomen en heb besloten, op 14 juni 1972 op het exercitieterrein van de Prinses Margrietkazerne in Wezep een sit-down-staking te houden van 13.00 uur tot 14.00 uur. Ook hebben wij toen besloten op mijn voorstel, de te verwachten Marechaussee bij haar pogingen enkelingen eruit te halen door bijvoorbeeld arm-inhaken als groep tegen te gaan. Wij begrepen, dacht ik allen, dat deze afspraak inhield het verzuim van onze plicht te 13.15 uur op het tweede werkappèl te staan en zo onze middagdienst te beginnen. Ik erken dat die voorgenomen sit-down-staking op 14 juni 1972 tegen 13.00 uur door enkele tientallen militairen inderdaad is gehouden. Ik neem aan dat hieraan deelnemende mede-beklaagden K.A. en V.I. daarbij inderdaad opzettelijk ongehoorzaam zijn geweest en mijn mede-beklaagden B.O., K.O. en T.I., eveneens deelnemend aan de staking, de Marechaussee-patrouille bij de overbrenging van arrestanten K.A. en V.I. naar een gereedstaand busje, hebben gehinderd en zelfs kans zagen dat busje binnen te dringen. Ik heb dat niet kunnen meemaken omdat ik toen bij de Marechaussee werd vastgehouden. Ook geef ik toe dat ik, tezamen met de dienstplichtig soldaten V.E. en S.C., als redacteurs van het afdelingsorgaan van VVDM-Wezep, door middel van een door ons opgesteld en gestencild pamflet WEZP no. 6 gedateerd 14 juni 1972, waarvan een exemplaar als bijlage is gevoegd bij het proces-verbaal no. 173/72 van de Brigade Koninklijke Marechaussee Wezep en waarvan vele tientallen exemplaren zijn verspreid onder in de Prinses Margrietkazerne te Wezep gelegerde militairen, deze op 14 juni 1972 in Wezep heb opgewekt tot deelneming aan de sit-downstaking die middag van 13.00 uur tot 14.00 uur. Ik erken dat ik hiermee heb opgewekt tot samengroeping van minstens 5 militairen tot gemeenschappelijk plichtsverzuim.;

beklaagde V.E.: Ik geef toe als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke landmacht in werkelijke dienst op 13 juni 1972 in Wezep tezamen en in vereniging met enkele tientallen mede-militairen, onder wie ik zag de mij bekende soldaten P.R., K.A., V.I., R.E. en B.O., in een tevoren aangekondigde vergadering, soldatentribunaal genoemd, te zijn overeengekomen en te hebben besloten tot het houden van een zitstaking op het exercitieterrein van de Prinses Margrietkazerne in Wezep op 14 juni 1972 van 13.00 uur tot 14.00 uur. Dit tribunaal was uitgeschreven door het VVDM-afdelingsbestuur naar aanleiding van het ons inziens onredelijk arrest van soldaat Siebrand. Wij waren ook misnoegd over het verbod dit tribunaal te houden binnen de kazerne. Wij hielden het nu even buiten de kazernepoort. Ik zag dat wij ons besluit namen bij handopsteken met vrijwel algemene stemmen. Wij wisten mijns inziens allen dat wij verplicht waren uiterlijk 13.30 uur onze middagdienst te beginnen, dan wel te 13.15

*) L.I. is, althans in dit proces, geen medebeklaagde. (*Red.*)

uur op appèl te staan. Vervolgens spraken wij daar toen ook af dat wij eventuele afzondering door marechaussee van enkelingen als groep zouden tegengaan bijvoorbeeld door arm-inhaken. De aanwijzing tot deze tactiek werd gegeven door P.R. Ik begreep dat wij allen hiermee instemden. P.R. en ik zijn op dat tribunaal als gespreksleider opgetreden. Het idee van de zitstaking heb ik zien en horen opperen door een mij niet met name bekende mede-militair. Hij zei: „De boel moet maar eens plat.” Ook geef ik toe dat ik die dag in Wezep aan het einde van ons tribunaal heb opgeschreven wat de vergadering in het uit te geven WEZP-pamflet no. 6 wilde doen opnemen. Dit werd de tekst zoals het verschenen pamflet van 14 juni 1972, waarvan u een exemplaar mij toont, gevoegd als bijlage bij het proces-verbaal P 173/72 van de Brigade Koninklijke Marechaussee Wezep, die bevat. Samen met P.R. en enkele anderen heb ik dit pamflet in Zwolle laten stencillen en dit in enkele honderden exemplaren ter verspreiding gebracht naar Wezep, en nog die avond daartoe neergelegd in ons VVDM-kantoor in de kazerne. Wie precies voor de uitdeling zouden zorgen is mij ontgaan. Dit zou pas gebeuren na de ochtenddienst van 14 juni. Ik geef toe dat ik zodoende heb deelgenomen aan het opwekken van medemilitairen in de Prinses Margrietkazerne te Wezep, tot het met velen samengroepen tot verenigd plichtsverzuim;

beklaagde K.L.: Ik geef toe dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke landmacht in werkelijke dienst, op 13 juni 1972 te Wezep, tezamen en in vereniging met een aantal militairen, onder wie de mij bekende V.E., P.R., S.C., K.A., en V.I. en naar ik aanneem, de mij toen nog niet bekende mede-beklaagden R.E., B.O., K.O. en T.I. in een tevoren aangekondigde vergadering, soldatentribunaal genoemd, ben overeengekomen en heb besloten op 14 juni 1972 op het exercitieterrein van de Prinses Margriet-kazerne in Wezep een sit-down-staking te houden van 13.00 uur tot 14.00 uur. Ook spraken wij toen af wanneer de marechaussee een of meer zitstakers zou willen verwijderen ons hiertegen als groep te doen gelden. Wij begrepen van elkaar te beseffen dat zulk een samengroeping voor de deelnemers zou neerkomen op verzuimen van hun plicht te 13.15 uur op appèl te staan en te 13.30 uur hun middagdienst te beginnen. Ik erken dat genoemde sit-down staking op 14 juni 1972 tegen 13.00 uur inderdaad is gehouden. Ik heb hieraan met enkele tientallen mede-militairen deelgenomen, evenals naar ik zag K.A. en V.I., mijn mede-beklaagden. Ik ben bereid aan te nemen dat K.A. en V.I. zich daarbij hebben schuldig gemaakt aan opzettelijke ongehoorzaamheid en dat mijn mede-beklaagden B.O., K.O. en T.I. eveneens deelnemend aan die staking, een marechaussee-patrouille van een tweetal meerderen bij de overbrenging van arrestanten K.A. en V.I. naar een gereedstaand busje tezamen met de overige deelnemers hebben gehinderd en zelfs kans gezien hebben tegen haar wil het busje binnen te dringen. Ook geef ik toe dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke landmacht in werkelijke dienst op 14 juni

1972 in Wezep als lid van de VVDM, behorend tot haar plaatselijke afdeling, een dertigtal exemplaren van het pamflet WEZP no. 6 van 14 juni 1972, waarvan een exemplaar is gevoegd als bijlage bij het proces-verbaal no. 173/72 van de brigade Koninklijke Marechaussee in Wezep, heb verspreid onder in de Prinses Margrietkazerne te Wezep gelegerde militairen. Ik erken dat ik door deze verspreiding mede-militairen heb opgewekt tot deelname aan een sit-downstaking van 13.00 uur tot 14.00 uur op het exercitieterrein van hun kazerne, te houden op diezelfde dag, terwijl zij verplicht waren te 13.15 uur op appèl te staan en te 13.30 uur hun middagdienst te beginnen. Ik kende de inhoud van dit pamflet voordat ik het ging verspreiden. Ik heb die dingen op eigen houtje verspreid. Wie dat nog meer deed, wist ik niet precies. Ik heb aan deze samenspanning meegedaan omdat ik het arrest van Siebrand onrechtvaardig vond;

beklaagde R.E.: Ik geef toe dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke landmacht in werkelijke dienst op 13 juni 1972 in Wezep tezamen en in vereniging met een aantal militairen onder wie de mij bekende soldaat-I V.E. en soldaat-I P.R., en naar ik aanneem, de mij toen nog niet bekende mede-beklaagden S.C., K.A., V.I., K.L., B.O., K.O. en T.I., in een tevoren aangekondigde vergadering, soldatentribunaal genoemd, mijn instemming heb betuigd met het aldaar door de vergadering genomen besluit, op 14 juni 1972 op het exercitieterrein van de Prinses Margrietkazerne in Wezep een sit-down-staking te houden van 13.00 uur tot 14.00 uur, alsook met de voorgenomen tactiek om, wanneer marechaussee of andere meerderen een of meer zitstakers zouden willen verwijderen, door gemeenschappelijk arm-inhaken ons daartegen als groep te verzetten. Wij begrepen van elkaar te beseffen dat zulk een samengroeping voor de deelnemers zou neerkomen op plichtsverzaking, daar 13.15 uur het tijdstip is van middagappèl en 13.30 uur de middagdienst begint. Ook was ons duidelijk dat er wel militaire meerderen zouden komen met bevelen tot beëindiging van deze samengroeping. Ik erken dat genoemde sit-down-staking op 14 juni 1972 inderdaad is gehouden en dat hieraan enkele tientallen militairen hebben deelgenomen. Ik ben bereid aan te nemen dat mijn medebeklaagden K.A. en V.I. hieraan deelnemend, zich hebben schuldig gemaakt aan opzettelijke ongehoorzaamheid en dat mijn medebeklaagden B.O., K.O. en T.I. eveneens aan die staking deelnemend, een marechaussee-patrouille, bestaande uit een tweetal meerderen, bij de overbrenging van arrestanten K.A. en V.I. naar een gereedstaand busje, hebben gehinderd. De deelnemers aan het tribunaal op 13 juni moeten, toen ik mijn instemming betuigde, hebben begrepen, dat ik daar was als lid van het hoofdbestuur van de VVDM. Ik heb aan deze samenspanning meegedaan omdat ik verontwaardigd was over het arrest van Siebrand, dat ik aanvoelde als represaille op een actief VVDM-bestuurlid en omdat ik vond dat het VVDM-hoofdbestuur deze represaille moest beantwoorden. Dit vond ik wel enkele mogelijke strafbare feiten waard;

Overwegende, ten aanzien van het aan alle beklaagden gezamenlijk tenlastegelegde:

dat Hamel, Cornelis Arie, oud 44 jaar, wonende te Harderwijk, luitenant-kolonel der Genie, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Van 12 tot en met 16 juni 1972 heb ik het commando waargenomen van de Prinses Margrietkazerne en van 101 Geniegevechtsgroep, beide in Wezep. Op 13 juni 1972 heb ik verboden een zogenaamde soldatentribunaal over de zaak Siebrand door de VVDM te doen beleggen binnen de kazerne. Mijn toegevoegd S2 van 11 Geniebataljon, sergeant-majoor Thijssens, heeft mij die avond nog gemeld dat dit tribunaal nu was gehouden buiten de kazernepoort en dat hierop was besloten tot een of andere protest-actie, te houden de volgende dag tussen 13.00 uur en 14.00 uur. In de kazerne gold zoals ieder wist de verplichting de middagdienst te beginnen uiterlijk 13.30 uur behoudens eerder per compagnie desgewenst te houden werkappèl, te 13.20 uur. Ik heb niet eerder dan tegen 12.30 uur uit het inmiddels in de kazerne verspreide pamflet WEZP nr 6 vernomen dat het ging om een sit-down-staking op het exercitieterrein, die middag te houden van 13.00 uur tot 14.00 uur;

dat Drescher, Michael Leo, oud 28 jaar, beroep: fotograaf, wonende te Amsterdam, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 13 juni 1972 ben ik in Wezep aanwezig geweest bij het zogenaamde soldatentribunaal dat het plaatselijk VVDM-afdelingsbestuur had willen houden binnen de Prinses Margrietkazerne, maar dat na een verbod nu werd gehouden buiten de poort. Ik zag dat enkele tientallen jongemannen hieraan deelnamen, onder andere de mij bekende soldaten V.E., B.O. en T.I. Ik zag en hoorde dat een roodharige jongeman, mij later aangeduid als soldaat P.R., en V.E. optraden als gespreksleiders. Ik heb daar toen gehoord en gezien dat enkele tientallen militairen onder wie V.E., B.O. en T.I., door handopsteken hun instemming betuigden en afspraken de volgende dag op het exercitieterrein in de Prinses Margrietkazerne een sit-downstaking te houden van 13.00 uur tot 14.00 uur. Vervolgens werd ook besproken dat de stakers te verwachten arrestatie door marechaussee van enkelingen, door arm-inhaken en gezamenlijk haar busje binnendringen, moesten tegengaan. Ik kreeg de indruk dat de stakers-in-spé hiermee instemden. Niemand maakte bezwaar. Er heerste een eendrachtige stemming toen deze tactiek werd besproken. Ik zag en hoorde dat de aanwijzingen omtrent de te volgen tactiek werden gegeven door de roodharige voorman, die mij later werd aangewezen als P.R. Aan het einde van deze bijeenkomst zag en hoorde ik een jongeman in wit spijkerpak met lang blond haar het woord nemen en zeggen: „Het hele Hoofdbestuur en de hele „VVDM staan achter deze actie.” Hieruit begreep ik met een lid van het Hoofdbestuur van doen te hebben. Ik hoorde hem vervolgens ook toe-

zeggen voor spandoekmateriaal en verf te zullen zorgen. Natuurlijk begreep daar toen iedereen dat de afspraak tot staken van 13.00 uur tot 14.00 uur in strijd kwam met onze plicht te 13.15 uur op appèl te staan, dan wel anderszins en op zijn laatst tegen 13.30 uur te beginnen met de middagdienst. Mijns inziens moet ook iedereen geweten hebben dat militairen dienstdoende marechaussees niets in de weg mogen leggen. Tijdens de vergadering werd mij duidelijk dat de staking vooral bedoeld was als protest tegen het arrest van soldaat Siebrand;

dat Springer, Jolke, oud 21 jaar, wonende te Zwolle, dienstplichtig sergeant, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Ik ben op 13 juni 1972 in Wezep aanwezig geweest bij een deel van het zogenaamde Tribunaal, dat buiten de kazernepoort van de Prinses Margrietkazerne door de plaatselijke VVDM-afdeling werd gehouden. Ik heb gezien dat hierbij onder meer aanwezig waren de mij bekende soldaten B.O. en T.I., beiden van mijn compagnie. Ik heb gehoord dat de vergadering met grote meerderheid van stemmen besloot tot het houden van een sit-downstaking binnen de kazerne op het exercitie-terrein van 13.00 uur tot 14.00 uur op de volgende dag. Ik heb een daar aanwezige roodharige jongeman, van wie ik later van de marechaussee vernam dat hij soldaat-I P.R. was, op de voorgrond zien treden doordat hij veelal het woord voerde. Samen met een ander trad hij zo'n beetje op als gespreksleider. Ik heb hem horen zeggen dat de zit-stakers als groep moesten optreden, bijvoorbeeld door arminhaken, wanneer men zou proberen enkelingen daaruit te pikken. Ik begreep dat de vergadering hiermee instemde. Niemand maakte bezwaar. Wij begrepen naar mijn mening daar doen allemaal dat de vergadering door de staking zich te doen uitstrekken over diensttijd, besloot tot verenigd plichtsverzuim en een goede kans schiep op botsingen met militaire meerderen. Ik heb gezien en gehoord dat aan het einde van de vergadering een jongeman met vrij lang blond hoofdhaar het woord nam en zei: „Het Hoofdbestuur van de VVDM staat achter deze actie”. Ik begreep hieruit met een woordvoerder van dit Hoofdbestuur van doen te hebben;

dat Lindenkamp, Franciscus Petrus, oud 21 jaar, wonende te Amsterdam, dienstplichtig soldaat, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 13 juni 1972 heb ik in Wezep, even buiten de kazernepoort, bijgewoond het zogenaamde soldatentribunaal, dat daar was belegd om te bespreken wat zou moeten worden gedaan aan het arrest van mijn kamergenoot Siebrand. Wij hebben met enkele tientallen deelnemers aan deze bespreking daar toen afgesproken en besloten een zit-staking te houden de volgende dag, op het exercitieterrein van de Prinses Margrietkazerne van 13.00 tot 14.00 uur. Ik hoorde, voordat dit bij handopsteken naar ik zag met grote meerderheid werd aangenomen, als motto uitspreken: „De

„helpt in onze tijd, de helft in diensttijd”. Ik heb daar toen aanwezig gezien de mij bekende soldaten K.A. en V.I., alsook een jongeman met lang steil haar, van wie ik aanneem dat hij dezelfde is als de mede-militair met lang steil haar, die mij in mijn kazerne later is aangewezen als S.C. Ik neem aan, dat K.A. en V.I. hebben voorgestemd. Ik zag hen tenminste niet bij degenen die bij de stemming hun hand niet opstaken;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal nr. P 173/72, op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 20 juni gedagtekend en ondertekend door Jilles Johannes Marinus Littel, adjudant-onderofficier der Koninklijke Marechaussee, commandant van de brigade Wezep, Gijsbert Honingh, wachtmeester-I der Koninklijke Marechaussee, Sake Tijsma, wachtmeester-I der Koninklijke Marechaussee, Jan Wouters, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee, Klaas Zwiers, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee en Kornelis Staal, marechaussee der 1e klasse, allen behorende tot de brigade Wezep, zakelijk onder meer inhoudt als relaas van verbalisant Honingh:

Op 13 juni 1972, omstreeks 18.00 uur, heb ik over het terrein van de Prinses Margrietkazerne gepatrouilleerd. Bij het verlaten van de Prinses Margrietkazerne te Wezep, zag ik dat naar mijn schatting ongeveer een twintigtal in burger geklede personen zich in het grasveld bevonden voor de ingang van de Prinses Margrietkazerne te Wezep. Al deze personen waren op de grond gezeten. Tussen deze personen zag ik de mij van naam en gezicht bekende soldaten P.R., V.E. en S.C.

Overwegende, ten aanzien van het aan alle beklaagden gezamenlijk en aan beklaagden K.A. en V.I. bijzonderlijk tenlastegelegde;

dat Platteel, Willem Stephanus, oud 38 jaar, wonende te Nunspeet, sergeant-majoor, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met belofte bevestigd:

Op 14 juni 1972 bevond ik mij in uniform gekleed, voorzien van de tekenen van mijn rang, nabij het exercitieterrein in de Prinses Margriet kazerne in Wezep. Tegen 13.05 uur ben ik toen naar de stakers toegelopen en heb tegen alle deelnemers in het algemeen gezegd: „Opdracht kazerne-„commandant: spandoeken oprollen!” Ik zag de doeken neergaan, uitgezonderd het spandoek, geheven door de soldaten K.A. en V.I. Ik zei toen: „V.I., spandoek oprollen. Dit is een dienstbevel.” Ik zag dat V.I. het doek bleef omhoog houden. Hierop zei ik hem: „Dan heb je nu voor-„lopig arrest, te ondergaan als streng. Melden bij de wachtcommandant.” Ik zag dat V.I. bleef zitten met geheven spandoek. Toen wendde ik mij tot K.A. Ik zei: „K.A., rol je spandoek op. Dit is een dienstbevel.” Ik zag dat K.A. het doek bleef heffen. Toen zei ik hem: „Dan zeg ik je voorlopig „arrest aan, te ondergaan als streng. Meld je bij de wachtcommandant.” Ik zag dat ook K.A. bleef zitten met het spandoek geheven;

Overwegende, dat eerdergenoemd proces-verbaal nr. P. 173/72 zakelijk onder meer nog inhoudt:

als verklaring van Hendrikus Flierman, sergeant-majoor, in werkelijke dienst als S2 toegevoegd van 101 Geniegevechtsgroep, gelegerd in de Prinses Margrietkazerne te Wezep:

Op 14 juni 1972 hebben sergeant-majoor Platteel en ik de op de grond liggende pamfletten, WEZP nummer 6 overgebracht naar het bureau van Platteel. De pamfletten zijn later door ons aan personeel van de Brigade Koninklijke Marechaussee te Wezep overgedragen;

als relaas van verbalisant Honingh:

Op 14 juni 1972, omstreeks 14.00 uur, heb ik, Honingh, uit handen van sergeant-majoor Platteel, ten dienste van Justitie, inbeslaggenomen: ongeveer 350 exemplaren van het afdelingsblad van de VVDM, afdeling Wezep, pamflet WEZP nummer 6;

Overwegende, dat zich bij de stukken bevindt, als bijlage bij proces-verbaal nr. P 173/72, een exemplaar van het pamflet WEZP, nr 6, gedaateerd 14 juni 1972, luidende:

„zaak Gerrit Siebrand 3.

„Het Soldatentribunaal van gisteren werd door de plv. kazernecommandant verboden – waarschijnlijk omdat hij niet wil dat wij soldaten ons oordeel uitspreken over de intimidatie van de kazerneleiding.

„De vergadering werd toch gehouden – buiten de poort.

„Daar besloten 30 maten, met 1 stem tegen, dat het nu de tijd is voor „SOLIDARITEIT.

„Vanmiddag van 13.00 tot 14.00 uur is er een SIT-DOWN-STAKING „op het exercitie terrein.

„Steun Gerrit Siebrand – weg met Nieuwersluis.

„Gerrit Siebrand die met Kerstmis binnen zat omdat hij in beklag ging „die in mei verhoord werd toen een groep soldaten in beklag ging.

„die de kazerneleiding weg heeft willen werken via de dokter

„die nu al 2 weken in Nieuwersluis zit omdat hij bij AV. zei dat granaaten hem niet zo interesseren.

„13.00 uur SIT DOWN EXERCITIE TERREIN

„WEEST SOLIDAIR

„DOE MEE”;

Overwegende, ten aanzien van het aan alle beklagden gezamenlijk en aan beklagden B.O., K.O. en T.I. bijzonderlijk tenlastegelegde:

dat Draaisma, Jetze, oud 24 jaar, wonende te Wezep, marechaussee-I, behorende tot de brigade Wezep, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 14 juni 1972 bevond ik mij, gekleed in uniform, voorzien van de onderscheidingstekenen van mijn rang, met de marechaussee 2e klas B. Blaauw op een bevolen patrouille in de Prinses Margrietkazerne in Wezep. Tegen omstreeks 13.10 uur zagen wij naast het exercitieterrein een veertigtal soldaten bijeengegroept in het gras zitten. Ik zag dat twee hunner een ontrold spandoek bleven omhoog houden, hoewel ik gehoord

had dat hun dit moest zijn verboden en dat hun vanwege deze ongehoorzaamheid arrest moest zijn aangezegd. Vanwege dit blijven heffen van dat spandoek had de kazernecommandant mij opgedragen deze twee ongehoorzamen aan te houden en af te voeren naar de Brigade. Wij zetten ons Volkswagenbusje op omstreeks 15 meter afstand van de zitstakers voor die afvoer klaar. Toen ik naar beide spandoekdragers toeliep, zag ik dat zij waren de mij bekende soldaten K.A. en V.I. Toen Blaauw en ik hen hadden aangehouden en hen naar het busje gingen overbrengen, hoorde ik enkele stakers roepen: „Dan allemaal die combi in!” Ik zag dat de stakers waren opgestaan en in versnelde pas de daad bij het woord wilden voegen en opdrongen in de richting van het busje. Ik begreep dat zij zodoende mijn patrouille de vrijheid ontnamen de overbrenging van beide arrestanten uit te voeren in gewoon tempo. Hadden Blaauw en ik niet ook onzerzijds in versnelde pas de arrestanten voortgeduwd, dan zou de voorgenomen afvoer per busje ons, naar ik moest aannemen, zijn onmogelijk gemaakt. Bij de overbrenging van K.A. en V.I. naar ons busje ben ik door stakers niet voor de voeten gelopen. Ik ben pas lichamelijk door stakers aangeraakt, toen ik de schuifdeur van het busje probeerde te sluiten, nadat K.A. en V.I. en vervolgens, tegen onze wil, nog drie andere stakers, hierin hadden plaatsgenomen. Ik voelde dat ik toen bij mijn nestels en mijn epauletten werd gegrepen en tegen mijn onderbenen werd getrapt. Om de deur te kunnen sluiten heb ik de handtastelijk geworden stakers met elleboogstoten tot loslaten moeten dwingen. De drie in het busje binnengedrongen stakers verklaarden mij te zijn de soldaten B.O., K.O. en T.I. B.O. had ik overigens al herkend;

dat Blaauw, Bene oud 23 jaar, wonende te Wezep, marechaussee 2e klasse, behorende tot de brigade Wezep, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 14 juni 1972 bevond ik mij samen met de marechaussee 1e klas J. Draaisma, gekleed in uniform voorzien van de tekenen van mijn rang, op een bevolen patrouille in de Prinses Margrietkazerne in Wezep. Tegen naar ik schat 13.15 uur zagen wij naast het exercitieterrein een veertigtal soldaten bijeengegroept in het gras zitten. Ik zag dat twee hunner een ontrold spandoek bleven omhooghouden, hoewel ik gehoord had dat hun dit moest zijn verboden en dat hun vanwege deze ongehoorzaamheid arrest moest zijn aangezegd. Vanwege dit blijven heffen van dit spandoek had de kazernecommandant Draaisma en mij opgedragen deze twee ongehoorzamen aan te houden en af te voeren naar de brigade. Ik zette hiertoe ons Volkswagenbusje op een meter of tien afstand van de zitstakers klaar. Toen wij de beide spandoekdragers hadden aangehouden en met hen enkele passen in de richting van de Combi hadden gemaakt hoorde ik uit de stakers roepen: „Dan iedereen erin!” Ik zag dat de stakers inmiddels waren opgestaan en in versnelde pas opdrongen in de richting van het busje. Ik begreep dat zij zodoende onze patrouille de vrijheid ontnamen

de overbrenging van beide arrestanten uit te voeren in gewoon tempo. Hadden Draaisma en ik niet ook van onze kant in versnelde pas de arrestanten voortgeduwd, dan zou de voorgenomen afvoer per busje ons naar ik moest aannemen zijn onmogelijk gemaakt. Bij de overbrenging van de twee arrestanten naar ons busje, ben ik door stakers niet voor de voeten gelopen. Ik ben pas lichamelijk door stakers aangeraakt toen drie van hen tussen Draaisma en mij doorglipten de Combi in, de arrestanten achterna. Draaisma en ik stonden links en rechts in de deuropening, met naar ik schat, amper 80 cm tussenruimte. De drie binnendringers moeten ons toen wel geraakt hebben. Toen zij binnen waren, heb ik ze gezegd: „Jullie „horen hier niet. Eruit!” maar van verwijdering moesten wij al dadelijk afzien omdat de meute tegen ons opdrong. Ik voelde dat stakers mij in de rug duwden en dat iemand mij vastgreep bij mijn nestels. Ik heb toen de stakers van mij af moeten duwen, om achter het stuur te kunnen terecht komen. Ik zag dat vervolgens stakers en militaire toeschouwers vóór onze Combi bleven staan, ook nadat ik door herhaald toeteren tot opzij gaan had gemaand, De meute liet ons pas door nadat ik langzaam begon op te rijden. Op de brigade aangekomen gaven onze arrestanten op te zijn de soldaten K.A. en V.I., en onze passagiers soldaten B.O., K.O. en T.I.;

Overwegende, ten aanzien van het aan beklaagden S.C., P.R., V.E. en K.L. bijzonderlijk tenlastegelegde:

Dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput dat beklaagde K.L. het hem primair en subsidiair tenlastegelegde feit heeft gepleegd, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat zich bij de stukken bevindt, als bijlage bij proces-verbaal nr. P. 173/72 een exemplaar van het pamflet WEZP nr. 6 gedateerd 14 juni 1972, luidende: als bovenvermeld;

Overwegende, dat Pijl, Laurens, oud 37 jaar, wonende te Hattem, sergeant-majoor van de Intendance, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 14 juni 1972 deed ik dienst als officier van kazernepiket in de Prinses Margrietkazerne in Wezep. Tegen 12.20 uur heb ik bij de uitgang van de manschappeneetzaal de mij bekende soldaat K.L. aan een mede-militair een stencil zien uitreiken, soortgelijk aan het stapeltje exemplaren dat hij kennelijk ter uitdeling bij zich droeg. Dit stencil leek mij uiterlijk geheel gelijk aan de vele tientallen WEZP – pamfletten no. 6, die ik aantrof in handen van de eetzaal – betredende militairen en die naar ik had gelezen opriepen tot meedoen aan de zitstaking van 13.00 tot 14.00 uur;

Overwegende, dat de beklaagden S.C., V.E., P.R., K.L., V.I. en K.A. de tuchtondermijnende strekking van het op 14 juni 1972 gedateerde pamflet WEZP nr. 6 hebben ontkend, doch dat de Krijgsraad, na kennisgeving van de inhoud ervan heeft bevonden:

dat de strekking van het pamflet in redelijkheid niet anders kan worden uitgelegd dan als een aansporing tot deelname aan een demonstratie van

ontevredenheid over de zaak Siebrand door middel van een sit-down-staking van 13.00 tot 14.00 uur, zulks terwijl aan de militairen uit de kazerneorders bekend was dat de middagdienst uiterlijk te 13.30 uur dient te worden aangevangen;

dat het pamflet derhalve aanzet tot – zoals de mede-opstellers P.R. en V.E. ook hebben toegegeven – plichtsverzaking in vereniging, hetgeen als manifestatie van massaal onkrijgstuchtelijk gedrag aanleiding kan zijn niet alleen tot ander en meer onkrijgstuchtelijk gedrag, maar ook tot het plegen van ernstige strafbare feiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen – elk bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft, genoemd pamflet slechts gebezigd in verband met de inhoud van de verklaringen van beklaagden K.A., V.I., S.C., P.R., V.E. en K.L., en de verklaring van ieder der beklaagden slechts gebezigd als bewijs tegen hem die haar aflegde – wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagden gezamenlijk primair en bijzonderlijk zoals nader is aangegeven, is tenlastegelegd, met ieders schuld daaraan, te weten:

„dat zij op 13 juni 1972 te Wezep, als militairen in de zin der wet, nadat „onder hen ontevredenheid was ontstaan over de omstandigheid, dat een „soldaat in voorlopig arrest was gesteld en gehouden en verboden werd „een dienaangaande te houden soldaten-tribunaal op het terrein van de „Prinses Margrietkazerne te houden, opzettelijk op een terrein buiten „genoemde kazerne, nabij de ingang daarvan, tezamen en in vereniging „zijn bijeengekomen en toen aldaar tezamen zijn overeengekomen en heb- „ben besloten om op 14 juni 1972 op het exercitie-terrein van de Prinses „Margrietkazerne te Wezep een sit-down-staking te houden van 13.00 uur „tot 14.00 uur en voorts toen aldaar hebben besloten, om, wanneer bij- voorbeeld één van de deelnemers aan de staking door de Marechaussee „zou worden meegenomen en afgevoerd in een busje, alle anderen dan „– teneinde zulks te belemmeren of te verijdelen – de armen in elkaar zou- „den haken en tezamen het busje proberen binnen te gaan, of voor het „busje gaan zitten, als dit weg reed, zijnde vervolgens op 14 juni 1972 „te ca. 13.00 uur voormelde sit-down-staking gevolgd en gehouden, zulks „terwijl te 13.15 uur het middagappèl wordt gehouden en te 13.30 uur de „middagdienst aanvangt, waaraan behalve door de beklaagden K.A., „V.I., B.O., K.O. en T.I. nog door enige tientallen militairen werd deel- „genomen en waarbij – nadat deze aktie was verboden en tijdens die aktie „door of namens het Kazernecommando werd ingegrepen – overeenkom- „stigen als gevolg van hetgeenerder door beklaagden was overeengekomen, „beklaagde K.A. en beklaagde V.I., ieder voor zich, heeft opzettelijk na- „gelaten te gehoorzamen aan het aan beiden door een meerdere gegeven „dienstbevel tot het oprollen van een spandoek, en beklaagden B.O., „K.O. en T.I. gezamenlijk, toen een patrouille van de Koninklijke Mare-

„chaussee, te weten de Marechaussee 1e Klasse J. Draaisma en de Mare-
 „chaussee 2e klasse B. Blaauw, ingevolge opdracht en in het belang van de
 „dienst K.A. en V.I. wegens door dezen gepleegde opzettelijke ongehoor-
 „zaamheid aanhielden en wilden overbrengen naar een plaats van ver-
 „hoor, voornoemde meerderen tijdens die overbrenging van hun vrijheid
 „van handelen hebben beroofd door samen met andere militairen in de
 „richting van een gereedstaande kombi (busje) te hollen en, toen voornoem-
 „de meerderen K.A. en V.I. in het busje drukten, zich gelijktijdig of na-
 „genoeg gelijktijdig in dat busje binnen te wringen, waarbij en waarna
 „genoemde meerderen waren genoodzaakt de opdringende militairen af
 „te weren en zelfs met enig geweld ruimte moesten scheppen teneinde zelf
 „in te kunnen stappen, hebbende beklagden, behoudens de bijzondere
 „door hen bedreven, afzonderlijk tenlastegelegde, feiten, door te handelen
 „als bovenomschreven samengerot om in vereniging hun plicht te
 „verzaken, terwijl het dientengevolge tot enige feitelijkheid of bedreiging
 „daarmede is gekomen”;

Overwegende, dat nu het aan alle beklagden primair tenlastegelegde
 is bewezen verklaard, een onderzoek naar het hen subsidiair tenlastege-
 legde achterwege kan blijven;

beklaagde K.A. :

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke
 „Landmacht op 14 juni 1972 te Wezep,

„1. toen hij van zijn meerdere, de sergeant-majoor W. S. Platteel – naar
 „aanleiding van de omstandigheid, dat hij toen deelnam aan een sit-down-
 „staking op het exercitieterrein en daarbij samen met dienstplichtig sol-
 „daat V.I. een spandoek had ontrold en omhoog hield – het bevel kreeg
 „om het spandoek op te rollen opzettelijk heeft nagelaten aan voormeld
 „dienstbevel te gehoorzamen, immers willens en wetens het spandoek
 „toen niet terstond heeft opgerold en voorts, toen voormelde meerdere
 „hem het bevel gaf, naar de wachtcommandant te gaan, eveneens opzette-
 „lijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan dit dienstbevel door te blijven
 „zitten, waar hij zat;

„2. tezamen met andere soldaten, waaronder V.I., een geschrift, te we-
 „ten Wezp, pamflet 6, gedateerd 14 juni 1972, hetwelk als bijlage is ge-
 „voegd bij proces-verbaal nr. 173/72 van de Brigade Koninklijke Mare-
 „chaussee te Wezep, waarin onder meer het navolgende is opgenomen:
 „(enz., zie boven, Red.);

„zijnde alzo een geschrift waarin wordt getracht de tucht onder de
 „krijgsmacht te ondermijnen, in meerdere exemplaren onder in de Prinses
 „Margrietkazerne aldaar gelegde militairen heeft verspreid terwijl hij,
 „beklaagde, bekend was met de strekking van dat geschrift om de tucht
 „onder de krijgsmacht te ondermijnen”;

beklaagde V.I.: als K.A., met dien verstande, dat hij het hem sub 1 en
 sub 2 tenlastegelegde heeft gepleegd tezamen met K.A. ;

beklaagde B.O., (primair):

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, op 14 juni 1972 te Wezep, tezamen en in vereniging met de dienstplichtig soldaten K.O. en T.I., toen hun meerderen, de Marechaussee-I J. Draaisma en de Marechaussee-II B. Blaauw, twee soldaten te weten K.A. en V.I., verdacht van het plegen van opzettelijke ongehoorzaamheid, hadden aangehouden en doende waren dezen te geleiden naar een Volkswagenbusje, teneinde hen ingevolge bekomen opdracht over te brengen naar het Brigadegebouw van de Koninklijke Marechaussee aldaar, opzettelijk genoemde meerderen van hun vrijheid van handelen hebben beroofd, immers willens en wetens die meerderen bij die overbrenging hebben gehinderd en belemmerd door gezamenlijk op die meerderen toe te hollen en zo op te dringen, dat slechts met de grootste moeite de aangehouden soldaten door die meerderen in het voertuig konden worden geduwd, waarbij beklaagde en zijn mededaders zich gelijktijdig of nagenoeg gelijktijdig in dat voertuig binnenwongen”;

beklaagde K.O.: als B.O. met dien verstande, dat hij het hem primair tenlastegelegde heeft gepleegd tezamen en in vereniging met B.O. en T.I.;

beklaagde T.I.: als B.O., met dien verstande dat hij het hem primair tenlastegelegde heeft gepleegd tezamen en in vereniging met B.O. en K.O.;

beklaagde S.C., (primair):

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht op 14 juni 1972 te Wezep tezamen met de dienstplichtig soldaten P.R. en V.E., als bestuurslid van de plaatselijke afdeling van de Vereniging van Dienstplichtige Militairen (VVDM) bij geschrifte te weten door middel van een in meerdere exemplaren onder de in de Prinses Margrietkazerne aldaar geleverde militairen verspreid pamflet Wezep, nr. 6 gedateerd 14 juni 1972, hetwelk als bijlage is gevoegd bij het proces-verbaal no. 173/72 van de Brigade Koninklijke Marechaussee te Wezep, waarin onder meer het navolgende is opgenomen: (. . . enz., zie boven – Red.);

„die militairen heeft opgeruid tot militair oproer”;

beklaagde P.R.: als S.C. met dien verstande dat hij het hem primair tenlastegelegde heeft gepleegd tezamen met S.C. en V.E.;

beklaagde V.E.: als S.C., met dien verstande, dat hij het hem primair tenlastegelegde heeft gepleegd met S.C. en P.R.;

beklaagde K.L., (meer subsidiair):

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht op 14 juni 1972 te Wezep, een geschrift, te weten Wezep, pamflet 6 gedateerd 14 juni 1972, hetwelk als bijlage is gevoegd bij het proces-verbaal nr. 173/72 van de Brigade Koninklijke Marechaussee te Wezep, waarin onder meer het navolgende is opgenomen: (. . . enz., zie boven – Red);

„zijnde also een geschrift waarin wordt getracht de tucht onder de

„krijgsmacht te ondermijnen, in meerdere exemplaren onder in de Prinses „Margrietkazerne aldaar gelegerde militairen heeft verspreid, terwijl hij, „beklaagde, bekend was met de strekking van dat geschrift om de tucht „onder de krijgsmacht te ondermijnen”;

Overwegende, dat – nu het aan beklaagden S.C., P.R. en V.E. primair tenlastegelegde is bewezen verklaard – een onderzoek naar het hen subsidiair tenlastegelegde achterwege kan blijven;

Overwegende, dat het aldus ten aanzien van beklaagde K.A. en V.I. bewezenverklaarde moet worden gekwalificeerd als:

1. „*militair oproer*”,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 124, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

2. „*opzettelijke ongehoorzaamheid, meermalen gepleegd*”,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

3. „*het medeplegen van als aan de militaire rechtsmacht onderworpen „persoon, bekend met de strekking van een geschrift waarin de tucht onder „de krijgsmacht wordt ondermijnd, zodanig stuk verspreiden*”,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 147, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht, jo artikel 47 van het Wetboek van Strafrecht;

Het ten aanzien van beklaagden B.O., K.O. en T.I. bewezenverklaarde:

1. „*militair oproer*”,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 124, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

2. „*muitelij*”,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 119, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Het aldus ten aanzien van beklaagden S.C., P.R. en V.E. bewezenverklaarde:

1. „*militair oproer*”,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 124, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

2. „*het medeplegen van als aan de militaire rechtsmacht onderworpen „persoon bij geschrifte een militair opruien tot het misdrijf van militair oproer*”,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 146, eerste lid van het Wetboek van Militair Strafrecht, jo artikel 47 van het Wetboek van Strafrecht;

Het aldus ten aanzien van beklaagde K.L. bewezenverklaarde:

1. „*militair oproer*”,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 124, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

2. „*als aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon, bekend met de „strekking van een geschrift waarin de tucht onder de krijgsmacht wordt ondermijnd, zodanig stuk verspreiden*”,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 147, eerste lid, van het Wetboek

van Militair Strafrecht;

Het aldus ten aanzien van beklaagde R.E. bewezenverklaarde:

„*militair oproer*”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 124, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagden P.R., V.E., S.C., R.E., K.O., K.A. en V.I. hebben verklaard te hebben gehandeld terwijl zij verkeerden in een conflict van plichten, te weten enerzijds de morele plicht al het mogelijke te doen ten gunste van de naar hun mening ten onrechte in voorlopig arrest verblijvende soldaat Siebrand en anderzijds de plicht tot het nalaten van met de strafwet strijdig gedrag;

Overwegende, echter dat de Krijgsraad dit verweer verwerpt, van oordeel zijnde:

1. dat van noodtoestand geen sprake is geweest aangezien beklaagden niet alle mogelijkheden om zónder wetsovertreding op te komen voor de soldaat Siebrand hebben gebruikt, vóórdat zij tot plichtsverzaking hebben besloten;

2. dat, ook al zou hij ten onrechte in voorlopig arrest zijn gesteld, de bescherming van Siebrands belang niet het nadeel kan rechtvaardigen dat een optreden als het onderhavige met zich brengt;

Overwegende, dat, nu ten aanzien van het aan beklaagden B.O., K.O. en T.I. primair tenlastegelegde veroordeling zal volgen, een onderzoek naar het hen subsidiair tenlastegelegde achterwege kan blijven;

Overwegende, dat – nu ten aanzien van het aan beklaagden S.C., P.R. en V.E. primair tenlastegelegde veroordeling zal volgen – een onderzoek naar het hen meer-subsidiair tenlastegelegde achterwege kan blijven;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen ieder der beklaagden meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat ieder der beklaagden strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van een van hen zou opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad van oordeel is dat, ofschoon vaststaat dat de samenspanning tot militair oproer reeds op 13 juni 1972 had plaatsgevonden en de mogelijke gevolgen reeds toen waren voorzien, bij de bepaling van de straf in aanmerking moet worden genomen de omstandigheid dat de deelnemers aan het op 13 juni 1972 gehouden tribunaal wellicht tot de orde zouden zijn teruggekeerd vóórdat het tot enige feitelijkheid was gekomen, indien zij tijdig op de hoogte waren gesteld van de reeds op 13 juni 1972 aan hun commandant bekende invrijheidstelling van soldaat Siebrand op 14 juni 1972;

Overwegende, dat de Krijgsraad bij de bepaling van de straf voor beklaagde R.E. rekening houdt met de omstandigheid dat hij bij het opzetten van het plan tot plichtsverzaking tijdens het tribunaal van 13 juni

1972 is opgetreden en gewicht in de schaal heeft gelegd in zijn functie van vertegenwoordiger van het Hoofdbestuur van de Vereniging van Dienstplichtige Militairen, zulks terwijl met name in militaire kringen van algemene bekendheid mag worden verondersteld dat deze Vereniging destijds door de overheid was aanvaard als overlegspartner in dienstplichtaangelegenheden;

Overwegende, dat de beklaagden B.O., K.O., T.I. en K.L. blijkens een ten processe aanwezig, voor eensluidend gewaarmerkt afschrift van ieders straflijst op respectievelijk 15 juni, 14 juni, 15 juni en 14 juni 1972 terzake reeds krijgstuuchtelijk zijn gestraft met respectievelijk 3, 4, 3 en 3 dagen verzuwaard arrest, met welke straf de Krijgsraad bij de bepaling van na te noemen straf rekening houdt;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf ten aanzien van ieder der beklaagden in overeenstemming acht met de ernst van het/de gepleegde feit(en) en de omstandigheden waaronder het/zij werd/zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat blijkens een kennisgeving van inbeslagneming, als bijlage gevoegd bij het proces-verbaal nr. P 173/72, op 14 juni 1972 door verbalisant Honingh, wachtmeester der eerste klasse, behorende tot de brigade Wezep van de Koninklijke Marechaussee, is inbeslaggenomen bij W. S. Platteel, sergeant-majoor, ingedeeld bij Staf en Stafcompagnie 101 Genie gevechtsgroep te Wezep:

een spandoek afm. 2.60 × 1.45 mtr. „Geen opsluiting maar vrijheid van „meningsuiting.”

een spandoek afm. 2.30 × 1.45 mtr. „Vervolgingsbeleid, wanbeleid”.

een spandoek afm. 5.00 × 1.00 mtr. „Vrijheid van meningsuiting voor „dienstplichtigen”.

een spandoek afm. 2.50 × 1.40 mtr. „Siebrand terug PMK. Geen straf- „overplaatsing”.

ongeveer 350 exemplaren van het afdelingsblad van de VVDM, afdeling Wezep, pamflet WEZP nummer 6.

Gezien: . . . enz.;

(Volgt: veroordeling van de beklaagden K.A., V.I., B.O., K.O. en T.I., elk tot een militaire detentie voor de tijd van een maand;

de beklaagden S.C., P.R., V.E. en R.E., elk tot een militaire detentie voor de tijd van twee maanden;

de beklaagde K.L. tot een militaire detentie voor de tijd van zes weken;

verbeurdverklaring van de inbeslaggenomen spandoeken en exemplaren van Pamflet WEZP nr. 6. – *Red.*).

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 22 november 1972

President: Mr. Fikkert (wnd.); *Leden:* Schout-bij-Nacht Bakker, Gen.-

Majoor Coopmans, Luitenant-Generaals b.d. Van der Veen (plv.) en Cox (plv.) en Mr. Berkhout (plv.);
Raadsman: Mr. K. Langeraar, advocaat te Amsterdam.

(zie het vonnis, hiervóór)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

in de zaken van de Auditeur-Militair bij de Arrondissementskrijgsraad te Arnhem, appellant, tegen:

K.A., geboren 5 juli 1952, dpl. soldaat,

V.I., geboren 28 april 1951, dpl. soldaat,

B.O., geboren 12 september 1948, dpl. soldaat,

K.O., geboren 5 oktober 1951, dpl. soldaat,

T.I., geboren 18 februari 1952, dpl. soldaat,

S.C., geboren 21 oktober 1951, dpl. soldaat,

P.R., geboren 27 april 1949, dpl. soldaat eerste klasse,

V.E., geboren 22 januari 1951, dpl. soldaat eerste klasse,

K.L., geboren 13 maart 1952, dpl. soldaat,

R.E., geboren 20 mei 1948, dpl. soldaat,

geïntimeerden, en van de beklagden voornoemd, appellanten, tegen de Auditeur-Militair bij de Krijgsraad voornoemd, geïntimeerde;

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof ten aanzien van elk der beklagden het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen;

Overwegende, dat het Hof zich met het vonnis, waarvan hoger beroep, niet kan verenigen, weshalve dit moet worden vernietigd;

Overwegende, dat aan de beklagden, na voeging ter terechtzitting van de tegen hen gezamenlijk aangebrachte zaak met de tegen elk der beklagden afzonderlijk aangebrachte zaken is ten laste gelegd hetgeen in de hierna opgenomen fotocopies genummerd I t/m X van de onderscheidene dagvaardingen is vermeld: *)

Overwegende: . . . enz. (*Red.*)

Overwegende, dat het Hof niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput dat de beklagden B.O., K.O. en T.I. hetgeen hen bij dagvaarding respectievelijk genummerd A 1718/I/72, A 1719/I/72 en A 1720/I/72 telkens primair en subsidiair is ten laste gelegd hebben gepleegd en dat beklagde K.L. hetgeen hem bij dagvaarding genummerd A 1724/I/72 onder primair en subsidiair ten laste gelegde heeft gepleegd, zodat zij daarvan dienen te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat ten processe hebben verklaard, zakelijk weergegeven en onder meer:

beklaagde K.A.:

*) Zie het vonnis in eerste aanleg. (*Red.*).

Ik geef toe, dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht in werkelijke dienst, op 13 juni 1972 in Wezep tezamen en in vereniging met enkele tientallen militairen, onder wie de mij bekende soldaten V.I. en L.I. van mijn compagnie in een tevoren aangekondigde vergadering, soldatentribunaal genoemd, ben overeengekomen en heb besloten op 14 juni 1972 op het exercitieterrein van de Prinses Margrietkazerne in Wezep een sit-down-staking te houden van 13.00 uur tot 14.00 uur. Ook heb ik toen met instemming aangehoord de daar gemaakte afspraak dat de zit-stakers bij arrestatie van enkelingen door de marechaussee als groep zouden proberen dit te vrijdelen door bijvoorbeeld arminhaken. Ik begreep dat zulk een samengroeping voor de deelnemers zou neerkomen op plichtsverzaking daar 13.15 uur het tijdstip is van het tweede werkappèl en 13.30 uur de middagdienst begint en militairen marechausseeoppatrouilles niet mogen hinderen. Deze sit-down-staking is op 14 juni 1972 tegen 13.00 uur inderdaad gehouden en hieraan hebben enkele tientallen militairen deelgenomen. Mijn medebeklaagde V.I. en ik hebben hieraan ook meegedaan. Ik erken dat ik tijdens mijn deelname aan genoemde sit-down-staking waarbij ik samen met dienstplichtig soldaat V.I. een spandoek had ontrold en omhoog hield, van mijn meerdere sergeant-majoor W.S. Platteel bevel heb gekregen dat spandoek op te rollen. Ik heb welbewust nagelaten aan dit bevel te gehoorzamen. Ik ben evenals V.I., dat doek in ontrolde toestand blijven omhoog houden. Toen vervolgens genoemde meerdere mij opdroeg naar de wachtcommandant te gaan, heb ik eveneens willens en wetens nagelaten te gehoorzamen aan dit dienstbevel door te blijven zitten waar ik zat. Toen wij als arrestanten door een marechausseeoppatrouille werden overgebracht naar een gereedstaand busje hebben naar ik zag mijn mede-beklaagden B.O., K.O. en T.I. met vele andere opdringende zitstakers die meerderen tijdens die overbrenging gehinderd en gedrieën kans gezien dat busje tegen de wil van die beide meerderen binnen te dringen. Eerder die dag had ik in de Prinses Margrietkazerne in Wezep onder aldaar gelegeerde militairen tezamen met enkele andere soldaten onder wie V.I. in tientallen exemplaren verspreid het pamflet WEZP nr 6 gedateerd 14 juni 1972 waarvan een exemplaar als bijlage is gevoegd bij het proces-verbaal nr. 173/72 van de Brigade Koninklijke Marechaussee Wezep, dat onder meer de tekst bevat zoals die in de dagvaarding Wl nr A 1715/1/72 is aangehaald. Toen ik het ging verspreiden kende ik de inhoud wel;

beklaagde V.I.:

Ik geef toe dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht in werkelijke dienst op 13 juni 1972 in Wezep tezamen en in vereniging met enkele tientallen mede-militairen, onder wie de mij bekende V.E., K.L., S.C. en K.A., in een tevoren aangekondigde vergadering, soldatentribunaal genoemd, ben overeengekomen en heb besloten op 14 juni 1972 op het exercitieterrein van de Prinses Margrietkazerne in Wezep een

sit-down-staking te houden van 13.00 uur tot 14.00 uur, om vrijlating te bereiken van arrestant Siebrand. Ook spraken wij toen af dat wij door arm-inhaken de Marechaussee zouden proberen te beletten zit-stakers als enkelingen uit de groep te halen. Ik wist dat normaal gesproken voor militairen in een kazerne de verplichting bestaat te 13.15 uur op het tweede werkappèl te staan en aldus met hun middagdienst te beginnen; ook wist ik dat militairen verplicht zijn dienstdoende marechaussees hun vrijheid van handelen te laten. Op 14 juni 1972 heb ik in Wezep met enkele tientallen mede -militairen aan die voorgenomen sit-down-staking tegen 13.00 uur deelgenomen. Wij zaten vlakbij het exercitieterrein op de grond. Samen met dienstplichtig soldaat K.A. hield ik een ontrold spandoek omhoog. Wij kregen toen van onze meerdere, sergeant-majoor W. S. Platteel, naar aanleiding hiervan het bevel het spandoek op te rollen. Ik heb welbewust nagelaten aan dit dienstbevel te gehoorzamen door het doek niet op te rollen maar het te blijven omhoog houden. Sergeant-majoor Platteel stelde K.A. en mij toen in arrest en gaf ons bevel naar de wachtcommandant te gaan. Ook aan dit bevel heb ik welbewust geen uitvoering gegeven, door te blijven zitten waar ik zat. Eerder die dag heb ik samen met enkele andere soldaten, onder wie K.A., onder mede-militairen gelegerd in de Prinses Margrietkazerne in Wezep enkele tientallen exemplaren verspreid van het pamflet WEZP no. 6, gedateerd 14 juni 1972, waarvan ook een exemplaar als bijlage is gevoegd bij het proces-verbaal nr. P. 173/72 van de brigade Koninklijke Marechaussee Wezep, bevattend onder meer de zinnen, aangehaald in de dagvaarding no. A 1716/I/72. Ik erken dat ik hiermee die militairen tot deelname aan die sit-down-staking heb opgewekt. Ik kende de inhoud van het pamflet, voordat ik het ging verspreiden. Ik heb dit alles gedaan uit verontwaardiging over het mijns inziens onverdiende arrest van Siebrand;

beklaagde B.O.:

Ik geef toe, dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht in werkelijke dienst, op 13 juni 1972 in Wezep, tezamen en in vereniging met een vijfentwintigtal mede-militairen, onder wie de mij bekende mede-beklaagden P.R., V.E., S.C., R.E., K.L., K.A., V.I. en T.I., in een tevoren aangekondigde vergadering, soldatentribunaal genoemd, ben overeengekomen en heb besloten, op 14 juni 1972 op het exercitieterrein van de Prinses Margrietkazerne in Wezep, een sit-down-staking te houden van 13.00 uur tot 14.00 uur. Wij deden dit naar ik zag door handopsteken. Wij wisten verplicht te zijn te 13.15 uur op het appèl te staan, dan wel op ander wijze tegen 13.30 uur de middagdienst te beginnen. Ook spraken wij af, een te verwachten aanhouding door de marechaussee van enkelingen door arm-inhaken tegen te gaan. Ik heb op 14 juni 1972 in Wezep tegen 13.00 uur met enkele tientallen mede-militairen aan de afgesproken sit-down-staking deelgenomen door daar op de grond te gaan zitten. Toen wij zagen dat onze mede-stakers K.A. en V.I. door twee marechaussees

werden aangehouden en overgebracht naar een Volkswagenbusje, drongen wij onder aansporingen als: „Dan allemaal erin!” naar dat busje op. Wij zagen, dat wij hierdoor de marechaussees enigszins in hun vrijheid van handelen beperkten. Toch bleven wij doorlopen. Met de bedoeling desondanks te proberen in het busje te komen. Dit laatste is mij en een tweetal mede-opdringende stakers gelukt. Toen ik in het busje zat, zag ik dat zij waren mijn mede-beklaagden T.I. en een soldaat, die ik later leerde kennen als K.O. Ons binnendringen vond plaats voordat de marechaussee de deur kon sluiten;

beklaagde K.O.:

Ik geef toe dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht in werkelijke dienst op 13 juni 1972 in Wezep tezamen en in vereniging met enkele tientallen mede-militairen onder wie de mij bekende soldaat-I P.R., in een tevoren aangekondigde vergadering, soldatentribunaal genoemd, ben overeengekomen en heb besloten, op 14 juni 1972 op het exercitieterrein van de Prinses Margrietkazerne te Wezep een sit-down-staking te houden van 13.00 uur tot 14.00 uur. Wij wisten dat wij verplicht waren te 13.15 uur op appèl te staan, om zo de middagdienst te beginnen. Ook hebben wij afgesproken dat wij een arrestatie-poging van enkelingen door de Koninklijke Marechaussee door arm-inhaken als groep tegen zouden gaan. Ik heb op 14 juni 1972 in Wezep met enkele tientallen mede-militairen tegen 13.00 uur inderdaad aan die voorgenomen sit-down-staking deelgenomen. Toen wij daar zagen, dat een tweetal marechaussees doende was twee medestakers over te brengen naar een Volkswagenbusje, ben ik tezamen met een aantal medestakers naar die marechaussees toe gaan hollen en zo opgedrongen dat zij slechts met grote moeite de beide aangehouden soldaten in het busje konden duwen, waarbij ik met een tweetal mededaders vrijwel gelijktijdig in dat voertuig ben binnengedrongen;

beklaagde T.I.:

Ik geef toe, dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht in werkelijke dienst op 13 juni 1972 in Wezep tezamen en in vereniging met enkele tientallen mede-militairen onder wie mijn mede-beklaagden P.R., V.E., S.C. en B.O., in een tevoren aangekondigde vergadering, soldatentribunaal genoemd, ben overeengekomen en heb besloten op 14 juni 1972 op het exercitieterrein van de Prinses Margrietkazerne in Wezep een sit-down-staking te houden van 13.00 uur tot 14.00 uur. Wij besloten hiertoe bij handopsteken. Wij begrepen natuurlijk allemaal dat wij verplicht waren te 13.15 uur op appèl te staan dan wel op andere wijze tegen 13.30 uur de middagdienst te beginnen. Vervolgens spraken wij af, wanneer de marechaussee een staker als enkeling eruit zou willen halen, hier tegen ons als groep te verzetten, bijvoorbeeld door arm-inhaken. Ik heb op 14 juni 1972 in Wezep tezamen en in vereniging met enkele tientallen mede-militairen aan de afgesproken sit-down-staking deelgenomen. Toen

wij daarbij zagen dat twee marechaussees te omstreeks 13.15 uur twee medestakers hadden aangehouden en doende waren deze naar een Volkswagenbusje over te brengen, zijn wij gezamenlijk op hen toegehold en zo opgedrongen dat zij slechts met veel moeite de aangehouden soldaten in het voertuig konden duwen. Ik zag aan hun strepen dat zij mijn militaire meerderen waren. Het was onze bedoeling dat zoveel mogelijk van ons in dat busje zouden binnendringen. Met een tweetal mede-stakers, naar mij later bleek de dienstplichtige soldaten B.O. en K.O., ben ik daar toen in geslaagd;

beklaagde S.C.:

Ik geef toe dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht in werkelijke dienst op 13 juni 1972 in Wezep tezamen en in vereniging met enkele tientallen mede-militairen onder wie naar ik zag de mij bekende P.R., V.E., V.I., R.E. en B.O. in een tevoren aangekondigde vergadering, soldatentribunaal genoemd, ben overeengekomen en heb besloten op 14 juni 1972 op het exercitieterrein van de Prinses Margrietkazerne in Wezep, een sit-down-staking te houden van 13.00 tot 14.00 uur. Dit tribunaal hadden wij als leiding van de VVDM-afdeling belegd uit misnoegen over de behandeling van ons mede-bestuurslid Siebrand. Ons besluit tot die staking namen wij bij handopsteken met vrijwel algemene stemmen, van de deelnemers aan dat tribunaal. Natuurlijk wisten wij dat wij verplicht waren uiterlijk 13.30 uur met de middag dienst te beginnen, zo niet al eerder op appèl te staan. Ook geef ik toe, als lid van de redactie van WEZP te hebben deelgehad in de verspreiding onder de militairen van de Prinses Margrietkazerne in Wezep, van pamflet WEZP no 6 van 14 juni 1972. Aan het opstellen van de tekst zelf kan ik hebben deelgenomen. Ik wil er wel voor verantwoordelijk zijn. Wij hebben dit pamflet in enkele honderden exemplaren laten stencillen ten einde deze onder de militairen in de kazerne te verspreiden. Ik erken dat het pamflet gelijkkluidend is aan het exemplaar dat u mij toont, als bijlage bij proces-verbaal no. P 173/72 van de Koninklijke Marechaussee, brigade Wezep;

beklaagde P.R.:

Ik geef toe dat ik als dienstplichtig soldaat-I bij de Koninklijke Landmacht in werkelijke dienst op 13 juni 1972 in Wezep tezamen en in vereniging met enkele tientallen militairen, onder wie mijn mede-beklaagden V.E., S.C., V.I., R.E. en K.O., in een tevoren aangekondigde vergadering soldatentribunaal genoemd, ben overeengekomen en heb besloten, op 14 juni 1972 op het exercitieterrein van de Prinses Margrietkazerne in Wezep een sit-down-staking te houden van 13.00 uur tot 14.00 uur. Ook hebben wij toen besloten op mijn voorstel, de te verwachten marechaussee bij haar pogingen enkelingen eruit te halen door bijvoorbeeld arm-inhaken als groep tegen te gaan. Wij begrepen, dat deze sit-downstaking inhield het verzuim van onze plicht te 13.15 uur op het tweede werkappèl te staan en

zo onze middagdienst te beginnen. Die voorgenomen sit-down-staking is op 14 juni 1972 tegen 13.00 uur door enkele tientallen militairen inderdaad gehouden. Ook geef ik toe dat ik, tezamen met de dienstplichtige soldaten V.E. en S.C., als redacteuren van het afdelingsorgaan van VVDM-Wezep, door middel van een door ons opgesteld en gestencild pamflet WEZP no. 6 gedateerd 14 juni 1972, waarvan een exemplaar als bijlage is gevoegd bij het proces-verbaal no. 173/72 van de Brigade Koninklijke Marechaussee Wezep en waarvan vele tientallen exemplaren zijn verspreid onder in de Prinses Margrietkazerne te Wezep geleverde militairen, deze op 14 juni 1972 in Wezep heb opgewekt tot deelneming aan de sit-down-staking die middag van 13.00 uur tot 14.00 uur. Ik erken dat ik hiermee heb opgewekt tot samengroeping tot gemeenschappelijk plichtsverzuim; *beklaagde V.E.:*

Ik geef toe dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht in werkelijke dienst op 13 juni 1972 in Wezep tesamen en in vereniging met enkele tientallen mede-militairen, onder wie de mij bekende soldaten P.R., K.A., V.I., R.E. en B.O., in een tevoren aangekondigde vergadering, soldatentribunaal genoemd, te zijn overeengekomen en te hebben besloten tot het houden van een zitstaking op het exercitieterrein van de Prinses Margrietkazerne in Wezep op 14 juni 1972 van 13.00 uur tot 14.00 uur. Dit tribunaal was uitgeschreven door het VVDM-afdelingsbestuur naar aanleiding van het ons inziens onredelijk arrest van soldaat Siebrand. Wij hielden het „tribunaal” even buiten de kazernepoort. Ik zag dat wij ons besluit namen bij handopsteken met vrijwel algemene stemmen. Wij wisten dat wij verplicht waren uiterlijk 13.30 uur onze middagdienst te beginnen, dan wel te 13.15 uur op appèl te staan. Vervolgens spraken wij daar toen ook af dat wij eventuele afzondering door marechaussee van enkelingen als groep zouden tegengaan bijvoorbeeld door arm-inhaken. De aanwijzing tot deze tactiek werd gegeven door P.R. P.R. en ik zijn op dat tribunaal als gespreksleider opgetreden. Het idee van de zitstaking heb ik zien en horen opperen door een mij niet met name bekende mede-militair. Hij zei: „De boel moet maar eens plat”. Aan het einde van ons tribunaal heb ik opgeschreven wat de vergadering in het uit te geven WEZP-pamflet no. 6 wilde doen opnemen. Dit werd de tekst zoals het verschenen pamflet van 14 juni 1972, waarvan U een exemplaar mij toont, gevoegd als bijlage bij het proces-verbaal P 173/72 van de Brigade Koninklijke Marechaussee Wezep, die bevat. Samen met P.R. en enkele anderen heb ik dit pamflet in Zwolle laten stencillen en dit in enkele honderden exemplaren ter verspreiding gebracht naar Wezep en nog die avond daartoe neergelegd in ons VVDM-kantoortje in de kazerne. Wie precies voor de uitdeling zouden zorgen is mij ontgaan. Dit zou pas gebeuren na de ochtenddienst van 14 juni. Ik geef toe dat ik zodoende heb deelgenomen aan het opwekken van mede-militairen in de Prinses Margrietkazerne te Wezep, tot het met velen samengroepen tot verenigd

plichtsverzuim;

beklaagde K.L.:

Ik geef toe dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht in werkelijke dienst, op 13 juni 1972 te Wezep, tezamen en in vereniging met een aantal militairen, onder wie de mij bekende V.E., P.R., S.C., K.A. en V.I., in een tevoren aangekondigde vergadering, soldatentribunaal genoemd, ben overeengekomen en heb besloten op 14 juni 1972 op het exercitieterrein van de Prinses Margrietkazerne in Wezep een sit-down-staking te houden van 13.00 uur tot 14.00 uur. Ook spraken wij toen af wanneer de marechaussee een of meer zitstakers zou willen verwijderen ons hiertegen als groep te doen gelden. Ik begreep dat zulk een samengroeping voor de deelnemers zou neerkomen op verzuimen van hun plicht te 13.15 uur op appèl te staan en te 13.30 uur hun middagdienst te beginnen. Ik erken dat genoemde sit-down-staking op 14 juni 1972 tegen 13.00 uur inderdaad is gehouden. Ik heb hieraan met enkele tientallen mede-militairen onder wie mijn mede-beklaagden K.A. en V.I. deelgenomen. Op 14 juni 1972 heb ik in Wezep als lid van de VVDM, behorend tot haar plaatselijke afdeling, een dertigtal exemplaren van het pamflet WEZP no. 6 van 14 juni 1972, waarvan een exemplaar is gevoegd als bijlage bij het proces-verbaal no. 173/72 van de Brigade Koninklijke Marechaussee in Wezep verspreid onder in de Prinses Margrietkazerne te Wezep gelegerde militairen. Ik erken dat ik door deze verspreiding mede-militairen heb opgewekt tot deelname aan een sit-down-staking van 13.00 uur tot 14.00 uur op het exercitieterrein van hun kazerne, te houden op diezelfde dag, terwijl zij verplicht waren te 13.15 uur op appèl te staan en te 13.30 uur hun middagdienst te beginnen. Ik kende de inhoud van dit pamflet voordat ik het ging verspreiden. Ik heb die dingen op eigen houtje verspreid;

beklaagde R.E.:

Ik geef toe dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht in werkelijke dienst op 13 juni 1972 in Wezep tezamen en in vereniging met een aantal militairen onder wie de mij bekende soldaat-I V.E. en soldaat-I P.R., in een tevoren aangekondigde vergadering, soldatentribunaal genoemd, mijn instemming heb betuigd met het aldaar door de vergadering genomen besluit, op 14 juni 1972 op het exercitieterrein van de Prinses Margrietkazerne in Wezep een sit-down-staking te houden van 13.00 uur tot 14.00 uur, alsook met de voorgenomen tactiek om, wanneer marechaussee of andere meerderen een of meer zitstakers zouden willen verwijderen, door gemeenschappelijk arm-inhaken ons daartegen als groep te verzetten. Ik begreep dat zulk een samengroeping voor de deelnemers zou neerkomen op plichtsverzaking, daar 13.15 uur het tijdstip is van middagappèl en 13.30 uur de middagdienst begint. Het is mij bekend dat genoemde sit-down-staking op 14 juni 1972 inderdaad is gehouden en dat hieraan enkele tientallen militairen hebben deelgenomen;

Overwegende, als getuigen door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk hebben verklaard en met ede of plechtige verklaring bevestigd:

1. Cornelis Arie Hamel, luitenant-kolonel der Genie:

Van 12 tot en met 16 juni 1972 heb ik het commando waargenomen van de Prinses Margrietkazerne en van 101 Geniegevechtsgroep, beide in Wezep. Op 13 juni 1972 heb ik verboden een zogenaamd soldatentribunaal over de zaak Siebrand door de VVDM te doen beleggen binnen de kazerne. Mijn toegevoegd S2 van 11 Geniebataljon, sergeant-majoor Thijssen heeft mij die avond nog gemeld dat dit tribunaal nu was gehouden buiten de kazernepoort en dat hierop was besloten tot een of andere protest-actie, te houden de volgende dag tussen 13.00 uur en 14.00 uur. In de kazerne gold zoals ieder wist de verplichting de middagdienst te beginnen uiterlijk 13.30 uur behoudens het eerder per compagnie desgewenst te houden werkappèl, te 13.20 uur. Ik heb niet eerder dan tegen 12.30 uur op 14 juni 1972 uit het inmiddels in de kazerne verspreide pamflet WEZP nr. 6 vernomen dat het ging om een sit-down-staking op het exercitieterrein, die middag te houden van 13.00 uur tot 14.00 uur;

2. Michael Leo Drescher:

Op 13 juni 1972 ben ik in Wezep aanwezig geweest bij het zogenaamde soldatentribunaal dat het plaatselijk VVDM-afdelingsbestuur had willen houden binnen de Prinses Margrietkazerne, maar dat na een verbod nu werd gehouden buiten de poort. Ik zag dat enkele tientallen jongemannen hieraan deelnamen, onder andere de mij bekende soldaten V.E., B.O. en T.I. Ik zag en hoorde dat een roodharige jongeman, mij later aangeduid als soldaat P.R., en V.E. optraden als gespreksleiders. Ik heb daar toen gehoord en gezien dat enkele tientallen militairen onder wie V.E., B.O. en T.I., door handopsteken hun instemming betuigden en afspraken de volgende dag op het exercitieterrein in de Prinses Margrietkazerne een sit-down-staking te houden van 13.00 uur tot 14.00 uur. Vervolgens werd ook besproken dat de stakers te verwachten arrestatie door marechaussee van enkelingen, door arm-inhaken moesten tegengaan. Ik kreeg de indruk dat de stakers-in-spé hiermee instemden. Niemand maakte bezwaar. Er heerste een eendrachtige stemming toen deze tactiek werd besproken. Ik zag en hoorde dat de aanwijzingen omtrent de te volgen tactiek werden gegeven door P.R. Aan het einde van deze bijeenkomst zag en hoorde ik een jongeman in wit spijkerpak met lang blond haar het woord nemen en zeggen: „Het hele Hoofdbestuur en de hele VVDM staan achter deze „actie.” Hieruit begreep ik met een lid van het Hoofdbestuur van doen te hebben. Ik hoorde hem vervolgens ook toezeggen voor spandoekmateriaal en verf te zullen zorgen. Tijdens de vergadering werd mij duidelijk dat de staking vooral bedoeld was als protest tegen het arrest van soldaat Siebrand;

3. Jolke Springer, dienstplichtig sergeant:

Ik ben op 13 juni 1972 in Wezep aanwezig geweest bij een deel van het zogenaamde tribunaal, dat buiten de kazernepoort van de Prinses Margrietkazerne door de plaatselijke VVDM-afdeling werd gehouden. Ik heb gezien dat hierbij onder meer aanwezig waren de mij bekende soldaten B.O. en T.I., beiden van mijn compagnie. Ik heb gehoord dat de vergadering met grote meerderheid van stemmen besloot tot het houden van een sit-down-staking binnen de kazerne op het exercitieterrein van 13.00 uur tot 14.00 uur op de volgende dag. Ik heb een daar aanwezige roodharige jongeman, van wie ik later van de marechaussee vernam dat hij soldaat der eerste klasse P.R. was, op de voorgrond zien treden doordat hij veelal het woord voerde. Samen met een ander trad hij zo'n beetje op als gespreksleider. Ik heb hem horen zeggen dat de zit-stakers als groep moesten optreden, bijvoorbeeld door arm-inhaken, wanneer men zou proberen enkelingen daaruit te pikken. Ik begreep dat de vergadering hiermee instemde. Niemand maakte bezwaar. Ik heb gezien en gehoord dat aan het einde van de vergadering een jongeman met vrij lang blond hoofdhaar het woord nam en zei: „Het Hoofdbestuur van de VVDM staat achter deze „actie”;

4. Franciscus Petrus Lindekamp, dienstplichtig soldaat:

Op 13 juni 1972 heb ik in Wezep, even buiten de kazernepoort, bijgewoond het zogenaamde soldatentribunaal, dat daar was belegd om te bespreken wat zou moeten worden gedaan aan het arrest van mijn kamergenoot Siebrand. Wij hebben met enkele tientallen deelnemers aan deze bespreking daar toen afgesproken en besloten een zit-staking te houden de volgende dag, op het exercitieterrein van de Prinses Margrietkazerne van 13.00 uur tot 14.00 uur. Ik hoorde, voordat dit bij handopsteken naar ik zag met grote meerderheid werd aangenomen, als motto uitspreken: „De helft in onze tijd, de helft in diensttijd.” Ik heb daar toen aanwezig gezien de mij bekende soldaten K.A. en V.I., alsook een jongeman met lang steil haar, die dezelfde is als de mede-militair met lang steil haar, die mij in mijn kazerne later is aangewezen als S.C.;

5. Willem Stephanus Platteel, sergeant-majoor:

Op 14 juni 1972 bevond ik mij in uniform gekleed, voorzien van de tekenen van mijn rang, nabij het exercitieterrein in de Prinses Margrietkazerne in Wezep, toen ik te omstreeks 12.55 uur een tiental soldaten daar in het gras zag zitten met bij zich een viertal opgerolde spandoeken en een geluidsversterker. Zeven van hen kende ik, zij behoorden tot mijn compagnie. Onder hen zag ik K.A., V.I. en L.I. Te omstreeks 13.00 uur zag ik het aantal zitstakers plotseling toenemen tot ongeveer 40, en de spandoeken ontrold omhoog gaan. Tegen 13.05 uur kwam de sergeant van de dag van mijn compagnie mij zeggen dat de kazernecommandant hem had gebeld met de opdracht te zorgen dat die spandoeken verdwenen. Ik ben toen naar die stakers toegelopen en heb tegen alle deelnemers in het algemeen gezegd: „Opdracht kazernecommandant: spandoeken oprollen!”

Ik zag de doeken neergaan, uitgezonderd het spandoek, geheven door de soldaten K.A. en V.I. Ik zei toen: „V.I., spandoek oprollen. Dit is een „dienstbevel.” Ik zag dat V.I. het doek bleef omhoog houden, ook nadat ik mijn bevel had herhaald. Hierop zei ik hem: „Dan heb je nu voorlopig „arrest, te ondergaan als streng. Melden bij de wachtcommandant.” Ik zag dat V.I. bleef zitten met geheven spandoek. Toen wendde ik mij tot K.A. Ik zei: „K.A., rol je spandoek op. Dit is een dienstbevel.” Ik zag dat K.A. het doek bleef heffen. Ook nadat ik mijn bevel had herhaald. Toen zei ik hem: „Dan zeg ik je voorlopig arrest aan, te ondergaan als „streng. Meld je bij de wachtcommandant.” Ik zag dat ook K.A. bleef zitten met het spandoek geheven;

6. Jetze Draaisma, marechaussee:

Op 14 juni 1972 bevond ik mij, gekleed in uniform, voorzien van de onderscheidingstekenen van mijn rang, met de marechaussee 2e klasse B. Blaauw, op een bevolen patrouille in de Prinses Margrietkazerne in Wezep. Tegen omstreeks 13.10 uur zagen wij naast het exercitieterrein een veertigtal soldaten bijeengegroept in het gras zitten. Ik zag dat twee hunner een ontrold spandoek bleven omhoog houden. Vanwege dit blijven heffen van het spandoek had de kazernecommandant mij opgedragen deze twee ongehoorzamen aan te houden en af te voeren naar de brigade. Wij zetten ons Volkswagenbusje op omstreeks 15 meter afstand van de zitstakers voor die afvoer klaar. Toen ik naar beide spandoekdragers toeliep, zag ik dat zij waren de mij bekende soldaten K.A. en V.I. Toen Blaauw en ik hen hadden aangehouden en hen naar het busje gingen overbrengen, hoorde ik enkele stakers roepen: „Dan allemaal die combi in!” Ik zag dat de stakers waren opgestaan en in versnelde pas de daad bij het woord wilden voegen en opdrongen in de richting van het busje. Ik ben lichamelijk door stakers aangeraakt, toen ik de schuifdeur van het busje probeerde te sluiten, nadat K.A. en V.I. en vervolgens, tegen onze wil nog drie andere stakers, hierin hadden plaatsgenomen. Ik voelde dat ik toen bij mijn nestels en mijn epauletten werd gegrepen en tegen mijn onderbenen werd getrapt. Om de deur te kunnen sluiten heb ik de handtastelijk geworden stakers met elleboogstoten tot loslaten moeten dwingen. De drie in het busje binnengedrongen stakers verklaarden mij te zijn de soldaten B.O., K.O. en T.I.;

7. Bene Blaauw, marechaussee 2e klasse:

Op 14 juni 1972 bevond ik mij samen met de marechaussee 1e klas J. Draaisma, gekleed in uniform voorzien van de tekenen van mijn rang, op een bevolen patrouille in de Prinses Margrietkazerne in Wezep. Tegen naar ik schat 13.15 uur zagen wij naast het exercitieterrein een veertigtal soldaten bijeengegroept in het gras zitten. Ik zag dat twee hunner een ontrold spandoek bleven omhooghouden. Vanwege dit blijven heffen van dit spandoek had de kazernecommandant Draaisma en mij opgedragen deze twee ongehoorzamen aan te houden en af te voeren naar de

brigade. Ik zette hiertoe ons Volkswagenbusje op een meter of tien afstand van de zitstakers klaar. Toen wij de beide spandoekdragers hadden aangehouden en met hen enkele passen in de richting van de Combi hadden gemaakt hoorde ik uit de stakers roepen: „Dan iedereen erin!” Ik zag dat de stakers inmiddels waren opgestaan en in versnelde pas opdrongen in de richting van het busje. Ik ben lichamelijk door stakers aangeraakt toen drie van hen tussen Draaisma en mij doorglipten de Combi in, de arrestanten achterna. Toen zij binnen waren, heb ik ze gezegd: „Julie „horen hier niet. Eruit!” maar van verwijdering moesten wij al dadelijk afzien omdat de meute tegen ons opdrong. Ik voelde dat stakers mij in de rug duwden en dat iemand mij vastgreep bij mijn nestels. Ik heb toen de stakers van mij af moeten duwen, om achter het stuur te kunnen terecht komen. Ik zag dat vervolgens stakers en militaire toeschouwers vóór onze Combi bleven staan, ook nadat ik door herhaald toeteren tot opzij gaan had gemaand. De meute liet ons pas door nadat ik langzaam begon op te rijden. Op de brigade aangekomen gaven onze arrestanten op te zijn de soldaten K.A. en V.I. en de andere drie in de Combi gestapte militairen: de soldaten B.O., K.O. en T.I.;

8. Laurens Pijl, sergeant-majoor van de Intendance:

Op 14 juni 1972 deed ik dienst als officier van kazernepiket in de Prinses Margrietkazerne in Wezep. Tegen 12.20 uur heb ik bij de uitgang van de manschappeneetzaal de mij bekende soldaat K.L. aan een mede-militair een stencil zien uitreiken, soortgelijk aan het stapeltje exemplaren dat hij kennelijk ter uitdeling bij zich droeg. Dit stencil leek mij uiterlijk geheel gelijk aan de vele tientallen WEZP-pamfletten no. 6, die ik aantrof in handen van de eetzaal-betredende militairen en die naar ik had gelezen opriepen tot meedoen aan de zitstaking van 13.00 uur tot 14.00 uur;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal nr. P 173/72, op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 20 juni 1972 gedagtekend en ondertekend door Jilles Johannes Marinus Littel, adjudant-onderofficier der Koninklijke Marechaussee, commandant van de brigade Wezep, Gijsbert Honingh, wachtmeester-I der Koninklijke Marechaussee, Sake Tijsma, wachtmeester-I der Koninklijke Marechaussee, Jan Wouters, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee, Klaas Zwierts, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee en Kornelis Staal, marechaussee der 1e klasse opsporingsambtenaar, allen behorende tot de brigade Wezep, zakelijk onder meer inhoudt als relaas van verbalisant Honingh:

Op 13 juni 1972, omstreeks 18.00 uur, heb ik over het terrein van de Prinses Margrietkazerne te Wezep, gepatrouilleerd. Bij het verlaten van de kazerne, zag ik dat naar mijn schatting ongeveer een twintigtal in burger geklede personen zich in het grasveld bevonden voor de ingang van de kazerne. Al deze personen waren op de grond gezeten. Tussen deze personen zag ik de mij van naam en gezicht bekende soldaten P.R., V.E. en S.C. Op 14 juni 1972, omstreeks 14.00 uur, heb ik uit handen van sergeant

majoor Platteel, ten dienste van Justitie, inbeslaggenomen:

ongeveer 350 exemplaren van het afdelingsblad van de VVDM, afdeling Wezep, pamflet WEZP nummer 6.

Overwegende, dat zich bij de stukken bevindt, als bijlage bij proces-verbaal nr. P. 173/72, een exemplaar van het pamflet WEZP, nr. 6 gedateerd 14 juni 1972, luidende:

„zaak Gerrit Siebrand 3.

„Het Soldatentribunaal van gisteren werd door de plv. kazernecommandant verboden – waarschijnlijk omdat hij niet wil dat wij soldaten ons oordeel uitspreken over de intimidatie van de kazerneleiding.

„De vergadering werd toch gehouden – buiten de poort.

„Daar besloten 30 maten, met 1 stem tegen, dat het nu de tijd is voor
„SOLIDARITEIT

„Vanmiddag van 13.00 uur tot 14.00 uur is er een SIT DOWN STAKING
„op het exercitieterrein.

„Steun Gerrit Siebrand – weg met Nieuwersluis.

„Gerrit Siebrand

„die met Kerstmis binnen zat omdat hij in beklag ging die in mei verhoord werd toen een groep soldaten in beklag ging.

„die de kazerneleiding weg heeft willen werken via de dokter.

„die nu al 2 weken in Nieuwersluis zit omdat hij bij AV, zei dat graven hem niet zo interesseren.

„13.00 uur SIT DOWN EXERCITIETERREIN

„WEEST SOLIDAIR

„DOE MEE”

Overwegende, dat het Hof kennisgenomen hebbende van de inhoud van het pamflet WEZP nr. 6, van oordeel is dat daarin wordt aangespoord tot deelname aan demonstratie van ontevredenheid door middel van een sit-down-staking in de kazerne gedurende een tijdsbestek waarin voor militairen in de kazerne de middagdienst zou moeten aanvangen, zodat het geschrift aanzet tot het verzaken van de verplichtingen die met betrekking tot die middag dienst voor die militair golden en mitsdien opruit tot een plichtsverzaking in vereniging als waarop de artikelen 124 en 126 van het Wetboek van Militair Strafrecht het oog hebben; dat uit het vorenstaande tevens voortvloeit dat de strekking van dat geschrift een krijgstuicht ondermijnende, als bedoeld in artikel 147 van het Wetboek van Militair Strafrecht is;

Overwegende, dat het Hof op grond van de inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen- elk daarvan ook in zijn onderdelen slechts gebezigd als bewijs van het feit/de feiten, waarop het blijkt de inhoud betrekking heeft, wordende het voormelde pamflet WEZP 6 slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen en de verklaring van elk der beklaagden slechts als bewijs tegen hem die haar aflegde – wettig en overtuigend bewezen acht:

1e. hetgeen bij dagvaarding aan de *beklaagden gezamenlijk* werd ten laste gelegd, met ieders schuld daaraan te weten:

„dat zij op 13 juni 1972 te Wezep, als militairen in de zin der wet, nadat „onder hen ontevredenheid was ontstaan over de omstandigheid, dat een „soldaat in voorlopig arrest was gesteld en gehouden en verboden werd „een dienaangaande te houden soldaten-tribunaal op het terrein van „de Prinses Margrietkazerne te houden, opzettelijk op een terrein buiten genoemde kazerne, nabij de ingang daarvan, tezamen en in vereniging „zijn bijeengekomen en toen aldaar tezamen zijn overeengekomen en „hebben besloten om op 14 juni 1972 op het exercitieterrein van de Prin- „ses Margrietkazerne te Wezep een sit-down-staking te houden van 13.00 „uur tot 14.00 uur, en voorts toen aldaar hebben besloten, om, wanneer „bijvoorbeeld één van de deelnemers aan de staking door de marechaussee „zou worden meegenomen, alle anderen dan – teneinde zulks te belemme- „ren of te verijdelen – de armen in elkaar zouden haken, zijnde vervolgens „op 14 juni 1972 te ca. 13.00 uur voormelde sit-down-staking gevolgd „en gehouden, zulks terwijl te 13.15 uur het middagappèl wordt gehouden „en te 13.30 uur de middagdienst aanvangt, waaraan behalve door de be- „klaagden K.A., V.I., B.O., K.O. en T.I. nog door enige tientallen militairen „werd deelgenomen en waarbij – nadat deze aktie was verboden en tijdens „die aktie door of namens het kazernecommando werd ingegrepen – „beklaagde K.A. en beklagde V.I., ieder voor zich, opzettelijk heeft „nagelaten te gehoorzamen aan het aan beiden door een meerdere gege- „ven dienstbevel tot het oprollen van een spandoek, en beklaagden B.O., „K.O. en T.I., toen een patrouille van de Koninklijke Marechaussee, te „weten de marechaussee 1e klasse J. Draaisma en de marechaussee 2e „klasse B. Blaauw, ingevolge opdracht en in het belang van de dienst „K.A. en V.I. wegens door dezen gepleegde opzettelijke ongehoorzaam- „heid aanhielden en wilden overbrengen naar een plaats van verhoor, „samen met andere militairen in de richting van een gereedstaande Combi „(busje) zijn gehold en toen voornoemde meerderen K.A. en V.I. in het „busje drukten, zich nagenoeg gelijktijdig in dat busje binnen wrongen, „waarbij en waarna genoemde meerderen waren genoodzaakt de opdrin- „gende militairen af te weren en zelfs met enig geweld ruimte moesten „scheppen ten einde zelf in te kunnen stappen, hebbende beklagden, „door te handelen als bovenomschreven samengerot om in vereniging „hun plicht te verzaken, terwijl het dientengevolge tot enige feitelijkheid „of bedreiging daarmee is gekomen”;

2. hetgeen bij dagvaarding A 1715/I/72 en A1716/I/72 aan respectievelijk de beklagden K.A. en V.I. onder 1. en 2. is ten laste gelegd met ieders schuld daaraan, met dien verstande dat die feiten zijn gepleegd op 14 juni 1972 en, met betrekking tot het telkens onder 2. ten laste gelegde, dat beklagden tezamen met andere soldaten, waaronder respectievelijk V.I. en K.A. het geschrift hebben verspreid;

3. hetgeen bij dagvaarding genummerd A 1721/I/72 aan beklaagde S.C. primair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met dien verstande dat hij heeft gehandeld tezamen met de dienstplichtige soldaten P.R. en V.E. en als bestuurslid van de plaatselijke afdeling van de Vereniging van Dienstplichtige Militairen (VVDM) en heeft opgeruid tot enig misdrijf in het Wetboek van Militair Strafrecht omschreven;

4. hetgeen bij dagvaarding genummerd A 1722/I/72 aan beklaagde P.R. is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met dien verstande dat hij heeft gehandeld tezamen met de dienstplichtige soldaten V.E. en S.C. en als bestuurslid van de plaatselijke afdeling van de Vereniging van Dienstplichtige Militairen (VVDM) en heeft opgeruid tot enig misdrijf in het Wetboek van Militair Strafrecht omschreven;

5. hetgeen bij dagvaarding genummerd A 1723/I/72 aan beklaagde V.E. primair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met dien verstande dat hij heeft gehandeld tezamen met de dienstplichtige soldaten P.R. en S.C. en als bestuurslid van de plaatselijke afdeling van de Vereniging van Dienstplichtige Militairen (VVDM) en heeft opgeruid tot enig misdrijf in het Wetboek van Militair Strafrecht omschreven;

6. hetgeen bij dagvaarding genummerd A 1724/I/72 aan beklaagde K.L. meer subsidiair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met dien verstande dat hij alleen handelende het geschrift heeft verspreid;

Overwegende, dat het ten laste van de beklagden K.A. en V.I. bewezenverklaarde moet worden gekwalificeerd als:

1. *Militair oproer,*

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 124, eerste lid van het Wetboek van Militair Strafrecht;

2. *Opzettelijke ongehoorzaamheid, meermalen gepleegd,*

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114, eerste lid van het Wetboek van Militair Strafrecht;

3. *Medeplegen van: als aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon bekend met de strekking van een geschrift, waarin de tucht onder de krijgsmacht wordt ondermijnd, zodanig stuk verspreiden,*

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 143, eerste lid van het Wetboek van Militair Strafrecht, juncto artikel 47 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat het ten laste van de beklagden B.O., K.O. en T.I. bewezenverklaarde moet worden gekwalificeerd als:

Militair oproer,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 124, eerste lid van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat het ten laste van elk der beklagden S.C., P.R. en V.E. bewezenverklaarde moet worden gekwalificeerd als:

1. *Militair oproer,*

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 124, eerste lid van het Wetboek van Militair Strafrecht;

2. *Medeplegen van: als aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon bij geschrifte een militair oproeien tot enig misdrijf in het Wetboek van Militair Strafrecht omschreven,*

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 146, eerste lid van het Wetboek van Militair Strafrecht, juncto artikel 47 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat het ten laste van beklaagde K.L. bewezenverklaarde moet worden gekwalificeerd als:

1. *Militair oproer,*

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 124, eerste lid van het Wetboek van Militair Strafrecht;

2. *Als aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon, bekend met de strekking van een geschrift waarin de tucht onder de krijgsmacht wordt ondermijnd, zodanig stuk verspreiden,*

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 147, eerste lid van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat het ten laste van beklaagde R.E. bewezenverklaarde moet worden gekwalificeerd als:

Militair oproer,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 124, eerste lid van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend bewezen is hetgeen aan elk der beklaagden meer of anders is ten laste gelegd dan hier als bewezen is aangenomen, zodat zij daarvan moeten worden vrijgesproken;

Overwegende, dat de beklaagden strafbaar zijn, zijnde ten aanzien van geen van hen gebleken van feiten die de strafbaarheid van een hunner zou opheffen of uitsluiten;

Overwegende, ten aanzien van de terzake het militair oproer op te leggen straffen, dat het Hof aanvaardt het betoog van beklaagden, dat zij niet hebben gehandeld in het besef een zulk ernstig misdrijf te plegen, en dat zij niets anders wilden dan te laten blijken van hun protest over een huns inziens onrechtvaardige behandeling van één hunner kameraden op een wijze, die in de huidige maatschappij als min of meer geoorloofd moet worden beschouwd te weten door middel van een sit-down-staking;

Overwegende, dat evenwel beklaagden als militairen hadden dienen te beseffen dat in de militaire maatschappij een collectieve uiting van ontevredenheid als een sit-down-staking op zich zelf reeds met de aan die maatschappij ten grondslag liggende beginselen van tucht in strijd komt;

Overwegende, dat daarenboven de wetgever door de strafbaarstellingen in de artikelen 124 en 126 van het Wetboek van Militair Strafrecht heeft beoogd te waken tegen het samenscholen van militairen in een min of meer algemene geest van verzet, onwil of ongehoorzaamheid, waarbij het door de collectiviteit opgeroepen gevoel van grotere kracht licht verleidt tot uitspattingen en feitelijkheden zoals ook ten deze is geschied, toen een slechts als „passief” beraamde sit-down-staking tijdens het verloop daar-

van buiten de tevoren opgezette bedoelingen om, is omgeslagen in actieve handelingen van verzet, te weten in het gezamenlijk opdringen en plegen van handtastelijkheden tegen militaire meerderen;

Overwegende, dat het Hof de hierna te vermelden straffen in overeenstemming acht met voormeld gemis aan inzicht enerzijds, en met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan anderzijds, mede gelet op de persoon van elk der daders, waarbij het Hof:

a. ten aanzien van beklaagde R.E. in rekening brengt de aan deze bij 's-Hofs eerder gewezen sententie van heden opgelegde straf van een maand militaire detentie terzake van een door hem omstreeks de tweede helft van maand juli 1972 begaan misdrijf van artikel 147 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

b. bij de bepaling van de aan beklaagden B.O., K.O., T.I. en K.L. op te leggen straf er mede rekening houdt dat deze beklaagden terzake, blijkens het in hun respectievelijke straflijsten vermelde, reeds krijgstuuchtelijk werden gestraft met onderscheidenlijk 3, 4, 3 en 3 dagen verzwaaard arrest;

Overwegende, dat blijkens een kennisgeving van inbeslagneming, als bijlage gevoegd bij het proces-verbaal nr. P. 173/72, op 14 juni 1972 door verbalisant Honingh, wachtmeester der eerste klasse, behorende tot de brigade Wezep van de Koninklijke Marechaussee, is inbeslaggenomen bij W. S. Platteel, sergeant-majoor, ingedeeld bij Staf en Stafcompagnie 101 Geniegevechtsgroep te Wezep:

een spandoek afm. 2.60 × 1.45 mtr. „Geen opsluiting maar vrijheid „van meningsuiting.”

een spandoek afm. 2.30 × 1.45 mtr. „Vervolgingsbeleid, wanbeleid.”

een spandoek afm. 5.00 × 1.00 mtr. „Vrijheid van meningsuiting voor „dienstplichtigen.”

een spandoek afm. 2.50 × 1.40 mtr. „Siebrand terug PMK. Geen straf- „overplaatsing”.

ongeveer 350 exemplaren van het afdelingsblad van de VVDM, afdeling Wezep, pamflet WEZP nummer 6.

met behulp van welke voorwerpen het gepleegde misdrijf van militair oproer is begaan of voorbereid of welke tot het begaan van het misdrijf waren vervaardigd of bestemd, zijnde het ongecontroleerde bezit daarvan in strijd met het algemeen belang, zodat zij aan het verkeer dienen te worden onttrokken;

Gezien: . . . enz.;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan hoger beroep en opnieuw rechtdoende:

Verklaart niet bewezen hetgeen aan de beklaagden B.O., K.O. en T.I. bij dagvaarding genummerd respectievelijk A 1718/I/72, A 1719/I/72 A 1720/I/72 telkens primair en subsidiair en aan de beklaagde K.L. bij dagvaarding genummerd A 1724/I/72, telkens primair en subsidiair is ten

laste gelegd; spreekt hen daarvan vrij;

Verklaart beklagden schuldig aan de ten aanzien van elk hunner als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feiten en hen deswege strafbaar;

Veroordeelt:

de beklagden K.A., V.I., K.L. en R.E. ieder tot militaire detentie voor de tijd van *een maand*;

de beklagden B.O., K.O. en T.I. ieder tot militaire detentie voor de tijd van *drie weken*;

de beklagden S.C., P.R. en V.E. ieder tot militaire detentie voor de tijd van *zes weken*;

Verklaart onttrokken aan het verkeer de inbeslaggenomen spandoeken en exemplaren van het pamflet WEZP nr. 6;

Verklaart niet bewezen hetgeen beklagden meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven voor bewezen is verklaard en spreekt hen mitsdien daarvan vrij.

NASCHRIFT

De Krijgsraad qualificeerde het (ter verspreiding) opstellen van het opruiende geschrift als het bij geschrifte opruien tot het misdrijf van militair oproer.

Afgescheiden van de principiële wijziging die het Hoog Militair Gerechthof in deze qualificatie aanbracht, lijkt mij de opvatting van de Krijgsraad ook materieel niet juist. Van „militair oproer” is immers eerst sprake als het tot enige feitelijkheid of bedreiging daarmede gekomen is. Het opwekken (opruien) tot een sit-down-staking houdt nu juist niet een opwekking tot het begaan van feitelijkheden en/of bedreigingen daarmede in. Zodanige opruiing moge de dag tevoren tijdens het „soldaten-tribunaal” hebben plaats gehad, maar dat kwam niet in het geschrift voor. En tenlastegelegd is het opruien bij geschrift. Het Nederlandse militaire strafrecht kent niet de „Tatlose Zusammenrottung”, anders dan de vorm van artikel 126 W.M.Sr. Opruiing daartoe is moeilijk denkbaar.

Inmiddels: hoeveel juister de qualificatie van het Hoog Militair Gerechthof moge zijn: in zijn overwegingen dient de (militaire) rechter zich er rekenschap van te geven, tot welk misdrijf opgeruid is en het komt mij voor dat de sententie daarin tekort schiet. Ik meen met name dat niet voldoende is dat het Hof bewezen verklaard heeft de tenlastelegging primair, eindigende met de woorden:

„die militairen heeft opgeruid tot militair oproer, muiterij en/of opzettelijke „ongehoorzaamheid, althans enig misdrijf, in het Wetboek van Militair „Strafrecht omschreven”.

Naar mijn mening had het Hof, in zijn overwegingen, een keuze moeten maken.

W.H.V.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 3 oktober 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel E. H. Neppelenbroek en Luitenant-Kolonel A. Ploeg;
Raadsmān: Mr. R. M. Schutte.

Door een geschrift trachten de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen. Actie tot afschaffing van de groetplicht: als bestuursleden van de V.V.D.M. ter verspreiding onder de militairen opstellen van pamfletten en een poster, waarbij de militairen worden opgewekt de voorgeschreven militaire groet niet te brengen en, ter verdeling van het risico, zoveel mogelijk in groepjes op te treden.

Verworpen het verweer dat de groetplicht als zinloos wordt beschouwd zodat die met de krijgstucht niet van doen heeft, waardoor de actie tegen de groetplicht niet kan dienen om de krijgstucht te ondermijnen, omdat de rechter zich niet mag begeven in de vraag of en in hoeverre een bepaald door de overheid gegeven voorschrift al dan niet geacht kan worden het belang van een goede krijgstucht te dienen.

Een der beklaagden, militair van de zeemacht, mede door de krijgsraad bij de landmacht berecht.

Straffen van 2 maanden (waarvan 1 maand voorwaardelijk) en van 3 maanden (waarvan 1 maand voorwaardelijk) militaire detentie.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF: (zie sententie achter het vonnis): *bevestiging van het vonnis behoudens de straffen die werden gebracht op 1 maand militaire detentie.*

Verworpen het in appēl aangevoerde verweer van het ontbreken van materiële wederrechtelijkheid.

(W.M.Sr. art. 13, 15, 147; Inv. M.S.T.R. art. 86, 87; W.Sr. art. 63)

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad tegen:

B.E., geboren 4 februari 1947, dpl. sld.,
P.O., geboren 17 juni 1947, dpl. sld.,
K.O., geboren 31 mei 1949, dpl. sld.,
R.A., geboren 2 januari 1951, dpl. sld.,
H.O., geboren 20 juni 1949, dpl. sld.,
Z.O., geboren 30 januari 1951, matroos-II z/m,
R.E., geboren 20 mei 1948, dpl. sld.,
beklaagden.

Gezien: . . . enz.;

Gezien de vorderingen van de Auditeur-Militair overgelegd op de te-

rechtzitting van 18 september 1972 strekkende tot veroordeling van elk der beklaagden tot gevangenisstraf voor de tijd van DRIE MAANDEN, waarvan TWEE MAANDEN ONVOORWAARDELIJK en EEN MAAND VOORWAARDELIJK met een proeftijd van TWEE JAREN en gehoord de voorlezing van deze vorderingen;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagden – na voeging van de afzonderlijk tegen hen aangebrachte zaken – is ten laste gelegd:

„dat zij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, respectievelijk (ten aanzien van H.O. bij de Koninklijke Luchtmacht, respectievelijk (ten aanzien van Z.O.) als matroos-II zee-, milicien in werkelijke dienst bij de Koninklijke Marine, althans als militair in de zin der wet, in de periode 24 juli 1972 tot en met 1 augustus 1972, althans in of omstreeks de tweede helft van de maand juli 1972 te Utrecht, althans in Nederland, tezamen en in vereniging, althans alleen, als lid van het Algemeen en/of Dagelijks Bestuur van de Vereniging van Dienstplichtige Militairen (V.V.D.M.) door middel van in meerdere exemplaren aan de Afdelingsbesturen ter verdere verspreiding onder de dienstplichtige militairen (leden van genoemde vereniging), gelegerd in de verschillende kazernes en legerplaatsen in en buiten Nederland, toegezonden, door beklaagden en anderen samengestelde geschriften als een pamflet met het hoofd „Hoi!”, een poster of afbeelding met het hoofd „Groetplicht?!” een pamflet met het hoofd „Groeten weg uit de kazerne”, een pamflet met het hoofd „Aan de afdelingsbesturen van de VVDM, aan alle VVDM-leden”, een schrijven met het hoofd „Afdelingen”, als bijlagen, gemerkt 1, 2, 4, 5, en 6, gevoegd bij proces-verbaal nr. P 77/72 van de Brigade Koninklijke Marechaussee te Utrecht, waarin respectievelijk onder meer het navolgende is opgenomen:

a. bijlage 1:

„Hoi! Doe mee met gewoon doen!!

„„Op 1 augustus gaan we onze collega-militairen op een doodgewone manier groeten.

„„Geen spastische bewegingen naar je voorhoofd en ook geen verplichte groet voor mensen die je niet kent.

„„Laten we proberen om tenminste één dag normaal te doen en net zo te handelen als buiten de kazerne. Dat moet kunnen.

„„Als deze actie slaagt betekent dat waarschijnlijk de laatste stap naar een afschaffing van de absurde groetplicht.

„„Wist je trouwens dat de meeste beroepsverenigingen ook tegen de groetplicht zijn? Die moeten dus ook wel meewerken.

„„Lees ook het nieuwsbulletin op je compagnie en haal een groetposter bij je afdelingsbestuur (als ie ze nog niet uitgedeeld heeft)”

Sukses.

b. bijlage 2:

„onder het hoofd „groetplicht?” een afbeelding van twee elkaar met „opgestoken hand groetende militairen, kennelijk een meerdere en een soldaat, met daaronder gedrukt: „zeg maar dag met je handje” (in de „kazerne)”;

c. bijlage 4:

„„Groeten weg uit de kazerne. Op de VVDM-ledenvergadering van 12 juli is besloten actie te voeren tegen de groetplicht. En terecht! ! Het zou worden een „NATIONALE-WEIGER-DE-MILITAIRE-GROET-EN-DOE-DUS MAAR-NORMAAL-DAG!”).

„„Vanuit defensie is daar erg heftig op gereageerd. Het hoofdbestuur werd dan ook j.l. vrijdag ijlings op het matje geroepen bij het ministerie van defensie. Er werd „ernstig gewaarschuwd” dat deze actie tegen de wet was en er werd sterk op aangedrongen de afdelingen te adviseren deze actie niet door te laten gaan.

„„Het bestuur gaat toch door! ! BLS heeft dan ook een telegram uit laten gaan naar alle commandanten om mede te delen dat zij *actie* moesten ondernemen tegen alle soldaten die ook maar iets van plan zijn! !

„„WE GAAN TOCH DOOR! ! ! ! !

„„In groepjes moet iedereen a.s. dinsdag over de kazerne lopen.

„„Het is dan veel moeilijker om ons te pakken! WE MOETEN ONS DUS NIET LATEN KENNEN.

„„Wel moet gezegd worden dat het weigeren van de MILITAIRE groet (we groeten wel, maar niet militair) strafbaar is.

„„Als er een *dienstbevel* wordt gegeven tot het groeten lopen we het risico dat de marechaussee er aan te pas komt en eventueel de Krijgsraad.

„„Let op Uw saeck ! ! ! Laten we elkaar niet laten vallen! !

„„Dus: GROETEN WEG UIT DE KAZERNE! ! We laten ons niet afschrikken. Als de actie massaal wordt gevoerd is het een gedeeld risico! ! !”

d. bijlage 5:

„„Aan de afdelingsbesturen van de VVDM

„„Aan alle VVDMleden

„„Op de ledenvergadering van 12 juli is besloten, op het punt van de „groetplicht actie te gaan nemen in de vorm van een groetdag, waarop iedereen niet militair, maar gewoon, normaal zou moeten groeten.

„„Vanuit Defensie is daar bijzonder heftig op gereageerd.

„„Tijdens een bijzonder georganiseerd overleg is er op aangedrongen, om als bestuur aan de afdelingen te adviseren, de hele zaak af te gelasten. Vanuit B.L.S. is een brief gestuurd naar alle commandanten, waarin enkele behartigenswaardige dingen te vinden zijn. Volgens B.L.S.

„„„is de groetweigerdag een strafbaar feit. Het zou krijgstuchtondermijnd
 „„„zijn volgens art. 147 Militair Strafrecht.

„„„B.L.S. draagt in zijn brief de commandanten op, om op maandag
 „„„31 juli bekend te maken, dat niet groeten krijgstuchtelijk zal worden
 „„„bestraft. Bovendien levert verspreiding van geschriften over deze zaak
 „„„een schending op van artikel 147 WMS, zodat door de marechaussee
 „„„bij verspreiding zal worden ingegrepen. Hij wijst er ook op, dat iedere
 „„„meerdere, die deze dingen toelaat, een krijgstuchtelijk vergrijp pleegt.

„„„Er wordt dus vanuit Defensie hard gewerkt, om de actie te laten mis-
 „„„lukken. Bang maken en dreigen met straffen zullen de maten blijkbaar
 „„„moeten imponeren.

„„„De VVDM is nog steeds van mening, dat groeten niet iets functio-
 „„„neels is voor het leger, en dat daarom niet groeten helemaal niet krijgs-
 „„„tuchtondermijnd is. Het algemeen bestuur heeft dan ook besloten,
 „„„ondanks de hevige druk van Defensie de zaak door te zetten. Drie jaar
 „„„onderhandelen en allerlei groetacties hebben blijkbaar geen resultaat
 „„„gehad. Daarom moet nog meer druk worden uitgeoefend. Dus: door-
 „„„gaan met de actie ! ! !

„„„Wel moet even worden gewezen op de gevolgen, die in een weigering
 „„„kunnen zitten. Op de eerste plaats kun je krijgstuchtelijk bestraft wor-
 „„„den, ook wanneer nog geen dienstbevel is gegeven. Daarnaast kan je een
 „„„dienstbevel worden gegeven, om te groeten. Als je dan nog weigert, loop
 „„„je het risico, door de marechaussee te worden opgepakt, en krijg je even-
 „„„tueel te maken met de Krijgsraad.

„„„Laat je door deze dingen niet afschrikken. Als de actie massaal wordt
 „„„gevoerd, is het een gedeeld risico. Werk zoveel mogelijk met groepjes,
 „„„dan ben je minder kwetsbaar.

„„„Doe mee en maak er een succes van. Weg met de groetplicht ! ! !”

e. bijlage 6:

„„„Afdelingen, AKTIE, ja, ja.

„„„Zoals jullie natuurlijk al gelezen hebben op een vorig nieuwsbulletin,
 „„„heeft de VVDM 1 augustus uitgeroepen tot DE NATIONALE GROETWEIGER-
 „„„DAG”; per post krijgen jullie de volgende 3 zaken toegestuurd nieuws-
 „„„bulletins, pamfletten, VVDM-posters; Wanneer jullie deze spullen dis-
 „„„tribueren is dat natuurlijk een pracht gelegenheid om met de maten te
 „„„bespreken, dat zij in alle gevallen op 1 augustus niet de militaire groet
 „„„brengen maar de normale groet. DEZE AKTIE MOET EEN SUKSES WORDEN,
 „„„AFDELINGERS, DE GROETPLICHT MOET WEG !”

„„„hebben getracht de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen.

„„„althans, indien terzake van het vorenstaande geen veroordeling kan of
 „„„mocht volgen,

„„„dat zij toen aldaar tezamen, althans alleen, de eerderevermelde geschrif-
 „„„ten, waarin onder meer zinsneden en/of een afbeelding voorkomen, als

„in het hiervoor tenlastegelegde onder *a*, *b*, *c*, *d* en *e* is geciteerd, zijnde „alzo geschriften, waarin wordt getracht de tucht onder de krijgsmacht „te ondermijnen, in duizenden exemplaren, in ieder geval in meer dan één „exemplaar van ieder dier geschriften, aan de afdelingsbesturen van de „VVDM ter verdere verspreiding onder de leden van genoemde vereni- „ging, als dienstplichtige militairen gelegerd in de verschillende kazernes „en legerplaatsen in en buiten Nederland, hebben toegezonden, althans „ter verspreiding in voorraad hebben gehad, terwijl zij, beklaagden, be- „kend waren met de inhoud en strekking van ieder dier geschriften om „de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezig, voor eensluidend getekend, uittreksel uit het stamboek, opgemaakt te Amsterdam, op 2 augustus 1972 en ondertekend door de kapitein ter Zee R. J. Castendijk, commandant bij de marinekazerne te Amsterdam, blijkt dat de beklaagde Z.O. op die datum sedert 8 maart 1971 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke marine;

Overwegende, dat de beklaagden bij hun verhoor door de Officier-Commissaris, onder meer zakelijk hebben verklaard:

beklaagde B.E.:

Ik geef toe dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke landmacht in werkelijke dienst in het tijdvak van 24 juli 1972 tot en met 1 augustus 1972 in Utrecht tezamen en in vereniging met de dienstplichtige soldaten P.O., K.O., R.A., H.O., R.E. en matroos-II zeemilicien Z.O., als leden van het Dagelijks, R.A. echter als lid van het Algemeen Bestuur van de VVDM heb samengesteld, vermenigvuldigd en in vele exemplaren heb toegezonden aan de afdelingsbesturen VVDM ter verdere verspreiding onder de dienstplichtige militairen van Land-, Zee-, en Luchtmacht in Nederland en Duitsland een aantal geschriften, te weten:

een pamflet met het hoofd HOI!, een afbeelding met het hoofd Groetplicht??, een pamflet getiteld Groeten weg uit de kazerne, en een rondschrjven met het hoofd AAN DE AFDELINGSBESTUREN VAN DE VVDM, AAN ALLE VVDM-LEDEN, waarvan gelijkkluidende exemplaren, die u mij toont, gevoegd zijn als bijlagen, gemerkt 1, 2, 4 en 5, bij het proces-verbaal nr P. 77/72 van de Koninklijke Marechaussee, brigade Utrecht. Ook hebben wij in die periode in Utrecht opgesteld en vermenigvuldigd en in betrekkelijk gering aantal exemplaren aan de afdelingsbesturen verzonden een rondschrjven met het hoofd AFDELINGERS, waarvan een gelijkkluidend exemplaar, dat u mij toont, gevoegd is als bijlage, gemerkt 6, bij dit proces-verbaal.

Wij wisten natuurlijk allen, dat wij hiermee opriepen tot het op 1 augustus niet naleven van een naar de letter van de wet bestaande verplichting. Of dit de krijgstucht zou kunnen aantasten hebben wij op onze bestuursvergadering van 28 juli besproken en overwogen. Hierbij hadden de

juristen-medebestuurleden P.O. en B.E. een grote inbreng. Wij hebben toen besloten deze actie door te zetten, ondanks die dag ontvangen tegenadvies van generaal Sijmons, namens de minister. Ons besluit tot deze actie namen wij op 24 juli in een vergadering van het Dagelijks Bestuur. Ons besluit om de actie te blijven doorzetten namen wij op 28 juli in een vergadering van het Algemeen Bestuur ;

beklaagde P.O.:

Ik geef toe dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke landmacht in werkelijke dienst in het tijdvak van 24 juli 1972 tot en met 1 augustus 1972 in Utrecht tezamen en in vereniging met de dienstplichtige soldaten B.E., K.O., R.A., H.O., R.E. en matroos-II zeemilicieu Z.O., als leden van het Dagelijks Bestuur, R.A. echter als lid van het Algemeen Bestuur van de VVDM heb opgesteld, vermenigvuldigd en in een aantal exemplaren heb toegezonden aan de Afdelingsbesturen VVDM, tot verdere verspreiding onder de dienstplichtige militairen van Land-, Zee- en Luchtmacht in Nederland en Duitsland, de navolgende geschriften:

Een pamflet met het hoofd HOI!, een afbeelding met het hoofd Groetplicht?!, een pamflet getiteld GROETEN WEG UIT DE KAZERNE, en een rondschriften met het hoofd AAN DE AFDELINGSBESTUREN VAN DE VVDM, AAN ALLE VVDM-LEDEN, waarvan gelijklopende exemplaren, die u mij toont, zich bevinden als bijlagen gemerkt 1, 2, 4 en 5 bij proces-verbaal nr. P. 77/72 van de brigade Koninklijke Marechaussee Utrecht. Ook hebben wij opgesteld en aan de afdelingsbesturen daar toen verzonden een brief met het hoofd AFDELINGERS, zoals een gelijklopende afdruk daarvan is gevoegd als bijlage 6, die u mij toont, bij het bovengenoemde proces-verbaal. Wij begrepen van elkaar, dat wij daarmee medemilitairen aanspoorden tot het op één augustus niet naleven van een bestaande verplichting;

beklaagde K.O.:

Ik geef toe dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke landmacht in werkelijke dienst in het tijdvak van 24 juli 1972 tot en met 1 augustus 1972 in Utrecht als lid van het Dagelijks Bestuur van de VVDM, tezamen en in vereniging met mijn medebestuurleden de soldaten B.E., P.O., R.A., H.O., R.E. en matroos-II Z.O., heb opgesteld, vermenigvuldigd en in vele exemplaren toegezonden aan de afdelingsbesturen VVDM tot verdere verspreiding onder de dienstplichtige militairen van Land-, Zee- en Luchtmacht in Nederland en Duitsland, de navolgende geschriften:

een pamflet, getiteld HOI, een afbeelding met het hoofd Groetplicht?!, een pamflet, getiteld Groeten Weg Uit de Kazerne, en een rondschriften met het hoofd Aan de Afdelingsbesturen van de VVDM, aan alle VVDM-leden, waarvan gelijklopende exemplaren, die u mij toont, zich bevinden als bijlagen, gemerkt 1, 2, 4 en 5 bij het proces-verbaal no. P 77/72 van de Brigade Koninklijke Marechaussee Utrecht. Ook hebben wij aan de afdelingsbesturen verzonden een brief met de aanhef Afdelings, waarvan

een gelijklopende afdruk, die u mij toont, is gevoegd bij genoemd proces-verbaal als bijlage no. 6 Wij wisten van elkaar dat wij zodoende medemilitairen opwekten tot het op 1 augustus niet naleven van een naar de letter voor hen bestaande verplichting;

beklaagde R.A.:

Ik geef toe dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke landmacht in werkelijke dienst in het tijdvak van 24 juli 1972 t/m 1 augustus 1972 in Utrecht als lid van het Algemeen Bestuur van de VVDM door bekrachtiging en door hulp bij de feitelijke uitvoering tezamen en in vereniging met de dienstplichtige soldaten B.E., P.O., K.O., H.O., R.E. en de matroos 2e klasse zeemiliciens Z.O., allen leden van het Dagelijks Bestuur van de VVDM heb deelgenomen in het opstellen, vermenigvuldigen en in vele exemplaren toezenden aan de afdelingsbesturen van de VVDM tot verdere verspreiding onder de dienstplichtige militairen van Land-, Zee- en Luchtmacht in Nederland en Duitsland, de navolgende geschriften:

een pamflet getiteld HOI!, een afbeelding met het hoofd Groetplicht?!, een pamflet, getiteld Groeten weg uit de kazerne, en een rondschrĳven met het hoofd, Aan de Afdelingsbesturen van de VVDM, aan alle VVDM-leden, waarvan gelijklopende exemplaren, die u mij toont, zich bevinden als bijlagen gemerkt 1, 2, 4 en 5, bij het proces-verbaal no. P. 77/72 van de Brigade Koninklijke Marechaussee Utrecht. Ook heb ik ingestemd met de verzending door die medebestuurders aan de Afdelingen van een brief met het hoofd Afdelings, waarvan een gelijklopende afdruk, die u mij toont, is gevoegd bij genoemd proces-verbaal, als bijlage 6. Wij wisten van elkaar, dat wij zodoende medemilitairen opwekten tot het op 1 augustus niet-naleven van een voor militairen bestaande verplichting;

beklaagde H.O.:

Ik geef toe, dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Luchtmacht in werkelijke dienst in het tijdvak van 24 juli 1972 tot en met 1 augustus 1972, in Utrecht, als lid van het Dagelijks Bestuur van de VVDM, tezamen en in vereniging met de dienstplichtige soldaten mijn mede-bestuurders B.E., P.O., K.O., R.E., R.A. en matroos-II Z.O. heb opgesteld, vermenigvuldigd en in vele exemplaren toegezonden aan de Afdelingsbesturen VVDM tot verdere verspreiding onder de dienstplichtige militairen van Land-, Zee- en Luchtmacht in Nederland en Duitsland, de navolgende geschriften:

een pamflet, getiteld HOI!, een afbeelding met het hoofd Groetplicht?!, een pamflet, getiteld Groeten weg uit de Kazerne en een rondschrĳven met het hoofd, Aan de afdelingsbesturen van de VVDM, aan alle VVDM-leden, waarvan gelijklopende exemplaren, die u mij toont, zich bevinden als bijlagen gemerkt 1, 2, 4 en 5 bij het proces-verbaal no. P. 77/72 van de brigade Koninklijke Marechaussee Utrecht. Ook hebben wij aan de Afdelingen gezonden een brief met de aanhef Afdelings, waarvan een gelijklopende afdruk, die u mij toont, is gevoegd bij genoemd proces-ver-

baal als bijlage no. 6. Wij wisten van elkaar, dat wij zodoende medemilitairen opwekten tot het op 1 augustus niet naleven van een voor militairen bestaande verplichting. Ons besluit de aktie door te zetten ondanks tegenadvies van generaal Sijmons, voorzitter van het georganiseerd overleg waaraan wij deelnamen, hebben wij genomen op een vergadering van het Algemeen Bestuur op 28 juli;

beklaagde Z.O.:

Ik geef toe dat ik als matroos-II zeemilicien bij de Koninklijke Marine in werkelijke dienst, in het tijdvak van 24 juli 1972 tot en met 1 augustus 1972, in Utrecht, tezamen en in vereniging met de dienstplichtige soldaten B.E., P.O., K.O., R.A., H. O.en R.E., allen leden van het Dagelijks Bestuur van de VVDM, behalve R.A., lid van het Algemeen Bestuur VVDM, heb opgesteld, vermenigvuldigd en in vele exemplaren heb toegezonden aan de afdelingsbesturen VVDM tot verdere verspreiding onder de dienstplichtige militairen van Land-, Zee- en Luchtmacht in Nederland en Duitsland, de navolgende geschriften:

een pamflet, getiteld HOI!, een afbeelding met het hoofd Groetplicht??, een pamflet, getiteld GROETEN WEG UIT DE KAZERNE, en een rondschrjven met het hoofd, Aan de Afdelingsbesturen van de VVDM, Aan alle VVDM-leden, waarvan gelijkkluidende exemplaren, die u mij toont, zich bevinden als bijlagen, gemerkt 1, 2, 4 en 5, bij proces-verbaal no. P. 77/72 van de brigade Koninklijke Marechaussee Utrecht. Ook hebben wij opgesteld en aan de Afdelingsbesturen daar toen verzonden een brief met het hoofd Afdelingsers, zoals een gelijkkluidende afdruk daarvan bij het bovengenoemd proces-verbaal is gevoegd als bijlage 6, die u mij toont. Wij begrepen van elkaar, dat wij daarmee medemilitairen tot het op 1 augustus niet naleven van een naar de letter bestaande verplichting, opwekten;

beklaagde R.E.:

Ik geef toe, dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke landmacht in werkelijke dienst, in het tijdvak van 24 juli 1972 tot en met 1 augustus 1972 in Utrecht als lid van het Dagelijks Bestuur van de VVDM, tezamen en in vereniging met mijn medebestuurleden de soldaten B.E., P.O., K.O., R.A., H.O. en matroos-II Z.O., heb opgesteld, vermenigvuldigd en in vele exemplaren toegezonden aan de Afdelingsbesturen VVDM tot verdere verspreiding onder de dienstplichtige militairen van Land-, Zee- en Luchtmacht in Nederland en Duitsland, de navolgende geschriften:

een pamflet getiteld HOI, een afbeelding met het hoofd Groetplicht??, een pamflet, getiteld Groeten Weg Uit De Kazerne, en een rondschrjven met het hoofd Aan de afdelingsbesturen van de VVDM, aan alle VVDM-leden, waarvan gelijkkluidende exemplaren, die u mij toont, zich bevinden als bijlagen, gemerkt 1, 2, 4 en 5, bij het proces-verbaal nr. P. 77/72 van de brigade Koninklijke Marechaussee Utrecht. Ook hebben wij aan de afdelingen verzonden een brief met de aanhef „Afdelingsers”, waarvan een

gelijkluidende afdruk, die u mij toont, is gevoegd bij genoemd proces-verbaal als bijlage no. 6. Wij wisten van elkaar dat wij zodoende medemilitairen opwekten tot het op 1 augustus niet naleven van een voor militairen bestaande verplichting;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal No. P. 77/72-just. op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 8 augustus 1972 gedagtekend en ondertekend door Ernst Lems, eerste luitenant der Koninklijke Marechaussee, Jan Maurits de Koning, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, 2e verbalisant en Hendrik Bousema, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, 3e verbalisant, allen behorende tot de brigade Utrecht, zakelijk onder meer inhoudt:

a. als relaas van 1e verbalisant:

Op 28 juli 1972, omstreeks 22.50 uur, heb ik, 1e verbalisant, mij vergezeld van Jan Maurits de Koning, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, rnr.: 31.12.16.200, 2e verbalisant en G. W. van Ooyen, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee en B. Jansen, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, begeven naar de Hojelkazerne te Utrecht alwaar wij op genoemde datum, omstreeks 23.00 uur aankwamen.

In het hoofdgebouw van genoemde kazerne zijn enkele kamers ter beschikking gesteld van het hoofdbestuur van de V.V.D.M., om aldaar hun werkzaamheden ten behoeve van hun vereniging te kunnen verrichten. In één van die kamers troffen wij aan de vice-voorzitter van de V.V.D.M., matroos-II zeemilicien Z.O. en de dienstplichtigen R.E. en H.O., beiden lid van het dagelijks bestuur van de V.V.D.M. Na het doel van onze komst aan bedoelde 3 hoofdbestuursleden te hebben medegedeeld, verklaarde de vice-voorzitter, dat door het hoofdbestuur van de V.V.D.M. pamfletten waren samengesteld en gestencild, waarin militairen werden aangespoord op 1 augustus 1972 de voorgeschreven militaire groet niet te brengen, maar hiervoor in de plaats een „alternatieve” groet te gebruiken. Ter ondersteuning van dit pamflet was een poster vervaardigd met het opschrift: „Zeg maar dag met je handje”. Op daartoe gedaan verzoek overhandigde de vice-voorzitter van de V.V.D.M. aan mij, 1e verbalisant, 1 exemplaar van bedoeld pamflet en 1 exemplaar van bedoelde poster, welke in de kantoorruimte aan de muren waren opgehangen. Bedoeld pamflet is als bijlage no. 1 en bedoelde poster als bijlage no. 2 bij dit proces-verbaal gevoegd;

b. als relaas van 2e verbalisant:

Op 30 juli 1972 ontving ik een telefonisch bericht van de piketofficier van de brigade Koninklijke Marechaussee Utrecht, wachtmeester 1e klas E. J. de Bruyn, inhoudende dat hij ter assistentie was opgeroepen in de Hojelkazerne te Utrecht, omdat aldaar moeilijkheden waren ontstaan met de V.V.D.M. Verder deelde hij mede, dat hij na zijn aankomst aldaar in de auto van de secretaris van het hoofdbestuur van de V.V.D.M., 4

pakketten, elk inhoudende ongeveer 1000 pamfletten verband houdende met de groetweigerdag, had aangetroffen. In verband daarmee heb ik mij onmiddellijk naar de Hojelkazerne te Utrecht begeven. Ik zag dat in de piketkamer van de Hojelkazerne te Utrecht 4 pakketten lagen, waarvan 1 pakket geopend was. Ik zag dat daarin pamfletten „Groeten weg uit de „kazerne” zaten en dat elk pakket ongeveer 1000 exemplaren bevatte. Verder zag ik dat aldaar aanwezig was de mij bekende soldaat P.O., secretaris van het hoofdbestuur van de V.V.D.M., nader te noemen. Ik heb mij daarna begeven naar de ter beschikking van de V.V.D.M. gestelde ruimte in de Hojelkazerne te Utrecht en trof aldaar in één der kamers dienstplichtig soldaat B.E., voorzitter van het hoofdbestuur van de V.V.D.M. aan. In één der kamers zag ik een stapel pamfletten „Groeten „weg uit de kazerne” liggen. Daarnaast gevraagd deelde verdachte B.E. mij mede dat die pamfletten, alsmede de pamfletten die soldaat P.O. in zijn auto had geladen, bestemd waren voor verspreiding onder dienstplichtige militairen. Op 30 juli 1972 heb ik ten dienste der justitie inbeslaggenomen 622 pamfletten „Groeten weg uit de kazerne”. Daarna zag ik dat op één der stencilmachines in de stencilkamer van de V.V.D.M. een stencil bevestigd was. Op mijn verzoek draaide soldaat P.O. met deze machine voor mij enkele exemplaren. Ik zag dat het, het pamflet „Groeten weg „uit de kazerne” was. Ik zag dat het pamflet gelijk was aan die, welke ik inbeslaggenomen had en aan die welke waren aangetroffen in de auto van soldaat P.O. Eén van deze pamfletten is als bijlage no. 4 bij dit proces-verbaal gevoegd. Op mijn verzoek verwijderde verdachte P.O. het stencil van de machine en stelde mij dat ter hand.

Op 30 juli 1972 heb ik uit handen van verdachte P.O. ten dienste der Justitie inbeslaggenomen 1 stencil en 4093 pamfletten „Groeten weg uit „de kazerne”.

Op 30 juli 1972 trof ik in de stencilkamer van de V.V.D.M. een exemplaar aan van een schrijven van het hoofdbestuur van de V.V.D.M. gericht aan de afdelingsbesturen en leden van de V.V.D.M. betreffende de groetweigerdag. Verdachte B.E. deelde mij mede dat exemplaren daarvan waren verzonden aan alle afdelingen van de V.V.D.M. Op mijn verzoek stelde hij het betrokken exemplaar te mijner beschikking. Het is als bijlage no. 5 bij dit proces-verbaal gevoegd.

Op 31 juli 1972 werd door personeel van de brigade Koninklijke Marechaussee te Utrecht, in de Kromhoutkazerne te Utrecht, in opdracht van Commandant Opleidings Centrum Technische Dienst, een onderzoek ingesteld contra 2 militairen, die in het bezit waren van pamfletten en posters betreffende de groetweigerdag op 1 augustus 1972. Bij deze pamfletten en posters was een begeleidend schrijven gevoegd van het hoofdbestuur van de V.V.D.M., gericht aan de afdelingsbesturen. Een fotocopie van dat schrijven is als bijlage no. 6 bij dit proces-verbaal gevoegd;

c. als verklaring van Petrus Gerrit Pielae, dienstplichtig soldaat, in

werkelijke dienst ingedeeld bij de B-compagnie van het Opleidingscentrum Technische Dienst, gelegerd in de Kromhoutkazerne te Utrecht;

Ik maak deel uit van het afdelingsbestuur der V.V.D.M. van de Kromhoutkazerne, te Utrecht. Op 27 juli 1972, omstreeks 10.00 uur, kreeg ik bericht van de administratie van mijn compagnie, dat er post voor mij was. Ik ging naar de administratie en ontving aldaar 3 aan mij geadresseerde enveloppen. Ik zag dat die afkomstig waren van het hoofdbestuur van de V.V.D.M., Hojelkazerne te Utrecht. Nadat ik die enveloppen had geopend zag ik dat in twee van de enveloppen een aantal aanplakbiljetten, betrekking hebbend op de groetweigerdag, zaten. Ik zag dat in de 3e enveloppe een hoeveelheid gestencilde pamfletten zat, waarin vermeld stond op welke wijze de groetactie op 1 augustus 1972 zou worden gevoerd. Ik meen dat er ook nog een brief bij was, waarin stond hoe wij moesten handelen met de toegezonden pamfletten en aanplakbiljetten. Indien ik mij goed herinner, stond daarin dat we ze moesten verspreiden in de Kromhoutkazerne;

d. als verklaring van Johannes Philippus den Hertog, dienstplichtig huzaar, in werkelijke dienst ingedeeld bij de Schiet- en Verbindingsschool Opleidingscentrum Cavalerie, gelegerd in de Bernhardkazerne te Amersfoort:

Ik ben afdelingsbestuurder van de V.V.D.M. voor de Bernhardkazerne te Amersfoort. Op donderdag 27 of vrijdag 28 juli 1972 ontving ik een enveloppe van het hoofdbestuur van de V.V.D.M. vanuit de Hojelkazerne te Utrecht. In die enveloppe zag ik een brief, waarin mij werd medege-deeld door het hoofdbestuur, dat aan mij werden toegezonden een aantal nieuwsbulletins, een aantal pamfletten en een aantal posters betreffende de groetactie op 1 augustus 1972. Verder werd in deze brief verzocht de mij toegezonden pamfletten en posters te willen verspreiden. Het pamflet, gelijk aan die door u gemerkt 4, heb ik op zaterdag 29 juli 1972 zelf opgehaald bij het hoofdbestuur van de V.V.D.M. in de Hojelkazerne te Utrecht. Ik heb aldaar toen een stapel van ongeveer 400 exemplaren gepakt en die overgebracht naar Amersfoort, teneinde die te verspreiden onder de dienstplichtigen in de Bernhardkazerne te Amersfoort. De brief, gelijk aan die door u gemerkt 5, heb ik op 2 augustus 1972 per post ontvangen, in een aantal van ongeveer 20 stuks;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal No. P 272/72 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 3 augustus 1972 gedagtekend en ondertekend door Theodorus Johannes Nicolaas Verkerk, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Deelen zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

Dirk Gerardus Greeven, korporaal, dienstplichtige in werkelijke dienst, ingedeeld bij het Verzorgingsquadron van de Luchtmacht Electronische en Technische School, welke is gelegerd op het militair kampement Groot Heidekamp te Schaarsbergen:

Ik ben bestuurslid van de VVDM van de Luchtmacht Electronische en Technische School te Schaarsbergen. Als zodanig wist ik, dat er op 1 augustus 1972 een Anti-groet-actie zou worden gevoerd bij alle krijgsmachtonderdelen. Op dinsdag 1 augustus 1972 kreeg ik een telefoontje van de administrateur van het squadron, die mij mededeelde, dat er post voor mij bij hem lag. Toen ik deze ophaalde en opende, zag ik, dat er enige stencils inzaten. De tekst op deze stencils ging over de actie. De actie zou moeten worden doorgezet. In een aan mij gericht begeleidend schrijven stonden mijn instructies. Ik moest de mij toegezonden posters en stencils betreffende de Anti-groet-actie verspreiden. Toen ik op de kamer van de dominee kwam, ik ben namelijk zijn schrijver, zag ik, dat daar 5 pakken post lagen voor mij afkomstig van de VVDM Hojelkazerne te Utrecht. Toen ik één van de pakken opende, zag ik, dat daar de bedoelde posters en stencils in waren verpakt.

Overwegende, dat ten processe zijn overgelegd en aan de beklagden getoond en voorgehouden de als bijlagen genummerd 1, 2, 4, 5 en 6 bij Proces-verbaal nr. P 77/72-just. gevoegde exemplaren van :

- a. een pamflet „HOI! Doe mee met gewoon doen! !”;
 - b. een VVDM-poster „Groetplicht? ?”;
 - c. een pamflet „Groeten weg uit de kazerne”;
 - d. een pamflet „Aan de afdelingsbesturen van de VVDM – Aan alle VVDM leden”;
 - e. een fotocopie van een schrijven „Afdelings, Aktie, ja, ja”;
- waarin onder meer voorkomt de tekst, respectievelijk met betrekking tot genoemde poster tevens de afbeelding, zoals die in de tenlastelegging onder a, b, c, d en e is vermeld, respectievelijk daarin onder b mede is omschreven;

Overwegende, met betrekking tot de gevoerde verweren :

dat ieder der beklagden tijdens het onderzoek als zijn mening naar voren heeft gebracht, dat in de actie de groetplicht, zoals die door hen als leden van het bestuur van de VVDM is gevoerd, geen poging kan worden gezien de krijgstucht in de Nederlandse Strijdkrachten te ondermijnen;

dat immers de bestaande voorschriften met betrekking tot de groetplicht als zinloos moeten worden beschouwd en met krijgstucht niets van doen hebben;

Overwegende, dat dit verweer er van uitgaat dat het aan bepaalde groeperingen militairen, zoals in casu het bestuur van de VVDM, namens haar leden, zou vrijstaan zelve de inhoud van het begrip krijgstucht te bepalen en uit te maken welke voorschriften al dan niet in het belang geacht moeten worden van een goed functioneren van de krijgstucht in de Nederlandse Strijdkrachten;

dat dit verweer voorts impliceert, zoals ook door de raadsman is bevestigd, dat bij botsing van de opvattingen van deze groeperingen met die van de overheid – zoals hier het geval is – de rechter de omstrede voor-

schriften zou moeten toetsen aan zijn opvattingen met betrekking tot de krijgstucht;

Overwegende hieromtrent dat, naar het oordeel van de Krijgsraad, niet de rechter, doch alleen en uitsluitend de overheid zelve, binnen het raam van zijn wettelijke bevoegdheden gerechtigd is in zijn voorschriften het begrip krijgstucht inhoud te geven;

dat met name de rechter zich niet mag begeven in de vraag óf en in hoeverre een bepaald door de overheid gegeven voorschrift al dan niet geacht kan worden het belang van een goede krijgstucht te dienen;

Overwegende nu, met betrekking tot de hiervoor onder a t/m e aangeduide geschriften, dat de Krijgsraad na kennisneming van de inhoud – respectievelijk beschouwing – ervan, bevindt:

dat de militaire groet daarin, gezien qua handeling alsmede qua verplichting, als absurd wordt voorgesteld en moet worden afgeschaft;

dat deze afschaffing, door het houden van een nationale demonstratieve actie – tijdens welke de voorgeschreven militaire groet moest worden vervangen door een niet voorgeschreven wijze van groeten – zou moeten worden bespoedigd;

dat deelneming aan deze actie, ondanks de daaruit voor deelnemers te verwachten en voorziene krijgstuchtelijke of strafrechtelijke gevolgen, met klem wordt aanbevolen;

dat, ter vermindering van individueel risico, de deelnemers wordt aangeraden in groepjes op te treden;

dat de gehele actie, zowel gezien de kwaliteit der organisatoren – leden van het algemeen en tevens, met uitzondering van beklagde R.A., van het dagelijks bestuur van de Vereniging Van Dienstplichtige Militairen – als mede gezien de wijze waarop deze was opgezet, onmiskenbaar ten doel had op te roepen tot massaal met de door de overheid met betrekking tot de groetplicht vastgestelde bepalingen strijdig gedrag;

dat mitsdien de Krijgsraad, met betrekking tot bedoelde geschriften gelet op hun inhoud, van oordeel is dat deze geschikt en bedoeld zijn om de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen – elk bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft en genoemde pamfletten, poster en fotocopie slechts gebezigd in verband met overige bewijsmiddelen en de verklaring van ieder der beklagden slechts gebezigd als bewijs tegen hem, die haar aflegde – wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagden primair is ten laste gelegd met ieders schuld daaraan te weten:

„dat zij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke „Landmacht, respectievelijk (ten aanzien van H.O.) bij de Koninklijke „Luchtmacht, respectievelijk (ten aanzien van Z.O.) als matroos-II zee-„milicien in werkelijke dienst bij de Koninklijke Marine, in de periode 24

„juli 1972 tot en met 1 augustus 1972 te Utrecht tezamen en in vereniging, „als lid van het algemeen en (met uitzondering van de dienstplichtig soldaat R.A.) dagelijks bestuur van de Vereniging van Dienstplichtige Militairen (V.V.D.M.) door middel van in meerdere exemplaren aan de Afdelingsbesturen ter verdere verspreiding onder de dienstplichtige militairen (leden van genoemde vereniging), gelegerd in verschillende kazernes en legerplaatsen in Nederland, toegezonden, door beklaagden samengestelde geschriften als een pamflet met het hoofd „Hoi!”, een poster met het hoofd „Groetplicht?”, een pamflet met het hoofd „Groeten weg uit de kazerne”, een pamflet met het hoofd „Aan de afdelingsbesturen van de VVDM, aan alle VVDM-leden”, een schrijven met het hoofd „Afdelings”, als bijlagen, gemerkt 1, 2, 4, 5 en 6, gevoegd bij proces-verbaal nr. P 77/72 van de Brigade Koninklijke Marechaussee te Utrecht, waarin respectievelijk onder meer het navolgende is opgenomen: . . . (zie verder tenlastelegging – Red.);

„hebben getracht de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen”;

Overwegende, dat het aldus bewezen moet worden gekwalificeerd als:
„medeplegen van als aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon door een geschrift trachten de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen, meermalen gepleegd”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 147, eerste lid van het Wetboek van Militair Strafrecht, jo artikel 47 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen ieder der beklaagden meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat zij daarvan behoren te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat ieder der beklaagden strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van een van hen zou opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat – nu ten aanzien van het primair tenlastegelegde veroordeling zal volgen – een onderzoek naar het aldaar subsidiair tenlastegelegde achterwege kan blijven;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf ten aanzien van ieder der beklaagden in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan mede gelet op de persoon van elk der daders;

Overwegende daaromtrent,

ten aanzien van alle beklaagden:

dat zij als leden van het algemeen c.q. dagelijks bestuur van de Vereniging Van Dienstplichtige Militairen, namens hun leden reeds gedurende geruime tijd hun zienswijze met betrekking tot de militaire groet in het Georganiseerd Overleg hadden kenbaar gemaakt;

dat zij, met het resultaat van de gevoerde gesprekken niet tevreden, de door hen georganiseerde actie doorzetten, ondanks een desbetreffend tegen-advies van de Minister van Defensie hun ter kennis gebracht door

de voorzitter van het Georganiseerd Overleg, waarbij deze tevens op de mogelijke krijgstuchtelijke of strafrechtelijke consequenties had gewezen, en in de wetenschap dat de Bevelhebber Landstrijdkrachten zijn ondercommandanten over de te houden actie had ingelicht en dezen had bevolen in te grijpen;

dat derhalve naar het oordeel van de Krijgsraad in dit geval een formele straf – in het algemeen bedoeld om beklaagden de grenzen van het niet meer toelaatbare van hun gedrag aan te duiden – gezien hetgeen aan het plegen der feiten is voorafgegaan hier niet op zijn plaats zou zijn:

ten aanzien van beklaagde R.A.:

dat deze beklaagde voor een soortgelijk delict reeds eerder, op 24 november 1971, krijgstuchtelijk is gecorrigeerd door het Hoog Militair Gerechtshof, terwijl hij bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 12 april 1972 terzake van het misdrijf strafbaar gesteld bij artikel 147 van het Wetboek van Militair Strafrecht, – alzo hetzelfde soort misdrijf als hetgeen heden te zijnen aanzien is bewezen geacht – is veroordeeld tot een geldboete van TWEEHONDERD GULDEN subsidiair TWINTIG DAGEN hechtenis;

ten aanzien van beklaagde R.E.:

dat deze beklaagde bij vonnis van deze Krijgsraad van 14 september 1972 terzake van het misdrijf strafbaar gesteld bij artikel 124 van het Wetboek van Militair Strafrecht, gepleegd op 13 juni 1972, is veroordeeld tot een militaire detentie voor de tijd van TWEE MAANDEN, welke straf de Krijgsraad bij de bepaling van de aan die beklaagde op te leggen straf in rekening brengt;

Overwegende, dat de Krijgsraad termen aanwezig acht de blijkens kennisgevingen no. P. 77/72-just. inbeslaggenomen 622 en 4093 pamfletten „Groeten weg uit de kazerne” en één stencil aan het verkeer te onttrekken;

Overwegende daarbij, dat deze voorwerpen tot het begaan van het misdrijf zijn vervaardigd, terwijl het ongecontroleerde bezit daarvan in strijd is met de wet;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht;

(Volgt: veroordeling van de beklaagden B.E., P.O., K.O., H.O., Z.O. en R.E. elk tot een militaire detentie voor de tijd van 2 maanden, waarvan 1 maand voorwaardelijk, proeftijd 2 jaren, en de beklaagde R.A. tot een militaire detentie voor de tijd van 3 maanden, waarvan 1 maand voorwaardelijk, proeftijd 2 jaren – *Red.*):

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 22 november 1972

President: Mr. Prins (wnd.); *Leden:* Schout-bij-Nacht Bakker, Generaal-Majoor Coopmans, Generaal-Majoor Bruinier, Luitenant-Generaal b.d. Valk (plv.), Generaal-Majoor b.d. Van Nass (plv) en Mr. Van der Ven (plv.);

Raadsman: Mr. R. M. Schutte.

In de zaak van de Auditeur-Militair,appellant, tegen B. E. en 6 anderen (zie vonnis), geïntimeerden, tevens appellanten.

(zie het vonnis hiervóór)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen behoudens ten aanzien van de aan elk der beklaagden opgelegde straf en te dien aanzien opnieuw rechtdoende, elk der beklaagden zal veroordelen tot militaire detentie voor de tijd van twee maanden;

Overwegende, met betrekking tot de door en namens de beklaagden door hun raadsman in eerste aanleg gevoerde en bij de behandeling in hoger beroep herhaalde verweren, dat de Krijgsraad deze verweren heeft verworpen op gronden welke die beslissing kunnen dragen, zodat het Hof, die gronden overnemende, die verweren eveneens verwerpt;

Overwegende, dat in hoger beroep de raadsman nog heeft betoogd dat ten deze „de materiële wederrechtelijkheid” ontbreekt, daartoe aanvoerende, zakelijk weergegeven, dat beklaagden, handelend als de Krijgsraad te hunnen laste heeft bewezenverklaard, met gebruik making van een redelijk middel een redelijk doel hebben nagestreefd;

Overwegende, dat dit verweer reeds hierom moet worden verworpen, omdat in het door beklaagden nagestreefde doel, afschaffing van de groetplicht – hoe ook geoordeeld wordt over de redelijkheid daarvan – geen rechtvaardiging kan worden gevonden voor een door de wetgever als misdrijf aangemerkte en met gevangenisstraf bedreigde gedraging;

Overwegende, dat de behandeling der zaak in hoger beroep ook na het aldaar gehouden verhoor van de getuige, het Hof wijders tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagden opgelegde straffen, die aan het Hof minder passend zijn voorgekomen;

Overwegende, met betrekking tot de aan de beklaagden op te leggen straffen, dat beklaagden als dienstplichtige militairen, deel uitmakende van de Nederlandse krijgsmacht, alle in den lande toen dienende dienstplichti-

ge militairen hebben aangezet tot het niet-nakomen van een op hen als zodanig rustende wettelijke verplichting;

dat beklaagden toen bestuursleden waren van de Vereniging van Dienstplichtige Militairen en zij als zodanig alle faciliteiten genoten om langs wettige weg de belangen der dienstplichtige militairen tegenover de Overheid te behartigen – van welke vertrouwenspositie (die hun tegenover de andere dienstplichtige militairen een positie van een zeker aanzien had geschapen) zij misbruik hebben gemaakt door willens en wetens tot onwettige handelingen op te zetten;

dat het daarbij niet terzake doet of beklaagden van mening waren, zoals zij stellen, dat de militaire groetplicht niet (langer) functioneel zou zijn of ouderwets zou zijn geworden;

dat zulks hun immers niet de vrijheid gaf met onwettige middelen en door intimidatie te trachten de Overheid tot afschaffing of wijziging van de militaire groetplicht te dwingen;

Overwegende, dat het Hof het vorenstaande in aanmerking nemende de na te melden straffen in overeenstemming acht met de ernst van het door elk der beklaagden begane feit en omstandigheden, waaronder dit is gepleegd, mede gelet op de persoon van elk der beklaagden;

Overwegende, dat de blijkens de kennisgevingen no. P. 77/72 -just. inbeslaggenomen 622 en 4093 pamfletten „Groeten weg uit de kazerne” en één stencil, voorwerpen zijn die tot het begaan van het ten laste van de beklaagden bewezen verklaarde feit zijn vervaardigd en het ongecontroleerde bezit daarvan in strijd is met de wet, zodat die voorwerpen vatbaar zijn voor onttrekking aan het verkeer;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen – met uitzondering van de artikelen 13 en 14 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 14a, 14b, 57 en 63 van het Wetboek van Strafrecht – alsmede van artikel 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan hoger beroep, doch alleen voor zover de aan de beklaagden opgelegde straffen en de daarop betrekking hebbende overwegingen betreft en te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Veroordeelt elk der beklaagden tot een militaire detentie voor de tijd van *een maand*;

Verklaart onttrokken aan het verkeer de hogervermelde pamfletten „Groeten weg uit de kazerne” en stencil;

Bevestigt het vonnis voor het overige met overneming der gronden.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 17 december 1969

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Kolonel T. H. Wessels en
Majoor A. J. van Dongen;
Raadsman: Mr. P. C. M. v.d. Ven.

Als bestuurder van een auto, van een marechaussee der eerste klasse een stopteken gekregen hebbend, doorgereden.

Niet bewezen poging tot zware mishandeling.

Weliswaar geeft artikel 52 W.Sv. iedere opsporingsambtenaar de bevoegdheid een verdachte staande te houden om hem naar naam en woonplaats te vragen, doch die bevoegdheid sluit niet in zich de toekenning van een recht om een bevel of vordering te doen als bedoeld in artikel 184 W.Sr.

Vrijspraak.

(W.Sr. art. 45, 184, 302; W.Sv. art. 52)

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen V.L.A., geboren 17 oktober 1946, dpl. huzaar, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als dienstplichtig huzaar bij de Koninklijke Landmacht op of omstreeks 30 augustus 1969 circa 21.35 uur te Amsterdam, toen de in uniform geklede marechaussee 1e klasse opsporingsambtenaar A. van Sluijs, die zich, belast met patrouilledienst in gezelschap van de marechaussee 2e klasse D. Verbeek in de Zamenhofstraat bevond, hem als verdacht van ontvoering van een minderjarige althans van opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid van zijn onderdeel, wilde aanhouden, ter geleiding voor een hulpofficier van Justitie en staande midden in de Zamenhofstraat, welke aldaar goed verlicht was, hem, toen hij beklaagde in zijn auto kwam aanrijden door het opheffen van de geheel gestrekte rechterarm met de handpalm naar hem toegekeerd het wettelijk voorgeschreven stopteken had gegeven opzettelijk niet aan deze vordering heeft voldaan en ter uitvoering van zijn voornemens om genoemde ambtenaar desnoods zwaar lichamelijk letsel toe te brengen in het midden van de straat rijdende rechtdoor is blijven rijden met zodanige snelheid dat genoemde ambtenaar en de naast hem staande marechaussee 2e klasse slechts door een snelle zijsprong ieder naar een andere kant van de weg aan een overrijding konden ontkomen zijnde aldus alleen door deze van zijn beklaagdes wil onafhankelijke omstandigheid het misdrijf van artikel 302 van het Wetboek van Strafrecht niet voltooid”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

Terwijl ik als dienstplichtig huzaar bij de Koninklijke Landmacht in werkelijke dienst was, reed ik in de avond van 30 augustus 1969 te circa 21.20 uur als bestuurder van mijn Ford Taunus 17 M, gekentekend . . . , daarmede in de Zamenhofstraat te Amsterdam in de richting van de Meeuwenlaan. Aldus rijdende met een snelheid van ongeveer 40 km per uur, zag ik ongeveer ter hoogte van perceel Zamenhofstraat 62 dat er twee in politie-uniform geklede personen de rijbaan van de Zamenhofstraat op kwamen gelopen en dat één van die politiemannen mij toen een stopteken gaf door middel van een opgeheven hand. Deze politiemannen stelden zich daarbij op de rijbaan op. Ik heb na even twifelen het stopteken genegeerd en ben, na even snelheid verminderd te hebben, met verhoogde snelheid doorgereden. Ik ben daarbij naar rechts uitwijkend die politiemannen voorbij gereden, waarvoor mijns inziens ruimte genoeg was;

Overwegende, dat Adriaan van Sluijs, marechaussee der eerste klasse, als getuige ten processe zakelijk heeft verklaard:

Op 30 augustus 1969 te omstreeks 21.35 uur heb ik, terwijl ik mij met de marechaussee der tweede klasse D. Verbeek in de Zamenhofstraat te Amsterdam-Noord bevond, waarbij wij beiden in het donkerblauwe marechaussee-uniform waren gekleed, terwijl ik midden op de rijbaan van genoemde straat ter hoogte van perceel no. 60 stond, aan de bestuurder van een in de richting Meeuwenplein rijdende Ford Taunus 17 M personenauto, welke bestuurder naar ik vermoedde de huzaar V.L.A. was van wie – naar mij toen bekend was – de opsporing, aanhouding en terugbrenging was verzocht in verband met ongeoorloofde afwezigheid, een stopteken gegeven, bestaande uit het rechtstandig omhoogheffen van mijn rechterhand en -arm, waarbij de handpalm in de richting van voormelde bestuurder was gekeerd. Ik gaf dit teken om die bestuurder staande te houden en, indien zou blijken dat hij de gezochte A. was, hem aan te houden als verdacht van ongeoorloofde afwezigheid. Toen ik dat teken gaf, midden op de rijbaan staande, stond de marechaussee Verbeek rechts naast mij en was de auto die met een snelheid van naar schatting ongeveer 40 km per uur reed, nog 25 à 30 meter van mij verwijderd. Direct nadat ik dat teken had gegeven hoorde ik, dat de bestuurder van die auto gas wegnam en zag ik, dat het voertuig vaart verminderde, doch het bleef recht op mij aanrijden. Toen de auto mij echter tot op ongeveer 5 meter was genaderd, hoorde ik, dat de bestuurder weer gas bij gaf en ik zag tevens, dat de auto weer sneller ging rijden zonder dat de koers van het voertuig werd gewijzigd. Teneinde niet door de auto te worden aangereden, was ik dan ook – evenals Verbeek – genoodzaakt snel terzijde te springen naar de – gezien de rijrichting van de auto – linkerzijde van de rijbaan. Vlak nadat wij dit gedaan hadden, passeerde de auto mij op een afstand van circa 50 centimeter. Ik weet zeker, dat de autobestuurder geen enkele poging heeft gedaan zijn koers te wijzigen, teneinde een aanrijding van ons te vermijden.

De auto is, na ons gepasseerd te zijn, waarna ik zag dat het kenteken van deze auto . . . was, met onverminderde snelheid doorgereden in de richting van het Meeuwenplein;

Overwegende, dat uit het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal van de Koninklijke Marechaussee, Brigade Amsterdam nr PV 385/P.57/'69, opgemaakt dd. 2 september 1969 te Amsterdam door Adriaan van Sluijs, marechaussee der eerste klasse, behorende tot bovengenoemde brigade, blijkt dat Van Sluijs voornoemd op 30 augustus 1969 de hoedanigheid van opsporingsambtenaar bezat;

Overwegende, dat het ambtsedig proces-verbaal van de Koninklijke Marechaussee Amsterdam, nr. P.V.386.P.58/'69, opgemaakt dd. 17 september 1969 te Amsterdam door Albert Jan Dik, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee en George Hendricus van Gorkum, marechaussee der 1e klasse, tevens opsporingsambtenaar, beiden behorende tot bovengenoemde brigade, onder meer zakelijk inhoudt als verklaring van Dirk Verbeek, marechaussee der 2e klasse:

Op 30 augustus 1969 omstreeks 21.35 uur zag ik, dat de marechaussee Van Sluijs, in wiens gezelschap ik mij bevond, staande op het middengedeelte van de Zamenhofstraat te Amsterdam, ongeveer ter hoogte van perceel nummer 60, aan de bestuurder van een hem naderende Ford Taunus 17 M een stopteken gaf door – kijkende in de richting van het naderende voertuig – zijn handpalm van de rechterhand in de richting van voormeld voertuig te keren. De Zamenhofstraat was op dat moment goed verlicht. Direct nadat de marechaussee Van Sluijs een stopteken had gegeven zag en hoorde ik, dat de bestuurder van het voertuig, die met een snelheid van naar schatting ongeveer 40 km per uur reed, gas terugnam en zodoende de snelheid van het door hem bestuurde motorvoertuig verminderde. Op het moment, waarop de bestuurder van die auto mij en de marechaussee Van Sluijs tot op - naar schatting - 5 meter was genaderd, hoorde en zag ik, dat hij, rijdende over het middengedeelte van de Zamenhofstraat, weer gas bij gaf, de snelheid van het door hem bestuurde voertuig weer opvoerde en voortreed in onze richting. Hij deed geen enkele poging om mij en de marechaussee van Sluijs te ontwijken door bijvoorbeeld naar rechts of naar links uit te wijken. Om een aanrijding met die auto te voorkomen ben ik vanaf het middengedeelte van de Zamenhofstraat naar de huizenkant gesprongen. Ik zag dat de marechaussee Van Sluijs zich eveneens in veiligheid stelde door naar de kant van de straat te springen. Op het moment dat de Ford Taunus 17 M mij voorbij reed in de richting van de Meeuwenlaan zag ik, dat aan de achterzijde het kenteken . . . was aangebracht.

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij, dienende als dienstplichtig huzaar bij de Koninklijke Landmacht,

„op of omstreeks 30 augustus 1969 circa 21.35 uur te Amsterdam, toen de „in uniform geklede marechaussee 1e klasse, opsporingsambtenaar A. van „Sluijs, die zich in gezelschap van de marechaussee 2e klasse D. Verbeek „in de Zamenhofstraat bevond, hem, als verdacht van opzettelijke onge- „oorloofde afwezigheid van zijn onderdeel, wilde aanhouden ter geleiding „voor een hulpofficier van Justitie en staande midden in de Zamenhof- „straat, welke aldaar goed verlicht was, hem, toen hij – beklagde – in zijn „auto kwam aanrijden, door het opheffen van de geheel gestrekte rechter- „arm met de handpalm naar hem toegekeerd het wettelijk voorgeschreven „stopteken had gegeven, opzettelijk niet aan deze vordering heeft vol- „daan en door is blijven rijden”.

Overwegende, dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, dat de beklagde het hem meer of anders tenlastegelegde heeft gepleegd, zodat hij daarvan moet worden vrijgesproken.

Overwegende ten aanzien van het hierboven bewezenverklaarde, dat artikel 52 van het Wetboek van Strafvordering iedere opsporingsambtenaar bevoegd verklaart de verdachte te vragen naar zijn naam, voornamen en woon- of verblijfplaats en hem daartoe staande te houden;

Overwegende, dat de laatst bedoelde bevoegdheid weliswaar de verdachte verplicht het staandehouden te dulden, doch het voorschrift niet insluit de toekenning van een recht aan de opsporingsambtenaar tot het doen van een bevel of vordering als bedoeld in artikel 184 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat van zodanig recht alleen dan sprake zou kunnen zijn, indien het elders in enige wettelijke bepaling zijn grond mocht vinden;

Overwegende, dat het aldus hierboven bewezenverklaarde feit niet oplevert een feit bij enig wettelijke strafbepaling strafbaar gesteld, zodat beklagde van het hem hieromtrent tenlastegelegde moet worden vrijgesproken;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart het hierboven bewezenverklaarde niet op te leveren enig strafbaar feit;

Spreekt beklagde hiervan vrij.

Verklaart niet bewezen, hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven uitdrukkelijk voor bewezen is verklaard en spreekt hem mitsdien daarvan vrij.

BOEKAANKONDIGINGEN

VS 27-6; Jurisprudentie Militair Tuchtrecht

Het militaire tuchtrecht is in opspraak. Onaantastbaar geachte traditionele opvattingen worden in twijfel getrokken of ontkend. De Wet op de Krijgstucht en het bijbehorende Reglement worden verouderd geacht, doch verschillen van inzicht werken vertragend bij ondernomen pogingen tot vernieuwing.

Bij alle aarzeling en onzekerheid hierdoor ontstaan blijft intussen *eenheid van toepassing* een gebiedende eis.

Onder de hier bedoelde omstandigheid springt het grote belang van eenheid scheppende jurisprudentie in het oog.

Het is dan ook bijzonder verheugend, dat een aantal na-oorlogse uitspraken op het gebied van het militaire tuchtrecht — niet minder dan 37 van de 41 van het Hoog Militair Gerechtshof — thans is gebundeld in het onlangs verschenen voorschrift 27-6, „Jurisprudentie Militair Tucht-„recht”, waarbij vooral de jongste uitspraken ruimte werd verschaft.

Het boekje — losbladig, derhalve bestemd om middels aanvullingen bij de tijd te blijven — maakt deze jurisprudentie, mede door de toegepaste systematiek en een opgenomen chronologisch register, gemakkelijk toegankelijk voor eenieder die met deze materie in aanraking komt.

Allereerst de tot straffen bevoegde meerderen, doch daarnaast ook hun die geroepen zijn in het militaire tuchtrecht onderricht te geven, tenslotte ook allen die tot taak hebben een goede krijgstucht te bevorderen en te handhaven, wordt lezing en herlezing van deze bundeling van harte aanbevolen.

In dit verband kan het slechts betreurd worden, dat het voorschrift — vastgesteld bij beschikking van de Bevelhebber der Landstrijdkrachten — niet op breder basis is opgezet. B.

OPMERKINGEN EN MEDEDELINGEN

Verhoging honorarium

In afwijking van het tot dusver geldende ontvangen met ingang van 1 januari 1973 schrijvers van bijdragen van meer dan 2 pagina's een honorarium van f 10. — per pagina tot een maximum van f 100. — per aflevering, benevens 10 presentemplaren-overdrukken.

INHOUD

Strafrechtspraak

Sit down-staking te Wezep.

Militair oproer: samenrotting van een 40-tal dpl. soldaten op het kazerneterrein om in vereniging hun plicht — op het appel te verschijnen — te verzaken, waarbij het komt tot feitelijkheden tegen de Kon. Marechaussee.

Opzettelijke ongehoorzaamheid: geweigerd een spandoek op te rollen en vervolgens zich in arrest te begeven.

Muiterij: getracht te verhinderen dat marechaussees een 2-tal arrestanten afvoerden (door H.M.G. niet bewezen geacht).

Bij geschrift opruien tot militair oproer (H.M.G.: tot enig misdrijf in het W.M.Sr. omschreven).

Verspreiden van krijgstucht ondermijnende geschriften, waarin tot sit down-staking werd opgeroepen.

Bij de straftoemeting door het H.M.G. aanvaard, dat beklagden niet hebben gehandeld in het besef een zulk ernstig misdrijf als militair oproer te plegen en dat zij niet anders wilden dan te laten blijken van hun protest tegen een huns inziens onrechtvaardige behandeling van één hunner kameraden op een wijze, die in de huidige maatschappij als min of meer geoorloofd moet worden beschouwd. Deze laatste stelling door het Hof voor wat betreft de militaire maatschappij verworpen.

Acht van de tien opgelegde straffen door het Hof verlaagd; (drie weken, een maand en zes weken militaire detentie) (W.M.Sr. art. 114, 117, 119, 124, 146, 147; W.K. art. 57; W.Sr. art. 63) 1

Groetweigeringsactie.

Door een geschrift trachten de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen.

Bestuursleden van de VVDM stellen ter verspreiding onder de militairen pamfletten en een poster op, waarin wordt opgewekt de militaire groet niet te brengen en daarbij — ter spreiding van het risico — zoveel mogelijk in groepjes op te treden.

Het verweer dat de krijgstucht niet werd ondermijnd, omdat de groetplicht zinloos zou zijn en dus met de krijgstucht niets van doen zou hebben, verworpen: De krijgsvraad mag zich niet begeven in de vraag of en in hoeverre een door de overheid gegeven voorschrift al dan niet geacht kan worden het belang van een goede krijgstucht te dienen. Het H.M.G. verwerpt het beroep op ontbreken van materiële wederrechtelijkheid, vermindert de opgelegde straffen tot één maand militaire detentie. (W.M.Sr. art. 13, 15, 147; Inv. M.S.T.R. art. 86, 87; W.Sr. art. 63) 43

Als bestuurder van een auto, van een marechaussee der 1e klasse een stopteken gekregen hebbend, doorgereden. Poging tot zware mishandeling niet bewezen. De bevoegdheid een verdachte staande te houden (art. 52 W.Sv.) omvat niet het recht tot bevelen of vorderingen als bedoeld in art. 184 W.Sr. Vrijspraak (W.Sr. art. 45, 184, 302; W.Sv. art. 52) 60

Boekaankondigingen

VS 27-6; Jurisprudentie Militair Tucht recht 64

Opmerkingen en mededelingen

Verhoging honorarium 64

REDACTIECOMMISSIE:

Mr. *W. H. Vermeer*, Officier van Administratie der 1e klasse b.d., Advocaat te Amsterdam;

Mr. *H. J. F. Bijvoet*, kolonel van de Militair-Juridische Dienst;

voor de Kon. Landmacht: Mr. Dr. *W. Kasten*, Brigade-Generaal, Inspecteur van de Militair-Juridische Dienst;

voor de Kon. Luchtmacht: Mr. *C. Mante*, Kolonel der Kon. Luchtmacht;
Hoofd van de Sectie Juridische Zaken der Kon. Luchtmacht;

voor de Kon. Marine: Mr. *W. A. J. Wevers*, Luitenant ter Zee van Administratie der Eerste Klasse.

Adres van de Redactiecommissie:

Mr. *H. J. F. Bijvoet*, Gerhard Voethstraat 11 te Arnhem; Telefoon 085-42 61 70.

VASTE MEDEWERKERS:

Jhr. Mr. *A. Baud*, Griffier van de Centrale Raad van Beroep;

Prof. Mr. *A. D. Belinfante*, Raadadviseur in Buitengewone Dienst bij het Ministerie van Justitie, Hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam;

Prof. Mr. *J. M. van Bemmelen*, Oud-hoogleraar aan de Universiteit te Leiden, Res. Luit.-Kolonel van de Militair-Juridische Dienst b.d.;

Mr. Dr. *F. Kalshoven*, Gewoon Lector in de faculteit der rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit te Leiden;

Dr. *J. R. Stellinga*, Lid van de Raad van State.

WIJZE VAN UITGAAF:

Het *M.R.T.* verschijnt jaarlijks in 10 maandelijke afleveringen (mei-juni 1 afl., nov. dec. 1 afl.).

De prijs per jaargang bedraagt met ingang van 1 januari 1973 f 14,50. Men abonneert zich voor tenminste één jaargang bij de Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, postgiro nr. 425300, of bij zijn boekhandelaar. Losse afleveringen zijn vanaf 1 januari 1973 verkrijgbaar tegen de prijs van f 2,65.

De schrijvers van bijdragen van meer dan 2 pagina's ontvangen een honorarium van f 10.— per pagina tot een maximum van f 100.— per aflevering, benevens 10 present-exemplaren-overdrukken.

Kennisgeving van adreswijziging te richten tot de Staatsuitgeverij, Christoffel Plantijnstraat te 's-Gravenhage.

Dit tijdschrift sedert mei 1903 verschenen onder de titel „Militaire Jurisprudentie”, wordt sedert juli 1905, met onderbreking van juli 1943 tot januari 1946, uitgegeven onder de titel „Militair Rechtelijk Tijdschrift”.

Militair Rechtelijk Tijdschrift

Gedrukt en uitgegeven op last van het Ministerie van Defensie

Jaargang LXVI

Februari 1973

Aflevering

2

Staatsuitgeverij 's-Gravenhage

INHOUD

Strafrechtspraak

Verduistering door in de hoedanigheid van magazijnmeester zich een zonnebril opzettelijk toe te eigenen. (W.Sr. art. 44, 321, 322)	65
Medeplegen van mishandeling van een nachtwaker door een tweetal marechaussees der 1e klasse te Paramaribo. (W.Sr. art. 141, 300)	67
Valsheid in geschrift door het aanbrengen van een wijziging in een N.S.-vervoerbewijs. (W.Sr. art. 225)	72
Zich door overmatig alcoholgebruik opzettelijk ongeschikt gemaakt voor de vervulling van een bepaalde soort van dienstverplichtingen; als chauffeur van dienst. (W.M.Sr. art. 131)	74
Opzettelijke ongehoorzaamheid. Geweigerd te voldoen aan het dienstbevel per landingsboot een gedeelte van het Veluwemeer over te steken; andere militairen aangezet tot hetzelfde misdrijf. (W.M.Sr. art. 114, lid 1, 3 sub 4)	77
Opzettelijke ongehoorzaamheid. Geweigerd te voldoen aan het dienstbevel per landingsboot een gedeelte van het Veluwemeer over te steken; geldboete. (W.M.Sr. art. 114; W.Sr. art. 24)	80
Opzettelijke ongehoorzaamheid; nagelaten te voldoen aan het dienstbevel afbeeldingen van handgranaten te bekijken tijdens een les. (W.M.Sr. art. 114)	82
Op valse gronden schorsing van de straf van verzwaard arrest verzocht en verkregen; zich tijdelijk onttrokken aan de vervulling van een bepaald soort dienstverplichtingen (W.M.Sr. art. 131)	84
Feitelijke insubordinatie; een meerdere vastgegrepen en tegen een muur gedrukt, waardoor deze van zijn vrijheid van handelen werd beroofd; voorts mondelinge belediging. (W.M.Sr. art. 108, 117)	87
Zich door alcoholgebruik opzettelijk ongeschikt gemaakt voor bepaalde soort van dienstverplichtingen; op zijn post in slaap gevallen. (W.M.Sr. art. 129, 131)	90
Diefstal van een militaire regenjas. (W.Sr. art. 310)	92
Verduistering door als administrateur van een personeelswinkel zich een T.V.-toestel en een cheque wederrechtelijk toe te eigenen. (W.Sr. art. 321)	95

Tuchtrechtspraak

Dpl. soldaat gestraft met 14 dagen licht arrest wegens te laat opstaan. Vermelding van bijzondere strafverzwarende omstandigheden onder de strafreden door beklagmeerdere niet gehandhaafd; straf teruggebracht tot 7 dagen licht arrest. (W.K. art. 37; R.b.d.K. art. 22 (b); VS 27-1 pt. 4, 49)	100
---	-----

Burgerlijke rechtspraak

Het colonneverband in een militaire colonne niet verbroken geacht door de omstandigheid dat de ruimte tussen twee tot de colonne behorende militaire voertuigen ongeveer 50 meter bedroeg en zich daarin een burgerauto had tussengevoegd. Schadevordering afgewezen. (R.V.V. art. 4 (f), art. 43)	104
--	-----

STRAFRECHTSPRAAK

**Permanente Krijgsraad Nederland voor de Zeemacht
te 's-Gravenhage**

Vonnis van 9 februari 1972

President: Mr. R. Prins; *Leden:* J. A. J. M. van der Meulen, kapitein-luitenant ter zee vlieger; Mr. G. L. Lindner, kapitein-luitenant ter zee van administratie;

Raadsman: Mr. H. de Waard.

Verduistering door, in zijn hoedanigheid van magazijnbeheerder, zich een zonnebril opzettelijk toe te eigenen.

(W.Sr. art. 44, 321, 322)

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT
TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal bij die Krijgsraad, eiser, tegen M.S.T., geboren 19 oktober 1949, zeemiliciën-magazijnbeheerder, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Gezien de dagvaarding d.d. 29 december 1971, aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij opeen tijdstip in of omstreeks de maand augustus 1971 te Katwijk, althans in Nederland, opzettelijk een zonnebril met brillenkoker, toebehorende aan de Staat der Nederlanden althans aan een ander of aan anderen dan aan hem, beklaagde, welke goederen hij in zijn hoedanigheid van magazijnbeheerder belast met de inname en uitgifte van goederen aan vliegend personeel van het marinevliegkamp Valkenburg aldaar had ontvangen en uit dien hoofde, althans anders dan door misdrijf, onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend”;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, ten aanzien van het beklaagde ten laste gelegde;

Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd, heeft verklaard: M.S.T., oud 22 jaar, *als beklaagde:*

dat hij eind augustus 1971 als zeemiliciën-magazijnbeheerder der derde klasse was geplaatst bij het marinevliegkamp Valkenburg, te Katwijk en aldaar, tewerk gesteld in het vliegekledingmagazijn, was belast met de inname en uitgifte van goederen, onder andere van zonnebrillen, bestemd voor het vliegend personeel; dat eind augustus 1971 iemand, in bedoeld magazijn een zonnebril met brillenkoker inleverde; dat hij toen aldaar zich vervolgens die zonnebril met brillenkoker heeft toegeëigend en heeft weggegeven aan zeemiliciën-hulpvliegtuigmaker G.; dat hij wist dat die door hem weggenomen zonnebril met brillenkoker, welke hij als magazijnbeheerder onder zich had, in eigendom toebehoorden aan de Staat der Ne-

derlanden; dat hij van niemand recht of toestemming had zich bedoelde zonnebril met brillenkoker toe te eigenen;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal van de Koninklijke Marechaussee brigade Valkenburg te Katwijk, no. P. 148/71, gesloten op 15 oktober 1971, opgemaakt door W. J. C. Zuurveld, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, verbalisant, zakelijk onder meer inhoudt:

1. *als relaas van verbalisant:*

dat hij op 7 oktober 1971 uit handen van een persoon, genaamd G., zeemiliciën hulpvliegtuigmaker der tweede klasse bij de Koninklijke Marine, een zonnebril met doos, kennelijk afkomstig van de Koninklijke Marine, in beslag heeft genomen; dat hij vervolgens bedoelde bril met brilledoos toonde aan Paulus Bogaards, sergeant magazijnbeheerder bij de Koninklijke Marine;

2. als op 7 oktober 1971 aan verbalisant afgelegde verklaring van G., voornoemd,

dat hij in de maand augustus 1971 van de hem bekende M.S.T. een zonnebril met brillenkoker, welke goederen in eigendom toebehoorden aan de Koninklijke Marine en door M.S.T. voornoemd, voor hem, G. waren weggenomen of verduisterd, als geschenk heeft aangenomen;

3. als op 12 oktober 1971 aan verbalisant afgelegde verklaring van *Paulus Bogaards*, voornoemd,

dat hij als chef expeditie ontvanglokaal van de marine magazijndienst op het Marinevlieggkamp Valkenburg te Katwijk werkzaam is en als zodanig de supervisie heeft over laatst genoemd magazijn, waarin verwerkt is een magazijn voor vlieggkleding en veiligheidsmiddelen; dat de door verbalisant aan hem, Bogaards, getoonde zonnebril en brillenkoker in eigendom toebehoren aan de Koninklijke Marine; dat hij aan niemand recht of toestemming heeft gegeven die goederen uit genoemd magazijn weg te nemen en zich toe te eigenen;

Overwegende, dat de Krijgsraad door de inhoud van voorschreven bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, met beklaagdes schuld daaraan, hetgeen beklaagde is ten laste gelegd, met dien verstande dat als bewezen wordt aangenomen:

„dat hij op een tijdstip in de maand augustus 1971 te Katwijk opzettelijk „een zonnebril met brillenkoker, toebehorende aan de Staat der Nederlanden, welke goederen hij in zijn hoedanigheid van magazijnbeheerder „belast met de inname en uitgifte van goederen aan vliegend personeel van „het marine vlieggkamp Valkenburg aldaar had ontvangen en uit dien „hoofde onder zich had, wederrechtelijke zich heeft toegeëigend”;

Overwegende, dat het bewezenverklaarde dient te worden gekwalificeerd als:

„*Verduistering*”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 321 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde deswege strafbaar is;

Overwegende, dat de Krijgsraad, gelet op de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, in aanmerking genomen dat niet gebleken is dat beklaagde eerder terzake van misdrijf of overtreding werd veroordeeld, van oordeel is, dat hieronder genoemde straf moet worden opgelegd;

(Volgt: veroordeling tot f 50 geldboete, subs. 5 dagen hechtenis – *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 12 november 1969

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Kapitein J. L. Marcelis en kapitein C. P. J. van Toren;

Raadsman: Mr. H. J. Brandsma.

Mede-plegen van mishandeling, begaan door 2 marechaussees 1e klasse die te Paramaribo, toen zij door een nachtwaker waren betrapt terwijl zij stonden te urineren tegen een etalage, die nachtwaker ter aarde wierpen en hem hebben geschopt en geslagen.

Veroordeling tot een geldboete van f 80.

In hoger beroep (zie de sententie achter het vonnis): veroordeling tot militaire detentie van 3 weken, voorwaardelijk en f 150 boete.

(W.Sr. art. 141, 300)

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen V.H.P., geboren 19 mei 1946, beroepsmarechaussee I en tegen B.S.M., geboren 24 augustus 1947, beroepsmarechaussee I, beklaagden.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat aan beklaagden, na voeging van de tegen ieder hunner afzonderlijk aangebrachte zaken, respectievelijk nr. I 758/C'69 en nr. I 759/C'69, is ten laste gelegd:

aan beklaagde V.H.P.:

„dat hij, dienende als beroepsmarechaussee der eerste klasse bij het „Wapen der Koninklijke Marechaussee, ingedeeld bij de Stafcompagnie „Troepenmacht in Suriname te Paramaribo, op of omstreeks 29 augustus „1969 circa 04.00 uur te Paramaribo op of nabij de openbare weg de „Keizerstraat dan wel de Waterkant tezamen en in vereniging met de „marechaussee der eerste klasse B.S.M. handelende, althans alleen zekere „L. A. Loenen, nachtwaker van de firma A. van der Voet, toen deze hen

„had betrappt toen zij, althans een hunner stond(en) te urineren tegen de „winkeletalage van de firma van der Voet en hen had verzocht zulks „elders te doen, opzettelijk gewelddadig heeft geschopt en/of geslagen „en ter aarde hebben geworpen, waardoor genoemde Loenen veel pijn „heeft geleden en diverse zwellingen heeft opgelopen aan linkeronder- „been, boven linkeroog, links boven op de borsten bin de bovenbuik”;

Overwegende, dat in deze telastelegging kennelijk tengevolge van schrijffouten in de 6e regel van boven „marechuaassee”, in de 3e regel van onder „hebben geworpen” en in de laatste regel „bin de bovenbuik” staat vermeld, welke fouten de Krijgsraad ambtshalve verbetert, zodat in de plaats daarvan worde gelezen: „marechaussee”, „heeft geworpen” en „in de bovenbuik”, door welke verbeteringen van de telastelegging de beklaagde niet in zijn verdediging wordt geschaad;

aan beklaagde B.S.M.:

„dat hij, dienende als beroepsmarechaussee der eerste klasse bij het „Wapen der Koninklijke Marechaussee, ingedeeld bij de Stafcompagnie „Troepenmacht in Suriname te Paramaribo, op of omstreeks 29 augustus „1969 circa 04.00 uur te Paramaribo op of nabij de openbare weg de „Keizerstraat dan wel de Waterkant tezamen en in vereniging met de „marechaussee der eerste klasse V.H.P. handelende, althans alleen zekere „L. A. Loenen, nachtwaker van de firma A. van der Voet, toen deze „hen had betrappt toen zij, althans een hunner stond(en) te urineren tegen „de winkeletalage van de firma van der Voet en hen had verzocht zulks „elders te doen, opzettelijk gewelddadig heeft geschopt en/of geslagen „en ter aarde hebben geworpen, waardoor genoemde Loenen veel pijn „heeft geleden en diverse zwellingen heeft opgelopen aan linkeronder- „been, boven linkeroog, links boven op de borst en in de bovenbuik”;

Overwegende, dat in deze telastelegging kennelijk tengevolge van een schrijffout in de 3e regel van onder „hebben geworpen” staat vermeld, welke fout de Krijgsraad ambtshalve verbetert, zodat in de plaats daarvan worde gelezen: „heeft geworpen”, door welke verbetering van de telastelegging de beklaagde niet in zijn verdediging wordt geschaad;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagden ieder voor zich doch gelijkkluidend ten processe zakelijk hebben verklaard:

Terwijl ik als beroepsmarechaussee der eerste klasse bij het Wapen der Koninklijke Marechaussee in werkelijke dienst was en ingedeeld bij de Stafcompagnie Troepenmacht in Suriname te Paramaribo, heb ik op 29 augustus 1969 te omstreeks 04.00 uur te Paramaribo, toen ik bij een winkeletalage van de firma van der Voet stond samen met mijn medebeklaagde, tegen welke winkeletalage of mijn medebeklaagde of ik stond te urineren en welke winkel gelegen is aan de openbare wegen, de Keizerstraat en de Waterkant samen met mijn medebeklaagde de nachtwaker van de firma A. van der Voet, naar mij later bleek L. A. Loenen genaamd,

gewelddadig geschopt, geslagen en ter aarde geworpen, nadat deze nachtwaker ons bij het urineren had betrap en ons verzocht had zulks elders te doen;

Overwegende, dat het ambtsedig proces-verbaal van het Korps Gewapende Politie, District Paramaribo, Afdeling Recherche, nr. PV 7892/1969, opgemaakt dd. 1 september 1969 door Walter Theodoor Leeuwijn agent van politie eerste klasse, dienende op de afdeling Recherche te Paramaribo, onder meer zakelijk inhoudt als verklaring van

1. Lodewijk Alfred Loenen, nachtwaker te Paramaribo:

Terwijl ik op 29 augustus 1969 mijn ronde als nachtwaker van de firma A. van der Voet deed, zag ik omstreeks 04.00 uur twee blanke mannen urineren tegen het gebouw van de firma A. van der Voet, welk gebouw gelegen is op de hoek, welke gevormd wordt door de Keizerstraat en de Waterkant. Ik zei hen ergens anders te gaan plassen, waarop ik beetgepakt werd en er een worsteling volgde, waarbij die twee mannen beiden betrokken waren. Hierbij kwam ik op de grond te vallen en liep slagen en schoppen op. Tengevolge van deze slagen en schoppen heb ik veel pijn geleden, onder andere bij mijn linkeroog op mijn linderonderbeen en op mijn borst. Later ben ik naar het Centraal Ziekenhuis vervoerd voor onderzoek en eerste-hulpverlening;

als relaas van:

2. Verbalisant:

Op 1 september 1969 heb ik Loenen geconfronteerd met de verdachten B.S.M. en V.H.P. Loenen wees hen aan als de twee manspersonen, die hem mishandeld hadden in de nacht van 28 op 29 augustus 1969;

Overwegende, dat een geneeskundige verklaring, opgemaakt en ondertekend dd. 29 augustus 1969 te Paramaribo door H. Baal, geneesheer, zakelijk inhoudt als relaas van relatant:

Op 29 augustus 1969 is door mij bevonden dat Lodewijk Alfred Loenen pijnlijke zwellingen had op het linkeronderbeen, onder het linkeroog en links boven op de borst. Bovendien was de bovenbuik pijnlijk aangedaan;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — de verklaring van iedere beklagde slechts gebezigd ten aanzien van degeen die haar aflegde, genoemde geneeskundige verklaring slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagden is ten laste gelegd met hun schuld daaraan, met uitzondering van de woorden: „althans alleen”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*Medeplegen van mishandeling*”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 300 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat het aldus bewezene als „medeplegen van mishandeling” en niet als „openlijk met verenigde krachten geweld plegen tegen

„personen” moet worden gekwalificeerd, omdat voor de toepasselijkheid van artikel 141 van het Wetboek van Strafrecht blijkens zijn geschiedenis van totstandkoming en zijn plaatsing in titel V van boek II van het Wetboek van Strafrecht nodig is, dat het in dat artikel bedoeld geweld openlijk is, dat wil zeggen dat inbreuk wordt gemaakt op de openbare orde;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van het onderzoek ter terechtzitting heeft bevonden, dat de beklaagden het tenlastegelegde feit hebben begaan op een tijdstip waarop en een plaats waar ten tijde van het plegen van genoemd feit buiten de getuige Loenen geen andere personen aanwezig waren, zodat de kans dat anderen, aangetrokken door het gerucht van het geweld, de daad van de beklaagden zouden beschouwen als een daad van verstoring van de rechtsorde gering was en dat, ook al was deze kans aanwezig, zoals uit het vervolg van het gebeuren is gebleken, dan nog deze daad niet is te beschouwen als „openlijk geweld”, omdat de beklaagden zich bovengenoemd gevolg niet bewust waren noch konden zijn als gevolg van de toestand, waarin zij verkeerden tijdens het plegen van meergenoemd feit, tengevolge van overmatig inwendig gebruik van alcoholhoudende dranken;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagden meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat zij daarvan behoren te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagden strafbaar zijn, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagden zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straffen in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoonlijkheid van de daders en mede in overweging genomen, dat de beklaagden reeds ernstig als bestraffing hebben ervaren:

1e: het feit, dat zij na het plegen van het delict vanuit Suriname zijn teruggeplaatst naar Nederland;

2e: de mogelijke invloed van hun daad op hun verdere carrière bij de Koninklijke Marechaussee;

(Volgt: veroordeling van ieder van de beklaagden tot betaling van een geldboete van f 80 bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door hechtenis voor de tijd van 8 dagen — *Red.*).

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 18 februari 1970

President: Mr. Fikkert (wnd.); *Leden:* Schout-bij-nacht Bakker, generaal-majoor Coopmans, generaal-majoor Bruinier, Mr. van Gilse (plv.), generaal-majoor b.d. Lagerwerff (plv.).

(zie het vonnis hiervoor)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schrifturen van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal vernietigen en opnieuw rechtdoende elke beklaagde zal veroordelen, terzake van het misdrijf van artikel 141 van het Wetboek van Strafrecht, tot militaire detentie voor de tijd van drie weken;

Overwegende, dat het Hof zich met het vonnis waarvan beroep niet kan verenigen, zodat dit moet worden vernietigd;

Overwegende, dat aan beklaagden, na voeging van de tegen ieder hunner afzonderlijk aangebrachte zaken, respectievelijk nr. I 758/C'69 en nr. I 759/C'69, is ten laste gelegd:

(zie het vonnis — *Red.*);

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat het Hof uit het vonnis waarvan beroep overneemt de overwegingen inhoudend de bewijsmiddelen, met uitzondering van de woorden „de openbare wegen” in de overweging inhoudend hetgeen beklaagden ten processe hebben verklaard;

Overwegende, dat het Hof op grond van de inhoud van bovenaangege-
de bewijsmiddelen — de verklaring van iedere beklaagde slechts ge-
bezigd ten aanzien van degenen die haar aflegde, de geneeskundige ver-
klaring slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijs-
middelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagden
is ten laste gelegd met hun schuld daaraan, met uitzondering van de
woorden: „althans alleen” en „de openbare weg”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:
„*Medeplegen van mishandeling*”,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 300 van het Wetboek van Straf-
recht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend bewezen is hetgeen be-
klaagden meer of anders is ten laste gelegd, dan hiervoor als bewezen is
aangenomen, zodat zij daarvan behoren te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagden strafbaar zijn, zijnde van geen feiten of
omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagden zouden
opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat het Hof na te melden straffen in overeenstemming
acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder
het werd begaan, mede gelet op de persoon van elk der beklaagden;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen het uit-
spreken van een voorwaardelijke veroordeling;

Gezien: . . . enz.;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis waarvan hoger beroep en opnieuw rechtdoende;
 Verklaart beklaagden schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feit en hen deswege strafbaar;

Veroordeelt beklaagden elk tot betaling van een geldboete van HONDERDENVIJFTIG GULDEN, met bepaling, dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van vijftien dagen, en elk tot een *militaire detentie* voor de duur van DRIE WEKEN met bepaling dat uitsluitend deze militaire detentie niet zal worden ten uitvoer gelegd, tenzij het Hof later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een op DRIE JAAR bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of zich op andere wijze heeft misdragen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen de beklaagden meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven bewezen werd verklaard;
 Spreekt hen daarvan vrij.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 15 mei 1972

President: Mr. J. L. M. Elders (plv.); *Leden:* Kolonels Mr. R. B. Lewis en A. C. Haers.

Raadsman: Mr. F. I. M. de Haes.

Valsheid in geschrift door, op een aan een kameraad afgegeven militair plaatsbewijs voor de N.S., de bestemmingsplaats „Den Dolder” te wijzigen in „Den Helder”.

(W.v.Sr. art. 225)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,
 in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen C.N., geboren 15 juni 1951, dpl. sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 7 oktober 1971 te Nijmegen een geschrift, „waaruit enig recht kon ontstaan, te weten een militair plaatsbewijs voor „een reis per Nederlandse Spoorwegen van Nijmegen naar Den Dolder en „terug, afgegeven door het Departement van Defensie, heeft vervalst „met het oogmerk om het als onvervalst te gebruiken, terwijl uit dit gebruik enig nadeel kon ontstaan, hebbende hij toen aldaar met genoemd „oogmerk valselijk en bedriegelijk de plaatsnaam Den Dolder op dat „plaatsbewijs veranderd in „Den Helder”, terwijl uit het gebruik van dit „aldus vervalste geschrift enig nadeel kon ontstaan”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard;

Op 7 oktober 1971 heb ik in de Prins Hendrikkazerne te Nijmegen een geschrift waaruit enig recht kon ontstaan, te weten een militair plaatsbewijs voor een reis per N.S. van Nijmegen naar Den Dolder en terug, afgegeven door het Departement van Defensie, vervalst met de vooropgezette bedoeling om dit plaatsbewijs als echt en onvervalst te gebruiken. Ik heb namelijk toen aldaar bedoeld plaatsbewijs, afgegeven aan mijn kamergenoot, de dienstplichtig soldaat P.H., vervalst door valselijk en bedriegelijk de op vermeld plaatsbewijs gestelde plaats van bestemming in casu „Den Dolder”, te veranderen in „Den Helder”. Het was immers mijn bedoeling om met het bewuste plaatsbewijs van Nijmegen te kunnen reizen naar mijn woonplaats Amsterdam. Dat uit het zodanig gebruik van het door mij vervalste plaatsbewijs nadeel kon ontstaan voor de Staat der Nederlanden is mij wel duidelijk;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal nr. P. 30/72, opgemaakt en gesloten te Nijmegen op 10 februari 1972 door Arie Cornelissen, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Nijmegen, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Antonius Martinus Marie Kepser:

Ik ben als administrateur van het 2e Squadron onder meer verantwoordelijk voor de uitgifte van vervoerbewijzen. Deze bewijzen worden gebruikt voor het vervoer door de Nederlandse Spoorwegen voor Rijksrekening op crediet, en gelden als waardepapieren. De vervoerbewijzen zijn doorlopend genummerd en bestaan uit drie delen. Deel 1 is bestemd voor de militair als plaatsbewijs. Deel 2 is de zogenaamde verrekenstrook bestemd voor de Nederlandse Spoorwegen, terwijl deel 3 als afschrift bestemd is voor de administrateur en door deze, in volgorde van serieletter en nummer, voor controledoeleinden wordt opgelegd. Op 29 september 1971 heb ik aan de soldaat P.H., ingedeeld bij het 2e Squadron, het vervoerbewijs nr. L. 508365 uitgereikt voor het maken van een dienstreis van Nijmegen naar Den Dolder. De soldaat P.H. was evenals de soldaat C.N. destijds ingedeeld bij klas 1 van het 2e squadron. Het plaatsbewijs nr. L. 508365, hetwelk u mij thans toont is het deel 1 van het vervoerbewijs hetwelk ik op 29 september 1971 heb verstrekt aan de soldaat P.H. voor het maken van een dienstreis van Nijmegen naar Den Dolder. Aan het daarop voorkomende datum-stationsstempel zie ik, dat het plaatsbewijs op 7 oktober 1971 is gebruikt. Ik zie tevens dat de naam van het daarop voorkomende eindstation Den Dolder is veranderd in Den Helder. Als bewijs, dat het vervoerbewijs nr. L. 508365 was uitgeschreven met als bestemming Den Dolder, overhandig ik u hierbij het afschrift van het in mijn administratie opgelegde deel 3. Als vertegenwoordiger van de Staat der Nederlanden heb ik aan niemand recht of toestemming gegeven het

plaatsbewijs nr. L. 508365 te vervalsen, door het station van bestemming Den Dolder te veranderen in Den Helder en dit plaatsbewijs daarna als echt en onvervalst te gebruiken. Door dit gebruik is de Staat der Nederlanden benadeeld, daar zij ingevolge de bestaande overeenkomst gehouden is aan de Nederlandse Spoorwegen de gemaakte reis te vergoeden.

als verklaring van verbalisant:

Op 8 februari 1972 heb ik te Nijmegen aan Antonius Martinus Marie Kepser getoond een militair plaatsbewijs, geel van kleur, voorzien van het nummer L. 508365, bestemd voor een reis per Nederlandse Spoorwegen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „of omstreeks”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*valsheid in geschrift*”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 225, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit, en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad ten deze bij toepassing van vrijheidsstraf als hoofdstraf gevangenisstraf van niet meer dan drie maanden zou hebben opgelegd;

(Volgt: veroordeling tot geldboete van *f* 75, subsidiair 8 dagen hechtenis — *Red.*).

**De Arrondissementskrijgsraad Arnhem
te 's-Hertogenbosch (tweede kamer)**

Vonnis van 13 september 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonels Mr. O. van der Bij en M. W. A. Weers;

Raadsman: Kapitein H. L. van den Broek.

Zich opzettelijk voor de vervulling van een bepaalde soort van dienstverplichtingen ongeschikt maken door, als chauffeur aangewezen om gedu-

rende 24 uur beschikbaar te zijn, een grote hoeveelheid alcoholhoudende drank te drinken.

(W.M.Sr. art. 131)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD ARNHEM, TWEDE KAMER
TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen A.Z., geboren 10 december 1930, korporaal der eerste klasse, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 25 januari 1972 te Arnhem, terwijl hij als „korporaal der eerste klasse in werkelijke militaire dienst was bij de ‘Koninklijke Luchtmacht en was aangewezen om van 25 januari 1972 „te 08.00 uur tot 26 januari 1972 te 08.00 uur dienst te verrichten als „chauffeur van dienst Standby Detachement Vliegbasis Volkel, zich op- „zettelijk voor de vervulling van de uit die dienst voortvloeiende bepaalde „soort van dienstverplichting ongeschikt heeft gemaakt door het drinken „van een te grote hoeveelheid alcoholhoudende drank;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Ik erken dat ik op 25 januari 1972 te Arnhem, terwijl ik als korporaal der 1e klasse in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht en was aangewezen om van 25 januari 1972 te 08.00 uur tot 26 januari 1972 08.00 uur dienst te verrichten als chauffeur van dienst Standby-detachement Vliegbasis Volkel, mij opzettelijk voor de vervulling van de uit die dienst voortvloeiende bepaalde soort van dienstverplichtingen ongeschikt heb gemaakt door het drinken van een te grote hoeveelheid alcoholhoudende drank.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal nr. P.61/72, opgemaakt en gesloten te Schaarsbergen op 10 februari 1972 door Theodorus Johannes Nicolaas Verkerk, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Deelen, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Johannes Gerrit Lammers, kapitein:

Op 25 januari 1972 vervulde ik de functie van dienstdoend Officier van Basiswekdienst van de Luchtmacht Electronische en Technische School te Schaarsbergen. Omstreeks 20.40 uur die dag, vernam ik dat de korporaal der 1e klasse A.Z. van het Motor Transport-Squadron, die chauffeur van dienst was van het Standby detachement Vliegbasis Volkel, zich in de korporaals-mess bevond. Hij gebruikte een zodanige hoeveelheid alcoholhoudende drank, dat hij niet in staat zou moeten worden geacht zijn dienst als chauffeur te vervullen. Hierna heb ik sergeant Nies, dienstdoend transportleider, gebeld. Omstreeks 20.50 uur ben ik naar de trans-

portleider gegaan. Ik trof aldaar de korporaal A.Z. aan geheel onderuitgezakt half slapend in een stoel. Hij probeerde wakker te blijven, hetgeen hem niet lukte. Ik achtte hem in een zodanige toestand, dat hij niet meer als chauffeur kon optreden. Ik heb hierop de sergeant Nies verzocht maatregelen te nemen om in een vervanging van korporaal A.Z. te voorzien.

als verklaring van Johannes Franciscus Nies, sergeant:

Van 25 januari 1972 16.30 uur tot 26 januari 1972 08.00 uur vervulde ik de functie van dienstdoend transportleider van het Motor Transport-squadron van de Luchtmacht Electronische en Technische School. Ik had de korporaal der 1e klasse A.Z. onder mij als chauffeur ten behoeve van het Standby detachement Vliegbasis Volkel. Omstreeks 17.00 uur is hij weggegaan. Omstreeks 18.50 uur, bleek mij, dat de korporaal A.Z. zich in de korporaalsbar bevond. Toen ik omstreeks 20.20 uur die dag in de bar kwam, zag ik, dat de korporaal A.Z. aan de bar zat te knikbollen. Hij wilde niet met mij mee. Kort hierop kwam de korporaal A.Z. in de wacht. Hij viel naast mij op twee stoelen, trok zijn schoenen uit en ging slapen. Ik rook toen, dat zijn adem rook naar het inwendig gebruik van alcoholhoudende drank. De kapitein Lammers kwam ook in de wacht en verzocht mij de korporaal A.Z. voortdurend onder controle te houden. Tevens kreeg ik opdracht om de korporaal A.Z. onder geen voorwaarde in te zetten als chauffeur. Ik moest daarom voor een vervanger zorgdragen.

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met uitzondering van de woorden: „of omstreeks”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „als militair zich opzettelijk tijdelijk voor de vervulling van een bepaalde „soort van dienstverplichtingen ongeschikt maken”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 131 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit, en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

(Volgt: veroordeling tot militaire detentie voor de duur van 4 weken, waarvan 2 weken voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaar — Red.).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 19 oktober 1972

President: Mr. R. W. Reindersma; *Leden:* Luitenant-kolonel R. P. Pieters en kapitein J. L. Marcelis;

Raadsman: Mr. J. van der Tas.

(1) Geweigerd te voldoen aan het dienstbevel, per landingsboot een gedeelte van het Veluwemeer over te steken.

(2) Andere militairen aangezet tot het plegen van hetzelfde misdrijf.

(W.M.Sr. art. 114, 114 (4))

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen M.O., geboren 9 maart 1951, dpl. sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 14 maart 1972 in de gemeente Dronten, althans in Nederland, toen hij van zijn meerdere, de sergeant F. A. Willemsen, en/of de sergeant G. O. Croiset van Uchelen, tijdens een oefening, waarbij onder meer per landingsboot een gedeelte van het Veluwemeer moest worden overgestoken, de opdracht kreeg de boot in te gaan en naar de overzijde te varen heeft geweigerd aan dit dienstbevel (die dienstbevelen) te voldoen, onder meer zeggende „ik ga er niet in”, hebbende beklaagde tevens een of meerdere andere militairen tot het misdrijf van opzettelijke ongehoorzaamheid aangezet door tegen de soldaten M.A., K.A., G.A. en P.O. te zeggen, dat zij — evenals hij — moesten weigeren om de boot in te gaan”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris, onder meer zakelijk heeft verklaard:

Ik geef toe dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht in werkelijke dienst op 14 maart 1972 in de gemeente Dronten tijdens een oefening, waarbij onder meer per landingsboot een stuk van het Veluwemeer moest worden overgestoken, van mijn meerdere mijn groepscommandant de sergeant F. A. Willemsen bevel heb gekregen: „Zo meteen komt de boot. Daar gaan wij in”. Ik heb toen geweigerd hieraan te voldoen door te zeggen: „Ik ga er niet in”. Ik kreeg dit bevel samen met een zevental groepsgenoten. Ik begreep dat het een dienstbevel was dat ik behoorde op te volgen. Toch heb ik dat niet gedaan. Ik ben die boot niet ingegaan. Ik ben op de kant blijven staan. Ook zal het wel zo zijn dat ik vervolgens daar van mijn pelotonscommandant de sergeant G. O.

Croiset van Uchelen bevel heb gekregen die boot in te gaan. Ik neem aan dat ik toen opnieuw geweigerd heb aan dit bevel gevolgd te geven, want ik heb die middag tegen iedereen die mij die boot in wilde hebben gezegd dat ik dat niet deed. Ook geef ik toe dat ik daar toen enkele andere militairen tot soortgelijke ongehoorzaamheid heb aangezet. Tegen P.O. heb ik gezegd: „P.O., als jij er in gaat sla ik je voor je bek”. Het zal wel zo zijn dat ik daarbij hem een vuist voorhield. Tegen onder andere de soldaat G.A. heb ik gezegd: „ik d'r niet in dan jullie d'r ook niet in”;

Overwegende, dat Willemsen, Fredericus Antonius, oud: 23 jaar, wonende te Garderen, beroepsmilitair, sergeant, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 14 maart 1972 heb ik als groepscommandant in de gemeente Dronten tijdens een oefening waarbij het Veluwemeer moest worden overgestoken aan de omstreeks 7 leden van mijn groep bevel gegeven: „Zo „meteen komt de boot. Daar gaan wij in”. De soldaat M.O. maakte toen naar ik zag van deze groep deel uit. Ik hoorde hem weigeren aan mijn bevel te voldoen met ongeveer de woorden: „Dat doe ik niet”. Ik heb gezien dat M.O. die boot ook niet heeft betreden;

Overwegende, dat Croiset van Uchelen, Godfried Obed, oud: 24 jaar, wonende te Barneveld, beroepssergeant, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

dat hij op 14 maart 1972 in de gemeente Dronten, tijdens een oefening, waarbij onder meer een gedeelte van het Veluwemeer per landingsboot moest worden overgestoken soldaat M.O. het bevel heeft gegeven „ik „geef je nu opdracht die boot in te gaan”; dat hij zag dat aan zijn bevel geen gevolg werd gegeven;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal nr. P. 46/72, op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 14 april 1972 gedagtekend en ondertekend door Hendrikus Huiskamp, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee behorende tot de Brigade Garderen zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

a. G.A., geboren te Nijkerk, 6 juli 1951, thans in werkelijke dienst als dienstplichtig soldaat, 112 Gemengde Intendance Aanvullingsplaats Compagnie, gelegerd in de legerplaats „de Wittenberg” bij Garderen:

Op dinsdag 14 maart 1972 bevond ons onderdeel zich op oefening op Oostelijk Flevoland. Ons peloton bevond zich die middag op schuilbivak nabij het Veluwemeer. Wij vernamen aldaar, dat wij per landingsboot het Veluwemeer over moesten steken. Hierop begon de mij bekende soldaat M.O. in ons peloton rond te vertellen, dat wij moesten weigeren om het water in te gaan. Omdat de soldaat M.O. bleef aandringen om niet door het water te gaan, heb ik mij laten overhalen en weigerde ik ook;

b. P.O. geboren te Harderwijk, 15 december 1951, thans in werkelijke

dienst als dienstplichtig soldaat, 112 Gemengde Intendance Aanvullings-plaatscompagnie, gelegerd in de legerplaats „de Wittenberg” bij Garderen:

Op dinsdag 14 maart 1972 was ons onderdeel op oefening op Oostelijk Flevoland. Ons werd bekend, dat wij per landingsboot het aldaar gelegen Veluwemeer over moesten steken. Op het moment dat ik in de boot wilde stappen, riep de soldaat M.O. tegen mij „P.O., als jij de boot in gaat, sla ik je straks op je gezicht”, althans dergelijke woorden. Ik besloot toen, om niet in de boot te gaan;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke „Landmacht, op 14 maart 1972 in de gemeente Dronten, toen hij van zijn „meerdere, de sergeant F. A. Willemsen, en de sergeant G.O. Croiset van „Uchelen, tijdens een oefening, waarbij onder meer per landingsboot een „gedeelte van het Veluwemeer moest worden overgestoken, de opdracht „kreeg de boot in te gaan heeft geweigerd aan dit dienstbevel te voldoen, „onder meer zeggende „ik ga er niet in”, hebbende beklaagde tevens „meerdere andere militairen tot het misdrijf van opzettelijke ongehoorzaamheid aangezet door tegen de soldaten G.A. en P.O. te zeggen, dat „zij – evenals hij – moesten weigeren om de boot in te gaan”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*opzettelijke ongehoorzaamheid, meermalen gepleegd, terwijl de schuldige „tevens een andere militair tot het misdrijf aanzet, meermalen gepleegd”*, voorzien en strafbaar gesteld bij: artikel 114, eerste lid, jo derde lid, aanhef en onder 4e, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten, en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

(Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van 1 week, voorwaardelijk, proeftijd 6 maanden en, onvoorwaardelijk, tot betaling van een geldboete van f 100, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door hechtenis voor de tijd van 10 dagen – *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 19 oktober 1972

President: Mr. R. W. Reindersma; *Leden:* Luitenant-kolonel R. P. Pieters en kapitein J. L. Marcelis;

Raadsman: Mr. J. van der Tas.

Opzettelijke ongehoorzaamheid door te weigeren tijdens een oefening in een landingsboot te stappen en daarmee een gedeelte van het Veluwemeer over te steken.

Met toepassing van artikel 24 W.Sr. f 150, — boete.

(W.M.Sr. art. 114; W.Sr. art. 24)

DE ARRONDISSEMENTS KRIJGSRAAD TE ARNHEM,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen M.A.,
geboren 13 juni 1951, dpl.sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke „Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 14 „maart 1972 in de gemeente Dronten, althans in Nederland, toen hij van „zijn meerdere, de sergeant W. J. M. ter Woord en/of de sergeant G. O. „Croiset van Uchelen, tijdens een oefening, waarbij onder meer per lan- „dingsboot een gedeelte van het Veluwemeer moest worden overgestoken, „de opdracht kreeg de boot in te gaan en naar de overzijde te varen, heeft „geweigerd aan dit dienstbevel (die dienstbevelen) te gehoorzamen, „onder meer zeggende: „dat doe ik niet””;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris, onder meer zakelijk heeft verklaard:

Ik geef toe dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht in werkelijke dienst op 14 maart 1972 in de gemeente Dronten van mijn meerdere de sergeant G. O. Croiset van Uchelen, tijdens een oefening waarbij onder meer per landingsboot een gedeelte van het Veluwemeer moest worden overgestoken, opdracht heb gekregen: „Ga de boot „in”. Ik begreep dat de sergeant mijn meerdere was en zijn bevel een dienstbevel waaraan ik verplicht was gevolg te geven. Toch heb ik geweigerd hieraan te gehoorzamen door de sergeant toen te antwoorden: „Ik ga niet”.

Overwegende, dat Croiset van Uchelen, Godfried Obed, oud: 24 jaar, wonende te Barneveld, beroepssergeant, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

dat hij op 14 maart 1972 in de gemeente Dronten, tijdens een oefening, waarbij onder meer per landingsboot een gedeelte van het Veluwemeer moest worden overgestoken, aan de tot zijn peloton behorende soldaat M.A. het bevel heeft gegeven „Ik geef je nu opdracht die boot in te gaan”; dat hij zag dat aan zijn bevel geen gevolg werd gegeven;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke „Landmacht, op 14 maart 1972 in de gemeente Dronten, toen hij van zijn „meerdere de sergeant G. O. Croiset van Uchelen, tijdens een oefening, „waarbij onder meer per landingsboot een gedeelte van het Veluwemeer „moest worden overgestoken, de opdracht kreeg de boot in te gaan heeft „geweigerd aan dit dienstbevel te gehoorzamen”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*opzettelijke ongehoorzaamheid*”, voorzien en strafbaar gesteld bij: artikel 114, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit, en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot betaling van een geldboete van f 150, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door hechtenis voor de tijd van 15 dagen — *Red.*).

NASCHRIFT

De tenlastelegging tot deze ongehoorzaamheid beperkte zich tot de vorm van weigeren.

Beklaagde bekende dat hij geweigerd had; omtrent opzettelijk nalaten verklaarde hij niets. De meerdere, als getuige gehoord, constateerde slechts een (opzettelijk) nalaten: over de weigering sprak hij niet.

Men krijgt de indruk dat de beklagde niet omtrent zijn opzettelijk nalaten en de getuige niet omtrent de weigering is ondervraagd en dat de Krijgsraad daardoor met het onvolledige bewijs omtrent de weigering is komen te zitten. De tenlastelegging is echter (m.i. onnodig) op te smalle basis geplaatst door alleen de vorm van weigeren te vermelden.

W.H.V.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 7 november 1972

President: Mr. R. W. Reindersma; *Leden:* Luitenant-kolonel A. J. Kappenburg en kapitein Th. J. Clarenbeek;
Raadsman: Mr. K. Langelaar.

Opzettelijke ongehoorzaamheid: zeggende „het interesseert mij niet” nalaten (o.a. door het hoofd af te wenden) te voldoen aan het bevel van een meerdere om tijdens een les afbeeldingen van handgranaten te bezien.

(W.M.Sr. art. 114)

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen G.S.,
geb. 6 februari 1949, dpl.sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke „Landmacht, in elk geval als militair in de zin der wet op of omstreeks „31 mei 1972 te Wezep opzettelijk heeft geweigerd en/of opzettelijk heeft „nagelaten te gehoorzamen aan het hem (en de andere militairen van de „klas of het peloton) tijdens een les door zijn meerdere de sergeant eerste „klasse B. H. Michels gegeven dienstbevel de afbeeldingen van handgra- „naten in een voorschrift, dat deze meerdere liet circuleren, te bekijken, „hebbende hij in voormelde hoedanigheid toen aldaar opzettelijk naar „aanleiding van voormeld bevel tegen voornoemde meerdere gezegd: „„het interesseert mij niet”, en voorts opzettelijk voormeld bevel niet „terstond opgevolgd”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde's raadsman heeft betoogd, dat de dagvaarding aan nietigheid lijdt, omdat in de tenlastelegging geen duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen de afzonderlijke delictsvormen van artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht, hetgeen zou blijken uit de in de tenlastelegging gebezigde woorden: „heeft geweigerd en/of „opzettelijk heeft nagelaten”;

Overwegende, dat de Krijgsraad dit verweer verwerpt, van oordeel zijnde dat het tenlastegelegde feit bij de dagvaarding voldoende duidelijk feitelijk is omschreven, gelijk ook mag worden afgeleid uit beklaagde's verklaring, waaruit blijkt dat hij zich zeer wel bewust is welke feitelijke gedraging hem wordt verweten;

Overwegende, dat de steller van de dagvaarding met de gewraakte woorden kennelijk de vraag heeft willen openlaten onder welke van de beide in artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht omschreven

delictsvormen die feiten dienen te worden gesubsumeerd, hetgeen de geldigheid der dagvaarding geenszins kan aantasten;

Overwegende, dat de beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris onder meer zakelijk heeft verklaard:

Ik geef toe dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke landmacht in werkelijke dienst op 1 juni 1972 te Wezep welbewust heb nagelaten te kijken naar de afbeeldingen van handgranaten in een voorschrift, dat de sergeant B. H. Michels, tijdens een les opengeslagen voorhield aan alle militairen van de klas en als laatste ook aan mij. Ik begreep dat de sergeant mijn meerdere was en dat hij met dit voorschrift langs onze rij lopende en vervolgens zich voor mij opstellende, van mij verlangde dat ik die afbeeldingen daar toen zou bekijken. Tegen mij hoorde ik de sergeant zeggen: „kijk je niet?”. Hierop antwoordde ik hem: „Het interesseert mij niet”;

Overwegende, dat Michels, Bernardus Hubertus, 31 jaar oud, wonende te Oldebroek, beroep: militair, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigt:

Op 1 juni 1972 heb ik in Wezep als instructeur, tijdens een les handgranaten, de soldaat G.S. een dienstvoorschrift „Handboek Soldaat” in opengeslagen toestand op omstreeks 80 cm afstand voor zijn gezicht gehouden. Ik heb hierbij tegen hem gezegd: „S., hier, kijk eens even, joh”. Ik heb toen S. mijn opdracht horen beantwoorden met de zin: „Het interesseert mij niet”. Ik zag dat hij hierbij mij aankeek en noch hiervoor, noch hierna zijn blik heeft laten rusten op de afbeeldingen in het voorschrift dat ik hem voorhield;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan te weten:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke landmacht omstreeks 31 mei 1972 te Wezep opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem (en de andere militairen van de klas) tijdens een les door zijn meerdere de sergeant eerste klasse B. H. Michels gegeven dienstbevel de afbeeldingen van handgranaten in een voorschrift te bekijken, hebbende hij in voormelde hoedanigheid toen aldaar opzettelijk naar aanleiding van voormeld bevel tegen voornoemde meerdere gezegd: „het interesseert mij niet”, en voorts opzettelijk voormeld bevel niet terstond opgevolgd”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*opzettelijke ongehoorzaamheid*”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit, en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de beklaagde van 1 juni 1972 tot 2 juni 1972 voorlopig arrest heeft ondergaan in de vorm van streng arrest en van 2 juni 1972 tot 14 juni 1972 voorlopig arrest heeft ondergaan in de vorm van verzwaaard arrest, welk arrest naar het oordeel van de Krijgsraad bij de uitvoering van de hem op te leggen militaire detentie, geheel in mindering behoort te worden gebracht;

(Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van 13 dagen met aftrek van de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, t.w. van 1 tot 14 juni 1972 — *Red.*).

NASCHRIFT

Terecht heeft de Krijgsraad het verweer van nietigheid van de dagvaarding verworpen. De raadsman had betoogd dat in de tenlastelegging geen duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen twee afzonderlijke delictsvormen van de opzettelijke ongehoorzaamheid, doordien de tenlastelegging vermeldt „heeft geweigerd en/of opzettelijk heeft nagelaten”.

De tenlastelegging werkt deze hetzij cumulatief, hetzij alternatief op te vatten inleiding aldus uit: „hebbende hij . . . opzettelijk . . . tegen voor„noemde meerdere gezegd: „het interesseert mij niet”, en voorts opzettelijk „voormeld bevel niet terstond opgevolgd”.

De Krijgsraad, dit feitelijke gebeuren geheel bewezen verklarende, heeft uit de bestreden samenvatting het „geweigerd” laten vallen en slechts het „opzettelijk heeft nagelaten” gehandhaafd. Niettemin meen ik dat, in verband met de omstandigheden en het verdere gebeuren, de woorden „het „interesseert mij niet” een zo duidelijk weigerende strekking hebben, dat er geen reden was om de delictsvorm van het weigeren voor niet-bewezen te verklaren. Het zou een minder gelukkig precedent kunnen opleveren.

W.H.V

Mobiele Krijgsraad Duitsland Landmacht

Vonnis van 27 augustus 1969

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luitenant-kolonel L. T. Walboom en kapitein P. R. A. von Barnau Sijthoff;

Raadsman: Majoor W. G. Tibben.

Zich door een listige kunstgreep en een samenweefsel van verdichtfels

tijdelijk aan de vervulling van een bepaalde soort dienstverplichting onttrekken: terwijl hij de straf van verzaamd arrest onderging een in strijd met de waarheid door hem opgesteld verzoek ingediend waarbij schorsing van de straf werd gevraagd in verband met het 35-jarig huwelijksfeest van zijn ouders.

(W.M.Sr. art. 131)

DE MOBIELE KRIJGSRAAD DUITSLAND LANDMAGT

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen V.H., geboren 1 oktober 1948, dpl.sld., beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, in elk geval als militair in de zin der wet, op of omstreeks „6 mei 1969 en/of gedurende in het tijdvak van 10 mei 1969 tot en met „11 mei 1969 te Hohne in de Bondsrepubliek Duitsland en/of in Oldenzaal „in Nederland opzettelijk door een listige kunstgreep en/of door een „samenweefsel van verdichtsels zich tijdelijk heeft onttrokken aan de „vervulling van een bepaalde soort van dienstverplichtingen, hebbende „hij toen aldaar opzettelijk, terwijl hij de straf van acht dagen verzaamd „arrest onderging, welke eerst op 13 mei 1969 zou eindigen, een bedriegelijk en geheel of gedeeltelijk in strijd met de waarheid door hem opgesteld en geschreven verzoek ingediend bij zijn (wnd.) compagniescommandant, luidende:

„„de dpl.sld. V.H. verzoekt zijn Cie-Commandant schorsing op zaterdagmorgen 10 mei tot zondagmorgen 11 mei van zijn opgelegde „straf, om aanwezig te kunnen zijn bij het 35-jarig huwelijk van mijn „ouders. Dit in het bijzonder omdat mijn moeder ernstig ziek is”;

„en vervolgens op grond daarvan en/of van de mondelinge toelichting „daarop van dezelfde inhoud of strekking verlof verkregen hebbende „zich van zijn onderdeel verwijderd en naar Oldenzaal begeven en aldaar „in algehele vrijheid verbleven op 10 en 11 mei 1969 en aldus gedurende „deze beide dagen niet voormelde straf ondergaan, welke tenuitvoerlegging gedurende voormelde dagen had behoren voort te duren”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 5 mei 1969 was ik als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, gelegd te Hohne in de Bondsrepubliek Duitsland. Op genoemde datum ben ik door mijn compagniescommandant, de eerste luitenant Wagemakers, gestraft met acht dagen verzaamd arrest. De straf zou dus op 13 mei 1969 eindigen. Enige dagen daarvoor ontving ik een brief van mijn voetbalvereniging met het verzoek om op 11 mei 1969 een belangrijke voetbalwedstrijd mee te spelen. In verband

met mijn straf heb ik de eerste luitenant Wagemakers gesproken over de mogelijkheid van een eventuele schorsing van mijn straf op 10 en 11 mei 1969. De luitenant heeft mij toen aangeraden een verzoek tot schorsing te schrijven. Ik heb toen op 6 mei 1969 te Hohne omstreeks 11.30 uur een schriftelijk verzoek tot schorsing ingediend bij mijn compagniescommandant, van de volgende inhoud:

„De dpl.sld. V.H. verzoekt zijn Cie-Commandant schorsing op zaterdagmorgen 10 mei tot zondagmorgen 11 mei van mijn opgelegde straf, „om aanwezig te kunnen zijn bij het 35-jarig huwelijk van mijn ouders. „Dit in het bijzonder omdat mijn moeder ernstig ziek is”.

Ik wist dat dit verzoek in strijd was met de waarheid. Ik heb op grond van mijn verzoek en mijn mondelinge toelichting met dezelfde strekking verlof gekregen en mij op 10 mei 1969 van mijn onderdeel verwijderd. Ik verbleef op 10 en 11 mei 1969 in algehele vrijheid in Oldenzaal en onderging gedurende deze beide dagen dus niet de straf van verzaamd arrest;

Overwegende, dat zich ten processe bevindt een afschrift van de straflijst van beklaagde, welke straflijst voor eensluidend afschrift is ondertekend door de AOOI tgv Sie 1, F. Kroese;

dat uit deze straflijst onder meer blijkt, dat beklaagde op 5 mei 1969 door de eerste luitenant C. G. Wagemakers is gestraft met de krijgstuuchtelijke straf van acht dagen verzaamd arrest welke straf hem op 5 mei 1969 is aangezegd;

Overwegende, dat zich bij de stukken bevindt een door beklaagde opgemaakt en ondertekend verzoek d.d. 6 mei 1969, luidende: . . . (*enz., zie boven — Red.*);

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — bovengenoemd verzoek slechts gebezigd in verband met de verklaring van beklaagde — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan te weten:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke „Landmacht, gedurende het tijdvak van 10 mei 1969 tot en met 11 mei „1969 te Hohne in de Bondsrepubliek Duitsland opzettelijk door een „listige kunstgreep en door een samenweefsel van verdichtsels zich tijdelijk „heeft onttrokken aan de vervulling van een bepaalde soort van dienst- „verplichtingen, hebbende hij toen aldaar opzettelijk, terwijl hij de straf „van acht dagen verzaamd arrest onderging, welke eerst op 13 mei 1969 „zou eindigen, een bedriegelijk en geheel in strijd met de waarheid door „hem opgestelde en geschreven verzoek ingediend bij zijn (wnd.) com- „pagniescommandant, luidende:

„„„de dpl.sld. V.H. verzoekt zijn Cie-Commandant schorsing op zaterdagmorgen 10 mei tot zondagmorgen 11 mei van mijn opgelegde straf, „„„om aanwezig te kunnen zijn bij het 35-jarig huwelijk van mijn ouders.

„„Dit in het bijzonder omdat mijn moeder ernstig ziek is”;

„en vervolgens op grond daarvan en van de mondelinge toelichting „daarop van dezelfde strekking verlof gekregen hebbend zich van zijn „onderdeel verwijderd en naar Oldenzaal begeven en aldaar in algehele „vrijheid verbleven op 10 en 11 mei 1969 en aldus gedurende deze beide „dagen niet voormelde straf ondergaan, welke tenuitvoerlegging gedu- „rende voormelde dagen had behoren voort te duren”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„als militair opzettelijk door een listige kunstgreep en een samenweefsel „van verdichtsels zich tijdelijk aan de vervulling van een bepaalde soort „dienstverplichtingen onttrekken”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 131, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen be- klaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aan- genomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of om- standigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden op- heffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat beklagde van 15 tot 16 mei 1969 voorlopig arrest heeft ondergaan in de vorm van streng arrest, welk arrest naar het oordeel van de Krijgsraad van de op te leggen militaire detentie geheel in minde- ring behoort te worden gebracht;

(Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van 3 weken, met aftrek voorarrest voor de tijd van 1 dag — *Red.*).

Mobiele Krijgsraad Duitsland Landmacht

Vonnis van 27 augustus 1969

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luitenant-kolonel L. T. Walboom en kapitein P. R. A. von Barnau Sijthoff;

Raadsman: Majoor W. G. Tibben.

Feitelijke insubordinatie door een meerdere bij de kleding vast te grijpen en tegen een muur te drukken, waardoor hij van zijn vrijheid van handelen be- roofd werd.

Voorts mondelinge belediging.

(W.M.Sr. art. 108, 117)

DE MOBIELE KRIJGSRAAD DUITSLAND LANDMACHT

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen S.T. geboren 28 juni 1948, dpl.sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig huzaar in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, in elk geval als militair in de zin der wet, op of omstreeks 8 maart 1969 in de legerplaats Seedorf in de Bondsrepubliek Duitsland,

„1e. opzettelijk zijn meerdere de wachtmeester eerste klasse S. L. P. Kielliger in zijn tegenwoordigheid mondeling beledigend de volgende of dergelijke woorden heeft toegeroepen: „mooie rode rotsnor, wat weet je genoeg van mij en wat laat je aan de marechaussee over, je lijkt wel een SS-er”;

„2e. opzettelijk zijn meerdere de wachtmeester eerste klasse S. L. P. Kielliger feitelijk heeft aangerand en/of van zijn vrijheid van handelen heeft beroofd, hebbende hij toen aldaar opzettelijk gewelddadig voornoemde meerdere bij zijn jasje vastgepakt ter hoogte van zijn borst en opzettelijk gewelddadig deze meerdere vervolgens tegen een muur gedrukt, zodanig, dat deze meerdere zich niet meer vrij bewegen kon”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 8 maart 1969 was ik als dienstplichtig huzaar in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht en gelegerd te Seedorf in de Bondsrepubliek Duitsland. Om ongeveer 23.55 uur die avond bevond ik mij op mijn legeringskamer in ons legeringsgebouw. Omstreeks genoemd tijdstip kwam de mij bekende wachtmeester S. L. P. Kielliger onze kamer binnen. Kielliger zocht degene, die zijn auto had verplaatst dwars op de rijbaan voor de O.O. Mess. Er is toen en daar tussen mij en de wachtmeester Kielliger een woordenwisseling ontstaan. Ik heb toen de wachtmeester Kielliger toegeroepen: „Mooie rode rotsnor, SS-er waarom moet je mij hebben”. Ik bevond mij toen ongeveer 12 meter van hem verwijderd. Ik ben daarop vlak voor wachtmeester Kielliger gaan staan. Ik heb toen een van mijn handen tegen het colbertjasje, ter hoogte van de borst van de wachtmeester Kielliger geplaatst en hem daarop tegen de muur gedrukt. Ik wist dat de wachtmeester Kielliger mijn meerdere was;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal . . . onder meer inhoudt als verklaring van Simon Leonardus Petrus Kielliger, . . ., wachtmeester 1e klas bij 41e Zelfstandig Verkenningseskadron 41e Pantserbrigade, gelegerd in de legerplaats Seedorf, Bondsrepubliek Duitsland:

Op 8 maart 1969, omstreeks 23.55 uur bevond ik mij in de Onderofficierccantine van de legerplaats Seedorf. Op dat tijdstip hoorde ik dat een personenauto, voorzien van het kenteken OB 79 N, dwars op de

rijbaan van de Lange Voorhout stond. Omdat dit mijn auto was, ben ik naar buiten gelopen en ik zag dat mijn auto dwars op de rijbaan van de Lange Voorhout stond. Omdat ik wilde weten wie dat gedaan had, ben ik het legeringsgebouw van ons eskadron, binnen gegaan. Ik ben via de trap naar de bovenverdieping gelopen. Op één van deze kamers, nummer 120, bevonden zich vier huzaren. Ik zag dat huzaar T. bij het raam stond en ik vroeg daarom aan hem: „Ben jij voor het avondappèl van 24.00 uur op „jouw kamer geweest?” Hij antwoordde: „Dat gaat jou geen moer aan”. Ik heb daarop de kamer verlaten. Ik ben in de richting van de trap gelopen. Ik zag dat huzaar T. achter mij aankwam en ik hoorde dat hij riep: „Mooie rode rotsnor, wat weet je genoeg van mij en wat laat je aan de „marechaussee over, je lijkt wel een SS-er.” Toen hij dit riep, liepen er veel huzaren op de gang. Op het tussenstuk, dat gelegen is halverwege de trap bleef ik staan. Huzaar T. ging toen vlak voor mij staan en ik zag en voelde dat hij met zijn rechterhand mijn colbertjasje vastpakte, ter hoogte van mijn borst en mij stevig tegen de muur drukte. Ik kon op die manier geen kant uit;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als dienstplichtig huzaar in werkelijke dienst bij de Koninklijke „Landmacht, op 8 maart 1969 in de legerplaats Seedorf in de Bondsrepubliek Duitsland:

„1e. opzettelijk zijn meerdere de wachtmeester eerste klasse S. L. P. „Kielliger in zijn tegenwoordigheid mondeling beledigend de volgende „woorden heeft toegeroepen: „mooie rode rotsnor, wat weet je genoeg „„van mij en wat laat je aan de marechaussee over, je lijkt wel een SS-er”;

„2e. opzettelijk zijn meerdere de wachtmeester eerste klasse, S. L. P. „Kielliger feitelijk heeft aangerand en van zijn vrijheid van handelen heeft „berooft, hebbende hij toen aldaar opzettelijk gewelddadig voornoemde „meerdere bij zijn jasje vastgepakt ter hoogte van zijn borst en opzettelijk „gewelddadig deze meerdere vervolgens tegen een muur gedrukt, zodanig, „dat deze meerdere zich niet meer vrij bewegen kon”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1e. „*als militair opzettelijk een meerdere in zijn tegenwoordigheid mondeling beledigen*”,

2e. „*feitelijke insubordinatie*”,

voorzien en strafbaar gesteld bij:

1e. artikel 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

2e. artikel 117 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of om-

standigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot militaire detentie voor de duur van 1 maand – *Red.*).

Mobiele Krijgsraad Buitenland Luchtmacht

Vonnis van 9 mei 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonels M. G. Geschiere en G. J. G. Verschueren;

Raadsman: Kapitein C. van de Velde.

Zich opzettelijk tijdelijk voor de vervulling van een bepaalde soort van dienstverplichtingen ongeschikt maken door, voordat hij op post moest komen, alcoholhoudende drank te drinken waardoor hij op zijn post in slaap is gevallen.

(W.M.Sr. art. 129, 131)

DE MOBIELE KRIJGSRAAD BUITENLAND LUCHTMACHT,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen R.B.,
geboren 18 december 1951, dpl.sld., beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 2 februari 1972 te Borgholzhausen (Bondsrepubliek Duitsland), terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke „militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht en van 2 februari „1972 te 23.00 uur tot 3 februari 1972 te 07.30 uur gecommandeerd was „om wachtdienst te verrichten op de Launching Area van de 1e Groep „Geleide Wapens te Borgholzhausen (Bondsrepubliek Duitsland), zich „opzettelijk voor de vervulling van de uit die wachtdienst voortvloeiende „bepaalde soort van dienstverplichtingen ongeschikt heeft gemaakt door „het tevoren drinken van een grote hoeveelheid alcoholhoudende drank”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 2 februari 1972 was ik als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst bij de Koninklijke Luchtmacht te Borgholzhausen in de Bondsrepubliek Duitsland. Ik was toen als zodanig gecommandeerd om van 23.00 uur op 2 februari 1972 tot 3 februari 1972 om 07.30 uur, wacht-

dienst te verrichten op de Launching Area van de 1e Groep Geleide Wapens te Borgholzhausen in de Bondsrepubliek Duitsland. Vóór de aanvang van deze, mij bekende, dienst heb ik van 19.00 uur af op 2 februari 1972 een glas bier en later op de avond ongeveer tien glazen rum-cola gedronken. Door dit drinken van een grote hoeveelheid alcoholhoudende drank kort voordat mijn wachtdienst aanving, heb ik mij opzettelijk voor de vervulling van de uit die wachtdienst voortvloeiende dienstverplichtingen zoals voortdurend waakzaam zijn, ongeschikt gemaakt;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal nr. P 29/72, opgemaakt en gesloten te Borgholzhausen op 25 februari 1972 door Adrianus Johannes Josephus van Dijk, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, behorende tot de brigade Borgholzhausen, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Adriaan Johan Marie Lutz:

In de nacht van 2 op 3 februari 1972, stond ik gecommandeerd voor nachtdienst van 23.00 uur tot 07.30 uur, op de Launching Area te Borgholzhausen. Ik was als wachtcommandant aangesteld. Omstreeks 23.15 uur besloot ik een controleronde te lopen. Toen ik omstreeks 23.15 uur bij toren 3 kwam, bemerkte ik dat er op mijn aanwezigheid niet werd gereageerd, ofschoon iedere wachthebbende een mondelinge instructie heeft gekregen, luidende: „Als de wachtcommandant of diens vervanger „een controleronde maakt, moet de wachtpost op de toren reageren door „naar buiten te komen, om eventuele bijzonderheden te melden, waaruit „tevens blijkt dat de wachtpost waakzaam is”. Ik heb \pm 5 minuten onder toren 3 gewacht, op een zodanige plaats, dat de wachtpost, indien hij waakzaam was geweest, mij onmiddellijk had moeten zien. Na 5 minuten ben ik de toren opgegaan. Ik zal dat de mij bekende soldaat B. achterover leunend op een kruk zitten, steunend met zijn rug tegen de wand van het wachthokje. Ik rook dat in het wachthokje een sterke dranklucht hing. Ik zag dat B. wankelde toen hij opstond. Daar ik B. niet in staat achtte zijn dienst naar behoren te verrichten heb ik de munitie en het wapen van B. overgenomen en heb zelf de wacht op toren 3 betrokken.

als relaas van verbalisant:

In de Algemene Wachtinstructie Koninklijke Luchtmacht, 1e Groep Geleide Wapens der Koninklijke Luchtmacht, 120 Squadron d.d. 1 oktober 1971, namens Commandant 1e Groep Geleide Wapens ondertekend door Commandant 120 Squadron, is onder meer het volgende bepaald: punt 14b: Het wachtpersoneel op post of patrouille dient voortdurend waakzaam te zijn.

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „of omstreeks”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:
*„als militair zich opzettelijk tijdelijk voor de vervulling van een bepaald
 „soort van dienstverplichtingen ongeschikt maken”*,
 voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 131, 1e lid van het Wetboek van
 Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen be-
 klaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is
 aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of om-
 standigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden ophef-
 fen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming
 acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder
 het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot militaire detentie voor de duur van 2 weken —
Red.).

NASCHRIFT

*Uit het vonnis is niet duidelijk, vanaf welk tijdstip beklagde deel uit-
 maakte van de wacht, tijdens welke wacht hij om 23.00 uur op post moest
 komen op toren 3. Ook blijkt uit het vonnis niet, hoe de aflossing plaats
 vond; met name of beklagde door een korporaal van aflossing op post is
 gebracht dan wel of hij zelf zijn post heeft betrokken en zijn voorganger
 heeft afgelost.*

*Wel blijkt uit de bewijsmiddelen (niet uit de tenlastelegging) dat beklagde
 zijn post heeft betrokken en dat hij daar in slaap is gevallen. Onder deze
 omstandigheden is n.m.m. niet artikel 131 maar artikel 129 W.M.Sr.
 overtreden. Ter voorkoming van de kans op vrijspraak zou een alternatieve
 tenlastelegging de voorkeur hebben verdiend.*

W.H.V.

Mobiele Krijgsraad Buitenland Luchtmacht

Vonnis van 14 juni 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonels C. R. van der Kooi en
 Mr. O. van der Bij;
Raadsman: Kapitein R. F. B. Beukinga.

*Diefstal, door een militaire regenjas, toebehorende aan de Staat der
 Nederlanden en in bruikleen verstrekt aan een ander, weg te nemen met het
 oogmerk van wederrechtelijke toeëigening.*

(W.v.Sr. art. 310)

DE MOBIELE KRIJGSRAAD BUITENLAND LUCHTMACHT

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen W.E., geboren 1 mei 1951, korporaal, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij in of omstreeks mei 1971 en in of omstreeks juli 1971, althans „in het jaar 1971, te Hessisch Oldendorf, (Bondsrepubliek Duitsland), „althans in de Bondsrepubliek Duitsland, terwijl hij als korporaal in „werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht en zich „in militaire dienstbetrekking in de Bondsrepubliek Duitsland bevond, „met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen een „jas, regen- en windwerend, toebehorende aan de Staat der Nederlanden „en in bruikleen verstrekt aan de korporaal A. H. Hietbrink, en een jas, „regen- en windwerend, toebehorende aan de Staat der Nederlanden en „in bruikleen verstrekt aan de sergeant H. Hanssen, althans aan een „ander dan aan hem, beklaagde”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Sinds 27 oktober 1969 ben ik onafgebroken in werkelijke militaire dienst als reserve-militair bij de Koninklijke Luchtmacht. Sinds november 1970 ben ik als zodanig in de rang van korporaal ingedeeld bij 4 Groep Geleide Wapens te Hessisch-Oldendorf (BRD) en aldaar te werk gesteld als straalzender-monteur. Omstreeks mei 1971 bevond ik mij in de straalzender-werkplaats op het Luchtmachtkamp van de 4 Groep Geleide Wapen te Hessisch-Oldendorf (BRD). Ik had toen een regen- en wind werende jas nodig. Ik heb toen een regen- en wind werende jas weggenomen van de kapstok. In die regen- en wind werende jas was geen enkele naam vermeld. Ik heb toen mijn naam in die jas gezet en ik heb daarna die jas meermalen gebruikt. Op 23 november 1971 is deze jas ook meegegaan voor de was. Genoemde jas behoorde toe aan de Staat der Nederlanden en was in bruikleen verstrekt aan de sgt H. Hansen. Uiteraard had ik van niemand recht of toestemming om die jas weg te nemen en mij toe te eigenen.

Ik erken verder dat ik omstreeks juli 1972, te Hessisch-Oldendorf (BRD), met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heb weggenomen een jas, regen- en wind-werend, toebehorende aan de Staat der Nederlanden en in bruikleen verstrekt aan de korporaal A. H. Hietbrink.

Overwegende, dat Herman Hanssen, oud 25 jaar, sergeant, wonende te 3261 Hohenrode no. 22, Bondsrepubliek Duitsland, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Toen ik op een dag in de maand mei of juni 1971, de mij in bruikleen verstrekte regen- en windwerende jas, eigendom van de Staat der Neder-

landen van de kapstok in de straalzenderwerkplaats op het KLUkamp van 4 Groep Geleide Wapens te Hessisch-Oldendorf wilde pakken, was deze verdwenen van de plaats waar hij altijd hing. Deze jas was niet van mijn naam voorzien. Ik heb nimmer aan E. toestemming gegeven om bovenvermelde aan mij in bruikleen verstrekte jas weg te nemen en zich toe te eigenen.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal nr. P. 4/72, opgemaakt en gesloten te Hessisch-Oldendorf op 10 januari 1972 door Hendrik Boersma, wachtmeester der eerste klasse der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Hessisch-Oldendorf, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Adriaan Hendrik Hietbrink:

In de maand juli 1971, begaf ik mij voor dienst naar de stelling Bad Münder te Bad Münder. Toen ik naar de stelling vertrok was ik in het bezit van een jas regen- en windwerend. Op de stelling heb ik deze jas aan de kapstok gehangen in de gang van het Hoofdgebouw. In de kraag van de jas die ik droeg had ik met een blauw-schrijvende pen mijn naam en registratienummer geschreven. Toen ik op die bewuste dag, omstreeks 16.30 uur, de stelling wilde verlaten en mijn jas wilde pakken, kwam ik tot de ontdekking dat mijn jas regen- en windwerend van de kapstok was verdwenen. De jas is mij in bruikleen verstrekt en ik, in deze de Staat der Nederlanden vertegenwoordigende, heb aan niemand het recht of de toestemming gegeven deze jas waar dan ook weg te nemen en zich toe te eigenen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „in of”, „in of” en „althans in de Bondsrepubliek „Duitsland”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*diefstal, meermalen gepleegd*”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten, en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot geldboete van f 200, subs. 20 dagen hechtenis – *Red.*).

Mobiele Krijgsraad Buitenland Luchtmacht

Vonnis van 16 augustus 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonels Mr. R. B. Lewis en M. G. Geschiere;
Raadsman: Majoor A. van der Stroom.

Verduistering (tweemaal gepleegd) door in zijn hoedanigheid van administrateur van de personeelswinkel in het legeringskamp der KLu te Schöppingen een televisietoestel en een cheque ten bedrage van \$ 1426,41, welk een en ander hij in die hoedanigheid onder zich had, zich wederrechtelijk toe te eigenen.

(W.v.Sr. art. 321)

DE MOBIELE KRIJGSRAAD BUITENLAND LUCHTMACHT

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H.H., geboren 3 augustus 1942, sergeant, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„1. dat hij op enig tijdstip in of omstreeks de maand januari 1971, te „Schöppingen (Bondsrepubliek Duitsland), althans in de Bondsrepubliek „Duitsland, terwijl hij als sergeant in werkelijke militaire dienst was bij de „Koninklijke Luchtmacht en zich in militaire dienstbetrekking in de „Bondsrepubliek Duitsland bevond, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen een televisietoestel (merk Philips, „type Raffael Luxus), geheel of ten dele toebehorende aan de personeels- „winkel van het legeringskamp der Koninklijke Luchtmacht te Schöp- „pingen, althans aan een ander of anderen dan aan hem, beklaagde,

„althans, indien terzake van het vorenstaande geen veroordeling mocht „of zou kunnen volgen;

„dat hij op enig tijdstip in of omstreeks de maand januari 1971, te „Schöppingen (Bondsrepubliek Duitsland), althans in de Bondsrepubliek „Duitsland, terwijl hij als sergeant in werkelijke militaire dienst was bij de „Koninklijke Luchtmacht en zich in militaire dienstbetrekking in de „Bondsrepubliek Duitsland bevond, opzettelijk een televisietoestel (merk „Philips, type Raffael Luxus), geheel of ten dele toebehorende aan de „personeelswinkel van het legeringskamp der Koninklijke Luchtmacht te „Schöppingen, althans aan een ander of anderen dan aan hem, beklaagde, „en welk televisietoestel hij als administrateur van genoemde personeels- „winkel en in ieder geval anders dan door misdrijf onder zich had, zich „wederrechtelijk heeft toegeëigend;

„2. dat hij op of omstreeks 25 juni 1971 te Schöppingen (Bondsrepu- „blik Duitsland), terwijl hij als sergeant in werkelijke militaire dienst

„was bij de Koninklijke Luchtmacht en zich in militaire dienstbetrekking
 „in de Bondsrepubliek Duitsland bevond, met het oogmerk van weder-
 „rechtelijke toeëigening heeft weggenomen een cheque ten bedrage van
 „\$ 1426,41, toebehorende aan de personeelswinkel van het legeringskamp
 „der Koninklijke Luchtmacht te Schöppingen, althans aan een of meer
 „anderen dan aan hem, beklaagde,

„althans, indien terzake van het vorenstaande geen veroordeling mocht
 „of zou kunnen volgen:

„dat hij op of omstreeks 25 juni 1971 te Schöppingen (Bondsrepubliek
 „Duitsland), terwijl hij als sergeant in werkelijke militaire dienst was bij
 „de Koninklijke Luchtmacht en zich in militaire dienstbetrekking in de
 „Bondsrepubliek Duitsland bevond, opzettelijk een cheque ten bedrage
 „van \$ 1426,41, toebehorende aan de personeelswinkel van het legerings-
 „kamp der Koninklijke Luchtmacht te Schöppingen, althans aan een of
 „meer anderen dan aan hem, beklaagde, en welke cheque hij als admini-
 „strateur van genoemde personeelswinkel en in elk geval anders dan door
 „misdrijf onder zich had, zich wederrechtelijk heeft toegeëigend”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de over-
 tuiging heeft geput dat beklaagde het hem sub 1 primair en sub 2 primair
 ten laste gelegde heeft begaan, zodat hij daarvan behoort te worden
 vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft
 verklaard:

Ik erken dat ik op enig tijdstip in de maand januari 1971 te Schöp-
 pingen (Bondsrepubliek Duitsland), terwijl ik als sergeant in werkelijke
 militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht en mij in militaire
 dienstbetrekking in de Bondsrepubliek Duitsland bevond, opzettelijk een
 televisietoestel merk Philips, type Raffael Luxus, geheel toebehorende
 aan de personeelswinkel van het legeringskamp der Koninklijke Lucht-
 macht te Schöppingen en welk toestel ik als administrateur van genoemde
 personeelswinkel onder mij had, mij wederrechtelijk heb toegeëigend.

Ik erken verder dat ik op 25 juni 1971 te Schöppingen (Bondsrepubliek
 Duitsland) terwijl ik als sergeant in werkelijke militaire dienst was bij de
 Koninklijke Luchtmacht en mij in militaire dienstbetrekking in de
 Bondsrepubliek Duitsland bevond, opzettelijk een cheque ten bedrage
 van \$ 1426,41, toebehorende aan de personeelswinkel van het legerings-
 kamp der Koninklijke Luchtmacht te Schöppingen en welke cheque ik als
 administrateur van genoemde personeelswinkel onder mij had, mij weder-
 rechtelijk heb toegeëigend;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesver-
 baal no. P. 211/1971, opgemaakt en gesloten te Schöppingen op 11 no-
 vember 1971 door Willem Hendrik van Hell en Pieter Verdonk, beiden
 wachtmeester der eerste klasse der Koninklijke Marechaussee, behorende

tot de brigade Schöppingen, onder meer zakelijk inhoudt;

als verklaring van Arie van der Stroom, majoor der Koninklijke Luchtmacht:

Ik ben tewerkgesteld als Hoofd Kantoor Personeel der 2e Groep Geleide Wapens te Schöppingen. Onder dat kantoor ressorteert de subkantoor-personeelswinkel van het legeringskamp der Koninklijke Luchtmacht te Schöppingen. In mijn functie als Hoofd Kantoor Personeel treed ik tevens op als Hoofd van deze personeelswinkel. Op 19 oktober 1971 meldde de 2e luitenant Pieters mij dat de sergeant H.H., ten nadele van de personeelswinkel, zich een cheque had toegeëigend en dat H. het bedrag dat deze cheque vertegenwoordigde namelijk \$ 1426,41 op zijn privé-rekening bij de Kreis- und Stadtparkasse te Schöppingen had laten bij-schrijven.

Ik ben als Hoofd van de subkantoor-personeelswinkel gerechtigd tot het doen van aangifte. De cheque, alsmede het bedrag van \$ 1426,41, dat deze cheque vertegenwoordigde, behoort in eigendom toe aan de personeelswinkel. Ik heb aan H. noch aan iemand anders het recht of de toestemming gegeven zich deze cheque ten bedrage van \$ 1426,41 toe te eigenen, teneinde er als heer en meester over te kunnen beschikken. Sergeant H. had als enige een volle dagtaak bij de personeelswinkel. Hij was belast met het verzorgen van de administratie. De inkomende- en uitgaande post, de personeelswinkel betreffende, liep via H. Hij was in zijn hoedanigheid van administrateur van de personeelswinkel gerechtigd tot het doen van betalingen en het ontvangen van gelden, de winkel betreffende. Hij was als gemachtigde gerechtigd over het saldo, dat de personeelswinkel onder nummer 3002029 bij de Kreis- und Stadtparkasse te Schöppingen bezit, te beschikken;

als verklaring van Dirk Dompeling:

Begin 1969 begon ik de boekhouding te verzorgen van de Special Service Shop te Schöppingen. Tegenwoordig is de benaming van deze shop: personeelswinkel. Op de administratie van de personeelswinkel was tewerkgesteld de sergeant H. Ik houd van iedere leverancier, die aan de winkel levert een crediteurenkaart bij. Eén van deze leveranciers is de firma Chanel S.A. Blijkens het gestelde op de crediteurenkaart ten name van Chanel zag ik dat Chanel een paar vorderingen op de winkel had tot een totaalbedrag van DM 1426,41. In plaats van \$ 390,80 op de betalingsopdracht te vermelden, schreef ik daarop het reeds door mij in Duitse Valuta omgerekende bedrag in Amerikaanse dollars, dus \$ 1426,41. Ik gaf deze betalingsopdracht, die gedateerd was op 23 mei 1971, aan H. teneinde deze naar de bank te brengen. Op 18 oktober 1971 ontving ik een schrijven van Chanel, gedateerd 12 oktober 1971. Uit de inhoud van dat schrijven bleek mij dat de rekeningen, waarover ik reeds verklaarde, nog niet waren voldaan.

Tevens werd in dat schrijven verwezen naar een eerder door Chanel

aan ons gericht schrijven d.d. 17 juni 1971. Uit de inhoud van dat schrijven d.d. 17 juni 1971 bleek mij dat Chanel een cheque ten bedrage van \$ 1426,41 aan ons had teruggezonden. Ik kan met zekerheid verklaren dat ik de cheque, die Chanel zou hebben teruggezonden, nimmer heb ontvangen, noch dat ik terzake van de bank een bijschrijving ontving. Op 22 oktober 1971 ontving de luitenant Pieters, in mijn tegenwoordigheid, uit handen van H. een cheque ten bedrage van DM 4962,30. Het bedrag van deze cheque, die getrokken kon worden bij de bank te Schöppingen, kwam overeen met het bedrag dat H. destijds had ontvangen op de door Chanel teruggezonden cheque. H. gaf daarbij tevens aan de luitenant Pieters een „scheckabrechnung” d.d. 25 juni 1971, waaruit bleek dat hij een cheque ten bedrage van \$ 1426,41 had aangeboden bij de bank in Schöppingen.

Overwegende, dat een ten processe aanwezige, aan beklagde vertoond en voorgehouden, beëdigde vertaling van een als bijlage 9 bij voormeld proces-verbaal gevoegd verhoor, d.d. 15 januari 1972, opgemaakt en ondertekend door M. F. L. van de Ven, beëdigd vertaler te 's-Hertogenbosch, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Heinrich Benölken:

Op 23 mei 1971 gaf H., die een administratieve functie bij de Special Service Shop van de Nato-eenheid in Schöppingen bekleedde en het uitsluitend beschikkingsrecht over de rekening nr. 3 002 029 van de Service Shop bezat, aan de Kreissparkasse de opdracht, ten laste van bovengenoemde rekening het US-Dollar bedrag van 1426,41 aan de firma Chanel in Frankrijk over te maken. Volgens mededeling van de Koninklijke Marechaussee te Schöppingen stelde men na ontvangst van het bedrag in Frankrijk vast, dat de hoogte van het bedrag niet klopte, waarop dit bedrag van daaruit per cheque in US \$ aan de Service Shop in Schöppingen werd teruggegeven. H. leverde deze Dollar-cheque in bij de Kreissparkasse te Schöppingen op 28 juni 1971, ter creditering van zijn rekening nr. 3 527 769. De Sparkasse Schöppingen crediteerde zijn rekening voor dit bedrag, omgerekend in DM, dus voor een bedrag ter hoogte van DM 4962,30.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal nr. P. 12/1972, opgemaakt en gesloten te Schöppingen op 31 januari 1972 door Johan Maasdam, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, Willem Hendrik van Hell, wachtmeester der eerste klasse der Koninklijke Marechaussee en Berend Sterenborg, marechaussee der eerste klasse, opsporingsambtenaar, onder meer zakelijk inhoudt:

als relaas van verbalisanten:

Op 15 januari 1972 begaven wij ons, vergezeld van H., naar diens kamer, gelegen in het perceel Dyckburgstrasse 413 te Sankt Mauritz. Aldaar stelden wij in tegenwoordigheid van H. en met diens toestemming een onderzoek in. Aldaar troffen wij o.m. aan een televisietoestel, merk

Philips, type Raffael Luxus.

als verklaring van A. van der Stroom, majoor der Koninklijke Luchtmacht:

Op 9 december 1970 werd door de personeelswinkel een televisietoestel afgeleverd aan ons verkooppunt te Erle. Dat televisietoestel werd echter door het verkooppunt te Erle aan de personeelswinkel teruggezonden. H. had nu dat televisietoestel in de magazijnvoorraad moeten opnemen. Ik heb vernomen dat H. dat televisietoestel uit het magazijn van de personeelswinkel wegnam en dat hij dat televisietoestel daarna overbracht naar zijn kamer. Het televisietoestel is eigendom van de personeelswinkel. Ik heb aan H. geen recht of toestemming gegeven dat televisietoestel uit de personeelswinkel, die hij toen onder zijn beheer had, weg te nemen teneinde er als heer en meester over te beschikken. H. heeft al deze hiervoor omschreven handelingen kunnen verrichten in zijn functie van administrateur, tevens magazijnbeheerder van de personeelswinkel;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende genoemde beëdigde vertaling slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen en wordende elk bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde sub 1 subsidiair en sub 2 subsidiair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met uitzondering van de woorden: „of omstreeks”, „althans in de Bondsrepubliek Duitsland”, „of ten dele” en „althans aan een ander of anderen dan aan hem, beklaagde,” in sub 1 subsidiair en „of omstreeks”, en „althans aan een of meer anderen dan „aan hem, beklaagde,” in sub 2 subsidiair;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. „verduistering”,
2. „verduistering”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 321 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten, en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

(Volgt: veroordeling tot gevangenisstraf voor de duur van 2 maanden, voorwaardelijk, proeftijd 2 jaar — Red.).

TUCHTRECHTSPRAAK

Commandant 5e Groep Geleide Wapens

Beklagbeschikking van 25 augustus 1972

Een dienstplichtig soldaat werd gestraft met 14 dagen licht arrest terzake van: „Na herhaalde malen te zijn gewekt niet opgestaan om zijn dienst te „vervullen”. Bij de bepaling van deze straf werd in aanmerking genomen „dat betrokkene de avond te voren overmatig alcoholhoudende dranken had „genuttigd en dat zijn ijver, werklust, tenue en uiterlijk voorkomen na herhaalde waarschuwingen nog steeds veel te wensen overlaten”.

De beklagmeerdere neemt de bijzondere strafoverwegingen niet over, zulks omdat:

a. wat betreft het overmatig drankgebruik niet is gebleken dat dit van invloed is geweest op het vergrijp;

b. wat betreft de overige factoren tussen deze en het vergrijp geen causaal verband aanwezig is.

Straf gewijzigd in 7 dagen licht arrest.

De strafreden kwam te luiden: „Na herhaalde malen te zijn gewekt niet „opgestaan en daardoor ruim twee uur te laat op zijn dienst verschenen.”

(W.K. art. 37; Regl.Kr. art. 22 sub b; Vs 27-1 pt 4 en 49)

De luitenant-kolonel L., Commandant van de 5e Groep Geleide Wapens;

Gezien het beklagschrift van de dienstplichtig soldaat E., registratienummer . . . behorende tot het 500 squadron van de 5e Groep Geleide Wapens houdende de op 21 augustus 1972 kenbaar gemaakte wens zich te beklagen over de straf van veertien dagen licht arrest met de strafreden: „Na herhaalde malen gewekt te zijn niet opgestaan om zijn dienst „te vervullen” (bij de bepaling van de straf is in aanmerking genomen dat betrokkene de avond te voren overmatig alcoholhoudende dranken had genuttigd en dat zijn ijver, werklust, tenue en uiterlijk voorkomen na herhaalde waarschuwingen nog steeds veel te wensen overlaten) hem opgelegd door kapitein W., Commandant van het 500 squadron en hem op 18 augustus 1972 ter kennis gebracht;

Gehoord de klager, de strafoplegger en als getuigen: de AOO J.K., de AOO J.R., de SM H.B., de dpl.sld. A.M., de dpl.sld. L.R., de dpl.sld. W.H. en de dpl.sld. H.E.

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden.

Overwegende dat klager heeft verklaard op de avond van 15 augustus 1972 tussen 19.00 en 24.00 uur 20 à 25 glazen bier te hebben gedronken en daarna heeft geholpen bij het opruimen van het soldatencasino. Dat

hij vervolgens tussen ± 00.30 uur en 04.00 uur met de soldaat E. op diens kamer heeft zitten praten en daarna is gaan slapen. Dat hij zich niet kan herinneren achtereenvolgens door de wacht, de dpl. sld. A.M. en de dpl.sld. W.H. te zijn gewekt en dat hij uiteindelijk om ± 08.00 uur door de AOO J.R. is gewekt en zijn werkzaamheden om ± 08.10 uur heeft aangevangen. Dat hij zich niet kan herinneren op de vraag van genoemde adjudant-onderofficier „of ik dronken was geweest” bevestigend te hebben geantwoord. Dat hij zich voorts op de avond van 15 augustus niet heeft gerealiseerd dat hij door het drinken van een aantal glazen bier de andere morgen niet tijdig zou wakker worden. Dat hij zich tenslotte na uiteindelijk te zijn gewekt volledig capabel achtte zijn werkzaamheden naar behoren te verrichten hetgeen ook is geschied. Dat hij van de zijde van zijn commandant alsook van het Hoofd Inwendige Dienst van het 500 squadron regelmatig aanmerkingen heeft gekregen over zijn tenue en uiterlijk voorkomen. Dat hij echter al vier maanden wacht op verstrekking van zwarte (messbediende) broeken en het ondertussen moet doen met een van zijn collega geleende broek. Dat hij zich tenslotte niet thuis voelt in zijn huidige functie en dat hij daardoor niet het initiatief en de ijver heeft betoond die van hem kan worden geëist.

Overwegende dat de dpl.sld. L.R. en H.E. hebben verklaard niet te hebben bemerkt dat klager gedurende de avond van 15 augustus en de vroege morgenuren van de 16e augustus 1972 dronken was en dat de kpl.I. H.U. d.d. hofmeester op 16 augustus, benevens de dpl.sld. W.H. en A.M. hebben verklaard er van overtuigd te zijn dat klager na 08.10 uur geen tekenen van dronkenschap vertoonde en volledig in staat bleek te zijn zijn werkzaamheden naar behoren te verrichten;

Overwegende voorts dat de rapporteur, de AOO J.R. heeft verklaard van mening te zijn dat klager na te zijn gewekt nog niet geheel nuchter was en op de vraag of hij de vorige avond dronken was geweest — in bed liggend — bevestigend antwoordde. Dat hij klager vervolgens opgedragen heeft zijn bed te verlaten en met zijn werkzaamheden aan te vangen. Dat de AOO J.R. daarna de kamer heeft verlaten en door navraag bij de chef van klager later constateerde dat klager aan de opdracht had voldaan;

Overwegende dat de strafoplegger en het Hoofd Inwendige Dienst van het 500 squadron de AOO J.K. verklaarden dat klager dagelijks moet worden aangespoord meer ijver te betonen en dat zijn tenue en uiterlijk voorkomen zeer te wensen overlaten hetgeen klager meerdere malen is gezegd. Dat klager echter totaal geen verbetering toont en steeds na aanmaning de hem opgedragen werkzaamheden verricht;

Overwegende tenslotte dat blijkens verklaring van de SM H.B. SMV-Verzorgingsquadron 5GGW aan klager inderdaad geen messbediende broeken zijn verstrekt aangezien deze nog in bestelling zijn;

Overwegende, dat, ofschoon klager heeft toegegeven gedurende de

avond van 15 augustus 1972 20 à 25 glazen bier gedronken te hebben, uit vermelde getuigenverklaringen niet is gebleken, dat hij die avond dronken was;

Overwegende, dat slechts één getuige heeft verklaard te vermoeden, dat klager op 16 augustus 1972 's-morgens, na uiteindelijk gewekt te zijn, niet geheel nuchter was, doch dit uit de verklaring van deze getuige, die klager slechts liggende op bed heeft aangetroffen, niet af te leiden valt, dat klager toen dronken c.q. ongeschikt voor zijn dienstverplichtingen tengevolge van overmatig alcoholgebruik was, terwijl bovendien uit twee andere getuigenverklaringen blijkt, dat klager op 16 augustus 1972 te ± 08.10 uur niet dronken was en dat hij wel in staat was zijn werkzaamheden te verrichten;

Overwegende, dat de getuige H.E. onder meer heeft verklaard, dat klager en hij op 16 augustus 1972 nog van 00.00 uur tot ± 03.30 uur samen hebben zitten te praten;

Overwegende, dat derhalve niet is komen vast te staan, dat het overmatig drankgebruik van klager 's-avonds op 15 augustus 1972 van invloed is geweest op het in bovenvermelde strafreden omschrevene en zulks dan ook niet bij de bepaling van de strafmaat in aanmerking kan worden genomen;

Overwegende, dat bij de bepaling van de strafmaat door de strafoplegger voorts rekening is gehouden met het feit, dat de ijver, het tenue, de werklust en het uiterlijk voorkomen van klager na herhaalde waarschuwingen nog steeds veel te wensen overlaten;

Overwegende, dat zulks evenmin bij de bepaling van de onderhavige strafmaat in aanmerking kan worden genomen ontbrekende te dezen immers enig causaal verband met het gepleegde feit;

Overwegende, dat vaststaat, dat klager zich heeft schuldig gemaakt aan het feit „dat hij na herhaalde malen te zijn gewekt niet is opgestaan en „daardoor twee uur te laat op zijn dienst is verschenen”;

Overwegende, dat dit een krijgstuchtelijk vergrijp oplevert;

Overwegende, dat de strafreden het gepleegde feit niet geheel duidelijk weergeeft, zodat deze enige wijziging behoeft;

Overwegende, dat er gezien het vorenvermelde geen termen aanwezig zijn de met betrekking tot de straf genoemde strafverzwarende omstandigheden te handhaven;

Overwegende, dat de opgelegde krijgstuchtelijke straf wijziging behoeft, komende deze de beklagmeerdere te zwaar voor;

Beschikkende op het beklag wijzigt de opgelegde straf in 7 (zeven) dagen licht arrest;

Wijzigt de omschrijving van de strafreden zodat deze komt te luiden: „Na herhaalde malen te zijn gewekt niet opgestaan en daardoor ruim „twee uur te laat op zijn dienst verschenen”;

Bepaalt dat van deze beschikking afschrift zal worden uitgereikt aan

klager en voorts afschriften zullen worden gezonden aan de strafoplegger en aan de Bevelhebber der Luchtstrijdkrachten.

NASCHRIFT

Hoe beoordeelt men heden ten dage uit tuchtrechtelijk oogpunt overmatig alcoholgebruik door militairen?

De aanvankelijke strafoplegger beschouwt een zodanig gebruik niet als een afzonderlijk vergrijp, in welk geval hij het immers in de strafreden zou hebben opgenomen, doch als een bijzondere, de strafmaat mede bepalende omstandigheid; hoogstwaarschijnlijk bedoeld als strafverzwarend (frappant) is dat men in de rechtzaal dronkenschap menigmaal als strafverlichtend hoort aanvoeren).

De beklagmeerdere wijst deze toevoeging af; niet omdat deze niet zou voldoen aan het voor dit soort vermeldingen gestelde criterium — verduidelijking van een naar verhouding zeer zware c.q. lichte straf — doch omdat het drankmisbruik, nu invloed daarvan op het gepleegde vergrijp naar zijn oordeel niet is komen vaststaan, bij de bepaling van de strafmaat niet in aanmerking had mogen worden genomen. Deze overweging dwingt welhaast tot de conclusie, dat ook de beklagmeerdere het overmatige drankgebruik op zichzelf niet met de krijgstucht in strijd acht.

In zoverre schijnt men het derhalve eens te zijn, en dit ondanks het feit dat art. 22 Reglement betreffende de krijgstucht de militair het zich te buiten gaan aan alcoholhoudende drank zonder meer verbiedt. En terecht verbiedt; in het bijzonder omdat de militair er nimmer zeker van kan zijn niet op een onverwacht ogenblik tot dienstverrichting te worden geroepen.

Ook de andere toevoeging t.w. die omtrent gestraftes ijver, tenue enz. wordt door de beklagmeerdere van de hand gewezen; ook hier niet omdat deze niet zou voldoen aan het boven vermelde criterium — dat ware stellig te verdedigen — doch wederom wegens het ontbreken van causaal verband. De beklagmeerdere grondt daarop de stelling dat ook de hier aangeduide factoren bij de bepaling van de strafmaat niet in aanmerking konden worden genomen.

Art. 37 W.K. daarentegen verplicht de strafoplegger bij de bepaling van strafmaat en -soort onder meer het doorgaand gedrag van de dader in aanmerking te nemen. Enig verband met het concrete vergrijp, laat staan causaal verband, is daarbij door de wetgever noch vereist, noch bedoeld.

B.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK**Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage**

Vonnis van 30 maart 1971

President: Mr. A. H. Lycklama; *Rechters:* Mr. C. N. van der Ham en Mr. A. J. O. baron Wassenaer van Catwijck.

De bij eiseres verzekerde auto reed over een voorrangsweg en naderde een kruising met een andere weg, waarover een burgerbestelauto reed die zich in een militaire colonne had ingevoegd. Op het kruispunt werd de bij eiseres verzekerde auto aangereden door een militaire auto die achter de bestelauto volgde.

Schadevordering van eiseres afgewezen.

(R.V.V. art. 4 (f), art. 43)

DE ARRONDISSEMENTSRECHTBANK TE 'S-GRAVENHAGE
inzake The Liverpool & London & Globe Insurance Company Limited,
eiseres (procureur Mr. F. N. Meijer) tegen de Staat der Nederlanden en
tegen Evert Evers (procureur Mr. E. Droogleever Fortuyn).

Gezien: . . . enz.;

OVERWEEGT MET BETREKKING TOT HET VERLOOP VAN DE PROCEDURE:

Bij twee zakelijk gelijklopende exploitanten dagvaardde eiseres (hierna te noemen Liverpool) de eerste gedaagde en de tweede gedaagde (hierna te noemen Evers). Bij met die exploitanten zakelijk overeenstemmende conclusie van eis stelde en vorderde Liverpool vervolgens wat voorkomt in de aan dit vonnis gehechte fotocopie van het exploitanten gericht tot de eerste gedaagde . . . enz.

(Het lichaam van de dagvaarding luidt (Red.):)

(1) Aangezien Johannes Cornelis Jacobus Mooyman, hierna te noemen Mooyman, op of omstreeks 19 juli 1965 te omstreeks 11.30 uur voormiddag als bestuurder van de hem in eigendom toebehorende personenauto, merk Ford Taunus, type 17 M Super, kenteken GR 47-36, reed op de provinciale weg, genaamd Burgemeester Wijtvlietlaan, te Rips (gemeente Bakel c.a., provincie Noord-Brabant) in de richting van Venray, nabij de kruising van deze provinciale weg met de weg van Oploo naar Deurne, hierna te noemen de weg Oploo-Deurne;

(2) Aangezien de provinciale weg, Burgemeester Wijtvlietlaan, waarover Mooyman reed, een voorrangsweg is en als zodanig is aangeduid door middel van borden als omschreven onder model 9 van de Bijlage van het toen geldende Wegenverkeersreglement, terwijl deze weg voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaat zonder snelheidsbeperking;

(3) Aangezien Mooyman, het kruispunt van de Burgemeester Wijtvlietlaan met de weg Oploo-Deurne te omstreeks 11.30 uur voormiddag naderende, zag dat over het kruispunt, komende uit de richting Oploo en gaande in de richting Deurne een militaire colonne reed;

(4) Aangezien Mooyman, wetende dat deze militaire colonne voorrang genoot, snelheid minderde door te remmen, ook al was op de weg Oploo-Deurne aan de rechterzijde ongeveer 50 meter voor het kruispunt met de Burgemeester Wijtvlietlaan aangegeven dat aan al het verkeer over de Burgemeester Wijtvlietlaan voorrang verleend moest worden door middel van een bord als omschreven onder model 10 van de Bijlage van het toen geldende Wegenverkeersreglement, aanduidende „nadering voorrangsweg”;

(5) Aangezien echter, nadat naar Mooyman's indruk een viertal militaire auto's was gepasseerd, geen volgende militaire auto het kruispunt passeerde of naderde, doch wel een lichtgrijze bestelauto, eveneens komende uit de richting Oploo en gaande in de richting Deurne, het kruispunt passeerde;

(6) Aangezien Mooyman, veronderstellende dat de militaire colonne had opgehouden te bestaan, ophield met remmen en langzaam het kruispunt opreed;

(7) Aangezien op datzelfde ogenblik het militair voertuig, lesauto merk D.A.F., type 1 tonner YA 126, kenteken KL 75-72, met grote snelheid en zonder deze te verminderen het kruispunt – en in het bijzonder de voor Mooyman bestemde rijbaan – opreed;

(8) Aangezien Mooyman een aanrijding met voormelde militaire lesauto niet kon vermijden;

(9) Aangezien deze militaire auto werd bestuurd door de dienstplichtig soldaat Jovan de Bruyn, die nog niet in het bezit was van een geldig rijbewijs en mitsdien reed onder toezicht van gedaagde sub 2;

(10) Aangezien Jovan de Bruyn, voornoemd, als bestuurder van de militaire auto en/of gedaagde sub 2, als instructeur onder wiens toezicht voornoemde bestuurder de militaire auto bestuurde, schuld hebben aan deze aanrijding;

(11) Aangezien immers de afstand tussen de onder het toezicht van gedaagde sub 2 bestuurde auto en de daar voor rijdende militaire auto was opgelopen tot – naar het gemiddelde der door de getuigen gedane schattingen – ongeveer 50 meter;

(12) Aangezien mitsdien het colonneverband was verbroken en Mooyman niet gehouden was voorrang te verlenen aan de militaire lesauto, terwijl anderzijds de militaire lesauto wel verplicht was aan het van rechts over een voorrangsweg naderende verkeer voorrang te verlenen;

(13) Aangezien het colonneverband mede verbroken was nu zich een bestelauto tussen de lesauto en de daar voor rijdende militaire auto's had gevoegd;

(14) Aangezien eiseres zich ter staving van het feit dat het colonneverband verbroken was en dat gedaagde sub 2 zulks wist althans had behoren te weten, beroept op het feit dat in de bijlage bij de voor de desbetreffende colonnerit geldende instructie van het Hoofd rijopleidingen Regiment Geneeskundige Troepen, genaamd „oefening Zuid-Limburg-Vijlen” was opgenomen dat bij het passeren van de voorrangskruising te Rips een onderlinge afstand in acht genomen diende te worden van 9 meter;

(15) Aangezien dit voorschrift uitsluitend was gemaakt ter bescherming van de belangen van het verkeer dat over de voorrangsweg Burgemeester Wijtvlietlaan de weg Oploo-Deurne zou kruisen;

(16) Aangezien subsidiair – voor het geval dat niet mocht worden aangenomen dat het colonneverband was verbroken (des neen) – gedaagde sub 2 schuld heeft aan deze aanrijding, omdat hij de in de gegeven verkeerssituatie passende voorzichtigheid niet in acht heeft genomen of in acht heeft doen nemen en mitsdien de veiligheid van ander verkeer – waartoe de door Mooyman bestuurde auto behoorde – in gevaar heeft gebracht door de onder zijn toezicht bestuurde auto met onverminderde of zelfs vermeerderde snelheid over het kruispunt met de onderwerpelijke voorrangsweg te doen rijden;

(17) Aangezien Mooyman als gevolg van deze onrechtmatige gedraging van Jovan de Bruyn en/of gedaagde sub 2 schade heeft geleden, tot vergoeding waarvan Jovan de Bruyn en/of gedaagde sub 2 verplicht zijn;

(18) Aangezien gedaagde sub 1 aansprakelijk is voor de onrechtmatige gedragingen van Jovan de Bruyn en van gedaagde sub 2;

(19) Aangezien Mooyman's schade beliep:

bergingskosten	<i>f</i> 50,—
waarde automobiel voor het ongeval	<i>f</i> 5850,—
waarde der restanten	<i>f</i> 1250,— <i>f</i> 4600,—
	<u><i>f</i> 4650,—</u> ;

(20) Aangezien eiseres krachtens een tussen haar en Mooyman geldende overeenkomst van verzekering de door Mooyman geleden schade – onder aftrek van Mooyman's eigen risico ad *f* 50,— heeft vergoed;

(21) Aangezien eiseres mitsdien tot een bedrag van *f* 4.600,— is getreden in de rechten van Mooyman jegens gedaagden;

(22) Aangezien gedaagden ondanks herhaalde aanmaning weigeren, althans nalaten, deze schade aan eiseres te vergoeden;

MITSDIEN:

het de Rechtbank behage bij vonnis, uitvoerbaar bij voorraad behoudens ten aanzien van de gevorderde veroordeling van gedaagden in de kosten van het geding, gedaagden te veroordelen tot betaling tegen behoorlijk bewijs van kwijting de som van *f* 4.600,— (vier duizend zeshonderd gulden), vermeerderd met de wettelijke interessen daarover op de voet van vijf ten honderd 's jaars sedert heden tot aan de dag der algehele voldoe-

ning en vermeerderd met de kosten van het geding.

OVERWEEGT TEN AANZIEN VAN HET RECHT:

1. Tussen partijen staat als door Liverpool gesteld en door gedaagden erkend dan wel niet of niet voldoende gemotiveerd bestreden vast:

– wat voorkomt in de „aangeziens” 1, 2, 3, 4, 9, 18, 20, 21 en 22 van de dagvaarding;

– dat op het in „aangezien” 3 vermelde kruispunt een botsing heeft plaatsgevonden tussen de door Mooyman betsuurde (bij Liverpool verzekerde) Ford Taunus 17 M en de in „aangezien” 7 van de dagvaarding vermelde legerauto merk Daf type 1-tonner YA 126, feitelijk bestuurd door Jovan de Bruyn, zulks onder toezicht van Evers, welke legerauto kwam uit de richting Oploo en ging in de richting Deurne.

2. Het verschil tussen partijen gaat over:

- a. de schuldvraag,
- b. de schadeomvang.

Ad a:

3. Vast staat dat Mooyman op een voorrangsweg reed en dus in beginsel voorrang had, op grond van het bepaalde in artikel 27 lid 2 onderdeel a van het Wegenverkeersreglement (WVR). In afwijking van deze voorrangregel heeft een militaire colonne voorrang boven het overig verkeer (art. 27 lid 3 WVR).

4. Liverpool stelt dat de auto KL 75-72 bestuurd door Evers niet tot een militaire colonne behoorde omdat het colonne-verband verbroken was. Volgens haar bedroeg de afstand tussen de KL 75-72 en de daarvóór rijdende militaire auto ongeveer 50 meter en reed voorts een niet militaire bestelauto tussen die twee legerauto's.

5. Liverpool heeft ter staving van haar stelling dat het colonneverband verbroken was voorts aangevoerd dat in de bijlage bij de voor de desbetreffende oefenrit geldende instructie was opgenomen dat bij het passeren van de voorrangskruising te Rips een onderlinge afstand van 9 meter in acht moest worden genomen.

6. Gedaagden stellen dat de KL 75-72 ten tijde van het ongeval wèl tot een militaire colonne behoorde en dat het colonne-verband niet verbroken was.

Vast staat dat de KL 75-72 deel uitmaakte van een samengesteld geheel onder één commandant en dat alle tot dat geheel behorende auto's de vereiste herkenningstekens voerden.

7. Naar het oordeel der Rechtbank is – zelfs wanneer de in rechtsoverweging 4 weergegeven stellingen met betrekking tot de onderlinge afstand en de niet-militaire bestelauto juist zouden zijn – het colonneverband tussen de KL 75-72 en de daarvóór rijdende legerauto niet verbroken. De in rechtsoverweging 5 weergegeven stelling van Liverpool berust kennelijk op foutieve lezing van de desbetreffende bijlage. De voor de onderhavige oefening geldende „Rijopleiding- en transportorder 3/65

„(colonnerijden)” vermeldt onder 5 onder het hoofd „Afstand tussen de „voertuigen” (voorzover hier van belang):

- buiten de bebouwde kom 50 meter
- binnen de bebouwde kom snelheidscoëfficiënt.

Vast staat dat de wegkruising waar het ongeval plaats vond lag buiten de bebouwde kom.

De routebeschrijving voor de onderhavige oefening Zuid Limburg-Vijlen vermeldt in de derde kolom onder het kopje „onderlinge afstand” een aantal cijfers. Blijkens de cijferreeks in de vierde kolom onder het kopje „totale afstand” betekenen de cijfers in de derde kolom afstanden in *kilometers* tussen de etappepunten van het traject. Het hier besproken betoog van Liverpool faalt dus.

8. Derhalve staat vast dat de door Evers bestuurde KL 75-72 als behorend tot een militaire colonne op de onderhavige wegkruising ten opzichte van de door Mooyman bestuurde Taunus voorrang had, zodat Mooyman hem voorrang behoorde te verlenen.

9. Nu Liverpool haar vordering tegen de gedaagden uitsluitend daarop heeft gegrond dat Evers ten onrechte geen voorrang heeft gegeven aan Mooyman en geen andere feiten heeft gesteld op grond waarvan Evers eventueel medeschuldig zou zijn aan de aanrijding, behoort haar vordering tegen de gedaagden te worden afgewezen. Derhalve behoeft de Rechtbank de stellingen van Liverpool over de schadeomvang niet te bespreken. Liverpool moet als de in het ongelijk gestelde partij worden verwezen in de kosten van het geding . . . enz. (*Red.*).

NASCHRIFT

De in dit vonnis behandelde casuspositie vertoont enige overeenstemming met die, berecht in het vonnis van de Groningse Rechtbank van 23 april 1971 (M.R.T. LXIV, blz. 365) en in het vonnis van de Rechtbank te 's-Hertogenbosch van 18 juni 1971 (M.R.T. LXV blz. 427).¹⁾ Toch bestaan er belangrijke verschillen: de twee zojuist genoemde vonnissen behandelen het gedrag van een in een militaire colonne tussengevoegde burger-auto (die in conflict kwam met de achter hem rijdende militaire auto); bovenstaand vonnis heeft betrekking op het gedrag van een dwars op de koers van de militaire colonne naderende auto, in welke colonne zich een burger-auto had tussengevoegd.

Een andere overeenstemming tussen deze drie vonnissen is, dat zij (resp. dat de dagvaardingen tot die vonnissen) weinig licht verschaffen over de al of niet overzichtelijkheid van het kruispunt. In de situatie van het Groningse en het Bossche geval is dat niet zo'n bezwaar, want een voorrangsregel die, al naar gelang van de overzichtelijkheid van het kruispunt, de ene keer ten gunste van het burgervoertuig en de andere keer ten gunste van het (tot de colonne behorende) militaire voertuig uitvalt, lijkt mij verwerpelijk. Naar

1) Zie ook "Verkeersrecht", 20e jaargang, nos. 108, 109 en 110.

mijn mening is de verkeersveiligheid, immers het onderlinge gedragsvertrouwen van de weggebruikers, gediend met een visueel criterium: wanneer een militaire colonne (een niet onderbroken reeks van militaire voertuigen) een voorrangskruispunt of door lichten beveiligd kruispunt nadert, heeft die colonne voorrang; indien echter een tussengevoegd burgervoertuig het colonneverband verbreekt, dient dat burgervoertuig zich als zodanig (niet als deel van de colonne) te gedragen en andere verkeersgebruikers dienen daarop te mogen rekenen.

In het voorliggende geval is de overzichtelijkheid van het kruispunt echter van belang, omdat artikel 43 R.V.V. het doorsnijden van een militaire colonne verbiedt. Volgens de dagvaarding heeft de bestuurder van de bij eiseresse verzekerde auto een viertal militaire auto's zien passeren, waarna de bestelauto volgde. Als hij achter de bestelauto het vervolg van de militaire colonne (blauwe vlaggen) heeft zien naderen, zou hij het kruispunt niet hebben mogen oprijden, omdat hij in dat geval die colonne zou doorsnijden. Zijn gedrag zou slechts gerechtvaardigd zijn, als hij achter de bestelauto niet (niet tijdig) de volgende militaire auto zou hebben kunnen zien naderen.

Het beroep van eiseresse op de instructie voor de militaire colonne en de daarin voorgeschreven onderlinge afstand lijkt mij minder gelukkig; niet zozeer omdat eiseresse die instructie onjuist gelezen heeft, maar speciaal omdat zij pas achteraf aan de bestuurder van de verzekerde auto bekend zal zijn geworden en derhalve niet van invloed kan zijn geweest op zijn verkeersgedrag vlak voor de aanrijding.

W.H.V.

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage

11 oktober 1971

Voorzitter: Mr. J. A. Jessurun (fgd.); *Leden:* Mr. J. A. J. M. van Goethem en Mr. J. C. Somer; *Militaire leden:* Mr. J. Grippeling en H. van Veen, beiden kapitein ter zee van administratie.
(Regeling organisatie en bevordering schepelingen, VVKM 31, art. 8).

Klager was aangewezen voor de in februari 1968 aanvangende opleiding tot korporaal-schrijver. Voordat deze opleiding begon werd hij echter langdurig ziek als gevolg van een vaccinatie tegen A-griep. Hij volgde de in februari 1969 beginnende opleiding en werd per 1 september 1969 tot korporaal-schrijver bevorderd. Zijn verzoek om herplaatsing in de ranglijst als ware hij geplaatst geweest op de opleiding van 1968, werd afgewezen. De Minister van defensie weigerde later op deze afwijzing terug te komen.

Volgens het Ambtenarengerecht ten onrechte. Het afwijzingsbesluit kon n.l. niet door zijn motivering worden gedragen. Zodanige motivering is ook niet te vinden in de weigering waartegen beroep is ingesteld, terwijl het beroep op het tot dusverre gevoerde beleid weinig overtuigend is. Klager behoort in de ranglijst van de kwaliteit van korporaal-schrijver te worden geplaatst naar zodanige orde, alsof hij geslaagd was bij beëindiging van de in februari 1968 aangevangen vakopleiding.

HET AMBTENARENRECHT TE 'S-GRAVENHAGE,

inzake Z., wonende te 's-Gravenhage, klager, tegen de Minister van Defensie, verweerder.

Dagtekening der uitspraak:

11 oktober 1971.

Aanduiding van het besluit, de handeling of weigering, waarvan beroep: beslissing Staatssecretaris van Defensie d.d. 24 februari 1971 nr.

Feiten, welke het Gerecht als vaststaande aanneemt:

1. dat klager, die o.a. het examen van vakbekwaamheid, vereist voor bevordering tot KPLSCHR op uitmuntende wijze heeft afgelegd op 19 mei 1969, de kaderschool op zeer goede wijze heeft doorlopen op 11 augustus 1969 en de NBCD-kadercursus op gunstige wijze heeft gevolgd, met ingang van 1 september 1969 is bevorderd tot korporaal-schrijver;

2. dat klager zich op 29 juli 1969 tot verweerder heeft gericht met dit verzoek:

„Verzoekt na beëindiging van de opleiding KPLSCHR, de kaderschool „en de cursus kader-NBCD en na zijn bevordering tot korporaal-schrijver „herplaatsing op de ranglijst als ware hij geplaatst geweest bij de opleiding

„KPLSCHR van 5 februari 1968. Verzoeker werd na een gehouden selectie in december 1967 bij beslissing van de commandant der zee-macht in Nederland no. . . . d.d. 11 december 1967 aangewezen voor het volgen van de opleiding, aanvangende 5 februari 1968. Op 10 januari 1968 werd hij gevaccineerd tegen de A-griep, hetgeen tot gevolg had, dat hij op 13 januari 1968 werd opgenomen in het St. Joseph Ziekenhuis te Eindhoven met een ontsteking aan de hartspier. Verzoeker is daar 8 weken opgenomen geweest. Nadien werd hij door de cardioloog L. C. M. Schrijver op 11 maart 1968 ontslagen en vrij van dienst naar huis gestuurd. Blijkens een verstrekt uittreksel uit zijn ziekteboekje heeft verzoeker sedertdien 151 vrij-van-dienstdagen en 6 gedeeltelijk vrij-van-dienstdagen gehad, waarna hij inrouleerde bij de sociaal-medische dienst te Leiden en hem werd toegestaan zijn normale werkzaamheden te hervatten. Verzoeker staat nog steeds onder controle van bovengenoemde cardioloog.”

3. Dat verweerder op 11 november 1969 de navolgende beslissing heeft genomen:

„Aangezien verzoeker de opleiding korporaal-schrijver van 5 februari 1968 nog niet had aangevangen, kan hij niet tot die opleiding worden gerekend en is zijn verzoek niet voor inwilliging vatbaar.”

4. Dat klager zich op 15 april 1970 tot Hare Majesteit de Koningin heeft gewend met een verzoekschrift, waaruit het navolgende wordt aangehaald:

„dat hij op 26 oktober 1967 een verzoek indiende om in aanmerking te mogen komen voor de op 5 februari 1968 aanvangende opleiding tot korporaal-schrijver;

„dat hij, na gehouden selectie, bij uitslag verzoek van de commandant der zeemacht in Nederland (onder nummer . . .) d.d. 11 december 1967 werd geplaatst bij deze opleiding;

„dat hij in verband met de plaatsing bij de opleiding tot korporaal-schrijver zijn verbintenis bij de Koninklijke marine, de welke eindigde op 5 augustus 1969, middels een reëngagement, vrijwillig heeft verlengd voor de duur van 4 jaren;

„dat begin januari 1968 — requestrant diende toen aan boord Hr. Ms. Soemba te Den Oever — middels een telegram in het belang van de dienst ten sterkste werd aangeraden, zich te laten inenten tegen de A-griep;

„dat hij — aan deze raad gevolg gevend — werd gevaccineerd, mede omdat zijn plaatsing bij de opleiding tot korporaal-schrijver was bevolen, en voor zover menselijk mogelijk, hij zich wilde vrijwaren van ziekteverzuim tijdens de opleiding;

„dat hij menselijkerwijze de eventuele gevolgen van de injectie niet had kunnen voorzien;

„dat hij, nadat hij op 10 januari 1968 werd gevaccineerd tegen de A-griep, op 13 januari 1968 met spoed werd opgenomen in het St. Jo-

„sephziekenhuis te Eindhoven, met een ontsteking aan de hartspeer;
 „dat hij acht weken nadien door de cardioloog van eerdergenoemd
 „ziekenhuis op 11 maart 1968 werd ontslagen en vrij van dienst naar huis
 „werd gestuurd;

„dat hij sedertdien, blijkens een verstrekt uittreksel uit zijn ziekteboekje
 „151 vrij-van-dienstdagen en 6 gedeeltelijke vrij-van-dienstdagen heeft
 „gehad, waarna hij inrouleerde bij de Sociaal Medische Dienst te Leiden;

„dat hij eerst op 30 juli 1968 uit de patiëntenrol werd ontslagen;

„dat requestrants opengevallen plaats in de opleiding tot korporaalschrijver werd toegewezen aan de toenmalige schrijver der 1e klasse
 „V., marinenummer (. . .), thans dienende als korporaalschrijver bij de
 „marinekazerne Willemsoord;

„dat requestrant mondeling werd medegedeeld, dat hij – indien hij dit
 „zou verzoeken – geplaatst zou worden in de opleiding tot korporaalschrijver, aanvangende 10 februari 1969;

„dat requestrants verzoek, bij beschikking van de commandant der zee-
 „macht in Nederland (onder nummer . . .) d.d. 24 december 1968 werd
 „toegestaan;

„dat requestrant de opleiding tot korporaalschrijver op uitmuntende
 „wijze heeft doorlopen (uitslag van het examen luidde: 91 punten, dit
 „met terzijdestelling van de uitslag van het examen Nederlandse taal en
 „rekenen; alsdan zou de uitslag van het examen hebben geluid: 94 punten)

„dat requestrant vervolgens de kaderschool op zeer goede wijze heeft
 „doorlopen (uitslag van het examen luidde: 87 punten);

„dat hij op 29 juli 1969 bij het marine-opleidingskamp te Hilversum
 „het volgende verzoek indiende:

„„verzoekt na beëindiging van de opleiding tot korporaalschrijver, de
 „„kaderschool en de cursus kader-NBCD en na zijn bevordering tot
 „„korporaalschrijver, herplaatsing op de ranglijst, als ware hij geplaatst
 „„geweest bij de opleiding tot korporaalschrijver van 5 februari 1968”;

„dat hij, bij beschikking van de minister van defensie (onder nummer
 „. . .) d.d. 11 november 1969 als uitslag op zijn verzoek kreeg:

„„aangezien verzoeker de opleiding korporaalschrijver van 5 februari
 „„1968 nog niet had aangevangen, kan hij niet tot die opleiding worden
 „„gerekend en is zijn verzoek niet voor inwilliging vatbaar”;

„dat requestrant – naar aanleiding van de hiervoren vermelde uitslag
 „op zijn verzoek – moge verwijzen naar de kwartiermeester S., thans
 „dienende bij de mijnendienst Nederland;

„dat S., eveneens de opleiding nog niet had aangevangen;

„dat S., eveneens door omstandigheden buiten zijn schuld werd bena-
 „deeld;

„dat S. terzake van de geleden financiële schade een gratificatie werd
 „toegekend;

„dat S. alsnog werd geplaatst in de ranglijst, als ware hij geplaatst ge-

„weest in de op 21 oktober 1968 aanvangende opleiding tot kwartiermeester;

„dat requestrant op 1 september 1969 werd bevorderd tot korporaalschrijver;

„dat, indien requestrant de raad om zich te laten inenten tegen de „A-griep niet ter harte had genomen en deze injectie niet had genomen, „hij zijn normale bestemming en de opleiding tot korporaalschrijver „had kunnen volgen, en hij, evenals de andere deelnemers aan deze opleiding, op 1 september 1968 zou zijn bevorderd tot de rang van korporaalschrijver;

„dat hij deze in het belang van de dienst gegeven raad wel heeft opgevolgd, en hij derhalve geheel buiten zijn schuld ziek is geworden;

„dat hij naar zijn beste weten en kunnen alle maatregelen heeft genomen teneinde een eventuele ziekte te voorkomen;

„gezien requestrant het gevoel niet van zich af kan zetten, dat hij door „invloeden, welke noch hijzelf noch de behandelend geneesheer kon „overzien, en dientengevolge geheel buiten zijn eigen toedoen, in zijn „belangen werd benadeeld, verzoekt hij eerbiedig het daarheen te willen „doen leiden, dat de beslissing van de minister van defensie, voor hem „in gunstige zin wordt herzien;

„redenen waarom requestrant zich thans wendt tot Uwe Majesteit met „het eerbiedige verzoek, het bovenstaande in gunstige zin te willen overwegen.”.

5. dat de Staatssecretaris van Defensie bij brief van 24 februari 1971 klager in kennis heeft gesteld van deze beslissing:

„Ingevolge verkregen machtiging van Hare Majesteit de Koningin deel „ik U naar aanleiding van Uw aan Haar gericht verzoekschrift van 15 „april 1970 het volgende mede.

„1. Een militair, die tengevolge van ziekte niet gelijk met de opleidingsklas, waartoe hij behoorde, doch later is bevorderd tot de rang van „korporaal, wordt voor wat betreft zijn plaats in de ranglijst geacht te „blijven behoren tot de klas, waartoe hij in eerste instantie is aangewezen, „mits hij daadwerkelijk in die klas de opleiding heeft aangevangen. Die „omstandigheid moet zich derhalve hebben voorgedaan op een tijdstip, „liggende na de datum waarop de opleiding is aangevangen. Bij U is dat „niet het geval.

„2. Kwartiermeester S., op wie door U wordt gewezen, verkeert in „andere omstandigheden. Deze kon door een fout binnen de administratie „niet vóór de vastgestelde datum mededingen naar een plaatsing bij een „opleiding.

„3. Op grond van deze overwegingen vind ik geen aanleiding terug te „komen van mijn beschikking (. . .) d.d. 11 november 1969. Mitsdien „wordt Uw verzoek hierbij afgewezen.”

6. dat klager tegen deze beslissing, die hem op 16 maart 1971 werd

uitgereikt, bij een ter griffie van het Gerecht op 14 april 1971 ingekomen klaagschrift beroep heeft ingesteld.

7. dat verweerder aldus van contra-memorie heeft gediend:

„1. Blijkens het op 19 mei 1971 bij het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage ingekomen klaagschrift stelt klager beroep in tegen de beschikking van de staatssecretaris van defensie (marine) d.d. 24 februari 1971 (nr. . . .). Bij genoemde beschikking — welke op 16 maart 1971 aan klager werd uitgereikt — werd aan klager medegedeeld, dat er naar het oordeel van bedoelde staatssecretaris geen aanleiding was om terug te komen op mijn beschikking d.d. 11 november 1969 (nr. . . .).

„Aangezien volgens vaste jurisprudentie geen beroep openstaat tegen een besluit dat in wezen niets anders is dan een weigering om terug te komen op een vroegere rechtens onaantastbare beslissing, i.c. de beschikking van verweerder van 11 november 1969 (nr. . . .) — tenzij de feitelijke grondslag van zijn beschikking waartegen beroep onjuist zou zijn, hetgeen naar verweerders mening niet het geval is — constateert verweerder primair dat het onderhavige beroep, gelet op artikel 60 Ambtenarenwet 1929, juncto artikel 2 van de Militaire Ambtenarenwet 1931, deswege ongegrond dient te worden verklaard.

„2. Mocht het Ambtenarengerecht verweerder in zijn primaire conclusie niet volgen, dan moge het volgende tot verweerders secundaire conclusie voeren.

„Klager vordert alsnog per 1 september 1968 in de ranglijst van de kwaliteit korporaalschrijver te worden geplaatst als ware hij geplaatst geweest bij de op 5 februari 1968 aangevangen vakopleiding tot korporaalschrijver.

„3. Terzake is van toepassing de Regeling organisatie en bevordering schepelingen (VVKM 31), vastgesteld bij KB van 10 juli 1951, nr. 38. Klager is met toepassing van het bepaalde in artikel 8, 1e lid eerste volzin, juncto artikel 10, 1e lid onder a, op 1 september 1969 geplaatst in de ranglijst van de kwaliteit korporaalschrijver, zijnde de datum met ingang waarvan hij die kwaliteit door bevordering heeft verkregen. Ingevolge het gestelde in de 2e volzin van genoemd artikel 8 is de ondergetekende bevoegd in bijzondere gevallen af te wijken van de in dat lid bedoelde orde van dagen. Naar de mening van verweerder vordert de rechtszekerheid van de overige — reeds in die ranglijst geplaatste — militairen der zeemacht dat een zeer spaarzaam gebruik wordt gemaakt van bedoelde — discretionaire — bevoegdheid tot het geven van een andere — hogere — plaats in de ranglijst.

„In het terzake gevoerde beleid is tot op heden het ziek zijn, vóór het tijdstip van aanvang opleiding, nimmer als een bijzonder geval aange-merkt; wèl indien genoemde omstandigheid zich heeft voorgedaan tijdens de opleiding en betrokken militair als gevolg daarvan later werd bevorderd dan zijn klasgenoten.

„Een minder stringente hantering van deze beleidsregel — als door „klager gevorderd — zou ertoe leiden dat bij de reeds in die ranglijst „geplaatste schepelingen gevoelens van onzekerheid ontstaan; immers „de plaats in de ranglijst geeft ook de volgorde aan waarin de militair „der zeemacht in aanmerking kan komen voor bevordering — artikel 7, „le lid.

„Op grond van vorenstaande afweging van belangen werd geen aanlei- „ding gevonden de beleidsregel te wijzigen in de door klager bedoelde „zin; mitsdien beschikte ondergetekende afwijzend op klagers verzoek, „hetgeen door de betrokken staatssecretaris bij hogervermelde beschik- „king werd bevestigd.

„4. Het door klager in zijn rekest van 15 april 1970 gereleveerde geval „betreffende kwartiermeester S. is naar de mening van verweerder niet „gelijk aan dat van klager. S. kon door een fout binnen de administratie „niet voor de vastgestelde datum mededingen naar een plaats bij de vak- „opleiding tot kwartiermeester.

„5. Resumerend is verweerder van mening, dat de bestreden beschik- „king niet feitelijk of rechtens strijdt met de toepasselijke algemeen ver- „bindende voorschriften;

„dat niet kan worden gesteld dat verweerder bij afweging van de „betrokken belangen niet in redelijkheid tot die beslissing heeft kunnen „komen;

„dat ook overigens niet werd gehandeld in strijd met enig algemeen „rechtsbeginsel of algemeen beginsel van behoorlijk bestuur.

„Op grond van vorenstaande overwegingen moge de ondergetekende „Uw gerecht verzoeken klager in zijn beroep ongegrond te verklaren.”

Bewijsmiddelen:

De gedingstukken en het verhandelde ter openbare terechtzitting van 11 oktober 1971.

Gronden:

In de eerste plaats dient te worden nagegaan, wat er zij van het bij de contra-memoried primair gevoerde betoog dat het beroep ongegrond zou moeten worden verklaard, daar het gericht is tegen de weigering van de Staatssecretaris d.d. 24 februari 1971 om terug te komen op verweerders in rechte onaantastbare beschikking d.d. 11 november 1969, waartegen volgens vaste jurisprudentie geen beroep meer zou openstaan, tenzij gezegd zou moeten worden dat deze beschikking op een onjuiste feitelijke grondslag berust, hetgeen naar verweerders oordeel niet het geval is.

Dit betoog moet worden verworpen daar de jurisprudentie van ruimer strekking is dan door verweerder weergegeven en inhoudt dat een orgaan niet verplicht is op een vroeger genomen, rechtens onaantastbaar besluit terug te komen, tenzij bijzondere omstandigheden daartoe nopen. Als zodanige bijzondere omstandigheid is niet alleen de feitelijke onjuiste grondslag van de vroegere beslissing aan te merken, maar van geval tot

geval dient te worden onderzocht of in redelijkheid die beslissing in stand kan blijven.

In het onderhavige geval is het Gerecht tot een ontkennende beantwoording van deze vraag gekomen, waarbij is verstaan dat de motivering waarop verweerders beschikking van 11 november 1969 steunt, niet voldoet aan het algemeen beginsel van behoorlijk bestuur dat een besluit door zijn motivering moet kunnen worden gedragen.

Uit die motivering is met name voor klager niet duidelijk kunnen worden, waarom verweerder zijn geval niet als een bijzonder in de zin van artikel 8 van de Regeling organisatie en bevordering schepelingen (K.B. van 10 juli 1951, nr. 38) heeft aangemerkt. Zodanige motivering is ook niet te vinden in de weigering waartegen beroep is ingesteld, terwijl het beroep dat in de contra-memorie wordt gedaan op het met betrekking tot ziekte bij plaatsing op een opleidingscursus gevoerde beleid, weinig overtuigend voorkomt. Bij dit laatste verdient opmerking, dat weinig genuanceerd over ziek zijn in het algemeen wordt gesproken, waarbij geen aandacht wordt gegeven aan een ziekte, die zoals in het onderhavige geval is veroorzaakt door een medische ingreep, die weliswaar niet het uitvloeisel is van een dienstbevel, maar dan toch van een dienstaanbeveling. Het is voorts niet redelijk te achten dat geen betekenis is gehecht aan de omstandigheid dat de griepdreiging, waarvoor klager zich ingevolge evenbedoelde aanbeveling preventief liet behandelen, zich toevalligerwijs voordeed juist voor de aanvang van de opleiding, waarop klager oorspronkelijk was geplaatst, en dat geen rekening gehouden is met de statistisch geringe kans dat een zo ernstig ziekteverloop zich voordoet als bij klager het geval is geweest.

Gelet op deze bijzondere omstandigheden acht het Gerecht het niet aannemelijk dat plaatsing van klager op de ranglijst bij de reeds geplaatste schepelingen bij dezen de gevoelens van onzekerheid zou doen ontstaan, die in de contra-memorie worden geschetst.

Dat deze gevoelens bij de door verweerder te dezen bedoelde belangenafweging (waarvan overigens noch uit de beschikking van 11 november 1969 noch uit de bestreden weigering blijkt) de doorslag naar niet-inwilliging van het verzoek van klager zouden hebben moeten geven, moet dan ook in het licht van zijn exceptionele casuspositie niet aanvaardbaar worden geacht.

Het vorenstaande moet leiden tot het oordeel dat verweerder geen redelijke grond had voor zijn weigering om op evenbedoelde beschikking terug te komen en dat klager in de ranglijst van de kwaliteit van korporaalschrijver had behoren te worden geplaatst naar zodanige orde, alsof hij geslaagd was bij beëindiging van de op 5 februari 1968 aangevangen vakopleiding tot korporaalschrijver.

Mitsdien dient beslist te worden als volgt:

Dictum:

Gegronde verklaring van het beroep.
 Nietigverklaring van de bestreden beslissing.
 Bepaling dat verweerder nader zal beslissen met inachtneming van
 deze uitspraak.

Centrale Raad van Beroep

22 november 1972
 (M.A.W. 1971/K 12)

Voorzitter: Mr. E. H. Nuver (fgd.); *Leden:* Mr. W. H. Schipper en Mr.
 A. O. W. D. Grosheide.
 (Premiespaarregeling Rijksambtenaren 1968, art. 24a (thans vervallen))

De m.i.v. 1 juli 1968 in werking getreden Premiespaarregeling Rijksambtenaren 1968 kent in tegenstelling tot de vroegere regeling slechts een beperkte mogelijkheid om met recht op een spaarpremie geld van een bijzondere spaarrekening op te nemen. Teneinde degenen die onkundig waren van de nieuwe regeling en na 1 juli 1968 geld van hun spaarrekening hadden opgenomen niet te duperen, werd in art. 24a de mogelijkheid geschapen toch een premie toe te kennen, o.a. volgens richtlijnen van medio 1970 aan degenen die vóór 1 juli 1969 geld hadden opgenomen.

Klager had dit echter pas op 1 augustus 1969 — ter gelegenheid van zijn huwelijk — gedaan. Zijn verzoek om een premie werd afgewezen, nadat de vereiste bewilliging van de Minister van binnenlandse zaken niet was verkregen. Het geldt hier een discretionaire bevoegdheid. De omstandigheid dat deze minister aan art. 24a slechts een beperkte strekking wenst te geven, kan niet tot het oordeel leiden dat deze minister in redelijkheid niet tot zijn onderwerpelijke standpunt heeft kunnen komen. Beroep ongegrond.

De Minister van binnenlandse zaken is mede verweerder.

UITSpraak

in het geding tussen: L., wonende te N., klager, en

- I. de Minister van Defensie
- II. de Minister van Binnenlandse Zaken, verweerders.

I. Ontstaan en loop van het geding

Klager, eerste luitenant der militaire administratie, diende bij brief van 5 november 1970 bij het Ministerie van Defensie een verzoek om alsnog toekenning van premie ingevolge de Premiespaarregeling Rijksambtenaren 1968 — verder aan te duiden als de Regeling 1968 — in,

welk verzoek namens de Minister van Defensie in de loop van de maand april 1971 mondeling werd afgewezen.

Bij brief van 29 april 1971 stelde klager tegen die afwijzende beslissing beroep in bij de Spaarraad als bedoeld in artikel 17 van de Regeling 1968.

De Spaarraad, in aanmerking nemende: dat klager

„op 1 augustus 1969 een bedrag van zijn bijzondere spaarrekening heeft opgenomen en ter zake toekenning van spaarpremie heeft verzocht wegens aanwending van het opgenomen bedrag ten behoeve van uitgaven ter gelegenheid van zijn huwelijk;

„dat deze spaarpremie hem blijkens mondelinge mededeling van de zijde van het Ministerie van Defensie zou moeten worden geweigerd aangezien de mogelijkheid tot opneming van een bedrag van de bijzondere spaarrekening met behoud van aanspraak op spaarpremie bij de invoering van de Premiespaarregeling Rijksambtenaren 1968 (hierna te noemen: de Regeling) is vervallen;”

heeft bij besluit van 12 oktober 1971 het bezwaarschrift van klager ongegrond verklaard, onderscheidenlijk zich onbevoegd verklaard aan zijn verzoek te voldoen, waartoe in hoofdzaak het navolgende is overwogen: dat adressant

„ingevolge artikel 6 van de Regeling” (hiermede is bedoeld: de Regeling 1968) „slechts aanspraak op spaarpremie zou kunnen maken, indien een bedrag sinds het einde van het jaar, waarin het van zijn bezoldiging werd ingehouden ten minste vier jaar ononderbroken op zijn bijzondere spaarrekening heeft gestaan of indien hij in het laatstverlopen kalenderjaar betalingen heeft verricht als bedoeld in artikel 5 van de Regeling;

„dat een groot gedeelte van het door adressant opgenomen spaarbedrag weliswaar is gespaard onder vigeur van de ingetrokken Premiespaarregeling Rijksambtenaren, doch dat zulks blijkens artikel 20, eerste lid, van de Regeling slechts aanleiding is kunnen worden om als overgangsmaatregel te bepalen, dat bedragen door een belanghebbende gespaard op een bijzondere spaarrekening in de zin van de Premiespaarregeling Rijksambtenaren (die ingetrokken werd derhalve) geacht worden te zijn gespaard op een bijzondere spaarrekening in de zin van de nieuwe Regeling;

„dat met name derhalve geen overgangsregeling is getroffen ten aanzien van de opneming van spaargelden, die op grond van de oude regeling werden gespaard, en die werden opgenomen en aangewend ten behoeve van één of meer der in die regeling erkende bestedingen;

„dat mitsdien een opneming van een spaarbedrag als door adressant geschied niet meer tot toekenning van spaarpremie zou kunnen leiden en het besluit derhalve in stand dient te blijven;

„dat aan de nieuwe Regeling, ingaande 1 juli 1968 weliswaar een nieuw artikel 24a is toegevoegd, inhoudende, dat het bevoegde gezag aan de

„betrokkene in individuele gevallen, waarin de nieuwe Regeling ook naar „het oordeel van de Minister van Binnenlandse Zaken niet of niet in „redelijkheid voorziet, zo nodig in afwijking van het bepaalde van die „Regeling een naar zijn oordeel in overeenstemming met dat van voor- „noemde Minister redelijk te achten spaarpremie kan toekennen;

„dat de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken ter zake van de toe- „passing van dat artikel bij zijn circulaire van 31 juli 1970, nr. AB 70/ „U1923, Directie O.P., Hoofdafdeling O.P.Z., afdeling A.J.Z., een aantal „richtlijnen heeft gegeven, onder andere ten aanzien van de toekenning „van spaarpremie aan diegenen, die in de periode van 1 juli 1968 tot „1 juli 1969 gelden van hun bijzondere spaarrekening hebben opgenomen „en hebben besteed ten behoeve van één of meer der in de oude Regeling „genoemde bestedingen;

„dat, voor zover het in adressants bedoeling mocht hebben gelegen zijn „bezwaren bij de Spaarraad te richten tegen de wijze van uitvoering van „vorenbedoeld artikel 24a, respectievelijk tegen het achterwege laten van „toepassing daarvan te zijnen aanzien, dient te worden overwogen dat de „Spaarraad in deze niet bevoegd is ambtshalve tot toepassing van genoemd „artikel over te gaan, nu dit het oordeel omtrent de vraag, of daartoe aan- „leiding is uitdrukkelijk voorbehoudt aan het bevoegde gezag in over- „eenstemming met meergenoemde bewindsman van Binnenlandse Zaken;

„dat de Spaarraad anderzijds de ingediende bezwaarschriften slechts „beoordelen kan aan de hand van de bepalingen van die regeling en met „name de bevoegdheid mist om al of niet bij wijze van overgangsregeling „aanspraak op spaarpremie toe te kennen in strijd met die bepalingen en „evenmin de innerlijke waarde van die bepalingen vermag te beoordelen;

„dat het bezwaarschrift derhalve ongegrond moet worden verklaard;”.

Tegen dit besluit van de Spaarraad heeft klager bij deze Raad beroep ingesteld, op de bij klaagschrift ontwikkelde gronden de Raad verzoekende hem alsnog in aanmerking te laten komen voor spaarpremie.

Desgevraagd zond de Minister van Defensie bij schrijven van 8 augustus 1972 een afschrift in van zijn brief d.d. 15 oktober 1971 aan zijn ambtgenoot van Binnenlandse Zaken.

Het geding is vervolgens behandeld ter 's Raads terechtzitting van 23 augustus 1972, alwaar klager in persoon is verschenen en de Minister van Defensie is verschenen bij gemachtigde L. F. Marlisa, hoofd van de afdeling Premiespaarregeling van verweerders ministerie, wonende te 's-Gravenhage.

Bij bevel, uitgesproken op 13 september 1972, heeft de Raad uit overweging, dat mede als verweerder in het geding moest worden aangemerkt de Minister van Binnenlandse Zaken, gelast, dat deze als partij in het geding mede zal worden opgeroepen.

De zaak^{is} is vervolgens behandeld ter 's Raads terechtzitting van 1 november 1972, alwaar klager wederom in persoon is verschenen en voor

de Minister van Binnenlandse Zaken als gemachtigde is opgetreden Mr. H. Bekker, administrateur aan verweerders ministerie, wonende te Waddinxveen en waar de Minister van Defensie zich niet heeft laten vertegenwoordigen.

II. Overwegingen

Tussen partijen is niet in geschil en ook voor de Raad staat vast, dat klager terzake van de onderwerpelijke opname van spaargelden in verband met zijn huwelijk aan de Regeling 1968 geen aanspraak op spaarpremie kan ontlenen, behoudens voorzover te zijnen aanzien toepassing zou worden gegeven aan het bepaalde in artikel 24a der Regeling 1968.

Ter terechtzitting van 23 augustus 1972 hebben klager en voornoemde gemachtigde Marlisa het navolgende verklaard:

Klager: „In het algemeen wordt de militair veel te laat op de hoogte „gebracht van wijzigingen in hem betreffende reglementen. Deze wijzigen „gingen worden nl. in landmachtorders bekend gemaakt, die dan door de „korpsadministrateur verder verspreid moeten worden.

„De wijziging van de premiespaarregeling is bekend gemaakt 28 juli „1968, ging in per 1 juli 1968, maar werd pas 3 à 4 weken later in een „landmachtorder verwerkt.

„Als ik eerder van de wijziging op de hoogte was geweest, had ik veel „eerder geld voor mijn huwelijk opgenomen. Volgens de oude regeling „kon men nl. een jaar vóór en een jaar na het huwelijk nog een voor premie in aanmerking komende besteding ter zake van huwelijk doen. „In maart 1969 kreeg ik het advies van verweerders gemachtigde op dat „moment niet het geld op te nemen, maar zo lang mogelijk te laten staan. „Mijn aanvraag van 5 november 1970 heb ik gedaan naar aanleiding van „het vrouwblad.

Verweerders gemachtigde: „Hetgeen klager naar voren heeft gebracht „is volkomen juist. De wijziging is te laat bekend gemaakt. Ik heb hem „in maart 1969 geadviseerd het geld zo lang mogelijk te laten staan, om „dat toen nog alleen premie te krijgen was op geld dat 4 jaar op een rekening gestaan had. Degenen die zich niet aan mijn advies gehouden hebben en toen wel voor 1 juli 1969 geld hebben opgenomen, omdat ze het „toen nodig hadden, hebben later wel premie gekregen.

„Wij waren van mening dat artikel 24a van toepassing was; de minister „van binnenlandse zaken is echter van mening dat klager niet voor premie „in aanmerking komt. Wat de toepassing van artikel 24a betreft neemt „deze minister een zeer strict standpunt in.”

Voormeld advies is voor de Minister van Defensie aanleiding geweest voor de conclusie, dat voormeld artikel 24a in deze van toepassing zou kunnen worden verklaard, reden waarom hij zich tot zijn ambtgenoot van Binnenlandse Zaken heeft gewend bij brief van 15 oktober 1971 met het verzoek zijn zienswijze te vernemen.

Op dit verzoek werd bij brief van 23 november 1971 als volgt geantwoord:

„Bij besluit van 15 juli 1970 werd in de Premiespaarregeling Rijksambtenaren 1968 een tijdelijke „hardheidsbepaling” (het per 1 juli j.l. vervallen artikel 24a) ingevoerd. De ratio van dit artikel 24a was gelegen „in het feit, dat het als onbillijk ervaren werd, dat degenen die — onkundig van de wijziging van de premiespaarregeling op dit stuk — na 30 juni 1968 nog gelden van hun bijzondere spaarrekening hebben opgenomen „ten einde deze aan te wenden ten behoeve van een der in de oude regeling „genoemde „erkende” bestedingen, in de verwachting ter zake aanspraak „op een spaarpremie te krijgen, de dupe werden van hun onwetendheid. „Deze onwetendheid kan hen in bepaalde gevallen te minder worden toegerekend, omdat ook hun „uitvoerende ambtenaar” nog niet van de „gewijzigde regeling op de hoogte was en tengevolge daarvan onjuiste „adviezen verstrekke. (Vide het gestelde onder punt F van de Nota van „Toelichting bij bovengenoemd besluit).

„De 1e luitenant L. wist evenwel (vide de vijfde alinea van zijn schrijven „van 29 april 1971 aan de Spaarraad) dat de R.A.S. 1968 niet, zoals de „oude regeling, de mogelijkheid kent om van de bijzondere spaarrekening „bedragen op te nemen met behoud van aanspraak op een spaarpremie „bij aanwending van het opgenomen bedrag ten behoeve van één of meer „„erkende” bestedingen. Daarom kan ik Uw zienswijze dat in zijn geval „aanleiding zou bestaan voor toepassing van artikel 24a voornoemd niet „delen. Ook met inachtneming van de door U geschetste omstandigheden, „kan in casu naar mijn oordeel bepaald niet worden gesproken van een „geval, waarin de Premiespaarregeling Rijksambtenaren 1968 niet of niet „naar redelijkheid voorziet.”

Hierop is voormelde mondelinge afwijzing van klagers verzoek gevolgd.

Naar 's Raads oordeel moet het bepaalde in artikel 24a der Regeling 1968, welk artikel is ingevoegd bij Koninklijk besluit van 15 juli 1970, Stb. 371 en aan hetwelk terugwerkende kracht is verleend tot 1 juli 1968, aldus worden verstaan, dat het bevoegd gezag, in dit geval de Minister van Defensie, niet tot toepassing van deze bepaling kan overgaan, indien het daartoe niet de bewilliging van de Minister van Binnenlandse Zaken heeft kunnen verkrijgen. Het namens de Minister van Defensie genomen bestreden besluit is derhalve in zo verre genomen in overeenstemming met het bepaalde in dit artikel 24a.

Onderzocht moet nu nog worden, of het voor dat besluit van beslissend belang zijnde standpunt van de Minister van Binnenlandse Zaken, zoals vervat in vorenweergegeven brief van 23 november 1971, kan worden aangetast op een der gronden van artikel 58 lid 1 der Ambtenarenwet 1929.

Hierbij verdient opmerking, dat in artikel 24a voormeld aan de Minister van Binnenlandse Zaken een discretionaire bevoegdheid is verleend, waarvan de uitoefening door de ambtenarenrechter slechts marginaal kan

worden getoetst.

Toetsing als hiervorenbedoeld heeft de Raad niet tot de conclusie kunnen voeren, dat de zojuist gestelde vraag bevestigend moet worden beantwoord. Immers, naar op grond van de mededelingen van de gemachtigde van de Minister van Binnenlandse Zaken en op grond van hetgeen is vermeld in een, zich onder de gedingstukken bevindend, vouwblad houdende een aanvulling op de samenvatting van de Regeling 1968 moet worden aangenomen, is artikel 24a voormeld alsnog in de Regeling 1968 opgenomen, voor zover hier van belang, teneinde een mogelijkheid te scheppen om diegenen, die in de periode van 1 juli 1968 tot 1 juli 1969 gelden van hun bijzondere spaarrekening hadden opgenomen ten behoeve van bestedingen, welke onder de Regeling 1968 niet meer voor toekenning van spaarpremie in aanmerking konden worden gebracht, alsnog voor premietoekenning in aanmerking te kunnen brengen.

Klager heeft de gelden evenwel na 1 juli 1969 opgenomen.

De omstandigheid, dat hij in maart 1969 het advies heeft gekregen, gelijk hiervoren vermeld, om de gelden te laten staan acht de Raad niet voldoende om tot het oordeel te geraken, dat de Minister van Binnenlandse Zaken in redelijkheid niet tot zijn besluit heeft kunnen komen.

Dat advies was toch geheel in overeenstemming met de Regeling 1968, zoals deze toen luidde, en voor diegenen, die ondanks dat advies toen hun spaargelden voor inmiddels niet meer voor premietoekenning in aanmerking te brengen bestedingen hebben opgenomen gold eveneens, dat zij toen geen aanspraak op premietoekenning konden verwachten en daarvan ook op de hoogte waren.

De omstandigheid, dat de Minister van Binnenlandse Zaken aan artikel 24a slechts een beperkte strekking wenst te geven en daarmee niet alle onbillijkheden, voortkomende uit de invoering van de Regeling 1968, wil ondervangen, geeft de Raad, gegeven zijn beperkte toetsingsbevoegdheid, niet de vrijheid tot het oordeel te komen, dat de Minister van Binnenlandse Zaken in redelijkheid niet tot zijn onderwerpelijke standpunt heeft kunnen komen.

De Raad heeft er overigens alle begrip voor, dat klager het mede als onbillijk ervaart, dat hem, doordat de Regeling 1968 hem op een dusdanig laat tijdstip is bekend geworden, de gelegenheid is ontnomen zijn spaargelden vóór 1 juli 1968 aan te wenden voor bestedingen, welke aanspraak op premietoekenning gaven.

Gezien het vorenoverwogene kan de Raad tot geen andere slotsom komen dan dat klagers beroep ongegrond moet worden verklaard.

III. *Beslissing*

De Centrale Raad van Beroep,
Recht doende in naam der Koningin!
Verklaart klagers beroep ongegrond.

Centrale Raad van Beroep

17 mei 1972

(M.A.W. 1971/K 8)

Voorzitter: Mr. E. H. Nuver (fgd.); *Leden:* Mr. W. H. Schipper en Mr. A. O. W. D. Grosheide.
(Kon. besluit van 4 april 1970 no. 53; Voorschrift conduiterapporten)

1) *Een militair was op enkele punten minder goed beoordeeld omdat hij wegens een verkeersdelict tot een week gevangenisstraf was veroordeeld.*

Hoewel de veroordeling door de zekrijgsraad in de beoordelingsperiode plaats vond, werd het strafbare feit vóór deze periode begaan. Daarom had met dit feit bij het opmaken van de onderhavige beoordeling geen rekening gehouden mogen worden. Zolang nog een strafrechterlijke vervolging loopt, is het volgens de Raad mogelijk hetzij het oordeel over bepaalde punten achterwege te laten hetzij het oordeel geheel of gedeeltelijk voorwaardelijk te geven met definitieve beoordeling na het einde der strafvervolging. Volgt nietigverklaring van het bestreden besluit.

2) *Het derde lid van art. 3 van het K.B. van 4 april 1970 no. 53, dat dwingt een keuze te maken uit twee methoden van onderzoek, laat in beginsel niet toe om zonder enig nader onderzoek op het klaagschrift te beslissen.*

UITSpraak

in het geding tussen M., wonende te S., klager, en de Bevelhebber der Zeestrijdkrachten, verweerder.

I. Ontstaan en loop van het geding

Verweerder heeft onder dagtekening 30 juni 1971 het volgende besluit genomen:

„DE BEVELHEBBER DER ZEESTRIJDKRACHTEN

„Gelezen:

„1. het klaagschrift van 21 december 1970, ingediend door sergeant-„machinist M. — hierna te noemen klager —, waarbij deze beroep instelt „tegen de opmerkingen gesteld door de commandant der zeemacht in „Nederland — hierna te noemen verweerder — op het conduiterapport, „dat over klager werd opgemaakt over het tijdvak van 10 april 1970 tot „1 juli 1970, welke opmerkingen klager werden medegedeeld bij de brief „van verweerder van 4 december 1970 (nr. . .) en luiden:

„„„o.a. dat rubriek VII door mij als „steller der opmerkingen” wordt „„„beoordeeld met „voldoende 5” (met toepassing van punt 411 juncto 412 „„„van VVKM 1 rood onderstreept), op grond van de ernstige inbreuk op „„„het overigens goede gedragspatroon van betrokkene, blijkende uit het „„„vonnis van de permanente Krijgsraad Nederland voor de zeemacht

„,dd. 24 juni 1970, de rang en leeftijd van betrokkene mede in aanmerking genomen.

„,Als gevolg van het bovenstaande wordt rubriek XI (voor bevordering tot de naast hogere rang) door mij beoordeeld met „niet in alle opzichten geschikt” (eveneens rood onderstreept met toepassing van punt 411 juncto 412 van voornoemd voorschrift.”);

„2. de beschouwingen van 18 februari 1971 (nr. . . .), waartoe de inhoud van het klaagschrift verweerder aanleiding heeft gegeven;

„Overwegende:

„dat het klaagschrift werd ingediend binnen de daarvoor gestelde termijn, zodat klager in zijn beroep kan worden ontvangen;

„Overwegende:

„dat klager in zijn klaagschrift aanvoert:

„dat de door zijn raadsman ter zitting van de zee krijgsraad aangevoerde argumenten ertoe hebben geleid, dat hij — klager — niet werd veroordeeld tot de geëiste veertien dagen hechtenis doch tot zeven dagen hechtenis, waaruit blijkt dat in zijn geval volkomen gelijkstelling met voorgaande soortgelijke gevallen niet juist werd geacht op grond van verzachtende omstandigheden;

„dat verweerder in de gewraakte opmerkingen dit onderscheid niet tot uiting doet komen en hem op gelijke wijze beoordeelt als iedere andere militair der zeemacht onder deze omstandigheden;

„dat door deze opmerkingen hem de mogelijkheid wordt ontnomen als oudste onderofficier machinist aan boord van een onderzeeboot te worden geplaatst, hetgeen meestal gepaard gaat met een tijdelijke bevordering tot majoor-machinist;

„Overwegende:

„dat verweerder in zijn beschouwingen — voorzover hier van belang — stelt:

„dat hoewel de ernst van het gepleegde (verkeers)misdrijf van geval tot geval verschillend zal zijn, niettemin — alle verzachtende omstandigheden ten spijt — door de militaire rechter aan klager een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf is opgelegd;

„dat in het onderhavige geval sprake is van een ernstige misdraging en een ernstig verwijt;

„dat de opmerking mede is gesteld omdat — waar conducerapporten onder meer ten doel hebben de minister gegevens te verschaffen, aan de hand waarvan kan worden beoordeeld welke onderofficieren in aanmerking komen voor de vervulling van vacatures in hogere rangen — naar zijn overtuiging de onderhavige onvoorwaardelijke vrijheidsstraf zulk een voor die beoordeling relevant gegeven is;

„Overwegende:

„dat klager bij vonnis van de permanente Krijgsraad Nederland voor de zeemacht van 24 juni 1970 is veroordeeld, niet — zoals klager stelt —

„tot hechtenis maar tot een gevangenisstraf voor de tijd van een week met „ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen voor de tijd „van een jaar;

„dat in het conduiterapport over het tijdvak van 10 april 1970 tot „1 juli 1970, hier in geding, klagers gedrag nochtans met „goed 7” en „zijn geschiktheid voor bevordering tot de naast hogere rang met „aan te „„bevelen” werd beoordeeld;

„dat klagers misdraging, resulterende in genoemde veroordeling, zon- „der twijfel van ongunstige invloed is op de beoordeling van deze ru- „brieken in het conduiterapport;

„dat hieraan niet vermag af te doen dat klager mogelijk een lichtere „straf werd opgelegd dan andere militairen, die wegens het begaan van „een zelfde strafbaar feit terecht stonden;

„dat hij — bevelhebber der zeestrijdkrachten — de door verweerder „in zijn beschouwingen hierbovenvermelde ontwikkelde gronden geheel „onderschrijft en hierbij tot de zijne maakt;

„dat verweerder dan ook terecht op dit door zijn tussenkomst ingediend „conduiterapport van deze invloed heeft doen blijken door het stellen „van de gewraakte opmerkingen;

„Gelet op:

„artikel 97 van het Reglement rechtstoestand militairen zeemacht en „het voorschrift betreffende het administratief beroep (Koninklijk besluit „van 4 april 1970 nr. 53);

„Beschikkende:

„op het klaagschrift;

„Verklaart:

„dit ongegrond;”.

Klager heeft tegen dit besluit beroep ingesteld bij de Raad, bij klaag- schrift zijn grieven tegen dat besluit uiteenzettende.

Verweerder heeft bij contra-memorie de gronden aangevoerd waarop hij heeft verzocht het beroep ongegrond te verklaren.

Op verzoek van 's Raads fungerend-voorzitter zijn door de Permanente Krijgsraad Nederland voor de Zeemacht de stukken ingezonden, betrek- king hebbende op het in het bestreden besluit genoemde vonnis van 24 juni 1970.

Het geding is behandeld ter 's Raads terechtzitting van 26 april 1972, waar klager in persoon is verschenen, bijgestaan door G., luitenant ter zee der 1e klasse van de technische dienst, wonende te Schagen, en waar voor verweerder is verschenen Mr. A. J. Verhorst, werkzaam bij het Ministerie van Defensie (marine), wonende te Leiderdorp.

II. *Motivering*

Het strafbare feit — handelen in strijd met artikel 26 lid 1 der Wegen- verkeerswet — waaraan klager zich blijktens het voornoemde vonnis van

24 juni 1970 heeft schuldig gemaakt vond plaats op 26 februari 1970, dat wil zeggen vóór de periode waarop het onderhavige conduiterapport betrekking heeft.

In de contra-memorïe wordt hieromtrent het volgende opgemerkt:

„Klagers mening dat de opmerkingen ten onrechte zijn vermeld op „het onderhavige conduiterapport, omdat het een periode behelst waarin „weliswaar de militaire rechter tot een uitspraak kwam doch waarin het „(verkeers)delict niet werd gepleegd, wordt door verweerder niet gedeeld.

„Een beoordeling mag immers niet worden gebaseerd enkel en alleen „op vermoedens van schuld aan enig strafbaar feit. Eerst wanneer door „een rechterlijke uitspraak zekerheid over deze vermoedens is verkregen „kan deze misdraging in een conduiterapport tot uitdrukking worden ge- „bracht, een procedure die steeds — en derhalve ook in klagers geval — „wordt gevolgd.”.

Deze opvatting acht de Raad in zo verre onjuist, dat het naar zijn oordeel ongeoorloofd is de bedoelde misdraging tot uitdrukking te brengen in een conduiterapport dat een andere periode dan waarin die misdraging heeft plaatsgevonden bestrijkt. Niet het meer of minder toevallige tijdstip waarop (in laatste instantie) door de militaire strafrechter over een misdraging wordt beslist, dient maatgevend te zijn voor wat betreft het tijdvak waarin die misdraging het gedrag volgens een conduiterapport heeft beïnvloed, maar het tijdstip der gedraging zelve moet daarbij de doorslag geven.

De Raad merkt hierbij op dat het „Voorschrift conduiterapporten” — hierna te noemen „het Voorschrift” — er onder andere blijkens zijn punt 210 van uitgaat dat de opmaker van het rapport zich zelfstandig een oordeel vormt omtrent de betrokkene en niet gehouden is het oordeel van een andere autoriteit — ook al is deze een rechter als zodanig — af te wachten of zonder meer te volgen bij het opmaken van een rapport; daargelaten dat met name een rechterlijk oordeel wel achteraf van aanzienlijke betekenis kan zijn voor de beantwoording van de vraag of het conduiterapport op het betrokken punt in voldoende mate juist moet worden geacht.

Mede om deze reden, en ook gelet op een bepaling als punt 222 van het Voorschrift, acht de Raad het anderzijds begrijpelijk dat de opmaker van een rapport althans in een aantal gevallen waarin een strafrechterlijke vervolging loopt zich niet voldoende in staat acht de betekenis van het ten laste gelegde voor de beoordeling op juiste en blijvende waarde te schatten; en zulks zal dan ook kunnen gelden voor andere bij een conduiterapport betrokken autoriteiten. In zulke gevallen zal het naar 's Raads oordeel zonder strijd met het Voorschrift mogelijk zijn hetzij het oordeel op het betrokken punt of de betrokken punten voorshands achterwege te laten hetzij dat oordeel of die oordelen geheel of gedeeltelijk (namelijk behoudens voor zover het onderwerp der strafvervolging van invloed kan zijn) voorwaardelijk te geven; in elk der genoemde gevallen met aanteke-

ning in de — daarvoor het meest in aanmerking komende — rubriek XII van het conducerapport, dat het betrokken oordeel of de betrokken oordelen pas definitief kunnen worden vastgesteld na het einde der strafvervolging.

Ook verzet naar 's Raads oordeel geen geschreven of ongeschreven algemeen bindend voorschrift zich er tegen, dat dan achteraf de bedoelde beoordeling of beoordelingen definitief worden vastgesteld (indien dat, gelet op punt 228 van het Voorschrift, niet geschiedt bij een volgend conducerapport), al kunnen er wellicht soms praktische moeilijkheden rijzen met name met betrekking tot het voor zoveel nodig terzake opnieuw doen fungeren van een of meer der bevoegde personen; moeilijkheden welke als regel echter overkomelijk zullen zijn en welke verwachtbaarheid in elk geval de Raad geen reden geeft te dezen tot een ander standpunt te komen.

Uit het voorgaande volgt dat het bestreden besluit niet in stand kan worden gelaten en verweerder een nieuw besluit dient te nemen met inachtneming van deze uitspraak.

In dit geding kan niet aan de orde komen de kwestie dat de rapporteur van het onderhavige rapport klager daarin voor „gedrag” een 7 gaf, zulks, naar deze rapporteur (klagers raadsman) ter 's Raads terechtzitting heeft verklaard, met name gezien het hem vlak tevoren ter kennis gekomen strafvonnis, terwijl die rapporteur toen nog van mening was dat het onderhavige conducerapport ook op een tijdvak, waarin de datum van het strafbare feit gelegen was, betrekking had; immers over deze kwestie handelt het bestreden besluit niet en behoefde het ook niet te handelen.

Dit neemt niet weg dat verweerder thans in de gelegenheid zal zijn ook hieraan nadere aandacht te schenken of te doen schenken.

Aan beantwoording van de vraag of verweerder aan het onderhavige vonnis terecht de door hem gehechte betekenis heeft toegekend komt de Raad gezien het voorgaande niet toe. Wel zij opgemerkt dat de Raad niet deelt klagers mening dat een zodanig vonnis niet in de condestaat op onder andere het punt „gedrag” zijn uitwerking zou mogen hebben; er is in dit opzicht geen sprake van „twee keer straffen” en evenmin van achterstelling bij bijvoorbeeld een niet-militaire ambtenaar. Trouwens, ook klagers raadsman heeft als rapporteur, gelijk vermeld, een zo ver gaande opvatting niet in de praktijk gevolgd.

III. *Formeel aspect*

Ten aanzien van de formele gang van zaken bij de totstandkoming van het bestreden besluit zij het volgende opgemerkt:

Artikel 3 van het Koninklijk besluit van 4 april 1970, no. 53, houdende vaststelling van een voorschrift betreffende het administratieve beroep, bedoeld in artikel 97 van het Reglement Rechtstoestand militairen zee-macht, bepaalt in zijn eerste drie leden het navolgende:

„1. De hogere autoriteit beoordeelt — zulks met inachtneming van „artikel 2, derde lid — of het beroep al of niet voor behandeling in aanmerking komt.

„2. Indien hij van oordeel is dat het beroep voor behandeling in aanmerking komt, stelt hij een afschrift van het klaagschrift in handen van „de verweerder met het verzoek hem zijn beschouwingen inzake de inhoud van het klaagschrift mede te delen.

„3. Na ontvangst van die beschouwingen zal de hogere autoriteit hetzij „het onderzoek schriftelijk voortzetten totdat hij over voldoende gegevens „beschikt om zich terzake een oordeel te kunnen vormen, hetzij het onderzoek in handen geven van een door hem te benoemen commissie, die hij „daarbij opdraagt hem naar aanleiding van haar bevindingen een schriftelijk met redenen omkleed advies te geven inzake de te nemen beslissing.”.

Uit de aanhef van het bestreden besluit moet worden afgeleid, dat verweerder het bepaalde in evenaangehaald 3e lid van artikel 3 niet nageleefd heeft. Immers, dit voorschrift dwingt de hogere autoriteit — in het onderhavige geval verweerder — een keuze te maken uit twee methoden van onderzoek, namelijk hetzij zichzelf voldoende gegevens te verschaffen door nader schriftelijk onderzoek, hetzij de zaak in handen te stellen van een commissie van onderzoek. Het 3e lid laat evenwel in beginsel niet toe om, gelijk in het onderwerpelijke geval is geschied, zonder enig nader onderzoek op het klaagschrift te beslissen.

De Raad laat in het midden of op dit beginsel in het onderhavige geval uitzondering mocht worden gemaakt, nu het bestreden besluit op de hiervoor vermelde grond niet in stand kan worden gelaten.

IV. *Beslissing*

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,
 RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!
 Verklaart het bestreden besluit nietig;
 Verstaat dat verweerder een nieuw besluit zal nemen met inachtneming van deze uitspraak.

Administratieve rechtspraak

- Klager, aangewezen voor een opleiding tot korporaalschrijver, kon deze tengevolge van ziekte eerst in een latere groep aanvragen en werd aldus ook eerst later bevorderd. Verzoek om herplaatsing in de ranglijst door de minister van defensie afgewezen; de minister weigert, desverzocht op deze beslissing terug te komen. Beroep daartegen door ambtenarengerecht gegrond verklaard; niet voldaan aan het algemeen beginsel van behoorlijk bestuur dat een besluit door zijn motivering moet kunnen worden gedragen. Mogelijkheden van beroep tegen een besluit dat in wezen niets anders is dan een weigering terug te komen op een vroegere, rechtens onaantastbare beslissing. (Ambt.wet art. 60; Regeling organisatie en bevordering schepelingen, art. 8) 110
- Beroep tegen afwijzing van een verzoek om toekenning van spaarpremie krachtens de Premiespaarregeling Rijksambtenaren 1968 ongegrond verklaard. (Premiespaarregeling Rijksambtenaren 1968, art. 24a) 117
- Op het conduiterapport van een sergeant-machinist worden voor klager minder gunstige opmerkingen geplaatst n.a.v. een tegen klager in het beoordelingstijdvak gewezen strafvonnis terzake van een vóór dat tijdvak gepleegd strafbaar feit. Beklag tegen deze opmerkingen wordt door de Bevelhebber der Zeestrijdkrachten ongegrond verklaard. De Centrale Raad van Beroep vernietigt het besluit van B.D.Z., het ongeoorloofd noemend misdragingen in een conduiterapport een rol te laten spelen, wanneer die misdragingen zich buiten het beoordelingstijdvak voordeden; de raad wijdt beschouwingen aan de uit deze opvatting voor beoordelaars voortvloeiende moeilijkheden. (K.B. 4-4-1970 no. 53 art. 3; Voorschrift conduiterapporten) 123

REDACTIECOMMISSIE:

Mr. *W. H. Vermeer*, Officier van Administratie der 1e klasse b.d., Advocaat te Amsterdam;

Mr. *H. J. F. Bijvoet*, kolonel van de Militair-Juridische Dienst;

voor de Kon. Landmacht: Mr. Dr. *W. Kasten*, Brigade-Generaal, Inspecteur van de Militair-Juridische Dienst;

voor de Kon. Luchtmacht: Mr. *C. Mante*, Kolonel der Kon. Luchtmacht;
Hoofd van de Sectie Juridische Zaken der Kon. Luchtmacht;

voor de Kon. Marine: Mr. *W. A. J. Wevers*, Luitenant ter Zee van Administratie der Eerste Klasse.

Adres van de Redactiecommissie:

Mr. *H. J. F. Bijvoet*, Gerhard Voethstraat 11 te Arnhem; Telefoon 085-42 61 70.

VASTE MEDEWERKERS:

Jhr. Mr. *A. Baud*, Griffier van de Centrale Raad van Beroep;

Prof. Mr. *A. D. Belinfante*, Raadadviseur in Buitengewone Dienst bij het Ministerie van Justitie, Hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam;

Prof. Mr. *J. M. van Bemmelen*, Oud-hoogleraar aan de Universiteit te Leiden, Res. Luit.-Kolonel van de Militair-Juridische Dienst b.d.;

Mr. Dr. *F. Kalshoven*, Gewoon Lector in de faculteit der rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit te Leiden;

Dr. *J. R. Stellinga*, Lid van de Raad van State.

WIJZE VAN UITGAAF:

Het *M.R.T.* verschijnt in 10 afleveringen per jaar.

De prijs per jaargang bedraagt met ingang van 1 januari 1973 f 14,50. Men abonneert zich voor tenminste één jaargang bij de Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, postgiro nr. 425300, of bij zijn boekhandelaar. Losse afleveringen zijn vanaf 1 januari 1973 verkrijgbaar tegen de prijs van f 2,65.

De schrijvers van bijdragen van meer dan 2 pagina's ontvangen een honorarium van f 10.— per pagina tot een maximum van f 100.— per aflevering, benevens 10 present-exemplaren-overdrukken.

Kennisgeving van adreswijziging te richten tot de Staatsuitgeverij, Christoffel Plan-tijnstraat te 's-Gravenhage.

*Dit tijdschrift sedert mei 1903 verschenen onder de titel
„Militaire Jurisprudentie”, wordt sedert juli 1905, met onderbreking van
juli 1943 tot januari 1946, uitgegeven onder de titel
„Militair Rechtelijk Tijdschrift”.*

Militair Rechtelijk Tijdschrift

Gedrukt en uitgegeven op last van het Ministerie van Defensie

Jaargang LXVI

Maart 1973

Aflevering

3

Staatsuitgeverij 's-Gravenhage

INHOUD

Bijdragen

- Een verkenning op het terrein van toepassing van de krijgstucht. (Rapport inz. toepassing van krijgstuchtelijke sancties bij de K.M. 1961/70 en de K.Lu 1969/70) 129

Strafrechtspraak

- Dpl. sld. weigert te voldoen aan het dienstbevel deel te nemen aan een parade in de legerplaats Seedorf. (W.M.Sr. art. 114, 131; R.L.Lu. art. 114a; W.Sr. art. 24, 68) 151
- Joy-riding met een militair motorrijtuig van Tilburg naar de vliegbasis Gilze-Rijen door onder invloed van alcohol verkerende sld. I. (W.M.Sr. art. 162, 164) 155
- Korporaal laat dit toe. (W.M.Sr. art. 143) 159
- Zware mishandeling de dood tengevolge hebbende: telegrafist 2e klasse steekt a.b. Hr. Ms. Poolster korporaal-barbier met een dolkmes door het hart; toerekeningsvatbaarheid bij ernstige dronkenschap. (W.M.Sr. art. 4; W.Sr. art. 2, 37, 302) 161
- Magazijnbeheerder beledigt en bedreigt 2 meerderen der Kon. Mar. met de woorden „onderwereldfiguren en kuttebalen” en „ik sla jullie hersens in elkaar”; vernielt vervolgens de ruiten van zijn cel. (W.M.Sr. art. 108, 117; W.Sr. art. 350) 173
- Feitelijke insubordinatie: dpl. sld. zet korporaal met geweld uit soldateneetzaal; bovendien weigert hij te voldoen aan het dienstbevel de slangen van de voertuigenwasplaats op te ruimen. (W.M.Sr. art. 114, 117, 121) 177
- Aanrijding van in colonne-verband rijdende YP 408 met vrachtauto in Duitsland; auditeur-militair niet ontvankelijk i.v.m. niet-toepasselijkheid van Wegenverkeerswet in het buitenland; geen grove schuld m.b.t. de dood van het slachtoffer; afwezigheid van alle schuld; vrijspraak. (W.M.Sr. art. 165; W.Sr. art. 307; W.V.W. art. 36) 179

Administratieve rechtspraak

- Dpl. militair, tijdens avondpermissie terugkerend van particulier bezoek naar zijn onderdeel, valt bij een poging om in reeds rijdende trein te stappen. Pensioenaanvraag afgewezen, immers geen dienstongeval. (Alg. mil. pensioenwet art. E 11) 185

Boekaankondiging

- Het Wetboek van Strafrecht door Noyon-Langemeijer, 7e druk, bewerkt door Mr. J. Remmelink 190

Opmerkingen en mededelingen

- VIe Congres "Société internationale de droit pénal militaire et de droit de la guerre" 191

BIJDRAGEN

Een verkenning op het terrein van toepassing van de krijgstucht

Het rapport „De toepassing van krijgstuchtelijke sancties bij de Koninklijke Marine in de jaren 1961/70 en KLu in de jaren 1969/70” is een eerste stap om uitvoering te geven aan de wens van de defensieleiding om resultaten van wetenschappelijk onderzoek te betrekken bij de besluitvorming binnen het terrein van de krijgstucht. Het betreft hier een archiefstudie, geïnitieerd door de Koninklijke Marine, waarbij de andere krijgsmachtdelen werden uitgenodigd om mee te doen.

Helaas was het niet mogelijk de Koninklijke Landmacht bij dit onderzoek te betrekken, mede in verband met te grote verschillen in registratiesysteem.

Door de Koninklijke Luchtmacht kon over een beperkte periode wel medewerking worden verleend en in nauwe samenwerking met de juridische dienst van dit krijgsmachtdeel werden de jaren 1969 en 1970 gecoörded en bij het onderzoek gevoegd.

Het onderzoek zou belangrijk aan waarde hebben gewonnen (het vergelijkend element!) wanneer alle drie de krijgsmachtdelen over eenzelfde periode hun gegevens hadden kunnen verstrekken.

Dit is nu niet het geval. Een vergelijking met de Koninklijke Landmacht is in het geheel niet mogelijk; een vergelijking met de Koninklijke Luchtmacht slechts ten dele. Bovendien zijn er voor de periode waarover zowel de volledige gegevens van de luchtmacht als die van de marine beschikbaar zijn, factoren in het geding die een zuivere vergelijking van die gegevens niet wel mogelijk maken, zoals een duidelijk verschil in personeelsopbouw en het feit dat binnen de luchtmacht proeven werden genomen met het niet meer toepassen van de straf van streng arrest.

Zoals reeds opgemerkt is dit rapport een eerste stap op een lange weg, een stap die kan leiden naar een beter inzicht in het functioneren van de krijgstucht, maar ook mogelijkheden opent naar een uniform registratiesysteem voor de gehele krijgsmacht en verder uitgangspunt kan zijn voor de aanpak van tuchtstrafmetingsvraagstukken en vraagstukken met betrekking tot het meten van tuchtstrafeffecten.

Voorlopig roept het rapport meer vragen op dan het antwoorden geeft. De waarde van deze archiefstudie is dan ook voornamelijk hierin gelegen, dat het uitgangspunt kan worden voor verdere exploratie op het terrein van het tuchtrecht.

DE TOEPASSING VAN KRIJGSTUCHTELIJKE SANCTIES

BIJ DE

KONINKLIJKE MARINE IN DE JAREN 1961-1970

EN DE

KONINKLIJKE LUCHTMACHT IN DE JAREN 1969-1970

Een publikatie van de bureaus militair-juridische zaken en sociaal wetenschappelijk onderzoek (Koninklijke marine) in samenwerking met het bureau juridische stafaangelegenheden (Koninklijke luchtmacht).

De werkgroep die het rapport samengesteld heeft bestond uit:

Mr. G. L. Lindner, kapitein-luitenant ter zee van administratie, hoofd van het bureau militair juridische zaken;

Drs. A. Corpeleijn, luitenant ter zee van speciale diensten der derde klasse van de Koninklijke Marine Reserve, van het bureau Sociaal Wetenschappelijk onderzoek;

Mr. G. A. Ploeg, luitenant ter zee van speciale diensten der derde klasse van de Koninklijke Marine Reserve, van het bureau militair juridische zaken.

De toepassing van krijgstuchtelijke sancties bij de Koninklijke Marine in de jaren 1969/70 en de Koninklijke Luchtmacht in de jaren 1969/70

Inleiding

In juli 1971 werd door de hoofdintendant der zeemacht en de vlagofficier personeel, onder verwijzing naar de notulen van de 508e vergadering van de admiraliteitsraad, de vergadering van de politieke raad van 7 oktober 1970 en het schrijven van de voorzitter van de adviesraad wetenschappelijk onderzoek van 1 juli 1971, nr. ARWO/71/10, opdracht gegeven aan het bureau militair-juridische zaken van de hoofdintendant der zeemacht in samenwerking met het bureau sociaal-wetenschappelijk onderzoek van de vlagofficier personeel een onderzoek in te stellen naar de toepassing van krijgstuchtelijke sancties bij de Koninklijke marine.

Doelstelling van het onderzoek

Mede in verband met de actuele problematiek rond het militair tuchtrecht wordt de behoefte gevoeld om meer dan tot nog toe het geval was wetenschappelijk onderzoek tot een uitgangspunt van de beleidsvoering te maken. Als een eerste stap in de richting van dit doel is gekozen voor een analyse van de strafregisters bij de Koninklijke marine in de jaren 1961 tot en met 1970. Van deze analyse werd verwacht dat meer inzicht zou worden verkregen in de wijze waarop het tuchtrechtelijk systeem in de praktijk toegepast wordt, voorzover dat bij de huidige registratie is na te gaan, terwijl tevens werd aangenomen dat dit onderzoek een deel van de ervaring zou opleveren die onmisbaar is voor het ontwerpen van een vernieuwd en verbeterd systeem van registratie van krijgstuchtelijke bestraffingen, dat een beter beleid en meer fundamenteel wetenschappelijk onderzoek mogelijk zal maken.

De werkgroep

Het onderzoek is verricht onder verantwoordelijkheid van een werkgroep bestaande uit KLTZA Mr. G. L. Lindner, LTZSD 3 KMR Drs. A. Corpeleijn en LTZSD 3 KMR Mr. G. A. Ploeg. Voor het aan het onderzoek verbonden codeerwerk werd de medewerking verkregen van LTZSD 3 KMR Drs. H. Andersson, KPLSCHR R. L. Oppatja, SCHR 1 H. J. Kirkenier, SCHR 1 L. W. Laureys, SCHR 1 W. Schot, mej. F. T. Debie, mevr. G. J. Noltens-de Vries, mej. A. Rademaker en mej. M. Wilts.

Samenwerking met het bureau juridische stafaangelegenheden van de Koninklijke luchtmacht

In een latere fase van het onderzoek bleek dat de registratie van krijgstuchtelijke bestraffingen bij de Koninklijke luchtmacht zodanig was dat deze gegevens volgens het door de werkgroep opgezette systeem verwerkt

konden worden. Het was echter niet mogelijk voor wat betreft de Koninklijke luchtmacht in de tijd verder terug te gaan dan het jaar 1969. Gegevens over toepassing van krijgstuuchtelijke sancties bij de Koninklijke luchtmacht in de jaren 1969 en 1970 zijn in dit rapport opgenomen. Van luchtmachtzijde werd hierbij assistentie verleend door majoor Mr. G. C. G. Borst, vaandrig Mr. R. H. Boon en vaandrig Mr. C. P. A. van Kats. Helaas was het niet mogelijk de Koninklijke landmacht bij dit onderzoek te betrekken, mede in verband met te grote verschillen in registratiesysteem.

Inhoud van dit rapport

In het eerste hoofdstuk wordt ingegaan op de vraagstelling van het onderzoek, de bronnen en het codeschema dat is ontwikkeld om de gegevens uit de strafregisters gemakkelijk te verwerken. Enkele kritische opmerkingen over de huidige registratie kunnen daarbij niet achterwege blijven. Overigens wordt in dit rapport niet ingegaan op de eisen die aan een nieuw registratiesysteem gesteld moeten of kunnen worden. Dit is eerst mogelijk na een exacte formulering van de doelstellingen van een registratiesysteem.

De volgende hoofdstukken bevatten de voornaamste resultaten van het onderzoek, die uit de tot nog toe verrichte analyses van het verzamelde materiaal naar voren zijn gekomen. In het bijzonder wordt gerapporteerd over straffrequentie, strafsoorten en -maten, de aard van de vergrijpen die krijgstuuchtelijk worden afgedaan en de verdeling van de straffen over verschillende categorieën personeel.

Hoofdstuk I. Vraagstelling, bronnen, methode van onderzoek

Vraagstelling van het onderzoek

Een analyse van strafregisters diende antwoord te geven op de volgende vragen:

- a. Welke verschuivingen doen zich in de tijd voor wat betreft frequentie, de strafsoort, de strafmaat en de aard van de bestrafte vergrijpen?
- b. Hoe vaak komen verschillende nader te onderscheiden vergrijpen in de strafregisters voor en hoe worden ze bestraft?
- c. Welke categorieën personeel kenmerken zich door relatief hoge strafcijfers?
- d. Welke plaatsingen en onderdelen der Koninklijke marine kenmerken zich door hoge strafcijfers?

Niet al deze vragen worden in dit rapport uitputtend beantwoord.

Uit het verzamelde materiaal zullen overigens nog andere vragen beantwoord kunnen worden, dan hierboven geformuleerd zijn.

Bij het formuleren van vragen moet wel rekening gehouden worden met de beperkingen die aan een archiefstudie verbonden zijn. De thans gangbare registratie is niet afgestemd op onderzoeksdoeleinden. Zo maken strafregisters geen melding van gerapporteerde vergrijpen die niet bestraft zijn. Een factor die mogelijk bij de beslissing een gerapporteerd vergrijp te bestraffen en bij de straftoemeting een rol speelt, is de recidivestaat. Hierover is niets te vinden in de strafregisters. Ook vermeldt het strafregister niet hoe lang de gestrafte in dienst is bij de Koninklijke marine en wat zijn bevorderingskansen zijn. Aanvullende gegevens over de gestraften zouden uit andere bronnen te verkrijgen zijn, maar dit zou een onevenredige hoeveelheid extra werk met zich mee brengen. Soortgelijke vragen vormden het uitgangspunt bij het onderzoek bij de Koninklijke luchtmacht.

Bronnen van onderzoek

Als bronnen van onderzoek zijn aangewend de strafregisters van de Koninklijke marine uit de jaren 1961, 1964, 1967 en 1970, en van de Koninklijke luchtmacht uit de jaren 1969 en 1970. Een strafregister is een register, waarin in chronologische registratie iedere krijgstuuchtelijke straf, door de tot straffen bevoegde meerdere opgelegd aan een militair beneden de rang van luitenant ter zee der derde klasse, resp. tweede luitenant, met de daarbijbehorende strafreden wordt opgetekend. Bij elke straf worden de personalia van de gestrafte vermeld, benevens de datum van strafoplegging, de datum van de tenuitvoerlegging van de straf en tevens de naam en functie van de strafoplegger.

Buiten het onderzoek vallen dus de krijgstuuchtelijke straffen opgelegd aan officieren.

Voor wat betreft de Koninklijke marine leek het voldoende de jaren 1961, 1964, 1967 en 1970 te nemen om de „trend” in de jaren zestig vast te kunnen stellen. Zoals reeds opgemerkt was het voor wat betreft de Koninklijke luchtmacht niet mogelijk verder in de tijd terug te gaan dan 1969, aangezien tot voor kort bij dit krijgsmachtonderdeel de strafregisters vernietigd werden enige tijd nadat ze vol waren.

Enige vertraging bij het onderzoek ontstond bij de verzameling van de strafregisters. Uiteindelijk konden echter vrijwel alle registers verwerkt worden. Een lijst van op het tijdstip, waarop de materiaalverzameling werd beëindigd ontbrekende registers is opgenomen als bijlage 1* Voor 1970 ontbreekt één grote inrichting. De overige lacunes zijn onbeduidend en kunnen verder buiten beschouwing blijven.

* De in dit rapport vermelde bijlagen zijn in deze publicatie niet opgenomen (Red.)

Methode van onderzoek

Het totale aantal straffen in de strafregisters van de Koninklijke marine voor de jaren 1961, 1964, 1967 en 1970 werd geschat op 52.000; een schatting die aanzienlijk te laag is gebleken. Om redenen van tijd en mankracht moest het onderzoek steekproefsgewijs verricht worden. Gekozen is voor een systematische steekproef met aselekt begin per strafregister, waarbij voor de jaren 1961, 1964 en 1967 een steekproef fractie van 1 : 16, en voor de jaren 1969 en 1970 (KM en KLu) een steekproef fractie van 1 : 4 werd aangehouden. Dit resulteerde in steekproeven in grootte variërend van 695 tot ruim 3200 per jaar, op grond waarvan tamelijk betrouwbare en exakte schattingen te maken zijn. Per strafregister werd het aantal straffen in de steekproef en het totale aantal straffen genoteerd. Enige opmerkingen over de nauwkeurigheid van de schattingen zijn te vinden in bijlage 2.

Om de gegevens uit de strafregisters op ponskaart te kunnen brengen is een codeschema ontwikkeld. Dit is opgenomen als bijlage 3. Het codeschema is in het algemeen zeer eenvoudig en bleek redelijk te voldoen. Het moeilijkste punt was de codering der strafredenen. Hierbij deden zich enige problemen voor die niet helemaal bevredigend konden worden opgelost. Weliswaar was het merendeel der strafredenen gemakkelijk in een cijfercode om te zetten, maar enkele categorieën bleken te heterogeen van aard om in een nieuw registratiesysteem acceptabel te zijn. Deze werden dan ook nader uitgesplitst in een codeschema dat gebruikt is voor de verwerking der gegevens uit de strafregisters van de Koninklijke luchtmacht. Voor het probleem van de samenloop is geen oplossing gevonden die in alle opzichten bevredigend is te achten. Hiervoor zij verder verwezen naar bijlage 3. De codering van de strafredenen, zoals opgemerkt het moeilijkste punt van het codeerwerk, geschiedde voornamelijk door juristen na nauwkeurige instructie. Het totale codeerwerk werd zorgvuldig gecontroleerd.

De op ponskaart gebrachte gegevens werden verwerkt volgens de programma's FRTAB en KRTAB en gerelateerd aan gegevens uit de personeelsadministratie.

Hoofdstuk II. Straffrequentie, strafsoort en strafmaat

Straffrequentie

Het totaal aantal krijgstuuchtelijke bestraffingen in de onderzoeksjaren bij de verschillende krijgsmachtonderdelen is weergegeven in tabel 1.

TABEL 1. AANTAL STRAFFEN IN ONDERZOEKSJAREN PER ONDERDEEL.

	1961	1964	1967	1969	1970
vlootpersoneel ¹⁾	20080	17456	13936	—	9508
korps mariniers ²⁾	4192	3360	4345	—	3100 à 3600 ⁴⁾
Kon. luchtmacht ³⁾	—	—	—	3984	2840

Uiteraard zeggen deze cijfers niet veel zonder informatie omtrent de omvang van de categorieën personeel waarop deze betrekking hebben. Tabel 2 geeft zgn. relatieve strafcijfers, berekend aldus:

$$\frac{\text{aantal straffen in een jaar opgelegd aan alle personen van een categorie}}{\text{aantal personen van die categorie}} \times 100 = \text{relatieve strafcijfer}$$

Het relatieve strafcijfer geeft aan hoeveel straffen zijn opgelegd aan 100 personen van een bepaalde categorie in een jaar.

TABEL 2. RELATIEVE STRAFCIJFERS IN ONDERZOEKSJAREN PER ONDERDEEL⁵⁾

	1961	1964	1967	1969	1970
vlootpersoneel	127	113	89	—	71
Korps mariniers	115	113	140	—	112 à 130 ⁴⁾
Kon. luchtmacht	—	—	—	21	15

Uit deze tabellen blijkt een sterke daling van het aantal straffen bij het vlootpersoneel. Let men alleen op de absolute aantallen (tabel 1), dan vindt men een daling met 53%. Relateert men het aantal straffen aan de omvang van het vlootpersoneel, dan vindt men een daling van 44%. Maar ondanks deze sterke daling, die ruw gezegd neerkomt op een halvering in 10 jaar, is het relatieve strafcijfer van het vlootpersoneel in 1970 bijna vijfmaal zo hoog als dat van de Kon. luchtmacht. Bij de Kon. luchtmacht is het aantal straffen in 1970 29% lager dan in 1969. Opval-

¹⁾ Onder vlootpersoneel bij de Kon. marine wordt verstaan: militairen in actieve dienst beneden de rang van LTZ3, excl. Korps mariniers, MARVA, militaire werklieden, ARO's en adelborsten.

²⁾ Onder korps mariniers wordt verstaan: militairen in actieve dienst behorende tot het Korps mariniers beneden de rang van tweede luitenant, incl. MARNVBD, tamboers, pijpers, muzikanten en ANTMIL.

³⁾ Onder Kon. luchtmacht wordt verstaan: militairen in actieve dienst bij de Kon. luchtmacht beneden de rang van tweede luitenant.

⁴⁾ Van het Korps mariniers 1970 waren de strafregisters van één inrichting niet tijdig binnen (zie bijlage 1), daarom wordt hier een schatting gegeven.

⁵⁾ Voor de berekening zie bijlage 4.

lend is nog dat van de constante en sterke daling die zich bij de vloot voor-
doet bij het Korps mariniers niet veel te merken is: de cijfers voor 1970
zijn ten dele gebaseerd op een schatting, maar zelfs bij een lage schatting
ligt het cijfer niet lager dan in 1961 en 1964. Op de vragen die deze cijfers
oproepen wordt later ingegaan.

Strafsoort

De militaire tuchtrechter kan de volgende soorten straffen opleggen:
berisping, strafdienst (al dan niet in combinatie met licht arrest), ver-
vroegde terugkeer van avondpermissie, licht, verzwaard en streng arrest,
verlaging en plaatsing in een tuchtklasse.

Als bijkomende straf kan inhouding van een deel der militaire inkomen-
sten plaatsvinden; dit gebeurt bij de Kon. marine in ongeveer 2% van
de gevallen, bij de Kon. luchtmacht nooit.

De tabellen 3a, 3b en 3c geven aan hoe vaak de verschillende soorten
hoofdstraf werden toegepast bij de vloot, het Korps mariniers en de
Kon. luchtmacht in de onderzoeksjaren.

TABEL 3A. HOOFDSTRAF VLOOTPERSONEEL IN PROCENTEN VAN OPGELEGDE STRAFFEN.

	1961	1964	1967	1970
berisping	9,0	9,9	10,3	13,6
strafdienst zonder LA	26,2	32,0	32,7	33,5
vervroegde terugkeer avondpermissie	0,0	0,0	1,4	0,1
LA zonder strafdienst	16,5	14,5	16,0	13,8
LA met strafdienst	36,4	32,4	31,2	30,6
verzwaard arrest	7,8	7,8	6,7	6,5
streng arrest	3,7	3,2	1,7	1,8
verlaging	0,2	0,0	0,0	0,1
tuchtklasse	0,2	0,2	0,0	0,0
totaal	100%	100%	100%	100%

TABEL 3B. HOOFDSTRAF KORPS MARINIERS IN PROCENTEN VAN OPGELEGDE STRAFFEN

	1961	1964	1967	1970
berisping	7,1	7,1	10,5	11,8
strafdienst zonder LA	30,3	31,0	28,4	33,6
vervroegde terugkeer	0,0	0,0	0,0	0,0
LA zonder strafdienst	15,4	11,9	14,5	21,4
LA met strafdienst	34,5	38,6	33,1	20,0
VA	8,6	8,6	10,5	11,1
SA	3,7	2,9	2,9	1,7
verlaging	0,0	0,0	0,0	0,3
tuchtklasse	0,4	0,0	0,0	0,1
totaal	100%	100%	100%	100%

TABEL 3C. HOOFDSTRAF KON. LUCHTMACHT IN PROCENTEN VAN OPGEGEGDE STRAFFEN.

	1969	1970
berisping	4,9	4,7
strafdiensz zonder LA	0,0	0,1
vervroegde terugkeer avondpermissie	0,9	0,6
LA zonder strafdiensz	72,4	71,4
LA met strafdiensz	0,0	0,0
VA	21,8	23,1
SA	0,0	0,1
verlaging	0,0	0,0
tuchtklasse	0,0	0,0
totaal	100%	100%

Uit de tabellen blijkt dat de straffen vervroegde terugkeer van avondpermissie, verlaging en plaatsing in een tuchtklasse vrijwel niet worden opgelegd bij de onderzochte krijgsmachtonderdelen. Bovendien komt bij de Kon. luchtmacht strafdiensz en streng arrest als krijgstuchtelijke straf vrijwel niet voor, en de berisping relatief minder vaak dan bij de Kon. marine. In dit verband dient men te weten dat bij de brief van de bevelhebber der luchtsrijdkrachten, nr. 4209/70/IZ dd. 14 september 1970, is aanbevolen de krijgstuchtelijke straf van streng arrest niet meer op te leggen en dat tevens in de praktijk de gewoonte is ontwikkeld om het licht arrest niet te combineren met strafdiensz.

Bij de vloot neemt het percentage niet-arreststraffen (nl. berisping en strafdiensz zonder arrest) toe van 35,2% in '61 tot 47,1% in 1970. Men kan dit ook anders uitdrukken: van 1961 tot 1970 daalde het totale aantal straffen bij de vloot met 53%, het aantal arreststraffen daalde met 61%.

Strafmaat

Van belang is nog de duur van de arreststraffen. De maximumtermijn is voor licht arrest 21 dagen en voor verzwaard arrest 14 dagen. Tabel 4 geeft de duur van de opgelegde straffen van licht en verzwaard arrest bij de onderzochte krijgsmachtonderdelen in 1970.

TABEL 4. DUUR VAN LICHT EN VERZWAARD ARREST BIJ VLOOT, KORPS MARINIERS EN KON. LUCHTMACHT IN 1970.

licht arrest	vloot	Korps mariniers	Kon. luchtmacht
1-2 dagen	41,2%	60,3%	26,2%
3-4 dagen	31,4%	32,9%	45,2%
5-6 dagen	12,3%	5,8%	18,8%
7-10 dagen	11,3%	1,0%	8,3%
11-14 dagen	2,7%	0,0%	1,5%
meer dan 14 dagen	1,1%	0,0%	0,0%
totaal	100%	100%	100%
gemiddeld aantal dagen	3,9	2,6	3,9

verzwaard arrest			
1-2 dagen	27,3%	38,0%	15,0%
3-4 dagen	38,3%	39,3%	32,3%
5-6 dagen	13,6%	10,1%	28,1%
7-10 dagen	15,6%	10,1%	21,6%
11-14 dagen	5,2%	2,5%	3,0%
<hr/>			
totaal	100%	100%	100%
gemiddeld aantal dagen	4,4	3,7	5,0

De gemiddelde duur van het streng arrest was in 1970 bij de vloot 6,8 dag en bij het Korps mariniers 4,9 dag. Uit deze gegevens blijkt: hoe zwaarder de strafsoort, hoe hoger de strafmaat, en ook dat de strafmaat bij het Korps mariniers lager ligt dan bij de vloot en de Kon. luchtmacht.

Samenvatting

Men kan de gegevens in dit hoofdstuk vermeld als volgt samenvatten.

1. Bij de vloot deed zich in de jaren zestig een geleidelijke en sterke daling van het totaal aantal straffen voor, die neerkomt op een halvering van het totaal aantal.
2. Een dergelijke daling is niet aanwijsbaar bij het Korps mariniers, al is het aantal straffen daar in 1970 ook lager dan in 1967.
3. Bij de Kon. luchtmacht is het aantal straffen in 1970 29% lager dan in 1969. De straffrequentie is aanzienlijk geringer dan bij de Kon. marine.
4. De straffen vervroegde terugkeer van avondpermissie, verlaging en plaatsing in een tuchtclassse worden vrijwel niet opgelegd.
5. Strafdienst wordt bij de Kon. luchtmacht nagenoeg niet opgelegd. Daarentegen wordt deze straf bij de Kon. marine juist veelvuldig toegepast.
6. Bij het vlootpersoneel daalt het aantal arreststraffen nog sterker dan het totaal aantal straffen.
7. Hoe zwaarder de vorm van de arreststraf, hoe langer de gemiddelde duur.
8. De duur van de arreststraffen bij het Korps mariniers is korter dan bij de vloot en de Kon. luchtmacht.

Hoofdstuk III. De strafredenen

Rubricering

Zoals in hoofdstuk I opgemerkt doen zich bij het rubriceren van de strafredenen enige moeilijkheden voor, n.l. het probleem van het onderscheid tussen eigenlijke en oneigenlijke krijgstuuchtelijke vergrijpen en van

de samenloop. Voorts kan men zich, meer algemeen, afvragen in hoeverre de omschrijving van de strafreden in het strafregister een duidelijke en bondige feitelijke weergave van de onkrijgstuchtelijke gedraging is, zoals is voorgeschreven in VVKM 142 punt 3241 en VTMSST p. 4. Dit is zeker niet altijd het geval. Soms is de omschrijving van de strafreden vaag, en, wat niet minder belangrijk is, mogelijkheden om de juistheid en volledigheid na te gaan ontbreken. Bij het onderzoek moest uitgegaan worden van de omschrijving van de strafreden zoals die in de strafregisters gevonden werd. Bij het coderen van de strafreden zijn de volgende regels in acht genomen:

1. Bij iedere strafreden werd gecodeerd of een rapport 8 RZ resp. 10 RLLu was opgemaakt, waaruit blijkt of de gedraging *naar het oordeel van de militaire commandant* een strafbaar feit inhield.
2. Samenloop van meerdere feiten werd aanwezig geacht wanneer in de omschrijving door nummering was aangegeven dat meer dan één feit de strafreden vormde.
3. Door aparte coderingen konden omstandigheden aangegeven worden zoals herhaling, voorafgegane waarschuwing, liegen, beschadiging (b.v. als gevolg van baldadigheid) en alcoholgebruik.
4. Wanneer meer dan drie afzonderlijk genummerde feiten of duidelijk meerdere niet afzonderlijk genummerde vergrijpen de strafreden vormden werd de omschrijving gecodeerd als „niet te rubriceren”. Dit gebeurde ook wanneer uit de omschrijving niet opgemaakt kon worden wat de gestrafte verweten werd, of wanneer het een vergrijp betrof dat bij geen enkele categorie ondergebracht kon worden. Ongeveer 2 à 3% der strafredenen was niet te rubriceren.

Voor het codeschema zij verwezen naar bijlage 3.

Onderscheid tussen eigenlijke en oneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen

Het is noodzakelijk allereerst enige algemene opmerkingen over dit onderscheid te maken. De Wet op de Krijgstucht definieert in art. 2 (1) eigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen als „niet in enige strafwet omschreven feiten, strijdig met enig dienstbevel of dienstvoorschrift, of „onbestaanbaar met de militaire tucht of orde”, en in art. 2 (2) oneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen als „strafbare feiten . . . onbestaanbaar „met de militaire tucht of orde, doch tevens van zo lichte aard dat de zaak „buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan”. Een commandant heeft strafbevoegdheid ten aanzien van beide categorieën van krijgstuchtelijke vergrijpen.

Ten aanzien van de oneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen geldt een bijzonderheid. Indien de commandant meent, of in onzekerheid verkeert, dat een bepaalde gedraging een oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp inhoudt, dan maakt hij van de krijgstuchtelijke afdoening van dat vergrijp

melding bij een tot verwijzing naar de Krijgsraad bevoegde autoriteit d.m.v. een „rapport 8 RZ”, resp. „10 RLLu”.

Tabel 5 geeft aan hoe vaak rapport 8 RZ, resp. 10 RLLu werd opgesteld.

TABEL 5. PERCENTAGES KRIJGSTUCHTELIJKE STRAFFEN WAAROVER AAN VERWIJZINGS-AUTORITEIT GERAPPORTEERD WERD EX ART. 8 RZ, RESP. 10 RLLU

	1961	1964	1967	1969	1970
vloot	6,4	7,1	7,6	—	9,4
mariniers	5,7	7,1	6,5	—	14,9
Koninklijke luchtmacht	—	—	—	2,1	2,2

Men kan er echter niet van uitgaan dat de militaire commandant slechts rapport opmaakt wanneer een strafbaar feit begaan is. Voor de Kon. marine in 1970 bleek dat in 15% van de gevallen waarin rapport 8 RZ is opgesteld het vergrijp óf wel ongeoorloofde afwezigheid korter dan 24 uur óf wel schending van een dienstvoorschrift betrof. Men kan concluderen dat in minimaal 15% van de gevallen geen strafbaar feit gepleegd is, althans niet in de omschrijving van de strafreden te vinden is. Bij de codering van de strafreden is echter van de veronderstelling uitgegaan dat waar rapport 8 RZ opgesteld was de strafreden als een strafbaar feit geïnterpreteerd moest worden. Het niet uitvoeren van een opdracht werd bijvoorbeeld als militair misdrijf opgevat wanneer rapport 8 RZ was opgesteld, ook al gaf de omschrijving op zichzelf daar niet voldoende aanleiding toe. Deze gedragslijn leidt uiteraard tot een te lage schatting van het aantal rapporten 8 RZ, die zijn opgesteld zonder dat van een strafbaar feit sprake was.

Even weinig realistisch is het te veronderstellen dat de militaire commandant steeds rapport opmaakt wanneer een strafbaar feit krijgstuchtelijk wordt afgedaan. In de strafregisters zijn vele ongepaste opmerkingen tegenover meerderen gemaakt te lezen die heel goed als beledigend verstaan zouden kunnen worden. Deze worden in het algemeen niet gerapporteerd aan de verwijzingsautoriteit en blijkbaar door de militaire commandant niet als militair misdrijf opgevat. Ook andere ondergeschiktheidsdelicten worden eenvoudig als krijgstuchtelijke vergrijpen behandeld.

Samenloop

Een ander probleem vormde het voorkomen van meerdere strafwaardige gedragingen in één strafreden. Volgens artikel 38 van de Wet op de Krijgstucht wordt bij de krijgstuchtelijke bestraffing van een militair die

zich aan één of meer krijgstuchtelijke vergrijpen heeft schuldig gemaakt slechts één hoofdstraf opgelegd. Hieruit volgt dat het totaal aantal straffen niet gelijk is aan het totaal aantal bestrafte vergrijpen. Bij de codering is er van uitgegaan dat een strafreden bestond uit meerdere vergrijpen, indien deze afzonderlijk genummerd waren. Dit criterium is enigszins willekeurig.

TABEL 6. PERCENTAGES GEVALLEN VAN SAMENLOOP

	1961	1964	1967	1969	1970
vlootpersoneel	8,7	7,1	8,2	—	7,1
korps mariniers	10,9	11,0	14,2	—	10,8
Koninklijke luchtmacht	—	—	—	6,9	7,9

Uit de tabel blijkt dat in 1970 in meer dan 90% van de gevallen een straf werd opgelegd voor slechts één vergrijp.

Indien een strafreden echter duidelijk meerdere niet afzonderlijk genummerde vergrijpen bevatte, dan werd deze beschouwd als niet te rubriceren. Dezelfde gedragslijn werd gevolgd, indien een strafreden meer dan drie afzonderlijk genummerde vergrijpen bevatte. In dit verband dient nog te worden opgemerkt dat liegen en/of beschadigingen niet alleen als zelfstandig feit, maar ook als strafverzwarende omstandigheid konden worden gecodeerd.

De strafredenen

Om redenen van overzichtelijkheid worden hier slechts gegevens vermeld over de eerste strafreden bij iedere bestraffing. Zoals uit het bovenstaande blijkt is de eerste strafreden in ruim 90% der gevallen tevens de enige strafreden.

In de tabellen wordt onderscheid gemaakt tussen:

1. wachtsdelicten, ondergeschiktheidsdelicten en diefstallen als strafbare feiten (rubrieken 6, 7 en 8). In deze gevallen is steeds rapport 8 RZ resp. 10 RLLu opgemaakt.
2. ongeoorloofde afwezigheid (rubriek 1); dit zijn eigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen wanneer de duur van de afwezigheid korter is dan 24 uur; in de overige gevallen betreft het strafbare feiten.
3. eigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen als: schending dienstvoorschriften, baldadigheid, zich onvergenoegd betonen (rubrieken 2, 3, 4 en 5).
4. overige vergrijpen (rubriek 9), een restcategorie van voornamelijk eigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen.

TABEL 7A. PRIMAIRE STRAFREDEN VLOOTPERSONEEL IN PROCENTEN VAN HET TOTAAL AANTAL GERUBRICEERDE PRIMAIRE STRAFREDENEN.

	1961	1964	1967	1970
1. Te laat terug van passagieren, permissie etc.	30,9	32,9	33,1	37,2
Te laat voor appèl, werkzaamheden, enz.	11,4	11,3	9,4	11,9
Overige vormen van ongeoorloofde afwezigheid (alle vormen van ongeoorloofde afwezigheid samen)	1,5	1,8	1,5	3,0
	(43,8)	(46,0)	(44,0)	(52,1)
2. Slordige taakuitoefening	15,2	16,5	12,5	12,9
3. Schending dienstvoorschriften m.b.t. tenue	6,9	6,9	7,9	5,4
schending dienstvoorschriften m.b.t. orde en netheid	3,3	3,5	4,1	2,6
schending diverse dienstvoorschriften (alle schendingen van dienstvoorschriften m.u.v. voorschriften m.b.t. taakuitoefening)	12,7	12,6	13,1	9,8
	(22,9)	(23,0)	(25,1)	(17,8)
4. Zich onvergenoegd betonen	5,8	3,8	4,3	3,8
5. Baldadigheid, hinderlijk gedrag	5,6	3,2	5,1	5,7
6. Wachtsdelicten	2,2	2,4	2,3	2,9
7. Ondergeschiktheidsdelicten	1,4	1,8	1,6	1,8
8. Diefstallen, verduisteringen etc.	1,8	1,7	2,7	1,3
9. Overig	1,3	1,6	2,4	1,7
Totaal	100%	100%	100%	100%

TABEL 7B. PRIMAIRE STRAFREDEN MARINIERS IN PROCENTEN VAN HET TOTAAL AANTAL GERUBRICEERDE STRAFREDENEN.

	1961	1964	1967	1970
1. Te laat terug van passagieren, permissie etc.	17,6	16,4	16,7	25,4
Te laat voor appèl, werkzaamheden, etc.	8,2	8,5	7,2	8,0
Overige vormen van ongeoorloofde afwezigheid (alle vormen van ongeoorloofde afwezigheid samen)	1,7	1,5	1,6	1,6
	(27,5)	(26,4)	(25,5)	(35,0)
2. Slordige taakuitoefening	20,0	20,9	19,0	17,8
3. Schending dienstvoorschriften m.b.t. tenue	9,4	9,0	11,0	7,3
schending dienstvoorschriften m.b.t. orde en netheid	9,8	10,4	5,7	3,0
schending diverse dienstvoorschriften (alle schendingen van dienstvoorschriften m.u.v. voorschriften m.b.t. taakuitoefening)	12,6	10,9	16,8	8,3
	(31,8)	(30,3)	(33,5)	(18,6)
4. Zich onvergenoegd betonen	5,5	8,0	9,5	5,6
5. Baldadigheid, hinderlijk gedrag	6,3	7,0	5,7	7,5
6. Wachtsdelicten	2,7	4,0	2,7	4,4
7. Ondergeschiktheidsdelicten	0,8	1,5	2,7	3,9
8. Diefstallen, verduistering etc.	2,0	1,0	0,8	1,4
9. Overig	3,4	0,9	0,7	5,8
Totaal	100%	100%	100%	110%

TABEL 7C. PRIMAIRE STRAFREDENEN KON. LUCHTMACHT IN PROCENTEN VAN HET TOTAAL AANTAL GERUBRICEERDE STRAFREDENEN.

	1969	1970
1. Ongeoorloofde afwezigheid	23,0	26,7
2. Slordige taakuitoefening	25,1	24,0
3. Schending dienstvoorschriften m.b.t. tenue	7,0	7,5
Schending dienstvoorschriften m.b.t. orde en netheid	5,5	4,6
Schending diverse dienstvoorschriften	27,1	24,2
(alleschendingen van dienstvoorschriften samen m.u.v. voorschriften m.b.t. taakuitoefening)	(39,6)	(36,3)
4. Zich onvergenoegd betonen	3,2	2,2
5. Baldadigheid, hinderlijk gedrag	4,6	5,6
6. Wachtsdelicten	2,9	3,0
7. Ondergeschiktheidsdelicten	0,3	0,1
8. Diefstallen, verduisteringen	0,5	0,8
9. Overig	0,8	1,3
Totaal	100%	100%

Uit deze tabellen blijkt dat ongeoorloofde afwezigheid, slordige taakuitoefening en schending van dienstvoorschriften de belangrijkste strafredenen vormen. Opvallend is vooral dat bij het vlootpersoneel in 1970 meer dan de helft van de strafredenen ongeoorloofde afwezigheid betrof; voldoende reden om deze categorie nader te bekijken.

De ongeoorloofde afwezigheid

De ongeoorloofde afwezigheid, voorzover krijgstuuchtelijk bestraft, bestaat voornamelijk uit overtredingen van de passagiersregeling en andere vormen van te laat komen. De duur van de ongeoorloofde afwezigheid is dan ook in het algemeen gering.

TABEL 8. DUUR VAN DE ONGEORLOOFDE AFWEZIGHEID IN 1970.

	vlootpersoneel	mariniers	Kon. luchtmacht
< ½ uur	10,4	12,3	6,5
≥ ½ uur; < 1½ uur	34,3	33,3	27,4
≥ 1½ uur; < 3½ uur	27,3	21,3	18,3
≥ 3½ uur; < 5½ uur	5,9	7,4	5,9
≥ 5½ uur; < 8½ uur	2,9	3,3	4,3
≥ 8½ uur; < 24 uur	3,0	1,2	8,6
≥ 24 uur; < 36 uur	1,9	2,5	2,7
≥ 36 uur; < 84 uur	1,5	0,8	3,2
≥ 84 uur	0,7	0,8	1,1
geen duur aangegeven	12,1	17,7	22,0
totaal	100%	100%	100%

Men kan veilig aannemen dat in de strafreden de duur van de ongeoorloofde afwezigheid vrijwel uitsluitend niet is aangegeven in gevallen waarin deze zeer gering is (kort na overal nog in kooi, even te laat op het werk,

enz.). Combineert men de gegevens van tabel 7 en tabel 8, dan vindt men dat voor wat betreft het vlootpersoneel 30% van het totale aantal primaire strafredenen ongeoorloofde afwezigheid korter dan 1½ uur betreft. Voor het korps mariniers en de Koninklijke luchtmacht zijn deze percentages resp. 23% en 15%.

Alcoholgebruik, drugs en politieke activiteiten

In de omschrijving van de strafredenen komen uitdrukkingen voor als „onder invloed van overmatig alcoholgebruik”, „na kennelijk meer ge-, „dronken te hebben dan hij kon verdragen” enz. Hier wordt het gebruik van alcohol niet als krijgstuuchtelijk vergrijp beschouwd, maar vermeld als een verklaring voor hetgeen gebeurde (ordeverstoring, baldadigheid, beschadiging).

Deze gevallen vormen bij de onderzochte krijgsmachtonderdelen in 1970 ongeveer 4% van het totaal aantal strafopleggingen. Veel houvast biedt het cijfer niet. Het werkelijke aantal bestrafte vergrijpen, onder invloed van alcohol begaan, zal vermoedelijk hoger liggen. Enige krijgstuuchtelijke bestraffing waarbij het gebruik van drugs een rol heeft gespeeld werd niet geconstateerd. Overtreding van het verbod tot politieke activiteiten, zoals het houden van demonstraties en het verspreiden van geschriften, werd in 1970 niet als strafredenen in de steekproeven aangetroffen.

De bestraffing van de als strafbare feiten gerapporteerde vergrijpen

Nagegaan is nog hoe de als strafbare feiten gerapporteerde vergrijpen bestraft zijn.

TABEL 9. BESTRAFFING VAN EX ART. 8 RZ GERAPPORTEERDE VERGRIJPEN BIJ DE KONINKLIJKE MARINE IN 1970.

berisping/strafdienst	5,2%
licht arrest	39,1%
verzwaard arrest	40,2%
streng arrest	14,3%
verlaging	1,2%

totaal 100% (n = 328)

Een vergelijking met tabel 3a en 3b maakt duidelijk dat er een sterk verband is tussen rapportering ex 8 RZ en de keuze van de hoofdstraf. Men kan dit ook anders benaderen: in 1970 werd in 63% van de met verzwaard of streng arrest dan wel verlaging bestrafte vergrijpen rapport ex 8 RZ opgemaakt.

In de steekproef van de Kon. luchtmacht 1970 werden slechts 16 ex art. 10 RLLu gerapporteerde bestraffingen aangetroffen. De hoofdstraf was in 13 gevallen verzwaard arrest, en in 3 gevallen licht arrest.

Samenvatting:

Men kan de gegevens in dit hoofdstuk vermeld als volgt samenvatten:

1. Bij het vlootpersoneel, het korps mariniers en de Kon. luchtmacht werd in 1970 in resp. 9,4%, 14,9% en 2,2% van het totaal aantal krijgstuchtelijke bestraffingen aan de verwijzingsautoriteit gerapporteerd.
2. Bij de Kon. marine was in 1970 tenminste in 15% van de gevallen waarin rapport 8 RZ was opgemaakt geen oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp gepleegd. Niet nagegaan kan worden hoeveel krijgstuchtelijk bestrafte oneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen niet gerapporteerd werden.
3. In ongeveer 90% van de gevallen werd een straf opgelegd voor slechts één vergrijp.
4. Ongeoorloofde afwezigheid, slordige taakuitoefening en schending dienstvoorschriften zijn de meest voorkomende strafredenen.
5. Bij het vlootpersoneel vormde in 1970 in 30% van de gevallen ongeoorloofde afwezigheid korter dan anderhalf uur de primaire strafreden. Voor het korps mariniers en de Kon. luchtmacht zijn deze percentages resp. 23% en 15%. Bij het vlootpersoneel geven vooral overtredingen van de passagiersregeling aanleiding tot talrijke krijgstuchtelijke bestraffingen.
6. In ongeveer 4% van de omschrijvingen van de strafredenen wordt alcoholgebruik genoemd.
7. Aan de verwijzingsautoriteit gerapporteerde vergrijpen worden aanzienlijk zwaarder bestraft dan niet gerapporteerde vergrijpen.

Hoofdstuk IV. De gestraften en de strafopleggers

De gestraften

De opzet van het onderzoek bracht met zich mee dat niet kon worden nagegaan hoe vaak een bepaalde militair in een jaar gestraft werd. Wel werd bij iedere straf in de steekproef de in de strafregisters vermelde gegevens als rang, dienstverband, leeftijd en bij de Kon. marine dienstvak, op ponskaart gezet. Hierdoor is het mogelijk aan te geven hoe het totaal aantal straffen over de verschillende categorieën personeel is gespreid. In de volgende tabellen worden weer relatieve strafcijfers gegeven, berekend aldus:

$$\frac{\text{aantal straffen opgelegd aan personen van een categorie in een jaar}}{\text{aantal personen behorende tot die categorie}} \times 100$$

Het getal geeft aan hoeveel straffen zijn opgelegd aan 100 personen van een bepaalde categorie in een jaar. Gegevens door het onderzoek verkregen worden dus gerelateerd aan gegevens uit de personeelsadministratie.

TABEL 10A. RELATIEVE STRAFCIJFERS VLOOTPERSENEEL NAAR RANG EN DIENSTVERBAND 1961—1970

	1961	1964	1967	1970
onderofficieren	3	3	2	1
korporaals	33	33	29	20
manschappen beroeps	198	174	151	116
manschappen zeemilitie	134	129	85	80
totaal vlootpersoneel	127	113	89	71

Duidelijk blijkt hieruit dat onderofficieren en korporaals aanmerkelijk minder krijgstuuchtelijk bestraft worden dan manschappen. De daling van de straffrequentie doet zich bij alle vier categorieën voor. Opmerkelijk is nog dat de manschappen miliciens beduidend minder vaak met de tuchtrechter in aanraking komen dan de beroepsmanschappen.

TABEL 10B. RELATIEVE STRAFCIJFERS MARINIERS NAAR RANG EN DIENSTVERBAND 1961—1970

	1961	1964	1967	1970
onderofficieren	19	8	4	—
korporaals	40	43	76	—
manschappen beroeps	162	129	186	—
manschappen zeemilitie	132	152	174	—
totaal mariniers	115	113	140	112 à 130

Voor 1970 is geen onderverdeling gegeven, omdat de strafregisters van dat jaar van een grote kazerne niet tijdig binnenkwamen. Ook bij het korps mariniers is een duidelijk „rangeffect” aanwezig, hoewel minder groot dan bij het vlootpersoneel. Overigens vertonen de cijfers minder regelmaat dan bij het vlootpersoneel zoals ook in tabel 2. Dit is voor een deel toe te schrijven aan het feit dat het korps vrij klein is. Het beleid van één commandant kan daardoor de cijfers al vrij sterk beïnvloeden. Ook de geschiedenis van het korps in de onderzochte periode (Nieuw Guinea in 1961, vorming van de Antilliaanse militie in de daarop volgende jaren) zal invloed hebben op de cijfers.

TABEL 10C. RELATIEVE STRAFCIJFERS PERSONEEL KON. LUCHTMACHT NAAR RANG EN DIENSTVERBAND 1969—1970

		1969	1970
onderofficieren en korporaals	beroeps	12	7
	dienstplichtig	2	2
soldaten	beroeps	30	21
	dienstplichtig	40	33
totaal		21	15

Allereerst valt op dat de cijfers lager liggen dan bij de Kon. marine; voorts dat de dienstplichtige manschappen meer krijgstuuchtelijk bestraft worden dan de vrijwillig dienende manschappen, dit in tegenstelling tot de Kon. marine.

Opvallend zijn ook de lage cijfers van de dienstplichtige onderofficieren en korporaals. De daling van 1970 ten opzichte van 1969 is vrij gelijkmatig verdeeld over de verschillende categorieën.

Verklaring van de daling van de straffrequentie bij het vlootpersoneel en van verschil tussen vlootpersoneel en Kon. luchtmacht

De zeer grote verschillen in relatieve straffcijfers tussen de verschillende categorieën personeel vormen een gedeeltelijke verklaring voor de daling van het aantal straffen bij de vloot in de jaren zestig en voor het verschil tussen de vloot en de Kon. luchtmacht in 1970.

Uit cijfers uit de personeelsadministratie (zie bijlage 4) blijkt een daling van het percentage manschappen van de schepelingen in de jaren zestig. Alleen al op grond hiervan zou men een daling van het totaal aantal straffen verwachten. Overigens neemt het percentage miliciens onder manschappen de laatste jaren af. Deze factor zou in de richting van een hoger aantal straffen werken. Cijfermatig kan men de daling bij de vloot in de jaren zestig als volgt benaderen. Stel dat de onderscheiden categorieën van vlootpersoneel in 1970 dezelfde relatieve straffcijfers zouden hebben als in 1961, dan zou het totaal aantal straffen gelijk zijn aan 16.173, dat is 3.807 minder dan in 1961. In feite is het aantal in 1970 – 10.572 lager dan in 1961. Bijgevolg wordt 36% van de daling verklaard door wijziging in de omvang van verschillende categorieën personeel.

Op analoge wijze kan men de verschillen in straffrequentie bij de vloot en de Kon. luchtmacht in 1970 bekijken. Bij de Kon. luchtmacht vormen de manschappen 31% van de militairen, die geen officier zijn. Bij het vlootpersoneel is dit percentage 58%. Alleen al op grond hiervan zou men een lager aantal straffen verwachten bij de Kon. luchtmacht. Een cijfermatige benadering is hier minder zinvol vanwege geringere onderlinge vergelijkbaarheid van de categorieën personeel en de gegevens uit de personeelsadministratie. Overigens zijn de relatieve straffcijfers van dienstplichtige manschappen van het vlootpersoneel twee en halfmaal zo hoog als van de dienstplichtige soldaten bij de Kon. luchtmacht; bij de beroepsmanschappen van genoemde onderdelen zijn de verschillen nog groter, zoals blijkt uit een vergelijking van de tabellen 10a en 10c.

Strafoplegger bij de Kon. luchtmacht

Over de strafoplegger bij de Kon. luchtmacht kan nog vermeld worden dat deze in 98% van de gevallen de squadronscommandant, in 1% van de gevallen de basiscommandant en voor het overige de functionele chef van de gestrafte is.

Onderdeel

De veronderstelling ligt voor de hand dat de omvang en de aard van de werkzaamheden en taken van een onderdeel (eenheid) van invloed is op de wijze waarop de discipline gehandhaafd wordt en het tuchtrecht functioneert. Op dit punt dient het materiaal nauwkeuriger geanalyseerd te worden dan tot nog toe is gebeurd. Men kan o.a. verwachten dat a. relatief meer gestraft wordt bij een eenheid (schip, inrichting, squadron) naarmate deze groter is en b. minder gestraft wordt naarmate het gemiddelde functieniveau hoger ligt en de technologie complexer is. Deze veronderstellingen werden door middel van correlatierekening getoetst voor operatieve eenheden van de Kon. marine, die gedurende het gehele jaar 1970 in bedrijf waren en waarvan alle strafregisters verwerkt werden. Als indicator voor het gemiddelde functieniveau werd het percentage manschappen van de betreffende eenheid genomen. Uiteraard kan niet gewerkt worden met het relatieve strafcijfer van de totale bemanning, aangezien dit sterk correleert met het percentage manschappen. Daarom zijn de relatieve strafcijfers van de manschappen genomen.

TABEL 11. CORRELATIES TUSSEN OMVANG EENHEID (a), PERCENTAGE MANSCHAPPEN (b) EN RELATIEVE STRAFCIJFERS MANSCHAPPEN (c), BIJ OPERATIEVE EENHEDEN KM 1970 (N = 38)

	a	b	c
a	1.		
b	-.31	1.	
c	.00	.21	1.

R ac. b = .23. De correlatiecoëfficiënten zijn te laag om er conclusies op te baseren. Bij een groter aantal eenheden zou men er nog enige betekenis aan kunnen hechten. Ze geven wel de indruk dat de invloed van de variabele omvang van de eenheid op de relatieve strafcijfers als het ware gemaskeerd wordt door de negatieve correlatie tussen omvang van de eenheid en percentage manschappen.

Samenvatting

Men kan de gegevens in dit hoofdstuk als volgt samenvatten:

1. De relatieve strafcijfers hangen zeer sterk samen met rang in die zin dat manschappen veel frequenter met de tuchtrechter in aanraking komen dan onderofficieren en korporaals.
2. Bij de vloot worden dienstplichtige manschappen duidelijk minder gestraft dan beroepsmanschappen. Bij de Kon. luchtmacht worden juist de dienstplichtige manschappen meer krijgstuuchtelijk bestraft.
3. 36% van de daling van het totaal aantal straffen bij het vlootpersoneel in de jaren zestig kan verklaard worden uit veranderingen in de absolute en relatieve omvang van verschillende categorieën personeel.
4. Verschillen in totaal aantal straffen tussen het vlootpersoneel en de

Kon. luchtmacht in 1970 kunnen voor een deel verklaard worden uit verschillen in hiërarchische opbouw. Overigens lopen ook de relatieve strafcijfers van min of meer vergelijkbare categorieën van personeel bij de vloot en de Kon. luchtmacht sterk uiteen.

5. Bij de Kon. luchtmacht wordt 98% van de straffen opgelegd door de squadronscommandant.
6. Nader onderzoek is gewenst om verschillen in relatieve strafcijfers tussen eenheden te verklaren.

Hoofdstuk V. Betekenis van de onderzoeksresultaten

Een samenvatting van de onderzoeksresultaten kan hier achterwege blijven, omdat deze aan het eind van ieder hoofdstuk gegeven is. Wel zijn ter evaluatie van het onderzoek enige opmerkingen over de betekenis van de resultaten op hun plaats.

1. Men kan vaststellen dat het onderzoek feiten en cijfers heeft opgeleverd die een antwoord geven op de meeste vragen, waarop het een antwoord diende te geven (zie p. 132). Overigens blijft het onderzoek aan de oppervlakte, de resultaten maken een wat onsamenhangende indruk en roepen nogal wat vragen op. Met name de sterke daling van de straffrequentie, de relatieve teruggang van de arreststraffen bij de vloot en de verschillen tussen de onderzochte krijgsmachtonderdelen en tussen de relatieve strafcijfers van verschillende categorieën personeel konden uit het materiaal onvoldoende verklaard worden. Ongetwijfeld kunnen verdere bewerkingen van het materiaal nog nieuwe feiten aan het licht brengen, maar de beperkingen van het onderzoek zullen zich bij verdergaande analyse steeds scherper doen voelen.
2. Het onderzoek heeft op minstens tweeledige wijze bijgedragen tot de opzet van een nieuw registratiesysteem van krijgstuchtelijke bestraffingen. In de eerste plaats is een codeschema ontwikkeld, dat in de praktijk zijn bruikbaarheid heeft bewezen. Het schema zal op verschillende punten gewijzigd moeten worden, maar de ervaring ermee opgedaan is van belang. In de tweede plaats maakt het verrichte onderzoek iets zichtbaar van de mogelijkheden én de beperkingen van een nieuw registratiesysteem.
3. Het is ook duidelijk geworden dat een registratiesysteem gegevens zal opleveren die alleen geïnterpreteerd kunnen worden wanneer ze in verband worden gebracht met gegevens uit de personeelsadministratie. Mede in verband hiermede mag men verwachten dat een dergelijk systeem niet binnen een termijn van een jaar operationeel kan worden. Niet alleen zal de discussie over de doelstellingen en het te verwachten

- rendement grondig moeten zijn en dus geruime tijd in beslag nemen, doch ook de technische uitvoering zal gecompliceerd blijken.
4. Noodzakelijk is meer fundamenteel, theorievormend en -toetsend onderzoek te doen verrichten naar de functie van het tuchtrecht. Hierbij zou de vraag naar de effecten en neveneffecten van strafoplegging en van verschillende strafsoorten centraal moeten staan. Enig inzicht in samenhangen en causale verbanden is immers onmisbaar om de gegevens door registratie verkregen bij de beleidsvoering te kunnen betrekken.
-

STRAFRECHTSPRAAK**Hoog Militair Gerechtshof**

Sententie van 22 november 1972

President: Mr. Fikkert (wnd.); *Leden:* Generaals-majoor Coopmans, Bruinier en Lagerwerff (b.d.), (plv.), mr. van der Ven (plv.), schout-bij-nacht b.d. Bagchus (plv.);
Raadsman: Mr. K. Langelaar.

Opzettelijke ongehoorzaamheid.

Namens beklaagde worden de volgende weren aangevoerd:

(1) de dagvaarding zou nietig zijn wegens de daarin vervatte dubbelzinnige term „heeft geweigerd en/of opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen”; ten onrechte omdat zij al dan niet elkander uitsluitende alternatieven vermeldt voor de juridische waardering van de in die tenlastelegging opgenomen feitelijke gegevens;

(2) de tenlastelegging zou geen dienstbevel omschrijven, immers niet anders inhouden dan een aanmaning zich te houden aan een compagniesorder; ten onrechte omdat artikel 114 W.M.Sr. niet een beperking inhoudt voor het geval het bevel gegeven wordt tot verzekering van de nakoming van een reeds bestaande verplichting;

(3) het bevel zou geen dienstbevel zijn, aangezien beklaagde, door zich zolang verscholen te houden, zich heeft schuldig gemaakt aan overtreding van artikel 131 W.M.Sr.; ten onrechte, omdat indien door de ongehoorzaamheid tevens een ander strafbaar feit wordt gepleegd, daardoor de strafbaarheid voor ongehoorzaamheid niet wordt opgeheven.

(W.M.Sr. art. 114, 131; R.L. artikel 114a; W.Sr. art. 24, 68)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF

in de zaak van de Advocaat-Fiscaal bij het Hoog Militair Gerechtshof, appellant, tegen D.B., geboren 5 februari 1950, dpl.sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen;

Overwegende, dat het Hof zich met het vonnis, waarvan hoger beroep, niet kan verenigen, zodat dit moet worden vernietigd;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke „Landmacht, in elk geval als militair in de zin der wet, op of omstreeks „8 januari 1972 in de legerplaats Seedorf in de Bondsrepubliek Duitsland

„heeft geweigerd en/of opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan „het hem toen aldaar door zijn meerdere de eerste luitenant G. J. Sterk „gegeven dienstbevel mee te doen (deel te nemen) aan de parade op die „dag, hebbende hij beklaagde in voormelde hoedanigheid toen aldaar „opzettelijk naar aanleiding van voormeld bevel tegen voornoemde „meerdere gezegd: „Ik doe niet mee” en voorts opzettelijk voormeld be- „vel niet opgevolgd”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagdes raadsman de nietigheid van de inleidende dagvaarding heeft voorgedragen, daartoe stellend, zakelijk weergegeven, dat de telastlegging door het gebruik van de woorden „heeft geweigerd „en/of opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen” dubbelzinnig is, immers niet onderscheidt tussen de eerste twee door artikel 114, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht, strafbaar gestelde, wel te onderscheiden, gedragingen;

Overwegende, dat dit verweer geen doel treft, omdat niet is in te zien, dat een dagvaarding aan de bij artikel 114a, tweede lid, van de Rechtspleging bij de Land- en Luchtmacht op straffe van nietigheid gestelde eisen niet zou voldoen, wanneer de telastlegging alternatieve – al dan niet elkaar uitsluitende – mogelijkheden vermeldt voor de juridische waardering van de in die telastlegging opgenomen feitelijke gegevens;

Overwegende, dat het Hof deshalve het op nietigheid van de dagvaarding gedaan beroep verwerpt;

Overwegende, dat het Hof uit het vonnis, waarvan hoger beroep, overneemt de bewijsmiddelen;

Overwegende, dat het Hof op grond van de inhoud van vorenaangeduide bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke „Landmacht, op 8 januari 1972 in de legerplaats Seedorf in de Bondsrepubliek Duitsland heeft geweigerd te gehoorzamen aan het hem toen aldaar „door zijn meerdere, de eerste luitenant G. J. Sterk, gegeven dienstbevel „mee te doen (deel te nemen) aan de parade op die dag, hebbende hij, „beklaagde in voormelde hoedanigheid toen aldaar opzettelijk naar aan- „leiding van voormeld bevel tegen voornoemde meerdere gezegd: „Ik „„doe niet mee” en voorts opzettelijk voormeld bevel niet opgevolgd”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*opzettelijke ongehoorzaamheid*”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat door beklaagdes raadsman als verweer tegen het ten-

lastegelegde, voor zover het hierboven als bewezen is aangenomen is aangevoerd dat het aan beklagde gegeven bevel niet is een dienstbevel in de zin van artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht op grond dat:

1. het bevel niet anders inhield dan een aanmaning zich te houden aan een in de compagniesorder betreffende de parade voorgeschreven gedragslijn, krachtens welke order beklagde verplicht was aan de parade deel te nemen;

2. onder de in dat artikel bedoelde dienstbevelen niet kunnen vallen, die, tegen wier niet-nakoming reeds andere wetsbepalingen bijzonderlijk voorzien en beklagde doordat hij in stede van de aan hem gegeven opdracht te voldoen zich in de cantine heeft teruggetrokken en zich daar heeft verscholen tot de parade over was, zich heeft schuldig gemaakt aan het strafbare feit van artikel 131 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat het Hof dat verweer in beide onderdelen verwerpt en wel:

voor wat betreft het onderdeel sub 1, omdat – wat er zij van de vraag of de betreffende compagniesorder *aan beklagde* een bepaalde gedragslijn voorschreef – artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht niet inhoudt een beperking van de betekenis van het woord „dienstbevel” in dier voege dat daaronder niet is begrepen het bevel dat, zoals ten deze het geval, wordt gegeven tot verzekering van de nakoming door degene, die het bevel ontvangt, van een reeds op deze rustende verplichting; dat in de onderhavige zaak de bevelgever bevoegd was van beklagde de nakoming van die verplichting door het geven van daartoe strekkende bevelen te vorderen zoals hij heeft gedaan, nu hij als paradecommandant belast was met de uitvoering van de met betrekking tot de parade voor de compagnie waartoe beklagde behoorde gegeven orders en beklagde niet van deelneming aan die parade was vrijgesteld;

voor wat betreft het onderdeel sub 2, omdat aan dit onderdeel een feitelijk juiste grondslag ontbreekt, aangezien de uitdrukkelijke weigering van de beklagde om deel te nemen aan de parade uitsluit dat hij zich hetzij tersluik, hetzij door enig ander in artikel 131 van het Wetboek van Militair Strafrecht genoemd middel aan de vervulling van zijn verplichting tot deelneming aan de parade heeft onttrokken; dat – ware dit anders – in het geval dat door het nalaten te gehoorzamen aan een dienstbevel tevens een ander strafbaar feit wordt gepleegd, daardoor de strafbaarheid voor de gepleegde ongehoorzaamheid niet wordt opgeheven en de toepassing van artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht niet wordt uitgesloten;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde niet gebleken van feiten of omstandigheden, die beklagdes strafbaarheid zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat het Hof na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder

het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Gezien: . . . enz.;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan hoger beroep en opnieuw rechtdoende:
Verklaart beklaagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangeno-
men en gekwalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklaagde tot betaling van een geldboete van EENHON-
DERDVIJFTIG GULDEN met bepaling dat die geldboete bij gebreke van
betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van
VIJFTIEN DAGEN;

Verklaart niet bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste
gelegd dan hierboven uitdrukkelijk voor bewezen is verklaard en spreekt
hem mitsdien daarvan vrij.

NASCHRIFT

Terecht heeft het Hof de aangevoerde weren verworpen.

Behalve dat zulks vaste jurisprudentie is, verzet niets zich ertegen dat de steller van de tenlastelegging na deugdelijke feitelijke omschrijving van het voorval, aan de rechter de keuze laat om de twee grondvormen van opzettelijke ongehoorzaamheid: weigeren en opzettelijk nalaten, hetzij beide cumulatief bewezen te verklaren, hetzij alternatief een van beide voor bewezen te houden.

*Minder duidelijk is waarom het Hof, bewezen verklarende dat beklaagde tegen een meerdere heeft gezegd „Ik doe niet mee” (hetgeen een weigering oplevert) en voorts opzettelijk voornoemd bevel niet heeft opgevolgd (hetgeen een duidelijk geval van opzettelijk nalaten is) niet gekozen heeft voor „heeft geweigerd en opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen”. Het Hof heeft namelijk het tweede gedeelte van voormeld citaat uit de dagvaarding voor niet bewezen verklaard en heeft zich beperkt tot de vorm: „heeft ge-
„weigerd te gehoorzamen”.*

Ook de beide andere weren schijnen mij terecht te zijn verworpen. Een dienstbevel wordt er niet minder een dienstbevel om wanneer een meerdere een mindere gelast om onmiddellijk een ongeoorloofde gedraging te staken, terwijl het het prerogatief van de steller van een dagvaarding is om, wanneer een gedraging in meerdere strafbepalingen valt, daaruit te kiezen (met het risico dat artikel 68 W.Sr. de deur voor de andere delicten sluit) dan wel ze alle in de dagvaarding op te nemen, hetzij cumulatief, hetzij alternatief.

W.H.V.

**Arrondissementskrijgsraad Arnhem
tweede kamer 's-Hertogenbosch**

Vonnis van 22 november 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonels R. W. van der Molen en C. C. Wilhelm;
Raadsman: Majoor H. P. Hendrixx.

Opzettelijk wederrechtelijk een motorrijtuig, dat bij de krijgsmacht in gebruik was, van Tilburg naar Gilze-Rijen gebruikt en daarmede op de vliegbasis Gilze-Rijen gereden terwijl hij onder drankinvloed verkeerde. Militaire detentie van 2 weken en ontzegging rijbevoegdheid van 4 maanden.

(W.M.Sr. art. 162 en 164)

DE ARRONDISEMENTS KRIJGSRAAD ARNHEM, TWEDE KAMER
'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen A.P., geboren 12 april 1951, dpl.sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 27 juli 1972, terwijl hij als soldaat der 1e klasse „in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht „1. opzettelijk wederrechtelijk als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, dat bij de krijgsmacht in gebruik was, daarmede heeft gereden „van Tilburg naar de Vliegbasis Gilze-Rijen en aldus toen aldaar opzettelijk wederrechtelijk dat motorrijtuig heeft gebruikt, „2. te Gilze en Rijen als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig „daarmede heeft gereden over de voor het militair verkeer openstaande „weg, Korte Bosweg, op de Vliegbasis Gilze-Rijen, terwijl hij verkeerde „onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank, „dat hij niet in staat moest worden geacht het motorrijtuig naar behoren „te besturen”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard;

Sinds 6 september 1971 ben ik in werkelijke militaire dienst bij de Koninklijke Luchtmacht, en wel vanaf 1 april 1972 in de rang van soldaat der eerste klasse. Op 26 juli 1972 heb ik vanaf ongeveer 18.00 uur tot ongeveer 20.00 uur drie à vier flesjes pilsbier gedronken. Daarna heb ik in de Gevobar, genaamd de Kombi, op de Vliegbasis Gilze-Rijen nog eens vier à vijf glazen pils gedronken. Ik bleef in de Kombi tot omstreeks

21.45 uur, waarna ik samen met de mij bekende soldaat J. in de militaire Volkswagen, gekentekend LM-47-83, naar Tilburg ben gereden. Soldaat J. bestuurde toen die auto. We zijn toen gereden naar de bar „De Schouw” te Tilburg en in dit café heb ik nog eens twee à drie flesjes pilsbier gedronken. Vervolgens zijn wij naar mijn huis in Tilburg gegaan, waar J. en ik bleven tot 27 juli 1972, te omstreeks 01.00 uur. Toen namelijk zijn wij weer teruggegaan naar de Vliegbasis, terwijl ik als bestuurder van de genoemde militaire Volkswagen optrad. Om ongeveer 02.00 uur kwamen wij met de door mij bestuurde Volkswagen aan op de Vliegbasis Gilze-Rijen en, komende vanaf de hoofdpoot, ben ik toen de eerste weg naar rechts, de Korte Bosweg ingereden. Ik nam toen kennelijk de bocht te ruim, want ik ben toen met de Volkswagen tegen een boom gebotst. Toen ik als gemeld als bestuurder van genoemde Volkswagen die, naar ik wist, bij de Krijgsmacht in gebruik was, daarmee reed, had ik van niemand daartoe recht of toestemming gekregen. Achteraf bezien begrijp ik, dat het toen in feite niet verantwoord was om, na gemeld biergebruik, als bestuurder van een auto daarmee te gaan rijden.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal nr. P. 131/72, opgemaakt en gesloten te Gilze en Rijen op 18 augustus 1972 door Wilhelmus Baelemans, wachtmeester der eerste klasse der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Gilze-Rijen, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van J.J.:

Op 26 juli 1972 deed ik dienst als chauffeur-verpleger bij de Militaire Geneeskundige Dienst van de Vliegbasis Gilze-Rijen. Ik moest deze dienst verrichten tot 27 juli 1972, 08.00 uur. Te omstreeks 21.30 uur, die dag, ben ik naar de Kombi-bar gegaan. Aldaar was ook aanwezig de mij bekende soldaat der eerste klasse P. Op een gegeven moment vroeg P. of ik hem weg wilde brengen met het militaire motorvoertuig, gekentekend LM-47-83, merk Volkswagen, zijnde het dienstvoertuig van de Militaire Geneeskundige Dienst van de Vliegbasis Gilze-Rijen. Ik ben vervolgens als bestuurder van genoemd voertuig, met P. als passagier, naar Tilburg gereden. Ik wist, dat ik deze rit naar Tilburg niet mocht maken, en dat het motorvoertuig daarvoor niet mocht worden gebruikt. Te omstreeks 22.30 uur zijn we bij de woning van P. gearriveerd. Ik ben toen met P. naar binnen gegaan, en ik heb vervolgens vier flesjes pils bij hem gedronken. P. heeft thuis ook vier flesjes bier gedronken. Op 27 juli 1972, te omstreeks 01.30 uur, zijn P. en ik wederom met het genoemde militaire motorvoertuig, van Tilburg naar de Vliegbasis Gilze-Rijen gereden. Nu bestuurde P. het militaire motorvoertuig. Te omstreeks 02.00 uur zijn we op de Vliegbasis gearriveerd. P. bestuurde nog steeds het militaire motorvoertuig. Komende vanaf de hoofdpoot reed P. de Korte Bosweg in. In een bocht stuurde hij het voertuig kennelijk te veel naar links, want hij botste met het voertuig tegen een boom.

als verklaring van Johannes van der Veen, adjudant-onderofficier:
Ik ben hoofdverpleger van de Militaire Geneeskundige Dienst van de Vliegbasis Gilze-Rijen. Als zodanig ben ik verantwoordelijk voor de ten behoeve van de Militaire Geneeskundige Dienst verrichte diensten en belast met het commando over onder andere de soldaat der eerste klasse P. en de soldaat J. Nu u mij verklaart, dat P. en J. de afgelopen nacht met een militair motorvoertuig, gekentekend LM-47-83, merk Volkswagen, naar Tilburg en terug zijn gereden kan ik u zeggen, dat bedoelde personen daartoe van niemand recht of toestemming hebben gekregen.

als relaas van verbalisant:

Naar aanleiding van een ongeval, dat zich heeft voorgedaan op 27 juli 1972, te omstreeks 02.00 uur, op de voor het militair verkeer openstaande weg Korte Bosweg, op de Vliegbasis Gilze-Rijen, gemeente Gilze en Rijen, heb ik een onderzoek ingesteld. Bij dit onderzoek heb ik bevonden, dat bij gemeld ongeval was betrokken een vierwielige militaire personenauto, merk Volkswagen, gekentekend LM-47-83, bestuurd door A.P.

Op 27 juli 1972 te omstreeks 04.00 uur, verscheen voor mij voornoemde Volkswagenbestuurder. Ik rook toen, dat de adem van betrokkene riekte naar het inwendig gebruik van alcoholhoudende drank. Voorts constateerde ik, dat zijn ogen waterig en bloeddorpen waren, dat hij wankelde na omdraaien, dat hij enigszins met dubbele tong sprak en dat hij, zittende op een stoel, steeds in slaap viel. In verband met bovenstaande is van P. voornoemd op 27 juli 1972 te omstreeks 04.45 uur bloed afgenomen door J. de Kort, Eerste-Luitenant-arts van de Vliegbasis Gilze-Rijen, welk bloed op dezelfde dag naar het Gerechtelijk Laboratorium te 's-Gravenhage is verzonden voor onderzoek. Tevens is toen door mij, verbalisant, het aan P. afgegeven geldig rijbewijs ingevorderd. Terzake van de vraag, of opgemeld persoon gerechtigd was als bestuurder van eerdergenoemde militaire vierwielige personenauto daarmee te gaan rijden op 27 juli 1972, heb ik op die dag te Gilze en Rijen onder meer gehoord Johannes van der Veen, adjudant-onderofficier op de Vliegbasis Gilze-Rijen.

Overwegende, dat een ten processe aanwezige en aan beklaagde vertoond en voorgehouden rapport van het Gerechtelijk Laboratorium van het Ministerie van Justitie nr. 4973/72/X/d.d. 2 augustus 1972, opgemaakt en ondertekend door Dr. H. Jansen, apotheker aan genoemd laboratorium, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van relatant:

Op 28 juli 1972, ontvang ik een pakje per post van de Koninklijke Marechaussee Gilze-Rijen, inhoudende een blok, waarin: een buisje bloed en een buisje urine van A.P. en een ingevuld formulier. Volgens de gegevens, die op dit formulier waren vermeld was het bloed afgenomen door J. de Kort, arts te Tilburg, en was daarbij verontreiniging met reducerende stoffen (o.a. alcohol) volgens de verklaring van de bloedafnemer

vermeden.

ONDERZOEK: De bepaling van het alcoholgehalte geschiedde volgens de methode van Widmark.

De urine bevatte geen aceton, zodat de bij de bepaling gevonden zogenaamde reductiewaarde van het bloed geacht mag worden slechts van alcohol, die in het bloed aanwezig was, afkomstig te zijn. De reductiewaarde komt overeen met 1.30⁰/₀₀ aethylalcohol in het bloed.

In de $\pm 2\frac{1}{4}$ uur, verlopen tussen het tijdstip van het voorval en het afnemen van het bloed, verminderde het alcoholgehalte van het bloed met 0.22 tot 0.45, gemiddeld 0.33⁰/₀₀. De waarde van deze factoren is n.l. onderhevig aan geringe individuele verschillen. Op het tijdstip van het voorval was het alcoholgehalte van het bloed dus gelegen tussen de grenzen 1.52 tot 1.75 met een gemiddelde van 1.63⁰/₀₀.

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen – wordende genoemd rapport slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen en wordende elk bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde in de aanhef, sub 1 en 2 is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met uitzondering van de woorden: „of omstreeks” in de aanhef;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. *„Als aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon opzettelijk „wederrechtelijk enig motorrijtuig gebruiken, dat bij de krijgsmacht in „gebruik is”*,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 164 van het Wetboek van Militair Strafrecht,

2. *„Als aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon als bestuurder „van een motorrijtuig daarmede over enige voor het militair verkeer open„staande weg rijden, onder zodanige invloed van het gebruik van alcohol„houdende drank, dat hij niet in staat moet worden geacht het rijtuig naar „behoren te besturen”*,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 162 van het Wetboek van Militair Strafrecht,

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten, en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de krijgsraad, rekening houdend met het feit dat het aan beklagde afgegeven burgerrijbewijs sedert 27 juli 1972, ingevolge

artikel 27 van de Wegenverkeerswet, ingevorderd is geweest, op grond van het bewezenverklaarde en gekwalificeerde feit termen aanwezig acht beklaagde de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen te ontzeggen voor de duur van vier maanden;

(Volgt: veroordeling tot 2 weken militaire detentie en 4 maanden ontzegging rijbevoegdheid – *Red.*).

**Arrondissementskrijgsraad te Arnhem
tweede kamer 's-Hertogenbosch**

Vonnis van 22 november 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonels R. W. van der Molen en C. C. Wilhelm;

Raadsman: Majoor H. P. Hendrixx.

Als korporaal toelaten dat een soldaat opzettelijk wederrechtelijk met een bij de krijgsmacht in gebruik zijnd motorrijtuig reed van Gilze-Rijen naar Tilburg.

Twee weken militaire detentie, voorwaardelijk, proeftijd 1 jaar.

(W.M.Sr. art. 143)

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,
TWEDE KAMER 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen O.T.H., geboren 29 januari 1950, korporaal, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 26 juli 1972 te Gilze en Rijen, terwijl hij als „korporaal in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht, opzettelijk heeft toegelaten, dat zijn mindere, de soldaat J.J., „opzettelijk wederrechtelijk een vierwielig motorrijtuig, dat bij de krijgsmacht in gebruik was, heeft gebruikt om daarmee te rijden van de „Vliegbasis Gilze-Rijen naar Tilburg”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

Sinds 22 september 1969 ben ik in werkelijke militaire dienst bij de Koninklijke Luchtmacht en wel sinds 23 september 1970 in de rang van korporaal.

Op 26 juli 1972 had ik 's avonds dienst als verpleger in het gebouw van

de Militair Geneeskundige Dienst op de Vliegbasis Gilze-Rijen. Om ongeveer 22.45 uur die dag, heb ik toegelaten, dat de mij bekende soldaat der eerste klasse A.P. door de mij eveneens bekende soldaat J.J. met een militaire Volkswagen, naar ik later vernam gekentekend LM-47-83, vanaf de Vliegbasis naar huis in Tilburg werd gebracht. Ik wist toen, dat zulks verboden was, omdat J.J. daartoe geen toestemming had. Ik heb hen toen toch laten gaan met die Volkswagen, terwijl ik als militaire meerdere van genoemde soldaten had moeten optreden en J.J. had moeten beletten om zonder toestemming met de Volkswagen te gaan rijden.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal nr. P. 131/'72, opgemaakt en gesloten te Gilze en Rijen op 18 augustus 1972 door Wilhelmus Baelemans, wachtmeester der eerste klasse der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Gilze-Rijen, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van J.J.:

Op 26 juli 1972 deed ik dienst als chauffeur-verpleger bij de Militair Geneeskundige Dienst van de Vliegbasis Gilze-Rijen. Om ongeveer 21.30 uur die dag ben ik naar de bar, genaamd Kombi, gegaan, alwaar ook aanwezig was de mij bekende soldaat der eerste klasse P. Deze vroeg op zeker moment of ik hem weg wilde brengen naar Tilburg met het militaire motorvoertuig, merk Volkswagen, gekentekend LM-47-83, zijnde dit het dienstmotorvoertuig van de Militair Geneeskundige Dienst. Ik ben vervolgens inderdaad als bestuurder van genoemde personenauto daarmee gereden van de Vliegbasis Gilze-Rijen naar Tilburg, zulks terwijl ik wist, dat ik deze rit niet mocht maken. De auto mocht namelijk voor dergelijke doeleinden niet worden gebruikt. Toen ik bij de Militair Geneeskundige Dienst wegreed wist mijn militaire meerdere, de korporaal H., dat ik P. met de bewuste militaire Volkswagen naar Tilburg ging brengen.

als verklaring van Johannes van der Veen, adjudant-onderofficier:

Ik ben hoofdverpleger van de Militair Geneeskundige Dienst van de vliegbasis Gilze-Rijen te Gilze en Rijen. Als zodanig ben ik verantwoordelijk voor de ten behoeve van de Militair Geneeskundige Dienst verrichte diensten en belast met het commando over o.a. korporaal H., de soldaat der eerste klasse P. en de soldaat J. Nu u mij verklaart, dat P. en J. de afgelopen nacht met een militair motorvoertuig, gekentekend LM-47-83, merk Volkswagen, vanaf de Vliegbasis naar Tilburg en terug zijn gereden, kan ik u zeggen, dat bedoelde personen daartoe van niemand recht of toestemming hebben gekregen.

als relaas van verbalisant:

Terzake van de vraag of de soldaat J. op 27 juli 1972 gerechtigd was op te treden als bestuurder van een vierwielige militaire personenauto merk Volkswagen, gekentekend LM-47-83, heb ik op genoemde datum te Gilze en Rijen onder meer gehoord Johannes van der Veen, adjudant-onderofficier op de Vliegbasis Gilze-Rijen.;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „of omstreeks”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*Als militair opzettelijk toelaten dat een mindere een misdrijf pleegt*”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 143 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit, en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

(Volgt: 2 weken militaire detentie, voorwaardelijk, proeftijd 1 jaar – *Red.*).

Permanente krijgsraad Nederland voor de zeewacht te 's Gravenhage

Vonnis van 14 juni 1972

President: Mr. R. Prins (fgd.); *Leden:* J. A. J. M. van der Meulen, kapitein-luitenant ter zee vlieger; Mr. G. L. Lindner, kapitein-luitenant ter zee van administratie.

Raadsman: Luitenant ter zee der 2e klasse (o.c.) J. C. Gmelich Meijling.

Beklaagde, telegrafist der 2e klasse, had na overmatig biergebruik aan boord van Hr. Ms. Poolster, gemeerd in de haven van Saint-Nazaire, de barbier van dat schip met een dolkmes in de hartstreek gestoken waaraan het slachtoffer vrijwel onmiddellijk is overleden.

Primair tenlastegelegde doodslag niet bewezen; veroordeeld wegens toebrengen van zwaar lichamelijk letsel, de dood ten gevolge hebbende.

Verworpen het verweer van ontoerekeningsvatbaarheid omdat de Krijgsraad de gestelde „uitgesproken pathologische alcoholroes” niet overneemt. Wel verminderde toerekeningsvatbaarheid.

Veroordeling tot 6 maanden gevangenisstraf, onvoorwaardelijk en voorwaardelijke t.b.r. met een proeftijd van 3 jaar en bijzondere voorwaarden.

(W.M.Sr. art. 4*); W.Sr. art. 2, 37a en 302)

*) In het vonnis niet aangehaald — (*Red.*)

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT
TE 'S-GRAVENHAGE

in de zaak van de Fiscaal bij die krijgsraad, eiser, tegen N.V., telegrafist
2e klasse, geboren 5 maart 1953, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Gezien de dagvaarding d.d. 26 mei 1972, aan de voet van welk stuk
door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 6 februari 1972 aan boord van Hr. Ms. Pool-
ster, welke bodem toen lag afgemeerd in de haven van Saint-Nazaire
,(Frankrijk), opzettelijk Cornelis A. Pijl van het leven heeft beroofd,
,hebbende hij toen daar opzettelijk daartoe die Pijl met een dolkmes in de
,hartstreek, althans in het lichaam gestoken, waardoor die Pijl dodelijk
,werd getroffen;

„of, zo het vorenstaande niet tot zijn veroordeling mocht leiden:

„dat hij toen daar die Pijl opzettelijk zwaar lichamelijk letsel heeft toe-
,gebracht althans hem heeft mishandeld, hebbende hij toen daar opzettelijk
,daartoe die Pijl met een dolkmes in de hartstreek, althans in het lichaam
,gestoken, waardoor die Pijl een hartperforatie in ieder geval een steek-
,wond in de hartstreek bekwam, aan de gevolgen van welk letsel hij korte
,tijd later is overleden”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, ten aanzien van het beklaagde primair ten laste gelegde;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen be-
klaagde primair is ten laste gelegd, weshalve hij daarvan behoort te wor-
den vrijgesproken;

Overwegende, ten aanzien van het beklaagde subsidiair ten laste ge-
legde;

Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd, hebben verklaard:

N.V., oud 19 jaar als *beklaagde*:

dat hij op 6 februari 1972 als telegrafist der tweede klasse diende aan
boord van Hr. Ms. Poolster, welke bodem toen lag afgemeerd in de haven
van Saint-Nazaire (Frankrijk); dat hij toen, in de periode van ongeveer
11.15 uur tot ongeveer 14.30 uur, tien glazen bier heeft gedronken; dat
hij die dag vervolgens in de periode van 19.00 uur tot 22.30 uur, vijftien
glazen bier heeft gedronken; dat hij vervolgens voelde dat hij voldoende
bier op had en naar zijn hut ging om te gaan slapen; dat hij echter zijn
hut weer uitgegaan is en naar het dek is gegaan om een luchtje te schep-
pen; dat hij ongeveer een minuut of vijf aan dek is geweest; dat hij ver-
volgens weer terug is gegaan naar zijn hut, aldaar zijn kast heeft geopend
en daaruit zijn dolk met schede heeft gepakt, welke aan een riem was be-
vestigd; dat hij vervolgens deze riem met dolk en schede om zijn middel
heeft gedaan; dat hij zich kan herinneren dat hij toen zijn hut is uitgelo-
pen; dat hij zich kan herinneren dat hij schoenmaker Eijbergen tegenkwam
in de buurt van de zogenaamde „Kalverstraat” aan boord van Hr. Ms.

Poolster; dat hij zich kan herinneren dat deze zoiets riep van: „Hier „blijven” of „Blijf hier”; dat hij echter is doorgelopen en naar zijn hut is gegaan; dat hij bij het schijnsel van de lamp in zijn hut vervolgens zag dat zijn beide handen onder het bloed zaten; dat hij daarna naar de wasplaats is gelopen om zijn handen onder de kraan af te wassen; dat hij vervolgens weer naar zijn hut is gegaan, alwaar kort daarna de Onderofficier van Politie van Hr. Ms. Poolster, sergeant Hoogstraten, binnenkam, die hem opdracht gaf om zich aan te kleden en met deze mee te gaan; dat hij vervolgens met sergeant Hoogstraten naar de kajuit van de commandant van Hr. Ms. Poolster is gegaan; dat hij zich kan herinneren dat de commandant toen iets zei over: „mes steken”; dat hij thans niet meer weet wat hij toen gedacht heeft; dat hij even later door sergeant Hoogstraten naar een cel werd gebracht aan boord van Hr. Ms. Poolster;

Overwegende, dat een door de Officier-Commissaris bij de Permanente Krijgsraad Nederland voor de Zeemacht te 's-Gravenhage opgemaakt proces-verbaal, ddo. 4 april 1972, onder meer inhoudt, zakelijk gerelateerd, als aan deze Officier-Commissaris op genoemde datum onder ede afgelegde verklaring van

Fokko Jacob Eijbergen, schoenmaker der eerste klasse, als *getuige*:

dat op 6 februari 1972 Hr. Ms. Poolster lag afgemeerd in de haven van Saint-Nazaire in Frankrijk; dat hij omstreeks 23.30 uur op 6 februari 1972 naar de schoenmakerij ging; dat, toen hij de trap af was, hij in de „Kalverstraat”, ter hoogte van de kapsalon, een paar gymnastiekschoenen zag staan met ingetrapte contre-forts; dat die schoenen keurig naast elkaar onder de leidingen stonden welke daar lopen; dat hij toen geroezemoes hoorde komen uit de kapsalon; dat hij er toen ongeveer 2 meter van afstand; dat dit geroezemoes bestond uit gestommel en dat het net was of er iemand liep; dat hij licht zag komen door het geperforeerde intrapluijk in de deur van de kapsalon; dat hij toen bij zichzelf dacht: „De kapper is nog op” en de kapsalon wilde binnengaan; dat het normaal was dat de kapper op dat tijdstip nog op was; dat het wel vaker gebeurde dat hij dan nog even een praatje met de kapper ging maken; dat korporaal Pijl en hij goede vrienden van elkaar waren; dat, toen hij naar de deur van de kapsalon toeliep, hij een kreet hoorde komen uit de salon en hoorde dat dit de stem was van korporaal Pijl, roepende: „Wat doe je nou”; dat hij even later hoorde dat deze riep; „Niet doen”; dat de eerste woorden hem verbaasd in de oren klonken en dat de tweede uitroep vrij angstig klonk; dat beide uitlatingen niet overdreven luid werden geroepen; dat hij vrijwel direct daarna het geluid hoorde als van een lichaam, dat op de grond viel; dat het een zachte plof was; dat hij toen nieuwsgierig werd en wilde weten, wat er aan de hand was; dat hij vervolgens de deur trachtte te openen, doch voelde dat iemand de deur aan de binnenkant dicht hield; dat, omdat hij niets hoorde, hij nog krachtiger drukte om te proberen de deur toch open te krijgen; dat hij de deur toen op een kier open kreeg; dat, toen hij de deur

aldus open had, hij door die kier een stuk blote arm en een blote hand zag; dat hij in die hand het lemmet van een mes zag; dat de deur vrijwel direct daarna weer dicht geduwd werd; dat hij vervolgens op zijn knieën voor de deur van de kapsalon ging zitten; dat hij toen door het intrapluk in de deur in de salon kon kijken; dat hij toen de hem bekende korporaal Pijl op diens zijde in elkaar gedrongen, met zijn rug naar hem toe, in het midden van de salon op de grond zag liggen; dat hij voorts zag dat deze bewegingloos in een plas bloed lag en dat het bloed op de vloer spetterde; dat, op het moment dat hij korporaal Pijl in de salon zag liggen, hij zag dat deze was gekleed in een wit overhemd en een blauwe uniformbroek; dat hij voorts, toen hij door het luik keek, een paar blote benen zag van iemand, die tegen de binnenzijde van de deur stond; dat hij vervolgens is opgestaan en zich met kracht toegang tot de kapsalon heeft verschaft; dat, toen hij naar binnen keek, hij in een flits, links van zich, de hem bekende telegrafist V. zag staan; dat V. geheel naakt stond en om diens middel een koppel of riem droeg, met daaraan bevestigd een schede van een mes of dolk; dat er op dat moment geen anderen dan bedoelde V. en korporaal Pijl in de salon aanwezig waren; dat hij zag dat V. hem verwaasd stond aan te kijken en hoorde dat deze iets zei dat bij hem, Eijbergen, overkwam als: „Wegwezen” of iets dergelijks; dat hij vervolgens zag dat V. een blauw sportbroekje aantrok en hardlopend verdween; dat hij V. liet lopen aangezien hij bij zichzelf dacht: „Dat komt later wel in „orde”;

dat hij daarna twee stappen naar binnen deed en naar korporaal Pijl keek; dat hij toen zag dat, ter hoogte van diens borst, het bloed uit diens lichaam golfde; dat hij voorts, ter hoogte van de kappersstoel, de riem met de schede zag liggen, welke hij V. kort daarvoor had zien dragen; dat hij daarna onmiddellijk naar de onderofficier van de wacht belde, tegen wie hij zei, dat deze onmiddellijk de dokter moest sturen; dat hij daartoe de telefoon in de „Kalverstraat” gebruikte; dat, toen hij daarna weer naar Pijl keek, hij zag dat deze een paar stuiptrekkingen maakte; dat hij toen niet wist wat te doen en vond dat het erg lang duurde voordat er iemand kwam; dat even later ziekenverpleger Keuter kwam, waarna zij samen de kapsalon zijn ingegaan;

Overwegende, dat een door de officier-commissaris bij de Permanente Krijgsraad Nederland voor de Zeemacht te 's-Gravenhage opgemaakt proces-verbaal, ddo. 27 maart 1972, onder meer inhoudt, zakelijk gereleerd, als aan deze officier-commissaris op genoemde datum onder ede afgelegde verklaring van:

Willem Eduard Bielders, als getuige:

dat hij sedert 8 oktober 1971 commandant van Hr. Ms. Poolster is; dat dit schip op 6 februari 1972 lag afgemeerd in de haven van Saint-Nazaire in Frankrijk; dat hij omstreeks 23.30 uur, op 6 februari 1972, in zijn kajuit werd gewekt en hoorde dat even tevoren korporaal-barbier

C. A. Pijl hevig bloedend en waarschijnlijk al overleden was aangetroffen in de kapsalon aan boord; dat hij daarna naar de kapsalon is gegaan; dat hij aldaar de hem bekende korporaal Pijl op de grond op diens rug zag liggen, badend in diens bloed; dat de vloer van de kapsalon onder het bloed zat; dat hem vervolgens door de ter plaatse aanwezige ziekenverpleger, genaamd Keuter, werd medegedeeld dat Pijl reeds was overleden; dat de eveneens ter plaatse aanwezige onderofficier van politie, sergeant Hoogstraaten, hem vervolgens vertelde dat de vermoedelijke dader telegrafist V. was, daar schoenmaker Eijbergen had gezien, dat V. met een mes in de kapsalon had gestaan en deze daar ook uit had zien weglopen, terwijl Pijl bloedend op de grond lag; dat hij vervolgens sergeant Hoogstraaten opdracht gaf om V. te zoeken en bij hem te brengen; dat hij tevens opdracht gaf niets in de kapsalon te veranderen, daar hij een ernstig misdrijf vermoedde; dat hij daarna is teruggegaan naar zijn kajuit; dat men hem na ongeveer 10 minuten meldde dat V. stond aangetreden bij de kajuit; dat het toen omstreeks 23.50 uur was; dat hij vervolgens zag dat V. in de houding stond, met sergeant Hoogstraaten naast zich; dat zijn eerste indruk van V. was, dat deze er rustig en beheerst bij stond; dat hij vervolgens in de kajuit met V. een gesprek onder vier ogen had; dat hij toen aan deze vroeg: „Heb jij korporaal Pijl gestoken?"; dat V. toen knikte en daaraan toevoegde: „Hij is toch niet dood, commandant?"; dat hij deze toen vroeg „Waarom heb je dat in godsnaam gedaan?"; dat V. toen antwoordde: „Ik weet het niet, commandant?"; dat hij even later V. arrest heeft aangezegd, te ondergaan in de vorm van streng arrest;

Overwegende, dat een op ambtseed respectievelijk ambtsbelofte opgemaakt proces-verbaal no. 1L/1972, van de Recherche der Koninklijke Marine, gesloten op 10 februari 1972 en opgemaakt door H. Lassche, eerste verbalisant en W. Cappon, tweede verbalisant, respectievelijk sergeant-majoor en sergeant van speciale diensten, rechercheur der Koninklijke Marine, beiden onbezoldigd ambtenaar van het Korps Rijkspolitie, zakelijk onder meer inhoudt:

1. als *relaas van verbalisanten*:

dat zij op 7 februari 1972 vernamen dat korporaal-barbier Cornelis Antonius Pijl, in diens kapsalon aan boord van Hr. Ms. Poolster, terwijl dat schip toen lag afgemeerd in de haven van Saint-Nazaire in Frankrijk, was neergestoken met een dolkmes en tengevolge daarvan was overleden; dat zij vervolgens op 8 februari 1972, omstreeks 09.00 uur, aan boord van Hr. Ms. Poolster arriveerden; dat zij aldaar spraken met Hendrik Leonard Bernard Mahieu, luitenant ter zee van administratie der eerste klasse; dat luitenant ter zee Mahieu hen vervolgens onder meer overhandigde: een groot bebloed dolkmes (lengte lemmet 17 centimeter, lengte heft 10 centimeter);

een paar blauwe gymnastiekschoenen met ingetrapte contre-forts;
een blauwe matrozenriem met daarop vermeld het marinenummer van

V. en een aan die riem bevestigde schede, bestemd voor eerderbedoeld dolkmes,

welke voorwerpen zij hebben veilig gesteld;

dat zij zich vervolgens in gezelschap van luitenant ter zee Mahieu naar de vries- of koelcel aan boord van Hr. Ms. Poolster hebben begeven; dat zij in deze cel op een brancard, gewikkeld in een laken en een kleed, in een blauw gestreepte pyjama het lijk zagen liggen van een man; dat luitenant ter zee Mahieu hen mededeelde dat dat het lijk was van de aan deze bekende korporaal-barbier Pijl; dat zij vervolgens dat lijk toonden aan de aspirant-reserveofficier arts Ebel Jan van Brederode, scheepsarts aan boord van Hr. Ms. Poolster; dat deze vervolgens verklaarde dat het hem getoonde lijk dat van de hem bekende korporaal Pijl was; dat zij het stoffelijk overschot van Pijl, voornoemd, daarna inbeslaggenomen hebben; dat bedoeld stoffelijk overschot even later werd overgebracht naar de ziekenboeg van Hr. Ms. Poolster; dat aldaar op hun verzoek de arts de pleister heeft verwijderd van de aan het slachtoffer toegebrachte steekwond; dat zij zagen dat die steekwond was toegebracht in de hartstreek; dat zij vervolgens de breedte van de wond hebben opgemeten; dat deze breedte 3,5 centimeter bedroeg; dat hen na meting bleek dat de breedte van het lemmet van het veilig gestelde dolkmes eveneens 3,5 centimeter bedroeg; dat het slachtoffer later voor sectie werd overgebracht naar het lijkenhuis van het gemeenteziekenhuis Parkzicht te Den Helder; dat zij het lijk van Pijl op 10 februari 1972, ten 11.15 uur, hebben overgedragen aan dokter J. Zeldenrust, gerechtelijk anatoom patholoog bij het Ministerie van Justitie;

dat zij zich op 8 februari 1972 in gezelschap van luitenant ter zee Mahieu, voornoemd, hebben begeven naar de kapsalon, welke zich aan boord van genoemd schip in compartiment 4 J 40 bevindt en is genummerd: 4 J 3013; dat zij zagen dat bedoelde kapsalon was verzegeld; dat de zegels vervolgens door luitenant ter zee Mahieu, voornoemd, werden verbroken, waarna deze de deur van het slot deed; dat zij vervolgens op de grond van bedoelde salon, welke zich niet in een wanordelijke staat bevond, een grote, gedeeltelijk gestolde plas bloed zagen liggen; dat zij daarin enkele kledingstukken zagen liggen, te weten: een met bloed doordrenkte uniformbroek, een met bloed doordrenkt wit overhemd en onderhemd, alsmede een onderbroek, schoenen en sokken; dat zij genoemde, met bloed doordrenkte, kledingstukken, met uitzondering van de uniformbroek en voorts een met bloed doordrenkte handdoek, hebben veilig gesteld; dat zij van bedoeld compartiment 4 J 30 en in het bijzonder van de kapsalon, een situatieschets hebben laten maken, welke als bijlage bij bovenvermeld proces-verbaal werd gevoegd;

dat vervolgens sergeant Hoogstraaten hen de sleutels van de kasten van telegrafist V. overhandigde; dat zij vervolgens in één der kasten van een blauw sportbroekje aantreffen; dat zij op bedoeld broekje vlek-

ken zagen, welke op bloed geleken; dat zij vervolgens bedoeld broekje veilig hebben gesteld; dat zij, nadat zij alle bovengenoemde door hen veilig gestelde voorwerpen inbeslaggenomen hadden, de in de kapsalon aangetroffen en vervolgens inbeslaggenomen kleding van Pijl, het in de kast van verdachte aangetroffen sportbroekje, alsmede bedoeld dolkmes, voor onderzoek hebben overgedragen aan dokter Zeldenrust, vernoemd;

2. als op 8 februari 1972 aan verbalisanten afgelegde verklaring van *Hendrik Leonard Bernard Mahieu*, luitenant ter zee van administratie der eerste klasse:

dat hij op 7 februari 1972, kort na middernacht, in opdracht van de commandant van Hr. Ms. Poolster, de Franse Justitie heeft gewaarshuwd; dat experts van de Franse politie vrij spoedig daarna aan boord kwamen en foto's hebben genomen van de plaats van het misdrijf en de toestand aldaar, zoals deze door hen werd aangetroffen; dat daarna het lijk van korporaals Pijl naar de ziekenboeg werd vervoerd en na aldaar te zijn gewassen en afgelegd, werd geplaatst in de vrieskast van Hr. Ms. Poolster; dat hij, nadat het lijk aldaar was weggehaald, de kapsalon heeft verzegeld; dat hij 's-ochtends de zegels van de kapsalon weer heeft verbroken om die voorwerpen veilig te stellen, die van belang konden zijn voor het onderzoek, te weten:

een groot bebloed dolkmes, een blauwe riem, waarop het marinenummer van V. stond vermeld, een aan die riem bevestigde schede, bestemd voor bedoeld dolkmes en een paar blauwe gymnastiekschoenen; dat hij daarna de kapsalon weer heeft afgesloten en verzegeld;

Overwegende, dat een op ambtseed, respectievelijk ambtsbelofte, opgemaakt proces-verbaal no. 2 L/1972 van de Recherche der Koninklijke Marine, gesloten op 21 februari 1972 en opgemaakt door H. Lassche, eerste verbalisant en W. Cappon, tweede verbalisant, respectievelijk sergeant-majoor en sergeant van speciale diensten-rechercheur der Koninklijke Marine, beiden onbezoldigd ambtenaar van het Korps Rijkspolitie, zakelijk onder meer inhoudt:

1. als op of omstreeks 8 februari 1972 aan verbalisanten afgelegde verklaring van:

Lambertus Hendricus Keuter, ziekenverpleger der eerste klasse:

dat hij sinds 18 januari 1971 geplaatst is aan boord van Hr. Ms. Poolster en aldaar tewerkgesteld is in de ziekenboeg; dat hij op 6 februari 1972, omstreeks 23.45 uur, toen hij zich bevond in de ziekenboeg, telefonisch het verzoek kreeg om naar de kapsalon te komen, omdat daar iets was gebeurd; dat hij vervolgens van de ziekenboeg naar de „Kalverstraat” rende en aldaar schoenmaker Eijbergen zag staan, welke tegen hem zei: „De baas-kapper is neergestoken” dat hij vervolgens in de kapsalon de hem bekende korporaals Pijl op de grond zag liggen in een plas bloed; dat Pijl op diens buik lag; dat hij vervolgens een handdoek heeft gepakt

en deze heeft gedrukt tegen de plaats waar hij meende dat de wond zat, ter hoogte van de hartstreek; dat, nadat Pijl was gekeerd en nadat hij diens overhemd en hemd had losgesneden, hij zag dat Pijl een wond had van ongeveer 3 centimeter breed, ter hoogte van de hartstreek, waaruit geen bloed meer kwam doch waarop wel wat bloedstolsels lagen; dat hij toen van mening was dat Pijl reeds was overleden, aangezien deze geen tekenen van leven meer gaf; dat, toen hij vervolgens om zich heen keek, hij een groot bebloed dolkmes naast de wasbak in de kapsalon zag liggen; dat hij voorts op de grond van de salon, vóór de deur, een blauwe matrozenriem met daaraan bevestigd een lederen schede zag liggen;

dat, nadat de dokter ter plaatse was verschenen en de dood van Pijl had geconstateerd, zij het lijk van Pijl naar de ziekenboeg hebben gebracht en vervolgens hebben afgelegd;

2. als op of omstreeks 8 februari 1972 aan verbalisanten afgelegde verklaring van *Ebel Jan van Brederode*, luitenant ter zee arts der tweede klasse Koninklijke Marine Reserve:

dat hij sinds 13 januari 1972 is geplaatst aan boord van Hr. Ms. Poolster als scheepsarts; dat, toen hij op 6 februari 1972, om 23.55 uur, aan boord van genoemd schip kwam, hij werd gewaarschuwd dat er een ernstig geval was; dat hij zich vervolgens begaf naar de werkhut van de barbier; dat hij aldaar korporaal Pijl aantrof, liggend op diens rug, badend in een grote plas bloed; dat diens pupillen wijd en licht stijf waren; dat deze niet meer ademde en dat er geen hartactie meer te voelen of te horen was; dat, toen hij een bebloede handdoek van diens borst had verwijderd, hij een steekwond zag van ongeveer 3 centimeter in de vierde intercostaal ruimte links, welke, aan de wondvlakken te zien, van voren schuin naar beneden richting rug liep; dat er geen bloed meer uit die wond kwam; dat het hem toen duidelijk was dat Pijl was overleden; dat zij, nadat Franse politiemensen een onderzoek ter plaatse hadden verricht, vervolgens de kleren van het lichaam van Pijl hebben geknipt en diens broek hebben uitgetrokken; dat zij die kleren in de werkhut van de barbier hebben achtergelaten en het lichaam hebben getransporteerd naar de ziekenboeg; dat er geen medische ingreep aan bedoeld lichaam is verricht;

3. als *relaas van verbalisanten*:

dat zij, in aansluiting op proces-verbaal no. 1/L/1972 van de Recherche der Koninklijke Marine, aan boord van Hr. Ms. Poolster een nader onderzoek hebben ingesteld; dat zij de door hen inbeslaggenomen voorwerpen, te weten:

de riem met messchede, gymnastiekschoenen, dolkmes en sportbroekje, toonden aan schoenmaker der eerste klasse Fokko Jacob Eijbergen; dat deze vervolgens aan hen verklaarde: „de riem met messchede en de gymnastiekschoenen zijn dezelfde als genoemd in mijn verklaring; het lemmet van de dolk, die u mij toont, herken ik aan de vorm van de gebogen bovenzijde; het is hetzelfde mes dat V. in zijn hand gehad moet hebben

„in de salon; het blauwe sportbroekje is soortgelijk aan dat wat V. aan „trok in de salon”;

dat zij hierna de inbeslaggenomen voorwerpen, te weten:

het bebloede dolkmes en de blauwe riem met schede, toonden aan ziekenverpleger der eerste klasse Lambertus Hendricus Keuter; dat deze vervolgens aan hen verklaarde: „het dolkmes, dat u mij toont, is hetzelfde „als bedoeld in mijn verklaring; de riem met schede die u mij toont, zijn „dezelfde als genoemd in mijn verklaring; ik weet dat in die riem een „nummer staat”;

dat zij de inbeslaggenomen voorwerpen, te weten:

riem met messchede, gymnastiekschoenen, dolkmes en sportbroekje, aan verdachte V. toonden; dat deze vervolgens tegenover hen verklaarde: „de voorwerpen die u mij toont herken ik als mijn eigendom”;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezig bescheid, zijnde een getekende situatieschets van compartiment 4 J 30 aan boord van Hr. Ms. Poolster, welke als bijlage, zoals door verbalisanten vermeld, is gevoegd bij proces-verbaal no. 1 L/1972 van de Recherche der Koninklijke Marine, blijkt dat de zich in compartiment 4 J 30 van Hr. Ms. Poolster bevindende kapsalon slechts één uitgang heeft, welke kan worden afgesloten met een deur en welke toegang geeft tot een gang, de zogenaamde „Kalverstraat”;

Overwegende, dat een ambtsedig rapport no. 72045/ZO22 van het Gerechtelijk Geneeskundig Laboratorium van het Ministerie van Justitie dd. 16 februari 1972, opgemaakt door Dr. J. Zeldenrust, arts en patholoog-anatoom te 's-Gravenhage, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van Dr. Zeldenrust, voornoemd:

dat hij op 10 februari 1972, ingevolge mondelinge opdracht van de Officier van Justitie te Alkmaar, namens de Fiscaal van de Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage, als beëdigd deskundige, in het ziekenhuis Parkzicht te Den Helder de uit- en inwendige schouwing heeft verricht van het lijk van *Cornelis Antonius Pijl*, geboren te Hoogland (Utrecht) op 9 maart 1927, koporaal-barbier met marinenummer 16997, overleden aan boord van Hr. Ms. Poolster op 6 februari 1972, teneinde na te gaan de oorzaak van diens dood en hetgeen verder van belang mocht blijken; dat het lijk van C. A. Pijl voornoemd, hem werd aangewezen en overhandigd door H. Lassche, sergeant-majoor van speciale diensten-rechercheur bij de Koninklijke Marine te Den Helder;

dat er een grote steekwonding links vóór in de borstbeenstreek was en een klieving van het borstbeen ter hoogte van het kraakbeen van de linker vierde rib, welke toegang gaf tot een steekkanaal dat verliep: door de borstwand, tweemaal door het hartzakje: vóór en links onder en dat tussen de genoemde perforaties het hart was geperforeerd van rechts vóór naar links achter; dat bedoeld steekkanaal in het lichaam verliep van boven naar beneden en tegelijk naar achter, d.w.z. enigszins rugwaarts; dat het intreden van de dood het gevolg is van het oplopen van de gebleken steek-

verwonding van het hart (uit- en inwendig bloedverlies); dat er geen lichamelijke afwijkingen waren welke van betekenis kunnen zijn geweest voor de dodelijke afloop van de opgelopen steekverwonding; dat de gebleken steekverwonding, gelet op de afmetingen van een door verbalisant getoond groot bebloed mes en van de wonden, met het getoonde mes zijn toegebracht; dat het perforeren van een deel van het harde borstbeen een zekere mate van krachtstoepassing vereist; dat het mogelijk is dat het slachtoffer, na te zijn gestoken, nog enige woorden heeft gesproken; dat de mogelijkheid van het verrichten van eventuele handelingen na het oplopen van de steekverwonding, gezien de grote perforaties van het hart, zeer beperkt is te achten; dat van verbalisant in ontvangst genomen werden: de kleding van overledene, een sportbroekje van verdachte V. en een bebloed mes; dat genoemde goederen alsmede een bloedmonster voor onderzoek ter beschikking werden gesteld van het gerechtelijk natuurwetenschappelijk laboratorium te 's-Gravenhage op 10 februari 1972;

Overwegende, dat een ambtsedig rapport nr. 1110/72/I, ddo. 29 februari 1972, opgemaakt door Dr. H. Jansen, apotheker aan het gerechtelijk laboratorium van het ministerie van justitie te 's-Gravenhage, zakelijk onder meer inhoudt:

dat zij op 10 februari 1972 van de gerechtelijk deskundige, de patholoog-anatoom Dr. J. Zeldenrust, ontving:

- a. een dolkmes,
- b. een broekje van verdachte V.
- c. een monster bloed van het slachtoffer C. A. Pijl,
- d. bebloede kleding van C. A. Pijl en een handdoek;

dat op het lemmet van het dolkmes en op het broekje van V. de aanwezigheid van mensenbloed, indien althans apenbloed uitgesloten geacht kan worden, met zekerheid kon worden vastgesteld; dat het bloed op het mes zich gedroeg alsof het afkomstig was van iemand met de bloedgroep A-anti-B; dat C. A. Pijl behoorde tot de bloedgroep A-anti-B; dat in het bloed gekleefd zich witte katoenvezels bevonden; dat het overhemd en het hemd van C. A. Pijl bestond uit witte katoen; dat gezien de resultaten van dit onderzoek het bloed op het mes van C. A. Pijl afkomstig kan zijn; dat het bloed op het broekje van verdachte van iemand met de bloedgroep A-anti-B afkomstig kan zijn;

Overwegende, dat de Krijgsraad, door de inhoud van voorschreven bewijsmiddelen, wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen beklaagde subsidiair is ten laste gelegd, met dien verstande dat als bewezen wordt aangenomen:

„dat hij op 6 februari 1972 aan boord van Hr. Ms. Poolster, welke „bodem toen lag afgemeerd in de haven van Saint-Nazaire (Frankrijk), „Cornelis A. Pijl opzettelijk zwaar lichamenlijk letsel heeft toegebracht, „hebbende hij toen daar opzettelijk daartoe die Pijl met een dolkmes „in de hartstreek, althans in het lichaam gestoken, waardoor die Pijl een

„hartperforatie, in ieder geval een steekwond in de hartstreek bekwam, „aan de gevolgen van welk letsel hij korte tijd later is overleden”;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde subsidiair meer of anders is ten laste gelegd, weshalve hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat het bewezen verklaarde dient te worden gekwalificeerd als:

„*zware mishandeling, de dood tengevolge hebbende*”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 302, lid 1 juncto lid 2 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat de raadsman namens beklagde heeft aangevoerd dat beklagde niet strafbaar is en behoort te worden vrijgesproken, aangezien het begane feit beklagde wegens ziekelijke storing van diens geestvermogens niet kan worden toegerekend, nu de conclusie van een door Dr. H. Havinga, zenuwarts te Voorburg, op 25 april 1972 opgemaakt rapport betreffende de geestvermogens van beklagde, onder meer luidt:

„dat er bij beklagde tijdens het begaan van het feit, naast een gebrekkige ontwikkeling der geestvermogens, aanwezig was een ziekelijke „stoornis der geestvermogens in de zin van een uitzonderingstoestand, „gekenmerkt door het volledig wegvallen van de regulerende functies „en de zin voor en begrip van de realiteit: dat er een sterk gedaald en „vernauwd bewustzijnsniveau was, het geheel ook te betitelen als een uitgesproken pathologische alcoholroes; dat bovengenoemde factoren „opheffend werkten op de geschiktheid om de feitelijke strekking en het „ongeoorloofde van het begane feit te beseffen; dat bovengenoemde „factoren eveneens opheffend werkten op de mogelijkheid tot wilsbepaling, zodat beklagde tijdens het begaan van het feit als volledig ontoerekenbaar moet worden beschouwd”;

Overwegende, te dien aanzien;

Overwegende, dat de krijgsraad bovenaangehaalde conclusie uit genoemd over beklagde opgemaakt psychiatrisch rapport: „dat beklagde „tijdens het begaan van het feit als volledig ontoerekenbaar moet worden „beschouwd” niet tot de zijne kan maken, nu het de krijgsraad niet aannemelijk voorkomt dat beklagde tijdens het begaan van het feit heeft gehandeld in een „uitgesproken pathologische alcoholroes”; dat bovenaangehaald beroep van beklagdes raadsman deswege moet worden verworpen;

Overwegende, dat de krijgsraad evenwel van oordeel is, dat de bij het psychiatrische onderzoek blijkens het terzake uitgebrachte rapport geconstateerde neiging van beklagde tot overmatig gebruik van alcoholhoudende dranken, welke een gevaar voor hemzelf en zijn omgeving oplevert, nu hij onder invloed van zodanige dranken tot een zeer afwijkend agressief gedrag komt, berust op een deficiëntie in beklagdes persoonlijkheidsstructuur, zoals eveneens in het psychiatrische rapport is

weergegeven, zodat beklaagde op dien grond voor dit gedrag en het onderhavige door hem gepleegde feit verminderd toerekeningsvatbaar is;

Overwegende, dat beklaagde derhalve strafbaar is, doch op grond van ziekelijke storing van zijn geestvermogens tevens ter beschikking van de Regering moet worden gesteld teneinde van harentwege te worden verpleegd, nu het belang van de openbare orde dat bepaaldelijk vordert;

dat er evenwel termen zijn de maatregel van ter beschikkingstelling – onder bepaalde voorwaarden – vooralsnog niet ten uitvoer te leggen, terwijl het militaire belang zich daartegen niet verzet;

Overwegende, dat de krijgsraad, gelet op de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het is begaan, in aanmerking genomen dat niet gebleken is dat beklaagde eerder terzake van misdrijf of overtreding werd veroordeeld, van oordeel is, dat hieronder genoemde straf, bijkomende straf en maatregel moet worden opgelegd;

Overwegende, dat beklaagde, zoals uit de dispositie van de krijgsraad, ddo. 17 mei 1972, blijkt, zich sedert 7 februari 1972 in voorlopig arrest heeft bevonden, in welk arrest hij zich ook thans nog bevindt;

(Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van ZES MAANDEN, met bepaling dat de tijd, door de veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak sinds 7 februari 1972 in voorarrest doorgebracht, geheel in mindering zal worden gebracht bij de uitvoering van deze straf, zomede terbeschikkingstelling van de Regering, met bevel, dat deze maatregel niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij later anders mocht worden gelast op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een proeftijd van DRIE JAREN heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit, of gedurende die proeftijd zich op andere wijze heeft misdragen, dan wel niet heeft nageleefd de hem hierbij te stellen bijzondere voorwaarden, hierin bestaande, dat hij zich:

a. gedurende de proeftijd zal gedragen naar de aanwijzingen hem te geven door de Dr. F. S. Meijersvereniging – Heemraadsingel 206 – te Rotterdam, indien, zolang en zovaak deze instelling zulks noodzakelijk acht;

b. gedurende de proeftijd zal stellen onder behandeling van een door deze instelling aan te wijzen zenuwarts en onder diens behandeling zal blijven, indien, zolang en zovaak dit door bedoelde zenuwarts noodzakelijk wordt geacht;

c. indien, zolang en zovaak genoemde instelling zulks noodzakelijk acht, zal doen opnemen in een door genoemde instelling aan te wijzen inrichting om een behandeling als onder b. genoemd te ondergaan;

d. indien de hem behandelend arts zulks noodzakelijk acht, zal onderwerpen aan een espéral-implantatie of soortgelijke medische behandeling;

verbeurdverklaring van het blijkens proces-verbaal no. 1L/1972 van de Recherche der Koninklijke Marine inbeslaggenomen dolkmes, met behulp waarvan het misdrijf is begaan;

bepaling dat het bestaande arrest waarin de veroordeelde zich thans nog bevindt, hangende de tenuitvoerlegging van bovengenoemd vonnis, zal worden gehandhaafd;

vrijspraak van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd dan als bewezen wordt aangenomen — *Red.*).

Permanente Krijgsraad Nederland voor de zeemacht te 's-Gravenhage

Vonnis van 22 november 1972

President: Mr. R. Prins (fgd.); *Leden:* J. A. J. M. van der Meulen, kapitein-luitenant ter zee vlieger en A. J. Romijn, luitenant-kolonel der mariniers;

Raadsman: Luitenant ter zee (S.D.) 3 KMR Mr. P. J. Trijelaar.

Opzettelijk een meerdere beledigen („Jullie marechaussees zijn onderwereldfiguren en kuttebalen”) en met enig kwaad bedreigen („Ik sla jullie hersens in elkaar”); feitelijke insubordinatie (slaan en trekken in tegenovergestelde richting); voorts zaakbeschadiging (het met een tafel stukslaan van de ruiten van het arrestantenlokaal).

(W.M.Sr. art. 108, 117; W.Sr. art. 350)

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT
TE 'S-GRAVENHAGE

in de zaak van de Fiscaal bij die krijgsraad, eiser, tegen J. L., geboren 8 mei 1951, magazijnbeheerder der eerste klasse, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Gezien de dagvaarding d.d. 9 oktober 1972 aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklagde wordt ten laste gelegd:

„1e. dat hij op of omstreeks 2 juni 1972, te Katwijk, dienende als „magazijnbeheerder der eerste klasse bij de Zeemacht, opzettelijk zijn „meerdere(n), de wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, W. J. C. Zuurveld en/of de marechaussee der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, A. van Vuren, in diens (hun) tegenwoordigheid, „mondeling heeft beledigd en/of met enig kwaad bedreigd en/of heeft „uitgescholden, hebbende hij alstoen aldaar genoemde meerdere(n) wil- „lens en wetens de volgende of nagenoeg de volgende woorden toege- „voegd: „Jullie marechaussees zijn onderwereldfiguren en kuttebalen. „„Ik moet maandag door jullie viezerikken voor de krijgsraad komen. „„Ik sla jullie hersens in elkaar en ga niet meer de cel in”;

„2e. dat hij op of omstreeks 2 juni 1972, te Katwijk, dienende als ma-

„gazijnbeheerder der eerste klasse bij de Zeemacht, toen zijn meerderen, „de wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, W. J. C. Zuurveld en de marechaussee der eerste klasse der Koninklijke Marechaussee, A. van Vuren, hem ter ontzuivering wilden insluiten, zich „opzettelijk met geweld en/of bedreiging met geweld heeft verzet tegen „eerstgenoemde meerdere, hebbende hij alstoen aldaar naar die meerdere „geslagen en vervolgens tegenover deze de bokshouding aangenomen en/ „of getrokken in een richting tegenovergesteld aan die waarin bedoelde „meerdere hem wilde geleiden;

„3e. dat hij op of omstreeks 2 juni 1972, te Katwijk, in een cel in het „gebouw C2 op het marinevliegkamp Valkenburg aldaar, opzettelijk „wederrechtelijk vier ruiten, toebehorende aan de Staat der Nederlanden „althans aan een ander of aan anderen dan aan hem, beklaagde, heeft „stuk geslagen en aldus bedoelde ruiten heeft vernield”;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, ten aanzien van het beklagde onder 1e, 2e en 3e ten laste gelegde;

Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd, heeft verklaard:

J. L., oud 21 jaar, als *beklaagde*:

Op 2 juni 1972, omstreeks 00.05 uur toen ik diende als magazijnbeheerder der eerste klasse bij de zeemacht, liep ik over de Wassenaarseweg ter hoogte van het marinevliegkamp Valkenburg te Katwijk. Ik was niet geheel nuchter en voelde, dat ik teveel bier had gedronken. Ik zag dat er een busje van de Koninklijke Marechaussee aan kwam rijden. Uit het busje kwam de in uniform geklede marechaussee der eerste klasse A. van Vuren naar mij toe en gaf mij opdracht om in het militaire dienstvoertuig te stappen, om naar de wacht in het wachtgebouw C2 op het marinevliegkamp Valkenburg aldaar te worden overgebracht. Ik heb toen staan schreeuwen en schelden tegen die marechaussee. Uiteindelijk ben ik toch in het busje gestapt en werd ik overgebracht naar voornoemd wachtgebouw C2. Marechaussee van Vuren zei tegen mij dat ik in de cel moest om daar ter ontzuivering te blijven. Ik wilde dat niet en ik heb hevig geprotesteerd en ik heb daar staan razen en tieren. Even later kwam wachtmeester Zuurveld naar mij toe en ik heb ook tegenover hem een dreigende houding aangenomen en hem uitgescholden. Wat ik precies tegen hem geschreeuwd heb, dat weet ik niet meer, maar was wel beledigend. Ik nam een vechtende en dreigende houding aan tegenover wachtmeester Zuurveld. Ik verzette mij hevig en ik trok en sloeg met mijn vuisten naar wachtmeester Zuurveld en ik trok de tegenovergestelde kant uit, als wachtmeester Zuurveld mij wilde hebben. Ik verzette mij hevig en gedroeg mij zeer agressief. Toen ik op 2 juni 1972 te Katwijk in een cel in het gebouw C2 op het marinevliegkamp Valkenburg aldaar was ingesloten, heb ik opzettelijk vier ruiten welke toebehoorden aan de Staat der Nederlanden, stuk geslagen met een tafel. Ik heb van niemand recht

of toestemming gekregen om deze vier ruiten stuk te slaan en te vernielen;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal no. P 100/72 van de Koninklijke Marechaussee, brigade Valkenburg te Katwijk, gesloten op 28 juni 1972 en opgemaakt door A. van Vuren, eerste verbalisant en W. J. C. Zuurveld, tweede verbalisant, respectievelijk marechaussee der eerste klasse opsporingsambtenaar en wachtmeester der eerste klasse der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt:

1. als *relaas van verbalisanten*:

Op 2 juni 1972, omstreeks 00.05 uur reed ik, eerste verbalisant per militair dienstvoertuig over de Wassenaarseweg gelegen in de gemeente Katwijk. Gekomen ter hoogte van het Marine Vlieggkamp „Valkenburg” te Katwijk, zag ik een militair gekleed in de uniform der Koninklijke Marine staan. Ik hoorde dat deze vrolijk en luidruchtig was. Ik, eerste verbalisant, hoorde dat de militair die later de magazijnbeheerder der eerste klasse J. L. bleek te zijn, begon te schelden. Ik, eerste verbalisant, heb de magazijnbeheerder opdracht gegeven in het militair voertuig te stappen ten einde hem over te brengen naar het wachtgebouw C2, gelegen op het Marine Vlieggkamp „Valkenburg” te Katwijk, om hem aldaar ter ontuchtering in te sluiten, waaraan J. L. voldeed. Ik, tweede verbalisant, hoorde dat de magazijnbeheerder J. L. in het gebouw C2 op genoemd vlieggkamp zowel tegen mij, tweede verbalisant, als tegen de marechaussee der eerste klasse van Vuren, eerste verbalisant, schreeuwde: „Jullie ma-, „rechaussees zijn onderwereldfiguren en kuttebalen. Ik moet maandag „door jullie viezerikken voor de krijgsraad komen. Ik sla jullie hersens „in elkaar en ga niet meer de cel in.” Toen wij, verbalisanten, J. L. ter ontuchtering in een cel wilden insluiten, sloeg de magazijnbeheerder naar mij, tweede verbalisant. Ik, eerste verbalisant, zag dat de magazijnbeheerder J. L. nadat hij naar de wachtmeester, tweede verbalisant, had geslagen tevens de bokshouding aannam tegenover hem. Toen ik, tweede verbalisant, J. L. in de cel in het gebouw C2 op genoemd vlieggkamp had ingesloten, zag en hoorde ik dat hij met de tafel de ramen in de cel stuk sloeg;

2. als op 2 juni 1972 aan verbalisanten afgelegde verklaring van: *Adriaan Cornelis Benning*:

Ik ben belast met het toezicht en het onderhoud van de gebouwen op het Marine Vlieggkamp „Valkenburg” te Katwijk. Op 8 juni 1972 zag ik dat vier ruitjes in een der cellen in het gebouw C2 op het marinevlieggkamp Valkenburg te Katwijk vernield waren. De voornoemde ruitjes zijn Rijks-eigendom. Ik heb aan niemand toestemming gegeven deze vier ruitjes te vernielen;

Overwegende, dat de Krijgsraad door de inhoud van voorschreven bewijsmiddelen, wordende elk dezer slechts gebezigd ten bewijze van het feit waarop het bijzonderlijk betrekking heeft, wettig en overtuigend be-
wezen acht, telkens met beklagdes schuld daaraan, hetgeen beklagde

onder 1e, 2e en 3e is ten laste gelegd, met dien verstande dat als bewezen wordt aangenomen:

„1e. dat hij op 2 juni 1972, te Katwijk, dienende als magazijnbeheerder der eerste klasse bij de Zeemacht, opzettelijk zijn meerderen, de „wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, W. J. C. „Zuurveld en de marechaussee der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, A. van Vuren, in hun tegenwoordigheid, mondeling heeft beledigd „en met enig kwaad bedreigd en heeft uitgescholden, hebbende hij alstoen „aldaar genoemde meerderen willens en wetens de volgende woorden toe- „gevoegd:

„„„Jullie marechaussees zijn onderwereldfiguren en kuttebalen. Ik moet „„„maandag door jullie viezerikken voor de Krijgsraad komen. Ik sla „„„jullie hersens in elkaar en ga niet meer de cel in”;

„2e. dat hij op 2 juni 1972, te Katwijk, dienende als magazijnbeheerder der eerste klasse bij de Zeemacht, toen zijn meerderen, de wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, W. J. C. Zuurveld „en de marechaussee der eerste klasse der Koninklijke Marechaussee, „A. van Vuren, hem ter ontzuivering wilden insluiten, zich opzettelijk „met geweld en/of bedreiging met geweld heeft verzet tegen eerstgenoemde meerdere, hebbende hij alstoen aldaar naar die meerdere geslagen en „vervolgens tegenover deze de bokshouding aangenomen en/of getrokken „in een richting tegenovergesteld aan die waarin bedoelde meerdere hem „wilde geleiden;

„3e. dat hij op 2 juni 1972, te Katwijk, in een cel in het gebouw C2 „op het marinevliegveld Valkenburg aldaar, opzettelijk wederrechtelijk „vier ruiten, toebehorende aan de Staat der Nederlanden, heeft stuk geslagen en aldus bedoelde ruiten heeft vernield”;

Overwegende, dat het bewezen verklaarde respectievelijk dient te worden gekwalificeerd als:

1. „*Als militair opzettelijk een meerdere in zijn tegenwoordigheid „mondeling beledigen en met kwaad bedreigen*”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 108, Wetboek van Militair Strafrecht;

2. „*Feitelijke insubordinatie*”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 117, Wetboek van Militair Strafrecht;

3. „*Opzettelijk en wederrechtelijk enig goed dat geheel of ten dele aan „een ander toebehoort vernielen*”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 350, eerste lid, Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde deswege strafbaar is;

Overwegende, dat de Krijgsraad, gelet op de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder deze zijn begaan, in aanmerking genomen dat beklaagde blijkens het hem betreffende uittreksel uit het

algemeen documentatieregister van de afdeling van de justitiële documentatiedienst te Arnhem, ddo. 15 augustus 1972, reeds eerder terzake van misdrijf werd veroordeeld, van oordeel is, dat hieronder genoemde straf moet worden opgelegd;

(Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van 2 weken — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 14 juni 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonels Mr. O. van der Bij en Mr. C. R. van der Kooi.

Als dpl. sld. een korporaal bij de arm vastgegrepen, hem de arm op de rug gedraaid en hem aldus onder dwang naar de uitgang van de soldatenkamer gebracht: feitelijke insubordinatie.

Geweigerd te voldoen aan het bevel van een meerdere om de slangen van de voertuigen-wasplaats op te ruimen: opzettelijke ongehoorzaamheid.

Twee weken gevangenisstraf.

(Bevestigd H.M.G., sententie 27 september 1972)

(W.M.Sr. art. 114, 117, 121)

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen F.J.S., geboren 18 april 1948, dpl. sld., beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„1. dat hij op of omstreeks 20 januari 1972 te Soesterberg, gemeente „Soest, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst „was bij de Koninklijke Luchtmacht, opzettelijk zijn militaire meerdere, „de korporaal J. C. Verbeek, feitelijk aanrandende hem bij zijn arm heeft „vastgepakt en, deze arm op zijn rug draaiende, hem aldus onder dwang „naar de uitgang van de soldateneetzaal op het Kamp van Zeist heeft „gebracht,

„2. dat hij op of omstreeks 2 februari 1972 te Soesterberg, gemeente „Soest, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst „was bij de Koninklijke Luchtmacht, nadat zijn militaire meerdere, de „sergeant-majoor J. Ph. van de Ros, hem tot tweemaal toe had opgedra- „gen om de slangen van de voertuigen-wasplaats op te ruimen, tot „tweemaal toe heeft geweigerd aan dit dienstbevel te gehoorzamen en

„de slangen van de voertuigen-wasplaats niet heeft opgeruimd”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Ik erken dat ik op 20 januari 1972 te Soesterberg, gemeente Soest, terwijl ik als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht, opzettelijk mijn militaire meerdere de korporaal J. C. Verbeek bij zijn arm heb gepakt en, deze arm op zijn rug draaiende, hem aldus onder dwang naar de uitgang van de soldateneetzaal op het Kamp van Zeist heb gebracht.

Ik erken verder dat ik op 2 februari 1972 te Soesterberg, gemeente Soest, terwijl ik als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht, nadat mijn militaire meerdere, de sergeant-majoor J. Ph. van de Ros, mij tot tweemaal toe had opgedragen om de slangen van de voertuigenwasplaats op te ruimen, tot tweemaal toe heb geweigerd om aan dit dienstbevel te gehoorzamen en de slangen van de voertuigenwasplaats niet heb opgeruimd;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde proces-verbaal van huishoudelijk onderzoek, opgemaakt en gesloten te Soesterberg op 24 januari 1972 door Hubertus Theodorus Bernardus van Dillen, Eerste-Luitenant van de Koninklijke Luchtmacht en Werner Alfred van Lit, dienstplichtig Vaandrig van de Koninklijke Luchtmacht, beiden ingedeeld bij de Aan- en Afvoergroep Noord, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Jozef Charless Verbeek, korporaal:

Op 20 januari 1972 begaf ik mij naar de korporaalseetzaal. Deze wilde ik bereiken door via de soldateneetzaal, gelegen op het Kamp van Zeist te Soesterberg, gemeente Soest, te lopen. Soldaat S. kwam naar mij toelopen en belette mij de doorgang. Ik trachtte toch de korporaalseetzaal te bereiken. Soldaat S. pakte nu mijn rechterarm vast en draaide deze op mijn rug, waarop hij mij onder dwang naar de uitgang van de soldateneetzaal bracht;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde proces-verbaal van huishoudelijk onderzoek, opgemaakt en gesloten te Soesterberg op 10 februari 1972 door Pieter Jacobus van de Beek en Werner Alfred van Lit, beiden vaandrig van de Koninklijke Luchtmacht en ingedeeld bij de Aan- en Afvoer Groep Noord, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Jacobus Philippus van de Ros, sergeant-majoor:

Op 2 februari 1972 heb ik te Soesterberg, gemeente Soest, aan de soldaat S. de opdracht gegeven om de slangen van de wasplaats op te ruimen. De soldaat S. weigerde dit te doen en verwijderde zich. Ik heb hem toen teruggeroepen en de opdracht herhaald. Ten tweede male weigerde soldaat S. Vervolgens heb ik hem gezegd dat voornoemde opdracht een dienstbevel was en dat het niet navolgen ervan weigering van een dienstbevel zou betekenen. De soldaat S. bleef weigeren en heeft de slan-

gen van de voertuigenwasplaats niet opgeruimd;
 Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende genoemde processen-verbaal van huishoudelijk onderzoek slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen en wordende elk bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde sub 1 en sub 2 is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „of omstreeks” in sub 1 en „of omstreeks” in sub 2;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. „*feitelijke insubordinatie*”*),
2. „*opzettelijke ongehoorzaamheid, meermalen gepleegd*”,

1. voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 117, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht,

2. voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten, en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot 2 weken gevangenisstraf — *Red.*]

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 24 oktober 1971

President: Mr. J. L. M. Elders; *Leden:* Kolonel A. P. de Bruijn en majoor G. W. Baron van Dedem;

Raadsman: Mr. R. Lion.

Beroep op a.v.a.s. erkend.

Beklaagde, bestuurder van een als 6e of 7e in militaire colonne-verband rijdende pantserwagen, was in Duitsland met een pantservoertuig een kruispunt opgereden, alwaar een verkeerslicht in zijn richting rood licht uitstraalde, op welk kruispunt hij van links werd aangereden door een kleine vrachtauto, aan de gevolgen van welke aanrijding de bestuurster van die vrachtauto is overleden.

* Het wil voorkomen dat deze feitelijke insubordinatie buiten dienst is gepleegd (*Red.*)

Beklaagde heeft zich erop beroepen dat hem bij instructie was verteld dat de voorrang van militaire colonnes in Duitsland aan dezelfde regels was onderworpen als in Nederland; voorts dat op het bewuste kruispunt een hoge vrachtautocombinatie zich links voorgesorteerd had opgesteld, waardoor zijn uitzicht naar links benomen werd.

Vrijspraak wegens afwezigheid van alle schuld.

Verbetering van een kennelijke schrijffout in de tenlastelegging.

Vrijspraak van het primair tenlastegelegde, gebaseerd op artikel 36 W.V.W. of artikel 307 W.Sr. omdat artikel 36 alleen betrekking heeft op een (Nederlandse) weg, zodat de Auditeur-Militair terzake niet-ontvankelijk is, terwijl de Krijgsraad de voor artikel 307 vereiste grove schuld niet bewezen acht.

(W.M.Sr. art. 165; W.Sr. art. 307; W.V.W. art. 36)

DE ARRONDISEMENTS KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen M.S., geboren 14 juli 1951, dpl. sld., beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd — na wijziging van het tenlastegelegde ter terechtzitting — :

„dat hij als dpl. soldaat eerste klasse in werkelijke dienst bij de Koninklijke landmacht, in elk geval als militair in de zin der wet, op of omstreeks 11 februari 1972 te Ochtrup-Welbergen, in de Bondsrepubliek Duitsland,

„*primair*: als bestuurder van een militaire pantserwagen, aan welke een mortier was gekoppeld, daarmee rijdende in militair colonneverband over de voor het openbaar verkeer openstaande weg de Bundesstrasse 54, komende uit de richting Burgsteinfurt en gaande in de richting Ochtrup en genaderd zijnde de kruising van deze weg en de voor het openbaar verkeer openstaande weg de Bundesstrasse 70, op welke kruising toen het verkeer werd geregeld door een verkeerslichteninstallatie, hoogst onvoorzichtig en/of hoogst onoplettend, terwijl het verkeerslicht in zijn richting helder rood licht uitstraalde, deze kruising is opgereden en overgereden met aanzienlijke snelheid, te weten een snelheid van omstreeks 50 km per uur, terwijl terzelfder tijd Erna J. Donath-Kosche als bestuurster van een kleine vrachtauto, daarmee rijdende over genoemde Bundesstrasse 70, komende uit de richting Ahaus en gaande in de richting Wettringen deze kruising is opgereden, terwijl het in haar richting gekeerde verkeerslicht groen licht uitstraalde, met het aan deze hoogst onvoorzichtige en hoogst onoplettende wijze van rijden van beklagde en mitsdien aan zijn min of meer grove schuld te wijten gevolg, dat een aanrijding (botsing) tussen beide genoemde motorvoertuigen is ontstaan bij en tengevolge

„van welke aanrijding (botsing) voornoemde Erna J. Donath-Kosche
 „onder meer een gecompliceerde breuk (splinterbreuk) van het rechter-
 „dijbeen en enige scheuren in de longen en een (spannings)pneumothorax,
 „in elk geval enige zwaar lichamelijk letsel opleverende verwondingen
 „heeft bekomen, aan en door welke verwondingen zij omstreeks twee
 „dagen na dit ongeval is overleden,

„of, indien het voorgaande niet tot veroordeling van beklagde zou
 „kunnen leiden,

„*subsidiar*: dat hij in voornoemde hoedanigheid toen aldaar als bestuur-
 „der van een militaire pantserwagen, aan welke een houwitsers was
 „gekoppeld, daarmede rijdende over de voor het openbaar verkeer open-
 „staande weg, de Bundesstrasse 54, komende uit de richting Burgsteinfurt
 „en gaande in de richting Ochtrup, en genaderd zijnde de kruising van
 „deze weg en de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Bundes-
 „strasse 70, op welke kruising het verkeer werd geregeld door een ver-
 „keerslichteninstallatie, terwijl het verkeerslicht in zijn richting helder
 „rood licht uitstraalde, deze kruising is opgereden en overgereden met
 „aanzienlijke snelheid, te weten een snelheid van omstreeks 50 km per uur,
 „zonder voldoende te letten op en/of zonder voldoende rekening te hou-
 „den met het kruisende, voorrang hebbende verkeer, zulks terwijl ter-
 „zelfder tijd voor hem gezien van links over voornoemde Bundesstrasse
 „70 een kleine vrachtauto deze kruising juist genaderd was en opreed,
 „door welke wijze van rijden van beklagde een botsing of aanrijding tus-
 „sen beide voertuigen is ontstaan en de veiligheid op de wet is in gevaar
 „gebracht of naar redelijkerwijze is aan te nemen in gevaar is kunnen
 „worden gebracht”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat aangezien in het primair tenlastegelegde staat
 gesteld: „als bestuurder van een militaire pantserwagen, (. . .) daarmede
 „rijdende in militair colonneverband”, terwijl in het subsidiair tenlaste-
 gelegde staat gesteld: „in voornoemde hoedanigheid toen aldaar als
 „bestuurder van een militaire pantserwagen, (. . .) daarmede rijdende”,
 de steller van de tenlastelegging kennelijk de bedoeling heeft gehad de
 hoedanigheid „in militair colonneverband” ook in het subsidiaire deel
 van de tenlastelegging op te nemen, hetwelk niet is geschied, doordat
 de woorden „in militair colonneverband” kennelijk tengevolge van een
 schrijffout zijn weggefallen, welke fout de Krijgsraad ambtshalve ver-
 betert, zodat de boven aangehaalde zinsnede in het subsidiair tenlaste-
 gelegde worde gelezen als: „als bestuurder van een militaire pantserwagen,
 „(. . .) daarmede rijdende in militair colonneverband”, door welke ver-
 betering de beklagde in zijn verdediging niet wordt geschaad;

Overwegende, met betrekking tot het aan beklagde primair tenlaste-
 gelegde:

voorzover de Auditeur-Militair bedoeld mocht hebben aan beklagde

ten laste te leggen overtreding van artikel 36, eerste lid, van de Wegenverkeerswet, is hij in zijn vervolging niet ontvankelijk omdat de Wegenverkeerswet in haar toepasselijkheid is beperkt tot het grondgebied van Nederland, en het onderhavige feit blijkens de tenlastelegging is gepleegd op het grondgebied van de Bondsrepubliek Duitsland. Nu het tenlastegelegde feit, indien bewezen, echter ook kan vallen onder de omschrijving van artikel 307 van het Wetboek van Strafrecht, immers artikel 55 van het Wetboek van Strafrecht in verband met het hiervoor overwogene toepassing mist, en dit feit ook in het recht van de Bondsrepubliek Duitsland strafbaar is gesteld bij paragraaf 222 van het „Strafgesetzbuch” als „Fahrlässige Tötung”, is de Auditeur-Militair in zoverre wel ontvankelijk in zijn vervolging tegen beklaagde;

De Krijgsraad acht echter niet wettig en overtuigend bewezen dat beklaagde het in artikel 307 van het Wetboek van Strafrecht omschreven strafbare feit heeft begaan, met name niet dat de feiten, voor zover bewezen, aan zijn grove schuld te wijten zijn geweest, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

met betrekking tot het aan beklaagde subsidiair tenlastegelegde:

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij bij de Koninklijke landmacht in werkelijke dienst was als dienstplichtig soldaat eerste klas, op 11 februari 1972 te Ochtrup (Bondsrepubliek Duitsland), als bestuurder van een militaire pantserwagen YP 408, over de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Bundesstrasse 54, reed, komende uit de richting Burgsteinfurt en gaande in de richting Ochtrup; dat hij in militair colonneverband reed als zesde of zevende voertuig; dat hij, toen hij de kruising van de Bundesstrasse 54 met de Bundesstrasse 70 genaderd was, nadat een voor hem rijdende vrachtauto naar links was gegaan en vervolgens links voorgesorteerd was gaan rijden, zag dat een verkeerslicht in zijn richting helder rood licht uitstraalde; dat hij deze kruising met een snelheid van 50 à 55 km per uur is opgereden; dat hij, toen hij op het kruispunt reed, aan de linkerzijde van zijn voertuig een harde klap voelde;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal nr. 25/72, op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 25 februari 1972 gedagtekend en ondertekend door Maasdam, Johan, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, 1e verbalisant en Elsmann, Hendrik, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, 2e verbalisant, beiden behorende tot de brigade Schöppingen, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

Wolst, Jacobus Antonie, geboren te Vlaardingen, 29 september 1951, wonende te Vlaardingen, Mendelssohnplein 28b, in werkelijke dienst als dienstplichtig soldaat bij 43 Pantserinfanterie bataljon te Assen, ingedeeld bij de Ondersteuningscompagnie en gelegerd te Assen:

dat hij op 11 februari 1972 als boordschutter van een DAF YP 408

mortiertrekker rechts naast de bestuurder van dit voertuig, de soldaat eerste klas M. S. stond; dat hun voertuig deel uitmaakte van een colonne en reed over een weg van Burgsteinfurt in de richting van Ochtrup, met een snelheid van ongeveer 50 km per uur; dat toen zij de kruising met de Bundesstrasse 70 naderden vóór hen uit een vrachtwagen combinatie met hoge opbouw reed; dat hij, schuins naar links kijkend, zag dat over de Bundesstrasse 70 een kleine vrachtauto het kruispunt naderde; dat hij zag dat de vrachtautocombinatie naar links reed, kennelijk met de bedoeling op het kruispunt linksaf te slaan; dat hij toen zag dat zij het kruispunt al vrij dicht genaderd waren en dat de YP die vóór hen reed, door het rode licht reed en de kruising overstak; dat hij zag dat, nadat zij de vrachtwagencombinatie, die gestopt was, ter rechterzijde voorbijgereden waren en het kruispunt opreden, de kleine vrachtwagen in volle vaart frontaal opreed tegen het linker voorwiel en linker spatbord van hun YP;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen aan beklagde subsidiair ten laste is gelegd, alsmede dat beklagde het hem subsidiair tenlastegelegde heeft begaan, te weten,

„dat hij als dienstplichtig soldaat eerste klasse in werkelijke dienst bij de „Koninklijke landmacht, in elk geval als militair in de zin der wet, op „11 februari 1972 te Ochtrup, in de Bondsrepubliek Duitsland, als bestuurder van een militaire pantserwagen in militair colonneverband daarmede rijdende over de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de „Bundesstrasse 54, komende uit de richting Burgsteinfurt en gaande in „de richting Ochtrup, en genaderd zijnde de kruising van deze weg en de „voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Bundesstrasse 70, op „welke kruising het verkeer werd geregeld door een verkeerslichteninstallatie, terwijl het verkeerslicht in zijn richting helder rood licht uitstraalde, „deze kruising is opgereden en overgereden met een snelheid van omstreeks 50 km per uur, zulks terwijl terzelfder tijd voor hem gezien van „links over genoemde Bundesstrasse 70 een kleine vrachtauto deze kruising juist genaderd was en opreed, door welke wijze van rijden van beklagde een botsing tussen beide voertuigen is ontstaan en de veiligheid „op de weg is in gevaar gebracht”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „als aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon zich op een voor „het openbaar verkeer openstaande weg zodanig gedragen, dat de veiligheid „op de weg in gevaar wordt gebracht”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 165 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat is gebleken van feiten en omstandigheden die be-

klaagdes strafbaarheid uitsluiten;

Overwegende te dien aanzien, dat de krijgsraad het namens beklagde gedane beroep op afwezigheid van alle schuld gegrond acht;

Overwegende immers, dat uit de verklaringen van getuigen Oosterveld en Van Loon, gerelateerd in voormeld proces-verbaal nr. 25/72, blijkt, dat de chauffeurs van de colonne tevoren bij instructie was verteld, dat op het punt van voorrang militaire colonnes, de verkeerswetgeving in de Bondsrepubliek Duitsland was gelijkgeschakeld met die in Nederland en dat de chauffeurs, ook als er geen verkeersregelaars op de betreffende kruispunten aanwezig waren, door het rode verkeerslicht mochten rijden, teneinde zoveel mogelijk het colonneverband te handhaven;

Overwegende voorts, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris, onder meer zakelijk heeft verklaard dat hij rechts voor hem auto's zag staan die kennelijk voor het kruispunt, dat hij naderde waren gestopt, met naar hij, beklagde, aannam, de bedoeling om hem, als onderdeel van een militaire colonne, op dat kruispunt voorrang te verlenen en dat hij, toen het uitzicht naar links nog vrij was, van links geen verkeer had zien naderen, terwijl daarna een links voor zijn voertuig voorgesorteerd rijdende vrachtauto een belemmering is geweest voor het uitzicht van hem, beklagde, naar links;

Overwegende, dat de krijgsraad beklagde derhalve wegens afwezigheid van alle schuld zal vrijspreken van het hem subsidiair tenlastegelegde;

Gezien: . . . enz.;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart niet bewezen hetgeen aan de beklagde primair is ten laste gelegd.

Spreekt hem daarvan vrij.

Verklaart beklagde niet schuldig aan het hierboven subsidiair als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feit en spreekt hem mitsdien daarvan vrij.

NASCHRIFT

De Krijgsraad heeft artikel 36 W.V.W. niet toepasselijk geacht op grond van de overweging dat de Wegen Verkeers Wet in de toepasselijkheid is beperkt tot het grondgebied van Nederland. Artikel 36 is echter een van de weinige artikelen waarin het woord „weg” (welk woord aangenomen wordt slechts op Nederlandse wegen van toepassing te zijn) niet voorkomt. Naar mijn mening is artikel 36 ook toepasselijk wanneer de botsing, aan- of overrijding niet op een „weg” plaats vindt.

W. H. V.

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

Centrale Raad van Beroep

22 juni 1972

(A.M.P. 1971/46)

Voorzitter: Mr. A. Blom; *Leden:* Mr. B. S. Tigchelaar en Mr. J. Schoorl (plv.).

(Algemene militaire pensioenwet, art. E 11; Ministeriële Beschikking van 3 oktober 1945)

Nadat eiser in de periode dat hij vrij van dienst en avondpermissie had een bezoek aan zijn familie had gebracht, overkwam hem een ongeval toen hij op de terugreis in een reeds in beweging zijnde trein wilde stappen en daarbij kwam te vallen. Genoemd bezoek vloeiende zozeer voort uit vrije wilsbepaling, dat niet kan worden gezegd dat de ziekten of gebreken welke het gevolg waren van dit ongeval in het in art. E 11 der wet bedoelde verband staan met de uitoefening van de militaire dienst.

UITSPRAAK

in het geding tussen V., wonende te H., eiser, en de Minister van Defensie als vertegenwoordiger van Hare Majesteit de Koningin, gedaagde.

I. Ontstaan en loop van het geding

Bij Koninklijk besluit van 11 september 1970 is afwijzend beslist op het rekest van gedaagde van 1 mei 1969, houdende het verzoek hem in het genot te stellen van een militair invaliditeitspensioen ingevolge de Algemene militaire pensioenwet. Hierbij is het volgende overwogen:

dat een dienstplichtige militair, aan wie als zodanig ontslag is verleend, krachtens artikel E 4 van de vorengenoemde pensioenwet, recht op invaliditeitspensioen verkrijgt, indien bij hem tengevolge van als dienstplichtige opgelopen ziekten of gebreken op het tijdstip van ingang van het ontslag uit de militaire dienst een invaliditeit met dienstverband, als bedoeld in artikel E 11, aanwezig is;

dat invaliditeit met dienstverband in artikel E 11 wordt omschreven als een invaliditeit tengevolge van verwonding, ziekten of gebreken, welke zijn veroorzaakt door de uitoefening van de militaire dienst, dan wel tot uiting zijn gekomen of verergerd mede door bijzondere omstandigheden of toestanden, welke zich bij de uitoefening van deze dienst hebben voorgedaan en welke naar medisch inzicht van nadelige invloed zijn geweest op de gezondheidstoestand van de belanghebbende, en mits de uit die ver-

wonding, ziekten of gebreken voortvloeiende invaliditeit ten minste 10% bedraagt;

dat belanghebbende op 24 april 1969 door de commissie voor het geneeskundig onderzoek te Utrecht aan een geneeskundig onderzoek werd onderworpen;

dat terzake door genoemde commissie onder dagtekening van 2 april 1970 een rapport werd uitgebracht, van welk rapport een uittreksel door de inspecteur van de geneeskundige dienst der landmacht, voorzien van diens visum d.d. 17 april 1970, aan de minister van defensie werd gezonden;

dat uit dit uittreksel onder meer blijkt, dat belanghebbende ongeschikt wordt geacht voor de verdere waarneming van de militaire dienst uit hoofde van gebreken;

dat hij in verband hiermede met ingang van 1 juni 1970 uit de militaire dienst is ontslagen;

dat uit vorenbedoeld uittreksel voorts blijkt, dat genoemde commissie heeft overwogen: dat belanghebbende lijdende is aan de gevolgen van een operatief behandeld letsel van het rechter onderbeen en de rechter grote teen en verder lijdende is geweest aan de gevolgen van een letsel van het rechter sleutelbeen en de kaak, alle tengevolge van een hem op 17 juni 1966 overkomen ongeval; dat het desbetreffende ongeval blijkens het onderzoek niet als een dienstongeval wordt aangemerkt; dat een oorzakelijk dienstverband derhalve niet aannemelijk is; dat voor een verergerend dienstverband geen termen aanwezig zijn;

dat de Kroon zich met de conclusie van vorengenoemde commissie kan verenigen;

dat niet is gebleken dat bij belanghebbende op het tijdstip van zijn ontslag uit de militaire dienst een invaliditeit met dienstverband, als bedoeld in artikel E 11 van genoemde pensioenwet, aanwezig is;

dat belanghebbende derhalve aan artikel E 4 van de Algemene militaire pensioenwet geen recht op invaliditeitspensioen kan ontlennen.

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, heeft bij uitspraak van 25 oktober 1971 — waarnaar hierbij wordt verwezen — het door eiser tegen vorengenoemd Koninklijk besluit ingestelde beroep ongegrond verklaard.

Van deze uitspraak is eiser in hoger beroep gekomen. Op gronden, aangevoerd in het beroepschrift, is de Raad verzocht de aangevallen uitspraak te vernietigen en te bepalen, dat aan eiser alsnog een militair invaliditeitspensioen dient te worden toegekend.

Het geding is behandeld ter terechtzitting op 1 juni 1972, alwaar eiser niet is verschenen, en voor de Minister van Defensie is opgetreden H. H. Westerhof, werkzaam bij het ministerie van defensie.

II. *Motivering*

De Raad verenigt zich met de gronden, waarop de aangevallen uit-

spraak berust, en neemt die gronden over.

Deze gronden luiden als volgt:

Tussen partijen is in geschil en het Gerecht heeft mitsdien te beslissen of klager ter zake van zijn ontslag uit de militaire dienst wegens gebreken aan de Algemene militaire pensioenwet recht op pensioen kan ontlenen.

Blijkens het bepaalde bij artikel E 4 van evengenoemde wet is dit alleen het geval, indien bij klager invaliditeit met dienstverband moet worden aangenomen.

Onder invaliditeit met dienstverband wordt in artikel E 11, eerste lid, van diezelfde wet verstaan een invaliditeit ten gevolge van:

a. verwonding, ziekten of gebreken, welke zijn veroorzaakt door de uitoefening van de militaire dienst.

b. ziekten of gebreken, welke het gevolg zijn van verrichtingen of vermoeienissen aan de uitoefening van de militaire dienst verbonden of van bijzondere omstandigheden, welke zich bij de uitoefening van die dienst hebben voorgedaan, dan wel welke tot uiting zijn gekomen onder overwegende invloed van die verrichtingen, vermoeienissen of bijzondere omstandigheden.

c. ziekten of gebreken, welke zijn ontstaan, tot uiting gekomen of verergerd mede door inwerking van bijzondere, zeer nadelige invloeden, waaraan de militair in verband met de uitoefening van de militaire dienst is blootgesteld geweest, mits die invaliditeit ten minste 10 percent bedraagt.

Met betrekking tot het klager overkomen ongeval is desgevraagd namens de vertegenwoordiger van verweerster bij schrijven van 24 september 1971 de volgende uiteenzetting gegeven:

„In antwoord op Uw bovenaangehaald schrijven inzake de heer V. te H. „deel ik U het volgende mede:

„Terzake van het aan klager op 17 juni 1966 overkomen ongeval deed „de wnd commandant van de 431e Compagnie van Heutz Mobiel, bij „welke compagnie klager was ingedeeld, mij in de maand november 1966 „een aantal verklaringen toekomen. Uit de ingezonden verklaring van de „dienstplichtig soldaat D. bleek, dat klager op het station te H. op een „reeds in beweging zijnde trein wilde stappen en daarbij kwam te vallen.

„De wnd. Commandant van voormelde Compagnie verklaarde dat „naar zijn mening het betreffende ongeval als een dienstongeval diende te „worden aangemerkt.

„Aangezien de ingezonden verklaringen slechts summier informatie „bevatten zijn bij schrijven van 30 november 1966 aan de Commandant „van meergenoemde Compagnie nadere inlichtingen verzocht.

„Uit het betreffende antwoord-schrijven bleek, dat klager ten tijde van „het ongeval, rechtstreeks langs de meest gebruikelijke route en op de „gebruikelijke wijze van een aan hem verleende avondpermissie van zijn „woonplaats naar zijn onderdeel terugkeerde. De avondpermissie was

„verleend op 17 juni 1966 van 17.15 uur tot 24.00 uur.

„Voor het verlofspersoneel is bij ministeriële beschikking van 3 oktober 1945, IIIe Afdeling C, bureau 1, nr. 35 bepaald, dat het rechtstreeks „gaan met verlof of bewegingsvrijheid naar de vaste woon- of verblijf- „plaats, alsmede de rechtstreekse en tijdige terugkeer vandaar naar het „onderdeel, een en ander langs de meest gebruikelijke richting en op ge- „bruikelijke wijze, voor de toepassing van de Pensioenwet voor de land- „macht 1922 wordt aangemerkt als een dienstverrichting.

„Bij de totstandkoming van de Algemene militaire pensioenwet is de „tekst van genoemde ministeriële beschikking niet gewijzigd. Evenwel „wordt hetgeen bij vorenaangehaalde ministeriële beschikking is bepaald, „analoog toegepast bij de uitvoering van de Algemene militaire pensioen- „wet.

„Zoals hiervoren reeds vermeld, bleek uit de nader van de Commandant „van klager verkregen inlichtingen dat het ongeval klager is overkomen „tijdens hem verleende avondpermissie, derhalve na de diensturen. „Klager was op het tijdstip van het ongeval niet in het genot van verlof „of bewegingsvrijheid als bedoeld in vorengenoemde ministeriële be- „schikking.

„Hierbij zij aangetekend, dat het begrip bewegingsvrijheid inhoudt een „speciale vorm van verlof, ook wel genaamd kort- of lang weekend. „Klager was evenwel „vrij van dienst”, hetgeen inhoudt dat hij was „vrijgesteld van dienst in de tijdsruimte liggende tussen 17.15 uur (einde „dienst) en het tijdstip van het avondappèl, welke tijdsruimte kan worden „verlengd door de zgn. avondpermissie.

„In het onderhavige geval was aan klager door zijn commandant met „toepassing van het bepaalde in artikel 319 van het Reglement op de in- „wendige dienst bij de Koninklijke landmacht tot 24.00 uur avondper- „missie verleend. Artikel 319, eerste lid, van genoemd Reglement luidde „ten tijde van de aan klager verleende avondpermissie als volgt: „De „„„compagniescommandant kan aan soldaten bij wijze van gunst, ver- „„„gunning verlenen om tot ná het avondappèl, doch tot uiterlijk 24.00 „„„uur, buiten de kazerne te verblijven”.

„Uit het vorenstaande blijkt, dat het ongeval klager is overkomen ná „de diensturen, dat klager geen opdracht voor de betreffende reis was ver- „strekt en dat klager op het tijdstip van het ongeval niet in het genot van „verlof of bewegingsvrijheid was.

„Aangezien het betreffende ongeval klager is overkomen tijdens een „reis in zijn vrije tijd en er zich geen bijzondere omstandigheden, verband „houdende met de uitoefening van de militaire dienst hebben voorgedaan, „is het ongeval niet als een dienstongeval aangemerkt.

„Te Uwer oriëntatie doe ik U bijgaand een kopie toekomen van een „door de Centrale Raad van Beroep ter openbare terechtzitting van 24 „maart 1966 gegeven uitspraak in de zaak O. In de betreffende zaak was

„eveneens sprake van een ongeval een militair overkomen tijdens ver-
„leende avondpermissie.”

Het Gerecht kan zich met dit betoog verenigen en is mitsdien van oor-
deel dat in casu niet van invaliditeit met dienstverband kan worden ge-
sproken.

Bij het bestreden besluit is klager derhalve terecht recht op pensioen
ingevolge de Algemene militaire pensioenwet ontzegd, waaruit volgt,
dat het beroep ongegrond moet worden verklaard.

Het bij beroepschrift aangevoerde geeft de Raad geen aanleiding een
ander standpunt in te nemen. Met name kan de Raad eisers interpretatie
van de woorden „vrij van dienst” niet onderschrijven.

In het beroepschrift is o.m. het volgende gesteld:

dat hij het niet eens is met deze beslissing en bij uitstek niet met de
uitleg gegeven aan de woorden „vrij van dienst”.

dat hij voorschriftmatig wel vrij van dienst had op 17 juni 1966 van
17.15 tot 24.00 uur, hetgeen echter dan inhoudt dat hij tijdens deze vrij
van dienst wel op een trein moest stappen binnen het vorengenoemde
tijdslimiet om weer tijdig bij de dienst dan wel bij zijn onderdeel terug te
zijn.

dat hij ook niet verzocht heeft om de vervulling van dienstplicht doch
werd opgeroepen, waarbij bij eventuele weigering hij strafbaar zou zijn.

dat hij ook strafbaar was geweest in die tijd van 17.15-24.00 uur op
17 juni 1966 als hij niet binnen dit tijdvak op die trein was gestapt,
waardoor hij zijn hele leven invalide zal blijven.

Naar 's Raads oordeel vloede het bezoek dat eiser op 17 juni 1966 in
de periode van 17.15-24.00 uur — gedurende welke periode hij vrij van
dienst en avondpermissie had — aan familie te H. bracht, zozeer uit vrije
wilsbepaling voort, dat althans onder de gegeven omstandigheden niet kan
worden gezegd dat de bij eiser bestaande ziekten of gebreken — welke het
gevolg zijn van een hem op de terugreis overkomen ongeval doordat hij
op het station te H. op een reeds in beweging zijnde trein wilde stappen en
toen kwam te vallen — in het artikel E 11 der Algemene militaire pen-
sioenwet bedoelde verband staan met zijn uitoefening van de militaire
dienst.

De aangevallen uitspraak moet derhalve worden bevestigd.

III. *Beslissing*

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,
RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!
Bevestigt de aangevallen uitspraak.

BOEKAANKONDIGING

„*Het Wetboek van Strafrecht*” door Mr. T. J. NOYON en Mr. G. E. LANGEMEYER; zevende druk bewerkt door Mr. J. REMMELINK. Losbladige uitgaaf: S. Gouda Quint — D. Brouwer en Zoon te Arnhem.

Nadat in 1954 de zesde druk van „NOYON”, bewerkt door LANGEMEYER, verscheen, heeft het tot eind 1972 moeten duren, voordat de eerste aflevering van de zevende druk verscheen. Wij begroeten deze druk met vreugde.

In zijn voorwoord spreekt de bewerker de hoop uit dat het boek „NOYON-LANGEMEYER” zal blijven heten. Hij vermeldt voorts dat hij niet in gelijke mate als zijn voorganger de oorspronkelijke tekst van NOYON heeft kunnen respecteren doch deze in grote mate heeft moeten loslaten, zodat de zevende druk meer een herschrijven dan een aanvullen van de vorige druk oplevert.

Dat de vorm van een losbladig werk is gekozen wordt, althans door ondergetekende, met gemengde gevoelens begroet. De voordelen zijn duidelijk: uit de aard van het losbladige systeem zal deze zevende druk tevens de laatste zijn, telkens „up-to-date” gehouden door het vervangen van bladzijden. De nadelen zijn echter ook duidelijk: de relatief vele uren die besteed moeten worden aan het bijwerken van de in niet aflatende stroom binnenkomende aanvullingsbladen; de moeilijke hanterbaarheid van het boek met zijn onwillige kaft; het noodzakelijkerwijs verloren gaan van de vorige tekst (iets wat speciaal met uitgaven van wetsteksten een ernstige zaak is).

Tot dusverre zijn verschenen de Inleiding en de eerste titel van het eerste boek (Omvang van de werking van de strafwet).

In de Inleiding worden achtereenvolgens behandeld: de gedraging, de oorzakelijkheid, de wederrechtelijkheid, de schuld in het algemeen, de opzet, de culpa en de tijd en plaats van het strafbare feit.

Evenals in de zesde druk gaat aan de bespreking van elk artikel de tekst ervan vooraf.

Wij zien met belangstelling de volgende afleveringen tegemoet.

W.H.V.

OPMERKINGEN EN MEDEDELINGEN

De **“Société internationale de droit pénal militaire et de droit de la guerre”** houdt voor haar leden van 22 tot en met 25 mei a.s. haar 6e internationaal congres.

Dit congres zal plaats vinden in de „Academie voor internationaal recht” te ‘s Gravenhage (Vredespaleis).

- Congresthema's:
1. Staakt het vuren;
 2. Tenuitvoerlegging van vrijheidstraffen opgelegd aan militairen; individualisering der behandeling.
-

REDACTIECOMMISSIE:

Mr. *W. H. Vermeer*, Officier van Administratie der 1e klasse b.d., Advocaat te Amsterdam;

Mr. *H. J. F. Bijvoet*, kolonel van de Militair-Juridische Dienst;

voor de Kon. Landmacht: Mr. Dr. *W. Kasten*, Brigade-Generaal, Inspecteur van de Militair-Juridische Dienst;

voor de Kon. Luchtmacht: Mr. *C. Mante*, Kolonel der Kon. Luchtmacht;
Hoofd van de Sectie Juridische Zaken der Kon. Luchtmacht;

voor de Kon. Marine: Mr. *W. A. J. Wevers*, Luitenant ter Zee van Administratie der Eerste Klasse.

Adres van de Redactiecommissie:

Mr. *H. J. F. Bijvoet*, Gerhard Voethstraat 11 te Arnhem; Telefoon 085-42 61 70.

VASTE MEDEWERKERS:

Jhr. Mr. *A. Baud*, Griffier van de Centrale Raad van Beroep;

Prof. Mr. *A. D. Belinfante*, Raadadviseur in Buitengewone Dienst bij het Ministerie van Justitie, Hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam;

Prof. Mr. *J. M. van Bemmelen*, Oud-hoogleraar aan de Universiteit te Leiden, Res. Luit.-Kolonel van de Militair-Juridische Dienst b.d.;

Mr. Dr. *F. Kalshoven*, Gewoon Lector in de faculteit der rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit te Leiden;

Dr. *J. R. Stellinga*, Lid van de Raad van State.

WIJZE VAN UITGAAF:

Het *M.R.T.* verschijnt in 10 afleveringen per jaar.

De prijs per jaargang bedraagt met ingang van 1 januari 1973 f 14,50. Men abonneert zich voor tenminste één jaargang bij de Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, postgiro nr. 425300, of bij zijn boekhandelaar. Losse afleveringen zijn vanaf 1 januari 1973 verkrijgbaar tegen de prijs van f 2,65.

De schrijvers van bijdragen van meer dan 2 pagina's ontvangen een honorarium van f 10.— per pagina tot een maximum van f 100.— per aflevering, benevens 10 present-exemplaren-overdrukken.

Kennisgeving van adreswijziging te richten tot de Staatsuitgeverij, Christoffel Plantijnstraat te 's-Gravenhage.

*Dit tijdschrift sedert mei 1903 verschenen onder de titel
„Militaire Jurisprudentie”, wordt sedert juli 1905, met onderbreking van
juli 1943 tot januari 1946, uitgegeven onder de titel
„Militair Rechtelijk Tijdschrift”.*

Militair Rechtelijk Tijdschrift

Gedrukt en uitgegeven op last van het Ministerie van Defensie

Jaargang LXVI

April 1973

Aflevering

4

Staatsuitgeverij 's-Gravenhage

INHOUD

Bijdragen

- Mr. J. M. Reijntjes*. De N.J.V. en het militaire tuchtrecht 193
- Mr. Th. C. van Gelder*, Luitenant ter zee (A) der 1e klasse. Het (gewijzigd) wetsontwerp 9994 en de Rechtspleging bij de Zeemacht 198

Strafrechtspraak

- Overtreding van de Opiumwet door het in bezit hebben van L.S.D. en cannabis-hars. (Opiumwet art. 2 en 3) 204
- Opzettelijke ongehoorzaamheid; nagelaten te voldoen aan het bevel de handen uit de zakken te halen. Opzettelijk een meerdere beschimpen: „Vent, val in de stront voor mij”. (W.M.Sr. art. 108 en 114; W.K. art. 58) 207
- Opzettelijk een meerdere in zijn tegenwoordigheid mondeling beledigen met de woorden „vuile kut-sergeant”. (W.M.Sr. art. 108; W.Sr. art. 24) 210
- Opzettelijke ongehoorzaamheid; bij herhaling geweigerd desbevolen de gasmaskercontrolekamer binnen te gaan. (W.M.Sr. art. 114) 212
- Valsheid in geschrift door op inleveringsbewijzen de daar vermelde getallen te veranderen, gepleegd door een sergeant belast met het beheer van P.S.U.-goederen. (W.Sr. art. 225) 213
- Tweemaal opz. ongeoorloofde afwezigheid (3 en 7 dagen), terwijl de schuldige een krijgstuchtelijke straf onderging. (W.M.Sr. art. 97 en 99 (4)) 216
- Openlijke geweldpleging met verenigde krachten door drietal dpl. soldaten. (W.Sr. art. 141) 219
- Bedreiging met zware mishandeling door middel van een uitbeenmes, gepleegd tegen een politie-agent. (W.Sr. art. 285) 223

Administratieve rechtspraak

- Opperwachtmeester der Kon. Marechaussee voert in verband met een tegen zijn zoon ingesteld politie-onderzoek een telefoongesprek met plaatselijke politie. Eiser betrok hierdoor zijn militaire functie op onjuiste wijze in de zaak, waardoor het dienstbelang mede in het geding kwam. De in zijn beoordeling voor punt 9 (optreden) toegekende waardering CD berust niet op onvoldoende gronden. (Beoordelingsvoorschrift kader Landmacht) 225
- Op een in rechte onaantastbaar geworden beslissing kan krachtens art. W4 Alg. militaire pensioenwet niet slechts in geval van een novum, doch steeds worden teruggekomen, mits daartoe deugdelijke gronden bestaan en verkregen rechten van derden daardoor niet worden aangetast. (Alg. mil. pensioenwet art. W4) 231

BIJDRAGEN

De N.J.V. en het militaire tuchtrecht

door

MR. J. M. REIJNTJES

1. Ter gelegenheid van haar honderdeneerste jaarvergadering stelde de Nederlandse Juristenvereniging (NJV) zich in 1971 de vraag: „Zijn „nadere wetgevende voorzieningen op het gebied van het tuchtrecht en „het tuchtprocesrecht wenselijk?”. Aanleiding hiertoe vormden kennelijk de dramatische affaire rond de verpleegster Paula F. en de toenemende verruwing op het voetbalveld; niemand zal echter willen ontkennen dat de vraagstelling ook op militair terrein het nodige belang had (en nog steeds heeft). Het is dan ook te betreuren dat het bestuur van de NJV gemeend heeft het militaire tuchtrecht uitdrukkelijk van behandeling door de beide pre-adviseurs, prof. mr. A. A. M. VAN AGT (de huidige minister van justitie) en prof. mr. O. A. C. VERPAALLEN, te moeten uitsluiten. Ook VERPAALLEN merkt dit op; hij stelt zich echter al op de eerste pagina van zijn advies op het standpunt „dat de inzichten, welke men „zich door kennisneming van het militaire tuchtrecht kan verwerven, „ook verkregen kunnen worden door zich te verdiepen in tuchtrecht, „dat zich op andere gebieden van de maatschappij heeft ontwikkeld.”

Aannemende dat dit juist is (er is immers geen enkele reden om het tegendeel te veronderstellen), lijkt het nuttig te bezien, wat genoemde pre-adviezen over het militaire tuchtrecht kunnen leren.

2. De pre-adviseurs zijn eensgezind in hun afwijzen van de veel gehoorde stelling „tuchtrecht is groepsrecht”. Van Agt verklaart nadrukkelijk: „Het is onwerkelijk alle categorieën van personen, die onder „„tuchtrecht” blijken te leven aan te duiden als bijzondere groepen met „een gemeenschappelijke doelstelling en een groepseigen welzijn” (pag. 18/19)¹⁾. Daarvan mag men alleen spreken „wanneer er voor de betrokkenen een doelstelling is welke zozeer als gemeenschappelijk wordt „beleefd, dat daarmee onverenigbare gedragingen voor hen de betekenis „hebben van een aantasting van hun standseer” (id.). Al bij voorbaat meldt de schrijver, dat hij dat voor wat betreft militairen (en ambtenaren in het algemeen) niet het geval acht. Daar is geen sprake van emotionele gebondenheid, noch van psychische solidariteit.

Die leer van het „tuchtrecht is groepsrecht” werd in haar meest zuivere vorm verkondigd door RÖLING²⁾, volgens VERPAALLEN onder invloed van de organistische staatsopvattingen, die in de jaren dertig furore maakten³⁾. Met haar valt ook RÖLINGS konstruktie van plus- en minus-

¹⁾ Voorzover niet anders blijkt wordt geciteerd uit de respectievelijke pre-adviezen.

²⁾ Prof. mr. B. V. A. Röling, preadvies NJV 1936.

³⁾ Illustratief voor deze ideeën is vooral de encycliciek *Quadragesimo Anno*, 1931.

groepen; vooruitlopend op wat volgt lijkt het nuttig reeds thans vast te stellen dat het met name deze konstruktie is, waarmee in de Nota Tucht-recht⁴⁾ van de VVDM de stelling „militair tucht-recht is strafrecht” wordt gefundeerd.

Tucht-recht is dus niet gelijk aan groepsrecht. Wat is het dan wel? Wil men het als afzonderlijke categorie van recht handhaven, dan zullen er toch bepaalde kenmerkende trekken moeten worden opgespoord. Een beestje zonder naam, dat kan; het omgekeerde is een hersenschim. Van de wirwar van tucht-rechtelijke regels zal een aantal gemeenschappelijk moeten zijn: de kunst is ze te vinden.

VERPAALLEN probeert dat met de meest voor de hand liggende methode: alle bekende varianten op een rij zetten. Hij komt tot een opsomming van velerlei typen, waarvan sommige duidelijk privaatrechtelijke, en weer andere onmiskenbaar strafrechtelijke kenmerken vertonen, om maar twee uitersten van het skala te noemen. Zo constateert hij, sprekend over het voormalige krisistucht-recht: „de . . . gespecialiseerde econo-„mische rechter doet in wezen precies hetzelfde werk als de vroegere „tucht-rechter, maar thans komt hij er eerlijk voor uit, dat hij een echte „rechter is” (pag. 53). Gemeenschappelijke kenmerken treft hij niet aan, zelfs niet voldoende om tot een zekere rubricering te komen. Nergens is de grens met het „echte” recht scherp afgetekend, alles vloeit geleidelijk in elkaar over.

Tot dezelfde konklusie komt VAN AGT. Deze wijdt een uitvoerige beschouwing aan een van de af te bakenen grenzen, die met het straf-recht; daarbij haalt hij met kennelijke instemming HAZEWINKEL-SURINGA's opsomming van de functies van tucht-recht⁵⁾ aan. Zij onderscheidde als zodanig:

- a. een korrektieve.
- b. een purgatoire, strekkend tot zuivering van ambt of beroep.
- c. een plaatsvervangende: de tucht-rechtelijke reactie op in de „echte” strafwet vermelde delikten van lichte aard.

VAN AGT stelt vast dat in de gevallen *a* en *c* van volledige kongruentie met het strafrecht sprake is; onderscheidend vermogen zou dan nog slechts toekomen aan geval *b*: daar immers gaat het niet om straffen, maar om maatregelen, de schuld speelt er geen rol.

Kennelijk moeten we hieruit begrijpen dat de pre-adviseur van mening is, dat veel van wat tucht-recht wordt genoemd op zijn minst genomen dezelfde functie heeft als het „echte” strafrecht; hij noemt in dit verband met name het recht binnen de publiek-rechtelijke bedrijfsorganisaties. Zijn betoog rept ook van andere, minder strafrechtelijk getinte vormen, van welke echter helaas niet uit de verf komt waar ze geplaatst moeten

⁴⁾ Eerste uitgave 1971.

⁵⁾ Prof. mr. D. Hazewinkel-Suringa, *Handelingen NJV 1936* pag. 160-168.

worden, noch wat men er zich eigenlijk bij voor moet stellen (afgezien van het echte groepsrecht).

Zijn slotsom laat gelukkig aan duidelijkheid niets te wensen over: tuchtrecht bestaat niet. Het is „een bonte verscheidenheid van juridische fenomenen” (pag. 6), die onderling nauwelijks of geen samenhang vertonen. Hij voegt daar weinig vredelievend aan toe: „het gebruik van de „generieke benaming tuchtrecht . . . dient te vuur en te zwaard te worden „bestreden” (pag. 63).

Toch blijken de aangetroffen vormen van tuchtrecht wel degelijk één gemeenschappelijk kenmerk te bezitten: zij geven steeds (rechts-)regels met een minder dan algemene gelding. Nooit is er een tuchtrecht, dat geldt voor elke Nederlander: het gaat voortdurend om deelgebieden, om bepaalde kringen van burgers. Men denke daarbij niet toch weer aan samenhangende groepen, maar aan steeds van samenstelling wisselende eenheden zonder innerlijk verband. In zoverre bestaat er een volledige parallelliteit ten opzichte van bepaalde categorieën bijzondere delikten, men vergelijkte: de wegenverkeerswetgeving (kring: deelnemers aan het verkeer op openbare wegen) of de Wet Economische Delicten (kring: zij, die anders dan slechts als konsument aan het economisch leven deelnemen) met het pbo-tuchtrecht (kring: de aangeslotenen) of het tuchtrecht voor schepelingen. Die parallelliteit geeft tegelijkertijd al aan, dat aan dit kenmerk niet het gezochte onderscheidend vermogen toekomt; aan de konklusies van VAN AGT EN VERPAALLEN wordt niets afgedaan.

3. Wat is hieruit voor het militaire tuchtrecht te leren? Laten we eerst eens kijken in welke hoek het geplaatst moet worden. Dat het geen groepsrecht is, heeft de juridische commissie van de VVDM in haar Nota Tuchtrecht duidelijk gemaakt (zoals we zagen onderschrijft VAN AGT haar stelling). De lichtvaardigheid van de konklusie die men daaruit trok is nu op overtuigende wijze door de pre-adviseurs aangetoond: tuchtrecht omvat meer dan alleen groepsrecht, dus behoeft de konstatering, dat het militaire tuchtrecht geen groepsrecht is niet dwingend te leiden tot de slotsom dat het tot het „echte” strafrecht gerekend moet worden.

Daarmee blijft echter het feit, dat het zich ontegenzeggelijk ergens op de grenzen van het strafrecht bevindt; dit wordt ten overvloede nog eens aangetoond wanneer we de door VAN AGT aangehaalde drie funkties van het tuchtrecht nader bezien. Het valt dan op dat de gevallen *a* en *c* van toepassing zijn (al lijkt dit voor wat betreft *c* de langste tijd geduurd te hebben); geval *b* geldt voor het militaire tuchtrecht echter niet. Van zuivering van ambt of beroep is geen sprake: „onwaardigen” worden niet uitgestoten. Naar de redenering van VAN AGT komen we aldus tot de dwingende konklusie, dat het militaire tuchtrecht, net als het door hem genoemde pbo-recht, funktioneel kongruent is aan het strafrecht.

Aldus blijkt het militaire tuchtrecht een afgeleide vorm van strafrecht te zijn. Daarmee is nu wel duidelijk dat, zo beide categorieën te scheiden

zijn, die scheiding niet anders dan een formele is. De demarkatielijn is slechts te vinden in de wet; zij is het resultaat van een arbitraire beslissing, een soort juridische zeventiende breedtegraad. De wetgever vond het strafrechtelijk apparaat te log om er in bepaalde situaties effectief mee te kunnen werken en ontwierp daarom een nieuw stelsel, of, zoals de preadviseurs aantoonde, een menigte van nieuwe stelsels, de zogenoemde tuchtrechtelijke. De rechtvaardigheid, gegarandeerd door de grondregels van het „echte” strafrecht, moet een veer laten terwille van de doelmatigheid⁶). Een dergelijke handelwijze is des wetgevers goed recht. Of zij daarmee ook juist is, is een andere vraag; daar kunnen we ons nu beter niet in verdiepen. Wel valt op te merken dat iets dergelijks ook elders, in het civiele recht, is gebeurd, namelijk bij de regeling van het kort geding. Ook daar wordt in aanzienlijke mate afgeweken van de aan „echte” civiele procedures gestelde eisen. Een ander oriëntatiepunt biedt de procedure in de zogenaamde „vrijwillige” rechtspraak⁷).

De rechtvaardigheid laat dusdoende een veer, ja; één ding blijft echter zeker: dat, zo men al van oordeel mag zijn dat bepaalde regels moeten wijken voor de doelmatigheid, daarmee nog niet gezegd is dat elke regel altijd op zij gezet mag worden. Vaak is het juist de doelmatigheid die moet wijken voor hogere rechtsbelangen. „Rechtvaardigheid en doelmatigheid bepalen beide de inhoud van het recht, de eerste als maatstaf, de tweede als doel. Maar het doel heiligt niet de middelen, ook al is het „doel nog zo hoog verheven”, merkt SLAGTER ergens op⁸). Aan deze principiële stellingname kan men zich niet onttrekken met redematies als: we hebben te doen met tuchtrecht, dus gelden de regels van het strafrecht niet⁹); dan draait men de zaak immers precies op zijn kop. Het feit dat de wetgever in het verleden een gedeelte van het recht niet onder de werking van bepaalde bijzondere regels van straf- en strafprocesrecht heeft willen stellen, brengt nog niet mee dat het daardoor ook aan de algemene grondregels ervan is onttrokken. Toch zijn dergelijke pseudo-historische argumenten, zeg liever mystifikaties, in *militaribus* eerder regel dan uitzondering¹⁰).

Merkwaardig genoeg rijst in de parallele situatie bij het kort geding geen enkel probleem: „De wet regelt de procedure niet, doch *natuurlijk*¹¹) gelden de bovenvermelde procesrechtelijke grondregels ook

⁶) Waarbij natuurlijk wel bedacht moet worden, dat doelmatige regels op zich vaak rechtvaardiger zijn dan ondoelmatige; dat behoeft echter niet.

⁷) De *jurisdictio voluntaria*, zie mr. J. G. L. Röder, „De grondtrekken van het procesrecht der vrijwillige rechtspraak”, 1939.

⁸) Prof. mr. W. J. Slagter, „Rechtvaardigheid en doelmatigheid”, oratie Rotterdam 1961, pag. 9.

⁹) Of, zoals De Graaff ten aanzien van de regels van het algemeen deel welwillend aanneemt: zij zijn niet toepasselijk „behoudens uitzonderingen”; Handboek pag. 52.

¹⁰) Zie bv. De Graaff, Handboek, en Van den Bosch, diss.

¹¹) Mijn kursivering.

„hier”¹²⁾. Ook VAN AGT stelt, sprekend over het pbo-tuchtrecht: „de „inrichting er van (moet) een toetsing aan de maatstaven van een be- „hoorlijke strafrechtspleging kunnen doorstaan” (pag. 38/39). Dat geldt evenzeer voor het militaire tuchtrecht. „Regelingen, die, ‘n’ en déplaise’ „hun betiteling, van strafrechtelijke aard zijn, behoren te voldoen aan „de normen van rechtsbescherming die in het internationale en in het „Nederlandse recht voor strafbaarstellingen en hun effectuering jegens „overtreders daarvan zijn aanvaard” (nogmaals VAN AGT, pag. 63/64).

4. Het wordt tijd om het bovenstaande nog eens te rekapitulieren. We zagen hoe VERPAALEN en VAN AGT constateerden dat er wel vele „tuchtrechten” zijn, doch dat van „tuchtrecht” als enkelvoud, dus als afzonderlijke categorie van recht, niet gesproken kan worden. Zelf konkludeerden we, dat derhalve sprake moet zijn van afgeleide vormen van „echt” recht. Aangezien het militaire tuchtrecht naar de maatstaven van VAN AGT kongruent aan strafrecht bleek, dient het als een afgeleide vorm van strafrecht beschouwd te worden. Het moet zich dan ook onderwerpen aan wat de grondregels van dat strafrecht eisen.

Dat dat in de huidige praktijk (en misschien ook wel naar de bedoeling van de wetgever van 1921, dat blijft duister) niet het geval is, is evident. Het feit, dat het HMG zich in dezen (gekonkretiseerd in de vraagstelling: is die of die algemene regel in casu toepasselijk) altijd zoveel mogelijk op de vlakte heeft willen houden stemt al tot tevredenheid. We staan echter op een keerpunt. Niet voor niets heeft het tuchtrecht vaak aanleiding gegeven tot wrevel en ongenoegen. De ingrijpende (?) wijzigingen van 1963 hebben die niet kunnen wegnemen, integendeel; de pas verschenen „nota „inzake de herziening van het militaire tuchtrecht”¹³⁾ kondigt dan ook „een geheel nieuw” tuchtrecht aan. Mogen we verwachten, dat dat het militaire tuchtrecht terugplaatst waar het behoort, aan de boezem van het „echte” strafrecht? We zoeken in de nota vruchteloos naar een uitspraak.

De ministers erkennen, dat de grens militair tuchtrecht/strafrecht een doelmatigheidsgrens is, doch weten daar toch weer een soort tegenstelling en meer wezenlijk onderscheid aan te ontlenen, hoofdzakelijk gebaseerd op de notie „bescherming van algemene vs. bijzondere rechtsorde”¹⁴⁾. Waar enerzijds erkend wordt, dat de doelmatigheid overheveling van delen van het tuchtrecht naar het strafrecht en omgekeerd mee kan brengen, handhaaft men via die „bijzondere rechtsorde” de idee van een „stands- en groepsrecht”. Daarbij wordt over het hoofd gezien dat die „handhaving van de bijzondere rechtsorde” als verschijnsel niet

¹²⁾ Dr. mr. W. Schenk, „Het kort geding en zijn toepassing in Nederland”, 1969, pag. 27.

¹³⁾ Bijl. Hand. Tweede Kamer zitting 1971-'72 no. 11.689, nummers 1 tot en met 4; dd. 27 januari 1972, MRT 1972 pag. 228 e.v.

¹⁴⁾ Nota pag. 9 en 10 (geciteerd uit de interne defensie-uitgave); ook te vinden in prof. mr. W. P. J. Pompe, „Handboek van het Nederlandse strafrecht”; 5e druk pag. 13.

inherent is aan het zijn van tuchtrecht, maar aan het zijn van deelgebied van het recht, als boven uiteengezet, überhaupt. De stelling dat strafrecht als handhavingssstelsel — van wat overigens — in beginsel op de algemene rechtsorde is gericht¹⁵⁾, moge juist zijn; de bijzondere rechtsorde staat echter niet naast, maar binnen de algemene. De nota gaat daarmee uit van een volkomen juiste stelling, die echter in het geheel niet redengevend is voor wat volgt. Dit heeft het betreurenswaardige effect, dat de voorstellen van de bewindslieden, die ongetwijfeld veel goeds bevatten, in de lucht blijven hangen. Elk stelsel behoeft een degelijk theoretisch fundament — ook het (militair-)tuchtrechtelijke. Alleen dan kan men hopen op een harmonieuze ontwikkeling in de toekomst.

Het (gewijzigd) wetsontwerp 9994 en de Rechtspleging bij de Zeemacht

door

MR. TH. C. VAN GELDER

luitenant ter zee (A) der eerste klasse

Telkens wanneer het Wetboek van Strafvordering (WvSv) wordt gewijzigd, kan men, voor wat betreft het belang van deze wijziging voor de Rechtspleging bij de Zeemacht (RZ), tenminste een der volgende gevallen onderscheiden:

1. De wijziging is (betrekkelijk) irrelevant, omdaat het te wijzigen onderwerp onbekend is in het militaire strafprocesrecht (bijv. wijziging van de cassatieregeling).

2. De wijziging is interessant, omdat het te wijzigen onderwerp weliswaar in de RZ afzonderlijk is geregeld, maar het aanbeveling verdient om te bezien of aanpassing van de tekst der RZ gewenst is (bijv. wijziging van de gronden waarop voorlopige hechtenis mag worden toegepast).

3. De wijziging is zonder meer belangrijk, omdat zij van invloed is op de toepassing van het militaire strafprocesrecht. Hier zijn verschillende mogelijkheden denkbaar, zoals:

a. De wijziging betreft een onderwerp dat niet in de RZ is geregeld, maar de betreffende bepalingen uit het WvSv worden overeenkomstig toegepast (bijv. de bepalingen betreffende het opportuniteitsbeginsel).

b. De wijziging van het WvSv brengt de absolute noodzaak met zich mee om de tekst van de RZ aan te passen, bijv. omdat een verwijzing naar een bepaling in het WvSv anders in de lucht zou komen te hangen.

Beziet men het bij de Tweede Kamer ingediende gewijzigd ontwerp van wet (Zitting 1972-9994, nr. 10) in dit licht, dan blijkt dat het deels zeer

¹⁵⁾ Nota pag. 10.

belangrijk is en deels interessant. Het ontwerp betreft: „Herziening van „de bepalingen van het Wetboek van Strafvordering betreffende toevoeging „van een raadsman en toepassing van voorlopige hechtenis en wijziging „van de artikelen 27 en 77hh van het Wetboek van Strafrecht”.

Wanneer men zich beperkt tot de toepassing van de voorlopige hechtenis, dan is het ontwerp in zoverre belangrijk, dat wijziging wordt voorgesteld van de gevallen waarin voorlopige hechtenis kan worden toegepast. Sinds het in werking treden van de Rijkswet van 4 juli 1963, houdende wijziging van het militaire strafprocesrecht, Stbl. 294, is dit onderwerp voor de toepassing van het militaire strafprocesrecht van het grootste belang. Sindsdien verwijst artikel 6 RZ immers rechtstreeks naar het WvSv voor wat betreft de gevallen waarin het voorlopig justitieel arrest mag worden toegepast. Men kan dus stellen dat de militaire strafrechtspleging nauw betrokken is bij een wijziging van deze regeling in het WvSv. Bij de totstandkoming van genoemde Rijkswet werd getracht voor wat betreft het voorlopig justitieel arrest zoveel mogelijk aansluiting te zoeken bij de regeling welke voor gewone strafzaken geldt¹⁾. In mijn bijdrage in dit tijdschrift „Een stap terug”²⁾ werd reeds betoogd dat deze aansluiting uiteindelijk niet geheel bevredigend tot stand is gekomen. De verwijzing naar artikel 64 WvSv is niet in overeenstemming met het streven om *zoveel mogelijk* aansluiting te zoeken bij het commune strafprocesrecht. Door het onderhavige ontwerp dreigt nu echter een onmogelijke toestand te zullen ontstaan, aangezien de nummering van de artikelen in het WvSv zal worden veranderd zonder dat tevens is voorgesteld de tekst van de beide militaire Rechtsplegingen hierbij aan te passen. De gevallen waarin voorlopige hechtenis — en dus ook voorlopig justitieel arrest — mag worden toegepast, zullen niet meer zijn opgenomen in artikel 64 WvSv, maar in artikel 67 WvSv³⁾. Er zal wel een artikel 64

¹⁾ Aldus de (eerste) Nota van Wijzigingen. Vgl. Steffen (De partiële wijziging van de militaire straf- en tuchtrechtwetgeving bij de Rijkswetten van 4 juli 1963, door mr. A. F. Steffen, 's-Gravenhage 1971) blz. 125.

²⁾ MRT LXIV, blz. 524 e.v., in het bijzonder blzn. 526-527.

³⁾ Het eerste lid van het voorgestelde artikel 67 WvSv luidt:

Een bevel tot voorlopige hechtenis kan worden gegeven in geval van verdenking van:

- a. een misdrijf waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van vier jaren of meer is gesteld;

- b. een der misdrijven omschreven in de artikelen 132, 240, laatste lid, 250 bis, 251 bis, eerste lid, 285, eerste lid, 318, 321, 326, 326a, 395 en 416 van het Wetboek van Strafrecht;

- c. de overtreding omschreven in artikel 432, onder 3°, van het Wetboek van Strafrecht;

- d. een der misdrijven omschreven in:

artikel 36, derde lid, van de Wegenverkeerswet;

artikel 27, tweede lid, van de Wet buitengewone bevoegdheden burgerlijk gezag;

de artikelen 52, 53, eerste lid en 54 van de Wet gewetensbezwaren militaire dienst;

artikel 31 van de Wet op de kansspelen.

blijven bestaan, doch dit zal de materie regelen welke thans is vervat in artikel 65 WvSv (de duur van de bewaring), een kwestie die voor de militaire strafrechtspleging weinig interessant is. Hieruit volgt dat de verwijzing naar artikel 64 WvSv volkomen zinloos zal worden. De arge-loze commandant die artikel 6 RZ naar behoren zal raadplegen en ver-volgens vol vertrouwen artikel 64 WvSv zal opslaan, komt voor raadselen te staan die hij niet zal kunnen oplossen. Het is dus duidelijk dat er iets moet gebeuren. Op zijn minst zal in artikel 6 RZ de verwijzing naar „artikel 64, tweede lid onder *b* van het Nederlandse Wetboek van Straf-„vordering” moeten worden vervangen door „artikel 67, eerste lid van „het Nederlandse Wetboek van Strafvordering”.

Is men eenmaal zo ver, dan wordt een en ander interessant. De kwestie is namelijk dat de voorgestelde wijziging van het WvSv niet beperkt is tot de *gevallen* waarin voorlopige hechtenis is toegelaten, maar tevens betreft de *gronden* waarop de voorlopige hechtenis mag berusten. In 1963 heeft de wetgever de gronden waarop het voorlopig arrest mag be-rusten, opgesomd in artikel 6 RZ. Deze gronden vertonen overeenkomst met die welke zijn genoemd in het WvSv⁴⁾, maar er bestaan enkele ver-schillen:

1. De RZ vermeldt uitdrukkelijk dat de „gewichtige reden van maat-„schappelijke veiligheid” gelegen moet zijn in de persoon van de ver-dachte. Door deze beperking is de RZ op één punt zowaar moderner dan de huidige tekst van het WvSv. In artikel 6 RZ is vaste jurisprudentie van de Hoge Raad verwerkt, te weten dat generale preventie geen grond mag zijn voor voorlopige hechtenis⁵⁾.

2. In de RZ is als grond genoemd: de handhaving van de krijgstucht onder andere militairen. Bij de totstandkoming van deze bepaling werd door de Regering opgemerkt: „De bijzondere eisen, welke de handhaving „van de krijgstucht stelt, kunnen echter meebrengen dat in uitzonderings-„gevallen ook uit generaal-preventieve overwegingen voorlopige hech-„tenis” (bedoeld wordt waarschijnlijk: voorlopig justitieel arrest) „moet „worden opgelegd.”⁶⁾

In het onderhavige ontwerp wordt thans voorgesteld ook de gronden waarop voorlopige hechtenis kan worden toegepast, te wijzigen. Deze gronden zijn in het voorgestelde artikel 67a WvSv⁷⁾ opnieuw geformu-

⁴⁾ Vgl. artikel 6, tweede lid RZ en artikel 64, eerste lid WvSv.

⁵⁾ Vgl. bijv. HR 10 december 1928, NJ 1929, blz. 1725.

⁶⁾ Vgl. Steffen, t.a.p. blz. 126.

⁷⁾ Het voorgestelde artikel 67a WvSv luidt:

Een op artikel 67 gegrond bevel kan slechts worden gegeven:

a. indien uit bepaalde gedragingen van de verdachte, of uit bepaalde, hem persoon-lijk betreffende omstandigheden, blijkt van ernstig gevaar voor vlucht;

b. indien uit bepaalde omstandigheden blijkt van een gewichtige reden van maat-schappelijke veiligheid, welke de onverwijde vrijheidsbeneming vordert.

leerd, scherper dan tot dusver het geval was en meer in overeenstemming met jurisprudentie en opvattingen in de moderne rechtswetenschap. Een grote verbetering daarbij is dat het begrip „gewichtige reden van „maatschappelijke veiligheid” authentiek wordt geïnterpreteerd.

Ongeacht hoe de uiteindelijke redactie van de voorgestelde artikelen 67 en 67a WvSv na de behandeling in het parlement zal komen te luiden, lijkt het zeer gewenst om de regeling van de RZ hieraan zoveel mogelijk aan te passen. Dan zijn we eindelijk waar de wetgever van 1963 wilde komen. Men zou zich nog kunnen afvragen of allen die deze regeling moeten gaan hanteren, in staat zullen zijn een gefundeerd oordeel te vormen omtrent de aard en de duur van de straf die mogelijk aan de verdachte zal worden opgelegd, zoals het laatste lid van het voorgestelde artikel 67a WvSv veronderstelt. In de praktijk zal dit — vooral voor de commandanten — niet altijd even gemakkelijk zijn. Toch lijkt het van toepassing verklaren van deze bepaling voor het militaire strafprocesrecht gewenst. In feite kan men haar beschouwen als een logische reminder om bij de toepassing van voorlopige hechtenis c.q. voorlopig arrest de proportionaliteit in het oog te houden. Zij is zeer duidelijk gericht op beperking van het toepassen van deze maatregel. Een dergelijke bepaling zal men dan ook in het militaire strafprocesrecht niet licht willen missen.

Wanneer men er van uitgaat, dat thans een partiële wijziging van wezenlijk belangrijke zaken in het militaire strafprocesrecht niet gewenst is, maar dat in ieder geval het aanpassen van de tekst van artikel 6 RZ aan het ontwerp 9994 noodzakelijk is, dan zou men kunnen komen tot een nieuw artikel 6 RZ zoals hieronder is aangegeven. Gemakshalve is daarbij in de linker kolom de huidige tekst opgenomen. Tevens is aangegeven hoe de Rechtspleging bij de Land- en Luchtmacht thans luidt en hoe deze zou moeten worden gewijzigd, aangezien het vorenstaande uiteraard evenzeer voor dit wetboek geldt.

Een gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid kan voor de toepassing van het vorige lid slechts in aanmerking worden genomen:

1°. indien, wegens het vermoedelijk begane feit levenslange gevangenisstraf, dan wel tijdelijke van twaalf jaren of meer, kan worden opgelegd en de rechtsorde ernstig door dat feit is geschokt;

2°. indien ernstige en gegronde vrees voor herhaling van misdrijf bestaat;

3°. indien de voorlopige hechtenis in redelijkheid noodzakelijk is te achten voor het aan de dag brengen van de waarheid.

Een bevel tot voorlopige hechtenis blijft achterwege, wanneer ernstig rekening moet worden gehouden met de mogelijkheid dat aan de verdachte in geval van veroordeling geen onvoorwaardelijke vrijheidsstraf of tot vrijheidsbeneming strekkende maatregel zal worden opgelegd, dan wel dat hij bij tenuitvoerlegging van het bevel langere tijd van zijn vrijheid beroofd zou blijven dan de duur van de straf of maatregel.

Rechtspleging bij de Zeemacht

huidige tekst

Artikel 6. (RLLu: Artikel 7).
Na ontvangst van het rapport, bedoeld in artikel 4 (RLLu: artikel 6), zal de commanderende officier onverwijld de zaak onderzoeken.

Indien ernstige bezwaren tegen de verdachte zijn gerezen en tevens uit bepaalde omstandigheden blijkt, dat vrijheidsbeneming is geboden, hetzij in verband met het bestaan van gevaar voor vlucht of van een gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid, gelegen in de persoon van de verdachte, hetzij in verband met de handhaving van de krijgstuicht onder andere militairen, kan de commanderende officier bevelen dat de verdachte in arrest zal worden gesteld of gehouden.

Het bevel kan slechts worden verleend in geval van een misdrijf bedoeld in artikel 64, tweede lid onder b van het Nederlandse Wetboek van Strafvordering dan wel een misdrijf omschreven in het Wetboek van Militair Strafrecht.

Zodra de grond waarop het arrest werd bevolen of gehandhaafd niet meer aanwezig is, wordt de invrijheidstelling van de gearresteerde gelast.

De commanderende officier rapporteert elk geval, waarin het voorlopig arrest langer dan 4 dagen duurt, terstond recht-

mogelijke tekst

Artikel 6. (RLLu: Artikel 7).
Na ontvangst van het rapport, bedoeld in artikel 4 (RLLu: artikel 6), zal de commanderende officier onverwijld de zaak onderzoeken.

Indien uit feiten of omstandigheden blijkt van ernstige bezwaren tegen de verdachte, kan de commanderende officier bevelen dat de verdachte in arrest zal worden gesteld of gehouden:

a. in de gevallen welke zijn omschreven in artikel 67, eerste lid van het Nederlandse Wetboek van Strafvordering;

b. wanneer het betreft een misdrijf omschreven in het Wetboek van Militair Strafrecht.

Een bevel als bedoeld in het vorige lid kan slechts worden gegeven:

a. op een grond omschreven in artikel 67a van het Nederlandse Wetboek van Strafvordering;

b. indien uit bepaalde omstandigheden blijkt dat vrijheidsbeneming is geboden in verband met de handhaving van de krijgstuicht onder andere militairen.

Het laatste lid van artikel 67a van het Nederlandse Wetboek van Strafvordering is van overeenkomstige toepassing.

Zodra de grond waarop het arrest werd bevolen of gehandhaafd niet meer aanwezig is, wordt de invrijheidstelling van de

streeks aan de vlootvoogd (RLLu: commanderende generaal) onder wie de verdachte ressorteert.

gearresteerde gelast.

De commanderende officier rapporteert elk geval, waarin het voorlopig arrest langer dan 4 dagen duurt, terstond rechtstreeks aan de vlootvoogd (RLLu: commanderende generaal) onder wie de verdachte ressorteert.

STRAFRECHTSPRAAK

**Permanente Krijgsraad Nederland voor de Zeemacht
te 's-Gravenhage**

Vonnis van 2 augustus 1972

President: Mr. A. Berkhout (fgd.); *Leden:* W. F. Barbás, kapitein ter zee;
G. J. van de Griendt, kapitein-luitenant ter zee;
Raadsman: Mr. J. L. Koning.

*Overtreding van artikel 2 en 3 Opiumwet door het in bezit hebben van
L.S.D. en cannabishars.*

(Opiumwet art. 2 en 3)

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT TE
'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal bij die krijgsraad, eiser, tegen D.N.S., geboren
3 december 1950, telegrafist der eerste klasse, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Gezien de dagvaarding d.d. 27 juni 1972 aan de voet van welk stuk
door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

„1e. dat hij op of omstreeks 6 maart 1972 aan boord van Hr. Ms.
„De Zeven Provinciën te Rotterdam, althans elders in Nederland,
„opzettelijk heeft aanwezig en/of in zijn bezit heeft gehad L.S.D. —
„lysergzuur di-aethylamide — zijnde een verdovend middel in de zin
„van artikel 2-1-g van de Opiumwet;

„2e. dat hij op of omstreeks 18 april 1972 te Leiden, althans in Neder-
„land opzettelijk heeft aanwezig en/of in zijn bezit heeft gehad hashish,
„zijnde een gebruikelijke bereiding van hennep, waaraan de hennephars
„ten grondslag ligt, als bedoeld in de Opiumwet, onder artikel 3-1-d,
„in elk geval tetrahydrocannabinol, cannabishars, zijnde een verdovend
„middel in de zin van artikel 2-1-g van genoemde wet”;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, ten aanzien van het beklaagde onder 1e en 2e ten laste
gelegde;

Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd, heeft verklaard:
D.N.S., oud 21 jaar, *als beklaagde:*

dat hij op 6 maart 1972 aan boord van Hr. Ms. De Zeven Provinciën,
welke toen lag afgemeerd te Rotterdam, opzettelijk in het bezit was van
2 tabletten „orange sunshine”; dat hij wist dat deze tabletten L.S.D.
bevatten; dat hij te ongeveer 22.00 uur van die dag één tablet L.S.D.
heeft gegeven aan de machinist Halfhide, die dit tablet vervolgens innam;
dat hij zelf geen tablet heeft ingenomen; dat hij de volgende dag hoorde,
dat Halfhide in het hospitaal was opgenomen en vervolgens de nog in zijn
bezit zijnde tablet L.S.D. overboord heeft gegooid; dat hij in de maand

maart 1972 van een student te Leiden twee stukjes hashish had gekregen; dat hij op 18 april 1972 deze hashish opzettelijk in zijn bezit heeft gehad op de Sociaal Medische Dienst te Leiden;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal no. 2D/1972, van de Koninklijke Marine Recherche, gesloten op 10 maart 1972, opgemaakt door J. van Dongen, sergeant van speciale diensten — rechercheur, zakelijk onder meer inhoudt: als op 8 maart 1972 aan hem afgelegde verklaring van

Glenn Gustavo Lorenzo Michaël Halfhide:

dat hij op 6 maart 1972 te ongeveer 21.30 uur met de telegrafist D.N.S. in zijn bureau aan boord van Hr. Ms. De Zeven Provinciën te Rotterdam was; dat hij zag dat deze uit een vloeitje twee kleine tabletten met een fel oranje kleur nam; dat D.N.S. vervolgens hem één tablet gaf, die hij aannam, in zijn mond stak en doorslikte; dat zij na verloop van tijd naar het dek gingen; dat hij alles vreemd zag; dat hij tegen de schoorsteen van de Hertog Hendrik zei: „Schoorsteen, ga weg”; dat hij als het ware verwachtte van dode dingen, dat deze antwoord gaven; dat D.N.S. even later tegen hem zei: „Je tript veel te ver, ik ga naar bed”; dat hij toen alleen achter bleef en besloot zijn divisiechef, luitenant ter zee Stumpf om hulp te vragen; dat de weg naar diens hut voor hem een lijdensweg was; dat hij steeds zogenaamde L.S.D.-mannelijkes zag, die hem bedreigden en trachtten tegen te houden; dat hij zich een verrader voelde; dat hij de hut van mijnheer Stumpf bereikte en vervolgens naar de ziekenboeg werd gebracht; dat het spreken met de korporaal-ziekenverpleger een opgave voor hem was; dat hij steeds het gevoel kreeg een streng verhoor te ondergaan om dan zwaar gestraft te worden als hij zich versprak; dat de korporaal hem een pilletje gaf en dat het bij het innemen daarvan met wat water leek, alsof het water met een grote plons in zijn lichaam viel; dat hij later in de nacht werd overgebracht naar het hospitaal; dat hij zich nog steeds geestelijk in de war voelt; dat hij nog bang is om mensen te ontmoeten; dat hij het gevoel heeft niet meer in deze maatschappij thuis te horen;

Overwegende, dat een zich in het procesdossier van beklagde bevindend bescheid, zijnde een brief ddo. 15 mei 1972, opgemaakt en ondertekend door dr. A. H. Witte, adjunct-directeur bij het Gerechtelijk Laboratorium van het ministerie van Justitie te 's-Gravenhage, zakelijk onder meer inhoudt:

dat onder de naam „orange sunshine” op de illegale markt oranje-kleurige tabletten worden aangeboden, welke als werkzaam bestanddeel L.S.D. (lysergzuur di-aethylamide) bevatten; dat de verschijnselen welke Halfhide vertoonde en de door hem beschreven gemoedstoestand en waarnemingen sterk wijzen op het gebruik van L.S.D.; dat het gebruik van L.S.D. bijzonder grote risico's met zich mede neemt, in het bijzonder door de paniektoestand welke kan optreden;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal no. 4D/1972 van de Koninklijke Marine Recherche, gesloten op 2 mei 1972, opgemaakt door J. van Dongen, sergeant van speciale diensten — rechercheur, zakelijk onder meer inhoudt:

als relaas van verbalisant:

dat hij op 18 april 1972 op de Sociaal Medische Dienst te Leiden in de weekendtas van telegrafist D.N.S. twee stukjes op hashish gelijkend materiaal aantrof; dat hij dit materiaal in beslag heeft genomen en ter beschikking heeft gesteld van het Gerechtelijk Laboratorium van het ministerie van Justitie te 's-Gravenhage, met het verzoek een onderzoek in te stellen of beide stukjes materiaal verdovende middelen zijn;

Overwegende, dat een ambtsedig rapport nr. 1739/72/XI ddo. 26 april 1972, opgemaakt door dr. H. Jansen, apotheker aan het Gerechtelijk Laboratorium van het ministerie van Justitie te 's-Gravenhage, zakelijk onder meer inhoudt:

dat hij op 21 april 1972 van J. van Dongen, sergeant van speciale diensten, twee stukjes samengeperst materiaal ontving met het verzoek een onderzoek in te stellen naar verdovende middelen in de zin van de Opiumwet 1928; dat uit de resultaten van het onderzoek moet, mede gezien de aard van het materiaal, worden geconcludeerd dat dit materiaal bestaat uit een gebruikelijke bereiding van hennep, waaraan de hennephars ten grondslag ligt (zoals bijvoorbeeld hashish) als bedoeld in de Opiumwet 1928 in artikel 3-1-d;

Overwegende, dat de Krijgsraad door de inhoud van voorschreven bewijsmiddelen, wordende elk dezer slechts gebezigd ten bewijze van het feit waarop het bijzonderlijk betrekking heeft, wettig en overtuigend bewezen acht, met beklagdes schuld daaraan, hetgeen beklagde onder 1e en 2e is ten laste gelegd, met dien verstande dat als bewezen wordt aangenomen:

„1e. dat hij op 6 maart 1972 aan boord van Hr. Ms. De Zeven Provinciën te Rotterdam, opzettelijk heeft aanwezig en/of in zijn bezit heeft gehad L.S.D. — lysergzuur di-aethylamide — zijnde een verdovend middel in de zin van artikel 2-1-g van de Opiumwet;

„2e. dat hij op 18 april 1972 te Leiden, opzettelijk heeft aanwezig en/of in zijn bezit heeft gehad hashish, zijnde een gebruikelijke bereiding van hennep, waaraan de hennephars ten grondslag ligt, als bedoeld in de Opiumwet, onder artikel 3-1-d;

Overwegende, dat het bewezenverklaarde respectievelijk dient te worden gekwalificeerd als:

1e. „Opzettelijke overtreding van artikel 2, eerste lid, sub g, Opiumwet”, strafbaar gesteld bij artikel 10, eerste lid, Opiumwet

2e. „Opzettelijke overtreding van artikel 3, eerste lid, sub d en b, Opiumwet”, strafbaar gesteld bij artikel 10, eerste lid, Opiumwet,

Overwegende, dat beklagde deswege strafbaar is;

Overwegende, dat de Krijgsraad, gelet op de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder deze zijn begaan, in aanmerking genomen dat niet gebleken is dat beklaagde eerder terzake van misdrijf werd veroordeeld, van oordeel is, dat hieronder genoemde straf en bijkomende straf moeten worden opgelegd;

Overwegende, dat de Krijgsraad termen aanwezig acht te bevelen van de gevangenisstraf van vier weken een gedeelte groot twee weken voorwaardelijk niet ten uitvoer te leggen, terwijl het militaire belang zich daartegen niet verzet;

Overwegende, dat de Krijgsraad termen aanwezig acht de blijkens de zich in het procesdossier van beklaagde bevindende „kennisgeving van „inbeslagneming”, nr. 4D/1972, ddo. 18 april 1972, van de Koninklijke Marine Recherche, aan beklaagde toebehorende 2 brokjes hashish resp. $\pm 0,9$ gram en $\pm 0,7$ gram, welke van beklaagde inbeslaggenomen werden en niet teruggegeven, verbeurd te verklaren; . . . enz. (*Red.*).

Permanente Krijgsraad Nederland voor de Zeemacht

's-Gravenhage

Vonnis van 27 september 1972

President: Mr. R. Prins (fgd); *Leden:* J. A. J. M. van der Meulen, kapitein-luitenant ter zee vlieger; Mr. G. L. Lindner, kapitein-luitenant ter zee van administratie;

Raadsman: Mr. J. A. Schuering.

Opzettelijke ongehoorzaamheid (nalaten te voldoen aan het bevel van een meerdere om zijn handen uit zijn zakken te halen) en opzettelijk beschimpen van een meerdere (toegevoegd de woorden: „Vent, val in de stront voor mij”).

Krijgstuchtelijke afdoening. De Krijgsraad vermeldt geen omschrijving van de strafreden; wel de qualificatie.

(W.M.Sr. art. 108, 114; W.K. art. 58)

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT TE
's-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal bij die Krijgsraad, eiser, tegen W.A., geboren 27 maart 1951, elektromonteur der eerste klasse, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Gezien de dagvaarding d.d. 5 september 1972 aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

„1. dat hij dienende als elektromonteur der 1e klasse bij de zeemacht, „op of omstreeks 17 april 1972, op de kade bij het gebouw van de conser-

„vatie-mijnendienst te Den Helder, toen de in uniform geklede opperschipper A. R. Talens hem, beklaagde, die eveneens in uniform was gekleed, de opdracht had gegeven zijn handen uit zijn zakken te halen. „daartoe tot hem, beklaagde, zeggende „Monteur, je handen uit je „„zakken”, althans woorden gebruikende van een dergelijke strekking, „opzettelijk heeft nagelaten aan dit dienstbevel te gehoorzamen en zijn „handen niet uit zijn zakken heeft gehaald;

„2. dat hij dienende als elektromonteur der 1e klasse bij de zeemacht, „op of omstreeks 17 april 1972, op de kade bij het gebouw van de „conservatie-mijnendienst te Den Helder, opzettelijk zijn meerdere, „opperschipper A. R. Talens, in diens tegenwoordigheid heeft uitgeschol- „den, althans beschimpt, althans bespot, hebbende hij genoemde opper- „schipper de woorden toegevoegd: „Vent, val in de stront voor mij”, „althans woorden van een dergelijke strekking”;

Overwegende, ten aanzien van het beklagde onder 1. en 2. ten laste gelegde;

Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd, heeft verklaard: W.A., oud 21 jaar, *als beklagde*:

Op 17 april 1972, toen ik als elektromonteur der eerste klasse bij de zeemacht diende, bevond ik mij te omstreeks 09.45 uur op de kade bij het gebouw van de Conservatie-Mijnendienst ten Den Helder. Ik was toen in uniform gekleed en ik zag dat de toen eveneens in uniform geklede opperschipper A. R. Talens mij tegemoet liep. Ik had mijn beide handen in mijn broekzak. Toen de schipper op een afstand van ongeveer 5 meter was genaderd, zei de schipper tegen mij: „Monteur, je handen uit je zak”. Ik begreep dat dit een opdracht was, doch ik reageerde hierop niet. Toen de schipper gepasseerd was, zei hij nogmaals tegen mij: „Monteur, je hoort wat ik zeg, je handen uit je zakken”. Ik heb toen opzettelijk nagelaten aan het dienstbevel van opperschipper Talens mijn handen uit mijn zakken te halen, te gehoorzamen. Vervolgens heb ik toen opzettelijk mijn meerdere, opperschipper A. R. Talens, in zijn tegenwoordigheid beschimpt, doordat ik genoemde opperschipper de woorden heb toegevoegd: „Vent, val in de stront voor mijn part”, althans woorden van een dergelijke strekking;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal no. 10/B/1972 van de Koninklijke Marine Recherche te Den Helder, gesloten op 1 juni 1972, opgemaakt door W. Brink, verbalisant, sergeant van speciale diensten rechercheur bij de Koninklijke Marine, onbezoldigd ambtenaar van het Korps Rijkspolitie, zakelijk onder meer inhoudt,

als op 8 mei 1973 aan verbalisant afgelegde verklaring van:

August Rudolf Talens, opperschipper, geplaatst bij de mijnendienst-kazerne te Den Helder, die verklaarde:

Ik ben tewerkgesteld bij de conservatie-mijnendienst te Den Helder. Op 17 april 1972, te omstreeks 09.45 uur, kwam ik elektromonteur W.A.

tegen op de kade bij het gebouw van de conservatie-mijnendienst te Den Helder. Hij had toen beide handen in zijn broekzakken. Ik liep hem tegemoet en op een afstand van ongeveer vijf meter, riep ik tegen hem: „Monteur, je handen uit je zakken”. Hij reageerde er niet op en antwoordde ook niet. Hierna, toen ik dicht bij hem was, riep ik tegen hem: „Monteur; je hoort wat ik zeg; je handen uit je zakken”. Hij liep door en reageerde weer niet. Ikzelf bleef toen staan en keek hem na. Hij keek toen ook achterom en zei tegen mij: „Vent val in de stront voor mij”. W.A. weet wie ik ben, ik was trouwens in uniform gekleed. Ik voelde mij gekrenkt en beledigd door de woorden, die elektromonteur W.A. tegen mij zei;

Overwegende, dat de Krijgsraad door de inhoud van voorschreven bewijsmiddelen, wordende elk dezer slechts gebezigd ten bewijze van het feit waarop het bijzonderlijk betrekking heeft, wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen beklagde onder 1. en 2. is ten laste gelegd, met dien verstande dat als bewezen wordt aangenomen:

„1. dat hij dienende als elektromonteur der 1e klasse bij de zeemacht, „op 17 april 1972, op de kade bij het gebouw van de conservatie-mijnendienst te Den Helder, toen de in uniform geklede opperschipper A. R. „Talens hem, beklagde, die eveneens in uniform was gekleed, de opdracht „had gegeven zijn handen uit zijn zakken te halen, daartoe tot hem, „bklagde, zeggende „Monteur, je handen uit je zakken”, althans „woorden gebruikende van een dergelijke strekking, opzettelijk heeft „nagelaten aan dit dienstbevel te gehoorzamen en zijn handen niet uit „zijn zakken heeft gehaald”;

„2. dat hij dienende als elektromonteur der 1e klasse bij de zeemacht, „op 17 april 1972, op de kade bij het gebouw van de conservatie-mijnendienst te Den Helder, opzettelijk zijn meerdere, opperschipper A. R. „Talens, in diens tegenwoordigheid heeft beschimpt, hebbende hij ge„noemde opperschipper de woorden toegevoegd: „Vent, val in de stront „„,voor mij”, althans woorden van een dergelijke strekking”;

Overwegende, dat het bewezenverklaarde respectievelijk dient te worden gekwalificeerd als:

1. „*Opzettelijke ongehoorzaamheid*”,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114, Wetboek van Militair Strafrecht;

2. „*Als militair opzettelijk een meerdere beschimpen*”,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 108, Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat de Krijgsraad van oordeel is, dat de hierboven bewezenverklaarde strafbare feiten, buiten strafrechtelijke behandeling kunnen worden afgedaan, aangezien zij opleveren zodanige krijgsmachtelijke vergrijpen, als bedoeld in artikel 2, aanhef en onder ten tweede van de Wet op de Krijgsrucht;

Overwegende, dat de Krijgsraad ter spoedige afdoening van een en ander bijzondere aanleiding aanwezig acht de zaak verder te behandelen, als ware de Krijgsraad de commanderend officier;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden krijgstuchtelijke straf de juiste acht, de omstandigheden waaronder de vergrijpen zijn begaan, alsmede de persoonlijkheid en het doorgaand gedrag van de dader in aanmerking neemt;

Legt beklagde de krijgstuchtelijke straf op van veertien dagen verzuwaard arrest;

Gezien: . . . enz.;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart dat de hierboven bewezen verklaarde strafbare feiten buiten strafrechtelijke behandeling kunnen worden afgedaan, aangezien zij opleveren krijgstuchtelijke vergrijpen;

Legt deswege aan beklagde op een krijgstuchtelijke straf van veertien dagen verzuwaard arrest.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

(Tweede Kamer 's-Hertogenbosch)

Vonnis van 3 mei 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Luitenant-Kolonels W. Sunder en J. A. M. Limonard.

Opzettelijk een meerdere in zijn tegenwoordigheid mondeling beledigen door toevoeging van de woorden: „vuile kut-sergeant”.

(W.M.Sr. art. 108; W.Sr. art. 24)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H.V.R., geboren 13 augustus 1950, dpl. sld., beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, dienende bij de Troepenmacht in Suriname, op of omstreeks 30 december 1971, te Paramaribo, althans in Suriname, opzettelijk beledigend de dienstplichtig sergeant P. van Zeventer, zijnde een meerdere, in zijn tegenwoordigheid heeft toegevoegd: „vuile kut-sergeant, je hebt me genaaid, ik krijg je nog wel”, althans woorden van „soortgelijke strekking en/of betekenis”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

Ik erken dat ik op 30 december 1971, te Paramaribo als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, dienende bij de Troepenmacht in Suriname, opzettelijk beledigend de dienstplichtig sergeant P. van Zeventer, zijnde een meerdere, in zijn tegenwoordigheid heb toegevoegd: „vuile kut-sergeant, je hebt me genaaid, ik krijg je „nog wel”.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde, aan beklagde ver- toond en voorgehouden, proces-verbaal van huishoudelijk onderzoek, opgemaakt en gesloten te Paramaribo, 8 januari 1972 door A. J. B. Boerboom, eerste luitenant der Infanterie en J. J. Marseille, eerste luite- nant der Fuseliers, beiden behorende tot de C-Compagnie van de Troepenmacht in Suriname te Paramaribo, onder meer zakelijk inhoudt: als verklaring van de dienstplichtig sergeant P. van Zeventer:

Op 29 december 1971 bevond ik mij in de nachtclub „Diplomatique” te Paramaribo en het zal ongeveer 01.00 uur, op 30 december 1971 zijn geweest toen ik mij door een gang naar het toilet begaf en de soldaat H.V.R. tegenkwam. Deze riep toen tegen mij: „vuile kut-sergeant, je „hebt me genaaid, ik krijg je nog wel”.

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van boven- staande bewijsmiddelen — wordende genoemd proces-verbaal van huishoudelijk onderzoek slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, het- geen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uit- zondering van de woorden: „of omstreeks”, „althans in Suriname”, en „althans woorden van soortgelijke strekking en/of betekenis;”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*als militair opzettelijk een meerdere in zijn tegenwoordigheid monde- „ling beledigen*”. voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 108 van het Wetboek van Mili- tair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen be- klaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit, en de omstandigheden waar- onder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad ten deze bij toepassing van vrijheids- straf als hoofdstraf gevangenisstraf van niet meer dan drie maanden zou hebben opgelegd;

(Volgt: veroordeling tot *f* 150,— geldboete, subs. 15 dagen hechte- nis — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

(Tweede Kamer 's-Hertogenbosch)

Vonnis van 23 mei 1972

President-ply.: Mr. Th. H. A. M. van Eupen; *Leden*: Luitenant-Kolonels G. J. T. Vermeulen en Mr. H. A. van Maarle.

Bij herhaling geweigerd aan het dienstbevel om tijdens een les in het gebruik van het gasmasker, de gasmaskercontrolekamer binnen te gaan, zeggende dat hij bang was voor het gas.

2 Weken militaire detentie, voorwaardelijk.

(W.M.Sr. art. 114)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen C.L.N., geboren 9 juli 1952, dpl. sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz.

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 9 maart 1972, te Vught, in ieder geval in „Nederland, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire „dienst verbleef, nadat zijn militaire meerdere, de sergeant G. J. W. M. „Snieders hem, beklaagde, meerdere malen, in ieder geval éénmaal, „(telkens) de opdracht had gegeven dat hij (beklaagde) de gasmasker- „controlekamer moest binnen gaan, (telkens) heeft geweigerd, althans „(telkens) opzettelijk heeft nagelaten aan deze dienstbevelen (dat dienst- „bevel) te gehoorzamen”;

Overwegende: . . . enz.

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 9 maart 1972 moest ik, in verband met een les omtrent het gebruik van het gasmasker, de gasmasker-controlekamer in Vught binnengaan. Ik maakte daar bezwaar tegen omdat ik bang was. Ik heb toen een door de sergeant G. Snieders aan mij gegeven opdracht de gascontrolekamer in te gaan geweigerd. Ook toen de sergeant zijn opdracht aan mij de gascontrolekamer binnen te gaan, had herhaald, heb ik de opdracht wederom geweigerd en heb er dan ook geen gevolg aan gegeven.

Overwegende, dat het ten processe aanwezige en aan beklaagde ver- toond en voorgehouden proces-verbaal van huishoudelijk onderzoek van de C-Opleidings Compagnie van het Opleidings Centrum Algemeen, opgemaakt en gesloten te 's-Hertogenbosch op 10 maart 1972 door R. P. Klaassen, tweede luitenant en H. de Goede, vaandrig, beiden be- horende tot voornoemde compagnie, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Sergeant Godfridus Johannes W. M. Snieders:

Op 9 maart 1972 tijdens een les gasmasker, te weten een gasmasker-

controlekamer oefening, weigerde de dienstplichtig soldaat C.L.N. de gaskamer te betreden. Ik ben naar de soldaat C.L.N. toegelopen om hem te zeggen dat het zijn beurt was de gasmaskercontrolekamer binnen te gaan. Soldaat C.L.N. weigerde. Ik heb de soldaat C.L.N. er toen op gewezen dat dit een dienstopdracht was. De soldaat C.L.N. weigerde aan deze opdracht te voldoen, zeggende dat hij bang was voor het gas. Nadat ik mijn opdracht tot driemaal toe had herhaald volhardde de soldaat C.L.N. nog steeds in zijn houding en zei: „Ik weet dat ik dienst „weiger, maar dat kan mij niets schelen”.

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende genoemd proces-verbaal van huishoudelijk onderzoek slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „of omstreeks”, „in ieder geval in Nederland”, „in ieder geval éénmaal” en „althans (telkens) opzettelijk heeft „nagelaten” „dat dienstbevel”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*opzettelijke ongehoorzaamheid, meermalen gepleegd*” voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten, en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht; (Volgt: veroordeling tot 2 weken militaire detentie, voorwaardelijk, proeftijd 1 jaar — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

(Tweede Kamer 's-Hertogenbosch)

Vonnis van 7 juni 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Luitenant-Kolonels T. Eysvoogel en E. T. E. de Nijs Bik;

Raadsman: Mr. A. P. A. van Hapert.

Valsheid in geschrift door — teneinde tekorten te dekken — op inleve-

ringsbewijzen de vermelde aantallen te veranderen, gepleegd door een sergeant die belast was met het beheer van P.S.U.-goederen.

(W.Sr. art. 225)

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen V.G.,
geboren 27 augustus 1947, sergeant, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 22 april 1971 te Goirle, in ieder geval in „Nederland, een aantal inleveringsbewijzen (witte LF 14926 bonnen), „zijnde geschriften waaruit enig recht kan ontstaan, althans geschriften „die bestemd zijn om tot bewijs van de daarin vermelde feiten te dienen, „heeft vervalst, althans valselijk opgemaakt, met het oogmerk om die „geschriften als echt en onvervalst te gebruiken of door een ander of „anderen te doen gebruiken, uit welk gebruik enig nadeel kon ontstaan, „hebbende hij alstoen aldaar daartoe met genoemd oogmerk opzettelijk „valselijk en in strijd met de waarheid op die inleveringsbewijzen, welke „achtereenvolgens betrekking hadden op 100 badhanddoeken, 30 zwem- „broeken, 115 jassen gevechtstenuë, 10 regencape's (grondzeilen) en „50 bretels (welke goederen alle door hem tot de hiervoren genoemde „aantallen waren ingeleverd), deze aantallen (100, 30, 115, *) en 50) ná „de inlevering veranderd in 130, 50, 120, 35 en 60, uit het gebruik van „welke aldus vervalste of valselijk opgemaakte inleveringsbewijzen nadeel „voor de Staat der Nederlanden kon ontstaan”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Ik heb omstreeks 22 of 23 april 1971 een aantal inleveringsbewijzen (witte lf 14926 bonnen) medegenomen naar mijn woning te Goirle. Om geconstateerde tekorten weg te werken, heb ik alsdan een aantal inleveringsbewijzen waarop als ingeleverde aantallen stonden vermeld: bandhanddoeken 100, zwembroeken 30, jassen gevechtstenuë 115, grondzeilen 10, bretels 50, valselijk en in strijd met de waarheid veranderd in respectievelijk: badhanddoeken 130, zwembroeken 50, jassen gevechtstenuë 120, grondzeilen 35, bretels 60.

Ik wist dat deze door mij veranderde inleveringsbewijzen lf 14926 geschriften waren, die bestemd waren om tot bewijs te dienen van de daarin vermelde feiten. Ik erken dat ik deze bewijzen opzettelijk en valselijk in strijd met de waarheid heb veranderd met de bedoeling deze bewijzen als echt en onvervalst te gebruiken.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-

*) 10 (Red.).

verbaal nr. P. 31/72, opgemaakt en gesloten te Eindhoven op 10 februari 1972 door Christianus Jacobus Hulst, wachtmeester der eerste klasse der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Welschap, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Peter Johannes Kuijpers, Adjudant-onderofficier:

Ik ben belast met controlewerkzaamheden onder andere bij de onderdelen op de Generaal Majoor de Ruyter van Steveninckkazerne te Oirschot. Op 29 december 1971 kreeg ik opdracht een controle te houden over het beheer van de P.S.U.-goederen in gebruik bij de 13e Pantser Genie Compagnie te Oirschot. Tijdens de controle zag ik dat op een aantal inleveringsbewijzen, legerformulier 14926, witte originele exemplaren, doorschrijvingen in de aantallen voorkwamen. Ik zag dat van een aantal artikelen de afgeboekte aantallen, betrekking hebbend op de inlevering van 13 januari 1971 niet overeenstemden met de bij het retourgoederenmagazijn geboekte hoeveelheden. Op de originele witte exemplaren stonden na wijziging grotere ingeleverde aantallen als op de afschriften. Het was duidelijk te zien dat op de originele witte exemplaren wijzigingen waren aangebracht. De volgende aantallen zijn hierdoor op niet correcte wijze meer in uitgaaf gesteld dan de oorspronkelijke en juiste aantallen: dertig handdoeken, twintig zwembroeken, vijf jassen gevechtstenu, vijfentwintig regencape's, tien bretels-gevechtstenu. De genoemde inleveringsbewijzen, legerformulier 14926, worden bij inlevering van goederen door de ontvangende instantie getekend voor ontvangst en dienen daarna als bewijs van ontvangst c.q. inlevering.

als verklaring van Pieter Gerhard Johann Timmermans:

Op 17 april 1971 ben ik geplaatst bij de 13e Pantser Genie Compagnie te Oirschot. Ik ben op die datum begonnen met tellen van P.S.U.-artikelen teneinde het beheer van deze artikelen over te nemen van sergeant V.G., die op 24 april 1971 met ontslag zou gaan. Tijdens het tellen bleek dat er aanzienlijke verschillen waren tussen de administratie en de werkelijk aanwezige hoeveelheid P.S.U.-goederen. Op 21 april 1971 is dit aan sergeant V.G. medegedeeld. V.G. vond het ongeloofwaardig dat er verschillen zouden zijn. Hij zou het zelf wel eens nakijken en nam daartoe op 22 april 1971 de hele administratie van de P.S.U.-goederen mee naar zijn woning. Op 23 april 1971 bracht V.G. de administratie weer terug. Het viel mij op dat verschillende herstelboekingen waren aangebracht door V.G., waarbij tekorten werden weggewerkt. Ik kan verklaren dat ik zeker weet dat de herstelboekingen op 22 april 1971 door sergeant V.G. zijn aangebracht.

Overwegende dat de*) bijlage 2 bij voormeld proces-verbaal zijn gevoegd een aantal inleveringsbewijzen, legerformulier 14926, witte originele exemplaar, waarop onrechtmatige**) veranderingen zijn aangebracht;

*) als? (Red.).

**) het vonnis vermeldt niet waaruit dat onrechtmatige karakter blijkt. (Red.).

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „op of”, „in ieder geval in Nederland”, „zijnde geschriften waaruit enig recht kan ontstaan, althans”, „althans valselijk opgemaakt” „of door een ander of anderen te doen gebruiken” en „of valselijk opgemaakt”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „valsheid in geschrift”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 225 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit, en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot *f* 100,— geldboete, subs. 10 dagen hechtenis — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

(Tweede Kamer 's-Hertogenbosch)

Vonnis van 7 juni 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Lu.tenant-Kolonels T. Eysv oogel en E. T. E. de Nijs Bik;

Raadsman: Kapitein H. L. van den Broek.

Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid gedurende 3 dagen terwijl hij een krijgstuchtelijke straf onderging en opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid gedurende 7 dagen terwijl hij een krijgstuchtelijke straf onderging.

(W.M.Sr. art. 97 en 99(4))

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen R.A.S. geboren 19 oktober 1952, dpl. sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde na voeging is ten laste gelegd:
„1. dat hij te Vught, in ieder geval in Nederland, terwijl hij als dienst-, plichtig soldaat in werkelijke militaire dienst verbleef en was ingedeeld bij

„de C-Compagnie van het Schoolbataljon van het Genie Opleidings Centrum, op of omstreeks 10 maart 1972 zijn genoemd militair onderdeel „heeft verlaten en sedertdien daarvan opzettelijk, althans hoogst nalatig „ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven totdat hij in de nacht van „13 op 14 maart 1972 bij zijn genoemd militair onderdeel is teruggekeerd, „zijnde hij op 6 maart 1972 gestraft met 7 dagen verzuurd arrest, derhalve „terwijl hij was dienstdoende”;

„2. dat hij te Vught, in ieder geval in Nederland, terwijl hij als dienst- „plichtig soldaat in werkelijke militaire dienst verbleef, op of omstreeks „10 mei 1972 zijn militair onderdeel, de C-Compagnie van het School- „bataljon van het Genie Opleidingscentrum heeft verlaten en sedertdien „daarvan (en van de 43e Pantsergenie-compagnie, naar welk militair „onderdeel hij (beklaagde) per 15 mei 1972 was overgeplaatst) opzettelijk, „althans hoogst nalatig, ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven „toldat hij zich op 17 mei 1972 eigener beweging bij zijn (eerstgenoemd) „militair onderdeel heeft teruggemeld, zijnde hij op 8 mei 1972 gestraft „met zes dagen licht arrest, derhalve terwijl hij was dienstdoende”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Ik ben sedert 18 januari 1972 in werkelijke militaire dienst als dienst- plichtig soldaat. Op 8 mei 1972 ben ik door mijn compagniescommandant gestraft met 6 dagen licht arrest. Op 10 mei 1972 heb ik dit arrest eigen- machtig verbroken door mijn militair onderdeel, de C-Compagnie van het Schoolbataljon van het Genieopleidingscentrum te Vught zonder toestemming te verlaten. Sedertdien ben ik zonder toestemming opzettelijk van mijn onderdeel afwezig geweest en gebleven totdat ik op 17 mei 1972 eigener beweging bij mijn genoemd militair onderdeel terugkeerde.

Op 6 maart 1972 werd ik door mijn compagniescommandant gestraft met 7 dagen verzuurd arrest. Ik heb, ingedeeld zijnde bij de C-Compagnie van het Schoolbataljon van het Genie Opleidingscentrum, op 10 maart 1972 dit arrest eigenmachtig verbroken door zonder toestemming mijn genoemd militair onderdeel te Vught, te verlaten. Ik ben sedertdien opzettelijk en zonder dat ik daartoe toestemming had gekregen van mijn onderdeel afwezig geweest en gebleven totdat ik in de nacht van 13 op 14 maart 1972 uit eigen beweging naar mijn onderdeel in Vught ben teruggekeerd;

Overwegende, dat een ten processe aanwezige, aan beklaagde vertoonde en voorgehouden, justitiële verklaring, gedagtekend 20 maart 1972 en ondertekend door de plaatsvervangend Commandant van de C-Compagnie, Schoolbataljon van het Genie Opleidingscentrum te Vught, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van relatant:

De dienstplichtig soldaat R.A.S. is vanaf 10 maart 1972 tot 14 maart

1972 te omstreeks 03.00 uur onafgebroken zonder recht of toestemming afwezig geweest van zijn onderdeel, de C-Compagnie van het Schoolbataljon van het Genie Opleidingscentrum, gelegerd te Vught. Hij heeft zich persoonlijk teruggemeld;

Overwegende, dat een ten processe aanwezige en aan beklagde vertoond en voorgehouden afschrift van een straflijst d.d. 15 maart 1972, opgemaakt en ondertekend door H. van Rotterdam, Kapitein der Genie, onder meer zakelijk inhoudt dat de dienstplichtig soldaat R.A.S. op 6 maart 1972 werd gestraft met zeven dagen verzwaard arrest;

Overwegende, dat voormelde justitiële verklaring d.d. 17 mei 1972 onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van relatant:

De dienstplichtig soldaat R.A.S. is van 10 mei 1972 tot 17 mei 1972 onafgebroken zonder recht of vergunning afwezig geweest van zijn onderdeel, de C-Compagnie van het Schoolbataljon van het Genie Opleidingscentrum, gelegerd te Vught. Hij heeft zich persoonlijk teruggemeld;

Overwegende, dat een ten processe aanwezige, aan beklagde vertoonde en voorgehouden, afschrift van een straflijst d.d. 17 mei 1972, opgemaakt en ondertekend door F. J. A. Pollé, eerste luitenant der Genie, onder meer zakelijk inhoudt, dat de dienstplichtig soldaat R.A.S. op 8 mei 1972 werd gestraft met 6 dagen licht arrest;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende genoemde justitiële verklaringen en afschriften straflijst slechts gebezigd in verband met de overige bewijsmiddelen en wordende elk bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde sub 1 en sub 2 is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„1. dat hij te Vught, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke „militaire dienst verbleef en was ingedeeld bij de C-Compagnie van het „Schoolbataljon van het Genie Opleidings Centrum, op 10 maart 1972 „zijn genoemd militair onderdeel heeft verlaten en sedertdien daarvan „opzettelijk afwezig is geweest en gebleven totdat hij in de nacht van 13 op „14 maart 1972 bij zijn genoemd militair onderdeel is teruggekeerd, zijnde „hij op 6 maart 1972 gestraft met 7 dagen verzwaard arrest, derhalve ter- „wijl hij was dienstdoende;

„2. dat hij te Vught, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke „militaire dienst verbleef, op 10 mei 1972 zijn militair onderdeel, de „C-Compagnie van het Schoolbataljon van het Genie Opleidingscentrum „heeft verlaten en sedertdien daarvan opzettelijk ongeoorloofd afwezig „is geweest en gebleven totdat hij zich op 17 mei 1972 eigener beweging „bij zijn genoemd militair onderdeel heeft teruggemeld, zijnde hij op „8 mei 1972 gestraft met zes dagen licht arrest, derhalve terwijl hij was „dienstdoende”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. en 2.: „*opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede, tenminste één dag en niet langer dan dertig dagen durende, terwijl de schuldige „het misdrijf pleegt, terwijl hij is dienstdoende, meermalen gepleegd”*”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 97, aanhef en sub 1, juncto artikel 99 aanhef en sub 4, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan niervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten, en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders.

Overwegende, dat beklagde zich sedert 17 mei 1972 in voorlopig arrest bevindt;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

(Volgt: veroordeling tot 6 weken militaire detentie, met aftrek van de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, van welke straf 3 weken voorwaardelijk, proeftijd 1 jaar. Opheffing van het arrest en bevel tot onmiddellijke invrijheidstelling van veroordeelde — *Red.*),

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

(Tweede Kamer 's-Hertogenbosch)

Vonnis van 21 juni 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel G. N. Tack en Luitenant-Kolonel E. G. Soomer;

Raadsman: Tweede luitenant R. van Duijn, alleen optredend voor beklagde H.O.E.

Openlijk met verenigde krachten geweld plegen tegen personen door gedrieën, in de tunnel van het centraal station te Rotterdam, een aantal zich daar bevindende personen te mishandelen.

(W.Sr. art. 141)

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,
in de zaak van de Auditeur-Militair, eiser, tegen D.E.W., geboren

7 januari 1952, dpl. sld., W.I.S., geboren 13 november 1951, dpl. sld. en H.O.E., geboren 6 januari 1952, dpl. sld., beklagden.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagden is ten laste gelegd:

„dat zij op of omstreeks 21 januari 1972, te Rotterdam, in een voor het „publiek toegankelijke tunnel, gelegen onder het Centraal Station, op „zettelijk tezamen en in vereniging met elkaar, met verstoring van de „openbare orde, en aldus openlijk met verenigde krachten geweld „plegend, dreigend zijn toegelopen op de zich aldaar bevindende per- „sonen, genaamd B. J. Struik, J. van der Meer, J. Brohm, F. Niggelie, „J. H. G. van den Bosch, J. Lok en J. C. A. M. Hagenaars, met één of meer „van deze personen zijn gaan vechten en één of meer van hen hebben „geslagen en/of gestompt en/of geschopt”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde D.E.W. ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 21 januari 1972 heb ik te Rotterdam in een voor het publiek toegankelijke tunnel onder het Centraal Station met verstoring van de openbare orde opzettelijk tesamen en in vereniging met W.I.S. en H.O.E. openlijk met verenigde krachten geweld gepleegd tegen de zich aldaar bevindende personen genaamd B. J. Struik, J. van der Meer, J. Brohm, F. Niggelie, J. H. G. van den Bosch, J. Lok en J. C. A. M. Hagenaars. Wij zijn op een aantal van deze personen dreigend toegelopen en daarmee gaan vechten. Enkele van die personen heb ik geslagen. Genoemde Hagenaars heb ik tweemaal geschopt, eenmaal terwijl hij op de grond lag;

Overwegende, dat beklagde W.I.S. ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 21 januari 1972 heb ik te Rotterdam in een voor het publiek toegankelijke tunnel onder het Centraal Station met verstoring van de openbare orde opzettelijk tesamen en in vereniging met D.E.W. en H.O.E. openlijk met verenigde krachten geweld gepleegd tegen de zich aldaar bevindende personen genaamd B. J. Struik, J. van der Meer, J. Brohm, F. Niggelie, J. H. G. van den Bosch, J. Lok en J. C. A. M. Hagenaars. Ik ben op een aantal van deze personen dreigend toegelopen en ben daarmee vervolgens in gevecht geraakt. Ik heb aan enkele van genoemde personen klappen toegediend;

Overwegende, dat beklagde H.O.E. ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 21 januari 1972 heb ik te Rotterdam in een voor het publiek toegankelijke tunnel onder het Centraal Station met verstoring van de openbare orde opzettelijk tesamen en in vereniging met D.E.W. en W.I.S. openlijk met verenigde krachten geweld gepleegd tegen de zich aldaar bevindende personen genaamd B. J. Struik, J. van der Meer, J. Brohm, F. Niggelie, J. H. G. van den Bosch, J. Lok en J. C. A. M. Hagenaars.

Ik ben op enkele van deze personen dreigend toegelopen en toen ik een klap kreeg daarmee gaan vechten. Twee of drie van die personen heb ik klappen gegeven;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal no. P. 25/72, opgemaakt en gesloten te Rotterdam op 8 februari 1972 door Willem Maris Lindhout, wachtmeester 1e klas der Koninklijke Marechaussee en Willem Pieter Gardenier, marechaussee der eerste klasse, opsporingsambtenaar, beiden behorende tot de Brigade Rotterdam, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Benjamin Hermanus Struik:

Op 21 januari 1972 liep ik te omstreeks 20.10 uur in de tunnel onder het Centraal Station van de Nederlandse Spoorwegen te Rotterdam. Ik was in gezelschap van mijn vrienden, J. van der Meer, J. Brohm, F. Niggelie en J. van den Bosch. Ik zag op dat moment een groepje personen een der perrons afkomen. Ik hoorde, dat bedoelde personen steeds opmerkingen maakten tegen voorbijgangers. Wij kregen woorden met deze personen. Hierop kwamen er twee personen uit het groepje naar ons toe, waarna er een algehele vechtpartij ontstond. Tijdens deze vechtpartij werd ik ten val gebracht en ben ik door verschillende personen van eerdergenoemd groepje geschopt en geslagen;

als verklaring van Fred Niggelie:

Op 21 januari 1972 bevond ik mij te omstreeks 20.10 uur in de tunnel, gelegen onder het Centraal Station van de Nederlandse Spoorwegen te Rotterdam. Ik was in gezelschap van mijn vrienden B. Struik, J. van der Meer, J. Brohm en J. van den Bosch. Op een gegeven moment zag ik een groepje personen van een van de perrons afkomen. Deze personen gingen tegen ons aan het schelden. Vervolgens kwamen er twee personen uit dat groepje naar ons toegelopen. Een van de twee gaf mij daarop een klap in mijn gezicht, waarna er een vechtpartij ontstond tussen eerdergenoemd groepje en ons. Tijdens deze vechtpartij werd ik nogmaals op mijn gezicht geslagen;

als verklaring van Johannes Lok:

Op 21 januari 1972 liep ik te omstreeks 20.10 uur in de tunnel onder het Centraal Station van de Nederlandse Spoorwegen te Rotterdam. Op zeker moment zag ik een groepje personen aankomen. Deze personen waren luidruchtig. Toen bedoelde personen in de tunnel liepen begonnen ze te slaan en te schoppen naar een ander groepje jongelui. Toen ik hierop de nu vechtende personen uit elkaar wilde halen, gaf een persoon, afkomstig uit het eerste groepje, mij gelijk een klap op de rechterzijde van mijn gezicht;

als verklaring van Josephus Cornelis Adrianus Matthijs Hagenaars:

Op 21 januari 1972 liep ik te omstreeks 20.10 uur in de tunnel onder het Centraal Station der Nederlandse Spoorwegen te Rotterdam. Op zeker moment zag ik, dat daar personen aan het vechten waren. Toen ik

langs de vechtenden wilde lopen om mijn weg te vervolgen, werd ik van achteren aangevallen door een van de vechtende personen en door hem tegen de grond geslagen en geschopt;

Overwegende, dat het een feit van algemene bekendheid is dat de tunnel onder het Centraal Station van de Nederlandse Spoorwegen te Rotterdam is een voor het publiek toegankelijke plaats;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende de verklaring van ieder der beklagden slechts gebezigd als bewijs tegen hem, die haar aflegde — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagden is ten laste gelegd met hun schuld daaraan, te weten:

„dat zij op 21 januari 1972, te Rotterdam, in een voor het publiek „toegankelijke tunnel, gelegen onder het Centraal Station, opzettelijk „tezamen en in vereniging met elkaar, met verstoring van de openbare „orde, en aldus openlijk met verenigde krachten geweld plegend, dreigend zijn toegelopen op de zich aldaar bevindende personen, genaamd „B. J. Struik, J. van der Meer, J. Brohm, F. Niggelie, J. H. C. van den Bosch, „J. Lok en J. C. A. M. Hagenaars, met deze personen zijn gaan vechten „en meer van hen hebben geslagen en geschopt”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „openlijk met verenigde krachten geweld plegen tegen personen” voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 141, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagden meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat zij daarvan behoren te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagden strafbaar zijn, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagden zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon der daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht;

(Volgt: veroordeling van beklagden ieder tot een gevangenisstraf voor de duur van 4 weken, waarvan 2 weken voorwaardelijk, met een proeftijd van 2 jaar — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 19 december 1972

President: Mr. J. A. L. Brada (plv.); *Leden:* Kolonel E. H. Neppelenbroek en majoor Ch. P. J. van Toren;

Raadsman: Kapitein H. L. van de Broek.

Bedreiging met zware mishandeling door, vlak voor een politieagent staande, met een uitbeenmes stekende of snijdende bewegingen in de richting van die agent te maken.

(W.Sr. art. 285)

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J.L., geboren 1 januari 1952, dpl. sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 9 juli 1972 te 's-Gravenhage opzettelijk de in „uniform geklede agent van gemeentepolitie van 's-Gravenhage H. G. A. „van der Palen heeft bedreigd met enig misdrijf tegen het leven gericht of „met zware mishandeling hebbende hij toen aldaar opzettelijk dreigend „met een uitbeenmes in de hand daarmee een stekende of snijdende „beweging gemaakt in de richting van voornoemde van der Palen, die „zich vlak voor hem, beklaagde, bevond (op een afstand van 40 tot 50 „centimeter) en zich door deze gedraging van beklaagde bedreigd kon „voelen, dat beklaagde hem van het leven zou beroven dan wel zwaar „lichamelijk letsel zou toebrengen”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris, onder meer zakelijk heeft verklaard:

Ik geef toe dat ik op 9 juli 1972 te 's-Gravenhage willens en wetens een man heb bedreigd met zware mishandeling. Ik heb toen aldaar welbewust dreigend, met een uitbeenmes in de hand, daarmee een snijdende beweging gemaakt min of meer horizontaal ter hoogte van mijn schouders in de richting van voornoemde man, die zich vlak voor mij bevond, op een afstand van 40 tot 50 centimeter. Pas toen ik deze snijbeweging maakte zag ik dat deze man een in uniform geklede agent van politie was, naar mij later bleek van de gemeentepolitie te 's-Gravenhage, geheten H. G. A. van der Palen. Ik erken dat de agent zich bedreigd kan hebben gevoeld met mijnerzijds toe te brengen zwaar lichamenlijk letsel;

Overwegende, dat Henricus Geertrudes Antonius van der Palen, oud: 28 jaar, wonende te 's-Gravenhage, agent van gemeentepolitie als getuige

door de Officier-Commissaris gehoord, zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 9 juli 1972 te 's-Gravenhage, werd ik in mijn functie van agent van gemeentepolitie te 's-Gravenhage, in uniform gekleed, bedreigd met zware mishandeling door een persoon, die mij later bleek te zijn J.L. Laatstgenoemde heeft aldaar dreigend met een groot mes in de hand daarmee een stekende beweging gemaakt in mijn richting, toen ik mij ongeveer een halve meter van hem af bevond. Door deze gedraging voelde ik mij zwaar bedreigd; als ik niet teruggesprongen was, zou ik geraakt zijn door het mes, zodat ik gezien de grootte ervan, een behoorlijke wond had kunnen oplopen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met uitzondering van de woorden: „of omstreeks” (1e regel), „met enig misdrijf tegen het „leven gericht of” „van het leven zou beroven dan wel”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*bedreiging met zware mishandeling*”, voorzien en strafbaar gesteld bij art. 285, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit, en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de beklagde van 9 juli 1972 tot 21 augustus 1972 voorlopig arrest heeft ondergaan van welk arrest naar het oordeel van de Krijgsraad bij de uitvoering van de hem op te leggen gevangenisstraf, zes weken in mindering behoren te worden gebracht;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

(Volgt: veroordeling tot 3 maanden gevangenisstraf met aftrek van 6 weken voorarrest, voor een gedeelte van 7 weken voorwaardelijk, met een proeftijd van 2 jaar — *Red.*).

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

Centrale Raad van Beroep

6 december 1972

(M.A.W. 1972/B 6)

Voorzitter: Mr. W. H. Schipper (fgd.); *Leden:* Mr. J. H. van der Meide en
Jhr. Mr. C. C. van Lidth de Jeude (plv.).

(Beoordelingsvoorschrift kader Landmacht)

Een opperwachtmeester van de Kon. Marechaussee, had in een beoordeling de waardering CD gekregen voor punt 9 (optreden). Hieraan lag vnl. ten grondslag een telefoongesprek met de wachtcommandant van de plaatselijke politie, nadat door 2 agenten te zijnen huize een onderzoek was ingesteld naar een door eisers zoon begane verkeersovertreding.

Door het opbellen en op deze wijze toespreken van genoemde wachtcommandant heeft eiser zijn militaire functie op onjuiste wijze in de zaak betrokken. Dit telefoongesprek kan niet los worden gezien van eisers functie, zodat het dienstbelang mede in het geding was.

Genoemde waardering van eisers optreden berust niet op onvoldoende gronden.

UITSpraak

in het geding tussen: X, wonende te Y, eiser, en de Minister van Defensie, gedaagde.

I. ONTSTAAN EN LOOP VAN HET GEDING

Gedaagde heeft op 1 april 1971 ten aanzien van eiser het volgende besluit genomen:

„De Minister van Defensie

„Gelezen

„het bezwaarschrift van de opperwachtmeester X. — hierna te noemen „klager — houdende dat hij zich bezwaard gevoelt over de hierna te „noemen waardering uit de over hem over de periode van 30 januari 1970 „tot 3 januari 1971 door de districtscommandant district Koninklijke „Marechaussee . . . , kapitein Z. — hierna te noemen eerste beoordelaar — „uitgebrachte beoordeling, welke waardering aan klager op 11 januari „1971 op schrift ter kennis is gebracht en luidt:

„punt 9 (optreden) waardering CD;

„Gelet op het Beoordelingsvoorschrift kader landmacht;

„Gelezen het gevoelen van de ingevolge artikel 11 van het Beoordelingsvoorschrift kader landmacht ingestelde commissie;

„Overwegende, dat het bezwaarschrift werd ingediend binnen de „daarvoor gestelde termijn;

„Overwegende, dat bij het onderzoek ter zake van klagers bezwaarschrift is gebleken;

„dat deze in het onderhavige beoordelingstijdvak (30 januari 1970 - 3 januari 1971) de functie vervulde van opperwachtmeester bij . . .;

„Overwegende, dat na zorgvuldige afweging van alle aspecten door beoordelaars en door klager naar voren gebracht de overtuiging is ontstaan, dat een waardering CD voor punt 9 (optreden) van klagers beoordelingslijst juist moet worden geacht, daar beoordelaars enerzijds voldoende met feiten konden aantonen, dat klager aan een hogere waardering voor het betreffende punt voor wat betreft dit beoordelings-tijdvak, niet toekomt en anderzijds klagers verweer daartegen te weinig steekhoudend bleek;

„Beschikkende op het bezwaarschrift,

„Verklaart dit ongegrond,

„Handhaaft de waardering CD voor punt 9 (optreden).”.

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage heeft bij uitspraak van 27 maart 1972 het tegen dat besluit ingestelde beroep ongegrond verklaard.

Mr. W. H. Vermeer, advocaat en procureur te Amsterdam, is namens eiser van die uitspraak in hoger beroep gekomen en heeft bij beroepschrift op de daarin aangevoerde gronden de Raad verzocht, met vernietiging van de aangevallen uitspraak, alsnog nietig te verklaren het aangevallen besluit en te verstaan dat de waardering van rubriek 9 in de aangevallen beoordeling zal worden gelezen als „D”.

Het geding is behandeld ter terechtzitting van 16 november 1972. Eiser is daar in persoon verschenen, bijgestaan door Mr. W. H. Vermeer voornoemd. Voor gedaagde is ter terechtzitting opgetreden Mr. W. D. H. Asser, vaandrig der intendance, wonende te 's-Gravenhage.

II. MOTIVERING

Bij het bestreden besluit is ongegrond verklaard eisers bezwaarschrift tegen de op 11 januari 1971 schriftelijk te zijner kennis gebrachte waardering CD voor punt 9 (optreden) uit de beoordeling die over hem is uitgebracht over de periode van 30 januari 1970 tot 3 januari 1971. De vermelde waardering werd bij het bestreden besluit gehandhaafd.

In dit geding moet thans de vraag worden beantwoord, of de waardering van eisers optreden in de genoemde beoordelingsperiode met CD op onvoldoende gronden berust.

De eerste rechter heeft deze vraag bij de aangevallen uitspraak in ontkennende zin beantwoord.

Namens eiser is in het beroepschrift betoogd:

„dat de eerste rechter, zich met het betoog van de gemachtigde geheel verenigende, aan zijn beslissing de volgende overwegingen ten grondslag heeft gelegd:

- „(I) dat men bij het Wapen der Koninklijke Marechaussee — anders „dan bij andere dienstvakken — om opperwachtmeester te worden tot „de meest geschikten dient te behoren,
 „ ten onrechte, omdat hier niet een bevordering, veel minder een „ bevordering tot de rang van opperwachtmeester, aan de orde is „ maar een beoordeling, terwijl de stelling bovendien onjuist is;
 „(II) dat de gevoeligheid bij genoemd Wapen bijzonder groot is en dat „tegen de achtergrond van deze gevoeligheid de bestreden beoordeling „dient te worden gezien,
 „ ten onrechte, omdat die gevoeligheid, wat daar overigens van zij,
 „ geen grondslag vindt in enig algemeen verbindend voorschrift;
 „(III) dat de eerste beoordelaar, de tweede beoordelaar en de commissie „de handelingen van eiser gedurende de nacht van 22 op 23 september „1970 hoog hebben opgenomen, niet zozeer persoonlijk, alswel vanuit het „oogpunt van dienstbelang,
 „ ten onrechte, omdat niet is aangetoond of aannemelijk gemaakt dat „ het dienstbelang door dat optreden zou zijn geschaad;
 „(IV) na vooropgesteld te hebben dat ook handelingen in de privé-sfeer „hun weerslag kunnen hebben op de functie die men bekleedt, dat eiser „een functie bekleedt die zodanige eisen stelt aan het gedrag in de privé- „sfeer,
 „ ten onrechte, omdat niet is duidelijk gemaakt dat de bewuste „ handelingen van eiser van een zodanig weerslag-gevende hoedanig- „ heid waren dat de aangevallen beoordeling daardoor gerechtvaardigd was, zulks ook in het licht van hetgeen eiser daartegen had „aangevoerd.”

Ter terechtzitting hebben beide partijen hun standpunt nader toege-licht.

De Raad gaat voor de beantwoording van de hierboven geformuleerde vraag uit van de feiten zoals deze zijn beschreven in de door eiser opgestelde „verantwoording”, gedagtekend 12 november 1970, (de inhoud van deze „verantwoording” is in de aangevallen uitspraak overgenomen), met dien verstande evenwel, dat de Raad in het midden laat de juistheid van eisers verklaringen dat het hem, toen enkele agenten van gemeentepolitie zich in de nacht van 22 op 23 september 1970 aan zijn huis hadden vervoegd om zijn zoon aan te houden, „niet gelukt” zou zijn, zijn zoon wakker te maken, en dat hij tot het opbellen van de wachtcommandant van de plaatselijke politie zou zijn overgegaan op verzoek van een van de bedoelde agenten.

De Raad wil voorop stellen, dat de situatie waarin eiser in de bedoelde nacht kwam te verkeren, hem plaatste voor een conflict tussen hetgeen hij zag als zijn plicht als vader ten opzichte van zijn zoon en hetgeen hij zag als zijn plicht als opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee.

De Raad is van oordeel, dat eiser niet behoeft te worden aangerekend

dat hij in deze door hem als conflictsituatie ervaren toestand niet aanstands in alle opzichten de juiste houding heeft weten te vinden.

De enigszins tweeslachtige houding die eiser heeft aangenomen vóórdat hij er toe overging, de wachtcommandant van de plaatselijke politie op te bellen, zou daarom naar het oordeel van de Raad op zichzelf niet voldoende grond hebben opgeleverd, de van zijn beoordeling over de bovengenoemde periode deel uitmakende waardering voor punt 9 (optreden) niet hoger te stellen dan CD.

Ernstiger dan de bedoelde tweeslachtige houding acht de Raad evenwel, dat eiser in de nacht van 22 op 23 september 1970 na het vertrek van de agenten van politie als vorenbedoeld, er toe is overgegaan — al dan niet op eigen initiatief — de wachtcommandant van de plaatselijke politie op te bellen en deze telefonisch toe te spreken met woorden van de strekking als in eisers bovenbedoelde „verantwoording” aangegeven*).

0) Deze verantwoording luidt als volgt:

Op 23 september 1970 te omstreeks 02.00 uur, werd er aan mijn woning gebeld. Mijn vrouw liep naar de slaapkamer van mijn zoon, keek uit het raam en zag twee ambtenaren van gemeentepolitie voor mijn deur staan. Zij vroegen haar of mijn zoon thuis was waarop zij bevestigend heeft geantwoord. Vervolgens kwam zij naar onze slaapkamer en deelde mij een en ander mede. Hierop heb ik mij gedeeltelijk aangekleed, ben naar beneden gegaan en heb de deur geopend. Een van de twee agenten vroeg mij toen weer of mijn zoon thuis was en deelde mij mede dat mijn zoon met zijn auto een aanrijding had veroorzaakt en daarna was doorgereden. Voorts vroegen zij mij of ik mijn zoon wilde roepen. Ik ben naar boven gegaan en heb geprobeerd mijn zoon wakker te maken, doch dit gelukte mij niet. Ik heb dit aan de agenten medege-deeld. Een der agenten vroeg hierna waar de auto van mijn zoon was omdat deze niet zoals gewoonlijk naast mijn woning geparkeerd stond. Ik heb geantwoord dat de auto dan mogelijk in de garage stond en ben met de twee agenten meegegaan naar de garage van mijn zoon. In de garage gekomen zagen wij dat de auto daar stond en dat deze aan de rechter voorzijde zwaar beschadigd was. Hierna vroeg één der agenten of hij mijn zoon alsnog kon spreken waarop ik het geantwoord dat ik altijd alle mogelijke medewerking aan hen gaf maar in dit geval, daar het mijn zoon betrof, geen medewerking in deze kon geven. Dit alles verliep op een heel gemoedelijke wijze. Eén der agenten vroeg mij of ik dan de wachtcommandant wilde bellen. Dit heb ik beloofd te zullen doen en de agenten zijn hierna vertrokken.

Vervolgens heb ik de wachtcommandant van gemeentepolitie Y. de brigadier A., gebeld. Deze vroeg mij of mijn zoon op het politiebureau kon komen. Ik heb hierna iets gezegd van: „Ik breng mijn zoon daar niet en als het er op aankomt heb ik altijd „nog een paar borreltjes met hem gedronken toen hij 's nachts thuis kwam”, althans woorden van gelijke strekking.

De oorzaak dat dit alles zo gelopen is ligt op een zodanig huiselijk familievlak dat ik dit liever niet op schrift stel, en dit gaarne mondeling wil toelichten.

Gedurende de rest van de nacht heb ik niet meer geslapen. Ik begon mij toen te realiseren dat ik ten opzichte van het voorgevallene, meer speciaal voor wat betreft datgene wat ik tegen brigadier A. had gezegd, fout had gehandeld. Deze fout was echter niet meer te herstellen. De volgende morgen ben ik onmiddellijk naar het politiebureau gegaan en heb aldaar een onderhoud gehad met de hoofdinspecteur B. Deze heb ik mijn excuus aangeboden. Ook de brigadier A. heb ik toen mijn excuus aangeboden.

Aldus heeft eiser zijn functie van opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee — in welke functie eiser aan de bedoelde wachtcommandant zeer goed bekend was — op een onjuiste wijze in de zaak betrokken, heeft hij althans de indruk gewekt dat hij, ook in weerwil van die functie, desnoods tot het afleggen van een onjuiste verklaring bereid zou zijn; dusdoende is hij opgetreden op een wijze die niet voldoet aan hetgeen van een opperwachtmeester van de Koninklijke Marechaussee ook buiten diensttijd mocht worden verwacht. Derhalve is de Raad van oordeel, dat niet kan worden gezegd dat de bovenbedoelde waardering van eisers optreden in het litigieuze tijdvak op onvoldoende gronden zou berusten.

In het namens eiser ingediende beroepschrift is bestreden dat men bij het Wapen der Koninklijke Marechaussee — anders dan bij andere dienstvakken — om opperwachtmeester te worden tot de meest geschikten dient te behoren. Ter terechtzitting is van de zijde van gedaagde naar voren gebracht, dat de bedoelde uitspraak inderdaad onjuist is en aldus moet worden gelezen dat men voor bevordering tot wachtmeester, althans voor toelating tot de opleiding voor wachtmeester, tot de meest geschikten moet behoren. Voorts is in het beroepschrift gesteld dat gedaagde en de eerste rechter er ten onrechte van zijn uitgegaan, dat de gevoeligheid ook terzake van gedrag en optreden bij genoemd Wapen bijzonder groot is en dat tegen de achtergrond van deze gevoeligheid de bestreden beoordeling dient te worden gezien. De Raad neemt aan, dat met de beide hierbedoelde, van de zijde van eiser bestreden stellingen niet anders is bedoeld dan de zienswijze tot uitdrukking te brengen dat — zoals van de zijde van gedaagde ter terechtzitting is gesteld — de Koninklijke Marechaussee een keurkorps is en dat aan de leden van dit korps hoge eisen worden gesteld.

Voorts is van de zijde van eiser in het beroepschrift gesteld, dat niet is aangetoond of aannemelijk gemaakt dat door eisers optreden het dienstbelang zou zijn geschaad en dat niet duidelijk is gemaakt dat het optreden van eiser in de privé-sfeer van een zodanig op eisers functie weerslaggevende hoedanigheid was dat de aangevallen beoordeling daardoor gerechtvaardigd was. De Raad kan ook te dezen de zienswijze van eiser niet delen. Doordat eiser als voormeld contact zocht met de wachtcommandant van de plaatselijke politie was het dienstbelang bij eisers optreden stellig mede in het geding. Voorts is de Raad van oordeel dat, ook al zouden bij de beoordeling van het optreden buiten dienstverband ook van degenen die deel uitmaken van de Koninklijke Marechaussee niet in alle opzichten dezelfde maatstaven behoren te gelden als voor het optreden in dienstverband, in het onderhavige geval niet buiten beschouwing zou kunnen blijven dat het door eiser gevoerde telefoongesprek als voormeld niet los kon worden gezien van eisers functie bij de Koninklijke Marechaussee.

Ter terechtzitting heeft eisers raadsman nog betoogd, dat de aange-

vallen waardering hinkt op twee gedachten, een werkelijke die onzichtbaar is en een onwerkelijke die zichtbaar is, en dat daardoor de beoordeling van eiser een aspect heeft dat te vergelijken is met détournement de pouvoir, daarmee klaarblijkelijk bedoelende te stellen dat voor eisers optreden een minder gunstige waardering is toegekend omdat men hem niet geschikt achtte voor een hogere rang en daarom eisers optreden in de bedoelde nacht heeft aangegrepen als een motief om zijn bevordering, via een minder gunstige beoordeling van zijn optreden (punt 9 van het beoordelingsformulier), te voorkomen. Dit betoog is de Raad niet overtuigend voorgekomen.

Afgezien van het antwoord op de vraag, of, in het licht van de geldende voorschriften, zulk een middel bepaald nodig was om het aangegeven doel te bereiken, kan het bedoelde argument geen beslissende betekenis hebben, nu, gelijk hiervoor betoogd, eisers optreden in de bedoelde nacht ook op zichzelf beschouwd zo zeer beneden de maat was van hetgeen van een opperwachtmeester van de Koninklijke Marechaussee mocht worden verwacht, dat dit — los van verdere overwegingen — kon worden aangemerkt als een niet ongenoegzame grond om de waardering voor eisers optreden in het litigieuze tijdvak niet hoger te stellen dan CD.

De ter terechtzitting door eisers raadsman naar voren gebrachte opvatting dat, als van krijgstuchtelijke bestraffing wordt afgezien, men niet „naar het scherpere wapen van de beoordeling” behoort te grijpen, kan de Raad evenmin onderschrijven. Wel kan gesteld worden dat het voor de hand ligt dat een krijgstuchtelijke bestraffing ook haar weerslag zal vinden in de beoordeling van de betrokkene, maar aan het afzien van een krijgstuchtelijke bestraffing kan niet de consequentie worden verbonden dat de beoordeling van de betrokkene in alle opzichten gunstig moet uitvallen.

Op grond van het vorenstaande beantwoordt de Raad de in de tweede alinea van dit onderdeel van deze uitspraak geformuleerde vraag evenals de eerste rechter in ontkennende zin, zodat de aangevallen uitspraak moet worden bevestigd.

III. BESLISSING

De Centrale Raad van Beroep,
Recht doende in naam der Koningin!
Bevestigt de aangevallen uitspraak.

Centrale Raad van Beroep

21 december 1972

A.M.P. 1972/19

Voorzitter: Mr. A. Blom; *Leden:* Mr. B. S. Tigchelaar en Mr. A. G. van Galen.

(Algemene militaire pensioenwet, art. W 4)

Verworpen wordt de opvatting dat art. W 4 alleen kan worden toegepast indien eerst na het verstrijken van de beroepstermijn feiten en omstandigheden bekend worden welke, indien zij bij het nemen van de pensioenbeslissing reeds bekend zouden zijn geweest, tot een andere beslissing zouden hebben geleid. Deze interpretatie acht de Raad te eng. Art. W 4 opent de mogelijkheid om, indien daartoe deugdelijke gronden aanwezig zijn en hierdoor geen verkregen rechten van derden worden aangetast, steeds ten voordele van de belanghebbenden op een in rechte onaantastbaar geworden beslissing terug te komen.

UITSPRAAK

in het geding tussen: W.W., gehuwd geweest met A.W., wonende te . . . , eiseres en *de Minister van Defensie, als vertegenwoordiger van Hare Majesteit de Koningin*, gedaagde.

I. ONTSTAAN EN LOOP VAN HET GEDING

Nadat de Raad bij zijn uitspraak van 21 mei 1971 het besluit van de Kroon van 12 mei 1970, houdende afwijzing van het verzoek van eiseres van 26 januari 1970 om toekenning van weduwenpensioen krachtens de Algemene militaire pensioenwet nietig had verklaard, heeft de Kroon bij Haar besluit van 16 juli 1971 op evengenoemd verzoek opnieuw afwijkend beschikt, daarbij het volgende overwegend:

dat de weduwe van majoor W. — verder te noemen belanghebbende — in haar rekest als haar mening te kennen geeft, dat zij in aanmerking komt voor weduwenpensioen krachtens de Algemene militaire pensioenwet als weduwe van een gepensioneerd beroepsmilitair, welke mening zij in de toelichting op haar verzoek nader motiveert;

dat belanghebbende in die toelichting — zakelijk weergegeven — stelt, dat de vraag, of zij aan het overlijden van majoor W. recht kan ontlenen op weduwenpensioen, dient te worden geantwoord aan de hand van artikel G 1, eerste lid, onder f. van de Algemene militaire pensioenwet;

dat dit punt immers — aldus belanghebbende — recht op weduwenpensioen geeft aan de weduwe van een beroepsmilitair die is gepensioneerd uit hoofde van zogenaamde verbandsgebreken, indien hij is overleden tengevolge van andere oorzaken en het huwelijk was gesloten na het tijdstip, waarop hij de leeftijd van 65 jaren had bereikt;

dat volgens belanghebbende ook zij is gehuwd nadat majoor W. de 65-jarige leeftijd had bereikt en dat hij is overleden aan oorzaken, niet in verband staande met de militaire dienst;

dat belanghebbende erkent, dat haar echtgenoot op 1 juni 1951 weliswaar is gepensioneerd op de pensioengrond: „terzake van het in verband „met zijn leeftijd niet meer ten volle geschikt zijn voor de waarneming van „de militaire dienst” maar dat zij van mening is dat haar echtgenoot, gezien zijn slechte gezondheidstoestand, mede en vooral had moeten worden gepensioneerd uit hoofde van ziekten of gebreken, als bedoeld in artikel E 11 van de Algemene militaire pensioenwet;

dat belanghebbende in dit verband stelt, dat om te beoordelen of de genoemde bepaling van artikel G 1, eerste lid, onder f, van de Algemene militaire pensioenwet in het onderhavige geval van toepassing is, dient te worden nagegaan of de grondslag, waarop in 1951 aan majoor W. pensioen is toegekend, thans nog kan worden herzien;

dat belanghebbende voorts verzoekt op grond van billijkheid, redelijkheid en sociale bewogenheid haar echtgenoot alsnog te beschouwen als te zijn gepensioneerd uit hoofde van ziekten of gebreken, als in artikel E 11 bedoeld;

dat belanghebbende in haar toelichting verzoekt bij het beoordelen van haar pensioenrechten buiten beschouwing te laten de vraag, of majoor W. destijds tegen zijn pensioenbeslissing bezwaar had moeten aantekenen met betrekking tot de grondslag van zijn pensionering;

dat zij tenslotte verzoekt om indien toekenning van weduwenpensioen op grond van artikel G 1 van genoemde pensioenwet niet mogelijk is, haar alsdan op grond van enige andere bepaling pensioenrecht te verlenen;

dat majoor W. op 1 juni 1951 als beroepsmilitair uit de militaire dienst is ontslagen terzake van het in verband met zijn leeftijd niet meer ten volle geschikt zijn voor de waarneming van de militaire dienst en uit dien hoofde bij Koninklijk besluit van 5 juni 1953 nummer 18 is gepensioneerd op grond van artikel 2, onder 4° a van de Pensioenwet voor de landmacht 1922;

dat deze pensioenbeslissing hem ter kennis werd gebracht bij brief van de toenmalige minister van oorlog van 8 juli 1953, nummer 66316, in welke brief hij er op werd gewezen, dat indien hij met genoemde pensioenbeslissing geen genoegen wenste te nemen, hij zich binnen drie maanden na 8 juli 1953 tot de Kroon kon wenden met een verzoek om herziening van die beslissing;

dat majoor W. noch binnen de termijn van drie maanden noch daarna te kennen heeft gegeven dat hij tegen een van de elementen van zijn pensioenbeslissing in beroep wenste te komen;

dat de onderwerpelijke pensioenbeslissing derhalve rechtens onaanastbaar is geworden;

dat aan het door belanghebbende gedaan verzoek om bij het beoordelen

van haar aanspraken op pensioen evenbedoelde feitelijke omstandigheden buiten beschouwing te laten, niet kan worden voldaan, omdat juist die omstandigheden van essentieel belang zijn bij het afwegen van haar rechten op weduwenpensioen;

dat artikel W 1 en artikel W 3 van de Algemene militaire pensioenwet een ieder, wiens belang rechtstreeks is betrokken bij een beslissing in pensioenzaken, het recht geeft binnen een termijn van dertig dagen daartegen beroep in te stellen;

dat de wetgever door het stellen van een beroepstermijn — welke in de vroegere pensioenwetgeving een periode van drie maanden omvatte — enerzijds heeft beoogd de belanghebbende de gelegenheid te geven zich te vergewissen of alle feiten en omstandigheden, welke een rol zouden kunnen spelen en van invloed zouden kunnen zijn bij zijn pensionering, ook inderdaad bij de genomen pensioenbeslissing op juiste wijze in beschouwing zijn genomen, anderzijds heeft beoogd de nodige rust in de pensioensfeer te brengen;

dat een beroep op feiten en omstandigheden, welke reeds bekend waren of bekend hadden kunnen zijn voor het verstrijken van de beroepstermijn, na het verstrijken van die termijn moet falen, omdat deze termijn — zoals vrijwel elke in de Nederlandse wetgeving gestelde termijn — een fatale is, welke na ommekomst de beslissing in beginsel onherroepelijk doet zijn;

dat aanleiding bestond dit beginsel te doorbreken, wanneer eerst na het verstrijken van de fatale termijn feiten en omstandigheden bekend worden, welke, indien zij bij het nemen van de pensioenbeslissing reeds bekend zouden zijn geweest, tot een andere beslissing zouden hebben geleid;

dat de Kroon zich met het oog op hierbovengeschetste situaties in artikel W 4 de bevoegdheid heeft voorbehouden om een beslissing mede op verzoek van de belanghebbende te herzien;

dat de toepasbaarheid van artikel W 4 op verzoek van een belanghebbende derhalve altijd moet worden gezien in samenhang met de artikelen W 1 en W 3, zodat een beroep van een belanghebbende op artikel W 4 moet falen, indien de daarvoor aangevoerde feiten en omstandigheden reeds binnen de vorenbedoelde beroepstermijn bekend waren of bekend hadden kunnen zijn en de beslissing aan het oordeel van de administratieve rechter had kunnen worden onderworpen;

dat toch door aan artikel W 4 een ruimere strekking toe te kennen afbreuk zou worden gedaan aan de waarde van de beroepstermijnen, bedoeld in de artikelen W 1 en W 3;

dat indien belanghebbende in haar verzoek om pensioen met toelichting een beroep op artikel W 4 van de Algemene militaire pensioenwet zou hebben gedaan, zij daarin niet zou kunnen zijn ontvangen, omdat — daargelaten de vraag of de door belanghebbende geschetste situatie juist was — zij een beroep doet op feiten en omstandigheden, welke zich rond het tijdstip van het ontslag van haar echtgenoot uit de militaire

dienst zouden hebben voorgedaan en aan haar echtgenoot bekend moeten zijn geweest;

dat derhalve het verzoek van belanghebbende tot wijziging van de rechtsgrond, welke voor het pensioen van haar echtgenoot heeft gegolden, niet voor inwilliging vatbaar is;

dat aangezien belanghebbende derhalve feitelijk niet is de weduwe van een beroepsmilitair, die is gepensioneerd uit hoofde van verwonding, ziekten of gebreken, als bedoeld in artikel E 11 van de Algemene militaire pensioenwet, zij aan het bepaalde in artikel G 1, eerste lid, onder f, dier wet geen aanspraak kan ontlenen op weduwenpensioen;

dat — voor zover de Kroon zich de beoordeling daarvan heeft voorbehouden — de belanghebbende evenmin verkeert in de overige in artikel G 1 omschreven omstandigheden;

dat op het verzoek van belanghebbende om toekenning van weduwenpensioen ten laste van het Rijk mitsdien afwijzend moet worden beslist;

dat ook het overige ten rekeste aangevoerde niet kan leiden tot toekenning van weduwenpensioen binnen het raam van de Algemene militaire pensioenwet ten laste van het Rijk, omdat de duidelijke bewoordingen van de betreffende pensioenbepalingen zich daartegen verzetten;

dat met name niet kan worden onderschreven de stelling van belanghebbende dat zij in een niet door de wet voorzien geval zou verkeren;

dat toch het niet-bestaan van enig pensioenrecht voor haar niet een gevolg is van niet-voorzienbare omstandigheden, maar uitsluitend wordt veroorzaakt door het niet voldoen aan de door de wet voor het recht op pensioen gestelde voorwaarde, dat het huwelijk moet zijn gesloten vóór de 65-jarige leeftijd van haar thans overleden echtgenoot;.

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, heeft bij uitspraak van 28 februari 1972 — waarnaar hierbij wordt verwezen — het namens eiseres tegen dit besluit ingestelde beroep ongegrond verklaard.

Van deze uitspraak is eiseres in hoger beroep gekomen. Op de gronden aangevoerd in het beroepschrift, hetwelk van enige bijlagen vergezeld ging, heeft eiseres de Raad verzocht de aangevallen uitspraak te vernietigen en het bestreden besluit nietig te verklaren om voorts te bepalen dat gedaagde aan eiseres alsnog een weduwenpensioen zal toekennen overeenkomstig het bepaalde in artikel G 1 sub f van de Algemene militaire pensioenwet.

Het geding is behandeld ter terechtzitting van 30 november 1972. Eiseres is aldaar in persoon verschenen, bijgestaan door Dr. Mr. J. B. Sens te Breda, terwijl gedaagde zich heeft laten vertegenwoordigen door T. J. Geerling, werkzaam bij het Ministerie van Defensie.

II. MOTIVERING

Bij Koninklijk besluit van 12 mei 1970 is afwijzend beschikt op een

verzoek van eiseres om toekenning van weduwenpensioen krachtens de Algemene militaire pensioenwet terzake van het overlijden van haar echtgenoot W. op 13 augustus 1968. Het door eiseres tegen dit besluit ingestelde beroep heeft geleid tot de uitspraak van de Raad van 21 mei 1971, AMP 1971/2.

Bij deze uitspraak is de Raad uitgegaan van de navolgende feiten:

— Aan thans wijlen W. is bij Koninklijk besluit van 3 april 1951 op zijn verzoek eervol ontslag verleend als majoor van het wapen der artillerie, zulks met toepassing van het bepaalde in de artikelen 39 sub 1e en 4e en 40 van de toenmalige Bevorderingswet voor de landmacht 1902.

— Aan hem is vervolgens bij Koninklijk besluit van 5 juni 1953 ingaande 1 juni 1951 een levenslang pensioen toegekend krachtens de Pensioenwet voor de landmacht 1922, terzake van het in verband met zijn leeftijd niet meer ten volle geschikt zijn voor de waarneming van de militaire dienst, zulks naar een voor pensioen geldige diensttijd van 40 jaren.

— Wijlen W., die geboren was op 31 juli 1894, is op 5 december 1960, na het overlijden van zijn eerste echtgenote, in het huwelijk getreden met eiseres, met wie hij tevoren ongeveer zeven jaar in concubinaat had geleefd.

— W. is overleden tengevolge van carcinoom.

Op grond van deze gegevens heeft de Raad geconcludeerd dat eiseres aan het bepaalde in artikel G 1 van de Algemene militaire pensioenwet geen recht op weduwenpensioen kon ontlenen.

Bij genoemde uitspraak heeft de Raad het Koninklijk besluit van 12 mei 1970 evenwel nietig verklaard op deze grond dat het besluit wegens een ongenoegzame motivering niet in stand kon blijven. Hiertoe is overwogen dat gedaagde, door het verzoek van eiseres bij haar aanvraag om weduwenpensioen om wijziging van de rechtsgrond, welke voor het pensioen van haar echtgenoot heeft gegolden, af te wijzen op deze grond dat wijlen W. niet binnen een termijn van drie maanden nadat de voormelde pensioenbeschikking van 5 juni 1953 te zijner kennis was gebracht, noch daarna, te kennen heeft gegeven dat hij tegen een van de elementen van die beslissing in beroep wenste te komen, en dat die beslissing derhalve rechtens onaantastbaar is geworden, voorbij was gegaan aan het bepaalde in artikel W 4 van de Algemene militaire pensioenwet, in welk voorschrift onder meer aan de Kroon de bevoegdheid is toegekend een door Haar genomen beslissing zowel ambtshalve als op verzoek te herzien.

De Raad heeft in zijn meergenoemde uitspraak voorts overwogen dat, nu de Kroon had nagelaten te overwegen of er termen aanwezig waren om van deze bevoegdheid gebruik te maken, aan Haar alsnog de gelegenheid hiertoe diende te worden gegeven.

Het thans bestreden besluit is gegeven ter uitvoering van de meergenoemde uitspraak van de Raad van 21 mei 1971.

Uit dit besluit, waarbij de aanvraag van eiseres om weduwenpensioen wederom is afgewezen, blijkt dat gedaagde geen aanleiding heeft gevonden om toepassing te geven aan het meergenoemde artikel W 4 van de Algemene militaire pensioenwet.

Hiertoe is in het bestreden besluit overwogen dat de toepasbaarheid van dit voorschrift altijd moet worden gezien in samenhang met de artikelen W 1 en W 3 van die wet, zodat een beroep van een belanghebbende op artikel W 4 moet falen, indien de daarvoor aangevoerde feiten en omstandigheden reeds binnen de beroepstermijn bekend waren of bekend hadden kunnen zijn en de beslissing aan het oordeel van de administratieve rechter had kunnen worden onderworpen. Aangezien, aldus het bestreden besluit, eiseres — daargelaten de vraag of de door haar geschetste situatie juist was — een beroep doet op feiten en omstandigheden, welke zich rond het tijdstip van ontslag aan haar echtgenoot uit de militaire dienst zouden hebben voorgedaan en aan hem bekend moeten zijn geweest, is het verzoek van eiseres tot wijziging van de rechtsgrond, welke voor het pensioen van haar echtgenoot heeft gegolden, niet voor inwilliging vatbaar.

De Raad nu is van oordeel dat de tekst van artikel W 4 van de Algemene militaire pensioenwet, ook wanneer deze wordt gezien in samenhang met de overige artikelen van hoofdstuk W van die wet, geen aanleiding geeft tot een zo enge interpretatie als door gedaagde wordt voorgestaan.

Anders dan gedaagde is de Raad van mening, dat de in artikel W 4 onder meer aan de Kroon toegekende bevoegdheid de mogelijkheid opent om, indien daartoe deugdelijke gronden aanwezig zijn en hierdoor geen verkregen rechten van derden worden aangetast, steeds ten voordele van de belanghebbenden op een in rechte onaantastbaar geworden beslissing terug te komen.

Hetgeen namens gedaagde is aangevoerd heeft de Raad niet tot een ander oordeel kunnen brengen.

Met name acht de Raad het aangevoerde argument dat aldus voor belanghebbenden de deur wordt opengezet om met vrucht een beroep op de Kroon te doen om omstandigheden, liggende in het verleden, alsnog aan een beschouwing en waardering te onderwerpen, en dat op een tijdstip dat hen het meest gewenst voorkomt, niet zwaarwegend genoeg om tot een andere zienswijze te komen.

Wel verdient in dit verband opmerking, dat een verzoek van een belanghebbende om toepassing te geven aan meergenoemd artikel W 4 uiteraard deugdelijk gemotiveerd moet zijn, en dat een besluit om van de daarin neergelegde bevoegdheid al dan niet gebruik te maken door de administratieve rechter slechts kan worden aangetast indien gezegd moet worden dat het besluit strijd oplevert met enig algemeen rechtsbeginsel of algemeen beginsel van behoorlijk bestuur.

Uit het vorenstaande volgt dat ook het thans bestreden besluit wegens

een ongenoegzame motivering niet in stand kan blijven en dat de Kroon een nader besluit zal dienen te nemen met inachtneming van hetgeen in deze uitspraak is overwogen.

III. BESLISSING

De Centrale Raad van Beroep,
Rechtdoende in naam der Koningin!

Vernietigt de uitspraak, waarvan beroep, en verklaart het bestreden besluit nietig.

MILITAIR RECHTELIJKE VERENIGING**De ontwikkeling van het humanitaire oorlogsrecht**

Voordracht op 28 april 1972 te Leiden

gehouden door

Dr. F. KALSHOVEN

Als aanhef van deze voordracht over „de ontwikkeling van het inter-,nationale humanitaire recht, toepasselijk in gewapend conflict”, lijkt het mij juist eerst enige verklaring te geven van deze terminologie, die men tegenwoordig gebruikt voor dat gedeelte van het internationale recht, dat men tot voor kort het „oorlogsrecht” noemde.

Allereerst de woorden „gewapend conflict”, in de staart van de formule: deze duiden aan dat men zich heeft losgemaakt van het formele begrip „oorlog” dat een rechtsbegrip van het klassieke volkenrecht is en dat als grootste bezwaar heeft dat staten, om aan de eraan verbonden rechtsgevolgen te ontkomen, veelal nalaten te verklaren dat zij in oorlog verkeren wanneer zij elkaar met de wapens bestrijden. Een tweede aspect van deze formule is, dat hij evenzeer toepasselijk is op het internationale, als op het niet-internationale gewapend conflict; het laatste — althans een gedeelte van het laatste — werd vroeger aangeduid als burgeroorlog.

Voorts ligt het accent in mijn beschouwing — en in de actuele bemoeiingen met dit recht — op het „humanitaire”. Ten opzichte van het hele terrein van het oorlogsrecht, zoals dat nog steeds bestaat, betekent dat een afperking. Het betekent dat bepaalde gedeeltes uit de discussie wegblijven, en wel in de eerste plaats de verhouding van belligerenten tot neutralen; niet omdat die elke actualiteit zou hebben verloren (neutrale schepen in Haiphong wachten nog steeds met spanning af of zij er heelhuids uit zullen komen) maar omdat het een terrein is waar op het ogenblik niet veel rechtsontwikkeling verwacht kan worden. Een ander terrein dat buiten beschouwing blijft, bestaat in de verdragsrechtelijke verhoudingen tussen de oorlogvoerende partijen. Wat er met die verdragsrechtelijke banden gebeurt is op zichzelf een heel interessant vraagstuk, waarover veel is geschreven en waarover nog steeds veel kan worden gedacht, maar in een beschouwing over het humanitaire recht toepasselijk in gewapend conflict vindt het geen plaats. Het zelfde geldt — in het algemeen gesproken — voor de behandeling van particulier vijandelijk eigendom. Dat laatste is een vraagstuk waarbij allerlei mensen en allerlei bedrijven, bijvoorbeeld als uitvloeisel van de tweede wereldoorlog, bijzonder veel belang hebben gehad en waarbij nog steeds belangen bestaan, die tot op de huidige dag voor de rechter worden uitgevochten, deels op basis van zeer omstreden regels. Maar de internationale aandacht en de internationale pogingen om tot nadere codificatie te komen, richten zich

nu eenmaal niet op die terreinen, maar uitsluitend op het humanitaire terrein.

Na deze korte aanduiding van het vele waarover ik het níét zal hebben, dien ik nu uiteen te zetten wat dat humanitaire terrein dan eigenlijk wél inhoudt. Men kan daarbij twee hoofdelementen onderkennen: de bepaling van het toelaatbare geweld in de strijd, en het tegengaan van willekeur in de behandeling van personen die zich tengevolge van de oorlog in de macht van de vijand bevinden (gewonden, krijgsgevangenen en inwoners van bezet gebied, om de hoofdcategorieën even aan te duiden). Men duidt deze beide rechtsgebieden wel aan, respectievelijk met het „recht van „Den Haag” en het „recht van Genève”, naar de plaats op de aardbol waar de rechtsontwikkeling op die gebieden is ingezet en, speciaal wat het recht van Genève betreft, ook lang is voortgezet. Let wel: het aanduiden van deze beide hoofddelen van het humanitaire recht betekent alleen maar een onderscheid en géén absolute scheiding. Wij zullen zien dat het recht van Den Haag en het recht van Genève naar elkaar toegroeien en gedeeltelijk al in elkaar verweven zijn en dat op het ogenblik bepaalde voorstellen ter tafel liggen, waarin men het onderscheid nauwelijks meer kan onderkennen.

In de ontwikkeling van dit humanitaire recht toepasselijk in gewapend conflict is 1949 het laatste hoofdmoment: dit jaar leverde vier conventies op die zeer complete regelingen geven over het gebied, dat ik aanduidde als het tegengaan van willekeur bij de behandeling van in de macht van de vijand geraakte slachtoffers van de oorlog. Die conventies zal ik nu niet behandelen. Ik wil slechts volstaan met op te merken, dat zij het beste zijn wat — nog onder de indruk van de tweede wereldoorlog — bereikbaar was. Naar sommiger mening zijn zij op bepaalde punten zelfs beter dan wat haalbaar had behoren te zijn.

Hoe dat ook zij, met die zover uitgewerkte regeling van deze kant van het humanitaire recht, ontstond meteen een groot achtergebleven gebied, namelijk het terrein van het recht van Den Haag. De codificatie daarvan dateert uit de tijd van de Haagse Vredesconferenties van 1899 en 1907. Ik behoef slechts te refereren aan de ontwikkeling sindsdien van zulke zaken als de luchtvaart en daarmee het luchtbombardement, alsmede de ontwikkeling van het kernwapen, om te laten zien dat de in die jaren geschreven regels in ieder geval die nieuwe zaken niet uitdrukkelijk hebben kunnen voorzien. Het is voorts wel duidelijk geworden, dat de gehele kwestie van de positie van de burgerbevolking in geval van oorlog in het Haagse Landoorlogsreglement op hoogst onvolkomen wijze geregeld is.

Een tweede terrein waarop na 1949 de tekortkomingen alras bleken, is dat van het niet-internationale gewapend conflict. Het geschreven recht terzake bestaat in feite uit slechts één artikel, te weten artikel 3, dat gemeenschappelijk is aan de vier conventies van Genève. Dit bevat wel een

aantal heel belangrijke beginselen voor die vorm van gewapend conflict, maar een aantal andere beginselen en aspecten worden in het geheel niet vermeld.

Pogingen, al in 1949 en ook in de jaren daarop ondernomen, om tot nadere regeling van die achtergebleven gebieden te komen, hebben zich aanvankelijk, onder de indruk van de kernwapendreiging, hoofdzakelijk bepaald tot het lot van de burgerbevolking. Datzelfde kernwapen en de situatie van koude oorlog die toen bestond tussen de supermogendheden, maakten dat de pogingen tot nadere regeling jarenlang vruchteloos bleven. Iedere poging van de kant van het Internationale Comité van het Rode Kruis om bij regeringen belangstelling te wekken voor regels omtrent het voeren van de oorlog werden door die regeringen in de lade gelegd. De doorbraak op dit gebied begon in 1965. In dat jaar vond in Wenen de XXe Internationale Rode Kruis Conferentie plaats en deze nam een resolutie aan waarin vijf elementaire beginselen van humanitair recht als bestaand recht bevestigd werden. Een tweede belangrijk jaar is 1968 (het jaar van de rechten van de mens). Op 19 december van dat jaar nam de Algemene Vergadering deze beginselen over in een resolutie, die uitdrukkelijk toepasselijk is op alle gewapende conflicten, dat is dus zowel op het internationale als op het niet-internationale gewapend conflict. De Algemene Vergadering heeft het agendapunt waaronder zij deze resolutie behandelde, aangeduid als „Respect for human rights in armed conflict”. Dat op zichzelf is een programma, kan men zeggen: het plaatsen van dit onderwerp in het kader van de rechten van de mens, zoals die in allerlei democratieën tot ontwikkeling zijn gekomen en de laatste tijd ook internationaal beschermd en bevorderd worden, juist ook door de Verenigde Naties die dat krachtens het Handvest behoren te doen. Van belang is echter niet zozeer dat aldus materieel een connectie is gelegd; belangrijker is dat de Algemene Vergadering zich dusdoende een aangrijpingspunt heeft verschafte om zich krachtens een uitdrukkelijk in het Handvest neergelegde bevoegdheid ook met dit aspect van de „rechten van de mens in gewapend „conflict” te bemoeien.

De Verenigde Naties zijn het onderwerp sindsdien onder dit hoofd blijven behandelen; het Internationale Comité van het Rode Kruis in Genève, dat zich al veel langer en nog steeds met deze zaak bezig houdt, brengt het onder een andere noemer, namelijk de „herbevestiging en ontwikkeling „van het internationale humanitaire recht toepasselijk in gewapend conflict”.

Sinds het jaar 1968 is de ontwikkeling versneld voortgezet: er zijn rapporten verschenen van het Internationale Comité en van de Secretaris-Generaal van de VN, die wedijveren in de analyse van de problemen en in voorstellen over mogelijke oplossingen; er zijn besprekingen gevoerd in de politieke organen van de Verenigde Naties, die zich daar gewoonlijk toespitsen op sommige in VN-kringen actuele problemen, zoals dat van

de bevrijdingsoorlogen, dat van de journalisten op gevaarlijke missies en dat van de bescherming van vrouwen en kinderen. Het Rode Kruis heeft zijn aandacht wat breder verdeeld en heeft conferenties georganiseerd die zich over het gehele terrein van het humanitaire recht uitstrekken. De belangrijkste van die conferenties zijn geweest de conferentie in maart 1971 in Den Haag van deskundigen van Rode Kruis-verenigingen en die in mei 1971 in Genève van regeringsexperts. Een conferentie van regeringsexperts is een heel merkwaardig begrip: dat betekent dat de daar bij elkaar zijnde personen wel door hun regering zijn gestuurd, maar dat zij aan de andere kant hun regeringen met hun uitspraken niet formeel binden. Men kan zeggen dat het een tussenvorm is tussen een zuivere expertsconferentie en een diplomatieke conferentie; weliswaar worden de regeringen niet formeel gebonden, maar er is toch duidelijk de gelegenheid om de diverse regeringsstandpunten tentatief naar voren te brengen, waarbij deze standpunten dan weer gemakkelijker kunnen worden prijsgegeven ten gunste van een beter standpunt dan dat bij een diplomatieke conferentie het geval zou zijn.

In maart 1972 heeft zich wederom een conferentie van Rode Kruis-deskundigen afgespeeld, in Wenen ditmaal, en een tweede regeringsexpertsconferentie zal in mei dit jaar gehouden worden.

De tot nu toe gehouden conferenties hebben al een belangrijke vooruitgang gebracht. In 1971 zagen de deelnemers zich nog geconfronteerd met acht dikke delen documentatie, op tafel gelegd door het Internationale Comité van het Rode Kruis, die historische overzichten verschaften over de problemen die aan de orde waren, theoretische beschouwingen erover ten beste gaven en hier en daar tentatieve voorstellen deden. Slechts op één bepaald onderdeel werden toen al heel exacte voorstellen gedaan, die aanvulling beoogden van de regels aangaande de behandeling van gewonden in een gewapend conflict, en dat dan toegespitst op de toestand (en bescherming) van de medische diensten en het medisch personeel; een kwestie waarop ik nu niet verder zal ingaan. Voor het overige echter was 1971 de fase van de brede algemene beschouwingen naar aanleiding van deze uitvoerige documentatie.

Nu — in 1972 — buigt men zich over de zeer concrete teksten van twee ontwerp-protocollen, die het CICR inmiddels ter tafel heeft gebracht en die tezamen een 140 artikelen omvatten. Dit levert natuurlijk veel meer aangrijpingspunten op voor concrete discussie.

Het ene van de ontwerp-protocollen heeft betrekking op het internationale gewapend conflict, het andere op het niet-internationale gewapend conflict. Het Comité stelt daarbij nadrukkelijk dat dit slechts een voorlopige indeling betreft. Deze voorlopige indeling wordt van twee kanten bedreigd: aan de ene kant zijn er degenen die vinden dat het allemaal één protocol zou moeten worden, omdat naar hun mening de feitelijke verschillen tussen de situaties van internationaal en niet-internatio-

naal gewapend conflict niet in rechtsverschillen moeten uitmonden. De andere mogelijkheid is dat de twee ontwerp-protocollen zullen uiteenvallen in een groter aantal afzonderlijke protocollen; dat is een kwestie van haalbaarheid en praktisch beleid: als op een gegeven moment mocht blijken dat bepaalde delen van de ontwerp-protocollen voor een bepaalde groep staten wel maar voor andere staten niet aanvaardbaar zijn, terwijl dat bij andere delen juist andersom is, dan kan het raadzaam worden de protocollen op te splitsen en aldus de mogelijkheid te scheppen dat de aldus ontstane instrumenten tenminste nog door groepen staten worden aanvaard.

De beide protocollen bevatten voorstellen aangaande velerlei onderwerpen, zoals (wederom) de behandeling van gewonden en zieken, hulpverlening in oorlogstijd, de rol van beschermende mogendheden, het lot van de burgerbevolking, de kwaliteit van combattant. Wij zullen vandaag een greep uit deze overvloed doen.

Het eerste onderwerp, dat ik wil aansnijden, heeft nu juist te maken met de indeling in twee protocollen. Deze roept namelijk een zeer belangrijke vraag op: als men zegt dat het ene voor het internationale gewapend conflict is geschreven en het andere voor het niet-internationale gewapend conflict, dan is de vraag natuurlijk wat dan wel onder elk van die situaties moet worden verstaan. Dit vraagstuk betreft overigens niet alleen de protocollen, maar ook het bestaande recht. De verdragen van Genève en ook de conventie van Den Haag van 1954 over de bescherming van culturele goederen werken met dezelfde begrippen — overigens zonder deze te definiëren, hetgeen dan ook in bepaalde feitelijke situaties wel tot moeilijkheden geleid heeft. Ik noem als voorbeeld Nieuw-Guinea, waar wij in de tijd dat het nog Nederlands Nieuw-Guinea heette moeilijkheden met Indonesië hebben gehad, die toen noch door Nederland, noch door Indonesië als een gewapend conflict werden aangemerkt, maar toch wel met bestrijding en gevangenneming van infiltranten gepaard gingen. Ik noem vervolgens Vietnam, een geval van duidelijke open strijd maar waarover sinds jaar en dag verschil van mening bestaat hoe het nu moet worden gekwalificeerd: of het nu een internationaal danwel een niet-internationaal gewapend conflict is. Voorts Angola: is dat een gewapend conflict en zo ja, wat voor een? Tenslotte ook Noord-Ierland!

Telkens stuit men dus in de praktijk op de vraag of bepaalde concrete situaties onder de ene of andere van deze definities vallen.

Men kan deze vraag opsplitsen in twee subvragen: in de eerste plaats „hoe moet men deze bepaalde begrippen definiëren” en in de tweede plaats „wie bepaalt of zo'n situatie onder een van deze begrippen valt”. In het recente verleden zijn er pogingen ondernomen om tot verduidelijking van deze begrippen te komen en deze concentreren zich op twee aspecten van de zaak: aan de ene kant het overgangsgebied van het internationale en het niet-internationale gewapend conflict, en aan de andere

kant de ondergrens van het niet-internationale gewapend conflict.

Het internationale gewapend conflict, zoals gedefinieerd in artikel 2 van de conventies van Genève, bestaat in een toestand van gewapend conflict tussen partijen bij de conventies, dat wil dus zeggen: tussen staten. Dat behoeven niet elkaar erkennende staten te zijn, maar het moeten staten zijn. Een probleem waarvoor men overigens geen oplossing heeft gevonden en ook wel niet zal kunnen vinden, is de vraag wanneer een conflictstoestand tussen staten alleen nog maar het karakter van incidenten heeft en wanneer zij daarentegen als een gewapend conflict moet worden aangemerkt. met als uitvloeisel daarvan de toepasselijkheid van de verdragen en het overige bestaande internationale recht toepasselijk in gewapend conflict.

Een andere kwestie is dat men tegenwoordig de neiging heeft om bepaalde situaties die zich afspelen (in beginsel) binnen het gebied van één staat, toch te brengen onder de noemer van het internationale gewapend conflict. Gedeeltelijk is dat overigens in overeenstemming met het klassieke recht ten deze, dat namelijk al heel lang het begrip van de als oorlogvoerende partij erkende opstandelingen kent. Als zo'n erkenning heeft plaatsgevonden door de wettige regering, dan is het conflict rechtens een internationaal gewapend conflict geworden. Nu is zo'n erkenning als oorlogvoerenden een situatie die zich in de praktijk maar heel zelden voordoet. Maar wat zich natuurlijk wel veel vaker voordoet is dat materieel gezien de opstandelingen het karakter hebben gekregen van een voorlopige regering over een voorlopig afgescheiden stuk territoir. Dan heeft men een tijdelijke overgangssituatie, waarin beide partijen er op uit zijn om (weer) de baas te worden over het gehele territoir. Voor dit geval nu, waarin een gewapend conflict binnen één staat het stadium heeft bereikt dat de partijen in zover aan elkaar gelijk zijn geworden, dat zij allebei de structuur en de potentie vertonen van een regering over een staatsgebied, wil men tegenwoordig ook spreken over een internationaal gewapend conflict. Daarover bestaat eigenlijk al wel een grote mate van overeenstemming.

Een ander punt waarover ook wel overeenstemming bestaat, is dat een niet-internationaal gewapend conflict geïnternationaliseerd kan worden door buitenlandse interventie. Vraag daarbij is, op welke schaal de interventie moet plaatsvinden. Is het voldoende als men bommenwerpers ter beschikking stelt of militaire adviseurs? Is het misschien zelfs reeds voldoende als men economische of wapen-hulp verleent? Of is het bepaald nodig dat de grondtroepen van de interveniënt actief deelnemen aan de strijd? In dat laatste geval is de zaak natuurlijk wel duidelijk. Wat de andere genoemde situaties betreft lopen de standpunten uiteen. Ik neig naar de opvatting, dat er bepaald sprake moet zijn van een deelneming in de vorm van gevechtsactiviteit. Beneden dat niveau is er wel sprake van interventie maar er is nog geen reden om het conflict geïnternationaliseerd

te achten, in die zin dat het gehele humanitaire recht toepasselijk in gewapend conflict daar ineens tot gelding zou moeten komen.

Over beide genoemde gevallen bestaat, zoals ik zei, een redelijke mate van overeenstemming, hoewel toepassing in de praktijk altijd nog wel moeilijkheden zal blijven opleveren. Ingewikkelder ligt het met een derde, van huis uit binnenlandse situatie, die door bepaalde factoren internationaal van karakter wordt. Ik doel op het geval van de bevrijdingsoorlog; een omstrede begrip dat in de laatste decennia in de praktijk der Verenigde Naties tot ontwikkeling is gekomen. De redenering is, dat koloniaal overheerste gebieden een afzonderlijke volkenrechtelijke status bezitten, onderscheiden van die van het moederland. Ik behoef haast niet te zeggen, dat deze redenering in het verleden niet door alle landen werd gevolgd. Een land als Frankrijk heeft altijd op het standpunt gestaan, dat het grootste gedeelte van zijn koloniën provincies waren, die tot het moederland behoorden; een standpunt dat op het ogenblik nog door Portugal wordt aangehangen. Maar dit standpunt wordt tegenwoordig door de internationale gemeenschap — en niet alleen door de Algemene Vergadering — afgewezen. Ervoor in de plaats is de gedachte gekomen van de internationale status van zulke gebieden; een opvatting die de Algemene Vergadering heeft neergelegd in een hele serie resoluties, waaronder zeer belangrijke, waar ook Nederland voor heeft gestemd.

Men vindt deze zelfde opvatting ook terug in het advies van het Internationale Hof over de gevolgen voor staten van de voortgezette aanwezigheid van Zuid-Afrika in Namibië (het vroegere Zuid-West Afrika). Daar heeft het Hof als een van de uitgangspunten voor zijn betoog genomen, dat in het verleden gekoloniseerde gebieden in het algemeen een status hebben apart van die van het moederland.

Wanneer men nu deze redenering aanneemt en er ontstaat dan de situatie van een gewapend conflict tussen inwoners van dat „bezette” gebied en de „bezetter” oftewel het moederland, dan zou dat gewapend conflict haast per definitie een internationaal karakter hebben in de letterlijke betekenis van „inter-nationaal”, een strijd tussen volkeren. Nu kan men zeggen dat dit standpunt en deze consequentie aantrekkelijk zijn uit een oogpunt van bevordering van dekolonisatie en opheffing van rassendiscriminatie, maar het wordt wel moeilijker als men dit nu ook wenst te vertalen in termen van humanitair recht. De partijen bij een dergelijk „internationaal” gewapend conflict, aan de ene kant de vrijheidsstrijders en aan de andere kant de kolonisator met zijn gevestigde orde en bestaand leger, zijn aan elkaar volstrekt ongelijk, zulks terwijl de toepassing van het humanitaire recht in zijn volle omvang eigenlijk berust op de veronderstelling van de gelijkheid van de partijen. Het is dus erg mooi van de Algemene Vergadering om te stellen dat deze conflicten internationale gewapende conflicten zijn, en er is ook wel een zekere steun voor dit standpunt, ook onder de regeringsexperts; met name

uiteraard de Afrikaanse, maar ook bepaalde Europese, zoals de Noorse en de Sovjet-Russische experts. Maar er zijn aan deze gedachtengang toch wel zeer grote bezwaren verbonden. Immers het is van de guerrilla's in die oorlogen toch niet in redelijkheid te verwachten, dat zij het volledige complex van regels in acht zullen nemen, zoals dat voor het internationale gewapend conflict tot ontwikkeling is gebracht; zelfs is de vraag of het redelijk is van hen te verwachten dat zij alle *beginselen* van dat recht in acht nemen. Eén ding mogen wij stellig zeggen: de resoluties van de Algemene Vergadering hebben in ieder geval niet weten te bereiken, dat beide partijen in feite het recht in de volle omvang toepassen. Ik zou haast zeggen dat het tegendeel het geval is: aan de kant van de kolonisators hebben de resoluties geen effect gehad en aan de kant van de guerrilla's zijn het niet zozeer de resoluties die dat effect hebben, alswel de druk die van andere zijde op hen wordt uitgeoefend om elementaire beginselen van het humanitair recht in acht te nemen, zowel als het belang dat zij daarbij zelf hebben.

Dan nu de kwestie van de ondergrens van het niet-internationale gewapend conflict. Ik noemde al eerder het geval Noord-Ierland: is dat nu een niet-internationaal gewapend conflict of niet? Laten wij dit eens trachten te toetsen aan de definitie die het CICR in Protocol II voorstelt. Men leest daar om te beginnen: „Dit protocol zal toepasselijk zijn in geval „van niet-gewapend conflict, zoals bedoeld in artikel 3 van de Verdragen „van Genève”; daarmee laten de opstellers het begrip zoals het in die verdragen was. Maar ter verduidelijking zeggen zij er nu bij: „en in ieder „geval in elke situatie waar op het gebied van een der hoge contracterende „partijen vijandelijkheden van collectief karakter zich afspelen tussen „georganiseerde strijdkrachten die gedirigeerd worden door een verant- „woordelijk commando”. Daar zitten een aantal zeer belangrijke elementen in: in de eerste plaats de beperking tot het geval van strijd op één terrein. In de tweede plaats moeten er „collectieve vijandelijkheden” zijn, waarmee de verspreide, ongeregelde acties van individueel optredende personen afvallen. Dan moeten de vijandelijkheden zich afspelen tussen „georganiseerde strijdkrachten”: dat behoeven weliswaar geen reguliere legers te zijn, maar in elk geval toch wel georganiseerde strijdkrachten, georganiseerde guerrillabewegingen eventueel. Daarmee vallen bandietenbendes af; die zijn eventueel wel georganiseerd, maar zij zijn geen strijdkrachten.

Voorts vermeldt de voorgestelde definitie dat deze strijdkrachten moeten worden gedirigeerd door een verantwoordelijk commando. Dit laatste is misschien iets waar men bezwaar tegen kan hebben als een element in de definitie; ik kan mij heel wel voorstellen dat er heftig gevochten wordt, om politieke redenen, en tussen wel degelijk georganiseerde groepen, zonder dat men echter kan aanwijzen dat zij onder een voor hen verantwoordelijkheid nemend commando staan. Afgezien van dit ene punt lijkt

de voorgestelde definitie mij wel zo ongeveer het standpunt weer te geven dat de regeringsexperts in 1971 hierover in het algemeen innamen.

Wanneer men deze definitie nu toepast op de situatie in Noord-Ierland, dan kan men natuurlijk juist twisten over allerlei feitelijke vragen: dat er collectieve bewegingen zijn is natuurlijk duidelijk, dat er georganiseerde legers zijn is ook wel duidelijk, maar of er collectieve vijandelijkheden zijn, is nu juist de vraag. Er zijn ongetwijfeld wel van de kant van de IRA georganiseerde terroristische activiteiten, maar dat is mogelijkwerwijs toch weer net iets anders dan „collectieve vijandelijkheden tussen strijd-„krachten”. Voor zover zich contact tussen de IRA en het Britse leger voordoet, is dat incidenteel en eigenlijk een uitvloeisel, niet van de strijdwil van beide partijen, maar van de terroristische activiteiten, waarop op een gegeven moment als bij toeval wordt ingegrepen. Dus er is nog steeds twijfel of de Noordierse situatie een gewapend conflict oplevert of niet. Laat ik toevoegen dat Engeland zich uiteraard nog steeds op het standpunt stelt dat er geen gewapend conflict is.

Daarmee kom ik dan aan de tweede kant van deze gehele kwestie. Ik zei reeds dat er twee kanten aan zitten: aan de ene kant de definitie van de begrippen, en aan de andere kant de vraag wie uitmaakt of een concreet geval onder de definitie valt. Over de laatste vraag nu nog een enkel woord.

Men denkt hier natuurlijk in de eerste plaats aan de partijen bij het conflict en voorts ook aan derden: andere staten, dan wel internationale organisaties; dat zouden dan zowel regeringsorganisaties kunnen zijn, als ook particuliere organisaties. Zonder mij nu te verliezen in allerlei aftastingen van mogelijkheden op dit gebied, wil ik volstaan met te vermelden dat in de afgelopen jaren wel heel duidelijk is gebleken dat elke expliciete bevoegdheid, voor welke internationale organisatie of welk internationaal orgaan ook, om beslissingen over deze kwesties te nemen, geheel en al wordt afgewezen; en dit of het nu gaat over de vraag of er een internationaal dan wel een niet-internationaal gewapend conflict is. In dit verband is gedacht aan organen van de Verenigde Naties; er is gedacht aan het Internationale Comité van het Rode Kruis; er is gedacht aan nieuw op te richten lichamen. Het categorische antwoord is evenwel: „Nee, geen van deze organen”. Dat wijst dus weer terug op de partijen in het conflict. Die blijven hun bevoegdheid behouden.

Wat de derden betreft kan men wijzen op een zekere competentie om druk te oefenen op de partijen bij het conflict. Dat ziet men in de praktijk ook gebeuren; de ene staat zegt tegen de andere dat deze het humanitaire recht in acht moet nemen, omdat hij in een gewapend conflict is gewikkeld. In dit verband doet men wel eens een beroep op artikel 1 van de conventies van Genève, dat zegt dat de partijen bij de conventies verplicht zijn om die conventies onder alle omstandigheden te eerbiedigen en te doen eerbiedigen. Deze laatste woorden van het artikel betekenen natuurlijk in

de eerste plaats, dat de staten moeten zorgen dat hun krijgsmachten en overige onderdanen dat recht naleven. Maar men wil er tegenwoordig ook uit halen, dat wij met elkaar (dus ook een collectiviteit van staten) mogen of zelfs moeten zorgen dat deze verdragen worden geëerbiedigd door een staat die in een conflictsituatie is geraakt. Welnu, tegen die en dergelijke collectieve aandrang behoeft men stellig geen bezwaar te hebben. Nederland is nu niet zo gevoelig voor collectief optreden in dit verband en is eerder geneigd het standpunt te huldigen dat wij wel samen aansprakelijk zijn voor de naleving van deze verdragen, maar dat dit betekent dat ieder voor zich aandrang kan uitoefenen. Maar er zijn andere staten die op dit punt wat collectiever en ook wat meer in georganiseerd verband denken en dan krijgt men alras de gedachtengang dat de Verenigde Naties dan toch maar het juiste forum zouden zijn om dit soort druk uit te oefenen. Ik betwijfel de juistheid hiervan; de Verenigde Naties zijn wel een belangrijk forum en voor allerlei doeleinden bijzonder nuttig, maar of zij nu juist voor de bevordering van het humanitaire recht ook de meest voortreffelijke instantie zijn, daar zou ik toch voorshands een vraagteken bij willen plaatsen.

Tot zover de rol van derde staten. Een ander aspect is de mogelijkheid van een optreden van particulieren en particuliere organisaties. Onder dat hoofd moet de instantie worden vermeld die altijd al, waar maar mogelijk druk uitoefent om partijen te bewegen tot naleving van het humanitaire recht: dat is het internationale Comité van het Rode Kruis in Genève.

Dit Comité ontleent trouwens aan de conventies van Genève een functie ten opzichte van de naleving van die verdragen en dat is het eventueel optreden als substituut voor beschermende mogendheden. Daarnaast laten de verdragen uitdrukkelijk toe dat het CICR zijn humanitaire functies uitoefent.

De functie van beschermende mogendheden is in de praktijk gegroeid als een soort voortzetting van de diplomatieke bescherming die een staat aan zijn eigen onderdanen verleent. Als een conflict tussen twee staten leidt tot verbreking van de diplomatieke betrekkingen, kan de ene staat niet meer bij de andere staat zijn onderdanen beschermen en moet daarvoor, zo goed als voor het voortzetten van zijn diplomatieke contacten met die staat, de bemiddeling inroepen van een derde, van een neutrale staat. Dat leidt in de praktijk o.a. tot een soort toezicht op de naleving van het humanitaire recht. Dit gebruik om beschermende mogendheden te laten optreden is tot zijn volle wasdom gekomen in de eerste en tweede wereldoorlog. Hiervan gebruik makend, heeft men in de conventies van Genève bepalingen opgenomen over de toezichthoudende functie van de beschermende mogendheden.

Merkwaardig genoeg nemen die conventies daarbij als vanzelfsprekend aan dat zulke beschermende mogendheden er bij een bepaald conflict

gewoon maar zijn: de conventies bevatten geen bepalingen hoe de beschermende mogendheden moeten worden aangewezen, en daar liggen sindsdien de moeilijkheden. Na 1949 zijn er nauwelijks meer gevallen geweest dat beschermende mogendheden zijn opgetreden. Gedeeltelijk ligt dat voor de hand, omdat zeer veel van de gewapende conflicten uit die tijd binnenlands van aard waren, althans naar de klassieke betekenis. Er waren natuurlijk allerlei bevrijdingsoorlogen bij, zoals — maar dat is eigenlijk van vóór de conventies van Genève — de bevrijding van Indonesië, maar ook allerlei na de conventies. Zelfs als men zich op het standpunt stelt dat dit internationale conflicten waren, dan blijft het natuurlijk toch moeilijk om in zo'n constellatie voor beide partijen aanvaardbare beschermende mogendheden te vinden. In ieder geval lag daar de ene grote moeilijkheid. Een andere moeilijkheid deed zich voor in het Midden-Oosten waar de ene kant van de tegenover elkaar staande partijen de andere partij niet als staat wenste te erkennen. Als men zijn tegenstander niet als staat erkent, dan wordt het erg bezwaarlijk om een beschermende mogendheid van die andere partij te aanvaarden of zelf een beschermende mogendheid bij die tegenpartij te laten optreden, want dat komt er toch eigenlijk op neer dat men daarmee, een beroep doende op dit door de gewoonte gegroeide diplomatieke verkeersrecht, tot erkenning van die tegenpartij komt.

Men heeft nu in de meest recente tijd pogingen ondernomen om dit begrip en deze instelling van de beschermende mogendheden nieuw leven in te blazen. Het is een instelling die bij goed functioneren van bijzonder grote betekenis kan zijn in geval van een gewapend conflict. Het Rode-Kruisrecht is in de eerste plaats gebaseerd op de goede wil en de goede trouw van de partijen, maar in de tweede plaats op bepaalde toezichtmechanismen en het belangrijkste van die toezichtmechanismen is nu juist het systeem van de beschermende mogendheden. Het zou dus erg gunstig zijn als er iets kon worden gedaan om te zorgen dat in toekomstige internationale conflicten weer wel beschermende mogendheden zouden worden aangewezen.

Het Protocol I bevat daarover een voorstel, dat zegt dat ieder van de partijen voor zich een beschermende mogendheid kan aanwijzen, die de ander dan op zijn gebied moet toelaten en wiens werkzaamheden die ander dan ook moet bevorderen. Het artikel gaat door met te zeggen dat voor het geval dit alles niet gebeurt, plaatsvervangende organisaties een rol kunnen gaan spelen. Dat lijkt natuurlijk aan een zekere innerlijke tegenspraak, want als men aan de ene kant een rechtsplicht voor staten creëert om elke willekeurige staat als beschermende mogendheid te aanvaarden als deze door de tegenpartij wordt aangewezen, dan is althans rechtens het geval eigenlijk niet meer denkbaar dat de aanwijzing van een beschermende mogendheid niet tot stand zou komen. Men ziet hier een merkwaardige tegenspraak tussen aan de ene kant een zuiver juri-

dische constructie en aan de andere kant een realistisch inzicht. Het is namelijk heel duidelijk dat een dergelijke betrekkelijk botte regel, dat een staat altijd elke willekeurige door de tegenpartij aangewezen beschermende mogendheid moet aanvaarden, het in de praktijk niet zal halen, nog ervan afgezien of deze regel door de staten zou worden onderschreven.

In ieder geval, voorstellen om op dit gebied verbeteringen aan te brengen zijn al gedaan en er zullen ongetwijfeld nog meer volgen. Eén ding lijkt mij nu reeds helemaal zeker: regeringen zullen zich er zeer lang tegen verzetten dat zij bij dit vraagstuk betreffende het aanwijzen van een beschermende mogendheid of vervanger daarvan in een fuik zouden worden gedreven waar uiteindelijk altijd een resultaat uit moet komen, zelfs een door hen in de gegeven constellatie ongewenst geacht resultaat. Men kan hier een parallel trekken met een ander gebied van het volkenrecht, de vreedzame geschillenbeslechting; er zijn tientallen methoden van vreedzame geschillenbeslechting en iedereen is het erover eens dat men geschillen vreedzaam moet beslechten, maar als men dan aan de staten een volgorde zou willen voorschrijven die bv. uiteindelijk altijd op rechtspraak zou uitkomen, of op een andere methode, dan weigert een groot aantal van de staten dat te accepteren, want het uitzoeken van de in een gegeven geval meest geschikte methode van geschillenbeslechting achten zij hun soeverein recht. Exact hetzelfde heeft men ook hier: het bepalen welke beschermende mogendheid men aanvaardbaar vindt, of ook welk substituut men nog aanvaardbaar vindt — of dat nu een orgaan van de Verenigde Naties zou zijn of de Wereldraad van Kerken of het Internationale Comité van het Rode Kruis — dat is een kwestie van het soevereine recht van de staat; dus die fuik willen zij niet in.

Niettemin zijn er interessante voorstellen gedaan. Een heel belangwekkende gedachte is door Engeland op tafel gelegd, namelijk om de zaak in twee fasen te splitsen. Zij zeggen: erken dat het moeilijk zal zijn om tot een definitieve aanwijzing en aanvaarding over en weer van beschermende mogendheden te komen, maar probeer dan te bereiken dat in de fase daarvóór toch al een ad hoc-instantie kan optreden; die ad hoc-instantie zou dan best het Internationale Comité van het Rode Kruis kunnen zijn. Daarmee zou men dus niet het Rode Kruis erkennen als de beschermende instantie voor de duur van het conflict, maar men zou het alleen een voorlopige machtiging geven, tot nader in beschermende mogendheden zou zijn voorzien. Daarmee zou in ieder geval de humaniteit in allerlei gevallen bepaald gediend zijn. Het is een interessante gedachtengang, maar of deze het zal halen en niet toch al als een fuik zal worden gezien, ligt nog in de schoot van de toekomst verborgen.

Hierna iets over de materiële inhoud van de protocollen en wel in de eerste plaats over de positie van de burgerbevolking, een onderwerp waarover ik in het begin al zei, dat die positie weliswaar in beginsel in het

Landoorlogsreglement is neergelegd maar sindsdien erg heeft geleden, in de meest letterlijke zin. Voorstellen aangaande deze bescherming van de burgerbevolking vindt men nu in ontwerp in het bijzonder in het eerste van de twee protocollen. Het tweede protocol, dat voor het niet-internationaal gewapend conflict, spreekt er ook over, maar — zoals te verwachten — iets summierder en eenvoudiger.

Het eerste protocol stelt als hoofdregel voorop dat de bevolking moet worden beschermd tegen de gevaren van de oorlogvoering. Dat is iets waar we het allemaal over eens kunnen zijn. De hoofdvraag die dan onmiddellijk volgt is: „wat valt er onder die burgerbevolking”. Het ontwerp bakent dit begrip als volgt af: „burger is ieder die niet behoort tot „de strijdkrachten en die ook niet in feite deelneemt aan vijandelijkheden”. De burgerbevolking bestaat uit personen met deze eigenschappen. Dat is een definitie die aan de ene kant dus niet meer tot de burgerbevolking laat behoren wie ook maar naar de wapens grijpt tegen de tegenstander, ook al doet hij dat op zijn eigen houtje. Het geval van zelfverdediging kan men nog apart beschouwen, maar wie agressief de wapens neemt, de hooivork bijvoorbeeld, die valt al niet meer onder het begrip burgerbevolking. Dat is juist, want de burgerbevolking mag men niet aanvallen, en deze meneer met de hooivork mag men nu juist wel aanvallen, want hij valt zelf aan. Aan de andere kant worden alleen uitgesloten de mensen die deelnemen aan vijandelijkheden, niet dus mensen die deelnemen aan de oorlogsinspanning. Wanneer de arbeider in de wapenindustrie zich in de fabriek bevindt, staat hij weliswaar aan groot risico bloot, want hij is dan aanwezig op een militair doel; maar in zijn eigen huis vormt hij zelf geen militair doel. Zo min is dat degene die nieuwe wapens aan het uitdenken is. Hoezeer deze beide categorieën, zoals trouwens zo veel andere categorieën van de burgerbevolking, belangrijk zijn voor de oorlogvoering. Men maakt hier dus een heel duidelijke splitsing tussen „belangrijk zijn voor de oorlogvoering” en „deelnemen aan de vijandelijkheden”. Vraag die dan overblijft is, wat dan moet worden verstaan onder de vijandelijkheden; een vraag die ik met het oog op de beschikbare tijd echter nu wil passeren.

Uitgaande van de hoofdgedachte dat de belligerenten de burgerbevolking zo veel mogelijk moeten sparen, kan men een paar hoofdregels opstellen. In de eerste plaats het verbod van rechtstreekse aanvallen op de burgerbevolking, een verbod dat in het ontwerp-protocol nog verder wordt uitgewerkt tot een verbod van terroristische aanvallen en van represaille-aanvallen. Het verbod van terroristische aanvallen is van betekenis zowel voor het massale luchtbombardement tegen de burgerbevolking en de counter-city-strategie, als voor guerrilla-activiteiten.

Als tweede hoofdbeginsel heeft men aangenomen, dat bij het aanvallen van militaire doelen bepaalde voorzorgen en ook de proportionaliteit in acht genomen moeten worden. Een eerste voorzorg bestaat in de plicht

het doel te identificeren. Dit zal zich in de praktijk hoofdzakelijk richten tot de doelkiezer, de man die de opdracht geeft om een bepaald doel aan te vallen, omdat het in de praktijk voor de uitvoerder van de opdracht vaak uitgesloten zal zijn om zelf nog tot een identificatie te komen. De tweede norm die men aanlegt, is die van de proportionaliteit: als de schade, die bij het aanvallen van een militair doel aan de burgerbevolking zou worden berokkend, ontoelaatbaar groot zou zijn, dan moet men van de aanval afzien. Dit is een voortreffelijke norm, waarvan wederom gezegd kan worden dat deze zich niet leent voor onmiddellijke toepassing door elke willekeurige militair in de praktijk: ook dit lijkt meer een stafnorm die men in het achterhoofd behoort te hebben en die richting behoort te geven aan de beleidsbepaling.

Naast deze hoofdelementen ter bescherming van de burgerbevolking tegen de meest directe gevolgen van de oorlogvoering, vindt men nog uitgewerkte voorstellen ter verbetering van het functioneren van niet-verdedigde en geneutraliseerde plaatsen. De niet-verdedigde plaats, bv. in de vorm van de open stad, is een klassiek begrip uit het Landoorlogsreglement dat ook in de praktijk wel eens is toegepast. Het werkt natuurlijk het beste als beide partijen overeenkomen om bepaalde plaatsen als open stad te beschouwen. Dat idee probeert men nu weer nieuw leven in te blazen.

De moeilijkheden zijn hier overigens even groot als bij de toepassing van het vergelijkbare begrip uit de conventie van 1954 over de bescherming van cultuurgoederen. Die conventie bevat namelijk eveneens de mogelijkheid om bepaalde cultureel zeer belangrijke objecten of complexen, bv. een stad of een deel van een stad, onder bijzondere bescherming te plaatsen. Dat moet dan bij voorkeur reeds in vreedetijd geregeld worden, en dan moet het ook door alle staten worden aanvaard. Wanneer dat dan allemaal geregeld is, dient het object van merktekens te worden voorzien en mag het in het geheel niet worden aangevallen. De toepassing van dit systeem levert echter bijzonder grote moeilijkheden op in geïndustrialiseerde gebieden, waar men zulke localiteiten gewoon niet kan instellen. Diezelfde moeilijkheden zullen zich ook bij de niet-verdedigde plaatsen voordoen.

Bij geneutraliseerde gebieden ligt dat iets gunstiger. De gedachte hier is dat op een gegeven ogenblik, bv. midden in een stad waarom gevochten wordt, een stuk wordt afgebakend waar alleen maar onschuldige lieden zitten zoals gewonden, zwangere vrouwen, moeders met kleine kinderen, en dat gebied moet dan worden ontzien. Dit systeem is in de praktijk wèl herhaaldelijk toegepast, zelfs nog zeer onlangs in het recente Indiase-Pakistaanse conflict in Dacca, waar het Continental Hotel en het daar dichtbij gelegen Holy Family hospitaal tot geneutraliseerd gebied werden verklaard.

Als laatste onderwerp wil ik nog iets zeggen over de behandeling van de

combattanten. Zoals straks al gezegd, is ieder die deelneemt aan de vijandelijkheden geen burger meer en daarmee dus combattant. Maar dat wil nog helemaal niet zeggen, dat hij ook recht heeft op enige gunstige behandeling anders dan voor zover die voortvloeit uit de algemene rechten van de mens. De vraag is dus, wanneer een combattant wél staat kan maken op de bijzondere status van (of behandeling als) krijgsgevangene. Men kan zeggen dat er één categorie is waarover nimmer twijfel is geweest en dat zijn de legers, de strijdkrachten; als men het Landoorlogreglement van 1907 en de conventies van Genève van 1949 erop naslaat, dan ziet men daar voorop gesteld dat wie tot de strijdkrachten behoort recht heeft op behandeling als krijgsgevangene. Maar een categorie die altijd de grootst mogelijke moeilijkheden heeft opgeleverd, is de niet tot het leger behorende verzetsstrijder. In de conventies van Genève van 1949 vindt men daarover, dat verzetsstrijders dan als krijgsgevangenen worden gekwalificeerd als zij aan een serie voorwaarden voldoen: zij moeten in de eerste plaats behoren bij een partij in het conflict en zij moeten verder onder een verantwoordelijk commando staan, zij moeten geuniformeerd of op andere wijze onderscheiden zijn en de wapens openlijk hebben gevoerd en de beginselen van het oorlogsrecht in acht hebben genomen. Het is natuurlijk erg mooi dat verzetsbewegingen in bepaalde omstandigheden aanspraak hebben op de status van krijgsgevangenen, maar de voorwaarden die daarvoor zijn gesteld betekenen dat bv. het gehele Nederlandse verzet in de tweede wereldoorlog, behalve het allerlaatste staartje ervan, buiten deze regeling zou zijn gevallen (als die toen al van kracht zou zijn geweest).

Guerrilla-oorlogvoering in allerlei vormen, en in allerlei soorten gewapend conflict, is sedertdien veel meer opgekomen, zodat het regelen van deze kwestie van veel meer betekenis is geworden dan het vroeger ooit is geweest. In de nu ter tafel liggende voorstellen wordt dan ook gepoogd om de categorie van personen die in aanmerking komen voor behandeling als krijgsgevangene wat te verruimen en met name de voorwaarden wat soepeler te maken.

De meest nijpende vraag die in dit verband en wel speciaal voor het geval van binnenlands gewapend conflict opkomt, luidt: „hoe zit het dan „met de berechting en de bestraffing van die mensen voor wat zij hebben „gedaan”. In het algemeen leveren opstand of rebellie, of hoe men dat wil noemen, naar het nationaal strafrecht een strafbaar feit en gewoonlijk wel een misdrijf op, waarop in heel wat landen de doodstraf staat. Of deze straf in feite wordt toegepast, is een andere vraag: hij wordt in ieder geval vaak bedreigd. Moet men nu deze nationale strafrechtelijke opvattingen doorbreken als de opstand of rebellie zich afspeelt in het kader van een situatie die als gewapend conflict wordt aangeduid? Moet men op dat moment zeggen: „nu is er geen sprake meer van bestraffen, nu „dienen wij de tegenstanders alleen maar gevangen te nemen en te bewaren

„tot na afloop van het conflict, als echte eerlijke krijgsgevangenen”?

Dit standpunt is in ieder geval door de Verenigde Naties ingenomen ten opzichte van de guerrillastrijders in bevrijdingsoorlogen; de organisatie heeft in een hele serie resoluties het standpunt neergelegd, dat vrijheidsstrijders in bevrijdingsoorlogen recht hebben op behandeling als krijgsgevangenen. De relevantie van die resoluties juist voor het binnenlands gewapend conflict wordt overigens verzwakt door het element dat ik al vermeldde, dat de Verenigde Naties steeds maar zeggen dat de onderhavige conflicten moeten worden aangemerkt als internationale gewapende conflicten, waarmee men dus in een geheel andere categorie terecht komt.

In de internationale oorlog peinst eigenlijk niemand over het berechten van individuele tegenstanders voor hun deelname aan de strijd. Hieraan doet ook de redenering niet af, dat sinds Neurenberg individuele strafrechtelijke verantwoordelijkheid bestaat, niet alleen voor het voeren van een agressieve oorlog, maar ook voor deelneming daaraan: geen mens overweegt in ernst om een dergelijke strafrechtelijke aansprakelijkheid te laten doorwerken tot het niveau van de militair die geen enkele invloed had op het besluit om de agressieve oorlog te beginnen.

Wat het niet-internationale gewapend conflict betreft, kan in ieder geval dit met stelligheid worden gezegd, dat in 1971 onder de regerings-experts een grote mate van onwil bleek te bestaan om al tevoren af te zien van de mogelijkheid om de nationale strafwet op rebellen toe te passen. De voorstellen die het CICR nu in Protocol II heeft gedaan, zijn daarmee in zover in overeenstemming dat zij alleen een beperking van oplegging of tenuitvoerlegging van de doodstraf beogen.

Naast deze kwestie van de verhouding tussen behandeling als krijgsgevangene en strafrechtelijke bejegening, is er, zoals al opgemerkt, het probleem van de voorwaarden voor behandeling als krijgsgevangenen, te stellen aan niet tot de strijdkrachten behorende strijders. Dit probleem betreft het internationale gewapend conflict, zo goed als het niet-internationale gewapend conflict. De voorstellen van het CICR komen neer op een zekere versoepeling van de voorwaarden voor het internationale conflict en op invoering van de klassieke voorwaarden voor het niet-internationale conflict. Dat laatste is al heel merkwaardig en in tegenspraak met wat in zo'n conflict mogelijk zal zijn. Ik heb mij dan ook veroorloofd, in de recente conferentie van Rode Kruis-experts voor te stellen om voor het niet-internationale conflict dezelfde soepeler formuleringen in te voeren als voor het internationale, en dit voorstel ondervond daar van vele kanten steun. Maar er zijn er ook wie dit alles niet ver genoeg gaat en die radicaal alle voorwaarden willen afschaffen, behoudens deze ene dat je tot een organisatie moet behoren. De voorstanders hiervan betogen, dat van de strijdkrachten niet meer wordt gevraagd en dat het onredelijk is, een zwaardere last op de guerrillastrijders te leggen. Ik heb althans voor het niet-internationale gewapend conflict hetzelfde trach-

ten te bereiken door voor te stellen, dat de voorwaarden gelijkelijk aan de geregelde strijdkrachten en de guerrilla's zouden worden gesteld.

Ik zou mijn betoog willen afronden met de volgende opmerkingen. De voorgelegde ontwerp-protocollen vormen een zeer waardevolle en belangrijke bijdrage tot de rechtsontwikkeling. Uiteraard zijn zij nog voor heel wat verbetering vatbaar. Er zijn onduidelijkheden en zelfs onjuistheden, met name ook in de vertaling; die zullen moeten worden opgeruimd. Dan zijn de teksten hier en daar bepaald te voorzichtig, te terughoudend; dit is gemeenlijk te verklaren uit een begrijpelijke angst om zaken voor te stellen die niet haalbaar zijn; maar, zoals de leider van de Noorse delegatie naar de Weense conferentie van Rode Kruis-deskundigen opmerkte: „politics are not the art of the feasible but the art of making „feasible tomorrow what seems impossible today”. Een dergelijke houding zou natuurlijk tot een ander gevaar kunnen leiden, nl. van doorslaan naar de andere kant en het „bereiken” van een humanisering van de oorlogvoering op papier die geen effect zou sorteren in de werkelijkheid.

Dit leidt mij tot de slotopmerking, dat natuurlijk niemand van de enkele aanneming van nieuwe protocollen over het humanitaire recht toepasselijk in gewapend conflict ineens een andere, humanere oorlog zal verwachten. Een honderd procent effectiviteit is zelfs in de meest gunstige omstandigheden geheel en al uitgesloten. En voor het bereiken van een aanvaardbare mate van effectiviteit is bij dit soort instrumenten, bij dit terrein van het recht, een absoluut vereiste: instructie, instructie en nog eens instructie, aan de strijdkrachten, aan de politie, aan alle belanghebbenden.

OPMERKINGEN EN MEDEDELINGEN

Personalia

Bij Koninklijk Besluit van 16 februari 1973, nr. 23, is aangewezen tot president van het Hoog Militair Gerechtshof, Mr. R. Prins, raadsheer in het gerechtshof te 's-Gravenhage, raad (plaatsvervangend lid) in het Hoog Militair Gerechtshof en president-plaatsvervanger van de Permanente Krijgsraad Nederland voor de Zeemacht. (Ned. Stcrt. dd. 5 maart 1973, nr. 45.)

Buitengewone zitting van het Hoog Militaire Gerechtshof

Op dinsdag 13 maart 1973 werd te 's-Gravenhage tijdens een buitengewone zitting van het Hoog Militair Gerechtshof, in de zittingszaal van het Hof, Mr. R. Prins geïnstalleerd als president.

Het Hof was als volgt samengesteld:

Mr. G. Fikkert, plv. president, schout-bij-nacht H. Bakker, generaal-majoor P. G. A. Coopmans, generaal-majoor J. B. H. Bruinier, leden, luitenant-generaal b.d. F. van der Veen, plv. lid, Mr. W. A. baron van der Feltz, Advocaat-Fiscaal voor de Krijgsmacht en Mr. G. van Everdingen, griffier.

Nadat de Advocaat-Fiscaal heeft gerequireerd tot de installatie, doet de griffier voorlezing van het proces-verbaal van beëdiging, inhoudende dat Mr. R. Prins op 12 maart 1973 de voor de president van het Hoog Militair Gerechtshof voorgeschreven eed heeft afgelegd in handen van de Minister van Justitie, Mr. A. A. M. van Agt.

Vervolgens memoreert Mr. Fikkert de levensloop van Mr. Prins, met name voor wat betreft diens militaire en justitiële functies, waarna de Advocaat-Fiscaal het woord voert. Deze wijst daarbij op de moeilijke taak van de militaire rechter in huidige tijd, waarin de maatschappij in het algemeen en de krijgsmacht in het bijzonder worden aangevochten en in discussie gesteld, alsmede van verschillende zijden — soms onder het mom van grote, doch onwerkelijke idealen — gepoogd wordt de krijgsmacht aan te tasten.

Daarop verklaart Mr. Fikkert, onder aanbieding van 's-Hofs beste wensen om deze taak te vervullen, Mr. Prins geïnstalleerd als president van het Hoog Militair Gerechtshof.

Mr. Prins uit zijn dank aan Hare Majesteit de Koningin voor zijn benoeming en aan diegenen die de voordracht daartoe hebben geadviseerd en gesteund; hij verklaart zich te zullen inzetten om zijn taak te vervullen zoals van hem wordt verwacht, in samenwerking met de balie die bij deze installatie wordt vertegenwoordigd door Mr. R. F. Foortse, namens de

deken van de Orde van Advocaten bij de Hoge Raad der Nederlanden.

Na de sluiting van de zitting volgt een ontvangst door de nieuwe president en mevrouw Prins-van Zutphen van de aanwezigen.

Vacature

Hoog Militair Gerechtshof

De Ministers van Justitie en van Defensie maken bekend, dat per 1 januari 1974 te vervullen is een vacature van lid van het Hoog Militair Gerechtshof te 's Gravenhage.

De vacature is ontstaan door het aan de heer J. B. H. Bruinier, generaal-majoor bij de Koninklijke Luchtmacht, op zijn verzoek, verleende eervol ontslag.

Het aan dit ambt verbonden salaris bedraagt thans f70.838,- per jaar (vakantie-uitkering inbegrepen).

Sollicitaties naar deze vacature, te richten tot Hare Majesteit de Koningin, kunnen – uiterlijk tot 1 juni 1973 – worden gezonden aan de Minister van Justitie, Plein 2b of de Minister van Defensie, Plein 4, beide te 's Gravenhage.

Militair Rechtelijke Vereniging

Dr. F. Kalshoven. De ontwikkeling van het humanitaire oorlogsrecht 238

Opmerkingen en mededelingen

Personalia 255

Buitengewone zitting van het Hoog Militair Gerechtshof 255

REDACTIECOMMISSIE:

Mr. *W. H. Vermeer*, Officier van Administratie der 1e klasse b.d., Advocaat te Amsterdam;

Mr. *H. J. F. Bijvoet*, kolonel van de Militair-Juridische Dienst;

voor de Kon. Landmacht: Mr. Dr. *W. Kasten*, Brigade-Generaal, Inspecteur van de Militair-Juridische Dienst;

voor de Kon. Luchtmacht: Mr. *C. Mante*, Kolonel der Kon. Luchtmacht;
Hoofd van de Sectie Juridische Zaken der Kon. Luchtmacht;

voor de Kon. Marine: Mr. *W. A. J. Wevers*, Luitenant ter Zee van Administratie der Eerste Klasse.

Adres van de Redactiecommissie:

Mr. *H. J. F. Bijvoet*, Gerhard Voethstraat 11 te Arnhem; Telefoon 085-42 61 70.

VASTE MEDEWERKERS:

Jhr. Mr. *A. Baud*, Griffier van de Centrale Raad van Beroep;

Prof. Mr. *A. D. Belinfante*, Raadadviseur in Buitengewone Dienst bij het Ministerie van Justitie, Hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam;

Prof. Mr. *J. M. van Bemmelen*, Oud-hoogleraar aan de Universiteit te Leiden, Res. Luit.-Kolonel van de Militair-Juridische Dienst b.d.;

Mr. Dr. *F. Kalshoven*, Gewoon Lector in de faculteit der rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit te Leiden;

Dr. *J. R. Stellinga*, Lid van de Raad van State.

WIJZE VAN UITGAAF:

Het *M.R.T.* verschijnt in 10 afleveringen per jaar.

De prijs per jaargang bedraagt met ingang van 1 januari 1973 f 14,50. Men abonneert zich voor tenminste één jaargang bij de Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, postgiro nr. 425300, of bij zijn boekhandelaar. Losse afleveringen zijn vanaf 1 januari 1973 verkrijgbaar tegen de prijs van f 2,65.

De schrijvers van bijdragen van meer dan 2 pagina's ontvangen een honorarium van f 10.— per pagina tot een maximum van f 100.— per aflevering, benevens 10 present-exemplaren-overdrukken.

Kennisgeving van adreswijziging te richten tot de Staatsuitgeverij, Christoffel Plantijnstraat te 's-Gravenhage.

Dit tijdschrift sedert mei 1903 verschenen onder de titel „Militaire Jurisprudentie”, wordt sedert juli 1905, met onderbreking van juli 1943 tot januari 1946, uitgegeven onder de titel „Militair Rechtelijk Tijdschrift”.

Militair Rechtelijk Tijdschrift

Gedrukt en uitgegeven op last van het Ministerie van Defensie

Jaargang LXVI

Mei 1973

Aflevering

5

Staatsuitgeverij 's-Gravenhage

INHOUD

Strafrechtspraak

Poging tot feitelijke aanranding van de eerbaarheid door marinier der 2e klasse. (W.Sr. art. 45 en 246)	257
Bestuurder van personenauto veroorzaakt door met niet aangepaste snelheid te rijden een aanrijding met dodelijk gevolg; geen grove schuld ten laste gelegd. Bebouwde kom. (R.V.V. art. 49 en 51)	259
Opzettelijke ongehoorzaamheid; geweigerd desbevolen zijn personalia op te geven aan zijn meerdere. (W.M.Sr. art. 114; W.Sr. art. 24)	264
Als voorgaande; bovendien de meerdere in het openbaar en in diens tegenwoordigheid mondeling beledigd. (W.M.Sr. art. 108 en 114; W.Sr. art. 24)	266
Korporaal aangewezen voor reserve-wachtdienst bedrinkt zich. In tegenstelling tot de Krijgsraad ziet het H.M.G. hierin een zich ongeschikt maken voor de vervulling van een bepaald soort dienstverplichtingen. (W.M.Sr. art. 131; W.K. art. 58)	269
Op kazerneterrein in Duitsland zijn auto geparkeerd op een voor hem niet toegelaten plaats. Anders dan de krijgsraad acht het H.M.G. niet bewezen dat gehandeld werd in strijd met de „Strassenverkehrsordnung”. Berisping terzake van een met de zaak samenhangend krijgstuchtelijk vergrijp. (W.M.Sr. art. 167; W.K. art. 58)	273
Gekwalificeerde diefstal van een portefeuille inhoudende een bedrag van f 45,—. (RLLu. art. 167; W.Sr. art. 310 en 311 (3))	278
Door een afbeelding (aan de bajonet geregen baby) getracht de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen en het leger beledigd; eendaadse samenloop. (W.M.Sr. art. 147; W.Sr. art. 24, 55 en 137b).	280
Diefstal, meermalen gepleegd, door herhaaldelijke onrechtmatige deelname aan van rijkswegen verstrekte maaltijden. (W.Sr. art. 310).	283
Valsheid in geschrift door het in strijd met de waarheid invullen van een „aanvraagformulier benzinebonnen”. (W.Sr. art. 225).	286

Administratieve rechtspraak

Aan weduwenpensioen en premievergoeding A.O.W. werd ruim f 7.000,— te veel uitbetaald. Nu aannemelijk is dat eiseres te goeder trouw meende dat het haar betaalde bedrag haar rechtens toekwam en dat zij daaraan reeds een bestemming had gegeven, acht de Raad terugvordering in strijd met beginsel van rechtszekerheid	289
Een in Duitsland geplaatste majoor weigert een hem van rijkswegen aangeboden woning als voor hem onaanvaardbaar. De minister acht dit ongegrond omdat de woning uit een oogpunt van leefbaarheid in goede staat verkeert en kent daarom geen tegemoetkoming in huurkosten toe. Ambtenarengerecht verklaart dit besluit nietig; deze uitspraak door C.R.v.B. bevestigd. (Beschikking inkomsten buitenland militairen land- en luchtmacht 1970)	293

STRAFRECHTSPRAAK

**Permanente Krijgsraad Nederland voor de zeemacht
's-Gravenhage**

Vonnis van 8 november 1972

President: Mr. A. Berkhout (fgd.); *Leden:* J. A. J. M. van der Meulen, kapitein-luitenant ter zee vlieger; Mr. W. A. J. Wevers, luitenant ter zee van administratie der 1e klasse;

Raadsman: majoor der mariniers R. J. Eikenboom.

Poging tot feitelijke aanranding van de eerbaarheid: een op een fiets gezeten vrouwspersoon aangeprepen met de bedoeling haar te dwingen tot het dulden van ontuchtige handelingen, zijnde de uitvoering niet voltooid doordat de vrouw zich wist los te rukken en te ontkomen.

(W.Sr. art. 45 en 246)

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT
TE 'S-GRAVENHAGE

in de zaak van de Fiscaal, eiser, tegen W.F.N., geboren 1 juni 1955, marinier der 2e klasse.

Gezien: . . . enz.;

Gezien de dagvaarding d.d. 9 oktober 1972 aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 28 juli 1972 te ongeveer 23.00 uur te Ede, ter „uitvoering van zijn voornemen om een vrouwspersoon, die later bleek „te zijn genaamd Elisabeth M. de Bruin, door geweld te dwingen tot „het dulden van ontuchtige handelingen, opzettelijk gewelddadig met „oneerbare bedoelingen deze vrouw, terwijl zij op een rijwiel reed over „de Dr. Hartogsweg, één- of tweemaal heeft vastgegrepen, zijnde de „verdere uitvoering van het door hem, beklaagde, voorgenomen misdrijf „niet voltooid alleen tengevolge van de van zijn wil onafhankelijke „omstandigheid, dat genoemd de vrouw kans zag zich los te rukken en „wist te ontkomen, althans kans zag hem, beklaagde, op de vlucht te „jagen;

„of, zo het vorenstaande niet tot zijn veroordeling mocht leiden:

„dat hij op of omstreeks 28 juli 1972 te ongeveer 23.00 uur te Ede op „de Dr. Hartogsweg een aldaar op een rijwiel rijdend vrouwspersoon, die „later bleek te zijn genaamd Elisabeth M. de Bruin, onverhoeds heeft „vastgegrepen en/of getracht heeft die vrouw van haar rijwiel te trekken, „tengevolge waarvan genoemde vrouw moest dulden, dat zij haar weg „naar huis niet kon vervolgen”;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, ten aanzien van het beklagde primair ten laste gelegde;
Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd, heeft verklaard:
W.F., oud 17 jaar, als beklagde:

Op 28 juli 1972, omstreeks 23.00 uur, zag ik op de Dr. Hartogsweg te Ede, een vrouwspersoon op een fiets rijden. Ik ben toen in de bocht van deze weg gaan staan en heb mijn bivakmuts opgezet, met de bedoeling, wanneer de fietsster langs mij zou rijden, te proberen haar van de fiets te trekken en op de grond te gooien. Ik had haar dan bij haar ontblote borsten en geslachtsdeel willen betasten en haar door geweld te dwingen tot het dulden van deze ontuchtige handelingen. Toen deze fietsster naderde, ben ik op de weg gesprongen en heb ik haar opzettelijk en onverhoeds bij de arm beetgepakt. De vrouw stopte en haar fiets viel toen op de grond. De vrouw trok zich los en pakte met haar andere hand mij bij de bivakmuts vast. Vervolgens heb ik mij losgetrokken en ik ben hard weggelopen. Ik hoorde die vrouw toen hard gillen;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal no. P. 238/1972 van de Koninklijke Marechaussee, brigade Ede, gesloten op 2 augustus 1972, opgemaakt door C. J. Noortman, verbalisant, marechaussee der eerste klasse — opsporingsambtenaar, zakelijk onder meer inhoudt,

als op 29 juli 1972 aan verbalisant afgelegde verklaring en gedane aangifte van Elisabeth Maartje de Bruin:

Op 28 juli 1972, te ongeveer 23.00 uur, fietste ik over de Dr. Hartogsweg te Ede. Plotseling sprong een, voor mij onbekend, persoon die een bivakmuts op zijn hoofd had, de weg op, waardoor ik enorm schrok. Deze persoon pakte mij aan de rechterkant beet en trok mij in zijn richting. Ik rukte mij los en probeerde hard weg te fietsen. Hierna voelde ik dat deze persoon de fiets bij de bagagedrager beetpakte en deze omver trok, waardoor de fiets kwam te vallen. Ik zelf kon mij nog net staande houden. Hierna kwam die persoon in mijn richting lopen en pakte mij weer beet. Ik ben toen hard gaan gillen en heb toen met mijn handen in de richting van deze persoon geslagen en heb daarbij de bivakmuts van zijn gezicht getrokken. Toen ik mij had losgerukt ben ik hard weggelopen en zag ik dat deze persoon hard wegliep over de Dr. Hartogsweg;

Overwegende, dat de Krijgsraad door de inhoud van voorschreven bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, met beklagdes schuld daaraan, hetgeen beklagde primair is ten laste gelegd, met dien verstande dat het feit werd gepleegd op 28 juli 1972;

Overwegende, dat het bewezenverklaarde dient te worden gekwalificeerd als:

„*Poging tot het misdrijf van feitelijke aanranding van de eerbaarheid*”, strafbaar gesteld bij artikel 246 jo. 45, Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde deswege strafbaar is;

Overwegende, dat beklagde ten tijde van het begaan van het strafbare feit de leeftijd van zestien, doch nog niet die van achttien jaren had

bereikt, doch dat de krijgsraad grond vindt in de ernst van het begane feit en de persoonlijkheid van de dader, recht te doen overeenkomstig de bepalingen vervat in de titels voorafgaande aan titel VIII A van het eerste boek van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat de krijgsraad, gelet op de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, in aanmerking genomen dat niet gebleken is dat beklaagde eerder terzake van misdrijf of overtreding werd veroordeeld, van oordeel is, dat hieronder genoemde straffen moeten worden opgelegd;

Overwegende, dat de krijgsraad termen aanwezig acht te bevelen de gevangenisstraf van twee weken, voorwaardelijk niet ten uitvoer te leggen, terwijl het militaire belang zich daartegen niet verzet;

[Volgt: veroordeling tot 2 weken gevangenisstraf, voorwaardelijk, proeftijd van 1 jaar en een geldboete van f 150, — * — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 6 februari 1973

President: Mr. R. W. Reindersma (plv.); *Leden:* majoors A. M. L. Maas en Ch. P. J. van Toren;
Raadsm. Mr. C. G. J. A. de Meulder.

Tenlastegelegd: als bestuurder van een auto binnen de bebouwde kom ener gemeente:

(1) *daarmee rijdende zijn snelheid niet behoorlijk geregeld, waardoor een aanrijding met dodelijk gevolg met een wielrijder plaats vond, terwijl hij onder drankinvloed verkeerde;*

(2) *daarmee gereden met een snelheid van meer dan 50 km/h.*

Drankinvloed niet bewezen verklaard, terwijl het sub (2) tenlastegelegde niet een strafbaar feit oplevert aangezien de tenlastelegging niet vermeldt dat het feit is gepleegd binnen een „als zodanig aangeduide” bebouwde kom.

(R.V.V. art. 49, 51)

DE ARRONDISSEMENTS KRIJGSRAAD TE ARNHEM
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen K.P.R., geboren 13 maart 1952, dpl. kpl., beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 3 september 1972 op de voor het openbaar rij-

*) Vervangende hechtenis niet vermeld (*Red.*).

„en ander verkeer openstaande weg, de Hoofdweg gelegen binnen de „bebouwde kom van de gemeente Bellingwolde, als bestuurder van een „vierwielig motorrijtuig, personenauto,

„1. daarmee rijdende zijn snelheid niet zodanig heeft geregeld, dat „geen gevaar of hinder voor een andere weggebruiker of schade kon ontstaan, althans niet in staat is geweest zijn voertuig tot stilstand te „brengen binnen de afstand waarover hij de weg kon overzien en waarover „deze vrij was, immers is beklagde, rijdende met een snelheid van 80 à „90 km per uur, toen hij een vóór hem in de zelfde richting op een rijwiel „aanvankelijk goed rechts over die weg rijdende jongen Pieter Talsma „genaamd, naderde en die jongen plotseling naar links reed, naar het „midden van die weg, met die jongen en/of diens rijwiel in botsing of „aanrijding gekomen met het aan deze wijze van rijden en mitsdien aan „beklaagdes schuld te wijten gevolg, dat bij en tengevolge van die botsing „of aanrijding die jongen, eerder genoemde Talsma, zodanig ernstig „schedel- en/of hersenletsel heeft bekomen, dat hij kort daarna dientengevolge is overleden;

„zulks terwijl beklagde tijdens vooromschreven ongeval onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank verkeerde, „dat hij niet in staat moest worden geacht dat motorrijtuig naar behoren „te besturen;

„2. daarmee heeft gereden met een snelheid van 80 tot 90 km per uur, „in elk geval met een grotere snelheid dan 50 km per uur”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, ten aanzien van het onder 1 tenlastegelegde, dat de krijgsraad van mening is, dat, nu de tenlastelegging aanvangt met een duidelijke opgave van feiten, met gebruikmaking van de bewoordingen welke de wettelijke kwalificatie van de in artikel 49 van het Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens omschreven overtredingen opleveren, het na het woord „immers”, volgende gedeelte van de tenlastelegging slechts uitgelegd kan worden als een feitelijke omschrijving van het daarvóór tenlastegelegde, ook al komt daarin voor de juridische omschrijving van het bij artikel 36, eerste lid, voorziene feit;

Overwegende, dat de beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris, onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 3 september 1972 als bestuurder van een gele VW daarmee over de voor het openbaar en ander rijverkeer openstaande weg, de Hoofdweg, gelegen binnen de bebouwde kom van Bellingwolde reed met een snelheid van naar zijn schatting tussen de 60 en 70 km per uur; dat hij, na een personenauto te hebben ingehaald, terwijl hij nog reed op de linkerweghelft, een jongen op een fiets zag rijden vrijwel op het midden van de voor hem, beklagde, rechterweghelft, in dezelfde richting als hij; dat hij, na een stoot op de claxon gegeven te hebben, zag dat de jongen omkeek en meteen daarop helemaal naar links reed;

dat hij meteen zo krachtig mogelijk remde, maar niet kon voorkomen dat hij met de voorzijde van de door hem bestuurde auto de plotseling naar links rijdende jongen raakte;

dat dit gebeurde op de voor hem linkerweghelft; dat hij daarna gezien heeft dat de jongen, die naar hij later vernam Pieter Talsma heette, in de berm lag vóór het linkervoorwiel van zijn auto, die vóór de linkerwegberm tot stilstand was gekomen; dat hij meteen naar de jongen is toegegaan en geconstateerd heeft dat de jongen overleden was;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal nr. 292/72, op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 6 september 1972 gedagtekend en ondertekend door Jan Jacobus Bos, wachtmeester der Rijkspolitie 1e klasse, 1e verbalisant, behorende tot de groep Bellingwedde, rayon Bellingwolde en Berend Witte, wachtmeester der 1e klasse Koninklijke Marechaussee 2e verbalisant en Lammert Jacob Cornelis Schoonoord, marechaussee der 1e klasse 3e verbalisant beiden behorende tot de Brigade Nieuweschans zakelijk onder meer inhoudt als:

relaas van verbalisant:

Op zondag, 3 september 1972 te omstreeks 17.25 uur heb ik, 1e verbalisant, een onderzoek ingesteld, waarbij door mij het volgende is bevonden:

Datum en tijdstip van het ongeval zondag 3 september 1972 te omstreeks 17.15 uur. Plaats van het ongeval op de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg, de Hoofdweg, te Bellingwolde, gelegen binnen de bebouwde kom van de gemeente Bellingwolde.

Bij het onderzoek is mij, 2e verbalisant, gebleken, dat vermoedelijk tengevolge van bij dit verkeersongeval bekomen verwondingen op 3 september 1972 te ± 17.15 uur in de gemeente Bellingwedde is overleden: Pieter Talsma, geboren op 7 juli 1960 te Bellingwolde. De dood van P. Talsma voornoemd werd geconstateerd door de arts U. Sissingh, gemeentelijk lijkschouwer der gemeente Winschoten. Het lijk werd door mij getoond aan: Talsma, Hendrik, geboren op 29 augustus 1912 te Enzinge, wonende Bellingwolde, Coöperatielaan 2 (vader slachtoffer), Langerhuizen, Anna, echtgenote van Talsma H. geboren op 14 november 1918 te Bellingwolde, wonende te Bellingwolde, Coöperatielaan 2 (moeder slachtoffer) die mij ieder voor zich verklaarden:

„Het lijk dat u mij toont is het stoffelijk overschot van mijn zoon „Pieter Talsma, geboren op 7 juli 1960 te Bellingwolde”;

verklaring van Grebbert Renke Kemper:

Op 3 september 1972, omstreeks 17.15 uur, zag ik te Bellingwolde een auto rijden over de Hoofdweg. Ik zag dat dit een gele personenauto was, merk Volkswagen. Tevens zag ik dat ook deze auto met een zeer grote snelheid reed. Naar mijn gevoel wel met een snelheid van ongeveer 90 kilometer per uur. Ik zag dat deze auto gezien zijn rijrichting aan de linkerzijde van de weg reed. Terwijl ik de gele auto nakeek, zag ik op genoemde Hoofdweg, een kind op zijn fiets rijden, ongeveer 50 meter

voorbij mijn woning. Naar ik mij kan herinneren, reed deze jongen schuin naar het midden van de weg. Direct daarna hoorde ik het knarsen van remmen en een harde klap. Op hetzelfde moment zag ik dat de gele personenauto het kind op de fiets aanreed;

Overwegende, dat zich bij de stukken bevindt een fotocopie van een verslag als bedoeld in artikel 29 t der Wet op de lijkbezorging, opgemaakt op 4 september 1972, ondertekend door U. Sissingh, lijkschouwer der gemeente Winschoten, waarin deze onder meer het volgende verklaart, zakelijk weergegeven:

dat hij persoonlijk het lijk heeft geschouwd van Pieter Talsma, geboren op 7 juli 1960 te Bellingwolde, overleden op 3 september 1972; dat hij er niet van overtuigd is, dat de dood tengevolge van een natuurlijke oorzaak is ingetreden; waarbij hij als bijzonderheden vermeldt: schedel- en hersenletsel;

Overwegende, dat zich bij de stukken bevindt een uittreksel uit een overlijdensakte van de Burgerlijke Stand der gemeente Bellingwedde, afgegeven op 5 september 1972 door de ambtenaar van de burgerlijke stand van die gemeente, luidende als volgt:

„Op drie september negentienhonderd twee en zeventig is in de „gemeente Bellingwedde overleden: Pieter zoon van: Talsma Hendrik en „van: Langerhuizen Anna”.

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — genoemde fotocopie van een verslag als bedoeld in art. 29 t der Wet op de Lijkbezorging slechts gebezigd in verband met de inhoud van de andere bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op 3 september 1972 op de voor het openbaar rij- en ander „verkeer openstaande weg, de Hoofdweg, gelegen binnen de bebouwde „kom van Bellingwolde, als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, „personenauto,

„1. daarmee rijdende zijn snelheid niet zodanig heeft geregeld, dat „geen gevaar of hinder voor een andere weggebruiker of schade kon „ontstaan, immers is beklagde, toen hij een vóór hem in dezelfde „richting op een rijwiel over die weg rijdende jongen, Pieter Talsma „genaamd, naderde en die jongen plotseling naar links reed, naar het „midden van die weg, met die jongen of diens rijwiel in botsing is ge- „komen, met het gevolg, dat bij en tengevolge van die botsing die jongen, „eerdergenoemde Talsma, zodanig ernstig schedel- en hersenletsel heeft „bekomen, dat hij kort daarop dientengevolge is overleden;

„2. daarmee heeft gereden met een grotere snelheid dan 50 km per „uur”.

Overwegende, dat het aldus onder aanhef en 1 bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„Overtreding van de gedragsregel vastgesteld bij artikel 49, eerste lid, van het Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens”, strafbaar gesteld bij art. 139, eerste lid van dat reglement;

Overwegende, dat het onder aanhef en 2 bewezenverklaarde feit niet een strafbaar feit oplevert, met name niet het feit bedoeld in art. 51, eerste lid, van het Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens, aangezien niet is tenlastegelegd dat het feit is gepleegd binnen de als zodanig aangeduide bebouwde kom van Bellingwolde;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit, en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van het bewezen verklaarde en gekwalificeerde feit, termen aanwezig acht aan de beklaagde de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen te ontzeggen voor na te melden tijd;

Overwegende, dat uit het ten processe aanwezige dossier voorts blijkt, dat op 3 september 1972 het rijbewijs van de beklaagde ingevolge het bepaalde in art. 27, eerste lid van de Wegenverkeerswet is ingevorderd en teruggegeven op 12 oktober 1972;

Overwegende, dat de krijgsraad bevindt, dat de tijd gedurende dewelke het rijbewijs van de beklaagde vóór het tijdstip, waarop dit vonnis voor wat betreft bedoelde ontzegging voor tenuitvoerlegging vatbaar is geworden, aldus ingehouden is geweest, op de duur van die ontzegging in mindering zal worden gebracht, te weten vanaf 3 september 1972 tot 12 oktober 1972;

[Volgt: vrijspraak van sub 2 en veroordeling terzake sub 1 tot betaling van een geldboete van f 300,—, bij gebreke van betaling en verhaal, te vervangen door hechtenis voor de tijd van 30 dagen en ontzegging van rijbevoegdheid van 8 maanden, met aftrek van de tijd gedurende welke het rijbewijs van de beklaagde ingevolge art. 27 van de Wegenverkeerswet vóór het tijdstip, waarop dit vonnis voor wat betreft de bijkomende straf van ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen voor tenuitvoerlegging vatbaar is geworden, ingehouden is geweest, te weten vanaf 3 september 1972 tot 12 oktober 1972 — Red.].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Tweede Kamer 's-Hertogenbosch

Vonnis van 3 mei 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* luitenant-kolonels W. Sundermeijer en J. A. M. Limonard.

Geweigerd, resp. opzettelijk nagelaten, te voldoen aan de opdracht van een meerdere om zijn naam, rang en registratienummer op te geven toen hij verdacht werd betrokken te zijn bij een ordeverstoring: opzettelijke ongehoorzaamheid. Met gebruikmaking van artikel 24 W.Sr. gestraft met f 100 geldboete.

(W.M.Sr. art. 114; W.Sr. art. 24)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

TWEDE KAMER 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen L.P.N., geboren 25 juli 1951, dpl. sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 4 januari 1972 te Oirschot, in ieder geval in „Nederland, terwijl hij als dienstplichtig soldaat der eerste klasse in „werkelijke militaire dienst verbleef, nadat zijn militaire meerdere, „de tweede luitenant H. R. Noordhoek hem, beklaagde, in verband met „tegen hem gerezen verdenkingen dat hij betrokken was bij een ver- „storing van de orde en rust op de Generaal-Majoor de Ruyter van „Steveninckkazerne, de opdracht had gegeven zijn naam, rang en registra- „tienummer op te geven, heeft geweigerd, althans opzettelijk heeft nage- „laten aan dit dienstbevel te gehoorzamen”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 4 januari 1972 te omstreeks 23.45 uur zag ik op kazerneterrein van de Gen. Maj. de Ruyter van Steveninckkazerne te Oirschot een Volkswagen waar een man of 10/15 omheen stonden. Ik ging daar kijken. Toen aldaar de tweede luitenant H. R. Noordhoek, die toen Officier van kazernepiket was, op mij af kwam, liep ik hard weg. De luitenant rende toen achter mij aan en ik bleef toen staan. Ofschoon ik het niet meer weet is het mogelijk dat de luitenant Noordhoek mij gevraagd heeft mijn naam, rang en registratienummer op te geven. Volgens mij moest ik eerst met hem meegaan en kreeg ik pas opdracht naam, rang en registratienummer op te geven, toen ik aldaar op het kazerneterrein bij de Munga van de

luitenant was gearriveerd. Ik heb toen geweigerd aan die opdracht te voldoen, zeggende: „Dat zeg ik niet”;

Overwegende, dat Hans Raymond Noordhoek, oud 25 jaar, tweede luitenant, wonende te Eindhoven, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 4 januari 1972 deed ik dienst als OKP in het kazernecomplex van de Gen. Maj. de Ruyter van Steveninckkazerne. Ik was toen in de militaire uniform gekleed en ik droeg de rangonderscheidingstekenen van tweede luitenant der Koninklijke Landmacht. Over mijn uniform droeg ik voorts het schild behorende bij de functionaris die de functie van OKP verricht. Tegen 24.00 uur die dag deed ik in voormelde functie een ronde over het kazerneterrein. Op dat moment bevond ik mij ter hoogte van de geopende deur van gebouw 70 toen ik een klap hoorde en vlak daarop glasgerinkel. Ik zag een VW staan met enkele soldaten erom heen. Ik zag tegelijkertijd de chauffeur uitstappen. Ik zag dat de chauffeur iets zei — ik verstond niet wat — waarop de militairen een dreigende houding aannamen. Ik zag toen dat een van de militairen, die later bleek te zijn genaamd L.P.N., met zijn vuist uithaalde, alsof hij hem wilde slaan. Ik rende er toen op af onder het uiten van de woorden: „He, jij daar”. Ik zag toen dat deze L.P.N. zich uit de voeten maakte waarop ik hem achtervolgde. Ik rende de man achterna omdat ik hem verdacht betrokken te zijn geweest bij de kort tevoren plaats gevonden hebbende ordeverstoring op het kazerneterrein. Voortrennend gaf ik hem met luider stem herhaalde malen opdracht te stoppen, waaraan hij niet voldeed tot ik hem tot op 2 meter was genaderd. Eerst toen bleef hij staan. Ik heb hem toen gezegd: „Geef mij je naam, rang en registratie-,nummer”. De soldaat L.P.N. heeft geweigerd aan de opdracht te voldoen;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „of omstreeks” en „althans opzettelijk heeft nagelaten”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*Opzettelijke ongehoorzaamheid*”.
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit, en de omstandigheden waar-

onder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de krijgsraad ten deze bij toepassing van vrijheidsstraf als hoofdstraf gevangenisstraf van niet meer dan drie maanden zou hebben opgelegd;

[Volgt: veroordeling tot f 100 geldboete, subs. 10 dagen hechtenis – Red.].

NASCHRIFT

(1) Het valt op dat de tenlastelegging weigering, alternatief met opzettelijke nalaten te voldoen aan een dienstbevel, vermeldt, waardoor de Krijgsraad niet de keuze kreeg om beide vormen van dit misdrijf cumulatief bewezen te verklaren.

Ik ga er n.l. van uit dat beklagde, na zijn weigering om zijn naam op te geven, die naam ook (opzettelijk) niet heeft opgegeven. Een weigering, gevolgd door het opvolgen van het bevel is reeds een zeldzaam fenomeen; nog zeldzamer is het wanneer meerdere en mindere daarbij oog in oog staan. Het komt voor indien het bevel over een afstand (telefonisch, telegrafisch of schriftelijk) wordt gegeven.

(2) Voorts valt op dat de Krijgsraad, de primair tenlastegelegde weigering bewezen verklarende, het subsidiaire nalaten voor onbewezen heeft verklaard in stede van het onderzoek naar dit subsidiaire uit te sluiten.

(3) Naar vaste jurisprudentie heeft de Krijgsraad het bevel aan een verdachte om zijn identiteit bekend te maken als een dienstbevel beschouwd, dus de ongehoorzaamheid daaraan met straf gesanctioneerd. Dit is een door de belangen van de militaire samenleving gevorderde, overigens onbelangrijke en indirecte, inbreuk op het beginsel dat niemand aan zijn eigen veroordeling hoeft mede te werken. Zie mijn artikel in T.v.S. LXVIII blz. 370 „Bekentenisvrijheid en militair dienstbevel”.

W.H.V.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Tweede Kamer 's-Hertogenbosch

Vonnis van 3 mei 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* luitenant-kolonels W. Sundermeijer en J. A. M. Limonard.

Opzettelijk zijn meerdere in het openbaar en in diens tegenwoordigheid mondeling beledigd en vervolgens geweigerd, althans opzettelijk nagelaten, te voldoen aan het dienstbevel zijn naam, rang en registratienummer op te geven.

Geldboete opgelegd.

(W.M.Sr. art. 108, 114; W.Sr. art. 24)

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM
TWEDE KAMER TE 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen A.M.S., geboren 2 oktober 1950, dpl. sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz. ;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 4 januari 1972, te Oirschot, in ieder geval in „Nederland, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire „dienst verbleef, opzettelijk zijn meerdere, de tweede luitenant H. R. „Noordhoek in het openbaar, n.l. op het terrein van de Generaal-Majoor „de Ruyter van Steveninckkazerne, en in diens tegenwoordigheid monde- „ling beledigende, danwel deze meerdere uitscheldende, beschimpende „of in diens tegenwoordigheid bespottende, deze het woord „lul” heeft „toegevoegd, en vervolgens alstoen aldaar, nadat genoemde tweede „luitenant Noordhoek hem, beklaagde, terzake daarvan het bevel had „gegeven zijn naam, rang en registratienummer op te geven, heeft „geweigerd, althans opzettelijk heeft nagelaten aan dit dienstbevel te „gehoorzamen”;

Overwegende: . . . enz. ;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 4 januari 1972 was ik als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst. Ik ben toen naar de tweede luitenant H. R. Noordhoek toegegaan en ben hem gaan uitschelden. Het kan zijn dat ik toen ik hem uitschold, het woord „lul” heb toegevoegd. Ik wist dat dit in het openbaar plaatsvond en dat ik mij zo uitliet tegenover mijn meerdere, de luitenant Noordhoek, op het kazerneterrein van Generaal-Majoor de Ruyter van Steveninckkazerne te Oirschot. Ik neem wel aan dat deze luitenant zich door mijn uitlatingen beledigd kon voelen. De tweede luitenant Noordhoek gaf mij toen aldaar opdracht mijn naam, rang en registratienummer op te geven. Ik heb toen geweigerd aan die opdracht te voldoen.

Overwegende, dat Hans Raymond Noordhoek, oud 25 jaar, tweede luitenant, wonende te Eindhoven, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 4 januari 1972 bevond ik mij 's avonds laat te Oirschot op het terrein van de Gen. Maj. de Ruyter van Steveninckkazerne in mijn functie van Officier van kazernepiket, in uniform, op ronde. Op zeker moment heeft een dienstplichtig soldaat mij, in mijn tegenwoordigheid aldaar, het woord „lul” toegevoegd. Even daarna gaf ik deze soldaat opdracht mij zijn naam, rang en registratienummer op te geven. Hij weigerde aan deze opdracht te gehoorzamen. Kort daarop gooide hij zijn militair paspoort op de grond. Toen bleek mij daaruit dat hij was genaamd A.M.S. ;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van boven-

staande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „of omstreeks”, „in ieder geval in Nederland” „danwel „deze meerdere uitscheldende, beschimpende of in diens tegenwoordigheid bespottende”, en „althans opzettelijk heeft nagelaten”;

Overwegende dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*Als militair opzettelijk een meerdere in zijn tegenwoordigheid in het „openbaar mondeling beledigen” en „ opzettelijke ongehoorzaamheid”*, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 108, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht en artikel 114, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten, en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de krijgsraad ten deze bij toepassing van vrijheidsstraf als hoofdstraf gevangenisstraf van niet meer dan drie maanden zou hebben opgelegd;

[Volgt: veroordeling tot *f* 150 boete, subs. 15 dagen hechtenis — *Red.*].

NASCHRIFT

Artikel 108 W.M.Sr. houdt een veelheid van delictsvormen in. Het beledigen van een meerdere kan geschieden in het openbaar: mondeling, door een geschrift, door een afbeelding; in zijn tegenwoordigheid: mondeling, door een gebaar, door een daad; door een toegezonden geschrift; door een toegezonden afbeelding, door een aangeboden geschrift of door een aangeboden afbeelding. De tenlastelegging stelt duidelijk 2 delictsvormen — in artikel 108 door het woord „hetzij” gescheiden — cumulatief naast elkaar, t.w. in het openbaar mondeling en in zijn tegenwoordigheid mondeling. In de kwalificatie zijn deze twee vormen tot één versmolten door de woorden „in zijn tegenwoordigheid in het openbaar mondeling”, hetgeen m.i. niet juist is.

Door de alternatieve tenlastelegging van het weigerend althans opzettelijk nalatend niet gehoorzamen aan een dienstbevel wordt verwezen naar mijn naschrift onder het vonnis van dezelfde datum tegen L.P.N.

W.H.V.

Mobiele Krijgsraad buitenland Luchtmacht

Vonnis van 7 november 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* kolonels H. J. Kremer en C. J. Ponte;

Raadsman: 1e luitenant C. J. M. de Veer.

Terwijl hij behoorde tot de reserve wachtdienst, als hoedanig hij desnodig in 30 minuten gereed moest zijn tot assistentie van de wacht, zich door het gebruik van een grote hoeveelheid alcohol ongeschikt gemaakt voor die diensten.

KRIJGSRAAD: niet bewezen dat beklagde zich ongeschikt heeft gemaakt voor een bepaald soort dienstverplichtingen, waaronder de Krijgsraad slechts verstaat een voor de betrokkene concreet vaststaande, vooraf bepaalde en aangeduide, dienst, kunnende het niet de bedoeling van de wetgever zijn geweest daaronder ook die dienstverplichtingen te vatten die voor betrokkene mogelijkerwijs in het verschiet liggen. Vrijpraak en verwijzing naar de commanderende officier.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF (zie sententie achter het vonnis): als militair zich opzettelijk voor de vervulling van een bepaald soort van dienstverplichtingen ongeschikt maken.

(W.M.Sr. art. 131; W.K. art. 58)

DE MOBIELE KRIJGSRAAD BUITENLAND LUCHTMACHT

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen M.J.L., geboren 17 juli 1951, dpl. korporaal, beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 1 juli 1972 te Schöppingen (Bondsrepubliek „Duitsland) terwijl hij als korporaal in werkelijke militaire dienst was „bij de Koninklijke Luchtmacht en was aangewezen om van 1 juli 1972 „te 20.00 uur tot 2 juli 1972 te 08.00 uur reserve-wachtdienst te verrichten „op de Launching Area van de 2e Groep Geleide Wapens, hetgeen in- „hield, dat hij binnen 30 minuten na oproep op de Launching Area „aanwezig diende te zijn, wanneer dit ter versterking van het aldaar „wachtdienst verrichtende peloton noodzakelijk werd geacht, zich op- „zettelijk voor de vervulling van de uit die dienst voortvloeiende bepaalde „soort van dienstverplichtingen ongeschikt heeft gemaakt door het „drinken van een grote hoeveelheid alcoholhoudende drank”;

Overwegende: . . . enz.

Overwegende, dat de krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput dat beklagde het hem ten laste heeft begaan, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken.

Overwegende dienaangaande, dat de krijgsraad onder een bepaald soort van dienstverplichtingen slechts verstaat een voor de betrokkene concreet vaststaande, vooraf bepaalde en aangeduide, dienst doch dat het naar het oordeel van de Krijgsraad niet de bedoeling van de wetgever kan zijn geweest onder het desbetreffende artikel van het Wetboek van Militair Strafrecht ook die dienstverplichtingen te vatten die voor betrokkene mogelijkerwijs in het verschiet liggen;

Overwegende, dat de krijgsraad bij het onderzoek van de zaak bevonden heeft, dat beklaagde zich aan een met de zaak samenhangend krijgstuuchtelijk vergrijp, als bedoeld in artikel 2, sub 1 van de Wet op de Krijgstucht heeft schuldig gemaakt, hierin bestaande dat hij zich, in strijd met een bepaling uit de squadronorder van blijvende aard, genummerd 201/02, van de commandant van het Verzorgings Squadron van de 2e Groep Geleide Wapens, gedagtekend te Schöppingen, op 10 februari 1972, inhoudende onder meer, dat persoonlijk verantwoordelijkheids- en normbesef leidraad moet zijn voor de bij genoemd squadron ingedeelde militairen, wanneer binnen afzienbare tijd mogelijkerwijs dienst moet worden verricht, heeft overgegeven aan het tot zich nemen van een zodanige hoeveelheid alcoholhoudende drank, dat hij in het geheel niet meer in staat moest worden geacht enige dienst van welke aard dan ook, naar behoren te verrichten, zodat de zaak onder mededeling van alle stukken ter verdere behandeling behoort te worden verwezen naar de Commanderende Officier van beklaagde.

[Volgt: vrijspraak en verwijzing van de zaak naar de Commanderende Officier — *Red.*].

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 28 februari 1973

Wvd. President: Mr. Prins; *Leden:* schout-bij-nacht Bakker, generaal-majoor Coopmans, generaal-majoor Bruinier, generaal-majoor b.d. Lagerwerff (plv.), mr. Berkhout (plv.);

Raadsman: 1e luitenant C. J. M. de Veer.

(Zie het vonnis hiervóór)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal vernietigen en opnieuw rechtdoende, beklaagde zal veroordelen tot betaling van een geldboete van eenhonderd gulden, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door tien dagen hechtenis;

Overwegende, dat het Hof zich met het vonnis waarvan hoger beroep niet kan verenigen, zodat dit moet worden vernietigd;

Overwegende, dat aan beklagde is tenlastegelegd: . . . enz., zie het vonnis (*Red.*);

Overwegende, dat beklagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

Op 1 en 2 juli 1972 was ik als korporaal in werkelijke militaire dienst bij de Koninklijke Luchtmacht en bevond ik mij als zodanig in de Bondsrepubliek Duitsland. Op 1 juli 1972 heb ik te Schöppingen in de Bondsrepubliek Duitsland, terwijl ik toen was aangewezen om van 20.00 uur die dag tot 2 juli 1972 te 08.00 uur reserve wachtdienst te verrichten op de Launching Area van het 220 Squadron van de 2e Groep Geleide Wapens – hetgeen inhield dat ik binnen 30 minuten na oproep op de Launching Area aanwezig diende te zijn, wanneer dit ter versterking van het aldaar wachtdienst verrichtende peloton noodzakelijk mocht worden geacht – 's avonds vanaf 20.30 uur tot ongeveer 23.45 uur in het Protestants Militair Centrum te Schöppingen ongeveer 25 glazen pilsbier gedronken. Tengevolge van dit drankgebruik voelde ik mij aangeschoten. Diezelfde dag nog ben ik tegen 24.00 uur naar de soldatenmess „De Blauwe Aap” op het legeringskamp gegaan, alwaar ik nog enige glazen cola-cognac heb gedronken. Op 2 juli 1972 omstreeks 03.00 uur ben ik daar weggegaan – behoorlijk aangeschoten – naar mijn legeringsgebouw. Ik liep toen waggelend en moest worden ondersteund door een collega, die mij ook heeft geholpen bij het naar bed gaan. Ik was toen in elk geval tot geen enkele dienst in staat;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal nr. P 147/72 dd. 2 augustus 1972 opgemaakt en ondertekend door Cornelis Pieter de Haas, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee en Arend Jan Vosselman, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, beiden behorende tot de Brigade Schöppingen van de Koninklijke Marechaussee, zakelijk inhoudt als verklaring van:

1. Karel Eduard van Kampen:

Ik ben als dienstplichtig soldaat ingedeeld bij het 2e peloton van de SGF van 220 squadron, 2e Groep Geleide Wapens, en geplaatst in Schöppingen BRD. Gedurende het weekend van 30 juni 1972 tot 3 juli 1972 te 08.00 uur had het 2e peloton samen met het 1e peloton de weekenddienst. Deze weekenddienst bestond voor ons peloton uit de dagdienst, die gedurende het weekend aanvangt te 08.00 uur en tot 20.00 uur loopt. In de tijd tussen 20.00 uur en 08.00 uur is het personeel dat gedurende het weekend de dagdienst doet, ingedeeld bij de reserve-force. Dit was gedurende genoemd weekend voor het personeel van het 2e peloton het geval. Op 1 juli 1972 kwam ik omstreeks 20.00 uur van de dagdienst. Ik ben toen samen met onder meer M.J.L. naar het Protestants Militair Centrum te Schöppingen gegaan en van daar omstreeks 23.30 uur naar de soldatenmess „De Blauwe Aap” in het legeringskamp. Ik heb gezien

dat M.J.L. in het PMC en in „De Blauwe Aap” bier en cola-cognac heeft gedronken. Het viel mij op dat hij in „De Blauwe Aap” dronken werd. Hij was zeer luidruchtig en onvast ter been. Omstreeks 00.30 uur ben ik samen met M.J.L. naar buiten gelopen. Hij was behoorlijk aangeschoten. Hij kon niet meer normaal recht lopen. Ik zag dat hij waggelend liep. Ik sloeg een arm om hem heen en nam hem mee, terwijl M.J.L. op mij leunde. Op deze wijze zijn wij naar ons legeringsgebouw gelopen. Hij was zo dronken dat hij niet meer alleen kon lopen. In het legeringsgebouw heb ik samen met een collega M.J.L. op zijn kamer uitgetrokken en in zijn bed gestopt. M.J.L. was toen zodanig onder invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank dat, indien toen de reserve-force, waartoe ook M.J.L. behoorde, op had moeten treden, hij daartoe beslist niet in staat was geweest;

2. Antonius Garritsen, 1e luitenant:

Ik ben als commandant van de security guard force (SGF) geplaatst bij 220 squadron van de 2e Groep Geleide Wapens te Schöppingen. De korporaal M.J.L. behoort tot het 2e peloton van de SGF van 220 squadron. Hij was gedurende het weekend van 30 juni 1972 tot 3 juli 1972 te 08.00 uur aangewezen voor de weekend-dienst. Van 1 juli 1972 te 02.00 uur tot 2 juli 08.00 uur was hij ingedeeld bij de reserve-force, die naast het peloton dat de daadwerkelijke wachtdienst verricht, steeds aanwezig moet zijn en hij was als zodanig geconsigneerd. Deze reserve-force moet in voorkomend geval binnen 30 minuten als versterking van het dienstdoende wachtpeloton inzetbaar zijn. M.J.L. had derhalve de verplichting na afroep binnen 30 minuten op de Launching Area aanwezig te kunnen zijn en inzetbaar te zijn voor het verlenen van bijstand aan het dienstdoend wachtpeloton, indien noodzakelijk;

Overwegende, dat het Hof op grond van de bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is tenlastegelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„Als militair zich opzettelijk voor de vervulling van een bepaald soort „van dienstverplichtingen ongeschikt maken”,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 131 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat het Hof na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Gezien: . . . enz.;

RECHTDOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan hoger beroep en opnieuw rechtdoende:

Verklaart beklagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklagde tot een geldboete van eenhonderd gulden, met bepaling dat deze geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van tien dagen.

Mobiele Krijgsraad buitenland Luchtmacht

Vonnis van 7 november 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* kolonels H. J. Kremer en C. J. Ponte;

Raadsman: Kapitein B. Duvekot.

Als militair in Duitsland op het terrein van de NATO-kazerne te Blomberg zijn auto geparkeerd op een parkeerstrook waarbij een bord met onderbord „alleen voor bezoekers” volgens de Strassenverkehrsordnung geplaatst was, terwijl beklagde geen „bezoeker” was en terwijl door de commandant was bepaald dat op dat terrein de Duitse wegenverkeersregels van overeenkomstige toepassing waren.

KRIJGSRAAD: als gebruiker van een voor het militaire verkeer openstaande weg de namens het bevoegd gezag gegeven regels niet in acht nemen.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF (zie sententie achter het vonnis): nu de betrokken wegbeheerder de beperking van de toestemming tot het ter plaatse parkeren niet heeft aangeduid op de wijze als voorgeschreven in de Strassenverkehrsordnung, is niet bewezen dat beklagde het tenlastegelegde strafbare feit heeft gepleegd. Wel schuldig bevonden aan een krijgstuuchtelijk vergrijp hetwelk door het Hof wordt gestraft met een berisping welke straf geacht wordt schriftelijk te zijn ten uitvoer gelegd door toezending van een afschrift van de sententie.

(W.M.Sr. art. 167 en W.K. art. 58)

DE MOBIELE KRIJGSRAAD BUITENLAND LUCHTMACHT

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijggsraad, eiser, tegen A.G.P., geboren 7 november 1949, res. sergeant, beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde na wijziging is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 27 juli 1972 te Blomberg (Bondsrepubliek „Duitsland), terwijl hij als reserve-sergeant in werkelijke militaire dienst „was bij de Koninklijke Luchtmacht en zich in militaire dienstbetrekking „in de Bondsrepubliek Duitsland bevond, als bestuurder van een vier- „wielig motorrijtuig, dit motorrijtuig, anders dan als bezoeker, in strijd „met bord model 314 van paragraaf 42 van de Strassenverkehrsordnung,

„welk bord was voorzien van het onderschrift: „Alleen voor bezoekers”
 „heeft geparkeerd op de parkeerstrook, gelegen naast en deeluitmakende
 „van de voor het militair verkeer openstaande weg, gelegen voor het
 „Hoofdgebouw op het terrein van de NATO-kazerne te Blomberg, en
 „aldus handelende alstoen aldaar als gebruiker van genoemde weg de
 „door of vanwege het bevoegd gezag met betrekking tot het verkeer op
 „het terrein van de NATO-kazerne te Blomberg gegeven regels en aan-
 „wijzingen niet in acht heeft genomen, zijnde immers door de Comman-
 „dant van de 3e Groep Geleide Wapens der Koninklijke Luchtmacht
 „bepaald, dat op het terrein van genoemde kazerne de Duitse wegen-
 „verkeersregels van overeenkomstige toepassing zijn”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 27 juli 1972 was ik als reserve-sergeant ingedeeld en tewerkgesteld bij het Verzorgings-squadron van de 3e Groep Geleide Wapens der Koninklijke Luchtmacht, gelegerd in de NATO-kazerne te Blomberg (Bondsrepubliek Duitsland). Om ongeveer 08.00 uur die dag heb ik als bestuurder van mijn vierwielige personenauto die auto geparkeerd op de parkeerstrook, gelegen naast en deeluitmakende van de weg die is gesitueerd vóór het Hoofdgebouw op het terrein van eerdergemelde NATO-kazerne te Blomberg. Ik deed dit, omdat op dat tijdstip de andere parkeerplaatsen van de kazerne volledig bezet waren. Ik deed dit ook, ofschoon ik wist, dat de plaats waar ik mijn auto parkeerde, was aangeduid met een bord, met de letter P, voorzien van de tekst: „Alleen voor „bezoekers”. Toen ik mijn auto als bovenvermeld parkeerde, was ik uiteraard geen bezoeker van het kamp;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal no. P 135/72, opgemaakt en gesloten te Blomberg op 29 augustus 1972 door Jochem Pieter Kossen, adjudant-onderofficier der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Blomberg, onder meer zakelijk inhoudt:

als relaas van verbalisant:

Op 27 juli 1972, te omstreeks 09.35 uur, zag ik op de parkeerstrook ter hoogte van het Hoofdgebouw, gelegen op het voor het militair verkeer openstaande terrein van de NATO-kazerne te Blomberg (Bondsrepubliek Duitsland), zijnde het Groepslegeringskamp van de 3e Groep Geleide Wapens der Koninklijke Luchtmacht, een vierwielig motorvoertuig (personenauto) merk Ford, gekentekend XA-20-N, geparkeerd staan, daar waar dit ingevolge een namens de Commandant van de 3e Groep Geleide Wapens der Koninklijke Luchtmacht geplaatst verkeersbord overeenkomstig het Zeichen 314 van paragraaf 42 van de Duitse Strassenverkehrs-Ordnung, voorzien van het onderschrift: „Alleen voor be- „zoekers”, alleen toegestaan was voor bezoekers van de 3e Groep

Geleide Wapens. Op het kazerneterrein van de NATO-kazerne te Blomberg (Bondsrepubliek Duitsland) zijn door de Commandant van de 3e Groep Geleide Wapens der Koninklijke Luchtmacht, met betrekking tot het verkeer, de regels van het Duitse wegenverkeer van overeenkomstige toepassing verklaard. Dit is de weggebruikers kenbaar gemaakt middels een bij de ingang van het Groepslegeringskamp geplaatst bord met het opschrift: „Op dit terrein zijn de Duitse Wegenverkeersregels van overeenkomstige toepassing”;

Bij onderzoek bleek het betreffende kenteken te zijn afgegeven aan de sergeant A.G.P.;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal no. P 147/72, opgemaakt en gesloten te Blomberg op 2 oktober 1972 door Jochem Pieter Kossen, adjudant-onderofficier der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Blomberg, onder meer zakelijk inhoudt:

als relaas van verbalisant:

Naar aanleiding van een op 2 oktober 1972 ontvangen telefonisch verzoek van de Auditeur-Militair bij de Krijgsraad voor de Koninklijke Luchtmacht om een nader onderzoek in te stellen naar aanleiding van het gerelateerde in het proces-verbaal van de brigade Koninklijke Marechaussee Blomberg (Bondsrepubliek Duitsland) nr. P 135/72 d.d. 16 augustus 1972, heb ik op datum voornoemd het gevraagde onderzoek ingesteld.

Tijdens dat onderzoek zag ik, dat de parkeerstrook voor het Hoofdgebouw van het Groepslegeringskamp der Koninklijke Luchtmacht te Blomberg (Bondsrepubliek Duitsland), bedoeld in het hierboven genoemde proces-verbaal, gelegen is naast en deel uitmaakt van de voor dat Hoofdgebouw gelegen, niet met name genoemde, voor het militair verkeer openstaande weg. Bedoelde weg is gelegen op het terrein van genoemd legeringskamp;

Overwegende, dat een verkeersbord volgens model 314 van § 42 van de Westduitse Strassenverkehrsordnung blijkens de wettekst weliswaar de gemotoriseerde verkeersdeelnemer de aanduiding geeft, dat het hem daar waar een dergelijk bord is geplaatst, is geoorloofd zijn motorrijtuig te parkeren;

Overwegende, dat evenwel blijkens dezelfde wettekst, door middel van een onderbord, de mogelijkheid tot parkeren kan zijn beperkt, met name voor een bepaalde tijdsduur dan wel ten behoeve van een bepaald soort voertuigen;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezig afschrift van een order van blijvende aard nr. 103/3 GGW, uitgegeven vanwege de Commandant van de 3e Groep Geleide Wapens te Blomberg, dd. 1 november 1971, betreffende onder andere het parkeren van particuliere voertuigen op militaire objecten, behorende tot 3 GGW, onder meer blijkt, dat parkeerplaatsen, aangeduid met: „bezoekers”, uitsluitend dienen te worden

gebruikt door gasten en dat het aan anderen derhalve verboden is daar particuliere voertuigen te parkeren;

Overwegende, dat voormelde order van blijvende aard tevens de bepaling in zich bergt, dat ook ten aanzien van de parkeerproblematiek, heersend op de militaire objecten, behorende tot de 3e Groep Geleide Wapens, geldt, dat de bepalingen van de Duitse wegenverkeerswetgeving van overeenkomstige toepassing zijn, een en ander met de nadruk op het woord „overeenkomstige”;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „of omstreeks” en „door of”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:
„Als aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon als gebruiker van een voor het militair verkeer openstaande weg, de namens het bevoegd gezag met betrekking tot het verkeer gegeven regels en aanwijzingen niet in acht nemen”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 167, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken.;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit, en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot f 15 geldboete, subs. 2 dagen hechtenis — *Red.*]

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 28 februari 1973

Wvd. President: Mr. Prins; *Leden:* schout-bij-nacht Bakker, generaal-majoor Coopmans, generaal-majoor Bruinier, generaal-majoor b.d. Lagerwerff (plv.) en Mr. Berkhout (plv.);

Raadsman: kapitein K. M. M. Derksen.

(Zie het vonnis hiervóór)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie,

dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen, behalve ten aanzien van de opgelegde straf en te dien aanzien opnieuw rechtdoende, de beklaagde zal veroordelen tot een geldboete van vijftenzeventig gulden, subsidiair vijftien dagen hechtenis;

Overwegende, dat het Hof zich met het vonnis waarvan hoger beroep niet kan verenigen, zodat dit moet worden vernietigd;

Overwegende, dat aan beklaagde is tenlastegelegd: . . . enz., zie vonnis (*Red.*);

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat het Hof niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput dat beklaagde het hem telastegelegde strafbare feit heeft gepleegd, nu de betrokken wegbeheerder de beperking van de toestemming tot het ter plaatse parkeren niet heeft aangeduid op de wijze als voorgeschreven in de Strassenverkehrsordnung, ofschoon bij order van blijvende aard, geldend voor het kamp van de 3e Groep Geleide Wapens te Blomberg aldaar, de bepalingen van de Duitse verkeerswetgeving van overeenkomstige toepassing zijn, zodat beklaagde van het hem ten lastegelegde dient te worden vrijgesproken;

Overwegende echter, dat het Hof bevindt dat beklaagde zich aan een met de zaak samenhangend krijgstuchtelijk vergrijp heeft schuldig gemaakt en dat bijzondere aanleiding aanwezig is de zaak verder te behandelen als ware het de commanderende officier;

Overwegende immers, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

Op 27 juli 1972 heb ik als bestuurder van mijn vierwielige personenauto, die auto geparkeerd op de parkeerstrook, gelegen naast en deel uitmakende van de weg die is gesitueerd voor het Hoofdgebouw op het terrein van de NATO-kazerne te Blomberg, alwaar de 3e Groep Geleide Wapens is gelegerd, zulks ofschoon ik wist dat ik aldaar mijn auto niet mocht parkeren, omdat deze plaats was gereserveerd voor bezoekers en ik geen bezoeker was;

Overwegende, dat het Hof na te melden straf de juiste acht, in aanmerking genomen de omstandigheden waaronder het vergrijp werd begaan alsmede de persoonlijkheid en het doorgaand gedrag van de dader; . . . enz.;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan hoger beroep en opnieuw rechtdoende: Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan beklaagde is tenlastegelegd en spreekt hem mitsdien daarvan vrij;

Bevindt, dat beklaagde zich aan een met de zaak samenhangend krijgstuchtelijk vergrijp heeft schuldig gemaakt;

Legt, handelende als ware het Hof de commanderende officier, terzake van dit krijgstuchtelijk vergrijp aan beklaagde de krijgstuchtelijke straf op van berisping, met omschrijving van de strafreden als volgt:

„Zijn auto geparkeerd op een plaats in het legeringskamp waar zulks „niet was toegestaan”;

Bepaalt, dat deze straf zal worden geacht schriftelijk te zijn tenuitvoergelegd door toezending aan beklaagde van een afschrift van deze sententie.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Tweede Kamer 's-Hertogenbosch

Vonnis van 3 mei 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* luitenant-kolonels W. Sundermeijer en J. A. M. Limonard;

Raadsman: kapitein P. E. de Rooij.

Na mondelinge aanvulling van de tenlastelegging met een strafverzwarende omstandigheid is aan beklaagde ten laste gelegd het in de voor de nachtrust bestemde tijd in een woning binnendringen en het aldaar plegen van diefstal van een portefeuille inhoudende f 45.

(RLLu. art. 167; W.Sr. art. 310, 311 (3))

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

TWEDE KAMER 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen D.L.T., geboren 20 juli 1951, dpl. sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde, nadat de Auditeur-Militair de krijgsraad ter terechtzitting mondeling opmerkzaam heeft gemaakt op omstandigheden, die niet in de tenlastelegging vermeld, rechtens tot verzwaring van straf grond geven, te weten, dat beklaagde het feit heeft gepleegd gedurende voor de nachtrust bestemde tijd, is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 26 november 1971, te 's-Hertogenbosch, gedurende voor de nachtrust bestemde tijd*) in de door Johannes Baptist Kroon bewoonde woning gelegen aan de Kruisstraat Poort van Diepen 2, waarin hij (beklaagde) zich buiten weten en tegen de wil van Kroon, voornoemd, zijnde de rechthebbende, bevond, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen een portefeuille, inhoudende een geld-bedrag f 45,— of daaromtrent, geheel of ten dele, toebehorende aan Kroon voornoemd, althans aan een ander of anderen, dan aan hem (beklaagde)”;

*) Nu toch een speciale invoeging in de tenlastelegging werd gemaakt, zou het beter zijn geweest niet met de kwalitatieve woorden van de wet te volstaan, maar tevens aan te geven dat het feit te omstreeks middernacht gepleegd werd (*Red.*).

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op de avond van 26 november 1971 ben ik wat in de stad Den Bosch gaan rondlopen. Het zal toen omstreeks middernacht zijn geweest. Aan het einde van een steeg zag ik enige deuren. Ik heb ze opengeduwed en ben naar binnen gegaan naar een trap die naar een bovenverdieping leidde. Eerst toen bemerkte ik dat ik een normale woning was binnengegaan. Op een gang hing een kapstok, waaraan kledingstukken hingen. Ik heb toen uit een daar hangende jas een portefeuille weggenomen waarin zoals mij even later bleek, toen ik buiten was, een geldsom zat van *f* 45,00. Ik had geen toestemming van wie dan ook de vorenbedoelde woning in te gaan en mij daar op te houden. Ik was buiten weten van de bewoner in die woning. Ik heb de portefeuille, inhoudende een bedrag van *f* 45,00 welbewust weggenomen met de bedoeling mij die portefeuille met inhoud toe te eigenen. Ik wist dat deze portefeuille met geldelijke inhoud aan een ander toebehoorde, in ieder geval niet aan mij. Ik had geen recht of toestemming de portefeuille met een bedrag van *f* 45,00 weg te nemen en mij toe te eigenen. Ik heb nadien vernomen dat de bewoner van de woning en de eigenaar van de portefeuille met inhoud een zekere heer Kroon was;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal nr. P. 359/71, opgemaakt en gesloten te 's-Hertogenbosch op 21 december 1971 door Hubertus Maria Lambertus Jacobs, wachtmeester 1e klasse der Koninklijke Marechaussee en Wilhelmus Aloysius Antonius Franciscus Kragting, Marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, behorende tot de brigade 's-Hertogenbosch, onder meer zakelijk inhoudt: als verklaring van Johannes Baptist Kroon:

Op 26 november 1971, omstreeks 00.30 uur, sliep ik in mijn woning, gelegen aan de Kruisstraat Poort van Diepen 2 te 's-Hertogenbosch. Ik werd gewekt door mijn vrouw. Even later hoorde ik de overbuurvrouw tegen mij roepen: „Hij is weg”. Toen zei zij tegen mij: „Het was een lange „jongen met blond haar en een geruit colbert-jasje aan”. Mijn vader, die naast mij woont was inmiddels ook op en hij belde onmiddellijk de politie. Toen bleek dat ik de volgende artikelen miste: één bruinlederen portefeuille waarin één bankbiljet van *f* 25, — twee bankbiljetten van *f* 10, — en mijn rijbewijs. Ik heb niemand het recht of de toestemming gegeven deze artikelen, die mijn eigendom zijn, uit mijn colbertjasje weg te nemen en zich toe te eigenen;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan te weten:

„dat hij op 26 november 1971, te 's-Hertogenbosch, gedurende voor „de nachtrust bestemde tijd in de door Johannes Baptist Kroon bewoonde

„woning gelegen aan de Kruisstraat Poort van Diepen 2, waarin hij „(beklaagde) zich buiten weten en tegen de wil van Kroon voornoemd, „zijnde de rechthebbende, bevond, met het oogmerk van wederrechtelijke „toeëigening heeft weggenomen een portefeuille, inhoudende een geld- „bedrag van f 45,— of daaromtrent, geheel toebehorende aan Kroon „voornoemd”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:
 „*Diefstal, gedurende de voor de nachtrust bestemde tijd in een woning „door iemand die zich aldaar buiten weten en tegen de wil van de recht- „hebbende bevindt*”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310 juncto artikel 311, eerste lid en sub 3, van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen be-
 klaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is
 aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of
 omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden
 opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming
 acht met de ernst van het gepleegde feit, en de omstandigheden waaronder
 het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening
 van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot 1 week gevangenisstraf, voorwaardelijk,
 proeftijd 2 jaar — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Tweede Kamer 's-Hertogenbosch

Vonnis van 3 mei 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* luitenant-kolonels W. Sundermeijer
 en J. A. M. Limonard.

*Door het in zijn legeringskamer aanslaan van een afbeelding heeft
 beklagde — in eendaadse samenloop — de tucht onder de krijgsmacht
 ondermijnd en een openbare instelling, te weten het leger, beledigd.*

Toepassing van de zwaarste strafbepaling.

Terzake geldboete opgelegd.

(W.M.Sr. art. 147; W.Sr. art. 24, 55, 137b)

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM

TWEDE KAMER 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen H.J.M., geboren 27 april 1950., dpl. sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„1. dat hij op of omstreeks 31 januari 1972 te Middelburg, terwijl hij „als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst verbleef, een „geschrift en/of afbeelding, gevoegd als bijlage 3 bij proces-verbaal „nr. P. 9/72 van de Brigade Vlissingen van de Koninklijke Marechaussee „en hetwelk de voorstelling of nagenoeg de voorstelling vertoont van „een aan een geweer bevestigde bajonet, met aan deze bajonet gespietst „een baby, met daarboven de woorden: „Kom bij het leger” en „leer „„een vak!””, en daaronder het woord: „slachten”, met de strekking „van welk geschrift en/of afbeelding om de tucht onder de krijgsmacht te „ondermijnen, hij (beklaagde) bekend was, heeft opgehangen op een „legeringskamer van de 2e etage van gebouw C van de Generaal Majoor „Berghuyskazerne en wel op zodanige wijze dat dat geschrift en/of „afbeelding zichtbaar was voor op deze kamer vertoevende militairen,

„2. dat hij op of omstreeks 31 januari 1972 te Middelburg, op een voor „militairen toegankelijke legeringskamer gelegen op de 2e etage van „gebouw C van de Generaal Majoor Berghuyskazerne, heeft opgehangen „het geschrift en/of afbeelding, gevoegd als bijlage 3 bij proces-verbaal „nr. P. 9/72 van de Brigade Vlissingen van de Koninklijke Marechaussee „en welk geschrift en/of afbeelding de voorstelling of nagenoeg de voor- „stelling vertoont van een aan een geweer bevestigde bajonet, met aan „deze bajonet gespietst een baby, met daarboven de woorden: „Kom „„bij het leger” en „leer een vak!” en daaronder het woord: „slachten”, „welk geschrift en/of afbeelding aldus en in ieder geval inhield een uit- „lating in beledigende vorm over een openbaar lichaam of een openbare „instelling, n.l. het leger, terwijl hij (beklaagde) wist of ernstige reden had „om te vermoeden dat in dat geschrift en/of die afbeelding zodanige uit- „lating voorkwam”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Ik ben in werkelijke militaire dienst geweest van 17 januari 1972 tot 8 februari 1972. Tijdens een verblijf in Antwerpen kocht ik een exemplaar van de zogenaamde Onderwaterkrant, waarin op een dubbele binnenpagina een afbeelding voorkomt welke de voorstelling vertoont van een aan een geweer bevestigde bajonet met aan deze bajonet gespietst een baby en daarboven de woorden: „kom bij het leger” en „leer een vak”, en daaronder het woord „slachten”.

Ik heb deze afbeelding op 31 januari 1972 meegenomen naar mijn

militair onderdeel, het Opleidingscentrum Militaire Administratie te Middelburg. Ik heb toen op voornoemde datum deze afbeelding met het vermelde opschrift opgehangen op een voor militairen toegankelijke legeringskamer van de 2e etage van de Generaal Majoor Berghuijskazerne te Middelburg. Het betrof hier mijn eigen legeringskamer en de bewuste afbeelding had ik opgehangen in de nabijheid van mijn bed. De afbeelding was zodanig opgehangen, dat deze zichtbaar was voor militairen die zich op de legeringskamer ophielden;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal nr. P. 9/'72), opgemaakt en gesloten te Vlissingen op 6 februari 1972 door Jacob Cornelis Eduard van Heusden en Adriaan Jakob Verhage, beiden wachmeester der Koninklijke Marechaussee en behorende tot de brigade Vlissingen, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Hendrik Filius:

Op woensdag 2 februari 1972 zag ik tijdens een inspectie op een kamer in gebouw C aan de muur boven het voeteneinde van het bed van soldaat H.J.M. een pamflet hangen met daarop de afbeelding van een bajonet met daaraan een baby gespietst. Het pamflet was voorts voorzien van het opschrift „Kom bij het leger, leer een vak” — „SLACHTEN”. Ik heb het pamflet toen van de muur gehaald en ben hiermede naar mijn bureau gelopen. Voor de deur van het compagniesbureau trof ik toen de soldaat H.J.M. aan. Toen ik de soldaat H.J.M. het betreffende pamflet toonde, zei hij dat dit van hem was en dat hij het pamflet aan de muur bij zijn bed had opgehangen;

als relaas van verbalisanten:

Op 2 februari 1972 hebben wij ons op de Generaal-Majoor Berghuyskazerne te Middelburg gemeld bij de Majoor A. Bontenbal. Deze overhandigde ons een pamflet met de mededeling dat de soldaat H.J.M. te kennen had gegeven dit pamflet te hebben opgehangen. Op dit pamflet kwam in groene kleur een afbeelding voor, voorstellende een op de loop van het geweer geplaatste bajonet, met daaraan een baby gespietst. Deze afbeelding bevond zich op dit pamflet in een witte omlijsting met boven de afbeelding in groene kapitale letters het opschrift „Kom bij het leger, „leer een vak!” en onder de afbeelding het woord: „slachten”. Wij hebben dit pamflet op 2 februari 1972 ten dienste van de Justitie inbeslaggenomen en als bijlage bij het proces-verbaal gevoegd;

Overwegende, dat de krijgsraad van oordeel is dat genoemd pamflet vormt een geschrift en een afbeelding die de strekking hebben de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen, alsmede waarin een uitlating in beledigende vorm over een openbare instelling, het leger voorkomt;

Overwegende, dat de krijgsraad, gezien de niet mis te verstane woorden en afbeelding van dit pamflet, van gevoelen is dat beklagde toen bekend was met de genoemde strekking daarvan, alsmede wist dat in het geschrift en de afbeelding zodanige uitlating, als hiervoren overwogen, voorkomt;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten: . . . enz. (*Red.*);

Overwegende, dat het bewezenverklaarde valt zowel onder de strafbepaling van artikel 147, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht als onder die van artikel 137b, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht, doch dat beide feiten zijn gepleegd in ééndaadse samenloop, zodat onder toepassing van artikel 55, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht de kwalificatie dient te luiden:

„Als aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon bekend met de „strekking van een geschrift en een afbeelding waarin de tucht onder de „krijgsmacht wordt ondermijnd, zodanig stuk tentoonstellen”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 147, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten, en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot f 200 geldboete¹), subs. 20 dagen hechtenis — *Red.*].

Mobiele Krijgsraad buitenland Luchtmacht

Vonnis van 30 januari 1973

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* kolonel R. W. van der Molen en luitenant-kolonel Mr. P. Kersten;

Raadsman: Kapitein A. Duijster.

Herhaaldelijk, zonder te betalen en terwijl hij uitwonend was, deelgenomen aan de maaltijd, waardoor hij hoeveelheden levensmiddelen, toebehorende aan de Staat der Nederlanden, heeft weggenomen: diefstal meermalen gepleegd.

(W.Sr. art. 310)

¹) Artikel 24 W.Sr. is in het vonnis niet aangehaald (*Red.*).

DE MOBIELE KRIJGSRAAD BUITENLAND LUCHTMACHT

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen J.H., geboren 23 maart 1952, res. korporaal, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij in het tijdvak van 1 juni 1972 tot 27 september 1972 te Schöppingen (Bondsrepubliek Duitsland) met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening vrijwel dagelijks op werkdagen, althans regelmatig, heeft weggenomen een hoeveelheid tot maaltijden behorend voedsel, toebehorende aan de Staat der Nederlanden, althans aan een of meer anderen dan aan hem, beklaagde,

„althans indien terzake van het vorenstaande geen veroordeling mocht of zou kunnen volgen:

„dat hij in het tijdvak van 1 juni 1972 tot 27 september 1972 te Schöppingen (Bondsrepubliek Duitsland) opzettelijk vrijwel dagelijks op werkdagen, althans regelmatig, een hoeveelheid tot maaltijden behorend voedsel, toebehorende aan de Staat der Nederlanden, althans aan een of meer anderen dan aan hem, beklaagde, welk voedsel hij als aanzittende aan genoemde maaltijden en in elk geval anders dan door misdrijf onder zich had, zich wederrechtelijk heeft toegeëigend”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

In het tijdvak van 1 juni 1972 tot 27 september 1972 heb ik te Schöppingen (Bondsrepubliek Duitsland) met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening vrijwel dagelijks op werkdagen, weggenomen een hoeveelheid tot maaltijden behorend voedsel, toebehorende aan de Staat der Nederlanden.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal nr. P. 202/'72), opgemaakt en gesloten te Schöppingen op 26 oktober 1972 door Cornelis Pieter de Haas, wachtmeester der eerste klasse der Koninklijke Marechaussee en Hendrik Elsman, marechaussee der eerste klasse, opsporingsambtenaar, beiden behorende tot de brigade Schöppingen, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Gerardus Lambertus Kalter:

Ik ben in de rang van korporaal der eerste klasse als hofmeester geplaatst in de onderofficiers-, korporaals- en manschappeneetzaal in het legeringskamp van de Koninklijke Luchtmacht te Schöppingen (Bondsrepubliek Duitsland). In deze functie ben ik belast met het toezicht in genoemde eetzaal. Dit toezicht houdt onder meer in dat ik moet controleren of slechts diegenen van de van rijkswegen verstrekte maaltijden gebruik maken, die daartoe zijn gerechtigd.

In het kader van deze controle vroeg ik op 26 september 1972 tijdens de avondmaaltijd aan de korporaal H. — die aan de avondmaaltijd deel-

nam en zat te eten — of hij in de voeding stond. H. antwoordde mij: „Ja, „want het geld wordt door de korps-administrateur ingehouden”. Ik vroeg toen: „Ben je uitwonend?”, waarop hij antwoordde dat hij sedert juni of juli 1972 uitwonend was. Ik heb H. vervolgens medegedeeld dat hij onrechtmatig aan de van Rijkswegen verstrekte maaltijd deelnam en dat hij voor de door hem op onrechtmatige wijze genuttigde maaltijden alsnog zou moeten betalen.

Ik heb korporaal H. meerdere keren in de eetzaal van het legeringskamp te Schöppingen gezien terwijl hij aan de van Rijkswegen verstrekte maaltijd deelnam.

als verklaring van Frans Hendrik Wendel van de Putte:

Ik ben korps-administrateur bij de 2e Groep Geleide Wapens te Schöppingen. Korporaal J.H. is ingaande 1 juni 1972 in de bezoldigingsadministratie geboekt als uitwonende. Als hij na 1 juni 1972 aan de van Rijkswegen verstrekte maaltijden wenste deel te nemen moest hij daarvoor het verschuldigde per maaltijd voldoen aan de dienstdoende hofmeester in de keuken. Gebleken is dat H. na 1 juni 1972 tot en met 26 september 1972, vrijwel dagelijks op werkdagen aan de van Rijkswegen verstrekte maaltijden heeft deelgenomen, zonder dat hij het daarvoor verschuldigde bedrag per maaltijd betaalde. Daardoor heeft hij het Rijk benadeeld. Het voedsel dat H. in de periode van 1 juni 1972 tot en met 26 september 1972 in de eetzaal van genoemd onderdeel te Schöppingen heeft genoten, zonder daartoe gerechtigd te zijn, was eigendom van het Rijk. In mijn functie van korpsadministrateur het Rijk vertegenwoordigend, heb ik H. nimmer het recht of de toestemming gegeven om zonder betaling deel te nemen aan de van Rijkswegen verstrekte maaltijden.

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde primair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij in het tijdvak van 1 juni 1972 tot 27 september 1972 te Schöppingen (Bondsrepubliek Duitsland) met het oogmerk van wederrechtelijke „toeëigening vrijwel dagelijks op werkdagen heeft weggenomen een hoeveelheid tot maaltijden behorend voedsel, toebehorende aan de Staat „der Nederlanden”,

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*Diefstal, meermalen gepleegd*”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden

opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten, en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat — nu ten aanzien van het primair ten laste gelegde veroordeling zal volgen — een onderzoek naar het subsidiair ten laste gelegde achterwege kan blijven; . . . enz.

[Volgt: veroordeling tot 2 weken militaire detentie, voorwaardelijk, proeftijd 2 jaar — *Red.*].

Mobiele Krijgsraad buitenland Luchtmacht

Vonnis van 30 januari 1973

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* kolonel. R. W. van der Molen en luitenant-kolonel Mr. P. Kersten;

Raadsman: kapitein H. L. van den Broek.

Als sergeant-majoor in strijd met de waarheid op een „aanvraagformulier „benzinebonnen” vermeld dat hij gerechtigd was tot een hoeveelheid van 120 liter accijnsvrije benzine: valsheid in geschrift. Geldboete van f 50, — subsidiair 5 dagen hechtenis.

(W.Sr. art. 225)

DE MOBIELE KRIJGSRAAD BUITENLAND LUCHTMACHT

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen A.A.S., geboren 31 juli 1932, sergeant-majoor, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 15 of 16 juni 1972 te Schöppingen (Bonds-, republiek Duitsland), opzettelijk valselijk en in strijd met de waarheid „op een „aanvraagformulier benzinebonnen” (Lu.Form. 7302A) heeft „verklaard gerechtigd te zijn tot verkrijging van een extra hoeveelheid van „120 liter benzine wegens vakantie, welke verklaring hij met zijn hand-, tekening heeft ondertekend, zulks met het oogmerk dat aldus valselijk „opgemaakte geschrift, waaruit enig recht kon ontstaan en/of dat bestemd „was om tot bewijs van enig feit te dienen, als echt te gebruiken, althans „te doen gebruiken, terwijl uit dat gebruik enig nadeel kon ontstaan”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

Ik erken dat ik omstreeks 16 juni 1972 te Schöppingen (Bondsrepubliek Duitsland), willens en wetens valselijk en in strijd met de waarheid op een

„aanvraagformulier benzinebonnen”, heb verklaard, gerechtigd te zijn tot het verkrijgen van een extra hoeveelheid van 120 liter benzine wegens vakantie 1972, welke verklaring ik met mijn handtekening heb ondertekend, zulks met het oogmerk om dat vals opgemaakt geschrift, waaruit dus enig recht kon ontstaan, namelijk het recht op de verstrekking van die goedkope benzinebonnen, en dat tot bewijs van enig feit, namelijk van het feit dat ik daartoe gerechtigd was, kon dienen, als echt te gebruiken, terwijl uit dat gebruik enig nadeel kon ontstaan. Dit nadeel was onder meer dat ik dus ten onrechte goedkope belasting- of accijnsvrije benzine kon kopen, waardoor ik belasting of accijns kon ontduiken en de Duitse Bondsrepubliek dus nadeel kon ondervinden;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal Nr. PV 193/1972, opgemaakt en gesloten te Schöppingen op 21 september 1972 door Pieter Verdonk, wachtmeester der eerste klasse der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Schöppingen, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Lambertus Bernardus Theodorus Maria Goos:

Ik ben van 15 augustus 1971 tot 15 juli 1972 belast geweest met het verstrekken van benzinerantsoenen ten behoeve van personeel van de 2e Groep Geleide Wapens te Schöppingen (Bondsrepubliek Duitsland). Ingevolge desbetreffende instructies is het zo dat men éénmaal per kalenderjaar een vakantierantsoen benzinebonnen verstrekt kan krijgen. Bepalend hiervoor is het BFG-registratiebewijs, waarin staat met ingang van wanneer en hoeveel benzinebonnen verstrekt mogen worden. Ook worden alle verstrekkingen daarin genoteerd. Ik zou aan de sergeant-majoor A.A.S., op grond van zijn tweede aanvraag vakantierantsoen 1972, geen benzinebonnen, als door hem aangevraagd, hebben verstrekt, als ik had kunnen zien dat hem reeds een rantsoen was verstrekt voor de vakantie 1972;

Overwegende, dat een bij het proces-verbaal nr. PV 193/72 van de Brigade Schöppingen van de Koninklijke Marechaussee, als bijlage 5 ten processe aanwezig en aan beklagde vertoond en voorgehouden „aanvraagformulier benzinebonnen” (Lu.Form 7302A) onder meer zakelijk inhoudt dat S., rang s.m., registratienummer, ten behoeve van een personenauto, B.F.G. nr. op 16 juni 1972 benzinebonnen heeft aangevraagd voor de maand juni alsmede voor een extra hoeveelheid van 120 liter wegens vakantie; dat S. in bedoeld aanvraagformulier verklaart „dat hij ingevolge de desbetreffende bepalingen gerechtigd is „tot aankoop van benzinebonnen tot bovenvermelde hoeveelheden” en deze aanvraag met zijn handtekening heeft bekrachtigd;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige fotokopie van een BFG-registratiebewijs, opgegeven voor het kenteken afgegeven aan A.A.S., blijkt dat op 27 april 1972 benzinebonnen zijn verstrekt voor de maand mei en vakantierantsoen 1972, in totaal 240 liter;

Overwegende, dat beklaagde — nu hij reeds op 27 april 1972 een extra hoeveelheid van 120 liter benzine wegens vakantie heeft ontvangen — op 16 juni 1972 geen recht meer had op de verkrijging van bedoelde extra hoeveelheid en dat hij derhalve ten onrechte op het litigieuze „aanvraagformulier benzinebonnen” heeft verklaard gerechtigd te zijn tot aankoop van die bonnen;

Overwegende, dat het van algemene bekendheid is, dat degene die het recht heeft om bedoelde benzinebonnen te kopen, tegen inlevering van die bonnen benzine kan verkrijgen, waarvoor geen accijns en/of andere belastingen verschuldigd zijn en dat derhalve degene die ten onrechte de beschikking heeft gekregen over de benzinebonnen, de mogelijkheid heeft om benzine te verkrijgen zonder de rechtens verschuldigde accijns en/of andere belastingen te betalen, waardoor dus, indien hij benzine zou verkrijgen tegen inlevering van die ten onrechte verkregen benzinebonnen, nadeel zou ontstaan voor de Staat die het recht heeft bedoelde accijns en/of andere belastingen daarop te heffen, daar deze accijns en/of andere belastingen alsdan niet geheven worden;

Overwegende, dat derhalve uit het gebruik van bovengenoemd valselijk opgemaakt aanvraagformulier enig nadeel is ontstaan;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende genoemde bijlage en fotokopie slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „op of”, „of 16”, „/of” en „althans te doen gebruiken”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*valsheid in geschrift*”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 225, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken: . . . enz.

[Volgt: veroordeling tot *f* 50 geldboete, subs. 5 dagen hechtenis — *Red.*].

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

Centrale Raad van Beroep

16 november 1972

(A.M.P. 1972/23)

Voorzitter: Mr. A. Blom; *Leden:* Mr. B. S. Tigchelaar en Mr. A. G. van Galen.

(Algemeen rechtsbeginsel dat hetgeen onverschuldigd is betaald kan worden teruggevorderd en dat der rechtszekerheid)

Als gevolg van een foutieve automatische berekening werd aan eiseres een bedrag van ruim zeventuizend gulden aan weduwnpensioen en premievergoeding A.O.W. teveel uitbetaald. Na ongeveer 4 maanden werd dit ontdekt en genoemd bedrag werd toen van haar teruggevorderd.

Nu aannemelijk is dat eiseres te goeder trouw in de mening heeft verkeerd dat het haar betaalde bedrag haar ook rechtens toekwam en voorts dat zij aan dat bedrag reeds een bestemming had gegeven, acht de Raad de terugvordering in strijd met het algemeen rechtsbeginsel der rechtszekerheid. Dit rechtsbeginsel dient i.c. te prevaleren boven het algemeen rechtsbeginsel dat hetgeen onverschuldigd is betaald kan worden teruggevorderd.

UITSpraak

in het geding tussen *H. J. van W.*, gehuwd geweest met *M. C. de B.*, wonende te B., en hun minderjarige kinderen, eisers, en *de Minister van Defensie*, gedaagde.

I. *Ontstaan en loop van het geding*

Onder dagtekening 16 november 1971 heeft gedaagde aan mevrouw H. J. de B.-van W. voornoemd (verder aan te duiden als eiseres) het volgende geschreven:

„Bij mijn brief van 3 mei 1971 heb ik U bericht, dat aan U, ná verrekening van het door het Algemeen burgerlijk pensioenfonds bij wijze van „voorschot aan U betaald weduwnpensioen, een bedrag van f 4.665,38 „aan militair weduwnpensioen toekwam, welk bedrag in combinatie met „de pensioenbetaling in de maand mei jl. werd betaald. U vindt evenge- „noemd bedrag terug in rubriek 3 van de betaalspecificatie over de „maand mei 1971. In evengenoemde maand werd aan U ná aftrek van pre- „mie AOW/AWW en loonbelasting een bedrag aan pensioen uitbetaald „van netto f 4.771,51.

„Bij gehouden controle is mij thans gebleken dat als gevolg van een „foutieve automatische berekening in de daaropvolgende maand juni

„1971 nogmaals het bedrag van *f* 4.665,38 is betaald. Bovendien werd aan „U betaald een bedrag van *f* 2.025,58 (zie rubriek 5 van de pensioen- „specificatie maand juni) zijnde het totaal bedrag van door het Algemeen „burgerlijk pensioenfonds aan U betaalde voorschotten op weduwen- „pensioen, welk bedrag door mijn ministerie reeds in de maand mei aan „die instantie is terugbetaald. Derhalve hebt U ten onrechte een bedrag „van *f* 4.665,38 + *f* 2.025,58 = *f* 6.690,96 te veel aan militair pensioen „ontvangen.

„Tengevolge van het een en ander werd ook de premievergoeding „AOW niet juist berekend, waardoor aan bedoelde vergoeding een „bedrag van *f* 600,40 te veel werd betaald. U had namelijk over de „maanden mei en juni recht op een vergoeding van totaal *f* 617,50, terwijl „aan vergoeding werd betaald *f* 1.217,30 (zie rubriek 4 van de pensioen- „specificatie van de maanden mei en juni).

„In totaliteit werd derhalve aan U te veel betaald *f* 6.690, — + *f* 600,40 „= *f* 7.291,36.

„Aan de hand van de pensioenspecificaties over genoemde maanden „had U kunnen vaststellen dat Uw pensioen over de maand juni niet „juist was berekend;

„immers het moet U zijn opgevallen dat de bedragen, genoemd in de „rubrieken 3 en 5 van de pensioenspecificatie maand juni gelijk waren „aan die genoemd in de pensioenspecificatie maand mei.

„Bovendien had U uit mijn brief van 3 mei 1971 kunnen opmaken dat „het in juni 1971 netto uitbetaalde pensioen ad *f* 6.650,16 op een vergis- „sing moest berusten. Aangezien ik van mening ben, dat U de onverschul- „digheid er van kende of redelijkerwijs had kunnen onderkennen, vorder „ik het bedrag van *f* 7.291,36 bij deze van U terug.

„In het persoonlijk onderhoud dat de heer G. R. Staal van de afdeling „pensioenen en wachtgeld van mijn ministerie op 27 oktober jl. over „deze aangelegenheid in tegenwoordigheid van de heer Offermans met „U heeft gehad, heeft U te kennen gegeven, dat U financieel niet in „staat bent tot terugbetaling ineens van het te veel genoten pensioen.

„In verband daarmee zal met toepassing van de Ambtenarenwet 1929 „het maximaal voor inhouding vatbare bedrag namelijk de helft van het U „toekomstige pensioen ter delging van vorengenoemde schuld worden „aangewend.

„Een gespecificeerd overzicht van de berekening en betaling van Uw „pensioen over de maanden mei en juni 1971, alsmede van het teveel „betaalde bedrag, treft U hierbij aan.”.

Tegen de terugvordering van het vermelde bedrag van *f* 7.291,36 heeft eiseres beroep ingesteld bij het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage. Dit gerecht, recht sprekende in militaire ambtenarenzaken, heeft bij uitspraak van 10 april 1972 — waarnaar hierbij wordt verwezen — de bestreden beslissing nietig verklaard voorzover daarbij de inhouding op

het pensioen is gesteld op de helft daarvan, het beroep ongegrond verklaard voorzover het zich richtte tegen de terugvordering van het teveel betaalde, en bepaald dat gedaagde de inhouding nader zou regelen met inachtneming van hetgeen in deze uitspraak was overwogen. Hierin was onder meer overwogen dat gedaagde — gezien de omstandigheden van eiseres — bij afweging van alle daarbij in aanmerking komende belangen niet in redelijkheid kon beslissen om het bedrag van de inhouding te stellen op de helft van het aan eiseres toekomende maandelijks pensioenbedrag, doch dat deze inhouding op een kleiner deel van bedoeld pensioenbedrag dient te worden gesteld.

Van voormelde uitspraak is eiseres bij de Raad in hoger beroep gekomen en bij het beroepschrift heeft zij op de daarin aangevoerde gronden verzocht die uitspraak tot verhaal op haar van een bedrag van f 7.291,36 te vernietigen dan wel een zodanige beslissing te nemen als de Raad het meest geraden voorkomt.

Het geding is behandeld ter terechtzitting van 26 oktober 1972, waar als gemachtigde van eisers is verschenen J. W. Offermans, wonende te Heesch, en als vertegenwoordiger van gedaagde is opgetreden G. R. Staal, werkzaam op gedaagdes ministerie.

II. *Motivering*

Tussen partijen is niet in geschil en ook voor de Raad staat vast, dat vanwege gedaagde in de maand juni 1971, als gevolg van een foutieve automatische berekening, aan eiseres een bedrag van in totaal f 7.291,36 te veel is uitbetaald, zoals in gedaagdes hierboven weergegeven brief van 16 november 1971 vermeld.

Gedaagde, ervan uitgaande dat eiseres de onjuistheid van deze betaling kende of redelijkerwijs had kunnen onderkennen, heeft zich gerechtigd geacht het te veel betaalde terug te vorderen, gelet op het algemeen rechtsbeginsel dat hetgeen onverschuldigd is betaald kan worden teruggevorderd.

Eiseres heeft ontkend dat zij de onjuistheid der gedane betaling kende of redelijkerwijs had kunnen onderkennen, en ook dat er voor haar alle aanleiding was — zoals in de aangevallen uitspraak is gesteld — over de onderhavige betaling inlichtingen in te winnen. In het beroepschrift heeft zij in dit verband aangevoerd, dat haar vorengenoemde gemachtigde na een door hem in mei 1971 aan gedaagdes ministerie gebracht bezoek haar had medegedeeld dat zij nog meer achterstallig pensioen zou ontvangen.

Gehoord hetgeen deze gemachtigde ter 's Raads terechtzitting heeft verklaard, acht de Raad aannemelijk dat de gemachtigde zulk een mededeling aan eiseres heeft gedaan, zij het ook dat die mededeling moet hebben berust op een bij de gemachtigde gerezen misverstand.

De Raad neemt aan dat eiseres te goeder trouw in de mening heeft verkeerd dat het haar in juni 1971 uitbetaalde bedrag haar rechtens ook

toekwam. Bovendien is aannemelijk dat eiseres op 27 oktober 1971, toen zij vanwege gedaagde mondeling opmerkelijk werd gemaakt op de onjuiste uitbetaling, aan dat bedrag reeds een bestemming had gegeven.

Onder deze omstandigheden acht de Raad het in strijd met het algemeen rechtsbeginsel der rechtszekerheid dat gedaagde bij het bestreden besluit ertoe is overgegaan het teveel betaalde bedrag terug te vorderen. Evengoemd rechtsbeginsel dient naar 's Raads oordeel in het onderhavige geval te prevaleren boven dat waarop gedaagde zich heeft beroepen.

Het vorenoverwogene leidt tot de navolgende beslissing.

III. *Beslissing*

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,
RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!
Vernietigt de aangevallen uitspraak,
Verklaart gedaagdes bestreden besluit nietig.

NASCHRIFT

Het thema van de strijd tussen het algemeen rechtsbeginsel dat hetgeen onverschuldigd is betaald kan worden teruggevorderd en dat der rechtszekerheid is al oud. Zie b.v. 's Raads uitspraak van 30 december 1952, A.W. 1952/B 57, gepubliceerd in Administratieve en Rechterlijke Beslissingen van 1953 blz. 477. Van veel belang is steeds geacht of een specificatie was verstrekt, waardoor de betrokkene in de gelegenheid was geweest het uitbetaalde bedrag te controleren.

Ook in de hierboven weergegeven uitspraak betreffende terugvordering van teveel betaald pensioen speelt een grote rol of de betrokkene de onjuistheid van de gedane betaling redelijkerwijs had kunnen onderkennen. De C.R.v.B. neemt dit niet aan en acht bovendien aannemelijk dat aan het uitbetaalde bedrag reeds een bestemming was gegeven.

Het vorige jaar zijn door de C.R.v.B. een aantal uitspraken gedaan omtrent beslissingen van de directie van het Algemeen burgerlijk pensioenfonds tot terugvordering van teveel genoten pensioen. Bij de mechanische verwerking van het pensioen bleken nogal eens fouten te zijn gemaakt, met name bij de toepassing van de zgn. inbouw van het A.O.W.-pensioen in het burgerlijk pensioen. De specificatie-formulieren zijn niet voor een ieder duidelijk en de hoogte van de bedragen is moeilijk te verifiëren. O.a. door personeelsgebrek had het vaak lang geduurd voordat de nodige controles werden verricht.

Ter illustratie hiervan zij vermeld 's Raads uitspraak van 31 mei 1972, A.B.P. 1971/37 (nog te publiceren in de A.R.B.). Over een periode van 2 jaar en 4 maanden was aan een weduwe teveel weduwnpensioen uitbetaald als gevolg van het ten onrechte verlagen van het inbouwpercentage. Het Ambtenarengerecht achtte het in het algemeen niet redelijk dat gepensio-

neerden verplicht zouden zijn tot terugbetaling van pensioenuitkeringen over tijdvakken welke een jaar overschrijden.

De C.R.v.B. ging echter verder en achtte de gehele terugvordering ontoelaatbaar. De Raad nam wel aan dat de weduwe de gemaakte vergissing had behoren te onderkennen en dat zij, toen zij m.i.v. een bepaalde datum een aanzienlijk hoger pensioenbedrag uitgekeerd kreeg, te bevoegder plaatse naar de oorzaak daarvan had moeten informeren. In zoverre was er van haar kant sprake van enige onzorgvuldigheid. Anderzijds had de directie de vergissing pas heel laat bemerkt en dit nog wel n.a.v. de toevallige omstandigheid dat een minderjarig kind van de weduwe in het huwelijk trad, hetgeen het vervallen van het wezenpensioen betekende. De directie had dus gedurende lange tijd de pensioenvaststellingen niet doen controleren, hoewel de kans op vergissingen bij het gebruik van een computer blijkbaar niet te verwaarlozen is. De risico's welke partijen elk voor zich hebben genomen tegen elkaar afwegende en daarbij tevens de bovengenoemde algemene rechtsbeginselen in aanmerking nemende, achtte de Raad het redelijk en verantwoord te beslissen dat de directie in de gegeven omstandigheden niet bevoegd was aan haar beslissing tot herstel van de gemaakte vergissing terugwerkende kracht te verlenen, ook niet — zoals de eerste rechter bepaalde — over de periode van een jaar. Daarbij werd nog opgemerkt dat de weduwe haar uitgavenpatroon geheel aan de nieuwe situatie van haar inkomen had aangepast.

Ten overvloede wees de Raad — behalve op het i.c. niet-toepasselijke art. S 4 der Algemene burgerlijke pensioenwet — nog op een aantal artikelen uit andere wetten, waarin de wetgever in vergelijkbare gevallen geen terugvordering van betaalde bedragen toelaat, t.w. art. 20 der A.O.W., art. 35 der A.W.W. en art. 57 der W.A.O.

A.B.

Centrale Raad van Beroep

6 december 1972

(M.A.W. 1971/B 7)

Voorzitter: Mr. W. H. Schipper (fgd.); Leden: Mr. J. H. van der Meide en Jhr. Mr. C. C. van Lidth de Jeude (plv.).

(Beschikking inkomsten buitenland militairen land- en luchtmacht 1970)

Een majoor had in de Bondsrepubliek Duitsland een flat in de particuliere sector gehuurd, omdat hij de hem ter beschikking gestelde woning niet passend achtte. Hem werd een maandelijksse tegemoetkoming ingevolge bovengenoemde beschikking geweigerd.

Ook een specifiek voor militairen bestemde woning kan voor de betrokkene redelijkerwijs onaanvaardbaar zijn. Dit was volgens de Raad hier het geval, vooral gelet op de wijze waarop de onderhavige woning moest worden verwarmd.

Het bestreden besluit is terecht door het Ambtenarengerecht nietig verklaard.

UITSpraak

in het geding tussen *de Minister van Defensie*, eiser, en *W.*, wonende te *Z.* (Duitsland), gedaagde.

I. *Ontstaan en loop van het geding*

Gedaagde schreef eiser onder dagtekening 16 oktober 1970 de volgende brief:

„Geeft met verschuldigde eerbied te kennen *W.*, Majoor . . . , in registratie en te werk gesteld bij . . . te Seedorf.

„dat hij per 20 augustus 1970 is geplaatst bij . . . te Seedorf;

„dat hij per 1 oktober woonachtig is in een door hem gehuurde flat te *Z.*, . . . Strasse . . . ,

„dat de huur van deze woning DM 370,— bedraagt exclusief verwarming, licht en water;

„dat aan hem geen passende woning in overeenstemming met zijn rang als Hoofd Officier der Koninklijke Luchtmacht beschikbaar is gesteld;

„dat door de Commandant Nederlandse Troepen Seedorf/Hohne werd toegestaan in de . . . Strasse te wonen;

„dat hem een tegemoetkoming in de huur, volgens de daarvoor geldende normen werd geweigerd.

„dat de weigering een huurcompensatie te verstrekken is gegrond op het feit dat hem wel een woning is toegewezen, te weten een 3-kamer flat in de . . . strasse . . . te *Z.*

„dat hij deze woning niet heeft kunnen accepteren gezien de zeer primitieve staat van de woning, onder andere door de afwezigheid van centrale verwarming.

„In plaats daarvan een kolenkachel in de gang, die de warmte door een groot gat in de muur in de zitkamer doet komen. De slechte toestand van de woning en het uitzicht van de zitkamer op het kerkhof.

„dat door hem kan worden aangetoond dat zelfs subalterne officieren en onderwijzend personeel werkzaam in *Z.* deze woning en dergelijke woningen in de . . . strasse hebben geweigerd en in de particuliere sector zijn gaan wonen en dat andere officieren de woning hebben geaccepteerd om voor korte tijd er in te wonen om daarna wederom te verhuizen naar andere woningen in *Z.*, hetgeen door getuigen kan worden gestaafd.

„dat ondanks het gebrek aan woningen de genoemde woning heeft

„leeg gestaan van 3 mei 1967 tot 1 november 1967, van 5 augustus 1968 tot 13 november 1969 en van 18 augustus 1970 tot op heden, vanwege de eerder genoemde primitieve toestand.

„dat de moeilijkheden bij Hoofd Huisvesting in Z. al geruime tijd bekend zijn, waarbij door de ambtenaar is gesteld dat het blok huizen in de . . . strasse een voortdurende zorg en bron van moeilijkheden is.

„dat hij in 1953 benoemd is tot tweede Luitenant, in 1956 is gehuwd en geen kinderen heeft en daardoor gezien de richtlijnen van Huisvesting in aanmerking komt voor een 3-kamer woning, dat hij in A. een 5-kamer flat heeft achtergelaten zodat zijn plaatsing in Seedorf wat huisvesting betreft in de hem aangeboden woning een sociale teruggang betekent, waarmee zijn echtgenote het zwaarst wordt getroffen”

„dat naar zijn mening de woningen in de . . . strasse niet geschikt zijn voor de huisvesting van Hoofd Officieren der Koninklijke Landmacht.

„dat hij zich ernstig bezwaard voelt dat de woning in de . . . strasse . . . voor hem een passende woning zou zijn en dat om deze reden aan hem de tegemoetkoming in de huur van zijn flat in de . . . Strasse . . . werd geweigerd.

„Redenen waarom verzoeker zich tot Uwe Excellentie wendt met het eerbiedig verzoek het daarheen te willen leiden dat hem een tegemoetkoming van de huur in zijn huidige flat wordt verleend, volgens de daarvoor geldende bepalingen met ingang van 1 oktober 1970.”

Eiser berichtte onder dagtekening 15 december 1970 de commandant stafdetachement commando Nederlandse troepen te Seedorf/Hohne als volgt:

„Naar aanleiding van het verzoek van 16 oktober 1970 van de majoor W., deel ik U het volgende mede.

„Aangezien mij is gebleken, dat de aan rekestrant van rijksweg aangeboden woning aan de . . . strasse . . . te Z. (Bondsrepubliek Duitsland) uit een oogpunt van leefbaarheid in goede staat verkeert, acht ik het afwijzen van deze woning door betrokkene op ongegronde reden te hebben plaatsgevonden. Ik zie dan ook geen aanleiding, mede gelet op de overige door hem aangevoerde redenen, nu hij daarom een woning te Z. in de particuliere sector heeft betrokken, hem in het genot te stellen van de maandelijkse tegemoetkoming in de woninghuur Bondsrepubliek Duitsland, als bedoeld in paragraaf 21 van de Beschikking inkomsten buitenland militairen land- en luchtmacht 1970.

„Zijn daartoe strekkend verzoek wijs ik derhalve, bij deze, af. Ik verzoek U majoor W. van het vorenstaande in kennis te stellen, waartoe een afschrift van deze beschikking hierbij gaat.”

Tegen het in deze brief vervatte besluit stelde gedaagde beroep in bij het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, welk gerecht bij uitspraak van 8 november 1971 dat

besluit nietig verklaarde, met bepaling dat een nader besluit zal worden genomen met inachtneming van deze uitspraak.

Eiser heeft tegen deze uitspraak hoger beroep ingesteld bij de Raad, bij beroepschrift de gronden aanvoerende waarop hij heeft verzocht die uitspraak te vernietigen en het beroep in eerste aanleg ongegrond te verklaren. Bij contra-memorandum (met bijlagen) voerde gedaagde de gronden aan waarop hij verzocht de aangevallen uitspraak te bevestigen. Zowel gedaagde als eiser zonden — bij brieven van respectievelijk 4 mei 1972 en 31 oktober 1972 — nadere stukken in.

Het geding is behandeld ter terechtzitting van 16 november 1972, waar eiser is verschenen bij K., majoor der militaire administratie, wonende te L., en waar gedaagde in persoon is verschenen. Als getuigen, medegebracht namens eiser, werden gehoord de luitenant-kolonel R, commandant stafdetachment commando Nederlandse Troepen Seedorf/Hohne, wonende te Seedorf; de kapitein T., Hoofd Dienstkring Seedorf van de Geniedienst wonende te Z.; B., hoofd Huisvestingbureau Seedorf eveneens wonende te Z. Tevens is gehoord de door gedaagde medegebrachte getuige W., majoor van een . . . bataljon te H., aldaar wonende.

II. *Motivering*

Als te dezen van belang zijnd algemeen verbindend voorschrift moet worden aangemerkt het eerste lid van paragraaf 21 van de „Beschikking „inkomsten buitenland militairen land- en luchtmacht 1970”, welke bepaling als volgt luidt:

„Een gehuwde militair die is geplaatst in de Bondsrepubliek Duitsland, „wiens gezin met toestemming van de minister metterwoon in dat gebied is gevestigd en aan wie aldaar van rijkswege geen specifiek voor „militairen bestemde woning ter beschikking is gesteld, heeft aanspraak „op een maandelijks tegemoetkoming in de woninghuur indien hij door „eigen toedoen een woning heeft gehuurd, waarvan de huur hoger is dan „het bedrag dat op zijn bezoldiging zou worden ingehouden indien hem „door bemiddeling van het ministerie van defensie een specifiek voor „militairen bestemde woning ter beschikking zou zijn gesteld.”.

Tussen partijen is niet in geschil, en ook voor de Raad staat vast, dat de hier aan de orde zijnde woning in de . . . strasse . . . te Z. als specifiek voor militairen bestemde woning aan gedaagde ter beschikking is gesteld, als in dit voorschrift bedoeld. Gedaagde heeft echter gesteld, en eiser heeft bestreden, dat het hier niet om een voor gedaagde passende woning gaat. Partijen hebben daarbij — evenals kennelijk de eerste rechter heeft gedaan — de opvatting gehuldigd, dat niet reeds het enkele feit dat een specifiek voor militairen bestemde woning werd aangeboden, beslissend mag worden geacht. Ook de Raad onderschrijft deze opvatting.

Hij is van oordeel dat van een in overeenstemming met normen van behoorlijk bestuur ter beschikking stellen van een woning als evenbedoeld niet kan worden gesproken, indien zodanige woning, alle ter zake van belang zijnde omstandigheden in beschouwing genomen, voor de betrokkene redelijkerwijs onaanvaardbaar moet worden geacht; zulks afgezien van de door of namens eiser gegeven nadere richtlijnen of voorschriften ten aanzien van het aanbieden van woningen aan groepen of categorieën van belanghebbenden.

Voor het onderhavige geding is nu beslissend of de evengenoemde voorwaarde was vervuld ten tijde als hier van belang.

De Raad beantwoordt deze vraag ontkennend. Daarbij hecht hij evenals de eerste rechter doorslaggevende betekenis aan de wijze waarop de onderhavige woning moest worden verwarmd. Gelet met name op de verklaringen van klager en de getuige W. — de enige van degenen die te dezen verklaringen hebben afgelegd, die de in de onderhavige woning aanwezige kachel zelf heeft moeten stoken —, welke verklaringen van de zijde van eiser op dit punt niet althans onvoldoende zijn weersproken, neemt de Raad aan dat de door deze kachel (van groot formaat, gestookt met cokes of kolen, geplaatst in de gang en door middel van roosters in muuropeningen met andere vertrekken verbonden) geleverde warmte weliswaar voldoende te achten was (echter onder opmerking dat de keuken onverwarmd bleef) doch dat de bediening er van in meer dan redelijkerwijs te vergen mate tijd, kracht, behendigheid, stooktechnisch inzicht, geduld en behoedzaamheid vergde, zodat in het bijzonder de echtgenotes van deze officieren, wanneer deze laatsten wegens oefening afwezig waren, niet in staat moesten worden geacht zelfstandig de warmtevoorziening in gang te zetten respectievelijk op peil te houden. Ook de Raad is opgevallen dat de onderhavige woning (met andere vergelijkbare woningen) inmiddels van centrale verwarming is voorzien, waarbij de Raad, zulks naar aanleiding van het te dezen namens eiser aangevoerde, betwijfelt of daarbij aan de zijde van de eigenaar in overwegende mate zorg omtrent het schaarser worden van cokes in de Bondsrepubliek heeft voorgezeten. De Raad trekt niet in twijfel hetgeen de getuige T., die de woning destijds heeft geïnspecteerd, heeft verklaard, te weten dat (ook) de onderhavige kachel technisch in goede staat verkeerde; deze getuige heeft zich ten aanzien van de kachel bij gebrek aan persoonlijke ervaring op het stuk van (afwezigheid van) bedieningscomfort dáárover niet uitgelaten; eiser kan dan ook aan de destijds gerapporteerde goede staat van onderhoud op zichzelf geen vruchtbaar argument ontleen voor zijn in het bestreden besluit neergelegd oordeel, dat de woning „uit een oogpunt „van leefbaarheid” in goede staat verkeerde.

Gelet op het voorgaande laat de Raad buiten beschouwing of, en zo ja in welke mate, betekenis toekomt aan andere ter sprake gebrachte factoren, zoals ligging, uitzicht, ogelijkheid en doelmatigheid van de woning

(al dan niet betrokken op rang en functie van de bewoner).

Ook moet in het raam van dit geding buiten beschouwing blijven of gedaagde, nu, naar ter terechtzitting gebleken is, hem vóór zijn vestiging in Duitsland van de zijde van gedaagde in het vooruitzicht was gesteld dat hem binnen 6 maanden in dat land een andere (betere) woning dan de onderhavige zou kunnen worden aangeboden, niet juist zou hebben gehandeld daarop te wachten; deze kwestie beïnvloedt immers de vraag naar de onaanvaardbaarheid van de onderhavige woning op zich zelf niet.

Beslist moet worden zoals hierna is aangegeven.

III. *Beslissing*

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,
RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!
Bevestigt de aangevallen uitspraak.

Koninklijk Besluit van 12 februari 1973, no. 38

(Dienstplichtwet art. 15, 1e lid onder e)

Door het verleende uitstel en de verlenging daarvan is voldoende tegemoetgekomen aan de bezwaren welke voor appellant, leraar aan een Mavo-school, in verband met diens studie zijn verbonden aan opkomst in werkelijke dienst; geen bijzonder geval.

WIJ JULIANA, enz.;

Beschikkende op het beroep, ingesteld door O., dienstplichtige der lichte 1968 uit M., tegen de beslissing van Onze Minister van Defensie van 24 oktober 1972, Afdeling Dienstplichtzaken, no. 48.12.16.375, waarbij aan hem vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige wegens aanwezigheid van een bijzonder geval is geweigerd;

De Raad van State, Afdeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 22 januari 1973, no. 4023/IV;

Op de voordracht van Onze Minister van defensie van 7 februari 1973, hoofdafdeling dienstplichtzaken, bureau beroepszaken, nr. 39.340;

Overwegende dat de beslissing van Onze Minister steunt op de overweging, dat de omstandigheid, dat de dienstplichtige als leraar aan de Mavo-school te A. werkzaam is en deze functie noodzakelijk vervuld moet blijven, hem, Minister, geen aanleiding geeft de dienstplichtige te beschouwen in een bijzonder geval te verkeren;

dat de appellant in beroep aanvoert, dat in 1975 alle „oude” M.O.-opleidingen beëindigd worden; dat dit voor hem betekent, dat hij vóór augustus 1975 in het bezit moet zijn van de akte M.O.-A Duits; dat als hij het lopende studiejaar niet zal slagen hem, indien hij tijdens het studiejaar 1973/1974 in militaire dienst zou zijn, nog maar één kans over-

blijft; dat als hij het lopende studiejaar niet slaagt, dit impliceert, dat hij in 1974 de militaire dienst verlaat zonder diploma en zonder vooruitzichten of aanspraak op een betrekking; dat hij naast zijn studie steeds een volledige dagtaak heeft gehad, waardoor hij niet al zijn aandacht en tijd aan zijn studie heeft kunnen wijden; dat dit de reden is waardoor hij tot nu toe niet het diploma M.O.-A Duits heeft kunnen behalen; dat hij van 1 augustus 1971 af werkzaam is aan de Mavo-school te A.; dat in 1973 een collega van hem gepensioneerd wordt, zodat genoemde school voor het probleem staat twee nieuwe leerkrachten aan te trekken als appelland in militaire dienst zou gaan; dat de diensttijd bovendien voor appelland betekent, niet slechts een onderbreking van, maar een opheffing van zijn betrekking, hetgeen hij met het oog op zijn gezin zeer zou betreuren; dat de diensttijd ook zou meebrengen, dat hij een „weekend-huwelijk” zou krijgen;

Overwegende dat blijkens de stukken het aan de dienstplichtige verleende uitstel is verlengd tot na 1 juli 1973, ten einde hem in de gelegenheid te stellen zijn studie M.O.-A Duits te beëindigen;

dat op grond van de overgelegde bescheiden moet worden aangenomen, dat hiermede voldoende is tegemoetgekomen aan de bezwaren, welke aan de opkomst c.q. het verblijf van de dienstplichtige in werkelijke dienst zijn verbonden;

Overwegende voorts dat de door de appelland aangevoerde omstandigheden, mede gelet op het verhandelde in de openbare vergadering van de Afdeling van de Raad van State voor de geschillen van bestuur, geen aanleiding geven een bijzonder geval als bedoeld in artikel 15, eerste lid, onder e, der Dienstplichtwet, op grond waarvan vrijstelling van dienst verleend zou kunnen worden, aanwezig te achten;

dat de bestreden beslissing van Onze Minister van Defensie derhalve moet worden gehandhaafd;

Gezien de Dienstplichtwet;

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

het beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Defensie is belast met de uitvoering van dit besluit.

Koninklijk Besluit van 12 februari 1973, no. 40

(Dienstplichtwet art. 15, 1e lid onder e)

De bezwaren, welke voor het bedrijf van diens werkgeefster voortvloeien uit het verblijf van de dpl. in werkelijke dienst, zijn niet van zodanige aard, dat een bijzonder geval aanwezig geacht kan worden.

WIJ JULIANA, enz.;

Beschikkende op de beroepen, ingesteld door mejuffrouw C. te T. en

M., dienstplichtige der lichte 1972 uit Z. tegen de beslissing van Onze Minister van Defensie van 24 juli 1972, Afdeling Dienstplichtzaken, no. 52.06.06.584, waarbij aan M. voornoemd, vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige wegens aanwezigheid van een bijzonder geval is geweigerd;

De Raad van State, Afdeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 22 januari 1973, no. 2528/II (1972);

Op de voordracht van Onze Minister van defensie van 7 februari 1973, hoofdafdeling dienstplichtzaken, bureau beroepszaken, nr. 39.340;

Overwegende dat de beslissing van Onze Minister steunt op de overweging, dat de omstandigheid, dat voor de voortzetting van de bloemkwekerij van mevrouw de weduwe E. te T. de aanwezigheid van een ervaren bloemistknecht vereist is en dat de dienstplichtige is aangezocht en bereid is de voorkomende en benodigde werkzaamheden in deze kwekerij te verrichten, hem, Minister, geen aanleiding geeft de dienstplichtige te beschouwen in een bijzonder geval te verkeren;

dat de appellanten in beroepschriften van gelijke strekking aanvoeren, dat zij menen dat de gevraagde vrijstelling de dienstplichtige niet mag worden onthouden; dat er hier immers sprake is van pure noodzaak; dat de dienstplichtige altijd een goede kennis van de familie E. is geweest en daardoor vaak 's avonds en in de weekeinden op de tuinderij hielp; dat de dienstplichtige, toen de heer E. op 17 februari 1972 plotseling overleed nog twee weken op de tuinderij heeft geholpen en toen moest opkomen in militaire dienst; dat dit zich aanvankelijk niet zo erg liet aanzien, aangezien er nog twee medewerkers waren, doch dat het deze verantwoordelijkheidsgevoel ontbrak, zodat er enkele teelten mislukten; dat de medewerkers het bedrijf hebben verlaten, zodat de familie E. er nu alleen voor staat; dat zij er hun vakantie aan hebben opgeofferd, maar er nu alleen 's zaterdags kunnen zijn; dat het op deze manier niet verder kan gaan;

Overwegende dat op grond van de overgelegde bescheiden en het verhandelde in de openbare vergadering van de Afdeling van de Raad van State voor de geschillen van bestuur moet worden aangenomen, dat de bezwaren, welke rijzen als gevolg van het verblijf van de dienstplichtige in werkelijke dienst ten aanzien van het bedrijf van zijn werkgeefster, niet van zodanige aard zijn, dat aanleiding kan worden gevonden een bijzonder geval als bedoeld in artikel 15, eerste lid, onder e, der Dienstplichtwet, op grond waarvan vrijstelling van dienst verleend zou kunnen worden, aanwezig te achten;

dat ook overigens niet is gebleken van de aanwezigheid van een zodanig bijzonder geval;

dat de gevraagde vrijstelling mitsdien terecht is geweigerd;

Gezien de Dienstplichtwet;

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

de beroepen ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Defensie is belast met de uitvoering van dit besluit.

Koninklijk Besluit van 16 februari 1973, no. 18

(Dienstplichtwet art. 19, 1e lid jo. par. 33 Dienstplichtbeschikking)

Naar analogie kan vrijstelling worden verleend — wegens bijzonder geval — wanneer een niet-wettige broer van de dpl. in mil. dienst is geweest, doch alleen wanneer zij samen in één gezin zijn opgegroeid.

WIJ JULIANA, enz.;

Beschikkende op het beroep, ingesteld door P., dienstplichtige der lichte 1973 uit D., tegen de beslissing van Onze Minister van Defensie van 23 oktober 1972, Afdeling Dienstplichtzaken, no. 53.11.16.390, waarbij aan hem vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige zowel wegens broederdienst als wegens aanwezigheid van een bijzonder geval is geweigerd;

De Raad van State, Afdeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 31 januari 1973, no. 2043/II;

Op de voordracht van Onze Minister van defensie van 9 februari 1973, hoofdafdeling dienstplichtzaken, bureau beroepszaken, nr. 39.368;

Overwegende dat de beslissing van Onze Minister steunt op de overwegingen, dat ingevolge artikel 19, eerste lid, der Dienstplichtwet vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige wegens broederdienst wordt verleend aan de ingeschrevene, die ten minste twee wettige broers of wettige halfbroers heeft of gehad heeft, die dienen of gediend hebben bij de landmacht, bij de zeemacht of bij de overzeese krijgsmacht; dat, aangezien de dienstplichtige slechts naar één wettige broer kan verwijzen, die aan de gestelde eisen voldoet, hij niet wegens broederdienst kan worden vrijgesteld; dat de omstandigheid, dat de stiefbroer B. van de dienstplichtige de eerste oefening heeft vervuld geen aanleiding kan zijn hem te beschouwen in een bijzonder geval te verkeren, omdat wegens de korte periode, gedurende welke hij met deze stiefbroer in gezinsverband heeft samengewoond, niet gesteld kan worden dat de dienstplichtige met hem in gezinsverband is opgegroeid;

dat de appellants in beroep aanvoert, dat hij zich met de genomen beslissing inzake zijn aanvraag om vrijstelling van dienst wegens broederdienst niet kan verenigen;

Overwegende dat krachtens artikel 19, eerste lid en tweede lid, onder a en b, der Dienstplichtwet, juncto artikel 31, tweede lid, van het Dienstplichtbesluit, vrijstelling wegens broederdienst wordt verleend aan de ingeschrevene, die ten minste twee broers heeft of gehad heeft, die ten

minste dertig dagen in werkelijke dienst zijn geweest, dan wel ten gevolge van verleend uitstel van eerste oefening nog niet of nog geen dertig dagen in werkelijke dienst zijn geweest;

dat de dienstplichtige kan verwijzen naar één broer, die voor 1 januari 1973 ten minste dertig dagen in werkelijke dienst is geweest, te weten G.;

dat de dienstplichtige onder deze omstandigheden niet voldoet aan de in artikel 19 der Dienstplichtwet, juncto artikel 31, tweede lid, van het Dienstplichtbesluit gestelde vereisten voor vrijstelling wegens broederdienst;

dat weliswaar ingevolge de bestaande regeling*) naar analogie metde voor broederdienst geldende bepalingen vrijstelling kan worden verleend, zij het wegens aanwezigheid van een bijzonder geval, indien de dienstplichtige kan verwijzen naar een niet-wettige broer, die in militaire dienst is geweest, doch zulks alleen het geval kan zijn, indien zij samen in één gezin zijn opgegroeid;

dat de dienstplichtige weliswaar kan verwijzen naar zijn stiefbroer B., die een voor broederdienst geldende diensttijd heeft vervuld, doch dat niet kan worden gesteld dat de dienstplichtige met voornoemde stiefbroer in een gezinsverband is opgegroeid;

dat de gevraagde vrijstelling, mede gelet op het verhandelde in de openbare vergadering van de Afdeling van de Raad van State voor de geschillen van bestuur, mitsdien terecht is geweigerd;

Gezien de Dienstplichtwet;

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

het beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Defensie is belast met de uitvoering van dit besluit.

*) Kennelijk wordt hier bedoeld op § 33, lid 1 Dienstplichtbeschikking (*Red.*)

WETGEVING

Cassatie en herziening in het militaire strafprocesrecht

Een drietal in het commune recht voorkomende rechtsmiddelen zijn tot dusver bij de militaire rechtspleging in Nederland onbekend, te weten:

Cassatie

Indien een ander rechtsmiddel niet openstaat of opengestaan heeft, kunnen in het commune recht beide procespartijen nog beroep in cassatie instellen bij de Hoge Raad. Dit college onderzoekt in zulk geval op basis van de overgelegde processtukken, derhalve zonder een nieuw onderzoek in te stellen naar de onderliggende feiten, of:

- a. de voorgeschreven procesvormen in acht werden genomen;
- b. de rechter zijn rechtsmacht niet overschreed;
- c. de wet niet werd geschonden of onjuist toegepast.

Het zal duidelijk zijn dat dit rechtsmiddel, in het bijzonder wel in verband met het gestelde sub c, voor de zo noodzakelijke eenheid van rechtspraak van eminent belang is; tevens dat door het ontbreken van cassatie bij de militaire rechtspleging tussen commune en militaire rechtspraak ongerechtvaardigde verschillen kunnen ontstaan en blijven voortbestaan.

Cassatie in het belang der wet

Het kan zich voordoen dat een belangrijke rechtsvraag door het stilzitten van partijen de hoogste rechter niet bereikt. Daarom is aan de procureur-generaal bij de Hoge Raad de bevoegdheid verleend ambtshalve cassatie te vorderen „in het belang der wet”.

Herziening

Dit rechtsmiddel kan in geval van een einduitspraak, welke een veroordeling inhoudt, worden aangevraagd:

- a. wanneer bij onderscheiden gewijsden feiten bewezen werden verklaard, welke onderling tegenstrijdig zijn;
- b. wanneer een tijdens de berechting niet bekende omstandigheid op een later tijdstip bekend wordt — men spreekt dan van een „novum” — en ernstig vermoeden bestaat, dat het onderzoek bij vroegere bekendheid dier omstandigheid een andere, voor de veroordeelde gunstiger resultaat zou hebben opgeleverd.

Er is reden te veronderstellen dat de hier genoemde rechtsmiddelen bij de in voorbereiding zijnde algehele vernieuwing van het militaire strafprocesrecht daarin een plaats zouden hebben gevonden, doch tevens dat het nog wel enige tijd in beslag zou nemen eer het zover was.

Dit laatste vormde voor het lid der Tweede Kamer De Gaay Fortman

aanleiding bij die Kamer een voorstel van Rijkswet tot invoering van bedoelde rechtsmiddelen in te dienen.

Hieronder volgen de tekst van het inmiddels met algemene stemmen door de Tweede Kamer aangenomen voorstel, alsmede de belangrijkste daarop betrekking hebbende kamerstukken.

B.

VOORSTEL VAN RIJKSWET

Voorstel van Rijkswet van de heer De Gaay Fortman tot de invoering van de rechtsmiddelen van cassatie, cassatie in het belang der wet en herziening in het militaire strafprocesrecht.*)

VOORSTEL VAN RIJKSWET

Nr. 2

WIJ JULIANA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is over te gaan tot invoering van de rechtsmiddelen van cassatie, cassatie in het belang der wet en herziening in het militaire strafprocesrecht;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, de bepalingen van het Statuut voor het Koninkrijk in acht genomen zijnde, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

§ 1. Algemene Bepalingen

Artikel 1. 1. De Hoge Raad der Nederlanden neemt kennis van een beroep in cassatie, ingesteld hetzij door partijen, hetzij „in het belang „der wet” door de Procureur-Generaal bij de Hoge Raad, van sententiën en vonnissen van de militaire rechter en van beschikkingen van het Hoog Militair Gerechtshof, houdende een eindbeslissing omtrent een strafbaar feit.

2. De Hoge Raad neemt tevens kennis van een aanvraag tot herziening van in kracht van gewijsde gegane sententiën en vonnissen van de militaire rechter, houdende een veroordeling.

Artikel 2. 1. Als raadslieden kunnen worden gekozen advocaten die binnen het Rijk praktijk uitoefenen. Als raadsman kunnen ook worden gekozen personen in Suriname en de Nederlandse Antillen, die gevoegd zijn om aldaar als raadsman in strafzaken op te treden.

*) Een nota van wijziging werd op 2 april 1973 ingezonden; de desbetreffende wijzigingen zijn in de hier afgedrukte tekst verwerkt (*Red.*).

2. Indien nodig voegt de President van de Hoge Raad een raadsman toe.

§ 2. Cassatie

Artikel 3. Bij een krachtens artikel 1, eerste lid door partijen ingesteld beroep in cassatie vindt het bepaalde bij de artikelen 96, eerste lid, 99, 107 van de Nederlandse Wet op de rechterlijke organisatie en bij de artikelen 427-429, 431-434, 436-440, 442-444, 449-455 van het Nederlandse Wetboek van Strafvordering overeenkomstige toepassing.

Artikel 4. Van het bepaalde in artikel 3 zijn uitgezonderd de vonnissen, gewezen bij krijgsraden, welke optreden onder feitelijke oorlogsomstandigheden, voor zover Wij het recht van cassatie uitsluiten of beperken*)

Artikel 5. Indien de beklagde zich in arrest bevindt, zal hij daarin verblijven tot het uiteinde der zaak, tenzij door de Hoge Raad, op voordracht van de advocaat-fiscaal of van de beklagde zelf, dienaangaande anders mocht worden beslist.

Artikel 6. 1. Met betrekking tot sententiën en vonnissen van de militaire rechter staat beroep in cassatie niet open tegen een vrijspraak op grond van het niet bewezene der tenlastegelegde feiten.

2. Deze bepaling is niet van toepassing op de voorziening in cassatie in het belang der wet.

Artikel 7. 1. De Hoge Raad verwerpt het beroep of vernietigt de sententie, het vonnis of de beschikking geheel of gedeeltelijk, hetzij op de aangevoerde, hetzij op andere gronden.

2. Indien de sententie, het vonnis of de beschikking wordt vernietigd wegens schending van het recht, doet de Hoge Raad de zaak zelf af ingeval dit mogelijk is zonder in een nieuw onderzoek naar de feiten te treden; ingeval dat niet mogelijk is, verwijst de Hoge Raad de zaak naar het Hoog Militair Gerechtshof, ten einde met inachtneming van de uitspraak van de Raad verder te worden berecht en afgedaan.

3. Indien de sententie, het vonnis of de beschikking wordt vernietigd wegens verzuim van vormen, wordt de zaak verwezen naar het Hoog Militair Gerechtshof, ten einde opnieuw te worden berecht en afgedaan.

§ 3. Cassatie in het belang der wet

Artikel 8. In geval van een krachtens artikel 1, eerste lid ingesteld beroep in cassatie „in het belang der wet” vindt het bepaalde bij de artikelen 96, tweede lid, 98, 99, 107 van de Nederlandse Wet op de rechterlijke organisatie en bij artikel 456 van het Nederlandse Wetboek van Strafvordering overeenkomstige toepassing.

*) Ingevoegd bij Nota van Wijzigingen (*Red.*).

§ 4. Herziening

Artikel 9. In geval van een aanvraag tot herziening krachtens artikel 1, tweede lid vindt het bepaalde bij de artikelen 457-460, 462-464, 468, 470-479 van het Nederlandse Wetboek van Strafvordering overeenkomstige toepassing.

Artikel 10. 1. Indien de aanvraag betreft het geval vermeld in artikel 457, eerste lid, no. 1 van het Nederlandse Wetboek van Strafvordering, vernietigt de Hoge Raad, de aanvraag gegrond achtende, indien de uitspraken uitsluitend afkomstig zijn van militaire rechters, bij met redenen omklede beschikking de sententiën en de vonnissen met verwijzing der zaken naar het Hoog Militair Gerechtshof, ten einde die gelijktijdig opnieuw te onderzoeken en daarin bij een en dezelfde uitspraak recht te doen, zonder dat echter de straf de bij de vernietigde vonnissen opgelegde mag te boven gaan.

2. Indien de aanvraag vermeld in het eerste lid van dit artikel niet uitsluitend uitspraken afkomstig van militaire rechters betreft, vernietigt de Hoge Raad, de aanvraag gegrond achtende, de arresten, sententiën en vonnissen, met verwijzing der zaken naar een der gerechtshoven in Nederland, dan wel naar het Hof van Justitie in Suriname of de Nederlandse Antillen, ten einde die gelijktijdig opnieuw te onderzoeken en daarin bij een en dezelfde uitspraak recht te doen, zonder dat echter de straf de bij de vernietigde vonnissen opgelegde mag te boven gaan.

3. De veroordeelde die krachtens de vernietigde uitspraak vrijheidsstraf ondergaat, is van rechtswege vrij en wordt onverwijld in vrijheid gesteld, behoudens het bepaalde bij artikel 470 van het Nederlandse Wetboek van Strafvordering.

4. Indien de Hoge Raad de aanvraag niet gegrond acht, wijst hij die bij met redenen omklede beschikking af.

Artikel 11. 1. Acht de Hoge Raad een aanvraag tot herziening als vermeld in artikel 457, eerste lid, no. 2 van het Nederlandse Wetboek van Strafvordering niet gegrond, dan wijst hij die bij met redenen omklede beschikking af.

2. Acht de Hoge Raad de aanvraag gegrond, dan beveelt hij de opschorting of schorsing van de tenuitvoerlegging van het gewijsde en verwijst hij de zaak naar het Hoog Militair Gerechtshof, ten einde hetzij het gewijsde te handhaven, hetzij met vernietiging daarvan de beklaagde vrij te spreken of de beklaagde opnieuw te veroordelen met toepassing van de minder zware strafbepaling.

3. Ten aanzien van de veroordeelde die krachtens het gewijsde vrijheidsstraf ondergaat, is het derde lid van artikel 10 toepasselijk.

Artikel 12. 1. Acht de Hoge Raad, alvorens een beslissing als vermeld in artikel 11 te nemen, een onderzoek nodig, dan beveelt hij dit en

draagt dat onderzoek op aan een door hem aan te wijzen lid van het Hoog Militair Gerechtshof.

2. Het onderzoek door het aangewezen lid geschiedt overeenkomstig het bepaalde bij de artikelen 29-113 van de Rechtspleging bij de Land- en de Luchtmacht of bij de artikelen 26-111 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, al naar gelang de beklaagde tot de Land- of de Luchtmacht dan wel tot de Zeemacht behoort of behoorde.

Artikel 13. Acht de Hoge Raad de zaak na een onderzoek als bedoeld in het voorgaande artikel nog niet voldoende onderzocht, dan beveelt hij een nader onderzoek, zo nodig met aanwijzing van een ander lid van het Hoog Militair Gerechtshof.

Artikel 14. 1. Met afwijking van het bepaalde bij artikel 473 van het Nederlandse Wetboek van Strafvordering wordt het rechtsgeding in de naar het Hoog Militair Gerechtshof verwezen zaak of zaken gevoerd met inachtneming van de bepalingen der Provisionele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof.

2. Geschiedt verwijzing naar het Hof van Justitie in Suriname of de Nederlandse Antillen, dan heeft het rechtsgeding plaats met inachtneming van de voor deze Hoven geldende regelingen.

§ 5. Slotbepalingen

Artikel 15. In de Provisionele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof wordt de volgende wijziging aangebracht:

Artikel 2, eerste lid wordt als volgt gewijzigd:

Artikel 2. De president evenals het andere rechtsgeleerde lid zal zijn een raadsheer in het Gerechtshof te 's-Gravenhage, daartoe door de Vorst op gemeenschappelijke voordracht van de ministers van Justitie en van Defensie aan te wijzen. De aanwijzing geschiedt voor de tijd dat de aangewezen raadsheer zal zijn in het Gerechtshof voornoemd, behoudens eerdere beëindiging op zijn verzoek.

Artikel 16. De zittende leden en plaatsvervangende leden van het Hoog Militair Gerechtshof, welke tevens lid zijn van de Hoge Raad, wordt op het tijdstip van het in werking treden van deze wet eervol ontslag verleend.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad*, het *Gouvernementsblad* van Suriname en het *Publicatieblad* van de Nederlandse Antillen zal worden geplaatst, en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven *De Minister van Defensie, De Minister van Justitie.*

MEMORIE VAN TOELICHTING*)

Nr. 3

Bijgaand wetsvoorstel beoogt het scheppen van de mogelijkheden van cassatie, cassatie in het belang der wet en herziening in het militair strafproces.

Mocht de invoering van cassatie en herziening in het verleden soms op principiële of praktische bezwaren gestuit zijn, in de huidige tijd valt grote overeenstemming te constateren over de wenselijkheid van invoering van deze rechtsmiddelen. In zijn dissertatie getiteld „De militair-rechtelijke organisatie 1795-1955” ('s-Gravenhage 1957) geeft H. H. A. de Graaff een overzicht van de in de loop der tijden gehanteerde argumenten pro en contra. Hij betoont zich een warm voorstander van de invoering van cassatie en herziening. Op invoering werd ook aangedrongen in het adres dat in 1962 door de Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten gericht werd aan de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (*Militair Rechtelijk Tijdschrift* 1963, blz. 1-50). In hun nota over een nieuw militair strafprocesrecht (bijlage *Handelingen* Tweede Kamer 1965/1966, nr. 8706) stelden de toenmalige Ministers van Justitie en Defensie zich op het voorlopige standpunt dat de rechtsmiddelen van cassatie, cassatie in het belang der wet en herziening in het militair recht ingevoerd dienden te worden. Het voorlopig verslag op deze nota van de zijde der Tweede Kamer stemde met de op dit punt gedane voorstellen volmondig in.

Hoewel in de nabije toekomst voorstellen van wet van de zijde van de Regering te verwachten zijn die een algehele herziening van het militair strafprocesrecht zullen beogen, heeft de ondergetekende toch aanleiding gevonden hierop vooruit te lopen door de indiening van een eigen voorstel van wet. Hij is er zich van bewust dat het in het algemeen minder raadzaam is door middel van wetsvoorstellen betreffende deelonderwerpen te anticiperen op algehele herzieningen in een nabije toekomst van het recht waarop de wetsvoorstellen betrekking hebben. Herziening van het militair strafprocesrecht is echter een zeer tijdrovende zaak gebleken. De regeringsnota over een nieuw militair strafprocesrecht dateert reeds van 1966; het is waarschijnlijk dat nog jaren zullen heengaan voordat een algehele herziening zoals in deze nota voorgesteld haar beslag zal hebben gekregen.

Juist de traagheid waarmee urgente omvangrijke herzieningen gewoonlijk tot stand komen, lokt voorlopige partiële wijzigingen als het ware uit. Zo heeft men recentelijk kunnen zien dat in afwachting van een al even dringende herziening van het militair tuchtrecht de Regering een wets-

*) Bij lezing van de hier afgedrukte kamerstukken houde men in het oog, dat door tussenvoeging van een nieuw artikel 4 het oorspronkelijke artikel 4 werd ver-nummerd tot 5, en zo vervolgens (*Red.*).

voorstel heeft ingediend tot de afschaffing van de krijgstuchtelijke straf van streng arrest.

De concrete aanleiding tot het indienen van het onderhavige initiatief-wetsvoorstel vormt het volgende. Een belangrijk argument voor de invoering van het rechtsmiddel van cassatie vormt ongetwijfeld de gedachte dat dit rechtsmiddel bij uitstek de mogelijkheid opent om eenheid te bewerkstelligen tussen het militair strafrecht en het commune strafrecht. Cassatie betekent voor de justitiabele daarnaast tevens een extra waarborg waarop hij boven het appel een beroep kan doen. De ondergetekende is gezien de ontwikkelingen in de krijgsmacht in de laatste jaren, van mening dat aan deze mogelijkheid tot het bewerken van eenheid en deze extra waarborg een bijzondere behoefte is ontstaan.

In de afgelopen jaren heeft men zeer veelvuldig conflicten kunnen constateren tussen dienstplichtigen en hun militaire overheden die tot inzet hadden de vrijheid van meningsuiting in de militaire samenleving. Regelmatig zijn dienstplichtigen door de krijgsraden en in appel door het Hoog Militair Gerechtshof op grond van de door hen geuite meningen veroordeeld ter zake van artikel 147 van het Wetboek van Militair Strafrecht. Soms zijn daarbij vrijheidsstraffen opgelegd. Deze conflicten en de daarop volgende berechtingen hebben geleid tot grote onzekerheid over de vraag waar in de militaire samenleving de grenzen getrokken moeten worden die men zou mogen stellen aan de uitoefening van het grondrecht van vrijheid van meningsuiting. De jurisprudentie van krijgsraden en het Hoog Militair Gerechtshof laat daarbij grote ruimte open wanneer men zoekt naar de inhoud van het begrip „de tucht onder de krijgsmacht „,trachten te ondermijnen” dat in artikel 147 gehanteerd wordt.

De ondergetekende meent dat, waar het gaat om fundamentele vragen met betrekking tot de vrijheid van meningsuiting en de strafrechtelijke beperkingen daarop, het oordeel van de Hoge Raad in hoogste en laatste instantie bezwaarlijk kan worden gemist. Hij meent ook dat de mogelijkheid van cassatie een garantie kan vormen dat de normen die omtrent deze vrijheid van meningsuiting in de krijgsmacht gelden, niet onnodig af zullen wijken van die welke in de Nederlandse samenleving als geheel gangbaar zijn.

Tegelijk met de invoering van het rechtsmiddel van cassatie wordt in het wetsvoorstel invoering van cassatie in het belang der wet en van herziening voorgesteld, nu ook in het commune strafproces de beslissing op deze laatste rechtsmiddelen tot de taak van de Hoge Raad behoort en de wenselijkheid van invoering van deze middelen door niemand is betwist.

Het wetsvoorstel wijkt op twee punten af van de voorstellen welke in 1966 in de Nota over een nieuw militair strafprocesrecht werden gedaan door de toenmalige Ministers Samkalden en De Jong.

Anders dan deze regeringsnota voorziet het wetsontwerp in de mogelijkheid van cassatie tegen beschikkingen houdende een eindbeslissing

omtrent een strafbaar feit. Het gaat hier dus ook om door de militair gepleegde strafbare feiten welke op basis van artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht krijgstuuchtelijk worden afgedaan en waarin de eindbeslissing krachtens artikel 67 van deze wet juncto artikel 56 e.v. van de Provisionele Instructie door het Hoog Militair Gerechtshof genomen wordt. Ook in deze zaken kunnen zich immers belangrijke rechtsvragen voordoen. Recente voorbeelden hiervan gaven de beklagbeschikkingen van het Hoog Militair Gerechtshof waarin dit college zich uitsprak over de vraag naar de verenigbaarheid van het huidige militaire tuchtrecht met de bepalingen van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.

In de regeringsnota van 1966 werd voorgesteld aan de Kroon de bevoegdheid te geven onder feitelijke oorlogsomstandigheden de mogelijkheid van cassatie uit te sluiten of te beperken, zoals dit naar huidige recht al het geval is voor wat betreft het hoger beroep. Deze gemaakte uitzondering komt de ondergetekende onjuist en onwenselijk voor.*) Procestechnisch bestaan geen bezwaren tegen het handhaven van de mogelijkheid van cassatie ook onder feitelijke oorlogsomstandigheden. In tegenstelling tot de regeling van het hoger beroep is het verschijnen en optreden van de beklagde bij de behandeling van een cassatieberoep immers wettelijk uitgesloten. Anderzijds klemt het handhaven van de mogelijkheid van cassatie des te meer nu de Kroon onder feitelijke oorlogsomstandigheden al de bevoegdheid is verleend de mogelijkheid van het hoger beroep uit te sluiten. Ten slotte betwijfelt de ondergetekende of de Kroon wel de meest aangewezen instantie is om onder oorlogsomstandigheden deze beslissing te nemen. Hij sluit zich voor wat deze vraag betreft aan bij de opmerkingen die op blz. 30 van het al genoemde adres van de Nederlandse Orde van Advocaten werden gemaakt. Bij dit alles moet men bedenken dat, wanneer het behandelen van een cassatieberoep door oorlogsomstandigheden feitelijk tot de onmogelijkheden behoort, krachtens noodrecht het door de lagere rechter uitgesproken vonnis uitvoerbaar zal zijn.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 2. Dit artikel regelt de rechtsbijstand op gelijke voet als geschiedt in de artikelen 23 van de Rechtspleging bij de Land- en de Luchtmacht en artikel 19 van de Rechtspleging bij de Zeemacht.

Artikelen 3, 7 en 8. Bij de regeling van de procedures van cassatie, cassatie in het belang der wet en herziening is zo veel mogelijk aansluiting

*) Dit standpunt is nadien verlaten; een nieuw artikel 4 werd in het voorstel opgenomen (*Red.*).

gezocht bij het daaromtrent bepaalde in het derde boek van het Nederlands Wetboek van Strafvordering.

Artikel 4. Artikel 4 sluit aan bij de regeling van het arrest hangende het hoger beroep bij het Hoog Militair Gerechtshof in de artikelen 219 van de Rechtspleging bij de Land- en de Luchtmacht en 218 van de Rechtspleging bij de Zeemacht.

Artikel 5. In het militaire strafprocesrecht is het onderscheid tussen vrijspraak en ontslag van rechtsvervolging onbekend. Van overeenkomstige toepassing verklaring van artikel 430 van het Nederlandse Wetboek van Strafvordering zou betekenen dat aan de procespartijen in het militaire strafproces minder mogelijkheden tot cassatie zouden openstaan dan in het commune strafproces. Van een vrijspraak kan men immers op grond van het bepaalde in dat artikel niet in cassatie gaan. Het begrip „vrij-spraak” in het militaire strafprocesrecht zoals dit te vinden is in de artikelen 193 van de Rechtspleging bij de Land- en de Luchtmacht en 185 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, is ruimer dan dat van artikel 430 van het Nederlandse Wetboek van Strafvordering. Artikel 5 van deze wet sluit het beroep in cassatie alleen uit wanneer het niet bewezen zijnde tenlastegelegde feiten betreft. Deze regeling wordt daarmee gelijk aan die van de artikelen 430 juncto 352 van het Nederlandse Wetboek van Strafvordering.

Artikel 6. Overeenkomstig de op blz. 29 van de Nota voor een nieuw militair strafprocesrecht gedane voorstellen is in dit artikel bepaald dat de Hoge Raad in geval van vernietiging de zaak verwijst naar het Hoog Militair Gerechtshof indien de Hoge Raad niet ten principale recht doet.

Artikel 8. Van analoge toepassing werd uitgesloten artikel 481 van het Nederlandse Wetboek van Strafvordering. Ondergetekende meent dat de regeling van een geldelijke tegemoetkoming aan de veroordeelde of de beklaagde een onderwerp is dat zich niet uitsluitend tot de herziening beperkt. Een schadevergoedingsregeling in het militair strafprocesrecht zal moeten wachten op een algehele herziening van dit recht.

Artikelen 9 en 10. Het bepaalde bij de artikelen 9 en 10 van dit wetsontwerp sluit aan bij de voorstellen die op blz. 29 van de Nota over een nieuw militair strafprocesrecht werden gedaan.

Artikelen 14 en 15. De invoering van de rechtsmiddelen van cassatie, cassatie in het belang der wet en herziening verlangen een wijziging van artikel 2 van de Provisionele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof. In dit college zullen niet langer leden van de Hoge Raad der Nederlanden zitting kunnen hebben.

DE GAAY FORTMAN.

VOORLOPIG VERSLAG

Nr. 5

De bijzondere commissie¹⁾, in welker handen het onderhavige voorstel van Rijkswet gesteld werd, heeft de eer, daaromtrent als volgt te rapporteren.

Algemeen was met belangstelling en met waardering voor het initiatief kennis genomen van het voorstel.

De leden van de fracties van de P.v.d.A. en de V.V.D. volstonden verder met de betuiging van hun instemming met de voorgestelde wetwijziging.

De leden van de fractie van de P.S.P., eveneens hun instemming betuigende, merkten op dat uit diverse uitspraken van het Hoog Militair Gerechtshof een discrepantie blijkt tussen zijn jurisprudentie en die van de Hoge Raad. Deze discrepantie wordt met name schrijnend gevoeld bij de interpretatie van het Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.

In de eerste plaats omdat volgens het verdrag van Rome de rechter wet en Grondwet aan de in dit verdrag vervatte grondrechten dient te toetsen. Dat bij het huidige stelsel van twee van elkaar onafhankelijke rechtssystemen hierbij geen chaos en rechtsonzekerheid is ontstaan, is — aldus deze leden — alleen te danken aan het uiterst spaarzame gebruik van dit rechterlijk toetsingsrecht door de Nederlandse rechter tot nu toe. Indien hij er meer gebruik van zou gaan maken, zijn grote problemen te verwachten door het gebrek aan eenheid tussen het militaire en commune strafrecht.

In de tweede plaats kan de interpretatie van het verdrag van Rome door het H.M.G. niet als de meest ruime gekwalificeerd worden. Velen, gewend aan de rechtsbedeling in het commune strafrecht — en aan de hantering van de rechten van de mens in het bijzonder — komen in botsing met het militaire strafrecht. Niet omdat hun gedrag in bepaalde opzichten crimineel is, maar gewoon omdat ze zich als normale, mondige mensen gedragen en blijven gedragen, ook in de krijgsmacht. Ze worden geconfronteerd met „een staat in een staat”. Voor de positie van deze militairen brengt dit wetsontwerp zeker een verbetering.

Desondanks bleven voor deze leden een aantal vraagtekens overeind staan. Want welke structurele verandering van het militaire apparaat heeft de initiatiefnemer met dit wetsontwerp eigenlijk voor ogen? Is het militaire strafrecht niet veel meer een exponent dan een oorzaak van het autoritaire, hiërarchische en ondemocratische karakter van de militaire maatschappij? Natuurlijk heeft het recht op zijn beurt ook invloed op de onderliggende maatschappelijke verhoudingen, er bestaat een zekere

¹⁾ De commissie werd destijds ingesteld ter voorbereiding van de openbare beraadslaging over de — inmiddels afgedane — Nota over een nieuw militair strafprocesrecht (8706); sindsdien zijn in haar handen voorts gesteld de Nota inzake de herziening van het militair tuchtrecht (11689), alsmede de wetsontwerpen 11546 en 12019.

wisselwerking. Maar is die zo groot, dat het onderhavige initiatief een stap in de richting is van het einde van de ondemocratische verhoudingen binnen de krijgsmacht? Deelt de initiatiefnemer niet de mening dat juist deze ondemocratische en autoritaire structuur, al dan niet verhuld, inherent is aan het verschijnsel „militaire apparaat” als zodanig? Zou dit wetsontwerp niet het effect kunnen hebben — wellicht buiten de wil van de initiatiefnemer — dat de positie van het militaire apparaat, en daarmee van deze in wezen ondemocratische structuren, niet verzwakt maar versterkt wordt, doordat het soepeler gaat functioneren en een menselijker gezicht gaat vertonen, zonder dan aan de foute ondergrond iets gedaan wordt?

Vreest de initiatiefnemer niet dat hij bezig is met veel moeite alleen het zichtbare topje van een ijsberg af te zagen?

De leden van de fracties van de K.V.P. en de C.H.U. merkten op, dat de initiatiefnemer in zijn memorie van toelichting er terecht de aandacht op vestigt, dat reeds in het voorlopig verslag nopens de Nota over een nieuw militair strafprocesrecht (8706) men zich verenigd had met het door de toenmalige bewindslieden ingenomen standpunt dat de rechtsmiddelen van cassatie in het belang der wet en van herziening in het militair strafprocesrecht ingevoerd dienden te worden.

Materieel bestond hierover dan ook geen verschil van mening tussen deze leden en de initiatiefnemer.

Konden zij in grote trekken met het voorstel derhalve instemmen, een voorbehoud maakten de hier aan het woord zijnde leden met betrekking tot het voorstel, ook cassatie mogelijk te maken tegen beschikkingen houdende een eindbeslissing omtrent een strafbaar feit. Ook het te dezer zake gegeven voorbeeld sprak hen niet aan. De vraag immers, of het huidige militaire tuchtrecht niet in strijd is met de bepalingen van het Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, dient niet zozeer door de Hoge Raad der Nederlanden doch veeleer door het Europese Hof voor de rechten van de mens te worden beoordeeld.

Voorshands zouden de hier aan het woord zijnde leden voorts niet willen afwijken van hetgeen in de regeringsnota van 1966 werd voorgesteld nl. om de Kroon de bevoegdheid te geven onder feitelijke oorlogsomstandigheden de mogelijkheid van cassatie uit te sluiten of te beperken, evenals dit naar huidig recht ook reeds het geval is voor wat betreft hoger beroep. Weliswaar kan in cassatie de beklagde niet zelf optreden, doch dit neemt niet weg, dat hij mogelijkheden moet hebben cassatie te doen instellen en terzake activiteiten te ontwikkelen, die in feitelijke oorlogsomstandigheden veelal niet mogelijk zijn.

Dit ligt uit de aard der zaak anders bij cassatie in het belang der wet. En voor wat dat instituut betreft ware dan ook aan de Kroon geen bevoegdheid te geven om dit in feitelijke oorlogsomstandigheden uit te sluiten.

De door de initiatiefnemer op dit stuk gegeven argumentatie had de hier aan het woord zijnde leden nog niet overtuigd.

De leden van de fractie van de S.G.P. onderschreven eveneens de noodzaak ook in het militaire strafrecht de rechtseenheid en de rechtszekerheid te bevorderen.

Het was deze leden evenwel opgevallen dat deze beide rechtsgoederen in de memorie van toelichting nergens met zoveel woorden als het motief voor de invoering van de voorgestelde rechtsmiddelen worden aangevoerd.

Meergenoemde leden vroegen, of de initiatiefnemer dusdoende niet teveel voorbij gaat aan de doeleinden waartoe in het bijzonder de rechtsmiddelen cassatie en cassatie in het belang der wet dienen. Geprocedeer als zodanig heeft toch niets met rechtseenheid te maken (memorie van toelichting op de Nota nieuw militair strafprocesrecht, 8706, blz. 27, linkerkolom)?

Deze leden zouden het bovendien op hoge prijs stellen te vernemen, of hun indruk juist was, dat het Hoog Militair Gerechtshof (en de militaire rechter in het algemeen) zich houdt aan de constante jurisprudentie van de Hoge Raad. Zij achtten het voor een juiste beoordeling van de noodzaak van de voorgestelde wijziging voorts van het grootste belang te vernemen, hoe dikwijls het Hoog Gerechtshof in appèl over een rechtsvraag te oordelen kreeg, waarover nog geen uitspraak van de Hoge Raad bestond.

De hier aan het woord zijnde leden zouden gaarne van de initiatiefnemer vernemen, of hij volledige overeenstemming tussen commuun en militair strafrecht wenselijk en mogelijk acht. Moet niet a priori gesteld worden, dat ten aanzien van rechtsvragen met een meer of minder gewichtig militair aspect de mogelijkheid van een andersluidende beslissing dan in het commune strafrecht opgesloten ligt?

Het kan toch nimmer volmaakt irrelevant zijn, dat het in het militaire strafrecht gaat om de handhaving van normen die gelden voor een samenlevingsverband met een bijzonder karakter en (soms) in bijzondere omstandigheden?

Zij vroegen in dit verband tevens, hoe de indiener van het voorstel denkt over delicten waarbij de krijgstucht als zodanig een rol speelt. Is het dan voor een doelmatig functioneren van de krijgstucht geen belemmering dat een weg van eventueel drie instanties zal moeten worden bewandeld? Zal het dan niet voorkomen dat iemand, met name een dienstplichtige, nog gestraft wordt voor een krijgstuchtelijk vergrijp terwijl hij de dienst reeds geruimte tijd verlaten heeft zodat tenuitvoerlegging niet meer tijdens het militaire verband kan plaatsvinden? Acht de indiener van het voorstel deze gang van zaken wenselijk?

Hierbij rees tevens ook bij deze leden de vraag, of in feitelijke oorlogsomstandigheden onverkort aan de mogelijkheid van cassatie kan worden

vastgehouden. Hoe stelt de initiatiefnemer zich in die omstandigheden b.v. de toepassing van de doodstraf voor, een straf die voor de zwaarste misdrijven niet gemist zal kunnen worden en die relatief belangrijk kan worden omdat gevangenisstraf (gesteld al dat hij geëxecuteerd kan worden) in oorlogstijd vooral betekent: geen kans om te sneuvelen? Deze leden zouden bovendien op prijs stellen te vernemen welke garanties in de voorgestelde wijziging bestaan, dat in de Hoge Raad de militaire aspecten van een zaak voldoende tot hun recht komen. Denkt de voorsteller aan de benoeming van deskundigen (vgl. de Centrale Raad van Beroep bij zaken militairen betreffende) of aan een andere oplossing?

Verder zouden deze leden gaarne enige toelichting op het voorgestelde tweede lid van artikel 6 ontvangen. Indien de Hoge Raad in geval van cassatie wegens schending van het recht een zaak voor een nieuw onderzoek van de feiten en een berechting met inachtneming van de uitspraak van de Raad verwijst naar het Hoog Militair Gerechtshof, kan dit er immers toe leiden, dat bedoeld hof toch in hoogste instantie beslist over niet voor beroep op het Hof vatbare vonnissen. Is het bovendien in de gedachtengang van de initiatiefnemer geen bezwaar, dat in de militaire strafrechtspleging niet, zoals in het commune recht, de mogelijkheid van verwijzing naar een „aangrenzend Hof” (artikelen 441 Sv. en 105/6 Wet R.O.) bestaat?

Zou in geval van niet op het Hof appellabele vonnissen cassatie in het belang der wet niet als voldoende beschouwd moeten worden (A. F. Steffen, Militair Rechtelijk Tijdschrift, deel L (1957), blz. 147)?

De leden van de fractie van het G.P.V. stemden er eveneens mee in dat de normen omtrent de vrijheid van meningsuiting in de krijgsmacht niet onnodig moeten afwijken van die welke in de Nederlandse samenleving als geheel gangbaar zijn. Er bestaat, aldus deze leden, voor de Hoogste Rechter een eenheid van normen, die voor de verschillende groepen mensen verschillend moeten worden uitgewerkt. Indien de Hoge Raad voortaan wordt gezien als een instelling die gelijktijdig hoogste rechtsorgaan is zowel van de militaire samenleving als van de burgerlijke samenleving, konden deze leden instemmen met de gedachte dat geprobeerd wordt het rechtsmiddel van cassatie in het militaire strafprocesrecht in te voeren. Echter achtten ook zij het raadzaam eerst te onderzoeken, hoe een zodanige verandering in het militaire strafproces werkt, en dit middel van cassatie thans uit te sluiten voor omstandigheden die afwijken van de normale (burgerlijke uitzonderingstoestand, oorlogstoestand).

Ook al waren deze leden van mening, dat er volstreekte eenheid van normen bestaat voor de Hoogste Rechter, en ook al achtten zij de mogelijkheid aanwezig dat deze hogere eenheid tussen het militaire en het commune strafprocesrecht ook door de Hoge Raad wordt belichaamd, toch vroegen zij of de initiatiefnemer de eenheid niet te ver wil doorvoeren naar de dagelijkse praktijk. Waarom moet er, zo vroegen zij (Memorie

van Toelichting blz. 3, linkerkolom) bij voorbaat tot eenheid tussen het militaire en het commune strafrecht worden geconcludeerd? Elke ploeg militairen heeft toch, aldus deze leden, een karakter dat zeer verschillend is van een ploeg burgers?

Zijn de conflicten rond de vrijheid van meningsuiting van militairen die als zodanig herkenbaar zijn ook niet voortgekomen uit het feit dat men het kenmerkende verschil tussen de militaire maatschappij en een burgermaatschappij vergeten is?

Aldus vastgesteld 27 november 1972.

MEMORIE VAN ANTWOORD

(Ingezonden 17 januari 1973.)

Nr. 6

De ondergetekende heeft met voldoening kennis genomen van de instemming die zijn wetsvoorstel blijkens het daarop uitgebrachte voorlopig verslag bij alle daarin aan het woord zijnde fracties in grote lijnen heeft ontmoet. Dat van verschillende zijden en uit verschillende gezichtshoeken een aantal kritische opmerkingen werd gemaakt, stemt hem erkentelijk.

Door verschillende fracties werd nader ingegaan op de achtergronden welke tot de indiening van het initiatiefontwerp hebben geleid. De leden der fractie van de P.S.P. hebben enigszins betwijfeld of het wetsvoorstel wel enige verbetering kan brengen in de richting van een verdergaande democratisering van de krijgsmacht en of op deze wijze ondemocratische structuren eerder verzwakt dan versterkt zouden worden. Inderdaad brengt het wetsvoorstel maar een betrekkelijk kleine wijziging in het bestaande militaire recht. De noodzaak van een veel verder gaande herziening van dit recht en van een ontwikkeling van de krijgsmacht naar een veel verder gaande democratisering is door ondergetekende dan ook altijd bepleit. Men hoeft echter om het meerdere te willen het mindere niet te laten, zeker wanneer de realisering van dit mindere betrekkelijk weinig moeite kost en de wenselijkheid daarvan voor ieder vaststaat.

Anders dan de leden van de fractie der S.G.P. lijken te veronderstellen, is het verlangen naar meer rechtszekerheid en rechtseenheid een zeer belangrijke drijfveer geweest om tot de indiening van het wetsvoorstel over te gaan. De concrete aanleiding daartoe vormde immers de onzekerheid die binnen de krijgsmacht bestaat over de vraag waar hier de grenzen van de vrijheid van meningsuiting dienen te liggen. Duidelijke verschillen met de burgermaatschappij zijn in de afgelopen jaren in feite te constateren. Men kan, zoals de fractie van de S.G.P., wijzen op de noodzaak daarvan en aannemen dat het in het militaire strafrecht gaat om de handhaving van normen die gelden voor een samenlevingsverband met een bijzonder karakter. Men kan ook met de fractie van het G.P.V. de recente

conflicten toeschrijven aan het feit dat sommigen het kenmerkende verschil tussen de militaire maatschappij en de burgermaatschappij vergeten zijn. Hier ligt nu juist echter de kern van het probleem. Kunnen de in de praktijk in de militaire samenleving opgelegde beperkingen van de vrijheid van meningsuiting wel voldoende gerechtvaardigd worden met een beroep op het bijzonder karakter van het militaire samenwerkingsverband? Vinden de recente conflicten niet eerder hun oorzaak in het feit dat kenmerkende overeenkomsten tussen de militaire maatschappij en de burgermaatschappij uit het oog zijn verloren? Met het wetsvoorstel wordt beoogd een bijdrage te leveren tot de verheldering en de oplossing van deze vragen.

Evenals de leden der fractie van de S.G.P. heeft de ondergetekende de indruk dat de militaire rechter, en in het bijzonder het Hoog Militair Gerechtshof, zich houdt aan de constante rechtspraak van de Hoge Raad. De concrete aanleiding tot het initiatiefontwerp vormde echter de toepassing door de militaire rechter van het artikel 147 van het Wetboek van Militair Strafrecht, een artikel waarvan geen tegenhanger bestaat in het commune strafrecht. In deze strafzaken kreeg het Hoog Militair Gerechtshof bijgevolg te beslissen over belangrijke rechtsvragen waarover geen uitspraken van de Hoge Raad bestonden of konden bestaan. Uiteraard valt op dit moment niet te voorspellen welke de eventuele jurisprudentie van de Hoge Raad over dit artikel zal zijn.

Door de leden der fractie van de S.G.P. werd tevens de vraag gesteld of het voor een doelmatig functioneren van de krijgstucht geen belemmering is dat een weg van eventueel drie instanties zal moeten worden bewandeld. Het feit echter dat door de cassatiemogelijkheid een procedure die leidde tot een sententie of een beklagbeschikking omtrent een strafbaar feit kan worden verlengd, doet op zichzelf niet af aan de wenselijkheid van invoering van deze nieuwe instantie voor beide soorten beslissingen. Men kan daarbij bedenken dat ook in het commune strafrecht de mogelijkheid van drie instanties aanvaard is. Overigens heeft wat voor de buitenstaander soms de indruk wekt zinloos geprocedeerd te zijn, voor de betrokkene zelf vaak een geheel andere betekenis. Inderdaad kan het praktische gevolg van de nieuwe regeling soms zijn dat de opgelegde sanctie niet meer geëxecuteerd kan worden tijdens het militaire verband. Evenals de stellers van de Nota, over een nieuw strafprocesrecht (8706, blz. 27) meent de ondergetekende dat dit feit niet zo zwaar kan wegen dat daarom van cassatie zou moeten worden afgezien.

In tegenstelling tot de leden van de fractie der P.S.P. meent de ondergetekende dat het Verdrag van Rome de rechter niet dwingt tot toetsing van wet en Grondwet aan het verdrag maar dat de Nederlandse rechter deze mogelijkheid ontleent aan de artikelen in de Grondwet die handelen over internationale overeenkomsten welke naar hun inhoud een ieder kunnen verbinden. Nu de Grondwet echter de Nederlandse rechter deze

bevoegdheid geeft, is er veel dat er voor pleit deze toetsing zo goed en zo volledig mogelijk tot zijn recht te laten komen. In zoverre bestaat er tussen de leden van genoemde fractie en de ondergetekende kennelijk geen verschil van mening. De rechter functioneert hier als waker over het respect voor grondrechten. Ook indien bij een tuchtrechtelijke eindbeslissing van het H.M.G. omtrent een strafbaar feit de vraag zich voordoet of gedeelten van het militaire tuchtrecht (dat naar zijn aard nauw verbonden is met het militaire strafrecht en eveneens soms zeer diep kan ingrijpen in persoonlijke vrijheden) zich al dan niet verdragen met het Verdrag van Rome, zou de rechter, met name de Hoge Raad, naar de mening van ondergetekende deze belangrijke taak kunnen en moeten vervullen. Uit de aard der zaak is de nationale rechter beter op de hoogte van het eigen recht en de eigen specifieke problemen dan de door het verdrag ingestelde internationale instanties. Het ligt voor de hand oplossingen voor mogelijke conflicten tussen nationale en internationale voorschriften in eerste instantie binnen het kader van de eigen rechtsinstituten te zoeken, ook al omdat dit de partijen de gemakkelijkste en snelste weg tot redres biedt. Aan de leden der fracties van de K.V.P., en de C.H.U. die ter zake opmerkingen maakten kan bovendien worden tegengeworpen dat een internationale procedure voor de individuele klager een sprong in het duister betekent, hem voor vele praktische problemen stelt en in de regel buitengewoon tijdrovend is. Men behoort de individu niet onmiddellijk te noodzaken tot het ondernemen van zulke stappen.

Met de leden van de fractie der P.S.P. deelt de ondergetekende de mening dat het Hoog Militair Gerechtshof in de aan hem voorgelegde zaken wellicht wat al te gemakkelijk en op niet zo overtuigende wijze heeft geconcludeerd dat geen strijd bestond tussen bepaalde regelingen in het militaire tuchtrecht en het Verdrag van Rome. Het gevolg was dan ook dat zowel individuele klagers als de Nederlandse Regering een aantal omstreden vragen aan de competente internationale instanties hebben willen voorleggen. De complexe rechtsvragen die zich kunnen voordoen zijn door het Hoog Militair Gerechtshof wellicht te weinig onderkend. Of de Hoge Raad, indien hij bevoegd geweest zou zijn van bepaalde zaken kennis te nemen, tot andere of overtuigender gemotiveerde conclusies zou zijn gekomen, valt uiteraard niet te zeggen. De vragen die gerezen zijn of nog kunnen rijzen lijken echter belangrijk genoeg om het hoogste nationale rechtsprekende college de mogelijkheid te bieden zich hierover uit te spreken binnen het kader van een beroep tegen beklagbeschikkingen van het Hoog Militair Gerechtshof houdende een eindbeslissing omtrent een strafbaar feit.

Vele aan het woord zijnde fracties hebben bezwaren ingebracht tegen de onverkorte mogelijkheid van cassatie onder feitelijke oorlogsomstandigheden, bezwaren die kennelijk niet gelden tegen het rechtsmiddel van cassatie in het belang der wet. Van de zijde van de K.V.P. en de C.H.U.

werd voorgesteld aan de Kroon de bevoegdheid te laten onder feitelijke oorlogsomstandigheden dit beroep uit te sluiten of het te beperken, hetgeen ook het standpunt is dat door de Regering in de nota over een nieuw militair strafprocesrecht werd ingenomen. Door de beide fracties wordt uitsluitend het argument aangevoerd dat het voor de beklagde soms niet goed of zelfs in het geheel niet mogelijk zal zijn een effectief beroep in te stellen. Dit argument overtuigt niet. Het is een merkwaardige figuur om de eventuele problemen die een beklagde zou kunnen hebben bij het gebruik maken van zijn rechten, te willen oplossen door de Kroon op voorhand de bevoegdheid te geven de beklagde dit recht te ontzeggen of het te beperken. De eigenlijke rechtvaardiging voor deze bevoegdheid wordt dan ook veeleer gezocht in het feit dat soms het militaire belang niet langer toelaat dat doorgeprocedeerd wordt en dat aan dit belang een hogere waarde wordt toegekend dan aan het daarmee conflicterende belang van de individu. Deze gedachte ligt ook ten grondslag aan hetgeen de fractie der S.G.P. ter zake opmerkte.

De ondergetekende handhaaft voorshands zijn voorstel op dit punt.*) Een systeem van rechtsmiddelen is in het bijzonder in buitengewone situaties waarin de naleving van essentiële rechtsregels gewoonlijk onder zware druk komt te staan, een kostbaar bezit dat niet te gemakkelijk opgegeven mag worden voor daarmee conflicterende belangen. Naar geldend recht bezit de Kroon reeds de bevoegdheid om onder feitelijke oorlogsomstandigheden het hoger beroep uit te sluiten. Toekenning van deze bevoegdheid ook voor wat betreft de cassatie, zou onder omstandigheden kunnen betekenen dat geen enkel gewoon rechtsmiddel openstaat. Een dergelijke stand van zaken bergt grote risico's in zich, waartegen de nota over een nieuw militair strafprocesrecht zich tracht te wapenen door de daar voorgestelde gratieregeling en het bijzonder rechtsmiddel van bijzonder beroep. Men mag bovendien niet vergeten dat juist in bijzondere omstandigheden vele nieuwe, in vreedstijd onbekende rechtsvragen dringend om een oplossing kunnen vragen. Het zoeken naar die oplossingen kan men niet alleen aan krijgsraden overlaten.

Ondergetekende blijft bovendien bij zijn bezwaren om juist de Kroon de uitsluitingsmogelijkheid in handen te geven. Het blijft de vraag of de Kroon wel de meest aangewezen instantie is tot het nemen van de beslissing over de vraag of feitelijke oorlogsomstandigheden zich voordoen. Het Nieuw-Guinea conflict leert in dit opzicht voldoende. Een bijkomstig bezwaar tegen een regeling als nu geldt ten aanzien van het hoger beroep zou bovendien kunnen zijn dat deze de mogelijkheid openlaat dat alleen de beklagde en niet eveneens de vervolgende instanties van het instellen van het rechtsmiddel worden uitgesloten.

Als de ondergetekende het goed ziet, zijn de bezwaren tegen de onver-

*) Zie de voetnoot op blz. 310 (*Red.*).

korte invoering van cassatie ook onder feitelijke oorlogsomstandigheden in hun kern terug te voeren tot het feit dat een ingesteld rechtsmiddel tegen een strafrechtelijke uitspraak als regel de executie daarvan opschort. Het militaire belang kan immers eisen, dat een beslissing onmiddellijk uitvoerbaar is. Met deze, wellicht in uitzonderingsgevallen dringende noodzaak van onmiddellijke executie, komt het wetsontwerp niet in strijd.

In de memorie van toelichting werd al verwezen naar het staatsnoodrecht. Op grond daarvan kan het geoorloofd zijn, dat onder exceptionele omstandigheden, de executie van een vonnis, ondanks ingesteld beroep, direct plaats heeft, in de gevallen waarin deze executie geboden is geweest ter bescherming van het openbaar belang tegen een ernstig geval dat dit bedreigt bij het uitblijven van een onmiddellijke reactie (men zie b.v. HR 15.2.1952, NJ 1953.52). Dat in bepaalde omstandigheden de uitslag van een beroep op beslissing niet kan worden afgewacht, is inderdaad denkbaar en legitiem. Dit impliceert echter nog geenszins dat daarom het beroep zelf uitgesloten moet worden. Nu op grond van staatsnoodrecht in uitzonderlijke situaties een beslissing direct uitvoerbaar zal kunnen zijn, doet zich naar de mening van de ondergetekende, de noodzaak niet voor de aanwendbaarheid van het rechtsmiddel van cassatie zelf uit te sluiten of te gebruiken onder feitelijke oorlogsomstandigheden.

Terecht wordt door de leden van de fractie der S.G.P. opgemerkt dat de voorgestelde regeling tot gevolg kan hebben dat het Hoog Militair Gerechtshof na cassatie en verwijzing door de Hoge Raad te beslissen krijgt in zaken waarin appèl was uitgesloten. Deze mogelijkheid kan zich inderdaad voordoen wanneer de Kroon onder gebruikmaking van zijn bevoegdheden uit de artikelen 210 RLLu en 209 a RZ het recht van hoger beroep heeft uitgesloten of beperkt. Uit hetgeen boven werd opgemerkt mag duidelijk zijn dat de ondergetekende geen bewonderaar van dit stelsel is en daarom een gedeeltelijk buiten werking stellen daarvan geen bezwaar vindt. Overigens mag men niet uit het oog verliezen dat in de regel slechts een zeer gering deel van het aantal cassatieberoepen leidt tot vernietiging en verwijzing. De ondergetekende heeft er voorshands nog geen behoefte aan om, zowel wat betreft de verwijzing in tijden van feitelijke oorlogsomstandigheden als daarbuiten, het Hoog Militair Gerechtshof in een andere samenstelling te laten beslissen. Dit zou immers een uitbreiding van het aantal leden van dit college vereisen. Of dit wenselijk is kan wellicht beter gezien worden in het kader van discussies over de herziening van het militaire strafprocesrecht als geheel. Ten slotte gelooft ondergetekende dat in tijden van feitelijke oorlogsomstandigheden in de Hoge Raad de militaire aspecten voldoende tot hun recht kunnen komen doordat zijn Procureur Generaal indien deze daartoe de behoefte gevoelt het advies van een of meer deskundigen kan inwinnen.

DE GAAY FORTMAN.

Aanvraag van Mavo-leraar tot vrijstelling mil. dienst wegens studieredenen geweigerd; geen bijzonder geval; beroep daartegen ongegrond verklaard. (Dpl. wet art. 15, lid 1)	298
Bezwaren voor de bloemkwekerij van de werkgeefster tegen vervulling van dienstplicht leveren geen bijzonder geval op; beroep daartegen ongegrond verklaard. (Dpl. wet art. 15, lid 1)	299
Geen analogie met broederdienst indien dpl. en diens niet-wettige broer niet samen in één gezin zijn opgegroeid. (Dpl. wet art. 19 jo Dpl. besch. par. 33) .	301

Wetgeving

Cassatie en herziening in het militaire strafprocesrecht	303
Voorstel van Rijkswet (De Gaay Fortman)	304
Memorie van toelichting	308
Voorlopig verslag	312
Memorie van antwoord	316

REDACTIECOMMISSIE:

Mr. *W. H. Vermeer*, Officier van Administratie der 1e klasse b.d.. Advocaat te Amsterdam;

Mr. *H. J. F. Bijvoet*, kolonel van de Militair-Juridische Dienst;

voor de Kon. Landmacht: Mr. Dr. *W. Kasten*, Brigade-Generaal van de Militair-Juridische Dienst;

voor de Kon. Luchtmacht: Mr. *C. Mante*, Kolonel der Kon. Luchtmacht;
Hoofd van de Sectie Juridische Zaken der Kon. Luchtmacht;

voor de Kon. Marine: Mr. *W. A. J. Wevers*, Luitenant ter Zee van Administratie der Eerste Klasse, Stafofficier Juridische Zaken Marinestaf.

Adres van de Redactiecommissie:

Mr. *H. J. F. Bijvoet*, Gerhard Voethstraat 11 te Arnhem; Telefoon 085-426170.

VASTE MEDEWERKERS:

Jhr. Mr. *A. Baud*, Griffier van de Centrale Raad van Beroep;

Prof. Mr. *A. D. Belinfante*, Raadadviseur in Buitengewone Dienst bij het Ministerie van Justitie, Hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam;

Prof. Mr. *J. M. van Bemmelen*, Oud-hoogleraar aan de Universiteit te Leiden, Res. Luit.-Kolonel van de Militair-Juridische Dienst b.d.;

Mr. Dr. *F. Kalshoven*, Gewoon Lector in de faculteit der rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit te Leiden;

Dr. *J. R. Stellinga*, Lid van de Raad van State.

WIJZE VAN UITGAAF:

Het *M.R.T.* verschijnt in 10 afleveringen per jaar.

De prijs per jaargang bedraagt met ingang van 1 januari 1973 f 14,50. Men abonneert zich voor tenminste één jaargang bij de Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, postgiro nr. 425300, of bij zijn boekhandelaar. Losse afleveringen zijn vanaf 1 januari 1973 verkrijgbaar tegen de prijs van f 2,65.

De schrijvers van bijdragen van meer dan 2 pagina's ontvangen een honorarium van f 10.— per pagina tot een maximum van f 100.— per aflevering, benevens 10 present-exemplaren-overdrukken.

Kennisgeving van adreswijziging te richten tot de Staatsuitgeverij, Christoffel Plantijnstraat te 's-Gravenhage.

*Dit tijdschrift sedert mei 1903 verschenen onder de titel
„Militaire Jurisprudentie”, wordt sedert juli 1905, met onderbreking van
juli 1943 tot januari 1946, uitgegeven onder de titel
„Militair Rechtelijk Tijdschrift”.*

Militair Rechtelijk Tijdschrift

Gedrukt en uitgegeven op last van het Ministerie van Defensie

Jaargang LXVI

Juni/Juli 1973

Aflevering

6

Staatsuitgeverij 's-Gravenhage

INHOUD

Strafrechtspraak

Diefstal van autosleutels en -bescheiden na verbreking van hangslot; vervolgens diefstal van desbetreffende auto door marinier I. (W. Sr. art. 310 en 311)	321
Als bevelhebber van de gewapende wacht vliegkamp Valkenburg een als zodanig op hem rustende verplichting niet nagekomen door zich ongeautoriseerd van dat vliegkamp te verwijderen. (W.M.Sr. art. 129)	324
Oplichting; ltz 3 KMR neemt een bedrag van f 390,— op van andermans bankrekening, daarbij gebruik makend van een door hem vervalst legitimatiebewijs N.S. (W.Sr. art. 326)	326
Diefstal van 2 handgranaten en een fles whisky na verbreking van een hangslot. (W.Sr. art. 310 en 311)	331
Verduistering van geldsbedragen door korporaal dienstdoend facteur, gebruik makend van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken. (W.Sr. art. 44 en 321)	333
Bestuurder van auto rijdt onder invloed van alcohol tegen links van de weg staande paal; redt kort daarna andere dronken automobilist uit het water; daarom geldboete opgelegd. (W.V.W. art. 26)	338
Autobestuurder rijdt te Aruba onder invloed van alcohol tegen stilstaande taxi en tegen paal. (W.M.Sr. art. 162)	341
Feitelijke aanranding van de eerbaarheid door korporaal der mariniers te Aruba gepleegd tegen liftster; poging tot verkrachting niet bewezen verklaard. (W.Sr. art. 246)	343
Desertie in tijd van vrede gepleegd; na tot reizen in staat te zijn verklaard nog ca. 10 maand ongeoorloofd afwezig gebleven. H.M.G. verwerpt het verweer dat de afwezigheid onderbroken werd door een tevoren reeds toegestaan verlof. (W.M.Sr. art. 98)	346
Mishandeling door een mede-soldaat in het gezicht te stompen, waardoor diens neusbeen gebroken wordt. (W.S. art. 300)	352
Desertie door na einde van verlof ca. 6 weken ongeoorloofd afwezig te blijven. (W.M.Sr. art. 98)	353
Vernieling van een deurslot op binnenvaartschip; niet bewezen dat daarop diefstal volgde. Voorts desertie door ca. 6 weken ongeoorloofd afwezig te blijven. (W.M.Sr. art. 98; W.Sr. art. 311 (5) en 350)	355
Vleselijke gemeenschap met 14-jarig meisje. (W.Sr. art. 245)	358
Diefstal van elektrische boormachine en bankschroef uit een werkplaats van de Generaal de Bonskazerne te Grave. (W.Sr. art. 310)	361

Administratieve rechtspraak

Ingediend bezwaar tegen de hoogte van een toegekend weduwen- en wezenpensioen resulteert in intrekking van dat pensioen, daar hierop geen recht bleek	
---	--

STRAFRECHTSPRAAK

Permanente krijgsraad Nederland voor de Zeemacht te 's-Gravenhage

Vonnis van 22 november 1972

Fgd. President: Mr. R. Prins; *Leden:* J. A. J. M. van der Meulen, kapitein-luitenant ter zee vlieger, A. J. Romijn, luitenant-kolonel der mariniers;

Raadsman: Mr. B. J. J. Schwanebeck.

Diefstal van autosleutels en autobescheiden, welke hij onder zijn bereik heeft gebracht door het hangslot van een kast te verbreken; voorts diefstal van een auto.

(W.Sr. art. 310, 311)

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT TE
'S-GRAVENHAGE

in de zaak van de Fiscaal bij die krijgsraad, eiser, tegen F.P.T., geboren 3 februari 1950, marinier der eerste klasse, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Gezien de dagvaarding d.d. 16 oktober 1972, aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

„1e. dat hij op of omstreeks 15 juni 1972, te Doorn, met het oogmerk „van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen enige autosleutels „alsmede een mapje onder meer inhoudende een kentekenbewijs, een „rijbewijs en verzekeringspapieren, alles toebehorende aan E. G. ten „Brink, althans aan een ander of aan anderen dan aan hem, beklaagde, „hebbende hij voormelde goederen onder zijn bereik gebracht door het „hangslot van de kast waarin die goederen zich bevonden te verbreken;

„2e. dat hij op of omstreeks 16 juni 1972, te Doorn, met het oogmerk „van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen een personenauto, „merk Fiat, type 850 Sport Coupé, toebehorende aan E. G. ten Brink, „althans aan een ander of aan anderen dan aan hem, beklaagde;

„of, zo het vorenstaande onder 2e. niet tot zijn veroordeling mocht „leiden;

„dat hij op of omstreeks 16 juni 1972, te Doorn, Tilburg en tussenliggende plaatsen, althans in Nederland, opzettelijk wederrechtelijk met een „aan E. G. ten Brink, althans aan een ander of aan anderen dan aan hem, „beklaagde, toebehorend vierwielig motorrijtuig, personenauto, als „bestuurder daarin gezeten, daarmede heeft gereden over de voor het „openbaar verkeer openstaande wegen, de Rijksweg 26 tussen Doorn en „Tilburg en de Spoorlaan te Tilburg, althans over een of meer voor het „openbaar verkeer openstaande wegen”;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, ten aanzien van het beklagde onder 1e en onder 2e primair ten laste gelegde;

Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd, heeft verklaard: *F.P.T.*, oud 22 jaar, als *beklaagde*:

Op 15 juni 1972, omstreeks 22.00 uur, ben ik naar het gebouw Doggersbank in de Van Braam Houckgeestkazerne te Doorn gegaan. In dit gebouw gekomen, ben ik naar de legeringskamer gegaan, waar marinier der eerste klasse E. G. ten Brink, eigenaar van de Fiat, type 850, sport coupé, zijn kast had staan. Met mijn dienstzakmes heb ik het hangslot van deze kast geforceerd en de deur geopend. Ik zag dat enige autosleutels en een mapje onder meer inhoudende: een kentekenbewijs, een rijbewijs en verzekeringspapieren in de kast lagen. Ik heb de autosleutels en dit mapje met bovengenoemde bescheiden uit de kast gehaald en bij mij gestoken. Vervolgens ben ik naar mijn legeringskamer gegaan en heb daar een reserveslot uit mijn kast gehaald en op de door mij geforceerde kast gedaan, dit om spoedige ontdekking te voorkomen. Ik had noch van marinier der eerste klasse E. G. ten Brink, noch van iemand anders recht of toestemming gekregen om het hangslot van zijn kast te verbreken en bovengenoemde goederen weg te nemen en mij toe te eigenen. Op 16 juni 1972, omstreeks 07.30 uur, ben ik met de door mij weggenomen autosleutels en autopapieren naar de parkeerplaats bij het witte huis op het terrein van de VBHKAZ te Doorn gegaan. Ik wist namelijk, dat daar de auto stond die toebehoorde aan marinier der eerste klasse E. G. ten Brink. Ik ben vervolgens in deze personenauto, merk Fiat, type 850, sport coupé, gestapt en ik ben vervolgens weggereden naar mijn woonplaats Tilburg. Deze aldus door mij weggenomen personenauto, behoorde mij niet in eigendom toe, doch aan marinier der eerste klasse E. G. ten Brink en ik had noch van hem, noch van iemand anders recht of toestemming gekregen bedoelde personenauto weg te nemen en mij toe te eigenen;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal no. P. 220/72 van de Koninklijke Marechaussee, brigade Amersfoort, gesloten op 22 juli 1972, opgemaakt door J. Kloosterman, verbalisant, wachtmeester der eerste klasse der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt:

Als op 29 juni 1972 aan verbalisant afgelegde verklaring en gedane aangifte van:

Eddy Gerhard ten Brink:

Op 28 juni 1972, omstreeks 17.45 uur zag ik op mijn kamer in gebouw Doggersbank van de Van Braam Houckgeestkazerne te Doorn, dat op mijn kast een ander hangslot hing. Nadat ik de kastdeur geopend had en de inhoud van mijn kast gecontroleerd had, miste ik mijn autosleutels en een mapje onder meer inhoudende: een rijbewijs, een kentekenbewijs en verzekeringspapieren. Ik schrok hiervan en ben direkt naar het parkeer-

terrein bij het witte huis op het terrein van de VBHKAZ te Doorn gegaan om te kijken of mijn auto daar nog stond. Bij aankomst aldaar zag ik dat mijn auto merk Fiat, type 850, sport coupé niet meer op de plaats stond waar ik hem op 11 juni 1972 geparkeerd had. Ik heb niemand toestemming gegeven om het hangslot van mijn kast te vernielen. Ik heb ook niemand toestemming gegeven om de mij in eigendom toebehorende autosleutels alsmede het mapje met eerdergenoemde bescheiden uit mijn kast weg te nemen en zich toe te eigenen. Ik heb niemand toestemming gegeven om de mij in eigendom toebehorende personenauto weg te nemen en zich toe te eigenen;

Overwegende, dat de krijgsraad, door de inhoud van voorschreven bewijsmiddelen, wordende elk dezer slechts gebezigd ten bewijze van het feit waarop het bijzonderlijk betrekking heeft, wettig en overtuigend bewezen acht, telkens met beklagdes schuld daaraan, hetgeen beklagde onder 1e en onder 2e primair is ten laste gelegd, met dien verstande dat als bewezen wordt aangenomen:

1e. dat hij op 15 juni 1972, te Doorn, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen enige autosleutels alsmede een mapje onder meer inhoudende een kentekenbewijs, een rijbewijs en verzekeringspapieren, alles toebehorende aan E. G. ten Brink, hebbende hij voormelde goederen onder zijn bereik gebracht door het hangslot van de kast waarin die goederen zich bevonden te verbreken;

2e. dat hij op 16 juni 1972, te Doorn, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen een personenauto, merk Fiat, type 850 Sport Coupé, toebehorende aan E. G. ten Brink;

Overwegende, dat het bewezen verklaarde respectievelijk dient te worden gekwalificeerd als:

1. „*Diefstal, waarbij de schuldig de weg te nemen goederen onder zijn bereik heeft gebracht door middel van verbreking*”

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310, jo. 311, lid 5, Wetboek van Strafrecht;

2. „*Diefstal*”

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310, Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde deswege strafbaar is;

Overwegende, dat de krijgsraad, gelet op de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder deze zijn begaan, in aanmerking genomen dat beklagde blijkens het hem betreffende uittreksel uit het algemeen documentatieregister van de afdeling van de justitiële documentatiedienst te 's-Hertogenbosch, ddo. 11 augustus 1972, reeds eerder terzake van misdrijf werd veroordeeld, van oordeel is, dat hieronder genoemde straf moet worden opgelegd;

Overwegende, dat de krijgsraad termen aanwezig acht te bevelen van de gevangenisstraf van drie weken een gedeelte, groot een week, voorwaardelijk niet ten uitvoer te leggen, terwijl het militaire belang zich

daartegen niet verzet;

[Volgt: veroordeling tot 3 weken gevangenisstraf, waarvan 1 week voorwaardelijk, proeftijd 2 jaar — *Red.*].

Permanente krijgsraad Nederland voor de Zeemacht te 's-Gravenhage

Vonnis van 6 december 1972

Fgd. President: Mr. R. Prins; *Leden:* A. Bons, kolonel der mariniers;

J. A. J. M. van der Meulen, kapitein-luitenant ter zee vlieger;

Raadsman: luitenant ter zee der 1e klasse J. C. Gmelich Meijling.

Als sergeant, commandant van de gewapende wacht van een vliegekamp, zonder toestemming dat vliegekamp verlaten: een als zodanig op hem rustende verplichting niet nakomen.

(W.M.Sr. art. 129)

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT TE
'S-GRAVENHAGE

in de zaak van de Fiscaal bij die krijgsraad, eiser, tegen K.K.L., geboren 5 mei 1936, sergeant-vliegtuigmaker-algemeen, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Gezien de dagvaarding d.d. 16 november 1972, aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij dienende als sergeant vliegtuigmaker algemeen bij het marine-, vliegekamp Valkenburg te Valkenburg (ZH) en/of Katwijk, aldaar in de „nacht van 26 op 27 juni 1972, toen hij als commandant van de gewapende wacht behoorde tot het wachtvolk van genoemd vliegekamp, als „hoedanig hij onder meer de verplichting had om dat vliegekamp niet dan „voor dienstverrichtingen, in elk geval niet zonder toestemming van het „daartoe bevoegde gezag, te verlaten, in strijd met die verplichting „opzettelijk ongeoorloofd genoemd vliegekamp heeft verlaten en o.a. „naar Oegstgeest is gegaan”;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, ten aanzien van het beklaagde ten laste gelegde;

Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd, heeft verklaard: K.K.L., oud 36 jaar, als *beklaagde*:

Op 26 juni 1972, toen ik diende als sergeant-vliegtuigmaker-algemeen bij het marinevliegekamp Valkenburg te Valkenburg (ZH) en/of Katwijk, heb ik op deze dag te ongeveer 23.45 uur, toen ik als commandant van de gewapende wacht behoorde tot het wachtvolk van genoemd vliegekamp en als hoedanig ik onder meer de verplichting had om dat vliegekamp niet dan voor dienstverrichtingen, in elk geval niet zonder toestemming

van het daartoe bevoegde gezag, te verlaten, in strijd met die verplichting opzettelijk ongeoorloofd genoemd vliegekamp verlaten en ben ik met mijn particuliere auto o.a. naar Oegstgeest gegaan. Ik ben op 27 juni 1972 te omstreeks 00.25 uur weer op het marinevliegekamp Valkenburg teruggekomen. Ik had uiteraard van de officier van de wacht geen toestemming gekregen om het marinevliegekamp Valkenburg anders dan voor dienstverrichtingen voor enige tijd te verlaten;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal no. P. 142/72 van de Koninklijke Marechaussee, brigade Valkenburg, te Katwijk, gesloten op 12 september 1972, opgemaakt door D. Jonker, wachtmeester der eerste klasse der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt:

1. Als op 25 augustus 1972 aan verbalisant afgelegde verklaring van: *Johannes Gregorius van Dusseldorp*, dienende in de rang van luitenant ter zee der 2e klasse KV.

Ik ben geplaatst bij het Vliegtuigsquadron 2 der Koninklijke Marine op het Marine Vliegekamp Valkenburg te Katwijk. Van maandag 26 op dinsdag 27 juni 1972 verrichtte ik de dienst van officier van de wacht op het Marine Vliegekamp Valkenburg, conform de wachtlijst van 26 juni 1972 en de voor die dienst geldende instructies. Op 26 juni 1972, omstreeks 23.30 uur belde ik naar de commandant van de gewapende wacht in het wachtgebouw V-7. Ik kreeg toen een korporaal aan de telefoon. Deze zei mij toen, dat hij niet wist waar de wachtcommandant was. Na dit telefoongesprek ben ik een ronde over het vliegekamp gaan maken. Bij de onderofficiersmess zag ik toen de auto van de wachtcommandant, sergeant L., geparkeerd staan. Ik ging terug naar mijn wachtvertrek in het wachtgebouw van de Kampwacht, het gebouw C-2, en belde van daaruit naar de onderofficiersmess. Ik weet niet meer wie ik aan de lijn kreeg, maar die persoon zei mij, dat sergeant L. daar wel was geweest, doch alweer een poosje weg was. Omstreeks 23.45 uur ben ik nogmaals naar de onderofficiersmess gereden. Ik zag toen dat de auto van sergeant L. daar weg was. Omstreeks 00.10 uur belde ik naar het wachtgebouw V-7. De korporaal, die ik aan de lijn kreeg deelde mede dat de wachtcommandant, sergeant L. er nog niet was. Op 27 juni 1972 heb ik contra sergeant L. een rapport opgemaakt en ingediend, terzake, dat hij als wachtcommandant niet in zijn wachtverblijf V-7 aanwezig geweest was en dat zijn wachtpersoneel niet op de hoogte was geweest van de plaats waar hij verbleef. Nu ik achteraf hoor, dat sergeant L. in diezelfde nacht met zijn auto in Oegstgeest is geweest, is mij de gehele gang van zaken in die nacht duidelijk;

2. *Als relaas van verbalisant:*

Terzake de sergeant L. bevolen wachtdienst wordt als stuk van overtuiging bij dit proces-verbaal de wachtlijst van 26 juni 1972 voor het Marine Vliegekamp Valkenburg te Katwijk gevoegd. Daarop staat

sergeant L. gecommandeerd voor de wachtdienst van Commandant van de Gewapende wacht. Terzake wordt als bijlage bij dit proces-verbaal tevens gevoegd: de instructies voor de Commandant van de Gewapende wacht, gesteld in punt 5501, Boek E, van het Orderboek van de Commandant van het Marine Vliegekamp Valkenburg te Katwijk;

Overwegende, dat een zich in het procesdossier van beklagde bevindend bescheid, zijnde een fotocopie van de in het hierboven weergegeven proces-verbaal bedoelde instructies voor de commandant van de Gewapende wacht, gesteld in het punt 5501, Boek E, van het orderboek van de Commandant van het Marine-vliegekamp Valkenburg te Katwijk, onder meer de navolgende instructies voor de commandant van bedoelde gewapende wacht inhoudt:

„Hij draagt zorg steeds bereikbaar te zijn. Op ronde zijnde middels „portofoonverbinding. Indien niet op ronde houdt hij zich op in het „wachtgebouw V-7. Met voorkennis van de officier van de wacht kan hij „in afwijking van het bovenstaande de maaltijd gebruiken in de eetzaal „onderofficieren”;

Overwegende, dat de krijgsraad door de inhoud van voorschreven bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, met beklagdes schuld daaraan, hetgeen beklagde is ten laste gelegd;

Overwegende, dat het bewezenverklaarde dient te worden gekwalificeerd als:

„Als bevelhebber van enige wacht een als zodanig op hem rustende ver- „plichting niet nakomen”

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 129, vierde lid, jo. artikel 129, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde deswege strafbaar is;

Overwegende, dat de krijgsraad, gelet op de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, in aanmerking genomen dat beklagde blijkens het hem betreffende uittreksel van de justitiële documentatiedienst te Amsterdam, ddo. 4 oktober 1972, reeds eerder terzake van een militair misdrijf werd veroordeeld, van oordeel is, dat hieronder genoemde straf moet worden opgelegd;

[Volgt: veroordeling tot 2 weken militaire detentie — Red.].

Permanente krijgsraad Nederland voor de Zeemacht te 's-Gravenhage

Vonnis van 24 januari 1973

Egd. President: Mr. A. Berkhout; *Leden:* J. A. J. M. van der Meulen, kapitein-luitenant ter zee vlieger, Mr. A. Volbeda, luitenant ter zee der eerste klasse;

Raadsman: luitenant ter zee der eerste klasse J. C. Gmelich Meijling.

Oplichting, gepleegd door een ltz 3 KMR, die, door zich bij een bank voor een ander uit te geven, daarbij gebruik makend van een vervalst identiteitsbewijs waarop zijn eigen foto bevestigd was, ten laste van de rekening van die ander zich een geldsbedrag heeft laten uitbetalen.

(W.Sr. art. 326)

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT TE
'S-GRAVENHAGE

in de zaak van de Fiscaal bij die krijgsraad, eiser, tegen J.E., geboren 10 juli 1946, luitenant ter zee der derde klasse KMR.;

Gezien: . . . enz.;

Gezien de dagvaarding d.d. 28 juli 1972 aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 21 april 1972 te Lisse met het oogmerk om zich „of een ander wederrechtelijk te bevoordelen, door het aannemen van „een valse hoedanigheid, althans door (een) listige kunstgre(e)p(en) een „employé van de Amsterdam-Rotterdam Bank N.V. heeft bewogen tot „afgifte aan hem, beklagde, van een geldsbedrag ad f 390,— door als- „toen aldaar opzettelijk bedriegelijk met voormeld oogmerk aan genoem- „de employé zich voor te doen als de heer P. Bierdrager — die, naar hij, „beklaagde, wist of vermoedde, bij vorenbedoelde bank een bankreke- „ning had — en in die gefingeerde hoedanigheid verzocht van zijn, Bier- „drager's, rekening geld te mogen opnemen, zich daarbij valselijk als „P. Bierdrager legitimerende door middel van een door hemzelf ver- „vaardigd of vervalst legitimatiebewijs ten name van genoemde Bier- „drager en voorzien van zijn, beklagdes, pasfoto, hebbende hij voorts „een hem voorgelegde zogenaamde debiteringsgiro valselijk getekend met „de naam Bierdrager, althans voorzien van een daarop gelijkende, in „elk geval een willekeurige, handtekening, ten gevolge waarvan genoemde „employé werd bewogen tot afgifte aan hem, beklagde, van genoemd „geldsbedrag”;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, ten aanzien van het beklagde ten laste gelegde;

Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd, heeft verklaard: *J.E.*, oud 26 jaar, als *beklaagde*:

Op een middag, omstreeks 19 april 1972, heb ik uit de longroom van het marine-vliegkamp Valkenburg enkele folders meegenomen. 's Avonds bemerkte ik dat hierbij een brief zat, gericht aan de mij bekende heer P. Bierdrager en afkomstig van de Amsterdam-Rotterdam Bank N.V. Ik begreep hieruit dat P. Bierdrager een bankrekening had bij de Amro Bank NV. Ik besloot toen om met een niet ingevuld legitimatiebewijs der Nederlandse Spoorwegen, hetwelk ik in mijn bezit had, geld op te nemen van de bankrekening van mijnheer Bierdrager. Ik heb bedoeld legitimatie-

bewijs gepakt en op de daarvoor bestemde plaats de naam P. Bierdrager gezet en er een pasfoto van mij op gedaan. Vervolgens ben ik op 21 april 1972 naar een bankgebouw van de Amsterdam-Rotterdam Bank NV te Lisse gegaan. In het bankgebouw werd ik te woord gestaan door een employé, een jongedame, en ik zei tegen haar: „Kan ik geld opnemen van „deze bankrekening” en gelijktijdig liet ik het door mij ingevulde legitimatiebewijs NS aan haar zien, waarop de naam stond van P. Bierdrager en een strookje met diens bankrekeningnummer. Ik wekte daardoor de indruk de heer Bierdrager te zijn, hetgeen ook mijn bedoeling was. Vervolgens vulde de juffrouw een zogenaamde debiteringsgiro in. De juffrouw zei dat ik f 390,— kon opnemen, waarmee ik instemde. Ik heb toen de debiteringsgiro moeten ondertekenen en toen ik mijn handtekening moest zetten op de mij voorgelegde debiteringsgiro, heb ik niet mijn handtekening gezet, doch ik heb valselijk getekend met de naam Bierdrager, althans heb ik dat stuk voorzien van een daarop gelijkende, in elk geval een willekeurige handtekening, tengevolge waarvan de employé van de Amsterdam-Rotterdam Bank NV te Lisse, werd bewogen tot afgifte aan mij van een geldsbedrag, groot f 390,—. Ik heb het geld van deze juffrouw aangenomen en het bankgebouw verlaten. Ik had van P. Bierdrager geen toestemming of machtiging gehad een geldsbedrag ad f 390,— van zijn bankrekening op te nemen;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal no. P 76/72 van de Koninklijke Marechaussee, brigade Valkenburg te Katwijk gesloten op 17 mei 1972, opgemaakt door G. Aandewiel, verbalisant, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt:

1. Als op 3 mei 1972 aan verbalisant afgelegde verklaring van *Pieter Bierdrager*:

Van 1969 heb ik een bankrekening bij de Amsterdam-Rotterdam bank te Katwijk. Hiervan ontvang ik mijn post in de longroom van het marinevliegkamp Valkenburg. Op die rekening heb ik een bedrag staan van f 392,90. Op 28 april 1972 ontving ik een afschrift van een debiteringsgiro, waarop een bedrag van f 390,— was opgenomen. Daar ik van mijn bankrekening geen geld had opgenomen en de op de debiteringsgiro voorkomende handtekening niet mijn handtekening was, ben ik naar de Amsterdam-Rotterdam bank gegaan. Ik hoorde dat het bedrag van f 390,— bij de Amsterdam-Rotterdam bank te Lisse was opgenomen door een marine militair die zich voor mij had uitgegeven en zich had gelegitimeerd met een op mijn naam gesteld legitimatiebewijs. Ik heb aan niemand recht of toestemming gegeven geld van mijn bankrekening bij de Amsterdam-Rotterdam bank op te nemen;

2. Als op 3 mei 1972 aan verbalisant afgelegde verklaring en gedane aangifte van

Catharina Cornelia van der Ploeg:

Ik ben werkzaam op het kantoor van de Amsterdam-Rotterdam bank NV te Lisse, over welk kantoor ik de verantwoording heb. Op 21 april 1972, zag ik een marine militair voornoemd gebouw binnenkomen. Ik hoorde dat hij de heer P. Bierdrager was en dat hij geld wilde opnemen van zijn bankrekening bij de Amsterdam-Rotterdam bank. Ik heb deze marineman om een legitimatiebewijs gevraagd. Hij toonde mij een legitimatiebewijs met een goedgelijkende foto van hem. Ik zag, dat het legitimatiebewijs op de naam van de heer P. Bierdrager stond. Vervolgens heb ik het rekeningnummer en een geldsbedrag ad f 390,— ingevuld op een zogenaamde debiteringsgiro. Vervolgens plaatste de marineman op de door mij aan hem voorgelegde debiteringsgiro een handtekening en heb ik aan hem een bedrag van f 390,— afgegeven. De betreffende marineman heeft het geld in ontvangst genomen en het bankgebouw verlaten. Doordat de betreffende persoon zich voor de heer P. Bierdrager heeft uitgegeven en hij mij een legitimatiebewijs heeft getoond met een goedgelijkende foto van hem en dit legitimatiebewijs op naam van de heer P. Bierdrager stond, werd ik bewogen tot de afgifte van een geldsbedrag ad f 390,— ;

Overwegende, dat de krijgsraad door de inhoud van voorschreven bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, met beklagdes schuld daaraan, hetgeen beklagde is ten laste gelegd, met dien verstande dat als bewezen wordt aangenomen:

„dat hij op 21 april 1972 te Lisse met het oogmerk om zich of een „ander wederrechtelijk te bevoordelen, door het aannemen van een valse „hoedanigheid, een employé van de Amsterdam-Rotterdam Bank N.V. „heeft bewogen tot afgifte aan hem, beklagde, van een geldsbedrag „ad f 390,— door alstoen aldaar opzettelijk bedriegelijk met voormeld „oogmerk aan genoemde employé zich voor te doen als de heer P. Bierdrager — die, naar hij, beklagde, wist of vermoedde, bij vorenbedoelde „bank een bankrekening had — en in die gefingeerde hoedanigheid verzocht van zijn, Bierdrager's, rekening geld te mogen opnemen, zich „daarbij valselijk als P. Bierdrager legitimerende door middel van een „door hemzelf vervaardigd of vervalst legitimatiebewijs ten name van „genoemde Bierdrager en voorzien van zijn, beklagdes, pasfoto, hebben „de hij voorts een hem voorgelegde zogenaamde debiteringsgiro valselijk „getekend met de naam Bierdrager, althans voorzien van een daarop „gelijkende, in elk geval een willekeurige, handtekening, ten gevolge „waarvan genoemde employé werd bewogen tot afgifte aan hem, beklagde, van genoemd geldsbedrag”;

Overwegende, dat het bewezenverklaarde dient te worden gekwalificeerd als:

„*Oplichting*”

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 326 Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde deswege strafbaar is;

Overwegende, dat de krijgsraad, gelet op de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, in aanmerking genomen dat beklaagde blijkens het hem betreffende uittreksel uit het algemeen documentatieregister van de afdeling van de justitiële documentatiedienst te Middelburg ddo. 5 juni 1972, reeds eerder terzake van misdrijf werd veroordeeld en mede gelet op de op 11 juli 1972 door Dr. Mr. F. M. Havermans, zenuwarts te 's-Gravenhage en op 7 november 1972 door Dr. H. Havinga, zenuwarts te Voorburg over beklaagde opgemaakte rapporten betreffende de geestvermogens van beklaagde, van oordeel is, dat hieronder genoemde straffen moeten worden opgelegd;

Overwegende, dat de krijgsraad termen aanwezig acht te bevelen de gevangenisstraf van vier weken voorwaardelijk niet ten uitvoer te leggen, terwijl het militaire belang zich daartegen niet verzet;

Gezien: . . . enz.;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart het de beklaagde ten laste gelegde in dier voege als hoger werd overwogen wettig en overtuigend bewezen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Kwalificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hoger werd aangegeven;

Veroordeelt beklaagde deswege tot:

een gevangenisstraf voor de tijd van vier weken, met bevel, dat deze straf niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij later anders mocht worden gelast op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een proeftijd van drie jaren heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit, of gedurende die proeftijd zich op andere wijze heeft misdragen, dan wel niet heeft nageleefd de hem hierbij te stellen bijzondere voorwaarden, hierin bestaande:

1. dat hij zich gedurende die proeftijd zal stellen onder toezicht van en zal gedragen — mede ten aanzien van de keuze van de woonplaats en de werkkring en van eventuele verandering van deze of één dezer — naar de aanwijzingen hem te geven vanwege of namens de rijksreclasseringsambtenaar bij de Reclasseringsraad te 's-Gravenhage, de heer G. J. Koops;

2. dat hij gedurende de proeftijd, indien, voor zovaak en voor zolang dat door voornoemde rijksreclasseringsambtenaar noodzakelijk zal worden geacht zich zal stellen en ook zal blijven onder toezicht en/of behandeling van een in overleg met genoemde ambtenaar te kiezen psychiater; en een geldboete van vierhonderd gulden, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door een hechtenis van veertig dagen;

Draagt aan de rijksreclasseringsambtenaar bij de Reclasseringsraad te 's-Gravenhage, de heer G. J. Koops, op om de veroordeelde terzake van de naleving der bijzondere voorwaarden hulp en steun te verlenen; bepaalt dat beëindiging van het reclasseringscontact niet plaats vindt dan na daartoe verkregen goedkeuring van de betrokken reclasseringsraad.

Permanente krijgsraad Nederland voor de Zeemacht te 's-Gravenhage

Vonnis van 24 januari 1973

Fgd. President: Mr. A. Berkhout; *Leden:* J. A. J. M. van der Meulen, kapitein-luitenant ter zee vlieger, Mr. A. Volbeda, luitenant ter zee der eerste klasse;

Raadsman: Mr. M. Stadig.

Na verbreking van een hangslot uit een bergplaats aan boord 2 handgranaten en een fles whisky weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening.

(W.Sr. art. 310, 311)

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT TE
'S-GRAVENHAGE

in de zaak van de Fiscaal bij die krijgsraad, eiser, tegen M.S.K., geboren 17 april 1951, matroos der tweede klasse, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Gezien de dagvaarding d.d. 13 november 1972, aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 2 juli 1972 te Hamburg aan boord van Hr. Ms. „Hermelijn uit het achtermunitieruim met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen:

„a. twee handgranaten, toebehorende aan het Rijk der Nederlanden „althans aan een ander of aan anderen dan aan hem, beklaagde,

„b. een fles whisky, toebehorende aan de tap van de korporaals, althans aan een ander of aan anderen dan aan hem, beklaagde, hebbende „hij zich de toegang tot de plaats des misdrijs verschaft door met een „marlspijker het hangslot waarmede genoemd munitieruim was afgesloten te verbreken”;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, ten aanzien van het beklaagde ten laste gelegde;

Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd, heeft verklaard: M.S.K., oud 21 jaar, als *beklaagde*:

Op 2 juli 1972 was ik geplaatst aan boord van Hr. Ms. Hermelijn, welk schip toen lag afgemeerd in de haven van Hamburg. Omstreeks 21.00 uur van die dag, kwam ik van de wal terug aan boord van genoemd schip. Ik ben toen naar het achtermunitieruim gegaan, omdat ik wist dat aldaar drank was opgeslagen. Met een marlspijker heb ik het hangslot van het achtermunitieruim verbroken. Ik heb vervolgens een fles whisky weggenomen en ik heb uit deze fles wat gedronken. Ik zag vervolgens in het munitieruim kisten met munitie liggen en ik kwam toen op het idee handgranaten weg te pakken en daarmee iemand aan de wal te gaan bedreigen. Ik heb toen uit een kist 2 handgranaten weggenomen en vervolgens

ben ik de wal opgegaan. De door mij aldus weggenomen fles whisky en twee handgranaten, behoorden mij niet in eigendom toe en ik had van niemand recht of toestemming gekregen voornoemde goederen weg te nemen en mij toe te eigenen;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal no. 13.B.1972 van de Koninklijke Marine Recherche, gesloten op 13 september 1972 en opgemaakt door W. Brink, verbalisant, sergeant van speciale diensten rechercheur, tevens onbezoldigd ambtenaar van het Korps Rijkspolitie, zakelijk onder meer inhoudt:

1. als op 8 augustus 1972 aan verbalisant afgelegde verklaring en gedane aangifte van *Johan Marinus Huisman*:

Ik ben sedert april 1972 aan boord van Hr. Ms. Hermelijn geplaatst en ik bekleed de functie van artillerieofficier. Op 3 juli 1972 bleek dat uit het achtermunitieruim van genoemd schip twee handgranaten waren verdwenen. Deze granaten zijn eigendom van het Rijk. Ik heb niemand toestemming gegeven de beide granaten, door middel van verbreking van het slot van het ruim weg te nemen en zich toe te eigenen;

2. als op 8 augustus 1972 aan verbalisant afgelegde verklaring en gedane aangifte van *Jan Marinus van Veen*:

Ik ben sedert november 1970 aan boord van Hr. Ms. Hermelijn geplaatst en bekleed de functie van chef-korporaalstap. Op 2 juli 1972 lag Hr. Ms. Hermelijn te Hamburg afgemeerd. Op 3 juli 1972 bleek mij dat uit het achtermunitieruim van genoemd schip één fles whisky was verdwenen. Deze fles whisky behoorde toe aan de tap van de korporaals. Ik heb niemand toestemming gegeven om deze fles whisky weg te nemen en zich toe te eigenen;

Overwegende, dat de krijgsraad door de inhoud van voorschreven bewijsmiddelen, wettig en overtuigend bewezen acht, met beklagdes schuld daaraan, hetgeen beklagde is ten laste gelegd, met dien verstande dat als bewezen wordt aangenomen:

„dat hij op 2 juli 1972 te Hamburg aan boord van Hr. Ms. Hermelijn „uit het achtermunitieruim met het oogmerk van wederrechtelijke toe-eigening heeft weggenomen:

„a. twee handgranaten, toebehorende aan het Rijk der Nederlanden,

„b. een fles whisky, toebehorende aan de tap van de korporaals,

„hebbende hij zich de toegang tot de plaats des misdriafs verschaft door „met een marlspijker het hangslot waarmede genoemd munitieruim was „afgesloten, te verbreken”;

Overwegende, dat het bewezen verklaarde dient te worden gekwalificeerd als:

„*Diefstal, waarbij de schuldige zich de toegang tot de plaats des misdriafs „verschaft door middel van verbreking*”

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310 juncto artikel 311, vijfde lid, Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat de raadsman namens beklaagde heeft aangevoerd dat beklaagde niet strafbaar is en deswege behoort te worden vrijgesproken, aangezien de door beklaagde genuttigde hoeveelheid alcohol een zodanige graad van dronkenschap heeft teweeggebracht, dat hij onbewust is geweest van zijn handelingen, zodat het bewezene hem niet zou kunnen worden toegerekend.

Overwegende, dat de krijgsraad dit betoog verwerpt, daar het stelsel van de Nederlandse Strafwetgeving aan degene, die zich vrijwillig in een vermijdbare toestand van dronkenschap heeft gebracht, ongeacht diens toerekenbaarheid, voor de in die toestand gepleegde feiten, geen straffeloosheid toekent.

Overwegende, dat beklaagde deswege strafbaar is;

Overwegende, dat de krijgsraad, gelet op de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het is begaan, in aanmerking genomen dat beklaagde blijkens het hem betreffende uittreksel uit het algemeen documentatieregister van de afdeling van de justitiële documentatiedienst te Haarlem, ddo. 19 september 1972, reeds eerder terzake van misdrijf werd veroordeeld, van oordeel is, dat hieronder genoemde straf moet worden opgelegd;

Overwegende, dat de krijgsraad termen aanwezig acht te bevelen een gedeelte van de gevangenisstraf van vier weken, groot twee weken, voorwaardelijk niet ten uitvoer te leggen, terwijl het militaire belang zich daartegen niet verzet;

[Volgt: veroordeling tot 4 weken gevangenisstraf, waarvan 2 weken voorwaardelijk, proeftijd 2 jaar — *Red.*].

Permanente krijgsraad Nederland voor de Zeemacht te 's-Gravenhage

Vonnis van 7 februari 1973

Fgd. President: Mr. A. Berkhout; *Leden:* J. A. J. M. van der Meulen, kapitein-luitenant ter zee vlieger, Mr. A. Volbeda, luitenant ter zee der 1e klasse.

Raadsman: Mr. H. W. T. van den Berg.

Als korporaal, belast met de dienst van facteur te Curaçao, verschillende bedragen, die hem ter hand waren gesteld om per postwissel te verzenden, zich wederrechtelijk toeëigend en verschillende postwissels, bestemd voor schepelingen, geïncasseerd en de bedragen daarvan zich wederrechtelijk toeëigend: verduistering door een ambtenaar die daarbij gebruik maakt van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken, meermalen gepleegd.

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT TE
'S-GRAVENHAGE

in de zaak van de Fiscaal bij die krijgsraad, eiser, tegen S.M.T., geboren 10 augustus 1944, korporaal-seiner-telexist, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Gezien de dagvaarding d.d. 4 december 1972, aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij in de periode van omstreeks januari 1972 tot eind juni 1972 te „Curaçao, dienende als korporaal-seiner-telexist bij de zeemacht en als „zodanig belast met de functie van facteur bij de marinebasis Parera:

„a. telkens door hem van navolgende personen ter overmaking naar „Nederland ontvangen geldsbedragen, die hij aldus telkens anders dan „door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend, „te weten:

„1e. een bedrag van *f* 350,— Antilliaans courant, toebehorende aan „J. H. M. Koenen, althans aan een ander of aan anderen dan aan hem, „beklaagde en

„2e. een bedrag van *f* 420,02 Nederlands courant, toebehorende aan „J. J. L. van Delft, althans aan een ander of aan anderen dan aan hem, „beklaagde, hebbende hij hierbij telkens gebruik gemaakt van de gele- „genheid hem door zijn ambt als voornoemd geboden;

„b. telkens door hem voor navolgende personen bestemde en door hem „ten postkantore ontvangen gelden, die hij aldus telkens anders dan door „misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend, te „weten:

„1e. een bedrag van *f* 1090,— Antilliaans courant, toebehorende aan „J. A. A. M. van Lieshout, althans aan een ander of aan anderen dan „aan hem, beklaagde, en

„2e. een bedrag van *f* 274,— Antilliaans courant, gelijk aan *f* 498,68 „Nederlands courant, toebehorende aan P. Bal, althans aan een ander „of aan anderen dan aan hem, beklaagde, hebbende hij hierbij telkens „gebruik gemaakt van de gelegenheid hem door zijn ambt als voornoemd „geboden”;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de krijgsraad de in de tenlastelegging voorkomende naam „J. H. M. Koenen” als een kennelijke schrijffout beschouwt en hierin leest „Th. H. M. Koenen”, wordende de beklaagde hierdoor in diens verdediging niet geschaad;

Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd, heeft verklaard: S.M.T., oud 26 jaar, *als beklaagde*:

Vanaf eind mei 1969, toen ik diende als korporaal-seiner-telexist bij de Zeemacht, was ik belast met de functie van facteur bij de marinebasis Parera te Curaçao. Omstreeks eind januari 1972 ontving ik aldaar uit handen van Th. H. M. Koenen een bedrag van *f* 350,— Antilliaans

courant. Koenen verzocht mij dit bedrag via een internationale postwissel over te maken naar zijn bankrekening in Nederland. Ik heb deze f 350, – Antilliaans courant van Koenen aangenomen. Hierna heb ik voornoemd bedrag niet verstuurd, maar in mijn bezit gehouden en ten eigen bate aangewend. Omstreeks eind maart 1972 ontving ik uit handen van J. J. L. van Delft, een bedrag van f 420,02 Nederlands courant. Van Delft verzocht mij om dit bedrag per internationale postwissel naar Nederland te versturen. Het bedrag van f 420,02 Nederlands courant heb ik echter niet verstuurd naar Nederland, doch in mijn bezit gehouden en ten eigen bate aangewend. Bovengenoemde bedragen, die ik ontvangen had van Koenen en van Van Delft, en welke bedragen ik onder mij had anders dan door misdrijf verkregen, heb ik ten eigen bate aangewend zonder dat ik daarvoor recht of toestemming had gekregen van Koenen en van Van Delft en ik kon deze bedragen ten eigen bate aanwenden, omdat dit mij de gelegenheid bood in mijn functie als facteur op de marinebasis Parera te Curaçao. Omstreeks april 1972, ontving ik uit Nederland drie internationale postwissels, welke waren geadresseerd aan J. A. A. M. van Lieshout. Het totaal bedrag hiervan was f 1090, – Antilliaans courant. Deze postwissels heb ik verzilverd op verschillende postkantoren te Curaçao. Het geld van deze drie postwissels, tesamen f 1090, – AC heb ik in mijn bezit gehouden en ten eigen bate aangewend. In april 1972 ontving ik uit Nederland een internationale postwissel, welke was geadresseerd aan P. Bal. Deze postwissel betrof een bedrag van f 274, – AC, gelijk aan f 498,68 Nederlands courant. Ik heb deze postwissel op het postkantoor verzilverd en het bedrag van f 274 AC heb ik in mijn bezit gehouden en ten eigen bate aangewend. De door mij ten postkantore ontvangen bovengenoemde gelden toebehorende aan Van Lieshout en aan P. Bal, welke bedragen ik onder mij had anders dan door misdrijf verkregen, daarbij gebruik makende van de gelegenheid mij door mijn ambt als facteur geboden, heb ik ten eigen bate aangewend zonder dat ik van Van Lieshout en van Bal recht of toestemming had gekregen bovengenoemde bedragen mij toe te eigenen;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal no. 326/72 van de Koninklijke Marine Patrouille, afdeling Nederlandse Antillen, gesloten op 10 juli 1972, opgemaakt door C. W. Bos, eerste verbalisant en J. M. Loor, tweede verbalisant, beiden korporaal der mariniers, buitengewoon agent van politie voor de Nederlandse Antillen, zakelijk onder meer inhoudt:

1. Als op 14 mei 1972 aan verbalisanten afgelegde verklaring van *Th. H. M. Koenen*:

Ik dien bij het vliegtuigsquadron 1 op Curaçao.

Omstreeks eind januari 1972 heb ik een bedrag van f 350, – AC aan de facteur van de marinebasis „Parera”, de korporaal-seiner-telexist T., gegeven met het verzoek dit bedrag per internationale postwissel over te

maken op mijn bankrekening in Nederland. Ik heb echter geen afrekening van de bank ontvangen, dat voornoemd bedrag, op mijn rekening is bijgeschreven. Het bedrag van f 350,— AC was mijn eigendom en ik heb niemand recht of toestemming gegeven dit geld zich toe te eigenen;

2. Als op 14 mei 1972 aan eerste verbalisant afgelegde verklaring van *J. A. A. M. van Lieshout*:

Ik dien bij de marinebasis Parera te Curaçao. Op 9 mei 1972 vernam ik van mijn ouders in Nederland dat zij een bedrag van f 1090,— AC per internationale postwissels aan mij hadden overgemaakt. Op 16 mei 1972 had ik deze postwissels nog niet ontvangen. Ik heb niemand gemachtigd of toestemming gegeven om deze postwissels te verzilveren. Het bedrag van f 1090,— AC was aan mij verstuurd en behoorde aan mij toe;

3. Als op 14 mei 1972 aan verbalisanten afgelegde verklaring van *P. Bal*:

Ik dien bij de marinebasis Parera te Curaçao. In februari 1972 vernam ik dat mijn ouders in Nederland een bedrag van f 498,68 Nederlands courant naar mij hadden overgemaakt. In april 1972 ben ik verschillende malen naar de facteur van de marinebasis „Parera”, de korporaal-seiner-telexist T., gegaan en hem gevraagd of er al een postwissel voor mij was aangekomen. De korporaal T. antwoordde mij steeds dat deze nog niet was gearriveerd. Het bedrag van f 498,68 Ned. Courant was aan mij verstuurd en ik heb niemand gemachtigd of toestemming gegeven om bovengenoemde postwissel te verzilveren;

Overwegende, dat een op ambtsbelofte opgemaakt proces-verbaal no. 19/C/1972, van de Koninklijke Marine Recherche, gesloten op 1 september 1972, opgemaakt door W. Cappon, verbalisant, sergeant van speciale diensten rechercheur, onbezoldigd ambtenaar van het Korps Rijkspolitie, zakelijk onder meer inhoudt:

als op 29 augustus 1972 aan verbalisant afgelegde verklaring van *J. J. L. van Delft*:

Ik diende van oktober 1970 tot en met april 1972 bij het vliegtuig-squadron 1 op Curaçao. Op 12 april 1972 heb ik een internationale postwissel overgemaakt op mijn eigen giro-rekening in Nederland. Het bedrag dat ik overmaakte was f 420,02 Nederlands courant. Ik bood dit ter verzending aan aan de facteur van de marinebasis „Parera” te Curaçao. Dat was toen korporaal-seiner T. Na twee maanden was er nog geen geld op mijn girorekening bijgeschreven. Dit geld behoort mij in eigendom toe en ik heb niemand recht of toestemming gegeven dit geld ten eigen bate aan te wenden;

Overwegende, dat de krijgsraad door de inhoud van voorschreven bewijsmiddelen wordende elk dezer slechts gebezigd ten bewijze van het feit waarop het bijzonderlijk betrekking heeft wettig en overtuigend bezeugen acht, met beklagdes schuld daaraan, hetgeen beklagde is ten laste gelegd, met dien verstande dat als bewezen wordt aangenomen:

„dat hij in de periode van omstreeks januari 1972 tot juni 1972 te „Curaçao, dienende als korporaal-seiner-telexist bij de zeemacht en als „zodanig belast met de functie van facteur bij de marinebasis Parera

„a. telkens door hem van navolgende personen ter overmaking naar „Nederlands ontvangen geldsbedragen, die hij aldus telkens anders dan „door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend, „te weten:

„1e. een bedrag van *f* 350,— Antilliaans courant, toebehorende aan „Th. H. M. Koenen en

„2e. een bedrag van *f* 420,02 Nederlands courant, toebehorende aan „J. J. L. van Delft, hebbende hij hierbij telkens gebruik gemaakt van de „gelegenheid hem door zijn ambt als voornoemd geboden;

„b. telkens door hem voor navolgende personen bestemde en door „hem ten postkantore ontvangen gelden, die hij aldus telkens anders dan „door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend, „te weten:

„1e. een bedrag van *f* 1090,— Antilliaans courant, toebehorende „aan J. A. A. M. van Lieshout en

„2e. een bedrag van *f* 274,— Antilliaans courant, gelijk aan *f* 498,68 „Nederlands courant, toebehorende aan P. Bal, hebbende hij hierbij „telkens gebruik gemaakt van de gelegenheid hem door zijn ambt als „voornoemd geboden”;

Overwegende, dat het bewezenverklaarde dient te worden gekwalificeerd als:

„*Verduistering, begaan door een ambtenaar die bij het begaan van dit strafbare feit gebruik maakt van de gelegenheid hem door zijn ambt geschonken, meermalen gepleegd*”

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 321 jo. 44 jo. 57 Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde deswege strafbaar is;

Overwegende, dat de krijgsraad, gelet op de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, in aanmerking genomen dat niet gebleken is dat beklagde eerder terzake van misdrijf of overtreding werd veroordeeld, van oordeel is, dat hieronder genoemde straf moet worden opgelegd;

Overwegende, dat de krijgsraad termen aanwezig acht te bevelen een gedeelte van de gevangenisstraf van zes weken groot twee weken voorwaardelijk niet ten uitvoer te leggen, terwijl het militaire belang zich daartegen niet verzet;

[Volgt: veroordeling tot 6 weken militaire detentie, waarvan 2 weken voorwaardelijk, proeftijd 2 jaar — *Red.*].

Permanente krijgsraad Nederland voor de Zeemacht te 's-Gravenhage

Vonnis van 7 februari 1973

Fgd. President: Mr. A. Berkhout; *Leden:* J. A. J. M. van der Meulen, kapitein-luitenant ter zee vlieger, Mr. A. Volbeda, luitenant ter zee der 1e klasse;

Raadsman: Mr. A. L. C. M. Oomen.

Onder invloed van alcohol een auto bestuurd en daarmee tegen een paal gereden die in een grasperk links van de weg stond.

Geldboete opgelegd omdat beklaagde, blijkens het feit dat hij korte tijd nadien een dronken automobilist uit het water heeft gered, blijk gegeven heeft in het algemeen zijn verantwoordelijkheid tegenover maatschappij en medeburgers te beseffen.

(W.V.W. art. 26)

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT TE
'S-GRAVENHAGE

in de zaak van de Fiscaal bij die krijgsraad, eiser, tegen P.M.R., geboren 8 juli 1949, hofmeester der 1e klasse, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Gezien de dagvaarding d.d. 19 december 1972, aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 15 oktober 1972 te ongeveer 03.00 uur te „Den Helder als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, personen- „auto, daarin gezeten, daarmee heeft gereden over de zuidelijke rijbaan „van de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Middenweg, ter- „wijl hij verkeerde onder zodanige invloed van het gebruik van alcohol- „houdende drank, dat hij niet in staat moest worden geacht dat voertuig „naar behoren te besturen;

„of, zo het vorenstaande niet tot zijn veroordeling mocht leiden: „dat hij op of omstreeks 15 oktober 1972 te ongeveer 03.00 uur te „Den Helder, als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, personen- „auto, daarmee rijdende in de richting van de Beatrixstraat over de „zuidelijke rijbaan van de voor het openbaar verkeer openstaande weg, „de Middenweg, bij het naderen van de op laatstgenoemde weg, ge- „plaatste borden en bebakeningslichten, plotseling sterk naar links is „gaan sturen en toen onvoorzichtelijk is op- of aangereden tegen, althans „niet heeft voorkomen dat het door hem bestuurde voertuig is gebotst „tegen een voor hem, beklaagde, links in een langs die weg gelegen „grasperk staande paal van een verkeersbord, door welke gedraging van „hem, beklaagde, de veiligheid op die weg alstoen aldaar in gevaar werd

„gebracht, althans — naar redelijkerwijze was aan te nemen — in gevaar „kon worden gebracht”;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, ten aanzien van het beklagde primair ten laste gelegde;

Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd, heeft verklaard: *P.M.R.*, oud 23 jaar, als *beklaagde*:

Op 15 oktober 1972, te ongeveer 03.00 uur, reed ik als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, gekentekend 30-92-BS, daarin gezeten, daarmede over de zuidelijke rijbaan van de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Middenweg te Den Helder. Van 14 oktober 1972 te ongeveer 23.30 uur tot 15 oktober 1972 te ongeveer 02.45 uur, heb ik acht glazen bier gedronken. Aldaar en toen rijdende, botste ik tegen een in een voor mij links gelegen plantsoen staande paal van een verkeersbord aan;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal no. 4756 van de gemeentepolitie Den Helder, gesloten op 15 oktober 1972 en opgemaakt door J. Moorman, eerste verbalisant en M. D. Valkier, tweede verbalisant, respectievelijk hoofdagent en agent van gemeentepolitie, zakelijk onder meer inhoudt:

als *relaas van verbalisanten*:

Op 15 oktober 1972, te ongeveer 03.15 uur, zagen wij, verbalisanten, dat in het plantsoen gelegen naast de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de zuidelijke rijbaan van de Middenweg te Den Helder, een vierwielig motorvoertuig, voorzien van het kenteken 30-92-BS, stond. De bestuurder hiervan gaf ons desgevraagd op te zijn genaamd: *P.M.R.*, geboren te Semarang op 18 juli 1949 dienende bij de Koninklijke Marine. Vervolgens hebben wij voornoemde *R.* overgedragen aan de Koninklijke Marechaussee, brigade Den Helder.

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal no. P. 479/72 van de Koninklijke Marechaussee, brigade Den Helder, gesloten op 26 oktober 1972 en opgemaakt door J. P. van Amstel, eerste verbalisant en A. Kossen, tweede verbalisant, respectievelijk wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee en marechaussee der 1e klasse-opsporingsambtenaar, zakelijk onder meer inhoudt:

als *relaas van verbalisanten*:

Op 15 oktober 1972, te ongeveer 03.35 uur, hebben wij, verbalisanten, van de gemeentepolitie te Den Helder overgenomen: *P.M.R.*, geboren op 18 juli 1949 te Semarang. Wij, verbalisanten, stelden door ruiken vast, dat de adem van *P.M.R.* sterk reikte naar het inwendig gebruik van alcoholhoudende drank. Zijn ogen waren iets bloeddorlopen en hij was enigszins onvast ter been. *P.M.R.* verkeerde naar onze mening onder zodanige invloed van het inwendig gebruik van alcoholhoudende drank, dat hij niet in staat moest worden geacht een motorrijtuig naar behoren te kunnen besturen. *R.* had geen bezwaar tegen het doen ondergaan van

een bloedproef ter bepaling van het alcoholgehalte in zijn bloed. Vervolgens heeft de dokter van de wacht bij de Centrale Ziekenboeg der Koninklijke Marine te Den Helder een bloed- en urinemonster genomen. Dit bloed- en urinemonster is verzonden naar het Gerechtelijk Laboratorium van het Ministerie van Justitie te Rijswijk;

Overwegende, dat een ambtsedig rapport no. 6387/72/X, opgemaakt op 19 oktober 1972 door Dr. Hortense Jansen, apotheker bij bovengenoemd laboratorium zakelijk onder meer inhoudt:

Op 16 oktober 1972 ontving ik aan bovengenoemd laboratorium per post van de Koninklijke Marechaussee te Den Helder een verzegeld pakje, inhoudende een blok, voorzien van het nummer 893, waarin zich een buisje bloed en een buisje urine van P.M.R., alsmede een ingevuld formulier bevonden. Volgens de gegevens die op dit formulier waren vermeld, was het bloed afgenomen door J. Buur, arts te Den Helder en was daarbij verontreiniging met reducerende stoffen (o.a. alcohol) volgens de verklaring van de bloedafnemer vermeden.

De bepaling van het alcoholgehalte geschiedde volgens de methode van Widmark. De reductiewaarde komt overeen met 1,30 ‰ aethylalcohol in het bloed. Op grond van uitgebreide proefnemingen en bewerking van zeer grote aantallen praktijkgegevens door verschillende onderzoekers is gebleken, dat reeds bij bloedalcoholgehalten van circa 0,50‰ tot 0,80‰ duidelijke beïnvloeding van voor het verkeer belangrijke functies van het organisme gaat optreden. Deze beïnvloeding neemt toe bij stijgend alcoholgehalte van het bloed;

Overwegende, dat de krijgsraad, door de inhoud van voorschreven bewijsmiddelen, wettig en overtuigend bewezen acht, met beklagdes schuld daaraan, hetgeen beklagde primair is ten laste gelegd, met dien verstande dat het feit werd gepleegd op 15 oktober 1972;

Overwegende, dat het bewezen verklaarde dient te worden gekwalificeerd als:

„*Handelen in strijd met artikel 26, eerste lid, wegenverkeerswet*”
 strafbaar gesteld bij artikel 35, eerste lid Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat beklagde deswege strafbaar is;

Overwegende, dat de krijgsraad, gelet op de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het is begaan, in aanmerking genomen dat niet gebleken is dat beklagde eerder terzake van misdrijf of overtreding werd veroordeeld, van oordeel is, dat hieronder genoemde straf en bijkomende straf moeten worden opgelegd;

dat de krijgsraad daarbij nog in het bijzonder rekening heeft gehouden met de ter terechtzitting gebleken bijzondere omstandigheid, dat beklagde korte tijd na het plegen van dit feit, een dronken automobilist uit het water heeft gered en aldus blijkt heeft gegeven in het algemeen zijn verantwoordelijkheid tegenover de maatschappij en zijn medeburgers wel te beseffen;

[Volgt: veroordeling tot *f* 500 boete, subs. 25 dagen hechtenis en 9 maanden ontzegging van de rijbevoegdheid, met aftrek van de tijd gedurende welke het rijbewijs ingevorderd is geweest — *Red.*].

Permanente krijgsraad in de Nederlandse Antillen

Vonnis van 9 december 1972

President: Mr. J. C. A. Engel; *Leden:* E. Graaff, kolonel der mariniers en J. H. van Es, kapitein-luitenant ter zee;

Raadsman: luitenant ter zee SD 2 OC B. Hofman.

Als militair in Aruba als bestuurder van een auto opgetreden terwijl hij onder invloed verkeerde van alcoholhoudende drank.

(W.M.Sr. art. 162)

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD IN DE NEDERLANDSE ANTILLEN
in de zaak van de Fiscaal bij die krijgsraad, eiser, tegen A.H.K., oud 19 jaren, marinier der eerste klasse, beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Gezien de dagvaarding, d.d. 21 november 1972 door de Fiscaal uitgebracht, waarin aan beklagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als marinier der eerste klasse bij de zeemacht, op of „omstreeks 1 juli 1972 te ongeveer 15.00 uur te Aruba als bestuurder van „een vierwielig motorrijtuig, personenauto, daarin gezeten, daarmede „heeft gereden over de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de „weg leidende naar het vliegveld, gelegen ten zuiden van de hoofdverkeersweg Oranjestad/St. Nicolaas, terwijl hij verkeerde onder zodanige „invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank, dat hij niet in „staat moest worden geacht dat voertuig naar behoren te besturen”;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat ten aanzien van het de beklagde ten laste gelegde, ten processe zakelijk gerelateerd heeft verklaard:

A.H.K., oud 19 jaar, *als beklagde:*

dat hij, dienende als marinier der eerste klasse bij de marinierskazerne Savaneta, als bestuurder van een auto te omstreeks 15.00 uur op 1 juli 1972 daarmede reed over de weg, leidende naar het vliegveld, gelegen ten zuiden van de hoofdverkeersweg Oranjestad/St. Nicolaas te Aruba; dat hij tevoren vanaf circa 11.30 uur een receptie had bijgewoond, alwaar hij tot zijn vertrek ongeveer acht rum-cola's heeft gedronken; dat hij, komende over de hoofdverkeersweg vanaf St. Nicolaas, toen hij de weg, leidende naar het vliegveld links in wilde buigen, moest stoppen voor een tegenligger; dat hij hierbij iets te ver was doorgereden en bij het afslaan

de draai niet helemaal haalde; dat hij door het zand in de berm van de weg reed en toen hij weer op de weg kwam, iets te ver moet zijn doorgereden, aangezien hij een aan de andere zijde van de weg staande taxi raakte; dat hij vervolgens tegen een aan de rechterzijde van de weg staande paal aan reed, alwaar zijn auto tot stilstand kwam;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat een ten processe overgelegd ambtsedig proces-verbaal no. 1993a/1972, opgemaakt en gesloten te Aruba op 5 juli 1972 door E. D. Kiridongo, agent der eerste klasse, behorende tot het korps politie in de Nederlandse Antillen, tevens aangewezen tot testen van personen ter vaststelling van hun eventuele graad van dronkenschap, onder meer zakelijk inhoudt als verklaring van verbalisant:

dat hij bij A.H.K. heeft geconstateerd, dat:

zijn adem een sterke alcoholvlucht gaf; zijn gelaatskleur rood (blozend) was; zijn kleding verward was; zijn voorkomen slaperig was; zijn ogen waterig waren; zijn evenwicht zwaaiend was; het gedurende 10 seconden op rechter- en linkerbeen staan hinkend was; het lopen en draaien zwaaiend was; het geldstuk oprapen langzaam ging; de opgemeten reactie- en handelingstijd van een drietal proeven 0,60, 0,60 en 0,70 seconde, terwijl de reactie- en handelingstijd van een drietal proeven, die op 2 juli 1972 door agent der eerste klasse R. A. Martina werden afgenomen, 0,50, 0,50 en 0,50 seconde bleek te zijn; dat hij, verbalisant op grond hiervan concludeert, dat A.H.K. ontegenzeggelijk onder invloed was van alcohol en niet in staat was een motorrijtuig te besturen;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd, zomede zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezen verklaarde moet worden gekwalificeerd als:

„als aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon als bestuurder „van een motorrijtuig daarmee over enig voor het openbaar verkeer „openstaande weg rijden onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank, dat hij niet in staat moet worden geacht het voertuig „naar behoren te besturen”

voorzien en strafbaar gesteld krachtens artikel 162 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, . . . enz.;

[Volgt: veroordeling tot *f* 100 (Ned. crt.) boete, subs. 4 dagen hechtenis en 6 maanden ontzegging rijbevoegdheid — *Red.*].

NASCHRIFT

Het in bovenstaand vonnis berechte feitelijke gebeuren vertoont sterke overeenkomst met dat, hetwelk berecht werd in het voorafgaande vonnis

(van de Permanente Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage; 7 februari 1973). M.i. terecht wijken de qualificaties onderling af: het in Nederland gepleegde rijden onder drankinvloed werd gequalificeerd volgens artikel 26 W.V.W.; het in Aruba gepleegde overeenkomstige feit volgens artikel 162 W.M.Sr. Want weliswaar is volgens artikel 4 W.M.Sr. de Nederlandse strafwet toepasselijk op de militair in het buitenland, maar in dit verband is de Nederlandse „strafwet” beperkt tot die delictsomschrijvingen die uit haar aard mondiale werking kunnen hebben. Artikel 4 geldt niet voor de delictsomschrijvingen met locale werking, zoals die verkeersdelicten, in de omschrijving waarvan het element „weg” (= „Nederlandse” weg) voorkomt. Dat is o.a. het geval met artikel 26 W.V.W., hetwelk mitsdien door de militair niet op grond van artikel 4 W.M.Sr. buiten Nederland kan worden meegenomen.

Men zie Memorie van Toelichting op de wijziging van het materiële militaire strafrecht onder d. (Steffen, blz. 479) en de sententie H.M.G. van 27 oktober 1971 (M.R.T. LXV, blz. 166 e.v.) met mijn naschrift.

W.H.V.

Permanente krijgsraad in de Nederlandse Antillen

Vonnis van 23 januari 1973

President: Mr. J. C. A. Engel; *Leden:* E. Graaff, kolonel der mariniers en J. H. van Es, kapitein-luitenant ter zee;
Raadsman: A. W. M. Kop Jansen.

Primair tenlastegelegd poging tot verkrachting: subsidiair feitelijke aanranding van de eerbaarheid door een vrouw, aan wie beklaagde een lift had gegeven, op de achterbank van de auto gedeeltelijk te ontkleden, haar de keel dicht te knijpen om haar het gillen te beletten en te trachten met haar vleselijke gemeenschap te hebben, zijnde dit laatste niet voltooid ten gevolge van de omstandigheid dat hij geen erectie kreeg.

Het subsidiaire bewezen verklaard.

(W.Sr. art. 246)

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD IN DE NEDERLANDSE ANTILLEN
in de zaak van de Fiscaal bij die krijgsraad, eiser, tegen A.K., oud 25 jaren, korporaal der mariniers, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Gezien de dagvaarding, d.d. 15 januari 1972 door de Fiscaal uitgebracht, waarin aan beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 5 augustus 1972 te ongeveer 04.00 uur te

„Aruba ter uitvoering van zijn voornemen om door geweld een vrouw, genaamd T.S., met welke vrouw hij niet was gehuwd, te dwingen met hem vleselijke gemeenschap te hebben, opzettelijk gewelddadig deze vrouw op de achterbank van zijn auto heeft getrokken, haar b.h. heeft losgemaakt, haar broek en haar directoir heeft uitgetrokken en opzettelijk gewelddadig met dat voornemen, na deze vrouw met beide handen bij haar keel te hebben vastgegrepen en stevig met zijn handen op haar keel te hebben gedrukt, niettegenstaande haar gillen en haar naar vermogen gevoerde verzet, heeft getracht zijn geslachtsdeel in haar geslachtsdeel te duwen, zijnde de verdere uitvoering van zijn voorgenomen misdrijf niet voltooid alleen tengevolge van de van zijn wil onafhankelijke omstandigheid, dat hij geen erectie kreeg”;

„of, zo het vorenstaande niet tot zijn veroordeling mocht leiden:

„dat hij op of omstreeks 5 augustus 1972 te ongeveer 04.00 uur te Aruba opzettelijk ontuchtig en met oneerbare bedoelingen bij T.S., na haar op de achterbank van zijn auto te hebben getrokken, de b.h. heeft losgemaakt, haar broek en haar directoir heeft uitgetrokken, vervolgens haar met beide handen bij de keel heeft vastgegrepen en stevig met zijn handen op haar keel heeft gedrukt en tenslotte, niettegenstaande haar gillen en haar naar vermogen gevoerde verzet, heeft getracht zijn geslachtsdeel in haar geslachtsdeel te duwen en zijn vingers in haar geslachtsdeel heeft gedaan”;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen heeft geput, dat de beklaagde het hem primair ten laste gelegde feit heeft begaan, weshalve hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat ten aanzien van het beklaagde subsidiair ten laste gelegde, ten processe zakelijk gerelateerd heeft verklaard:

A.K., oud 25 jaar, als beklaagde:

dat hij op 5 augustus 1972 tegen 04.00 uur een drietal meisjes, dat voor de marinierskazerne Savaneta te Aruba stond te liften, meenam in zijn auto; dat onder hen zich T.S. bevond, die hij wel eens had gezien, maar verder niet kende; dat hij de twee andere meisjes naar hun huis in Oranjestad bracht; dat hij tegen het meisje S. zei, dat ze voorin kon komen zitten en dat hij haar heus niets zou doen; dat hij in de richting Dakota reed en op een gegeven ogenblik zijn arm op de rugleuning van haar stoel legde, waarop zij hem eraan herinnerde, dat hij beloofd had haar niets te doen; dat hij niet afsloeg in de richting van haar woning, maar rechtdoor reed om haar te plagen, omdat ze zo kinderachtig deed; dat zij onderweg onder meer zei, dat ze zelfmoord zou plegen, als hij haar wat zou doen; dat hij zei: „Nou wat let je, de nacht is donker en de zee is diep”; dat hij iets voorbij Eagle Beach is gestopt, waarop zij uit wilde stappen, hetgeen hij haar belette; dat hij de deur op slot deed en haar een kus gaf, waarbij zij haar pruik en een oorbel verloor; dat hij een eind verder is gereden, waar-

op zij zei, dat zij haar oorbel kwijt was; dat hij opnieuw is gestopt en de oorbel heeft opgezocht; dat zij toen zei, dat hij haar thuis moest brengen; dat zij wel met hem wilde, maar nu niet, omdat het al zo laat was en haar moeder anders boos zou worden, dat hij op de achterbank ging zitten en haar vroeg ook te komen, maar zij weigerde en zei bang te zijn; dat hij haar bij haar pols heeft gepakt en haar naar achteren heeft getrokken, waarbij zij echter helemaal geen tegenstand bood en min of meer gewillig naar achteren kwam; dat hij haar wat heeft gekust en haar borsten heeft betast; dat hij daarop haar b.h. heeft losgemaakt en vervolgens haar broek en onderbroek heeft uitgetrokken; dat hij haar geslachtsdeel betastte en er zijn vingers in stak; dat toen hij zijn gulp losmaakte zij begon te huilen en zei, dat ze niet wou en naar huis wilde; dat hij toen kwaad werd, omdat zij eerst meewerkte en nu niet meer wilde; dat hij haar bij haar keel heeft gepakt als reactie op haar tegenstribbelen; dat hij daarop geprobeerd heeft zijn geslachtsdeel in haar geslachtsdeel te duwen, maar dat niet lukte, omdat hij geen erectie kreeg; dat hij daarna buiten de auto, op de grond dat nog op verschillende wijzen heeft geprobeerd, maar dat niet lukte om dezelfde reden;

Overwegende, dat proces-verbaal no. 2738 van 25 augustus 1972 op ambtsead opgemaakt en gesloten door R. W. A. van den Berg, hoofdagent, P. Krozendijk, agent der eerste klasse en D. J. W. Heskes, agent der eerste klasse, behorende tot het Korps Politie Nederlandse Antillen te Aruba, onder meer inhoudt als verklaring van:

T.S., oud 17 jaar:

dat zij op 4 augustus 1972 met twee vriendinnen naar een feest is geweest in het militair tehuis te Savaneta; dat omstreeks 03.30 uur van de volgende dag haar vriend aan de chauffeur van een auto, waarvan zij later hoorde, dat het korporaal A. was, vroeg of hij haar en haar vriendinnen thuis kon brengen; dat die chauffeur, nadat haar vriendinnen waren thuis gebracht, vroeg, of zij voorin kwam zitten; dat zij tegen hem op diverse punten zei, dat hij moest afslaan, maar hij door bleef rijden; dat zij heeft geschreeuwd dat hij haar naar huis moest laten gaan; dat hij zijn arm om haar middel heeft geslagen en zei, dat zij niet bang hoefde te zijn, waarop zij zijn hand terugduwde; dat zij in de buurt van Eagle Beach tegen hem heeft gezegd, dat zij hem aan zou klagen, als hij van plan was iets met haar te doen; dat hij zei, dat zij zoiets beter niet kon doen en dat er in de buurt een hoop water was; dat zij daaruit begreep, dat hij haar misschien in het water zou gooien, als zij niet aan zijn wensen voldeed; dat hij stopte en vroeg hem te kussen; dat zij de deur van de auto probeerde open te maken om weg te lopen, waarop hij haar keel vasthield en haar hand van de deurnop weg sloeg; dat hij zijn arm om haar heen sloeg en haar borsten begon te betasten; dat zij probeerde los te komen en zich begon te verzetten; dat hij daarop wegreed en in een zijweg weer stopte; dat hij probeerde haar te omhelzen en haar borsten

te betasten; dat zij zich verzette, waarbij haar pruik en een oorbel in de auto vielen; dat hij achterin de auto ging zitten en haar naar achteren trok, waarna hij haar op haar rug op de achterbank legde; dat zij zei, dat hij, als hij van plan was haar te verkrachten, hij haar beter kon vermoorden, omdat zij nog nimmer deze dingen had gedaan; dat hij met twee handen haar bij haar keel greep en zij het benauwd kreeg, daar hij hard drukte; dat zij doodsbang was, dat hij haar zou vermoorden, als zij zich langer zou verzetten; dat hij haar blouse en haar b.h. los trok en begon haar borsten te betasten; dat hij daarna haar broek losmaakte en deze met haar onderbroek naar beneden trok; dat hij zijn broek losmaakte en probeerde zijn geslachtsdeel in haar geslachtsdeel te duwen, hetgeen niet lukte, omdat zijn geslachtsdeel niet stijf was; dat als A. haar niet door het op haar gepleegde geweld en de verkapte bedreiging had gedwongen zulks te doen, zij nimmer had toegelaten, dat hij vleselijke gemeenschap met haar probeerde te plegen;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde onder subsidiair is ten laste gelegd, zomede zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezen verklaarde moet worden gekwalificeerd als:

„feitelijke aanranding van de eerbaarheid”

voorzien en strafbaar gesteld krachtens artikel 246 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken welke de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te noemen straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit, de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot 3 weken gevangenisstraf, waarvan 2 weken voorwaardelijk, proeftijd 2 jaar — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 26 oktober 1972

President: Mr. R. W. Reindersma; *Leden:* majoor A. B. Verbaan en kapitein Th. J. Clarenbeek;

Raadsman: Mr. H. G. Brinkert.

Na ziek thuis te zijn geweest niet onmiddellijk naar zijn onderdeel teruggekeerd nadat hij tot reizen in staat werd geacht doch circa 1½ maand opzettelijk ongeoorloofd afwezig gebleven.

Het verweer dat de ongeoorloofde afwezigheid niet op 29 mei 1972 is aangevangen omdat beklagde, niettegenstaande de hem behandelende huisarts hem op die datum tot reizen in staat had verklaard, zich daartoe toen nog niet in staat voelde, werd verworpen omdat beklagde zich toen noch bij zijn commandant wederom ziek heeft gemeld, noch zich opnieuw onder geneeskundige behandeling heeft gesteld waartoe hij verplicht was.

Het verweer dat de ongeoorloofde afwezigheid in 2 delen uiteen valt en wordt onderbroken door een hem reeds tevoren verleend verlof gedurende 16 dagen, wordt verworpen omdat volgens vaste jurisprudentie bij opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid een reeds verleend verlof geacht wordt te zijn ingetrokken.

(W.M.Sr. art. 98)

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen
H.T.N., geboren 5 juli 1952, dpl. sld., beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was „bij de Kon. Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of „omstreeks 29 mei 1972, na een hem verleend verlof of bewegingsvrijheid „en/of na ziek thuis te zijn geweest, niet naar zijn onderdeel te Nieuw- „Milligen, althans in Nederland, is teruggekeerd, en daarvan sindsdien „opzettelijk dan wel met zijn schuld daaraan ongeoorloofd afwezig is „geweest, en gebleven, totdat hij op of omstreeks 24 juli 1972 bij zijn „onderdeel is teruggekeerd”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commis-
saris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Ik geef toe dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke land-
macht in werkelijke dienst op 29 mei 1972 na ziek thuis te zijn geweest
niet naar mijn onderdeel in Nieuw-Milligen ben teruggekeerd. Ik ben
hiervan sindsdien willens en wetens zonder recht of vergunning afwezig
geweest en gebleven totdat ik op 23 juli 1972 bij mijn eenheid ben
teruggekeerd;

Overwegende, dat uit eerdergenoemde Justitiële Verklaring tevens blijkt,
dat de beklagde van 29 mei 1972 tot 23 juli 1972 onafgebroken zonder
recht of vergunning, derhalve ongeoorloofd afwezig is geweest van zijn
onderdeel, 14 Technische Dienst Herstelcompagnie, gelegd te Nieuw-
Milligen en dat hij zich persoonlijk heeft teruggemeld;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van boven-
staande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen
aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:
„dat hij, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was

„bij de Koninklijke landmacht op 29 mei 1972 na ziek thuis te zijn ge-
weest, niet naar zijn onderdeel te Nieuw-Milligen, is teruggekeerd en
„daarvan sindsdien opzettelijk ongeoorloofd afwezig is geweest en
„gebleven, totdat hij omstreeks 24 juli 1972 bij zijn onderdeel is terug-
„gekeerd”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:
„*desertie, in tijd van vrede gepleegd*”,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 98, eerste lid aanhef en onder 1°
juncto tweede lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen be-
klaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan hiervoor als bewezen is
aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of
omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden
opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming
acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder
het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van 2 maan-
den — *Red.*].

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 31 januari 1973

Wvd. President: Mr. Berkhout; *Leden:* schout-bij-nacht Bakker, gene-
raal-majoor Coopmans, generaal-majoor Bruinier, kolonel mr. van
Lierop (plv.) en mr. Van der Ven (plv.);
Raadsman: mr. G. L. Maaldrink.

(*Zie het vonnis hiervóór*)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie,
dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen, behalve ten
aanzien der opgelegde straf, en te dien aanzien opnieuw rechtdoende, de
beklaagde zal veroordelen tot een militaire detentie voor de tijd van zes
weken;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof
tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid,
behoudens:

a. ten aanzien van de aan het bewezene gegeven kwalificatie, welke
dient te luiden zoals hierna zal worden vermeld;

b. dat ten aanzien van de bewezenverklaring de genoemde justitiële verklaring als bewijsmiddel slechts is gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen;

Overwegende, dat beklagdes raadsman als verweer heeft aangevoerd :

A. dat beklagde op 29 mei 1972, zijnde het tijdstip waarop hij naar het oordeel van beklagdes huisarts, na als ziek-thuis van zijn onderdeel afwezig te zijn gebleven, weer tot reizen in staat werd geacht en hij derhalve naar zijn onderdeel had behoren terug te keren, volgens beklagdes opgaven nog niet geheel hersteld en derhalve nog niet tot reizen in staat was, in verband waarmee beklagde die dag niet naar zijn onderdeel is teruggekeerd ;

dat voorts beklagde vervolgens eerst op 10 juni 1972 zover hersteld zou zijn, dat hij tot reizen en terugkeer naar zijn onderdeel in staat was, zodat de periode van beklagdes ongeoorloofde afwezigheid pas met ingang van deze datum zou zijn aangevangen ;

B. dat aan beklagde op diens dd. 4 mei 1972 ingediend verzoek verlof was verleend van 1 juli 1972 t/m 16 juli 1972, welke beslissing hem reeds was bekend gemaakt vóór diens vertrek met Pinksterverlof waarvan hij op 24 mei 1972 als ziek-thuis niet bij zijn onderdeel is teruggekeerd, zodat beklagdes ongeoorloofde afwezigheid met ingang van 1 juli 1972 zou zijn beëindigd en op 17 juli 1972 een nieuwe periode van ongeoorloofde afwezigheid zou zijn aangevangen, althans beklagdes ongeoorloofde afwezigheid van 1 juli t/m 16 juli 1972 zou zijn onderbroken en deze dagen niet zouden mogen meetellen voor de duur van beklagdes ongeoorloofde afwezigheid c.q. desertie ;

Overwegende, ten aanzien van het onder *A.* genoemde verweer, dat — daargelaten de juistheid van beklagdes bij monde van diens raadsman gedane opgaven — beklagde op 29 mei 1972, de dag waarop hij naar het oordeel van de hem behandelende huisarts weer tot reizen en terugkeer naar zijn onderdeel in staat werd geacht, nóch zich bij zijn commandant wederom ziek heeft gemeld, nóch zich opnieuw onder geneeskundige behandeling heeft gesteld — waartoe hij als militair verplicht was — zodat beklagde moet worden geacht met ingang van die datum ongeoorloofd afwezig te zijn geweest van zijn onderdeel, nu hij geen maatregelen heeft genomen op grond waarvan zou kunnen worden vastgesteld dat zijn afwezigheid gewettigd was ;

Overwegende, ten aanzien van het onder *B.* genoemde verweer, dat een eenmaal aangevangen ongeoorloofde afwezigheid voortduurt totdat betrokkene is aangehouden, danwel zich bij zijn onderdeel heeft teruggemeld, althans is teruggekeerd op de plaats waar hij zich voor zijn dienstverplichtingen moet bevinden, overeenkomstig vaste jurisprudentie ongeacht verlof of bewegingsvrijheid waarop betrokkene recht zou hebben gehad wanneer hij bij zijn onderdeel aanwezig, danwel wettig daarvan afwezig zou zijn geweest, waarbij reeds verleend verlof wordt geacht te

zijn ingetrokken, in overeenstemming waarmede ook in de Regeling Inkomsten Militairen Land- en Luchtmacht 1969, vastgesteld bij KB dd. 27 september 1968 (*Stb.* 523) in hoofdstuk III artikel 16 is bepaald dat in geval van ongeoorloofde afwezigheid de militair geen aanspraak heeft op bezoldiging van en met de dag na die waarop een dergelijke toestand intreedt, tot en met de dag voor die waarop die toestand ophoudt, hetgeen wordt geacht ook het geval te zijn op het tijdstip, waarop de militair door de bevoegde macht wordt aangehouden of zich ter beschikking van die macht stelt;

Overwegende, dat het Hof de door de eerste rechter opgelegde straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit, waarbij het Hof ernstig rekening houdt — evenals ook de eerste rechter kennelijk heeft gedaan — met het feit dat door omstandigheden geen controle-arts beschikbaar was, waardoor een door beklagdes commandant aangevraagde geneeskundige controle niet werd uitgevoerd en beklagde in de mening kon worden gebracht dat hij zonder problemen wel langer thuis kon blijven, zoals hij heeft verklaard;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en de beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van artikel 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie.

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zover de aan het bewezenverklaarde gegeven kwalificatie betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Kwalificeert het bewezenverklaarde als:

„desertie in tijd van vrede gepleegd”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 98 eerste lid aanhef en onder 2e juncto tweede lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Bevestigt het vonnis voor het overige, met overneming der gronden en verbetering als hoger vermeld.

NASCHRIFT

(1) De Raadsman heeft betoogd dat beklagde, die ziek thuis was geweest en op 29 mei 1972 tot reizen in staat was verklaard, vanaf dat tijdstip niet totaan zijn terugmelding op 24 juli 1972 voortdurend ongeoorloofd afwezig is geweest, maar tot 1 juli 1972 (de datum van een reeds toegestaan verlof) waarna op 16 juli 1972 (de datum van einde van dat verlof) een nieuwe ongeoorloofde afwezigheid intrad, welke geduurd heeft tot zijn terugkeer op 24 juli 1972. Het Hof heeft dit standpunt, onder verwijzing naar vaste jurisprudentie, verworpen.

Inderdaad is dat vaste jurisprudentie, waartoe ik o.m. verwijs naar krijgsraad te Velde Oost, vonnis van 23 augustus 1950 (MRT XLIV, 382),

Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage van 22 juli 1954 (MRT XLVIII, 99), bevestigd bij Sententie H.M.G. van 14 september 1954, Krijgsraad te Velde Zuid, vonnis van 26 november 1959 (MRT LIII, 692). De Krijgsraad te Velde KLu heeft getracht die jurisprudentie te doorbreken. Bij vonnis van 27 januari 1960 (MRT LIII, 682) werd ten aanzien van een vaandrig, die reeds om 17.00 uur de vliegbasis had verlaten, terwijl zijn bewegingsvrijheid eerst om 17.50 uur aanving, bewezen verklaard dat die opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid had geduurd van 17.00 tot 17.50 uur, en bij vonnis van 3 januari 1962 (MRT, LV, 533) werd de opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid van een sergeant hem slechts van 08.30 uur (op welk tijdstip hij voor de dienst beschikbaar had moeten zijn) tot 17.00 uur (op welk tijdstip hij met bewegingsvrijheid zou mogen vertrekken) aangerekend.

In mijn naschrift bij het vonnis van 27 januari 1960 heb ik erop gewezen dat de gedachtengang van de Krijgsraad willekeurig was. Als men die gedachtengang consequent zou doortrekken, dan zou men van een opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid van een maand alle vrije week-einden en alle in die periode vallende feestdagen — en misschien zelfs alle avond- en nachturen — moeten aftrekken. Daardoor zou die opzettelijke afwezigheid niet meer gedurende een maand opzettelijk ongeoorloofd zijn en het voorschrift van artikel 98 W.M.Sr. zou uitgehold worden.

De opvatting van de Krijgsraad te Velde KLu zou ingegeven zijn door de wens, een militair die bijvoorbeeld een half uur te vroeg met week-eind permissie vertrekt, niet te veroordelen wegens opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid gedurende twee dagen. Ik ben van oordeel dat een dergelijke wens niet mag leiden tot schipperen met tenlastelegging en/of bewezenverklaring, dus met de qualificatie, maar door het vervolgingsbeleid of door de bevoegdheid van de Krijgsraad tot verwijzing naar de Commanderende Officier of Krijgstuchtelijke afdoening dient te worden opgevangen.

Het Hoog Militair Gerechtshof is, zo kan men uit bovenstaande sententie opmaken, de Krijgsraad niet gevolgd.

(2) Het Hof heeft de door de Krijgsraad aan het bewezenverklaarde gegeven qualificatie vernietigd en vervangen door de bij de sententie gegeven qualificatie. Wanneer men de qualificaties vergelijkt, dan blijkt de verbetering te bestaan in de weglating van de komma, die de Krijgsraad achter het woord „desertie” had geplaatst.

Het is vaste jurisprudentie om de schakeringen „tijd van vrede” en „tijd van oorlog” in de qualificatie tot uitdrukking te brengen, ofschoon men zich kan afvragen of niet artikel 98 zijn qualificatie in de aanhef geeft, waarbij het tweede en derde lid alleen maar betekenis heeft voor de op de „desertie” bedreigde straf, veeleer dan dat het tweede en het derde lid twee afzonderlijke qualificaties inhouden en de aanhef van het artikel slechts retorische waarde heeft.

W.H.V.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Tweede Kamer 's-Hertogenbosch

Vonnis van 3 mei 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* luitenant-kolonels W. Sundermeijer en J. A. M. Limonard.

Mishandeling door een mede-soldaat in het gezicht te stompen, waardoor diens neusbeen is gebroken.

(W.Sr. art. 300)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

TWEDE KAMER 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen W.M.K., geboren 3 maart 1952, dpl. sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz.

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 20 oktober 1971 te Venlo opzettelijk mis„handelend de soldaat Martin Slager met kracht in het gezicht heeft „gestompt of geslagen, tengevolge waarvan diens neusbeen is gebroken”;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige justitiële verklaring, gedagtekend 24 november 1971 en ondertekend door de Commandant van de C. Instructiebatterij Artillerie Instructie Afdeling Artillerie Opleidings Centrum te Breda, blijkt dat de dienstplichtig soldaat W.M.K., behorende tot de Koninklijke Landmacht, op genoemde datum sedert 13 september 1971 in werkelijke militaire dienst is;

Overwegende, dat beklaagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 20 oktober 1971, omstreeks 09.30 uur bevond ik mij tijdens een sportles, op het terrein van de Frederik Hendrikkazerne te Venlo. Tijdens het springen over stokken, maakte ik mij boos op de soldaat Martin Slager en gaf ik hem, terwijl ik hem van achteren naderde, een trap tegen diens achterwerk. Slager keerde zich hierop naar mij om. Onverwachts heb ik hem vervolgens toen met mijn tot vuist gebalde rechterhand met kracht een harde stomp in zijn gezicht gegeven. Ik wilde hem met die stomp pijn doen. Slager viel door die klap op de grond en ik zag dat hij hevig bloedde uit zijn neus. Later vernam ik dat hij toen door die stomp zijn neusbeen had gebroken.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal nr. P. 426/71, opgemaakt en gesloten te Venlo, op 11 november 1971 door Leonardus Franciscus Hubertus Savelberg, wachtmeester der 1e klasse, der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de Brigade Venlo, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Martin Slager:

Op 20 oktober 1971 omstreeks 09.30 uur nam ik deel aan de sportles, op het terrein van de Frederik Hendrikkazerne te Venlo. Plotseling voelde ik dat ik een harde trap tegen mijn achterwerk kreeg. Automatisch draaide ik mij om en ik zag soldaat K. vlak bij mij staan. Bijna onmiddellijk daarna zag en voelde ik dat K. mij met een van zijn tot vuist gebalde handen met ontzettend veel kracht in het gelaat sloeg. Hij raakte mij ter hoogte van de neus. Later bleek dat mijn neusbeen gebroken was.

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „of omstreeks” en „of geslagen”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*mishandeling*”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 300 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot *f* 100 geldboete, subs. 10 dagen hechtenis — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Tweede Kamer 's-Hertogenbosch

Vonnis van 21 juni 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* kolonel G. N. Tack en luitenant-kolonel E. G. Soomer.

Desertie, door opzettelijk ongeoorloofd afwezig te zijn gedurende circa 6 weken.

(W.M.Sr. art. 98)

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

TWEDE KAMER 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen C.H.,

geboren 24 september 1950, res. sld. eerste klasse, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij te Breda, in ieder geval in Nederland, terwijl hij als reserve-soldaat der eerste klasse in werkelijke militaire dienst verbleef en was ingedeeld bij het Artillerie Opleidings Centrum, op of omstreeks 3 januari 1972, na afloop van een hem verleend verlof en/of bewegingsvrijheid, niet naar zijn genoemd militair onderdeel is teruggekeerd, doch sedertdien daarvan opzettelijk, althans hoogst nalatig, ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven, totdat hij op 14 februari 1972 zich bij de marechaussee der eerste klasse Fester Jacob Tuinder heeft teruggemeld en vervolgens ter beschikking van zijn commandant is gesteld”;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige justitiële verklaring, gedagtekend 18 februari 1972 en ondertekend door de Commandant van de Staf Staf Verzorgingsbatterij Artillerieschool van het Artillerie Opleidings Centrum te Breda blijkt, dat de reserve-soldaat der eerste klasse C.H., behorende tot de Koninklijke Landmacht, op genoemde datum sedert 4 januari 1971 in dienst is als vrijwilliger, wiens dienstverband hem tot doorlopende werkelijke dienst verplicht;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 3 januari 1972 ben ik, terwijl ik als reserve-soldaat der eerste klasse in werkelijke militaire dienst verbleef en was ingedeeld bij het Artillerie Opleidings Centrum te Breda, na afloop van een mij verleend verlof, niet naar mijn genoemd militair onderdeel teruggekeerd. Ik ben daarvan sindsdien opzettelijk ongeoorloofd afwezig geweest en gebleven totdat ik mij op 14 februari 1972 heb teruggemeld bij de Marechaussee der eerste klasse Fester Jacob Tuinder. Deze heeft mij ter beschikking gesteld van mijn commandant;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal . . . (enz. — *Red.*);

Overwegende, dat voormelde justitiële verklaring onder meer zakelijk inhoudt:

De reserve-soldaat der eerste klasse C.H., is vanaf 3 januari 1972 tot 14 februari 1972 onafgebroken, zonder recht of toestemming, afwezig geweest van zijn onderdeel, het Artillerie Opleidings Centrum, gelegerd te Breda;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende genoemde justitiële verklaring slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „in ieder geval in Nederland”, „of omstreeks”, „en/of bewegingsvrijheid,” en „althans hoogst nalatig,”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:
„desertie, gepleegd in tijd van vrede”,
 voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 98 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen be-
 klaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is
 aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of
 omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden
 opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming
 acht met de ernst van het gepleegde feit, en de omstandigheden waaronder
 het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot 1 maand militaire detentie — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 11 augustus 1971

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* kolonels Mr. C. R. van der Kooi en
 C. J. Ponte;

Raadsman: Mr. A. W. Willems.

*Tenlastegelegd primair diefstal van geld en laarzen na verbreking van een
 deur; subsidiair beschadiging van een aan een ander toebehorende deur.*

Voorts: opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid van circa 6 weken.

Primair tenlastegelegde niet bewezen.

(W.M.Sr. art. 98; W.Sr. art. 311 (5) en 350).

DE ARRONDISEMENTS-KRIGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH
 in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen J.V.,
 geboren 13 augustus 1947, dpl. sld., beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde na voeging is ten laste gelegd:

„1. dat hij op of omstreeks 12 februari 1971, te Rotterdam, althans te
 „Asselt, gemeente Swalmen, althans in Nederland, met het oogmerk van
 „wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen een hoeveelheid Bel-
 „gische franken en een paar bontlaarsjes, geheel of ten dele toebehorende
 „aan Hemmo Pieter Poulus Barneveld, althans aan een of meer anderen
 „dan aan hem beklagde, hebbende hij (beklaagde) de weg te nemen
 „goederen onder zijn bereik gebracht door middel van verbreking van

„het slot van de deur, welke toegang gaf tot de ruimte waarin bedoelde „hoeveelheid Belgische franken en het paar bontlaarsjes zich bevonden, „althans, indien terzake van het vorenstaande geen veroordeling mocht „of zou kunnen volgen:

„dat hij op of omstreeks 12 februari 1971, te Rotterdam, althans te „Asselt, gemeente Swalmen, althans in Nederland, opzettelijk en weder- „rechtelijk met een schroevendraaier, in ieder geval met een hard voor- „werp, in het slot van een deur heeft gewrongen en gewrikt, behorende „dit slot geheel of gedeeltelijk toe aan Hemmo Pieter Poulus Barneveld „althans aan een of meer anderen dan aan hem, beklaagde, tengevolge, „waarvan dit slot werd beschadigd;

„2. dat hij te 's-Hertogenbosch, in ieder geval in Nederland, terwijl hij „als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst verbleef en was „ingedeeld bij het Opleidingscentrum Algemeen, op of omstreeks 26 „april 1971, na afloop van een hem verleend verlof en/of bewegingsvrij- „heid, niet naar zijn genoemd onderdeel is teruggekeerd, doch sedertdien „daarvan, opzettelijk ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven, totdat „hij op 7 juni 1971 zich bij de brigade Rotterdam van de Koninklijke „Marechaussee heeft teruggemeld en vervolgens ter beschikking van zijn „commandant is gesteld”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat de krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput dat beklaagde het hem ten laste gelegde sub 1 primair, heeft begaan zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken.

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

ten aanzien van sub 1 subsidiair:

Op 12 februari 1971 heb ik te Asselt, gemeente Swalmen, met behulp van een schroevendraaier in het slot van de deur van de achteropbouw van het binnenvaartschip „Sonja Maria” gewrongen en gewrikt, met het gevolg dat dat slot werd beschadigd, terwijl ik wist dat het slot toebehoorde aan H. P. P. Barneveld. Ik heb van niemand recht of toestemming gekregen dat slot te beschadigen.

ten aanzien van sub 2:

Op 23 april 1971 ben ik met bewegingsvrijheid van de Isabellakazerne te 's-Hertogenbosch vertrokken naar mijn woonplaats Hoek van Holland. Ik had toen al het plan opgevat om niet meer naar mijn onderdeel terug te keren. Hoewel ik wist, dat ik op 25 april 1971 per laatste treingelegenheid naar mijn onderdeel zou moeten terugkeren, heb ik dat niet gedaan. Ik ben dan ook van 26 april 1971 te 01.00 uur tot 7 juni 1971 te 01.00 uur van mijn onderdeel afwezig gebleven, wetende, dat ik daartoe van niemand recht of toestemming had. Ik heb mij op 7 juni 1971 bij de Brigade van de Koninklijke Marechaussee te Rotterdam teruggemeld.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesver-

baal nr 699/329, opgemaakt en gesloten te Swalmen op 29 maart 1971 door Adrianus Cornelis Jongeneelen en Robert Peter Vervoort, respectievelijk opperwachtmeester en wachtmeester der Rijkspolitie, behorende tot de groep en het rayon Swalmen, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Hemmo Pieter Poulus Barneveld:

Toen ik op 15 februari 1971 terugkeerde aan boord van mijn schip de „Sonja Maria”, liggende aan de kade van Asselt, gemeente Swalmen, bemerkte ik, dat de deur die toegang geeft tot de achterwoning van mijn schip, was opengebroken.

Ik heb niemand recht of toestemming gegeven deze deur open te breken of te beschadigen.

als relaas van verbalisanten:

Bij een door ons aan boord van het schip de „Sonja Maria” gehouden onderzoek is ons gebleken dat de deur die toegang geeft tot de achterbouw van dat schip was opengebroken, waardoor het slot van deze deur werd vernield.

Overwegende, dat voormelde justitiële verklaring onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van relatant;

De dienstplichtig soldaat J.V., is vanaf 26 april 1971 te 01.00 uur tot 7 juni 1971 te 01.00 uur, onafgebroken zonder recht of vergunning afwezig geweest van zijn onderdeel C Opleidingscompagnie Opleidings Centrum Algemeen gelegerd te 's-Hertogenbosch.

Hij heeft zich persoonlijk teruggemeld bij de Brigade der Koninklijke Marechaussee te Rotterdam.

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen – wordende genoemde justitiële verklaring slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen en wordende elk bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten waarop het betrekking heeft – wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde sub 1 subsidiair en sub 2 is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan te weten:

„1. dat hij op 12 februari 1971 te Asselt, gemeente Swalmen, opzettelijk „en wederrechtelijk met een schroevendraaier in het slot van een deur „heeft gewrongen en gewrikt, behorende dit slot geheel toe aan Hemmo „Pieter Poulus Barneveld, tengevolge waarvan dit slot werd beschadigd;

„2. dat hij te 's-Hertogenbosch terwijl hij als dienstplichtig soldaat in „werkelijke militaire dienst verbleef en was ingedeeld bij het Opleidings- „centrum Algemeen op 26 april 1971, na afloop van een hem verleende „bewegingsvrijheid niet naar zijn genoemd onderdeel is teruggekeerd, „doch sedertdien daarvan, opzettelijk ongeoorloofd afwezig is geweest „en gebleven, totdat hij op 7 juni 1971 zich bij de Brigade Rotterdam van „de Koninklijke Marechaussee heeft teruggemeld en vervolgens ter be- „schikking van zijn commandant is gesteld”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. „Opzettelijk en wederrechtelijk enig goed, dat geheel of ten dele aan een ander toebehoort, beschadigen”,

2. „Desertie, gepleegd in tijd van vrede”;

1. voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 350, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht,

2. voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 98 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat beklagde zich sedert 7 juni 1971 in voorlopig arrest bevindt;

(Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de duur van 9 weken, met aftrek van de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, voor de duur van 9 weken; opheffing van het arrest; bevel tot onmiddellijke invrijheidstelling van veroordeelde – Red.).

NASCHRIFT

Het is vaste gewoonte dat een vrijspraak niet nader wordt gemotiveerd in het vonnis; voor de lezer van het vonnis is dat vaak onbevredigend.

Aangenomen mag worden dat de Auditeur-Militair zijn primaire tenlastelegging niet uit zijn duim gezogen heeft; met name mag worden aangenomen dat toen de eigenaar van het schip terugkeerde, het geld en de laarzen verdwenen waren. De lezer van het vonnis weet echter niet of bewezen is dat beklagde de diefstal niet gepleegd heeft dan wel of niet bewezen is dat hij de diefstal wel gepleegd heeft.

W.H.V.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Tweede Kamer 's-Hertogenbosch

Vonnis van 26 januari 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* kolonel E. P. W. Elstak en majoor H. B. Craandijk;

Raadsman: Mr. F. I. M. de Haes.

Buiten echt vleselijke gemeenschap hebben met een vrouw tussen 12 en 16 jaar: voorwaardelijke gevangenisstraf voor de tijd van 1 maand en f 100 geldboete.

(W.Sr. art. 245)

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM
TWEDE KAMER 's-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen E.N.S., geboren 6 juni 1951, dpl. korporaal, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 8 augustus 1971 te Susteren, buiten echt vleselijke gemeenschap heeft gehad met Elisabeth X., geboren op 22 december 1956;

„althans, indien terzake van het vorenstaande geen veroordeling mocht of zou kunnen volgen:

„dat hij op of omstreeks 8 augustus 1971 te Susteren, opzettelijk ontuchtig de blote borsten en blote vrouwelijkheid heeft betast of aangeraakt van de minderjarige Elisabeth X., geboren op 22 december 1956”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 8 augustus 1971 heb ik te Susteren, daarmee gevolg gevend aan mijn sexuele begeerte, mijn ontblote mannelijkheid gebracht in de vrouwelijkheid van het mij bekende meisje Elisabeth X.;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal no. 628, opgemaakt en gesloten te Maastricht op 31 augustus 1971 door Mechtildes Delescen, wachtmeester der rijkspolitie 1e klas, assistente jeugdzaken, behorende tot het Distrikt Maastricht, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Elisabeth X.:

Op 8 augustus 1971 heeft een mij bekende jongen, genaamd E.N.S., mij te Susteren tegen mijn wil meegetrokken naar een grasveld. Aldaar heeft genoemde E.N.S. mij gedwongen te gaan liggen, waarna hij met zijn penis in mijn geslachtsdeel is gegaan;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal nr. P. 290/1971, opgemaakt en gesloten te Roermond op 18 oktober 1971 door Hendrikus Hubertus Bouwels, adjudant-onderofficier der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de birgade Roermond, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Arnoldus X.:

Ik ben de vader van Elisabeth, geboren op 22 december 1956. Indien

op 8 augustus 1971 te Susteren op initiatief van E.N.S. vleselijke gemeenschap heeft plaatsgevonden tussen hem en mijn bovenvermelde dochter dan verzoek ik bij deze een strafrechtelijke vervolging in te stellen tegen genoemde E.N.S.;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig en aan beklagde vertoond en voorgehouden uittreksel uit het register van geboorten van de Burgerlijke Stand der gemeente Susteren d.d. 11 augustus 1971 en ondertekend door een ambtenaar van de burgerlijke stand, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van relatant:

dat op 22 december 1956 uit A.X. en M.Y. een kind van het vrouwelijk geslacht werd geboren, welk kind is genaamd Elisabeth X.;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende genoemd uittreksel slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde primair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „of omstreeks”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*buiten echt vleselijke gemeenschap hebben met een vrouw die de leeftijd van twaalf, maar nog niet die van zestien jaren heeft bereikt*”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 245, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit, en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat — nu ten aanzien van het primair ten laste gelegde veroordeling zal volgen — een onderzoek naar het subsidiair ten laste gelegde achterwege kan blijven;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot 1 maand gevangenisstraf, voorwaardelijk, proeftijd 2 jaar, en f 100 geldboete, subs. 10 dagen hechtenis, onvoorwaardelijk — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Tweede Kamer te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 12 april 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* kolonel E. P. W. Elstak en majoor L. H. van der Veen;

Raadsman: Mr. E. F. M. A. van Zinnick Bergmann.

Diefstal althans verduistering van een elektrische boormachine en een bankschroef door een korporaal der 1e klasse, werkzaam als monteur in de werkplaats waar zich die zaken bevonden.

Diefstal bewezen verklaard.

(W.Sr. art. 310)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

TWEDE KAMER 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen L.D.C., geboren 31 mei 1947, korporaal der 1e klasse, beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op één of meer tijdstippen in of omstreeks het tijdvak aanvangende maart 1971 en eindigende 25 juli 1971 te Grave, in ieder geval „in Nederland, telkens met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen een elektrische boormachine en een bankschroef „toebehorende aan de Staat der Nederlanden,

„althans, indien terzake van het vorenstaande geen veroordeling mocht „of zou kunnen volgen:

„dat hij op één of meer tijdstippen in of omstreeks het tijdvak aanvangende maart 1971 en eindigende 25 juli 1971 te Grave, in ieder geval in „Nederland, telkens opzettelijk een elektrische boormachine en een „bankschroef welke goederen hij als monteur in een van de werkplaatsen „van 44 Technische Dienst herstelcompagnie en in ieder geval anders „dan door misdrijf onder zich had, zich wederrechtelijk heeft toege- „eigend”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Ik heb op verschillende tijdstippen in het tijdvak van maart 1971 tot 25 juli 1971 uit de werkplaats kleine wielvoertuigen in de Generaal de Bonskazerne te Grave welbewust een elektrische boormachine en een bankschroef weggenomen en mij toegeëigend, zonder dat ik daartoe toestemming had gekregen. Ik wist dat deze toebehoorden aan de Staat der Nederlanden;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-ver-

baal nr. P. 84/71, opgemaakt en gesloten te Grave op 8 november 1971 door Willem Emmanuel René Tummers, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee en Johannes Theodorus Leonard Broeren, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, beiden horende tot de brigade Grave, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Willem Hendrik Koen, majoor:

Ik ben de Commandant van de 44 Technische Dienst Herstelcompagnie. Als zodanig ben ik verantwoordelijk voor het materieel behorende tot die compagnie. In de week van 13 tot 17 september 1971, is in opdracht van mij een inspectie gehouden over het materieel, behorende tot het Wielvoertuigen-herstelpeloton. Bij deze inspectie werden onder meer de volgende vermissingen geconstateerd: één bankschroef en één elektrische boormachine. Bovengenoemde goederen, waarvan ik vermoed dat ze gestolen zijn, zijn Rijkseigendom. Ik heb aan niemand toestemming gegeven de genoemde goederen weg te nemen en zich toe te eigenen;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde primair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op meer tijdstippen in het tijdvak aanvangende maart 1971 en „eindigende 25 juli 1971 te Grave, telkens met het oogmerk van weder„rechtelijke toeëigening heeft weggenomen een elektrische boormachine „en een bankschroef toebehorende aan de Staat der Nederlanden”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*diefstal, meermalen gepleegd*”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de krijgsraad bij toepassing van vrijheidsstraf als hoofdstraf gevangenisstraf van niet meer dan drie maanden zou hebben opgelegd, doch oplegging van het maximum der geldboete, genoemd in artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht, niet voldoende acht;

Overwegende, dat — nu ten aanzien van het primair ten laste gelegde veroordeling zal volgen — een onderzoek naar het subsidiair ten laste gelegde achterwege kan blijven;

[Volgt: veroordeling tot *f* 200 geldboete, subs. 20 dagen hechtenis — *Red.*].

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

Centrale Raad van Beroep

8 februari 1973
(A.M.P. 1972/33A en 33B)

Voorzitter: Mr. A. Blom; Leden: Mr. B. S. Tigchelaar en Mr. A. G. van Galen.

(Algemene militaire pensioenwet, art. W 4)

Nadat eiseres bezwaar had gemaakt tegen de hoogte van het haar en haar twee minderjarige kinderen toegekende weduwen-en wezenpensioen, trok de directie van het Algemeen burgerlijk pensioenfonds deze pensioenen voor de toekomst in, daar hierop geen recht bleek te bestaan. De Raad van toezicht handhaafde deze intrekking.

Er was toepassing gegeven aan art. W 4 der Alg. militaire pensioenwet. Onder „herzien” in dit artikel valt ook het intrekken van een pensioen. Nu het hier een beslissing ten nadele van de belanghebbenden betreft, dient te worden nagegaan of aan die beslissing een feitelijke onjuistheid ten grondslag lag. Dit is niet het geval. Bij het nemen van de beslissing tot toekenning van de pensioenen waren alle van belang zijnde feiten bekend, maar deze toekenning berustte op een verkeerde wetstoepassing; deze kan echter niet als een feitelijke onjuistheid in de zin van art. W 4 worden aangemerkt.

De directie was dus niet tot intrekking van de toegekende pensioenen bevoegd.

UITSpraak

in de gedingen tussen:

E. C. van V., gehuwd geweest met M.R., wonende te V., eiseres, mede als wettelijk vertegenwoordiger van haar twee minderjarige kinderen, en de Raad van toezicht van het Algemeen burgerlijk pensioenfonds, gedaagde.

I. *Ontstaan en loop van het geding*

Bij een drietal beslissingen van de directie van het Algemeen burgerlijk pensioenfonds — hierna te noemen: de directie — d.d. 6 november 1969 is het aan eiseres en haar twee minderjarige kinderen ten laste van het Algemeen burgerlijk pensioenfonds toegekende weduwen- en wezenpensioen met ingang van 1 januari 1969 nader bepaald op respectievelijk f 3656,— (met een inbouw van f 3569,—) en voor elk der kinderen op f 804,— per jaar.

Tegen deze beslissingen heeft eiseres een bezwaarschrift ingediend bij gedaagde.

Na ontvangst van dit bezwaarschrift heeft de directie aan eiseres bij

schrijven van 17 maart 1971 het navolgende doen weten:

„Naar aanleiding van uw bovenaangehaald schrijven hebben wij ons voor nadere inlichtingen tot de Minister van Defensie gewend.

„Uit de door deze Minister verstrekte informaties is ons gebleken dat u en uw kinderen terzake van het overlijden van uw echtgenoot aan wie uit hoofde van het hem met ingang van 1 oktober 1963 wegens gebreken niet in verband staande met de militaire dienst verleend ontslag als gewoon dienstplichtig sergeant met groot verlof een pensioen t.l.v. het Ministerie van Defensie werd toegekend, geen recht op weduwen- c.q. wezenpensioen ten laste van ons fonds hebben verkregen, zodat u en uw kinderen ten onrechte pensioen is toegekend. Op grond van deze omstandigheid zien wij ons dan ook genoodzaakt met ingang van 1 april 1971 deze pensioenen te beëindigen.

„Het door u en uw kinderen over de periode vanaf 3 januari 1966 tot 1 april 1971 teveel genoten pensioen zal echter niet worden teruggevorderd.

„Gezien in het licht van het vorenstaande is aan uw bezwaren de grond komen te ontvallen.

„Wel kunt u binnen 30 dagen na de dag van verzending van deze beslissing daartegen een bezwaarschrift indienen.”.

Eiseres heeft eveneens tegen de in deze brief neergelegde beslissing een bezwaarschrift bij gedaagde ingediend.

Bij zijn beslissing van 5 juli 1971 heeft gedaagde het bezwaar van eiseres tegen de beslissingen van de directie van 6 november 1969 afgewezen. Deze beslissing berust op de navolgende overwegingen: dat het bezwaar van reclamante gericht is hiertegen, dat het aan haar en haar twee minderjarige kinderen ten laste van het Algemeen burgerlijk pensioenfonds toegekende weduwen- en wezenpensioen met ingang van 1 januari 1969 nader wordt bepaald op respectievelijk (f 3656,— en voor elk der kinderen) f 804,— 's-jaars; dat reclamante in hoofdzaak betoogt, dat voor de vaststelling van deze pensioenen niet de juiste diensttijd in aanmerking is genomen; dat aan reclamante en haar beide minderjarige kinderen Maaike G.E. en Wessel M., met ingang van 3 januari 1966 krachtens de Militaire Weduwenwet 1922 respectievelijk een weduwen- en wezenpensioen is toegekend;

dat de Raad van toezicht is gebleken, dat de directie evenbedoelde pensioenen bij beslissing d.d. 17 maart 1971, te rekenen van 1 april 1971, heeft beëindigd, zulks op grond van het feit, dat die pensioenen, naar haar oordeel, ten onrechte werden verleend;

dat de Raad van toezicht zich derhalve thans moet beperken tot de constatering, dat hiermede aan het bezwaar van reclamante tegen het bedrag van die pensioenen de grond is komen te ontvallen.

Voorts heeft gedaagde het bezwaar van eiseres tegen de beslissing van de directie van 17 maart 1971 eveneens afgewezen, zulks bij beslissing

van 9 november 1971. Deze laatste beslissing berust op de navolgende motivering:

dat de echtgenoot van reclamante, M.R., geboren 31 augustus 1932, aan wie uit hoofde van het hem met ingang van 1 oktober 1963 wegens gebreken, *niet* in verband staande met de militaire dienst, verleende ontslag als gewoon dienstplichtig sergeant met groot verlof, met ingang van laatstgenoemde datum krachtens artikel 2, eerste lid, onder 3°, van de Pensioenwet voor de landmacht 1922 een zogenaamd levenslang invaliditeitspensioen werd toegekend, op 2 januari 1966 is overleden;

dat blijktens het bepaalde bij artikel Q 1, tweede lid, juncto artikel P 1 van de Algemene militaire pensioenwet, onder de overigens daartoe gestelde voorwaarden, recht op militair weduwen- casu quo wezenpensioen alléén ontstaat voor de weduwe, respectievelijk wezen van een beroepsmilitair, een gepensioneerd beroepsmilitair of een gewezen beroepsmilitair;

dat de echtgenoot van reclamante gedurende de tijd van 28 december 1960 tot 1 oktober 1963 geen beroepsmilitair in de zin van artikel A 1, eerste lid, sub b, van de Algemene militaire pensioenwet was en dat in genoemde wet ook geen bepaling valt aan te wijzen, krachtens welke hij gedurende dat tijdvak zou kunnen worden gelijkgesteld met een beroepsmilitair;

dat hij evenmin was een gewezen beroepsmilitair, als bedoeld onder g van voornoemd artikel A 1, eerste lid, aangezien hij terzake van zijn met ingang van 28 december 1960 verleend ontslag geen uitzicht verkreeg op een militair pensioen;

dat de aanvraag van reclamante om toekenning van weduwenpensioen — en, ten behoeve van haar minderjarige kinderen, van wezenpensioen — derhalve had moeten worden afgewezen;

dat aan de beslissing van de directie van het Algemeen burgerlijk pensioenfonds d.d. 5 juli 1966, waarbij aan reclamante en haar minderjarige kinderen respectievelijk een militair weduwen- en wezenpensioen is toegekend, een feitelijke onjuistheid ten grondslag lag;

dat de directie voornoemd, ingevolge het bepaalde bij artikel W 4 van de Algemene militaire pensioenwet, bevoegd was deze door haar genomen beslissing te herzien;

dat de directie bij de bestreden beslissing inderdaad daartoe is overgegaan en wel in die zin, dat daarbij het aan reclamante en haar minderjarige kinderen toegekende weduwen- en respectievelijk wezenpensioen is ingetrokken;

dat de Raad van toezicht geen gronden kan vinden te verklaren, dat de directie te dezen geen juist gebruik heeft gemaakt van de haar verleende bevoegdheid;

dat het ingebrachte bezwaar dan ook ongegrond wordt geoordeeld.

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage heeft bij uitspraak van

17 mei 1972 — waarnaar hierbij wordt verwezen — de door eiseres tegen de beslissingen van gedaagde van 5 juli 1971 en van 9 november 1971 ingestelde beroepen ongegrond verklaard.

Van deze uitspraak is eiseres in hoger beroep gekomen, onder overlegging van enige bescheiden.

De gedingen zijn gevoegd behandeld ter terechtzitting van de Raad van 18 januari 1973. Eiseres is op deze terechtzitting niet verschenen, terwijl gedaagde zich heeft doen vertegenwoordigen door Mr. P. H. G. van H., werkzaam bij het Algemeen burgerlijk pensioenfonds.

II. *Motivering*

Op grond van de gedingstukken en het verhandelde te zijner terechtzitting is voor de Raad het navolgende komen vast te staan:

— Bij een ongedateerd, op 18 januari 1966 bij de toenmalige Pensioenraad ingekomen, schrijven heeft eiseres zich gewend tot die Pensioenraad met het verzoek haar en haar twee minderjarige kinderen een weduwen- en wezenpensioen toe te kennen ingevolge de Pensioenwet voor de landmacht 1922, zulks in verband met het overlijden op 2 januari 1966 van haar echtgenoot M.R., hierna te noemen: R.

— In deze brief heeft eiseres voorts bericht dat R., te rekenen van 1 oktober 1963, een levenslang diensttijdpensioen was toegekend naar een pensioengrondslag van f 6913,— en een voor pensioen geldige diensttijd van 7 jaren en 9 maanden.

— Op een door de Pensioenraad aan eiseres toegezonden aanvraagformulier, hetwelk zij op 9 februari 1966 heeft ondertekend, is door haar onder meer vermeld dat R. uit de betrekking van beroepsmilitair was gepensioneerd en na zijn pensionering bij een particuliere bankinstelling werkzaam was geweest.

— De toenmalige Pensioenraad heeft naar aanleiding van deze aanvraag inlichtingen ingewonnen bij het Ministerie van Defensie en hierbij onder meer de beschikking gekregen over de staat van dienst van R.

— Blijkens deze staat van dienst was R. op 8 april 1953 als gewoon dienstplichtige in dienst gekomen, had hij zich met ingang van 28 december 1953 verbonden bij de Koninklijke luchtmacht voor de tijd van zeven jaren als vrijwilliger bij de Koninklijke landmacht, en is hij, niet genegen zijnde als beroepsmilitair een verbintenis voor onbepaalde tijd aan te gaan, met ingang van 28 december 1960 als beroepsmilitair wegens dienst-eindiging, eervol ontslagen en met ingang van dezelfde datum als gewoon dienstplichtig sergeant met groot verlof gezonden.

— Tevens werd aan de Pensioenraad bekend dat bij Koninklijk besluit van 17 juli 1964 aan R. met ingang van 1 oktober 1963 inderdaad een pensioen was toegekend naar de pensioengrondslag en de diensttijd als vorenvermeld.

— De hiervoor genoemde aanvraag van eiseres heeft ertoe geleid

dat aan haar en haar kinderen bij beslissingen van 5 juli 1966 ingaande 3 januari 1966 een weduwen- en wezenpensioen is toegekend ingevolge de Militaire Weduwenwet 1922, ten laste van het Algemeen burgerlijk pensioenfonds.

— Nadat eiseres bezwaar had gemaakt tegen de in rubriek I vermelde directiebeslissingen van 6 november 1969, met name op grond dat de daarbij vastgestelde bedragen mogelijk te laag zouden zijn, heeft de directie zich om nadere inlichtingen gewend tot de Minister van Defensie.

— Namens deze bewindsman is aan de directie bij brief van 23 januari 1970 bericht als volgt:

„Naar aanleiding van uw bovenaangehaalde brief deel ik U mede, dat „wijlen de heer M.R., geboren (. . .) 1932, wegens eindiging van de door „hem aangegane verbintenis als beroepsmilitair met ingang van 28 december 1960 is ontslagen en in de positie werd gebracht van gewoon „dienstplichtig sergeant met groot verlof.

„Als zodanig werd hem met ingang van 1 oktober 1963 wegens ge„breken, niet in verband staande met de militaire dienst een ontslag „verleend. Uit hoofde van dit ontslag werd hem ingaande 1 oktober „1963 een pensioen verleend met toepassing van onder meer artikel „2, eerste lid, onder 3° der Pensioenwet voor de landmacht 1922. Dit „pensioen zou, indien door betrokkene een aanvraag daartoe zou zijn „gedaan, niet als een pensioen, toegekend krachtens de Algemene mili„taire pensioenwet, kunnen worden aangemerkt, zodat hem nimmer een „aanvulling naast zijn militair pensioen zou kunnen zijn verleend. Een „afschrift van het Koninklijk besluit, waarbij hem pensioen is verleend, „doe ik U hierbij toekomen, naar de inhoud waarvan ik U korthheids„halve moge verwijzen.”.

— Deze brief heeft de directie aanleiding gegeven tot het nemen van de in rubriek I genoemde beslissing van 17 maart 1971.

De Raad zal nu eerst onderzoeken of de beslissing, welke gedaagde naar aanleiding van het door eiseres tegen de laatstgenoemde beslissing ingediende bezwaarschrift op 9 november 1971 heeft genomen — zijnde de vèrstrekkelijkste van de bestreden beslissingen — met vrucht kan worden aangevochten op een van de gronden genoemd in artikel 58, eerste lid, van de Ambtenarenwet 1929.

Eiseres heeft allereerst betoogd dat de directie haar beslissing van 17 maart 1971 onbevoegdlijk heeft genomen. In dit verband heeft zij aangevoerd dat de directie dusdoende op de stoel van gedaagde is gaan zitten, aangezien de directie zich had dienen te beperken tot het doorzenden aan gedaagde van het bezwaarschrift van eiseres tegen de directiebeslissingen van 6 november 1969.

De Raad kan eiseres in deze zienswijze niet volgen. Uiteraard rustte op de directie, overeenkomstig het bepaalde in artikel W 2 van de Algemene militaire pensioenwet, de verplichting het bezwaarschrift van eiseres,

vergezeld van een schriftelijk advies, ter kennis van gedaagde te brengen — dit is in het onderhavige geval, zij het met vertraging, ook geschied — doch de Raad is geen wettelijk voorschrift bekend dat de directie de bevoegdheid zou ontzeggen om, hangende de in artikel W 2 voornoemd omschreven procedure, een nadere beslissing te nemen, ook niet indien de aanleiding daartoe gelegen is in een bezwaarschrift als in dit voorschrift bedoeld.

Bij de directiebeslissing van 17 maart 1971 is het aan eiseres en aan haar minderjarige kinderen toegekende pensioen met ingang van 1 april 1971 ingetrokken.

Aan eiseres kan worden toegegeven dat deze beslissing niet vlekkeloos is geredigeerd. Met name wordt hierin niet aangegeven, zoals artikel X 1 van de Algemene militaire pensioenwet voorschrijft, op welke artikelen van de wet deze beslissing steunt. Eerst uit de beslissing van gedaagde, welke naar aanleiding van het bezwaarschrift van eiseres tegen laatstgenoemde beslissing van de directie genomen is, is eiseres duidelijk kunnen worden dat de onderhavige beslissing tot intrekking van de pensioenen steunde op artikel W 4 van de Algemene militaire pensioenwet.

Ingevolge dit voorschrift is de directie bevoegd een door haar genomen beslissing te herzien, met dien verstande dat herziening in het nadeel van de bij die beslissing belanghebbende alleen kan plaats hebben, indien blijkt dat aan die beslissing een feitelijke onjuistheid ten grondslag lag.

De Raad vermag eiseres niet te volgen in haar zienswijze dat onder het begrip „herzien” in de zin van artikel W 4 niet valt het begrip „intrekken”. In de Algemene militaire pensioenwet is de intrekking van genomen beslissingen niet geregeld. Het standpunt van eiseres zou dan ook tot de voor de Raad onaanvaardbare consequentie leiden dat, indien blijkt dat een pensioen ten onrechte is toegekend aangezien aan de beslissing tot toekenning daarvan een feitelijke onjuistheid ten grondslag lag, het aan de directie niet vrij zou staan enige actie te ondernemen, terwijl dit wel het geval zou zijn indien uit hoofde van dezelfde oorzaak het pensioen tot een te hoog bedrag was toegekend. De Raad is dan ook van oordeel dat in beginsel een beslissing tot intrekking van een ten onrechte toegekend pensioen aangemerkt kan worden als een herzieningsbeslissing in de zin van meergenoemd artikel W 4 van de Algemene militaire pensioenwet.

Het is duidelijk dat de onderhavige herzieningsbeslissing in het nadeel van eiseres en haar minderjarige kinderen strekt. De Raad heeft dan ook te onderzoeken of aan de beslissingen van 5 juli 1966 een feitelijke onjuistheid ten grondslag lag.

In de bestreden beslissing van gedaagde van 9 november 1971 is hieromtrent overwogen: dat, blijkens het bepaalde in artikel Q 1, tweede lid, juncto artikel P 1 van de Algemene militaire pensioenwet, onder de

daartoe overigens gestelde voorwaarden, recht op militair weduwen- casu quo wezenpensioen alléén ontstaat voor de weduwe, respectievelijk wezen van een beroepsmilitair, een gepensioneerd beroepsmilitair of een gewezen beroepsmilitair; dat R. van 28 december 1960 tot 1 oktober 1963 geen beroepsmilitair in de zin van voornoemde wet was en evenmin een gewezen beroepsmilitair, aangezien hij terzake van zijn met ingang van 28 december 1960 verleend ontslag geen uitzicht verkreeg op een militair pensioen, om welke redenen de aanvraag van eiseres om toekenning van pensioen had moeten worden afgewezen.

Dit standpunt acht de Raad, gelet op de in de onderhavige bestreden beslissing vermelde wettelijke voorschriften, op zich zelf juist.

Dat de toenmalige Pensioenraad bij zijn beslissingen van 5 juli 1966 ten onrechte pensioen heeft toegekend is, zoals blijkt uit hetgeen de Raad als vaststaande heeft aangenomen, niet het gevolg van de omstandigheid dat aan die instelling de van belang zijnde feiten niet of slechts gedeeltelijk bekend waren. Integendeel lieten de toentertijd door het Ministerie van Defensie verstrekte inlichtingen reeds geen andere conclusie toe dan waartoe de directie en vervolgens gedaagde thans zijn gekomen. De van belang zijnde feiten zijn echter destijds onzorgvuldig in aanmerking genomen.

Dat aan eiseres en haar kinderen destijds een pensioen is toegekend dient dan ook te worden teruggevoerd op een verkeerde wetstoepassing.

De omstandigheid dat eiseres op haar aanvraagformulier had vermeld dat R. uit de betrekking van beroepsmilitair was gepensioneerd — welke vermelding op een begrijpelijk misverstand beruiste — acht de Raad, die geen reden heeft te twijfelen aan de goede trouw van eiseres, irrelevant, te meer nu de door eiseres toentertijd verstrekte gegevens bij het Ministerie van Defensie zijn geverifieerd.

Een verkeerde wetstoepassing als hiervoor bedoeld kan naar het oordeel van de Raad evenwel niet als een feitelijke onjuistheid in de zin van artikel W 4 van de Algemene militaire pensioenwet worden aangemerkt.

Reeds om deze reden moet worden vastgesteld dat de directie niet bevoegd was tot intrekking van het aan eiseres en haar kinderen toegekende pensioen over te gaan.

De beslissing van de directie daartoe van 17 maart 1971 alsmede de beslissing van gedaagde van 9 november 1971 kunnen mitsdien niet in stand blijven.

Uit het vorenstaande volgt tevens dat de beslissing van gedaagde van 5 juli 1971 op het bezwaarschrift van eiseres tegen de directiebeslissingen van 6 november 1969 op een onjuiste grondslag berust, nu daarbij is overwogen dat, daar de directie de pensioenen te rekenen van 1 april 1971 heeft beëindigd, aan het bezwaar van eiseres tegen het bedrag van die pensioenen de grond is komen te ontvallen.

Gedaagde zal op laatstgenoemd bezwaarschrift van eiseres mitsdien alsnog een beslissing dienen te nemen.

Het vorenoverwogene leidt tot de navolgende beslissing.

III. *Beslissing*

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,
RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt de aangevallen uitspraak;

Verklaart nietig de beslissingen van gedaagde van 5 juli 1971 en van 9 november 1971, alsmede de beslissing van de directie van het Algemeen burgerlijk pensioenfonds van 17 maart 1971;

Verstaat dat gedaagde op het bezwaarschrift van eiseres tegen de beslissingen van genoemde directie van 6 november 1969 een nadere beslissing zal nemen.

Koninklijk Besluit van 21 februari 1973, no. 42

(Dienstplichtwet art. 15, 1e lid)

Vrijstelling voor de tijd van een jaar verleend aan dienstplichtige werkzaam in transportbedrijf van zijn vader. Wegens aanwezigheid van een bijzonder geval de persoonlijke onmisbaarheid buiten beschouwing gelaten.

WIJ, JULIANA, enz.;

Beschikkende op het beroep, ingesteld door H.B. te S. tegen de beslissing van Onze Minister van Defensie van 5 mei 1972, Afdeling Dienstplichtzaken, no. 52.12.16.005, waarbij aan zijn zoon H.K.B., dienstplichtige der lichte 1972 uit S., vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige wegens persoonlijke onmisbaarheid is geweigerd;

De Raad van State, Afdeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 31 januari 1973, no. 2374/II(1972);

Op de voordracht van Onze Minister van defensie van 15 februari 1973, hoofdafdeling dienstplichtzaken, bureau beroepszaken, nr. 52.12.16.005;

Overwegende, dat de beslissing van Onze Minister steunt op de overweging, dat de ontvangen ambtelijke inlichtingen hem niet de overtuiging hebben geschonken, dat door het verblijf van de dienstplichtige in werkelijke dienst voor eerste oefening onoverkomelijke bezwaren zullen ontstaan voor de instandhouding der middelen van bestaan van zijn naaste verwanten;

dat de appellant in beroep aanvoert, dat hij een transportbedrijf exploiteert, waarvoor hij dagelijks 6 vrachtwagens en 1 aanhangwagen op de weg heeft; dat de bruto-omzet over het eerste halfjaar van 1971 aan vrachten f 159.077,13 bedroeg; dat zijn onderneming uitsluitend werkzaam

heden uitvoert in het ongeregeld vervoer, waarvoor zelf de acquisitie gevoerd dient te worden; dat naast appellant in het bedrijf werkzaam zijn, zijn drie zoons en drie vreemde arbeidskrachten; dat appellant weliswaar de algehele leiding heeft, doch dat hij door overspannenheid dermate in zijn taakuitoefening beperkt is, dat zijn zoon B. de hieraan verbonden werkzaamheden verricht; dat appellant door het gebruik van medicijnen vaak niet in staat is een auto te besturen; dat B. naast de waarnemende leidinggevende taak speciaal belast is met het vervoer op lange afstand; dat zijn zoon K., gelet op opleiding en ervaring, belast is met het onderhoud van het wagenpark; dat de dienstplichtige werkzaam is in de acquisitie en het vervoer op korte afstand; dat deze werkzaamheden een specialistisch en betrouwbaar karakter dragen en verspreid liggen over 22 dorpen; dat het vervoer betrekking heeft op levende have, hetgeen in verband met het tijdstip van vervoer in de avond en in de nacht dient te geschieden; dat het appellant onmogelijk is gebleken een geschikte vervanger voor de dienstplichtige te vinden, die in staat en bereid is de volledige taken over te nemen; dat de acquisitie niet aan een derde kan worden toevertrouwd, omdat de klanten al jaren met de dienstplichtige vertrouwd zijn; dat door genoemde taakverdeling al zijn zoons volledig bezet zijn, zodat waarneming door een van de gezinsleden niet mogelijk is; dat B. bovendien door enkele operaties en gebreken aan zijn knie, beperkt is in het verrichten van de zwaardere werkzaamheden; dat opkomst in werkelijke dienst van de dienstplichtige, appellant noodzaakt zijn bedrijf drastisch in te krimpen;

Overwegende dat op grond van de overgelegde bescheiden en de behandeling van het beroep door de Afdeling van de Raad van State voor de geschillen van bestuur moet worden aangenomen, dat de bezwaren, welke rijzen als gevolg van het verblijf van de dienstplichtige in werkelijke dienst ten aanzien van de gezondheidstoestand van zijn vader, van zodanige aard zijn, dat hierin aanleiding kan worden gevonden een bijzonder geval als bedoeld in artikel 15, eerste lid, onder e, der Dienstplichtwet aanwezig te achten;

dat de vrijstelling mitsdien op vorenbedoelde grond behoort te worden verleend;

dat, aangezien reeds uit dien hoofde één jaar vrijstelling van militaire dienst kan worden verleend, de vraag of Onze Minister de vrijstelling wegens persoonlijke onmisbaarheid al of niet terecht geweigerd heeft, buiten beschouwing kan blijven;

Gezien de Dienstplichtwet;

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

aan H.K.B., dienstplichtige der lichting 1972 uit S., wegens aanwezigheid van een bijzonder geval vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige te verlenen voor de tijd van één jaar.

Onze Minister van Defensie is belast met de uitvoering van dit besluit.

NASCHRIFT

De Dienstplichtwet noemt in artikel 15 een viertal specifieke omstandigheden op grond waarvan de gewoon dienstplichtige vrijstelling van dienst kan worden verleend. Het zijn — kort aangeduid — kostwinnerschap, persoonlijke onmisbaarheid, geestelijk ambt en broederdienst. In het besef dat zich nog andere zeer gevarieerde omstandigheden kunnen voordoen, welke moeilijk in een specifieke omschrijving te vangen zijn, doch evenzeer tot vrijstelling aanleiding kunnen geven, heeft de wetgever wijselijk nog een vijfde, meer algemeen omschreven vrijstellingsgrond aan de opsomming toegevoegd: de aanwezigheid van een bijzonder geval. Deze heeft een duidelijk complementaire functie, waarmede de regeling „rond” is.

Het nut van deze laatste grond blijkt in de praktijk herhaaldelijk; het aantal gevallen waarin vrijstelling wordt verleend wegens de aanwezigheid van een bijzonder geval is legio, ook daar waar de aanvrager zich met zoveel woorden beroept op een der vier specifieke gronden.

In het onderhavige geval kwalificeerde de aanvrager de door hem aangevoerde omstandigheden als persoonlijke onmisbaarheid. De minister achtte die niet voorhanden en weigerde vrijstelling zonder zich verder uit te laten over de mogelijke aanwezigheid van een bijzonder geval.

In beroep daarentegen constateert de Kroon reeds aanstonds tot een bijzonder geval, verleent op grond daarvan vrijstelling voor de duur van een jaar, en laat in verband daarmee de kwestie der met zoveel woorden gestelde persoonlijke onmisbaarheid verder buiten beschouwing.

Een bemerkenswaardige omkering van de normale gang van zaken, waarbij men zich echter wel kan afvragen of met de vaststelling van een bijzonder geval in feite niet implicite de specifieke vrijstellingsgronden werden geëlimineerd.

Intussen de vrijstelling werd verleend, waarmede deze kwestie van louter theoretische betekenis zou zijn, ware het niet dat de ene vrijstelling de andere niet is. In geval van persoonlijke onmisbaarheid immers wordt — aldus art. 15, lid 3 Dienstplichtwet — vrijstelling aanvankelijk voor een jaar verleend; bestaat ook daarna nog grond voor vrijstelling dan volgt deze voor goed. Bij aanwezigheid van een bijzonder geval daarentegen kan meerdere malen achtereen tijdelijk vrijstelling verleend worden. Dit onderscheid kan voor de betrokkene van groot belang zijn.

Conclusie: De aanvrager van vrijstelling mag verlangen, dat omtrent de door hem aangevoerde specifieke wettelijke grond allereerst en expliciet wordt beslist; de vraag of wellicht een bijzonder geval voorhanden is dient slechts subsidiair aan de orde te komen.

B.

Koninklijk Besluit van 21 februari 1973, no. 45

(Dienstplichtwet art. 15 en 19; Dienstplichtbesluit art. 31 en 34)

Aanvraag tot vrijstelling wegens broederdienst in verband met overschrijding der voorgeschreven termijn niet-ontvankelijk.

WIJ JULIANA, enz.;

Beschikkende op de beroepen, ingesteld door L. en L.-E., beiden te W., gemeente S., en X.M.L., ingeschrevene der lichting 1974 uit S., tegen de beslissing van Onze Minister van Defensie van 3 oktober 1972, Afdeling Dienstplichtzaken, no. 54.04.01.257, waarbij X.M.L., voornoemd, in zijn aanvraag om vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige wegens broederdienst niet-ontvankelijk is verklaard;

De Raad van State, Afdeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 31 januari 1973, no. 2002/II;

Op de voordracht van Onze Minister van Defensie van 15 februari 1973, hoofdafdeling dienstplichtzaken, bur. beroepszaken, nr. 54.04.01.257;

Overwegende dat de beslissing van Onze Minister steunt op de overwegingen, dat ingevolge het bepaalde in artikel 31, derde lid, van het Dienstplichtbesluit door of vanwege de ingeschrevene binnen veertien dagen na ontvangst van de kennisgeving van inschrijving voor de dienstplicht een aanvraag om vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige wegens broederdienst had moeten zijn ingediend; dat, aangezien de ingeschrevene de termijn van indiening van de aanvraag niet in acht heeft genomen, er voor hem, Minister, geen aanleiding bestaat om met de overschrijding van de indieningstermijn genoegen te nemen;

dat de ouders van de ingeschrevene in beroep aanvoeren, dat de ingeschrevene, als achttienjarige nog onervaren in de omgang met officiële stukken, in de gedrukte aankondiging van zijn inschrijving over het hoofd heeft gezien, dat deze termijn, in kleine cursieve letters, was aangegeven; dat de ingeschrevene zich als gevolg van verhuizing van P. naar W., welke zich juist voor het ontvangen van het bericht van inschrijving had afgespeeld, zeer moest inspannen in verband met de daaruit voortvloeiende overgang naar een andere middelbare school en bovendien nog door een hardnekkige bronchitis werd geplaagd; dat zij zelf van de termijn van veertien dagen niet op de hoogte waren; dat er onder deze omstandigheden huns inziens aanleiding kan bestaan, de ingeschrevene alsnog in zijn aanvraag om vrijstelling wegens broederdienst te ontvangen; dat op de datum van zijn inschrijving (zijnde eind februari 1972) uitstel van eerste oefening was verleend aan zijn boers B. en K.; dat hieraan huns inziens het feit, dat later, namelijk op 17 mei 1972, zijn oudste broer B. voor één jaar vrijstelling heeft gekregen, niet afdoet; dat het bestaan van

het recht op vrijstelling immers, blijkens artikel 31, derde lid, van het Dienstplichtbesluit, beoordeeld wordt naar de situatie die op de dag van zijn inschrijving bestond; dat er geen aanwijzing in de Dienstplichtwet of in het Dienstplichtbesluit is, dat dit anders zou zijn wanneer de dienstplichtige de aanvraagtermijn heeft overschreden in dier voege dat in dat geval zijn recht op vrijstelling zou moeten worden beoordeeld naar de situatie die op de dag van zijn aanvraag bestond; dat, wanneer in het geval van hun zoon alsnog, op de voet van artikel 34 van het Dienstplichtbesluit, genoeg zou worden genomen met de afwijking van de voorgeschreven termijn, overeenkomstig de bedoeling van de wet zal worden gehandeld, indien de aanvraag zal worden beoordeeld, zoals zou zijn geschied wanneer hun zoon de termijn in acht had genomen;

dat de ingeschrevene daarenboven nog in beroep aanvoert, dat hij met schrik bemerkte, verzuimd te hebben binnen de daartoe gestelde termijn te verzoeken of hij vrijgesteld kon worden van dienstplicht wegens broederdienst; dat zijn oudste twee broers, te weten B. en K.L. dienstplichtig zijn; dat hij hoopt toch nog in aanmerking te komen voor vrijstelling wegens broederdienst, omdat hij, thans leerling in de vierde klas van het hoger algemeen vormend onderwijs, nog wil gaan studeren;

Overwegende dat ingevolge het bepaalde in artikel 31, derde lid, van het Dienstplichtbesluit, aanvragen om vrijstelling van dienst wegens broederdienst behoren te worden ingediend binnen veertien dagen na ontvangst van het bewijs van inschrijving, dan wel, indien het recht op vrijstelling wegens broederdienst ontstaat tussen de datum van inschrijving en 1 januari van het jaar der lichting, binnen veertien dagen na het ontstaan van dat recht;

dat blijkens de stukken de ingeschrevene bij persoonlijke kennisgeving omtrent deze regeling is ingelicht;

dat het recht, waarop de aanvraag is gegrond, in dit geval is ontstaan vóór de datum van inschrijving, zodat, gelet op bovenvermelde bepaling, de aanvraag binnen veertien dagen na ontvangst van het bewijs van inschrijving had behoren te worden ingediend;

dat evenwel, ofschoon het bewijs van inschrijving op 6 maart 1972 aan de ingeschrevene werd toegezonden, de aanvraag om vrijstelling eerst op 9 juni 1972 is ingediend;

dat, aangezien de voor het indienen van de aanvraag gegunde termijn niet in acht is genomen en geen termen aanwezig zijn om met toepassing van artikel 34 van het Dienstplichtbesluit met evenbedoelde overschrijding genoeg te nemen, Onze Minister van Defensie de ingeschrevene terecht in zijn aanvraag niet-ontvankelijk heeft verklaard;

dat derhalve, mede gelet op het verhandelde in de openbare vergadering van de Afdeling van de Raad van State voor de geschillen van bestuur, de bestreden beslissing van Onze Minister van Defensie behoort te worden gehandhaafd;

Gezien de Dienstplichtwet;
 HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:
 de beroepen ongegrond te verklaren.
 Onze Minister van Defensie is belast met de uitvoering van dit besluit.

Koninklijk Besluit van 20 maart 1973, no. 254

(Dienstplichtwet art. 15 en 17)

Een jaar vrijstelling verleend wegens persoonlijke onmisbaarheid in gemengd agrarisch bedrijf van zijn vader.

WIJ JULIANA, enz.;

Beschikkende op het beroep, ingesteld door K.W. te U., namens B.C. te N., tegen de beslissing van Onze Minister van Defensie van 18 mei 1972, Afdeling Dienstplichtzaken, no. 52.12.28.052, waarbij aan K.B.C., dienstplichtige der lichte 1972 uit N., vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige zowel wegens persoonlijke onmisbaarheid als wegens aanwezigheid van een bijzonder geval is geweigerd;

De Raad van State, Afdeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 21 februari 1973, no. 4343/IV (1972);

Op de voordracht van Onze Minister van Defensie van 19 maart 1973, hoofdafdeling dienstplichtzaken, bureau beroepszaken, nr. 52.12.28.052;

Overwegende dat de beslissing van Onze Minister steunt op de overwegingen, dat de ontvangen ambtelijke inlichtingen hem niet de overtuiging hebben geschonken, dat door het verblijf van de dienstplichtige in werkelijke dienst voor eerste oefening onoverkomelijke bezwaren zullen ontstaan voor de instandhouding van de middelen van bestaan van zijn naaste verwanten; dat de tevens aangevoerde omstandigheid dat de dienstplichtige in het bedrijf van zijn werkgeefster, C. te C., bezwaarlijk kan worden gemist, hem, Minister, geen aanleiding geeft de dienstplichtige te beschouwen in een bijzonder geval te verkeren;

dat de appellante in beroep aanvoert, dat de vader van de dienstplichtige oogletsel heeft opgelopen; dat hij zeer lang rust zal moeten houden en zijn werk niet meer zal kunnen verrichten als voorheen; dat in het landbouwbedrijf en de varkenshouderij de dienstplichtige nu nog minder gemist kan worden; dat de dienstplichtige op grond hiervan inmiddels uitstel van het onvervuld gedeelte der eerste oefening heeft verkregen; dat verblijf van de dienstplichtige in werkelijke dienst desastreus gevolgen zal hebben voor gezin en bedrijf; dat de dienstplichtige evenmin gemist kan worden bij zijn werkgeefster C.;

Overwegende dat op grond van de overgelegde bescheiden en de nader op verzoek van de Afdeling van de Raad van State voor de geschillen

van bestuur ingewonnen inlichtingen moet worden aangenomen, dat door het verblijf van de dienstplichtige in werkelijke dienst voor eerste oefening onoverkomelijke bezwaren zullen ontstaan voor de instandhouding van het gemengd agrarisch bedrijf, dat als middel van bestaan van personen als bedoeld in artikel 16, tweede lid, der Dienstplichtwet moet worden aangemerkt;

dat de gevraagde vrijstelling wegens persoonlijke onmisbaarheid mitsdien alsnog behoort te worden verleend;

dat, aangezien reeds uit dien hoofde vrijstelling behoort te worden verleend, de vraag of Onze Minister van Defensie de gevraagde vrijstelling van dienst wegens aanwezigheid van een bijzonder geval als bedoeld in artikel 15, eerste lie, onder e, der Dienstplichtwet, terecht heeft geweigerd, hier buiten beschouwing kan blijven;

dat op grond van het vorenstaande de bestreden beslissing van Onze Minister van Defensie niet kan worden gehandhaafd;

Gezien de Dienstplichtwet;

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

met vernietiging van de bestreden beslissing van Onze Minister van Defensie, aan K.B.C., dienstplichtige der lichte 1972 uit N., voor één jaar vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige te verlenen wegens persoonlijke onmisbaarheid.

Onze Minister van Defensie is belast met de uitvoering van dit besluit.

OPMERKINGEN EN MEDEDELINGEN

Militair juridisch brevet

Bij beschikking van de Chef van de Generale Staf van 25 april 1973 is het brevet voor meer uitgebreide kennis van het militaire recht toegekend aan Mr. L. P. Dietz, majoor van de militaire juridische dienst.

MILITAIR JUSTITIËLE STATISTIEK**Overzicht over de jaren 1971 en 1972**

De Directeur-Generaal van de Statistiek deed de redactie toekomen het hierna volgende zevental overzichten betreffende de militaire rechtspraak in 1972, met daarnaast, ter vergelijking, de overeenkomstige gegevens over het jaar 1971 met betrekking tot:

a. de omvang van de werkzaamheden van het Hoog Militair Gerechtshof naar de aard der delicten; aantallen militaire en commune delicten (staat 1);

b. de aantallen personen waarvan het beroep in de loop van het eerste halfjaar door het Hoog Militair Gerechtshof werd afgedaan naar de aard der vonnissen (staat 2);

c. de omvang van de werkzaamheden bij de krijgsraden voor de Zee-macht resp. de Landmacht en de Luchtmacht naar de aard der delicten (staat 3);

d. de aantallen officieren resp. onderofficieren en manschappen ten aanzien van wie bij eindvonnis zaken werden afgedaan door het Hoog Militair Gerechtshof en de verschillende krijgsraden, naar de aard der delicten (staat 4);

e. de aantallen personen op wie de vonnissen der onderscheiden krijgsraden betrekking hebben naar de aard der delicten en der vonnissen (staat 5);

f. de aantallen misdrijven door het Hoog Militair Gerechtshof en de krijgsraden berecht, naar de aard der misdrijven (staat 6);

g. de aantallen militaire resp. commune misdrijven en overtredingen door de onderscheiden krijgsraden krijgstuchtelijk afgedaan, naar de aard der toegepaste sancties (staat 7).

Staat 1. Omvang van de werkzaamheden van het Hoog Militair Gerechtshof; 1971—1972

	Aard der delicten							
	Militaire delicten				Commune delicten			
	Misdrifven		Overtredingen		Misdrifven		Overtredingen	
	1971	1972	1971	1972	1971	1972	1971	1972
A. Onafgedane beroepen op 1 januari	12	9	1	—	11	10	13	20
B. Beroepen in de loop van het jaar:								
aangebracht	49	58	6	7	81	62	80	57
ingetrokken	—	—	—	—	4	—	3	—
C. Beroepen in de loop van het afgedaan door het H.M.G.	52	58	7	5	78	60	70	66
D. Beroepen op 31 december nog onafgedaan	9	9	—	2	10	12	20	11

Staat 2. Personen vermeld in staat 1 rubriek C naar aard der vonnissen; 1971-1972

			Bevestiging	Veroordeling				Totaal
				Onvoorwaardelijk	Voorwaardelijk	Ged. onvoorw. ged. voorw.	Vrij-spraak	
Militaire delicten	Misdrifven	1971	15	23	5	6	3	52
		1972	6	41	1	8	2	58
	Overtredingen	1971	2	3	—	1	1	7
		1972	1	2	—	—	2	5
Commune delicten	Misdrifven	1971	22	32	2	19	1	1) 78
		1972	15	17	5	17	5	2) 60
	Overtredingen	1971	25	27	2	7	7	3) 70
		1972	26	21	—	11	7	4) 66

1) Hieronder 2 opleggingen van een krijgstucltelijke straf.

2) Hieronder 1 als noot 1.

3) Hieronder 2 niet-ontvankelijk verklaring van het beroep.

4) Hieronder 1 als noot 3.

Staat 3. Omvang van de werkzaamheden van de Krijgsraden; 1971-1972

a. Krijgsraden voor de Zeemacht b. Krijgsraden voor de Landmacht c. Krijgsraad voor de Luchtmacht	Aard der delicten								
	Militaire delicten				Commune delicten				
	Misdrrijven		Overtredingen		Misdrrijven		Overtredingen		
	1971	1972	1971	1972	1971	1972	1971	1972	
A. Onafgedane zaken op 1 januari	a.	68	26	5	6	81	67	272	351
	b.	186	1)442	71	1)181	242	1)276	392	1) 891
	c.	20	13	71	86	40	40	204	381
	Totaal	274	481	147	273	363	383	868	1 623
B. Zaken in de loop van het jaar ingeschreven	a.	1 156	1 050	65	98	415	370	3 303	3 404
	b.	2 564	3 197	2 144	1 452	1 521	1 899	10 758	13 805
	c.	246	232	880	954	285	326	2 674	2 686
	Totaal	3 966	4 479	3 089	2 504	2 221	2 595	16 735	19 895
C. Zaken in de loop van het jaar afgedaan									
1. door de rechter	a.	21	27	3	1	162	130	44	54
	b.	539	525	64	64	740	783	851	903
	c.	84	62	24	38	161	147	203	213
	Totaal	644	614	91	103	1 063	1 060	1 098	1 170
2. door de auditeur-militair	a.	1 177	1 010	61	88	267	237	3 180	3 328
	b.	1 747	2 797	1 970	1 508	725	919	9 317	11 977
	c.	169	165	841	904	124	145	2 294	2 579
	Totaal	3 093	3 972	2 872	2 500	1 116	1 301	14 791	17 884
waarvan									
a. sepot	a.	139	67	11	9	133	132	190	163
	b.	413	840	251	368	429	674	887	835
	c.	22	38	109	87	84	98	135	133
	Totaal	574	945	371	464	646	904	1 212	1 131
b. instemming met krijgstu- lijke afdoening	a.	1 037	939	6	2	121	85	36	21
	b.	1 002	1 572	69	144	137	132	68	43
	c.	100	90	2	8	8	15	1	1
	Totaal	2 139	2 601	77	154	266	232	105	65
c. terugverwijzing naar com- manderende officier	a.	—	—	—	—	—	—	—	—
	b.	283	321	45	10	87	34	32	7
	c.	46	33	2	3	22	27	3	1
	Totaal	329	354	47	13	109	61	35	8
d. betaalde transacties	a.	—	—	44	77	—	—	2 936	3 132
	b.	—	—	1 602	983	—	—	8 220	11 010
	c.	—	—	726	802	—	—	2 142	2 437
	Totaal	—	—	2 372	1 862	—	—	13 298	16 579
D. Zaken op 31 december nog onaf- gedaan	a.	26	39	6	15	67	70	351	373
	b.	464	317	181	61	298	473	982	1 816
	c.	13	18	86	98	40	74	381	275
	Totaal	503	374	273	174	405	617	1 714	2 464

1) Exclusief de onafgedane zaken van arrondissementenkrijgsraad 's-Gravenhage, overgenomen door arrondissementenkrijgsraad Arnhem en bij de ingeschreven zaken geteld resp. 22, 0, 22 en 91.

Staat 4. Personen op wie de in staat 1 en 3 achter rubriek C sub 1 vermelde eindvonnissen betrekking hebben; 1971-1972

	1971		1972	
	Officieren	Onder-officieren en manschappen	Officieren	Onder-officieren en manschappen
A. Hoog Militair Gerechtshof				
Militaire delicten	1 1	51 6	— —	58 5
{ Misdrijven Overtredingen				
Commune delicten	5 1	73 69	3 4	57 62
{ Misdrijven Overtredingen				
B. Krijgsraden voor de Zeemacht				
Militaire delicten	— —	21 3	1 —	26 1
{ Misdrijven Overtredingen				
Commune delicten	6 3	156 41	4 3	126 51
{ Misdrijven Overtredingen				
C. Krijgsraden voor de Landmacht				
Militaire delicten	2 —	537 64	2 1	523 63
{ Misdrijven Overtredingen				
Commune delicten	16 12	724 839	4 8	779 895
{ Misdrijven Overtredingen				
D. Krijgsraad voor de Luchtmacht				
Militaire delicten	1 3	83 21	1 —	61 38
{ Misdrijven Overtredingen				
Commune delicten	7 15	154 188	4 8	143 205
{ Misdrijven Overtredingen				

Staat 5. Personen vermeld in staat 4 rubrieken B, C en D, naar de aard der vonnissen; 1971-1972

Instantie en aard der delicten	Veroordeling			Vrijspraak	Onbevoegd-voegde verklaring van de rechter	Nietig-verklaring van de dagvaarding	Terug-verwijzing naar Comm. officier	Oplegging van een krijgst. straf	
	Voorwaardelijk		Ged. onv. ged. voorw.						
	Onvoorwaardelijk	Voorwaardelijk							
A. Krijgsraden voor de Zeemacht	{ Misdrijven	1971	16	—	4	1	—	—	—
		1972	15	2	9	—	—	—	1
	{ Overtredingen	1971	2	—	—	—	1	—	—
		1972	1	—	—	—	—	—	—
	{ Misdrijven	1971	84	9	53	12	4	—	—
		1972	79	6	42	3	—	—	—
{ Overtredingen	1971	34	—	1	9	—	—	—	
	1972	50	—	2	2	—	—	—	
B. Krijgsraden voor de Landmacht	{ Misdrijven	1971	345	39	66	20	—	—	68
		1972	307	38	145	9	—	—	25
	{ Overtredingen	1971	47	2	9	5	—	—	1
		1972	52	—	4	8	—	—	—
	{ Misdrijven	1971	449	26	204	46	3	—	12
		1972	445	10	277	45	—	—	4
{ Overtredingen	1971	710	3	76	56	—	—	—	
	1972	692	—	163	46	—	—	—	
C. Krijgsraad voor de Luchtmacht	{ Misdrijven	1971	50	7	20	1	—	—	6
		1972	34	2	22	4	—	—	—
	{ Overtredingen	1971	22	—	—	2	—	—	—
		1972	35	—	—	3	—	—	—
	{ Misdrijven	1971	73	4	72	10	—	—	2
		1972	89	10	39	8	—	—	1
{ Overtredingen	1971	193	—	1	9	—	—	—	
	1972	180	—	20	12	—	—	1	

Staat 6. Misdrijven door het Hoog Militair Gerechthof en de Krijgsraden berecht, naar aard der delicten; 1971-1972¹⁾

Aard der delicten	1971			1972				
	Totaal	waarvan		Totaal	waarvan			
		onvoor- waardelijk	voor- waardelijk		onvoor- waardelijk	voor- waardelijk	ged. onv. ged. voorw.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A. Wetboek van Strafrecht (Tweede Boek)								
Titel								
V Misdrijven tegen de openbare orde (art. 131 t/m 151)	5	1	—	4	14	7	—	7
VII Misdrijven waardoor de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar wordt gebracht (art. 157 t/m 176)	6	3	—	3	4	2	—	2
VIII Misdrijven tegen het openbaar gezag (art. 177 t/m 206)	32	19	2	11	24	14	—	10
IX Meineed (art. 207)	2	2	—	—	—	—	—	—
XII Valsheid in geschrifte (art. 225 t/m 235)	15	11	—	4	11	7	—	4
XIII Misdrijven tegen de burgerlijke staat (art. 236 t/m 238)	1	1	—	—	—	—	—	—
XIV Misdrijven tegen de zeden (art. 239 t/m 254)	38	12	3	23	39	11	2	26
XVI Belediging (art. 261 t/m 271)	12	9	—	—	6	6	—	—
XVIII Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid (art. 274 t/m 286)	3	—	—	3	17	4	3	10
XIX Misdrijven tegen het leven gericht (art. 287 t/m 299)	1	1	—	—	4	4	—	—
XX Mishandeling (art. 300 t/m 306)	84	48	—	36	117	76	3	38
XXI Veroorzaken van de dood of van lichamelijke letsel door schuld (art. 307 t/m 309)	19	14	1	4	3	2	1	—
XXII Diefstal en stroperij (art. 310 t/m 316)	320	149	12	159	384	202	15	167
XXIV Verduistering (art. 321 t/m 325)	78	32	8	38	65	41	8	16
XXV Bedrog (art. 326 t/m 339)	26	15	2	9	9	1	7	1
XXVII Vernieling of beschadiging van goederen (art. 350 t/m 354)	77	55	6	16	76	59	1	16
XXX Begunstiging (art. 416 t/m 420)	13	10	—	3	25	20	—	5
Misdrijven Wetboek van Strafrecht	732	382	34	316	798	456	40	302

Vervolg Staat 6. Misdrijven door het Hoog Militair Gerechtshof en de Krijgsraden berecht, naar aard der delicten; 1971-1972

Aard der delicten	1971				1972			
	Totaal	waarvan		Totaal	waarvan		ged. onv. ged. voorw.	
		onvoor-waardelijk	voor-waardelijk		onvoor-waardelijk	voor-waardelijk		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
B. Bijzondere Wetten	356	245	13	98	375	283	19	73
Wegenverkeerswet	10	4	3	3	6	3	—	3
Telegraaf- en Telefoonwet	38	33	—	5	31	22	1	8
Vuurwapenwet	48	35	2	11	48	38	1	9
Opiumwet								
Misdrijven Bijzondere Wetten	452	317	18	117	460	346	21	93
C. Wetboek van Militair Strafrecht (Tweede Boek)								
Titel								
III Misdrijven waardoor de militair zich aan zijn dienstverplichting onttrekt (art. 96 t/m 107)	268	169	29	70	299	159	29	111
IV Misdrijven tegen de ondgeschiktheid (art. 108 t/m 128)	268	205	24	39	247	176	20	51
V Schending van verschillende dienstplichten (art. 129 t/m 150)	81	65	2	14	87	67	2	18
VI Diefstal, verduistering en heling (art. 151 t/m 158)	—	—	—	—	2	1	—	1
VIII Verkeersmisdrijven (art. 162 t/m 164)	74	54	4	16	96	59	4	33
Misdrijven Wetboek van Militair Strafrecht	691	493	59	139	731	462	55	214
Totaal rubrieken A, B en C	1 875	1 192	111	572	1 989	1 264	116	609
Aantal dubbeltellingen ²⁾	424	202	20	202	484	251	29	204
Aantal veroordelingen	1451	990	91	370	1 505	1 013	87	405

1) Uitsluitend de onherroepelijk geworden uitspraken.

2) Personen, ter zake van meer dan één strafbaar feit veroordeeld (begrepen in A, B en C).

Staat 7. Krijgstuchtelijke afdoening van oneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen; 1971-1972

	Koninklijke Marine			Koninklijke Landmacht			Koninklijke Luchtmacht			Totaal					
	Militaire		Commune	Militaire		Commune	Militaire		Commune	Militaire		Commune			
	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven			
Hoofdstrafpen															
Berisping	17	—	—	8	6	11	3	5	—	—	2	30	6	11	5
1971	12	—	1	15	11	6	2	6	—	—	—	33	11	7	2
1972	64	2	1	1	2	6	—	—	—	—	—	65	4	7	—
Strafdienst	27	—	7	8	4	6	—	—	—	—	—	35	4	13	3
1971	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1972	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Verplichting, om 2 uur vóór het avondappél in de kazeme of het kwartier te zijn of blijven	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
1971	1)479	1)	5	1) 56	1) 17	173	54	46	43	35	4	687	63	108	63
1972	2)607	2)	35	4	369	69	51	19	32	3	9	31 008	74	95	26
Licht arrest	355	—	59	5	900	42	146	38	114	2	3	1 369	44	208	43
Verzwaard arrest	295	—	43	11	379	40	127	24	103	2	3	1 177	42	173	26
1971	99	—	11	1	78	—	13	—	—	—	—	177	—	24	1
1972	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—
Verlaging	5	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	11	—	—	—
1971	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1972	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—
Plaatsing in de tuchtclassé	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1971	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1972	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal	1019	7	127	23	1 174	104	222	84	154	6	9	52 347	117	358	112
1971	941	2	86	8	1 777	125	190	45	141	5	12	42 859	132	288	57
1972															
Bijkomende straffen															
Inhouding van geldelijke militaire inkomsten	51	—	8	—	16	1	2	—	—	—	—	67	1	10	—
1971	40	—	10	—	53	2	1	—	—	—	—	93	2	11	—
1972															

1) Hieronder respectievelijk 310, 3, 26 en 13 tevens strafdiens.

2) Hieronder respectievelijk 365 en 26 tevens strafdiens.

te bestaan. C.R.v.B.: Weliswaar valt intrekking onder het begrip „herziening”, doch deze was i.c. onwettig omdat ze niet op een feitelijke onjuistheid doch op een verkeerde wetstoepassing gebaseerd was. (Alg. Mil. Pens. wet, art. W 4)	363
Een jaar vrijstelling verleend aan dpl. werkzaam in transportbedrijf van diens vader; wegens aanwezigheid van een bijzonder geval de persoonlijke onmisbaarheid buiten beschouwing gelaten. (Dienstplichtwet art. 15, lid 1)	370
Aanvraag tot vrijstelling op grond van broederdienst niet-ontvankelijk verklaard wegens overschrijding aanvraagtermijn. (Dienstplichtwet art. 15 en 19; Dpl. besluit art. 31 en 34)	373
Een jaar vrijstelling verleend wegens persoonlijke onmisbaarheid in gemengd agrarisch bedrijf van zijn vader. (Dpl. wet art. 15, 17)	375

Opmerkingen en mededelingen

Toekenning mil.jur. brevet aan Mr. L. P. Dietz, majoor M.J.D.	376
---	-----

Militair justitiële statistiek

7 Overzichten over de jaren 1971 en 1972	377
--	-----

REDACTIECOMMISSIE:

Mr. *W. H. Vermeer*, Officier van Administratie der 1e klasse b.d., Advocaat te Amsterdam;

Mr. *H. J. F. Bijvoet*, kolonel van de Militair-Juridische Dienst;

voor de Kon. Landmacht: Mr. Dr. *W. Kasten*, Brigade-Generaal van de Militair-Juridische Dienst;

voor de Kon. Luchtmacht: Mr. *C. Mante*, Kolonel der Kon. Luchtmacht;
Hoofd van de Sectie Juridische Zaken der Kon. Luchtmacht;

voor de Kon. Marine: Mr. *W. A. J. Wevers*, Luitenant ter Zee van Administratie der Eerste Klasse, Stafofficier Juridische Zaken Marinestaf.

Adres van de Redactiecommissie:

Mr. *H. J. F. Bijvoet*, Gerhard Voethstraat 11 te Arnhem; Telefoon 085-42 61 70.

VASTE MEDEWERKERS:

Jhr. Mr. *A. Baud*, Griffier van de Centrale Raad van Beroep;

Prof. Mr. *A. D. Belinfante*, Raadadviseur in Buitengewone Dienst bij het Ministerie van Justitie, Hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam;

Prof. Mr. *J. M. van Bemmelen*, Oud-hoogleraar aan de Universiteit te Leiden, Res. Luit.-Kolonel van de Militair-Juridische Dienst b.d.;

Mr. Dr. *F. Kalshoven*, Gewoon Lector in de faculteit der rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit te Leiden;

Dr. *J. R. Stellinga*, Lid van de Raad van State.

WIJZE VAN UITGAAF:

Het *M.R.T.* verschijnt in 10 afleveringen per jaar.

De prijs per jaargang bedraagt met ingang van 1 januari 1973 f 14,50. Men abonneert zich voor tenminste één jaargang bij de Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, postgiro nr. 425300, of bij zijn boekhandelaar. Losse afleveringen zijn vanaf 1 januari 1973 verkrijgbaar tegen de prijs van f 2,65.

De schrijvers van bijdragen van meer dan 2 pagina's ontvangen een honorarium van f 10.— per pagina tot een maximum van f 100.— per aflevering, benevens 10 present-exemplaren-overdrukken.

Kennisgeving van adreswijziging te richten tot de Staatsuitgeverij, Christoffel Plantijnstraat te 's-Gravenhage.

Dit tijdschrift sedert mei 1903 verschenen onder de titel „Militaire Jurisprudentie”, wordt sedert juli 1905, met onderbreking van juli 1943 tot januari 1946, uitgegeven onder de titel „Militair Rechtelijk Tijdschrift”.

Militair Rechtelijk Tijdschrift

Gedrukt en uitgegeven op last van het Ministerie van Defensie

Jaargang LXVI
Augustus/September 1973

Aflevering

7

Staatsuitgeverij 's-Gravenhage

INHOUD

Redactie

Reclasseringssactie	385
-------------------------------	-----

Bijdragen

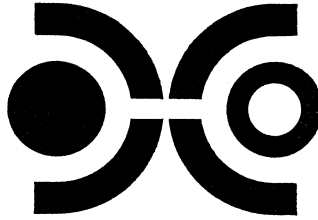
Mr. G. Lammers. Het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wegenverkeerswet	386
--	-----

Strafrechtspraak

Als dpl. soldaat, lid van de redactie van het afdelingsblad van de VVDM te Craïlo, in dat blad een artikel van zijn hand geplaatst en daardoor getracht de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen. (W.M.Sr. art. 147; W.Sr. art. 24)	393
Idem m.b.t. mede-redactielid	398
Als bestuurder van een auto op een kazerneterrein, alwaar de bepalingen van de wegenverkeerswetgeving van toepassing waren verklaard, geen voorrang verleend aan een van rechts naderende andere auto. Vrijspraak omdat de andere auto niet over een „weg” doch over een uitrit naderde. (W.M.Sr. art. 167)	403
Onder drankinvloed een bromfiets bestuurd, welke niet voldeed aan de door de verkeerswetgeving gestelde eisen. (W.V.W. art. 26; W.V.R. art. 124)	404
Eenvoudige belediging meermalen gepleegd, door een tweetal personen het woord „klootzakken” toe te voegen (W.Sr. art. 266)	408
Tijdens licht arrest 4 dagen ongeoorloofd afwezig geweest; voorts ongeoorloofde afwezigheid ged. 2½ maand. (W.M.Sr. art. 97, 98 en 99 (4))	409
Als bestuurder van een auto een voor hem uit rijdende auto rechts ingehaald en daarop, naar links sturende, tegen die auto aangereden. Voorts doorgereden alvorens zijn identiteit kon worden vastgesteld. (W.V.W. art. 25, 30)	415
Medeplichtigheid aan diefstal van 2 auto-koplampen door tijdens de demontage op de uitkijk te staan. (W.Sr. art. 48, 310)	417
Ongeoorloofde afwezigheid van 1½ maand (na verlof), van 2 dagen en van 42 dagen (na ziekte). (W.M.Sr. art. 97 en 98)	420
Na ziekte, hoewel in staat te reizen, niet onmiddellijk naar zijn onderdeel teruggekeerd doch eerst ca. 1 week later. Vier weken mil. detentie met aftrek voorarrest (W.M.Sr. art. 97)	423
Een tot een vuurwapen omgebouwd luchtdrukpistool voorhanden gehad. (Vuurwapenwet art. 12 (1))	425
Na ziekte, hoewel in staat te reizen, niet onmiddellijk naar zijn onderdeel teruggekeerd doch eerst ca. 2 weken later: een maand militaire detentie voorwaardelijk. (W.M.Sr. art. 97)	427

Administratieve rechtspraak

Eiser, een in Suriname geboren adjudant-onderofficier, kort na zijn overgang	
--	--

Reclasseringsactie

Onder auspiciën van het Nationaal Bureau voor Reclassering wordt in de week van 17 t/m 23 september wederom de jaarlijkse actie gehouden ten bate van de onderscheiden reclasseringsinstellingen, waarbij u in staat gesteld wordt uw financiële bijdrage te leveren voor hun intermenselijk hulpverleningsprogramma.

Sociale voorzieningen van allerlei aard mogen in ons land sterk gegroeid zijn, dat neemt niet weg dat voor menigeen nog ernstig behoefte bestaat aan persoonlijke steun en leiding, aan zuiver menselijk medeleven.

Het zijn onze reclasseringsinstellingen die, woekerend met de beschikbare personele en materiële middelen, in deze behoefte naar beste krachten willen voorzien.

De jaarlijkse actie is daarbij van bijzondere betekenis, niet slechts omdat deze een onmisbare aanvulling van de beschikbare fondsen bewerkt, doch mede omdat ze ons allen persoonlijk wil betrekken bij de verantwoordelijkheid voor de gestruikelde medemens.

De reclasseringszorg strekt zich uiteraard ook uit tot de militairen, doch huisvesting in kazernes en legerplaatsen, zeereizen, oefeningen, frequente overplaatsingen e.d. bemoeilijken veelal de mogelijkheid van persoonlijk contact. Teneinde hieraan tegemoet te komen heeft de bij velen van u bekende Stichting Maatschappelijke Begeleiding Militairen (M.B.M.) zich tot taak gesteld middels eigen militaire medewerkers, doch namens de civiele reclasseringsinstellingen, de militair die daaraan behoefte heeft een behulpzame hand te reiken.

Die uitgestoken hand naar de in nood verkerende medemens — hij zij burger of militair — is het symbool van alle reclasseringswerk, dat ons aller sympathie doch ook onze daadwerkelijke steun verdient.

Het motto der actie luidt:

„Eens geboekt, voorgoed afgeschreven?”

Een pijnlijke vraag, waarop wij straks een duidelijk „neen” mogen laten horen.

De redactie beveelt de komende reclasseringsactie van harte bij onze lezers aan.

BIJDRAGEN

Het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wegenverkeerswet

door

MR. G. LAMMERS

Inleiding.

In het M.R.T. 1973, blz. 179 e.v. (afl. 3) is gepubliceerd een vonnis van de Krijgsraad te Arnhem van 24-10-1972, waarin artikel 36 Wegenverkeerswet, met betrekking tot een feit gepleegd door een Nederlandse militair in de Bondsrepubliek Duitsland, niet toepasselijk werd geacht op grond van de overweging, dat de Wegenverkeerswet in haar toepasselijkheid is beperkt tot het grondgebied van Nederland.

Een en ander betekent opnieuw een bevestiging van de sententie van het H.M.G. van 26-3-1957 (zie M.R.T. 1957, blz. 682), waarin kort en bondig tot uitdrukking werd gebracht, dat aan de Wegenverkeerswet in haar geheel een werking moet worden toegekend, beperkt tot het Rijk in Europa.

Het hierboven vermelde vonnis van de Krijgsraad te Arnhem van 24-10-1972 geeft mij aanleiding om een oude strijdvraag weer eens aan de orde te stellen.

Deze strijdvraag luidt: Is de bestaande jurisprudentie, volgens welke de Wegenverkeerswet in haar werking beperkt is tot het grondgebied van Nederland, juist of behoort aan die wet een ruimere (mondiale) werking te worden toegekend?

De Wegenverkeerswet.

Met betrekking tot de in de Wegenverkeerswet (hierna te noemen: W.V.W.) strafbaar gestelde gedragingen, door een Nederlander in het buitenland gepleegd, zijn diverse standpunten ontwikkeld over de rechtswerking van de W.V.W.

Ik noem slechts de navolgende twee standpunten:

1. De considerans van de W.V.W. luidt:

„Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is „(. . .) bij de wet regelen te stellen nopens het verkeer op de wegen.”

Uit de considerans nu wordt afgeleid, dat a) de W.V.W. als geheel zich alleen bezig houdt met het verkeer op de voor het openbaar verkeer openstaande wegen en b) de W.V.W. zich beperkt tot de in Nederland gelegen wegen.

Onverschillig is of in de buitenlandse wetgeving al dan niet identieke bepalingen bestaan; de ratio van de W.V.W. sluit uit, dat zij buiten Nederland wordt toegepast.

2. Waar in de W.V.W. van „weg” gesproken wordt, kan dit alleen slaan op in Nederland gelegen wegen (b.v. de artt. 14, 26, 32 en 37 W.V.W.). Daarnaast zijn er in de W.V.W. strafbepalingen, waarin „weg” niet als bestanddeel genoemd wordt en welke gedragingen betreffen, die met rijdende voertuigen gepleegd worden en bijna uitsluitend op wegen zullen plaatsvinden (b.v. de artt. 30 en 36 W.V.W.). Ik zou hier „weg” willen lezen als het kenmerk van de strafbepaling.

Nu echter in b.v. de artt. 30 en 36 W.V.W. „weg” niet als bestanddeel van het strafbare feit is genoemd, zou men in tegenstelling met de andere artikelen (b.v. de artt. 14, 26, 32 en 37 W.V.W.) moeten concluderen, dat zij van toepassing kunnen zijn op:

a. in Nederland buiten de wegen gepleegde feiten (b.v. een parkeerterrein);

b. buiten Nederland gepleegde feiten, al dan niet op wegen gepleegd en wel krachtens art. 5 Wetboek van Strafrecht en in militaribus krachtens art. 4 Wetboek van Militair Strafrecht.

Er zij opgemerkt, dat standpunt 1 de heersende leer is.

Artikel 4 W.M.Sr. en de Wegenverkeerswet.

Artikel 4 W.M.Sr. bepaalt, dat de Nederlandse strafwet toepasselijk is op de militair, die zich buiten Nederland aan enig strafbaar feit schuldig maakt.

Voormeld artikel wordt wel weergegeven met het adagium: De Nederlandse militair neemt zijn strafwet overal met zich mee.

Evenwel stelt Van Dijk¹⁾ met betrekking tot de gelding van voormeld adagium: „Een moeilijkheid hierbij is, dat de Nederlandse strafwet niet „geschreven is met het oog op een dergelijke mondiale werking. Sommige „bepalingen hebben een onmiskenbare locale kleur, welke werking buiten „de Nederlandse grenzen uitsluit, zoals b.v. art. 220 W.Sr. Andere zijn „algemeen, zoals b.v. art. 310 W.Sr., terwijl daartussen dubieuze gevallen „kunnen bestaan (b.v. art. 161 bis en art. 191 W.Sr.).”

Dit facet van de locale kleur is vanaf de jaren 1929 gaan leiden tot beperkingen in de toepassing van de regel van art. 4 W.M.Sr. door de militaire rechter, vgl. Franken en Brunner, Het Wetboek van Militair Strafrecht. 1948, blz. 25/26.

In het vonnis van 17-1-1957 (zie M.R.T., 1957, blz. 681) achtte de Krijgsraad te Velde Oost met betrekking tot een feit gepleegd in Osterholz te Duitsland op een voor het openbaar verkeer openstaande rijweg, art. 36 W.V.W. van toepassing en oordeelde, dat deze norm in verband met art. 4 W.M.Sr. in het Duitse rechtsgebied toepassing kon vinden.

Voormeld vonnis van de Krijgsraad te Velde Oost werd echter bij sen-

1) Zie J. J. C. van Dijk, Wetboek van militair Strafrecht en Wet op de Krijgstucht, 4e druk, 1952, blz. 18.

tentie van het HMG van 26-3-1957 (zie M.R.T., 1957, blz. 682) vernietigd.

De formulering van het H.M.G., luidende: „Aan de Wegenverkeerswet „in zijn geheel moet een werking worden toegekend, beperkt tot het Rijk „binnen Europa”, leidde ertoe, dat vanaf 1957 blijkbaar geheel is afgezien van de toepassing van de normen van de Nederlandse verkeerswetgeving op handelingen van Nederlandse militairen, gepleegd buiten het Rijk in Europa.

Het vonnis van de Krijgsraad te Arnhem van 24-10-1972 (zie M.R.T. 1973, blz. 179 e.v.) getuigt hiervan.

Gelet op de toegenomen motorisering van de krijgsmacht en de vrij grote intensiteit van het Nederlandse militaire verkeer in het buitenland — met name in de Bondsrepubliek Duitsland — pleit ik voor een wijziging van de tot heden geldende jurisprudentie, zoals hierboven weergegeven.

Het komt mij voor, dat het H.M.G. niet bedoeld heeft de Nederlandse verkeerswetgeving in algemene zin uit te sluiten van de rechtswerking van art. 4 W.M.Sr.

De door mij bepleite interpretatie kan gebaseerd worden op de Memorie van Toelichting, betrekking hebbende op de herziening van het Wetboek van Militair Strafrecht²⁾, zoals hieronder nader besproken.

Immers de Memorie van Toelichting spreekt over:

„Het merendeel van de in de Wegenverkeerswet opgenomen strafbepalingen kan slechts worden toegepast met betrekking tot verkeersdelicten, welke binnen Nederland zijn bedreven. Weliswaar verklaart „artikel 4 van het Wetboek van Militair Strafrecht de Nederlandse strafwet ook toepasselijk op feiten, welke door militairen buiten Nederland worden begaan, doch de redactie van de overgrote meerderheid van de gedragsregels en strafbepalingen van de Wegenverkeerswet en zijn uitvoeringsregelingen is zodanig, dat zij slechts betrekking hebben op het verkeer op een Nederlandse weg.

„Verkeersovertredingen door Nederlandse militairen in het buitenland „bedreven vallen derhalve in het algemeen niet onder enige Nederlandse „strafbepaling.”

Op grond van de zinsneden: „het merendeel van de in de Wegenverkeerswet opgenomen strafbepalingen”, „de redactie van de overgrote „meerderheid van de gedragsregels en strafbepalingen van de Wegenverkeerswet en zijn uitvoeringsregelingen” en „vallen derhalve in het algemeen niet onder enige Nederlandse strafbepaling” kan het navolgende geconcludeerd worden.

De Wetgever heeft de wegenverkeerswetgeving *in haar totaliteit* niet uitgesloten van de rechtswerking van artikel 4 W.M.Sr., temeer nu de

²⁾ Zie Mr. A. F. Steffen, De partiële wijziging van de militaire straf- en tuchtwetgeving bij de Rijkswetten van 4 juli 1963, blz. 479.

Wetgever in 1963 de Memorie van Toelichting blijkbaar niet gekoppeld heeft aan de meergemelde sententie van het H.M.G. van 26-3-1957.

De partiële wijziging van de militaire straf- en tuchtwetgeving bij de Rijks-wetten van 4 juli 1963.

Met betrekking tot het verkeersnormenpakket, dat de Nederlandse militair krachtens art. 4 W.M.Sr. met zich meeneemt, verwijs ik naar de op blz. 388 geciteerde overwegingen van de Memorie van Toelichting.

Deze overwegingen vormden de grondslag voor de toevoeging in het Wetboek van Militair Strafrecht van de artikelen 162 t/m 167.

Wat opvalt in de bewoordingen van de Memorie van Toelichting is het feit, dat er geen nadere specificatie gegeven wordt van de overgrote meerderheid van de gedragsregels en strafbepalingen van de W.V.W. en zijn uitvoeringsregelingen, welke betrekking hebben op een Nederlandse weg.

Deze nadere specificatie kan ook niet ontleend worden aan de artikelen 162 t/m 167 W.M.Sr., een en ander op grond van de sententie van het H.M.G. van 28-6-1966 (zie M.R.T., 1966, blz. 412).

Ten aanzien van een veroordeling van een militair voor art. 25 W.V.W. en art. 13 Wegenverkeersreglement overwoog het H.M.G.: „dat de in het „Wetboek van Militair Strafrecht opgenomen verkeersmisdrijven en verkeersovertredingen strafbepalingen zijn, alleen toepasselijk op militair „verkeer (te land, te water of in de lucht) en/of gedragingen van aan de „militaire rechtsmacht onderworpen personen voorzover voor dat ver- „keer of die gedragingen geen normen zijn gesteld in een toepasselijke „Nederlandse strafwet of een op een Nederlandse strafwet steunende uit- „voeringsregeling, dan wel schending van die normen wordt bedreigd „met een lager strafmaximum dan waarmede de hoger genoemde ver- „keersmisdrijven en verkeersovertredingen zijn strafbaar gesteld”.

Het H.M.G. verwijst ter staving van voormelde overweging naar de Memorie van Toelichting, behorende bij de in het Wetboek van Militair Strafrecht ingevoegde verkeersdelicten en tevens naar de passage, waarin weergegeven wordt, dat het merendeel van de in de W.V.W. opgenomen strafbepalingen slechts kan worden toegepast met betrekking tot verkeersdelicten, welke binnen Nederland zijn bedreven.

Uit voormelde sententie kan de conclusie getrokken worden, dat de militaire verkeersvoorschriften, i.c. de artt. 162 t/m 167 W.M.Sr., tot uitzonderingsbepalingen zijn verklaard; anders gezegd: de invoeging van de artt. 162 t/m 167 W.M.Sr. is aanvullend bedoeld.

Ter completering van de partiële wijziging van de militaire strafwetgeving van 1963 dient ook gewezen te worden op de invoeging van art. 168 W.M.Sr.

Deze strafbepaling maakt het mogelijk om buitenlands strafrecht, dus o.a. buitenlands verkeersrecht, toe te passen, indien een in het buitenland gepleegd verkeersdelict niet onder enige gevolge het Wetboek van Mili-

tair Strafrecht toepasselijke strafbepaling valt.

Aldus kan een Nederlandse militair, die in het buitenland een aldaar geldende strafbepaling overtreedt, door de Nederlandse militaire rechter veroordeeld worden op grond van art. 168 W.M.Sr., waarbij de toepasselijke buitenlandse strafbepaling vervangen wordt door de kwalificatie:

„Buiten het Koninkrijk een feit begaan, dat niet met straf bedreigd „wordt door enige ingevolge het Wetboek van Militair Strafrecht toe„passelijke strafbepaling, doch waarvoor hij ingevolge enige op hem toe„passelijke wet van het land, waar het feit begaan wordt, strafbaar is „(art. 168 W.M.Sr.).

Evenwel kan de toepassing van art. 168 W.M.Sr., uitgaande van de beperking van de rechtswerking van art. 4 W.M.Sr. door het door de jurisprudentie gehuldigde nationale karakter van de Wegenverkeerswet in haar totaliteit, leiden tot een merkwaardige consequentie.

Een voorbeeld. Ingevolge de huidige jurisprudentie met betrekking tot art. 4 W.M.Sr. en de W.V.W. is art. 30 W.V.W. (doorrijden na een ongeval) niet van toepassing op een Nederlandse militair, die dit delict pleegt in b.v. de Bondsrepubliek Duitsland.

Deze Nederlandse militair nu wordt berecht door de Nederlandse militaire rechter op grondslag van het telastegelegde misdrijf ex § 142 StGB (Verkehrsunfallflucht).

Stel, dat het telastegelegde feit, i.c. § 142 StGB, bewezen wordt verklaard. Naar mijn mening volgt dan de merkwaardige consequentie, dat het bewezenverklaarde doorrijden na een ongeval, zowel in de Bondsrepubliek Duitsland als in Nederland een misdrijf, op grond van art. 168 W.M.Sr. afgedaan wordt als een *overtreding*.

Conclusie.

Met betrekking tot de vraag of de Wegenverkeerswet haar tot het grondgebied van Nederland beperkte werking moet blijven behouden dan wel een ruimere (mondiale) werking dient te krijgen, heeft de Wetgever in 1963 gekozen voor een tweeledige oplossing, te weten de (aanvullende) invoeging van de artt. 162 t/m 167 W.M.Sr. en de invoeging van art. 168 W.M.Sr., zijnde een blanco strafbepaling.

In wezen heeft de Wetgever voormelde vraag niet afdoende opgelost. Die afdoende oplossing had m.i. kunnen liggen in een wijziging van art. 4 W.M.Sr. en wel zodanig, dat de rechtswerking van art. 4 W.M.Sr. blijft bestaan bij de gedragsregels en strafbepalingen van de Wegenverkeerswet.

Het komt mij voor, dat de Wetgever — gelet op de algemene bewoordingen van de op blz. 388 geciteerde Memorie van Toelichting — het aan de rechtspraak heeft overgelaten om nader te bepalen welke minderheid van de gedragsregels en strafbepalingen van de Wegenverkeerswet zodanig is geredigeerd, dat zij niet alleen betrekking kunnen hebben op

het verkeer op een Nederlandse weg.

Gelet op het feit, dat uit het vonnis van de Krijgsraad te Arnhem van 24-10-1972 (zie M.R.T. 1973, blz. 179 e.v.) blijkt, dat de rechtspraak in de greep blijft van de sententie van het H.M.G. van 26-3-1957 (zie M.R.T. 1957, blz. 682) èn gelet op het feit, dat bij de toepasselijkheid van art. 168 W.M.Sr. een in het buitenland gepleegd verkeersmisdrijf, eveneens een misdrijf zijnde in de Nederlandse verkeerswetgeving, ingevolge voormeld artikel afgedaan kan worden als een overtreding, pleit ik voor een herziening van de tot heden geldende jurisprudentie, waarbij dan nader bepaald wordt welke minderheid van de gedragsregels en strafbepalingen van de Wegenverkeerswet zodanig zijn geredigeerd, dat zij niet alleen betrekking kunnen hebben op het verkeer op een Nederlandse weg. Het komt mij voor, dat de vrij grote intensiteit van het Nederlandse militaire verkeer op de wegen in de Bondsrepubliek Duitsland eveneens een reden is om tot een herziening van de jurisprudentie over te gaan.

Als rechtsgrond voor een nadere herziening van de jurisprudentie kan dienen het aan het begin van dit artikel onder het hoofd „Wegenverkeerswet” vermelde tweede standpunt, hetwelk m.i. een standpunt van principiële aard is.

Aldus is het mogelijk, dat de Nederlandse militaire rechter b.v. de artt. 30 en 36 W.V.W. toepast, welke in het buitenland overtreden zijn door Nederlandse militairen.

In verband met voormeld standpunt levert een vergelijking van de artt. 162 t/m 167 W.M.Sr. met de overeenstemmende bepalingen van de Wegenverkeerswet een opvallend resultaat op.

Art. 162 W.M.Sr. stemt in grote lijnen overeen met art. 26 W.V.W., in welk artikel het woord „weg” als bestanddeel voorkomt.

Het vorenstaande geldt ook voor de artt. 164 en 165 W.M.Sr., resp. in grote lijnen overeenstemmend met de artt. 37 en 25 W.V.W.

Daarnaast komt in b.v. de artt. 30 en 36 W.V.W. het woord „weg” niet voor als bestanddeel, terwijl er in het Wetboek van Militair Strafrecht geen bepalingen zijn opgenomen, resp. handelend over het doorrijden na een ongeval en dood of zwaar lichamelijk letsel door schuld bij gelegenheid van een botsing, aan- of overrijding of bij gelegenheid van enige handeling ter voorkoming daarvan.

Een ander argument voor een nadere herziening van de jurisprudentie kan wellicht gevonden worden in een wijziging van de jurisprudentie in die zin, dat het tot heden gehuldigde nationale karakter van de Wegenverkeerswet de toepassing van die wet in overeenstemming met art. 4 W.M.Sr. dan alleen in de weg staat, indien die toepassing van de Wegenverkeerswet onverenigbaar zou zijn met de ter plaatse geldende buitenlandse verkeersbepalingen.

Tenslotte besluit ik dit artikel met de opmerking, dat de Wetgever een eenvoudige en doelmatige oplossing kan geven door de verdere invoeging

van bepalingen in het Wetboek van Militair Strafrecht, welke in grote lijnen overeenstemmen met bepalingen uit de Wegenverkeerswet.

Ik denk hierbij met name aan art. 30 W.V.W. (doorrijden na een ongeval) en art. 36 W.V.W. (dood of zwaar lichamelijk letsel door schuld bij gelegenheid van een botsing, aan- of overrijding of bij enige handelingen ter voorkoming daarvan).³⁾

³⁾ In verband met het betoog van de schrijver wordt nog verwezen naar het vonnis van de Mobiele Krijgsraad Landmacht van 15 juni 1971 en de daarop betrekking hebbende sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 27 oktober 1971 (met conclusie van de Advocaat-Fiscaal en het bij die sententie gestelde naschrift) in M.R.T. LXV (1972) blz. 151 e.v. (*Red.*)

STRAFRECHTSPRAAK

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 18 januari 1973

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Luitenant-Kolonel J. C. van Woerden en Luitenant-Kolonel W. M. M. Hasenbos;

Raadsman: Mr. R. H. Schutte.

Als dpl. soldaat, lid van de redactie van het Afdelingsblad van de V.V.D.M. in Crailo, in dat blad een artikel van zijn hand geplaatst, met welk artikel getracht wordt de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen.

Met toepassing van artikel 24 W.Sr., een geldboete van f 250, — opgelegd.

Verworpen het verzoek van de raadsman om de strafzaak aan te houden in afwachting van het resultaat van een onderzoek welk effect het door beklaagde geschreven artikel heeft op de dienstplichtige militairen, omdat de tenlastelegging en de strafbepaling niet méér eisen dan een trachten, hetgeen de krijgsraad bewezen acht.

Bevestigd door het H.M.G (zie sententie achter het vonnis).

(W.M.Sr. art. 147, W.Sr. art. 24)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen M. O. O., geboren 14 juli 1945, dpl. sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, in of omstreeks „de tweede helft van de maand augustus 1972 te Crailo, gemeente Hilversum, althans in Nederland, tezamen en in vereniging met K. R. A., A. L. T. en P. I. E., althans alleen, als lid van de redactie van „Spuit Elluf”, afdelingsblad van de Vereniging van Dienstplichtige Militairen, door middel van een in meerdere exemplaren onder in Crailo-Hilversum geleverde militairen verspreid geschrift, te weten „Spuit Elluf” nr. 1, augustus 1972, hetwelk als bijlage is gevoegd bij proces-verbaal no. 168/72 van de Brigade Koninklijke Marechaussee te Bussum, waarin onder meer een artikel, van zijn hand afkomstig, en ter publikatie in genoemd blad aan zijn mede-redaktielid A. L. T. en/of de Afdelingsbestuurders K. R. A. en P. I. E. ter hand gesteld, is opgenomen, waarin naast andere de navolgende zinsneden voorkomen: „Realiseer je ook „dat het zeer goedkoop en zeer eenvoudig is om een groep mensen te „onderdrukken als je stomweg maar alles verbiedt en alleen iets toestaat

„„bij wijze van gunst. Doeltreffend is dat echter wel, maar van beleid is „„natuurlijk geen sprake in het leger; De dienstplichtigen worden be- „„schouwd als minderwaardig en/of stompzinnig, want er wordt vaak „„als volgt geredeneerd: een *vent* is iemand die of onderofficier wordt of „„durft dienstweigeren; de rest is maar soldaat”. „Daarbij hebben wij „„– van alle militairen – daadwerkelijk het meest te lijden onder een „„zgn. krijgstucht, dit is een bijkans duivels systeem van huisregels dat „„dient om je er onder houden”. „Vergeet nooit dat je altijd en op ieder „„moment van de dag gecontroleerd en gecorrigeerd kan worden, m.a.w. „„dat je wordt beschouwd als een ding, een robot, die moet worden na- „„gekeken”. „Deze principiële mogelijkheid van controle en correctie „„van doen en laten van de soldaat, ook in zijn vrije tijd, is een instrument „„in handen van strepen en sterren. Iedere dictator zou likkebaardend „„toehappen als hij een dergelijk instrument tot zijn beschikking zou „„kunnen krijgen”. „Het is belangrijk om te beseffen dat, als jij je niet „„gedraagt, zoals men zou willen, dat dan de eigen positie van de auto- „„riteit direct gevaar loopt; het rotte werk moet hij zelf gaan doen, hij „„heeft niemand meer om tegenaan te blaffen, zijn positie als opdracht- „„gever wordt belachelijk als er niemand is die zijn opdrachten wil uit- „„voeren” heeft getracht de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat in de tenlastelegging, in het gedeelte waarin zinsnedden worden geciteerd, de interpunctie kennelijk tengevolge van typefouten niet juist is, welke fouten de Krijgsraad ambtshalve verbetert, zodat dit gedeelte als volgt worde gelezen:

„Realiseer je ook dat het zeer goedkoop en zeer eenvoudig is om een „groep mensen te onderdrukken als je stomweg maar alles verbiedt en „alleen iets toestaat bij wijze van gunst. Doeltreffend is dat echter wel, „maar van beleid is natuurlijk geen sprake in het leger.”

„De dienstplichtigen worden beschouwd als minderwaardig en/of „stompzinnig, want er wordt vaak als volgt geredeneerd: een *vent* is „iemand die of onderofficier wordt of durft dienstweigeren; de rest is „maar soldaat.”

„Daarbij hebben we – van alle militairen – daadwerkelijk het meest „te lijden onder een zgn. krijgstucht, d.i. een bijkans duivels systeem van „huisregels dat dient om je er onder te houden.”

„Vergeet nooit dat je altijd en op ieder moment van de dag gecontro- „leerd en gecorrigeerd kan worden, m.a.w. dat je wordt beschouwd als „een ding, een robot, die moet worden nagekeken. Deze principiële mo- „gelijkheid van controle en correctie van doen en laten van de soldaat, „ook in zijn vrije tijd, is een instrument in de handen van strepen en „sterren. Iedere dictator zou likkebaardend toehappen als hij een derge- „lijk instrument tot zijn beschikking zou kunnen krijgen.”

„Het is belangrijk om te beseffen dat, als jij je niet gedraagt zoals men

„zou willen, dat dan de eigen positie van de autoriteit direkt gevaar loopt: „het rotte werk moet hij zelf gaan doen, hij heeft niemand meer om tegen „aan te blaffen, zijn positie als opdrachtgever wordt belachelijk als er „niemand is die zijn opdrachten wil uitvoeren.”

door welke verbeteringen de beklaagde in zijn verdediging niet wordt geschaad;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commisaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Ik erken dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke landmacht in werkelijke dienst omstreeks augustus 1972 in Crailo, gemeente Hilversum, samen en in vereniging met de mij bekende soldaten K. R. A., A. L. T. en P. I. E., als redacteur van „Spuit Elluf”, blad van de plaatselijke VVDM-afdeling, heb doen verschijnen het augustusnummer 1972 van dit blad no. 1 waarvan een gelijkkluidend exemplaar u mij toont als bijlage bij het proces-verbaal no. P 168/72 van de Brigade Koninklijke Marechaussee Bussum. Ik erken dat dit nummer in enkele tientallen exemplaren onder aldaar gelegerde militairen is verspreid. Dit was ook onze afgesproken bedoeling. Ik erken dat dit nummer onder meer de zinnen bevat zoals aangehaald in mijn verwijzingsbeschikking van 19 oktober 1972 no. A 3014/I/72. Het artikel waarin zij voorkomen heb ik geschreven. Ik heb mijn ontwerp volgens gevieren gemaakte afspraak ter opname in dit nummer afgegeven aan K. R. A.;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal nr. P 168/72 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 27 september 1972 gedagtekend en ondertekend door Cornelis Verweij en Jan van Poortvliet, beiden opperwachtmeester van de Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Bussum, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

K. R. A.:

In de eerste week van augustus 1972 kwamen we bij elkaar. M. O. O. had voor zijn vertrek met verlof zijn copy ingeleverd bij mij. Het stuk, dat hij toen bij mij inleverde staat nu vermeld in „Spuit Elluf”, afdelingsblad van de VVDM-Crailo, nummer 1, eerste jaargang, augustus 1972, op de bladzijden drie, vier en vijf. De copy is ongewijzigd opgenomen. We vervaardigden ongeveer honderd exemplaren van „Spuit Elluf”, afdelingsblad der VVDM te Crailo, nummer 1, eerste jaargang, augustus 1972.

A. L. T. en ik hebben samen ongeveer 50 exemplaren van bedoeld blad in de week van 14 tot en met 21 augustus 1972 verspreid in de legerplaats „Crailo” te Hilversum, onder de militairen van de vaste staf;

P. I. E.:

Ik meen dat het begin augustus 1972 was, toen K. R. A., A. L. T. en ik bij elkaar zijn gekomen. Bij die samenkomst heeft naar ik meen K. R. A. een door M. O. O. geschreven stuk voorgelezen. Het was hetzelfde stuk – voor wat betreft de inhoud – dat nu is vermeld op de bladzijden drie, vier en vijf van „Spuit Elluf”, afdelingsblad van de VVDM-Crailo, eerste

jaargang nummer 1, augustus 1972;

Overwegende, dat zich bij de stukken bevindt een, als bijlage bij proces-verbaal nr. 168/72 gevoegd exemplaar van een gedrukt geschrift, te weten „Sput Elluf” nr. 1, augustus 1972, waarin onder meer is opgenomen een artikel van de hand van beklaagde, waarin onder meer de zinsneden voorkomen, zoals die zijn weergegeven zowel in de aan beklaagde getoonde en voorgehouden verwijzingsbeschikking, als ook in het bij dagvaarding ten laste gelegde;

Overwegende, dat de Krijgsraad na kennisneming van voormeld geschrift van oordeel is dat door de daarin opgenomen, en in de dagvaarding geciteerde zinnen, getracht is de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — genoemd gedrukt geschrift slechts gebezigd in verband met de inhoud van de andere bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met uitzondering van de woorden „althans alleen” (zesde regel) en met dien verstande dat het artikel aan de Afdelingsbestuurder K. R. A. ter publikatie ter hand is gesteld;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „medeplegen van als aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon „door een geschrift de tucht onder de krijgsmacht trachten te ondermijnen”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 147, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht, jo artikel 47 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit, en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad niet zal ingaan op een verzoek van de raadsman de zaak aan te houden om het resultaat af te wachten van een onderzoek naar het effect van het in het geding zijnde artikel op dienstplichtige militairen;

Overwegende, te dien aanzien, dat de Krijgsraad van mening is dat het resultaat van een dergelijk onderzoek — daargelaten of dit wellicht voor vervolgende autoriteiten een steun zou kunnen zijn bij het hanteren van het vervolgingsbeleid — niet afgewacht hoeft te worden:

dat in casu immers de Krijgsraad uit de in het artikel voorkomende zinsneden betreffende de krijgstucht — door beklaagde nader besproken in zijn laatste woord ter terechtzitting, waarbij hij meende het Reglement

betreffende de Krijgstucht als een „papieren vod” te moeten betitelen — afleidt, dat hierdoor noodzakelijkerwijs getracht is — en meer is ook niet ten laste gelegd — de krijgstucht te ondermijnen;

(Volgt: veroordeling tot betaling van een geldboete van f 250,—, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door hechtenis voor de tijd van 25 dagen — *Red.*).

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 2 mei 1973

President: Mr. Prins; *Leden:* Schout-bij-nacht Bakker, Generaal-Majoor Coopmans, Generaal-Majoor Bruinier, Luitenant-Generaal b.d. Van der Veen (plv.) en Mr. Van der Ven (plv.);

Raadsman: Mr. R. M. Schutte.

(Zie het vonnis hiervóór.)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens dat het Hof:

a. in de zakelijk weergegeven verklaring van K. R. A., voorkomende in het als bewijsmiddel gebezigde ambtsedig proces-verbaal nr. P.168/72, de eerste zinsnede vervangt door de zinsnede, luidende: „In de eerste week van augustus 1972 kwamen A. L. T., P. I. E. en ik bij elkaar ten einde het eerste blad van de VVDM-afdeling „Crailo” samen te stellen”;

b. in de zakelijk weergegeven verklaring van P. I. E., voorkomende in voormeld proces-verbaal, de tweede zinsnede vervangt door de zinsnede, luidende: „Bij die samenkomst is een door M. O. O. geschreven stuk voorgelezen, naar ik meen door K. R. A.”;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van artikel 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie.

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Bevestigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, met verbetering der gronden.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 18 januari 1973*)

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Luitenant-Kolonel J. C. van Woerden en Luitenant-Kolonel W. M. M. Hasenbos.

Raadsman: Mr. R. M. Schutte.

Als dpl. soldaat, lid van de redactie van het afdelingsblad van de V.V.D.M. in Crailo, in dat blad een door een ander geschreven artikel geplaatst, met welk artikel getracht wordt de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen.

Met toepassing van artikel 24 W.Sr., een geldboete van f 150,— opgelegd.

Verworpen het verzoek van de raadsman om de strafzaak aan te houden in afwachting van het resultaat van een onderzoek welk effect het door beklaagde gepubliceerde artikel heeft op de dienstplichtige militairen, omdat de tenlastelegging en de strafbepaling niet méér eisen dan een trachten, hetgeen de krijgsraad bewezen acht.

Bevestigd door het H.M.G. (zie sententie achter het vonnis).

(W.M.Sr. art. 147, W.Sr. art. 24)

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen A. L. T., geboren 24 mei 1949, dpl. sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke „Landmacht, althans als militair, in de zin der wet, in of omstreeks de „periode 14 tot 21 augustus 1972, althans in of omstreeks de tweede helft „van augustus 1972 te Crailo, gemeente Hilversum, althans in Nederland, „tezamen en in vereniging met de soldaten K. R. A., P. I. E. en M. O. O., „althans alleen, als lid van de redactie van „Spuut Elluf”, afdelingsblad „van de Vereniging van Dienstplichtige Militairen, althans als afdelings- „bestuurder van genoemde Vereniging, door middel van een in meerdere „exemplaren onder in Crailo-Hilversum geleverde militairen verspreid „geschrift, te weten „Spuut Elluf” nr. 1, augustus 1972, hetwelk als bijlage „is gevoegd bij procesverbaal nr. 168/72 van de Brigade Koninklijke Ma- „rechaussee te Bussum, waarin onder meer een artikel, afkomstig van de „hand van eerdergenoemde M. O. O., is opgenomen, waarin naast andere „de navolgende zinsneden voorkomen: „Realiseer je ook dat het zeer „„goedkoop en zeer eenvoudig is om een groep mensen te onderdrukken

*) Bij vonnissen van dezelfde datum (bevestigd bij sententie d.d. 2 mei 1973) werden de in dit vonnis genoemde soldaten K. R. A. en P. I. E. eveneens veroordeeld tot geldboete van f 150,— (Red.).

„,als je stomweg maar alles verbiedt en alleen iets toestaat bij wijze van
 „,gunst. Doeltreffend is dat echter wel, maar van beleid is natuurlijk geen
 „,sprake in het leger. De dienstplichtigen worden beschouwd als minder-
 „,waardig en/of stompzinnig want er wordt vaak als volgt geredeneerd:
 „,een vent is iemand die of onderofficier wordt of durft dienstweigeren,
 „,de rest is maar soldaat”. „Daarbij hebben we van alle militairen daad-
 „,werkelijk het meest te lijden onder een zgn. krijgstucht dit is een bijkans
 „,duivels systeem van huisregels dat dient om je er onder te houden”.
 „,Vergeet nooit dat je altijd en op ieder moment van de dag gecontro-
 „,leerd en gecorrigeerd kan worden, m.a.w. dat je wordt beschouwd als
 „,een ding, een robot, die moet worden nagekeken”. „Deze principiële
 „,mogelijkheid van controle en correctie van doen en laten van de soldaat,
 „,ook in zijn vrije tijd, is een instrument in de handen van strepen en ster-
 „,ren”. „Iedere dictator zou likkebaardend toehappen als hij een derge-
 „,lijk instrument tot zijn beschikking zou kunnen krijgen. Het is belang-
 „,rijk om te beseffen dat, als jij je niet gedraagt zoals men zou willen,
 „,dat dan de eigen positie van de autoriteit direkt gevaar loopt: het rotte
 „,werk moet hij zelf gaan doen, hij heeft niemand meer om tegenaan te
 „,blaffen zijn positie als opdrachtgever wordt belachelijk als er niemand
 „,is die zijn opdrachten wil uitvoeren”; heeft getracht de tucht onder de
 „,krijgsmacht te ondermijnen,

„althans, indien terzake van het voorgaande geen veroordeling kan of
 „,mocht volgen,

„dat hij toen aldaar tezamen met eerdergenoemde soldaten, althans
 „,alleen, een geschrift te weten het Afdelingsblad „Spuit Elluf”, van de
 „,Vereniging van Dienstplichtigen Militairen – welk geschrift als bijlage
 „,is gevoegd bij proces-verbaal no. 168/72 van de Brigade Koninklijke
 „,Marechaussee te Bussum – waarin onder meer een artikel voorkomt,
 „,inhoudende naast andere de hierboven – primair – aangehaalde zin-
 „,sneden, zijnde also een geschrift, waarin wordt getracht de tucht onder
 „,de krijgsmacht te ondermijnen, in tientallen exemplaren, althans méér
 „,dan één exemplaar onder in Crailo (Hilversum) gelegerde militairen
 „,heeft verspreid en/of ter verspreiding in voorraad heeft gehad, terwijl hij,
 „,beklaagde bekend was met de strekking van dat geschrift om de tucht
 „,onder de krijgstucht te ondermijnen”.

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat in de tenlastelegging, in het gedeelte waarin zinsne-
 den worden geciteerd, de interpunctie kennelijk tengevolge van typefouten
 niet juist is, welke fouten de krijgsraad ambtshalve verbetert, zodat dit
 gedeelte als volgt worde gelezen: (*enz., zie het vonnis van dezelfde datum
 contra M. O. O. – Red.*).

door welke verbeteringen de beklagde in zijn verdediging niet wordt
 geschaad;

Overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commis-

saris onder meer zakelijk heeft verklaard:

Ik erken dat ik als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke landmacht in werkelijke dienst in de tweede helft van augustus 1972 in Crailo, gemeente Hilversum, als redacteur van „Spuut Elluf” orgaan van de plaatselijke VVDM-afdeling tesamen en in vereniging met mijn mede-redacteur soldaat M. O. O., en met de bestuursleden van die afdeling soldaten K. R. A. en P. I. E., heb doen verschijnen in een honderdtal exemplaren het augustusnummer van „Spuut Elluf” no. 1, waarvan een gelijkloidend exemplaar u mij toont als bijlage bij het proces-verbaal no. 168/72 van de Brigade Koninklijke Marechaussee Bussum Ik erken dat dit nummer onder meer de zinnen bevat aangehaald in mijn verwijzingsbeschikking van 19 oktober 1972 no. A 3016/I/72. M. O. O. is hiervan de schrijver. Gevieren hadden wij afgesproken zijn artikel in genoemd nummer op te nemen. K. R. A. en ik hebben omstreeks een 50-tal exemplaren van dit nummer onder onze mede-militairen in de legerplaats Crailo uitgedeeld;

Overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris onder meer heeft verklaard niet bekend te zijn geweest met de strekking van het artikel van M. O. O., welke verklaring hij ter zitting bij recollement heeft staande gehouden, doch dat de krijgsraad deze verklaring ongeloofwaardig acht en beklagde op dit punt houdt aan zijn verklaring, afgelegd voor de Koninklijke Marechaussee;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal nr. P. 168/72 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 27 september 1972, gedagtekend en ondertekend door Cornelis Verweij en Jan van Poortvliet, beiden opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Bussum, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

beklaagde, A. L. T. :

Begin augustus 1972 kwamen K. R. A., P. I. E. en ik bij elkaar om de in het te verschijnen VVDM-blad van de afdeling Crailo te plaatsen stukjes die wij hadden geschreven, te bespreken. Ik kan me niet meer herinneren of het door M. O. O. geschreven stuk, daar aanwezig was. Wel weet ik zeker dat de inhoud van het stuk tijdens die bijeenkomst door ons is besproken. De inhoud en strekking van het door M. O. O. geschreven stuk dat in vorenbedoeld blad is geplaatst op de bladzijden drie, vier en vijf, was mij toen reeds bekend. Ik sta in principe achter de inhoud van het door M. O. O. geschreven stuk. De door M. O. O. ontworpen copie is ongewijzigd in het betreffende augustusnummer van het VVDM-blad-Crailo opgenomen;

getuige P. I. E. :

Ik meen dat het begin augustus 1972 was, toen K. R. A., A. L. T. en ik bij elkaar zijn gekomen. Bij die samenkomst heeft naar ik meen K. R. A. een door M. O. O. geschreven stuk voorgelezen. Het was hetzelfde stuk — voor wat betreft de inhoud — dat nu is vermeld op de bladzijden drie,

vier en vijf van „Spuut Elluf”, afdelingsblad van de VVDM-Crailo, eerste jaargang, nummer 1, augustus 1972;

getuige K. R. A.:

In de eerste week van augustus 1972 kwamen we bij elkaar. M. O. O. had voor zijn vertrek met verlof zijn copy ingeleverd bij mij. Het stuk, dat hij toen bij mij inleverde staat nu vermeld in „Spuut Elluf”, afdelingsblad van de VVDM-Crailo, nummer 1, eerste jaargang augustus 1972, op de bladzijden drie, vier en vijf. De copy is ongewijzigd opgenomen. We vervaardigden ongeveer honderd exemplaren van „Spuut Elluf”, afdelingsblad der VVDM te Crailo, nummer 1, eerste jaargang, augustus 1972. A. L. T. en ik hebben samen ongeveer 50 exemplaren van bedoeld blad, in de week van 14 tot en met 21 augustus 1972 verspreid in de legerplaats „Crailo” te Hilversum, onder de militairen van de vaste staf;

Overwegende, dat zich bij de stukken bevindt een, als bijlage bij procesverbaal nr. 168/72 gevoegd, exemplaar van een gedrukt geschrift, te weten „Spuut Elluf” nr. 1, augustus 1972, waarin onder meer de zinsneden voorkomen zoals die zijn weergegeven zowel in de aan beklaagde getoonde en voorgehouden verwijzingsbeschikking, als ook in het bij dagvaarding ten laste gelegde;

Overwegende, dat de krijgsraad na kennisneming van voormeld geschrift, van oordeel is dat door de daarin opgenomen en in de dagvaarding geciteerde zinnen, getracht is de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — genoemd gedrukt geschrift slechts gebezigd in verband met de inhoud van de andere bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde primair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met uitzondering van de woorden „al-,thans alleen” (zevende regel) en „althans als afdelingsbestuurder van „genoemde Vereniging” (negende en tiende regel) waarbij de verklaring van beklaagde voor de Koninklijke Marechaussee afgelegd, als bewijsmiddel wordt gebezigd, aangezien naar het oordeel van de krijgsraad deze verklaring voor wat betreft het bekend zijn met de strekking van het bewuste artikel geloofwaardiger is dan die, afgelegd voor de Officier-Commissaris;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „medeplegen van als aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon „door een geschrift de tucht onder de krijgsmacht trachten te ondermijnen”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 147, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht, jo artikel 47 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of om-

standigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat — nu ten aanzien van het primair tenlastegelegde veroordeling zal volgen — een onderzoek naar het aldaar subsidiair tenlastegelegde achterwege kan blijven;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de krijgsraad niet zal ingaan op een verzoek van de raadsman de zaak aan te houden om het resultaat af te wachten van een onderzoek naar het effect van het in het geding zijnde artikel op dienstplichtige militairen;

Overwegende te dien aanzien, dat de krijgsraad van mening is dat het resultaat van een dergelijk onderzoek — daargelaten of dit wellicht voor de vervolgende autoriteiten een steun zou kunnen zijn bij het hanteren van het vervolgingsbeleid — niet afgewacht hoeft te worden;

dat in casu immers de krijgsraad uit de in het artikel voorkomende zinsneden betreffende de krijgstucht afleidt dat hierdoor noodzakelijkerwijs getracht is — en meer is ook niet ten laste gelegd — de krijgstucht te ondermijnen;

[Volgt: veroordeling tot *f* 150,— boete, subs. 15 dagen hechtenis].

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 2 mei 1973

President: Mr. Prins; *Leden:* Schout-bij-nacht Bakker, Generaal-Majoor Coopmans, Generaal-Majoor Bruinier, Luitenant-Generaal b.d. Van der Veen (plv.), Mr. Van der Ven (plv.);

Raadsman: Mr. R. M. Schutte.

(*Zie het vonnis hiervoor*)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens dat het Hof:

a. in de zakelijk weergegeven verklaring van A. L. T., voorkomende in het als bewijsmiddel gebezigde ambtsedig proces-verbaal nr. P.168/72 de zinsneden „Ik kan me niet meer herinneren of het door M. O. O. geschre-„ven stuk daar aanwezig was. Wel weet ik zeker dat de inhoud van het

„stuk tijdens die bijeenkomst door ons is besproken” vervangt door de zinsnede luidende: „Ik weet zeker dat de inhoud van het door M. O. O. „geschreven stuk tijdens die bijeenkomst door ons is besproken”;

b. in de zakelijk weergegeven verklaring van P. I. E., voorkomende in voormeld proces-verbaal, de tweede zinsnede vervangt door de zinsnede, luidende: „Bij die samenkomst is een door M. O. O. geschreven stuk „voorgelezen, naar ik meen door K. R. A.”;

c. in de zakelijk weergegeven verklaring van K. R. A., voorkomende in voormeld proces-verbaal, de eerste zinsnede vervangt door de zinsnede, luidende: „In de eerste week van augustus 1972 kwamen A. L. T., P. I. E. „en ik bij elkaar teneinde het eerste blad van de VVDM-afdeling „Crailo” „samen te stellen”;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van artikel 77, van 's-Hofs Provisionele Instructie.

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Bevestigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, met verbetering der gronden.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 22 maart 1973

President: Mr. J. A. L. Brada; *Leden:* Luitenant-Kolonel A. J. Kappenburg en Kapitein Th. J. Clarenbeek;

Raadman: Mr. J. P. M. van der Horst.

Tenlaste gelegd het als bestuurder van een auto rijdende over een voor het militair verkeer openstaande weg, alwaar krachtens vaste orders de bepalingen van de Wegenverkeerswetgeving van toepassing waren verklaard, geen voorrang verleend aan een van rechts naderende auto.

Vrijspraak omdat de auto van rechts niet over een „weg” doch over een uitrit naderde, blijkende uit de beperkte bestemming van die uitrit en uit het wegdek, dat afweek van de weg waarover beklagde reed, terwijl in dat wegdek in het midden een afwateringsgoot was aangebracht.

(W.M.Sr. art. 167)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen F. J. S., geboren 29 mei 1952, dpl. vaandrig, beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 29 september 1972 te Steenwijkerwold, althans

„te Havelte, althans elders in Nederland, terwijl hij als dienstplichtig „vaandrig in werkelijke militaire dienst verbleef bij de Koninklijke Land- „macht, als gebruiker van een voor het militair verkeer openstaande weg, „te weten als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, daarmede rijden- „de over de voor het militair verkeer openstaande weg, O.D. straat, ge- „legen op het terrein van de Johannes Postkazerne, bij het naderen van „de kruising of splitsing van deze weg en de voor het militair verkeer „openstaande weg, gelegen tussen de garages 1 en 2, de doorgang niet „heeft vrijgelaten aan de bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, mili- „taire vrachtauto, die aldaar voorrang had, aangezien deze bestuurder „naderde over genoemde weg, gelegen tussen genoemde garages, en voor „hem, beklaagde, van rechts kwam, terwijl geen van de uitzonderingen „genoemd in artikel 42 van het Reglement Verkeersregels Verkeerstekens „ten deze van toepassing was, en aldus handelende alstoen aldaar de door „of namens het bevoegd gezag met betrekking tot het verkeer op het „terrein van de Johannes Postkazerne gegeven regels en/of aanwijzingen „niet in acht heeft genomen, zijnde immers door de commandant van „genoemde kazerne bij vaste orders bepaald, dat op genoemd terrein „de bepalingen van de Wegenverkeerswetgeving van toepassing zijn;”

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat de krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de over- tuiging heeft geput, dat beklaagde het hem tenlastegelegde feit heeft ge- pleegd, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, daaromtrent met name dat de krijgsraad van oordeel is dat de in de tenlastelegging genoemde „voor het militair verkeer open- „staande weg gelegen tussen de garages 1 en 2” niet als een weg, doch als een uitrit moet worden gezien, nu hier kennelijk sprake is van een beperk- te bestemming, nl. een voor de deelnemers aan het verkeer ter plaatse duidelijk als toegang/uitgang gebruikte verbinding tussen o.a. de O.D. straat en het zich tussen de garages 1 en 2 bevindende parkeerterrein, dat als zodanig duidelijk kenbaar is, o.a. door de ligging tussen genoemde garages, het feit dat daarop doorgaans voertuigen staan geparkeerd, het type wegdek (klinkers) dat afwijkt van dat op de O.D. straat (bitumen) alsmede de in het midden van dat terrein aanwezige afwateringsgoot;

[Volgt: vrijspraak – *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Tweede kamer te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 12 januari 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel G. N. Tack en Luitenant- Kolonel W. Sundermeijer;

- (1) *Onder drankinvloed verkerende een bromfiets bereden;*
 (2) *een bromfiets bereden die niet voldeed aan de in of krachtens hoofdstuk IV W.V.R. gestelde eisen.*

(W.V.W. art. 26; W.V.R. art. 124)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen M. L. C., geboren 24 juli 1951, dpl. sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„1. dat hij op of omstreeks 13 juni 1971 te Veghel, als bestuurder van „een tweewielig rijwiel met hulpmotor, daarmede heeft gereden over de „voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Erpseweg, terwijl hij „verkeerde onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende „drank, dat hij niet in staat moest worden geacht het tweewielig rijwiel „met hulpmotor naar behoren te besturen,

„2. dat hij op of omstreeks 13 juni 1971 te Veghel, als bestuurder van „een tweewielig rijwiel met hulpmotor (merk Kreidler Florett, type K 53/ „1 NL, toelatingsnummer B 2003), daarmede heeft gereden over de voor „het openbaar verkeer openstaande weg, de Erpseweg, zulks terwijl dit „voertuig niet voldeed aan de in en/of krachtens hoofdstuk IV van het „Wegenverkeersreglement terzake gestelde eisen, immers:

„a. was dit voertuig voorzien van een cylinder met een uitlaatpoort „met een oppervlakte van $\pm 257 \text{ mm}^2$, spoelpoorten met een oppervlakte van $\pm 260 \text{ mm}^2$ en inlaatpoorten met een oppervlakte van $\pm 288 \text{ mm}^2$, in stede van de voorgeschreven cylinder met een uitlaatpoort met „een oppervlakte van $\pm 160 \text{ mm}^2$, spoelpoorten met een oppervlakte van „ $\pm 250 \text{ mm}^2$ en inlaatpoorten met een oppervlakte van $\pm 240 \text{ mm}^2$,

„b. was dit voertuig voorzien van een carburateur van het merk Bing, „type 1/17/44, in stede van de voorgeschreven carburateur van het merk „Bing, type 1/10/77,

„c. was de reductie van de motor 14 : 36, in stede van de voorgeschreven reductie van 10 : 36;”

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 13 juni 1971 heb ik vanaf omstreeks 14.45 uur tot omstreeks 22.00 uur bier gedronken in een café te Erp. Om ongeveer 22.00 uur heb ik dit café verlaten en ben ik vandaar weggereden als bestuurder van mijn bromfiets, merk Kreidler Florett. Rijdende over de Erpseweg te Veghel heb ik toen een rood verkeerslicht genegeerd, waarna ik op de kruising van deze weg met de Frans Halsstraat en de Provinciale weg Uden-St. Oedenrode aldaar, in botsing ben gekomen met een voor mij van rechts over laatstgenoemde weg naderende personenauto. Ik had die dag zoveel

pils gedronken, dat ik toen niet in staat was mijn bromfiets naar behoren te besturen.

Bovendien voldeed toen mijn bromfiets niet aan de wettelijk daaraan gestelde eisen: hij was namelijk opgevoerd, immers was de cylinder voor wat betreft de uitlaatpoort, de spoelpoorten en de inlaatpoorten groter van oppervlakte dan toegestaan; verder was de carburateur niet van het voorgeschreven type en was de reductie van de motor 14 : 36 in plaats van, zoals voorgeschreven, 10 : 36;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal nr. P.134/71, opgemaakt en gesloten te Uden op 5 augustus 1971 door Franciscus Martinus Maria ten Westenend, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Uden, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Johannes Martinus Henricus Maria Bouwe:

Op 13 juni 1971 reed ik mee achterop een bromfiets, merk Kreidler Florett, die werd bestuurd door M. L. C., en wel over de Erpseweg te Veghel. Gekomen bij de kruising van deze weg met de Frans Halsstraat en de Provinciale weg Uden-St. Oedenrode aldaar reed C. door een rood verkeerslicht en kwam vervolgens in botsing met een van rechts over laatstgenoemde weg naderende personenauto. Eerder die dag had ik samen met C. bier gedronken in een café te Erp;

als relaas van verbalisant:

Op 14 juni 1971, te omstreeks 00.30 uur constateerde ik, dat de adem van M. L. C., die op 13 juni 1971 te omstreeks 22.30 uur betrokken was bij een ongeval op de kruising van de voor het openbaar verkeer openstaande wegen Erpseweg, Provinciale weg Uden-St. Oedenrode en Frans Halsstraat te Veghel, sterk riekte naar het inwendig gebruik van alcoholhoudende drank, dat zijn ogen suf stonden en dat hij overmoedig sprak.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal nr. P. 120/71, opgemaakt en gesloten te Uden op 25 juni 1971 door Jan Bakker, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, verkeersdeskundige, behorende tot de brigade Uden, onder meer zakelijk inhoudt:

als relaas van verbalisant:

Op 24 juni heb ik op verzoek van de opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee F. M. M. ten Westenend van de brigade Uden een technisch onderzoek ingesteld naar de toestand van een bromfiets, die op 13 juni 1971 te Veghel betrokken was geweest bij een verkeersongeval.

Omschrijving bromfiets: merk Kreidler Florett, type K 53/1 NL; goedkeuringsmerk (volgens Ministeriële Beschikking van 14 september 1962, nr. 53631) B-2003;

Motor: de oppervlakte aan de uitlaatpoort van de cylinder bedroeg 257 mm², die van de spoelpoorten: 260 mm² en die van de inlaatpoorten: 288 mm². Volgens genoemde Ministeriële Beschikking moeten deze

oppervlakten respectievelijk zijn: 160 mm², 250 mm² en 240 mm².

Carburateur: merk Bing, type 1/17/44. Volgens genoemde Ministeriële Beschikking moet deze bromfiets zijn voorzien van een carburateur merk Bing, type 1/10/77.

Reductie motor: de reductie van de motor moet zijn 10 : 36, maar was hier echter 14 : 36;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende elk bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde in sub 1 en 2 is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „of omstreeks” in sub 1 en „of omstreeks” en „/of” in sub 2;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:
„1. als bestuurder van een motorrijtuig handelen in strijd met artikel 26, eerste lid, van de Wegenverkeerswet”;

„2. overtreding van artikel 13, eerste lid, aanhef en sub c, juncto artikel „80a, tweede lid, aanhef en sub g II van het Wegenverkeersreglement”, strafbaar gesteld bij 1. artikel 35, eerste lid, van de Wegenverkeerswet; 2. artikel 124 van het Wegen-verkeersreglement;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten, en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van het onder sub 1 bewezen-verklaarde en gekwalificeerde feit termen aanwezig acht beklagde de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen te ontzeggen voor de duur van vier maanden;

Overwegende, dat de Krijgsraad termen aanwezig acht het inbeslaggenomen tandwiel, een carburateur en een cylinder aan het verkeer te onttrekken;

Overwegende, daarbij dat deze onderdelen met betrekking tot dewelke het feit sub 2 is begaan, van zodanige aard zijn dat het ongecontroleerde bezit daarvan strijdig is met de wet en het algemeen belang;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling ten aanzien van sub 1 tot een gevangenisstraf voor de duur van 2 weken, voorwaardelijk, proeftijd 2 jaar, alsmede tot betaling van een geldboete van f 50,—, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door hechtenis voor de tijd van 5 dagen en ontzegging van

de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen voor de duur van vier maanden, en, ten aanzien van sub 2 tot betaling van een geldboete van f 25,—, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door hechtenis voor de duur van 3 dagen en onttrokken-verklaring aan het verkeer van het inbeslaggenomen tandwiel, met veertien tanden, een carburateur, merk Bing, type 1/17/44, en een cylinder met betrekking tot dewelke het feit sub 2 is begaan — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Tweede kamer te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 12 januari 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel G. N. Tack en Luitenant-Kolonel W. Sundermeijer.

Eenvoudige belediging door toevoeging van de woorden: „Jullie zijn ook maar een stelletje klootzakken”.

(W.Sr. art. 266)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen L. E., geboren 28 januari 1961, dpl. sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 18 september 1971 te Geertruidenberg, opzettelijk beledigend Pieter Muilenberg en/of Jacob Hendrik Poorta in „zijn (hun) tegenwoordigheid mondeling heeft toegevoegd: „Jullie zijn ,,ook maar een stelletje klootzakken”, althans woorden van gelijke beledigende strekking en betekenis”;

Overwegende, dat in de 2e regel van de ten laste legging voorkomende naam „Muilenberg” kennelijk als een schrijffout moet worden beschouwd en gelezen dient te worden als „Muilenburg”, wordende beklaagde hierdoor niet in zijn verdediging benadeeld;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 18 september 1971 heb ik te Geertruidenberg met de bedoeling hen te kwetsen en te grieven, Pieter Muilenburg en Jacob Hendrik Poorta in hun tegenwoordigheid luid en duidelijk de woorden „Jullie zijn ook

„maar een stelletje klootzakken” toegevoegd. Deze woorden waren uiteraard voor hen beledigend. Ik wilde hen daarmee ook beledigen;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal nr. P.108/71, opgemaakt en gesloten te Raamsdonkveer op 22 oktober 1971 door Teunis Arie Bos, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Keizersveer, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Pieter Muilenburg:

Op 18 september 1971 heeft L. E. mij te Geertruidenberg in het bijzijn van J. H. Poorta mondeling de woorden toegevoegd: „Jullie zijn grote „klootzakken”. Omdat ik mij door deze woorden beledigend voel, doe ik hiervan klachte;

als verklaring van Jacob Hendrik POORTA:

Op 18 september 1971 heeft L. E. mij te Geertruidenberg in het bijzijn van P. Muilenburg mondeling de woorden toegevoegd: „Jullie zijn grote „klootzakken”. Omdat ik mij door deze woorden beledigend voel, doe ik hiervan klachte;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „of omstreeks”, „/of” en „zijn”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*eenvoudige belediging, meermalen gepleegd*”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 266, van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten, en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot *f* 100, — geldboete, subs. 10 dagen hechtenis — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Tweede Kamer 's-Hertogenbosch

Vonnis van 12 januari 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel G. N. Tack en Luitenant-Kolonel W. Sundermeijer.

Gestraft zijnde met licht arrest gedurende 4 dagen ongeoorloofd afwezig geweest; voorts: ongeoorloofde afwezigheid gedurende 2½ maand.

(W.M.Sr. art. 97, 98 en 99(4))

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen J. A. C., geboren 23 november 1951, dpl. sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde na voeging is ten laste gelegd:

„1. dat hij te Oirschot, in ieder geval in Nederland, terwijl hij als dienst-„plichtig soldaat in werkelijke militaire dienst verbleef en was ingedeeld „bij het 17e Pantser Infanterie Bataljon, op of omstreeks 21 augustus 1971 „zijn genoemd onderdeel heeft verlaten en sedertdien daarvan opzettelijk, „althans hoogst nalatig ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven, „totdat hij op 25 augustus 1971 bij zijn militair onderdeel is teruggekeerd, „zijnde hij op 13 augustus 1971 gestraft met 10 dagen licht arrest, derhalve „terwijl hij was dienstdoende;

„2. dat hij te Ossendrecht, in ieder geval in Nederland, terwijl hij als „dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst verbleef en was inge-„deeld bij de Stafcompagnie van het Kazernecommando Legerplaats „Ossendrecht, na ommekomst van een hem verleend verlof en/of bewe-„gingsvrijheid, niet op 28 september 1971 naar zijn genoemd militair „onderdeel is teruggekeerd, doch sedertdien daarvan opzettelijk, althans „hoogst nalatig ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven totdat hij „op 18 december 1971 door personeel van de Brigade Grave is aange-„houden en ter beschikking van zijn commandant is gesteld”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 13 augustus 1971 ben ik gestraft met 10 dagen licht arrest. Op 21 augustus 1971 heb ik 's avonds mijn onderdeel, het 17e Pantser Infanterie Bataljon, gelegerd in de Generaal Majoor de Ruijter van Steveninckkazerne te Oirschot, verlaten en ben ik naar huis gegaan in Oss. Ik ben sindsdien willens en wetens thuis gebleven, totdat ik op 25 augustus 1971 mij weer heb teruggemeld in de kazerne te Oirschot. Ik had toen geen toestemming verkregen om mijn onderdeel te verlaten en om daarvan al die dagen weg te blijven.

Ik erken dat ik te Ossendrecht, terwijl ik als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst verbleef en was ingedeeld bij de Stafcompagnie van het Kazernecommando Legerplaats Ossendrecht, na afloop van een mij verleende bewegingsvrijheid, niet op 28 september 1971 naar mijn militair onderdeel ben teruggekeerd, maar sedertdien opzettelijk daarvan en zonder dat ik daartoe recht of toestemming had verkregen, ongeoorloofd afwezig ben geweest en gebleven, totdat ik op 18 december 1971 werd

aangehouden door personeel van de brigade Grave der Koninklijke Marechaussee;

Overwegende, dat een ten processe aanwezige, aan beklagde vertoond en voorgehouden justitiële verklaring d.d. 27 augustus 1971 en ondertekend door de **Commandant** van de **B-Compagnie** van het 17e Pantser Infanterie Bataljon te Oirschot, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van relatant:

De dienstplichtig soldaat A. C., registratienummer . . . is van 21 augustus 1971 tot 25 augustus 1971 onafgebroken zonder recht of vergunning afwezig geweest van zijn onderdeel, het 17e Pantser Infanterie Bataljon, gelegerd te Oirschot;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige afschrift van de straflijst, voor eensluidend afschrift getekend door de Kapitein H. G. J. G. Jongen, blijkt dat A. C., registratienummer . . . , op 13 augustus 1971 werd gestraft met 10 dagen licht arrest;

Overwegende, dat voormelde justitiële verklaring d.d. 21 december 1971 onder meer zakelijk inhoudt:

De dienstplichtig soldaat J. A. C., registratienummer . . . is van 28 september 1971 tot 18 december 1971 onafgebroken zonder recht of vergunning afwezig geweest van zijn onderdeel, de Stafcompagnie van het Kazernecommando Legerplaats Ossendrecht;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde, voor eensluidend afschrift getekend, afschrift van het ambtsedig proces-verbaal nr. P. 103/'71, opgemaakt en gesloten te Grave op 19 december 1971 door Albert Leendert Kleijbeuker, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Grave, onder meer zakelijk inhoudt:

als relaas van verbalisant:

Op 18 december 1971 heb ik mij naar het adres A. 23 te Oss begeven. In genoemd perceel trof ik een persoon aan die mij mededeelde dat hij de soldaat J. A. C. was. Ik heb genoemde soldaat aangehouden en hem overgebracht naar het brigadegebouw der Koninklijke Marechaussee te Grave. Ik heb soldaat J. A. C. overgegeven aan personeel van de Brigade Koninklijke Marechaussee Putte die voor het verdere transport naar de legerplaats Ossendrecht zouden zorgdragen;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende genoemde justitiële verklaringen, afschrift straflijst en afschrift proces-verbaal slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen en wordende elk bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde sub 1 en sub 2 is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „in ieder geval in Nederland”, „of om-„streeks” en „althans hoogst nalatig” in sub 1 en „in ieder geval in Nederland”, „verlof en/of” en „althans hoogst nalatig” in sub 2;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:
 „1. *opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede, tenminste één dag en niet langer dan dertig dagen durende, terwijl de schuldige het misdrijf pleegt terwijl hij is dienstdoende*”,

„2. *„desertie, gepleegd in tijd van vrede*”,

1. voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 97, aanhef en sub 1 juncto artikel 99 sub 4e van het Wetboek van Militair Strafrecht,

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten, en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat beklagde zich sedert 20 december 1971 in voorlopig arrest bevindt;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot 3 maanden militaire detentie met aftrek van voorarrest, van welke detentie 1 maand voorwaardelijk, proeftijd 1 jaar; handhaving van het bestaande arrest — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Tweede Kamer te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 12 januari 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel G. N. Tack en Luitenant-Kolonel W. Sundermeijer;

Raadsman: Kapitein P. E. de Rooij.

(1) *Als bestuurder van een auto een voor hem uit rijdende auto rechts ingehaald en vervolgens, naar links sturende, tegen die auto aangereeden.*

(2) *Doorgereden alvorens zijn identiteit kon worden vastgesteld.*

(W.V.W. art. 25, 30)

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen G. H. J., geboren 14 september 1951, dpl. sld., beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde na wijziging is ten laste gelegd:

„1. dat hij op of omstreeks 10 augustus 1971 te Heerlen, als bestuurder „van een vierwielig motorrijtuig, daarmede rijdende over de voor het „openbaar verkeer openstaande weg, Euterpelaan, onvoorzichtig en on- „oplettend een over die weg voor hem uitrijdend vierwielig motorrijtuig „rechts is gaan inhalen en vervolgens scherp naar links heeft gestuurd, „teneinde op zijn, beklagdes, weggedeelte geparkeerde motorrijtuigen „te ontwijken, waarbij hij in botsing is gekomen met het door hem in- „gehaalde motorrijtuig, door welke gedragingen van hem, beklagde, de „veiligheid op de weg terplaatse in gevaar werd gebracht,

„2. dat hij op of omstreeks 10 augustus 1971 te Heerlen, nadat hij op „de voor het openbaar verkeer openstaande weg, Euterpelaan, bestuurder „was geweest van een vierwielig motorrijtuig, waarmede een ongeval was „ontstaan als gevolg van een botsing of aanrijding met dat motorrijtuig, „waarbij schade werd toegebracht aan een ander vierwielig motorrijtuig, „toebehorende aan Jozef A. H. M. Herberichs, althans aan een ander, „niet zijnde een inzittende van het door hem, beklagde, bestuurde mo- „torrijtuig, is doorgereden, althans is weggereden, vóórdát de identiteit „van het door hem, beklagde, bestuurde motorrijtuig en van degene, die „tijdens het ongeval het motorrijtuig bestuurde behoorlijk is kunnen „worden vastgesteld”;

Overwegende, dat beklagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 10 augustus 1971 reed ik te omstreeks 17.20 uur als bestuurder van een personenauto, merk Opel, gekentekend 73-03 JJ, daarmede over de Valkenburgerweg te Heerlen. Bij de kruising van deze weg met de Euterpelaan aldaar, sloeg ik linksaf. Op bedoelde Euterpelaan reed op dat moment voor mij uit een personenuato, merk Morris. Omdat deze auto te langzaam reed naar mijn zin, ben ik toen genoemde Morris rechts gaan inhalen. Ter hoogte van de Morris gekomen, stuurde ik vervolgens, ten-einde een aanrijding met een aantal op mijn weghelft geparkeerde auto's te vermijden, abrupt naar links. Hierop voelde ik, dat ik in botsing kwam met de inmiddels door mij ingehaalde personenauto die later J. A. H. M. Herberichs bleek toe te behoren. Na de botsing ben ik doorgereden, voordat mijn identiteit en die van het door mij bestuurde motorrijtuig behoorlijk is kunnen worden vastgesteld;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal no. 129/7013, opgemaakt en gesloten te Heerlen op 10 september 1971 door Alexander Temme en Franciscus Magendans, beiden hoofdagent van gemeentepolitie te Heerlen, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Jozef A. H. M. Herberichs:

Op 10 augustus 1971 reed ik te omstreeks 17.20 uur in mijn Morris personenauto over de Valkenburgerweg te Heerlen. Bij de kruising van deze weg met de Euterpelaan sloeg ik linksaf en reed ik genoemde Euter-

pelaan op. Ik reed vervolgens tegen de as van de weg, omdat er aan de rechterzijde van de Euterpelaan auto's geparkeerd stonden. Plotseling reed mij ter rechterzijde een Opel personenauto voorbij. Deze auto kwam, om de geparkeerde auto's te ontwijken, zover naar links, dat hij met de linkerachterzijde tegen de rechtersvoorzijde van de door mij bestuurde auto botste, tengevolge waarvan mijn auto een deuk opliep. De bestuurder van genoemde Opel, waarvan het kenteken 73-03 JJ was, is na de botsing doorgereden;

als relaas van verbalisanten:

Bij een door ons ingesteld onderzoek hebben wij bevonden, dat zich op 10 augustus 1971 om 17.20 uur op de voor het openbaar verkeer openstaande weg de Euterpelaan te Heerlen een botsing heeft voorgedaan waarbij betrokken waren een vierwielige personenauto, merk Opel, gekentekend 73-03 JJ, bestuurd door G. H. J. en een vierwielige personenauto, merk Morris, gekentekend 42-28 MN, bestuurd door J. A. H. M. Herberichs. Ten gevolge van deze botsing werd laatstgenoemde personenauto beschadigd;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde sub 1 en sub 2 is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „of omstreeks” in sub 1 en „of omstreeks”, „of aanrijding”, „althans aan een ander, niet zijnde een inzittende van „het door hem, beklaagde, bestuurde motorrijtuig” en „althans is weggereden” in sub 2;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

- „1. *overtreding van artikel 25 van de Wegenverkeerswet,*
- „2. *als bestuurder van een motorrijtuig handelen in strijd met artikel 30, eerste lid, aanhef en sub a, van de Wegenverkeerswet*”;

1. strafbaar gesteld bij artikel 35, derde lid, van de Wegenverkeerswet;
2. strafbaar gesteld bij artikel 35, eerste lid, van de Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten, en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de bewezenverklarde en gekwalificeerde feiten termen aanwezig acht beklaagde de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen te ontfemen voor de duur van drie maanden voor elke overtreding;

Overwegende, dat de krijgsraad ten aanzien van sub 2 bij toepassing

van vrijheidsstraf als hoofdstraf, gevangenisstraf van niet meer dan drie maanden zou hebben opgelegd;

gezien behoudens voormelde wetsbepaling(en), nog de artikelen 2, 60 en 62 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 23, 62 en 91 en 24 van het Wetboek van Strafrecht; 76 van de invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht. 1, 38 en 39 van de Wegenverkeerswet; 193, 197 en 205 van de Rechtspleging bij de Land- en de Luchtmacht;

[Volgt: veroordeling tot betaling van twee geldboeten van elk f 75, —, met bepaling dat de geldboeten bij gebreke van betaling en verhaal, zullen worden vervangen door hechtenis voor de tijd van 8 dagen voor elke boete; voorts ontzegging van de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen voor de duur van 3 maanden voor elke overtreding — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Tweede Kamer te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 12 april 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel E. P. W. Elstak en Majoor L. H. van der Veen.

Opzettelijk een meerdere feitelijk bedreigen met geweld door, met een geopend zakmes in de opgeheven hand, de meerdere te achtervolgen.

(W.M.Sr. art. 116)

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM

TWEDE KAMER TE 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser tegen A. G. B., geboren 27 juni 1951, dpl. sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 23 december 1971, in de gemeente 's-Hertogenbosch, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst verbleef, opzettelijk zijn militaire meerdere, de Sergeant George A. A. M. van Dinter feitelijk bedreigend met geweld, op deze Sergeant van Dinter met in zijn opgeheven hand een geopend zakmes is toegelopen en vervolgens, toen van Dinter voornoemd hard wegliep, deze van Dinter, met in zijn hand nog steeds het geopende zakmes, achterna heeft gezeten”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Ik ben in werkelijke militaire dienst geweest van 13 december 1971 tot 12 januari 1972 als dienstplichtig soldaat. Op een avond in december 1971 — het was op 23 december 1971 — heb ik vrij veel bier gedronken en andere alcoholica, zoals whisky, cognac en genever. Omstreeks middernacht ben ik teruggegaan naar de Isabellakazerne te 's-Hertogenbosch. Toen ik een militaire meerdere op mijn kamer zag, en hoorde dat deze — ik dacht dat het een sergeant was — tegen mij schreeuwde, heb ik mijn zakmes gepakt, heb ik dit geopend en ben ik toen met het geopende zakmes in mijn opgeheven hand op die sergeant toegelopen. Deze verliet toen de legeringskamer en ging het kazerneterrein op. Ik liep de sergeant achterna en heb hem met nog steeds het geopende zakmes in mijn hand, achterna gezeten tot in het wachtgebouw van de Isabellakazerne. Daar werd ik door het wachtpersoneel overmeesterd. Ik heb de sergeant met het mes bedreigd om hem bang te maken en om die militaire meerdere te laten zien dat ik niet bang voor hem was;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal nr. P. 17/72, opgemaakt en gesloten te 's-Hertogenbosch op 22 januari 1972 door Antonius Hendrikus Vissers en Johannes Adrianus Clemens Maria Hopstaken, respectievelijk wachtmeester en Marechaussee der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade 's-Hertogenbosch, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van George Arnoldus Alphonsus Maria van Dinter:

Op 23 december 1971 omstreeks 23.15 uur ging ik, in mijn functie als sergeant van de dag van de C-compagnie, in de Isabellakazerne te 's-Hertogenbosch de kamers controleren. Een kwartier hierna kwam er een soldaat van de compagnie bij mij de dagkamer op. Deze deelde mij mede dat de soldaat A. G. B. van de compagnie, met een bajonet in zijn handen op bed lag. De soldaten waren daardoor erg bang geworden omdat B. erg agressief zou zijn. Ik ben toen tezamen met de Officier van Kazerne-piket naar de kamer van de soldaat B. gegaan. Op de kamer gekomen zag ik dat de soldaat B. gekalmeerd werd door zijn kamergenoten. Hierna ben ik tezamen met de Officier van Kazerne-piket naar het wachtgebouw gegaan. Toen ik in de richting van de wacht liep, hoorde ik plotseling enkele soldaten tegen mij roepen, dat de soldaat B. achter mij aan kwam met een geopend militair zakmes in zijn hand. Ik keek toen onmiddellijk om en zag inderdaad dat de soldaat B. met opgeheven rechterhand en daarin een geopend militair zakmes, op mij afkomen. Ik voelde mij op dat moment bedreigd, omdat ik wist hoe agressief de soldaat B. was. Ik rende onmiddellijk naar het wachtlokaal. Ik zag toen dat ik gevolgd werd door de soldaat B. Hij had toen het militair zakmes nog steeds in zijn hand. In het wachtgebouw gekomen werd de soldaat B. door personeel van de wacht en mij overmeesterd;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „of omstreeks”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „als militair opzettelijk een meerdere feitelijk bedreigen met geweld”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 116 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit, en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot 1 week gevangenisstraf en teruggaaf van het in beslag genomen zakmes aan de Staat der Nederlanden — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Tweede Kamer 's-Hertogenbosch

Vonnis van 12 april 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel E. P. W. Elstak en Majoor L. H. van der Veen;

Raadsman: Majoor P. C. Kuijlaars.

Diefstal door 2 verenigde personen van 2 auto-koplampen, die van een geparkeerde auto werden gedemonteerd, althans medeplichtigheid aan diefstal door op de uitkijk te staan terwijl de ander de autolampen demonteerde.

Het subsidiaire bewezen verklaard.

(W.Sr. art. 48, 310)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

TWEDE KAMER TE 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen A. H. F., geboren 4 januari 1950, korporaal, beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 6 december 1971 te Oirschot, in ieder geval in „Nederland, tezamen en in vereniging met R. P., althans alleen, met het „oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen twee kop- „lampen geheel of ten dele toebehorende aan Robert Dirk Potharst, al- „thans een en ander of anderen dan aan hem, beklaagde, en/of genoemde „P.”

„althans, indien terzake van het vorenstaande geen veroordeling mocht „of zou kunnen volgen:

„dat hij op of omstreeks 6 december 1971 te Oirschot, in ieder geval in „Nederland, terwijl R. P. met het oogmerk van wederrechtelijke toeëi- „gening wegnam 2 koplampen geheel of ten dele toebehorende aan Robert „Dirk Potharst, althans aan een ander of anderen dan aan genoemde P. „en/of hem (beklaagde), in de onmiddellijke nabijheid van de plaats des „misdrijs op de uitkijk heeft gestaan teneinde P. tegen onraad en gevaar „te waarschuwen;”

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende*), dat de krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput, dat beklaagde het hem primair ten laste gelegde heeft begaan, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 6 december 1971 bevond ik mij 's avonds met R. P. op een parkeerplaats nabij barak 120 op de **Generaal-Majoor de Ruijter van Steveninckkazerne** te Oirschot. Omstreeks 20.30 uur vroeg P. mij toen of ik interesse had in gele lampjes. Na mijn bevestigend antwoord ben ik op aanwijzing van P. in mijn auto gereden naar de parkeerplaats in de kazerne, waar een Austin auto stond geparkeerd. P. nam toen een van mijn schroevendraaiers en heeft daarmee de 2 koplampen van deze Austin gedomonteerd en in de kofferruimte van mijn auto gedeponereerd. Terwijl P. dit alles deed, stond ik op de uitkijk om te voorkomen dat iemand ons zou betrappen. Want noch de Austin noch de koplampen met de zich daarbij bevindende gele lampjes behoorden mij of P. toe. Die 2 koplampen behoorden toe aan, zoals mij later bleek, Robert Potharst. Ik wist toen dat P. geen toestemming had om die koplampen weg te nemen en zich toe te eigenen.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal nr. P. 204/71, opgemaakt en gesloten te Eindhoven op 22 december 1971 door Evert Willem Nijboer, wachtmeester 1e klas der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Welschap te Eindhoven, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van R. P.:

*) De medebeklaagde R. P. werd wegens „diefstal” veroordeeld tot een geldboete van f 100,—, subs. 10 dagen hechtenis —(Red.).

Op 6 december 1971, zag ik dat korporaal F. bezig was met het repareren van een wiel van zijn rode Fiat 850. Toon en ik hebben toen een proefrit met de Fiat gemaakt buiten het kazerneterrein. Na terugkomst in de kazerne hebben we een rondje gereden over het kazerneterrein. Hierbij kwamen we over de Achterweg. Voor gebouw 60 wist ik op het parkeerterrein een Austin geparkeerd te staan. Ik wist dat er gele lampjes in de koplampen van deze auto zaten. Toen wij langs deze geparkeerd staande auto reden zei ik tegen Toon: „Heb je nog gele lampjes nodig „voor je Fiat?” Ik doelde hierbij op de lampjes in de koplampen van de Austin. Toon antwoordde mij hierop: „Ja, dat is goed.” F. heeft vervolgens zijn auto met gedoofde lichten achter de Austin geparkeerd. Dit was omstreeks 21.00 uur die avond. Ik vroeg hem om een schroevendraaier welke hij mij overhandigde. Wij zijn beiden uit de Fiat gestapt en naar de Austin gelopen. Ik heb met behulp van de schroevendraaier beide koplampen, (reflectors, glazen en lampjes), uit de spatborden van de Austin geschroefd. P. stond naast mij en keek of er niemand aankwam. Toen ik de koplampen van de Austin verwijderd had, heb ik ze in de kofferruimte van de auto van F. gelegd. We zijn daarna naar ons legeringsgebouw gereden waar F. de Fiat parkeerde. Ik had van niemand het recht of de toestemming gekregen de koplampen van de Austin weg te nemen en mij deze toe te eigenen. De koplampen noch de gele lampjes behoorden mij in eigendom toe.

als verklaring van Robert Dirk Potharst:

Ik ben de eigenaar van de personenauto, merk Austin, kenteken JF 68-99. Deze auto stond op 6 december 1971, omstreeks 21.00 uur, geparkeerd op het parkeerterrein gelegen langs de Achterweg op het terrein van de Generaal-Majoor de Ruyter van Steveninckkazerne te Oirschot. Op genoemde datum en genoemd tijdstip bevond ik mij in het waslokaal van mijn legeringsgebouw, en ik zag toen dat twee in uniform geklede personen zich op verdachte wijze ophielden bij mijn auto. Ze bevonden zich beiden ter hoogte van de voorzijde van mijn auto. Ik heb daarna het gebouw verlaten en ben naar mijn auto gelopen en zag dat beide koplampen, compleet, ontbraken. Deze zijn mijn eigendom en ik heb niemand het recht of de toestemming gegeven deze weg te nemen of zich toe te eigenen.

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde subsidiair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan te weten „dat hij op 6 december 1971 te Oirschot, terwijl R. P. met het oogmerk „van wederrechtelijke toeëigening wegnam 2 koplampen geheel toebehoorende aan Robert Dirk Potharst, in de onmiddellijke nabijheid van de „plaats des misdrijs op de uitkijk heeft gestaan teneinde Simons tegen „onraad en gevaar te waarschuwen;”

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„medeplichtigheid aan diefstal”

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310, juncto 48, van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot *f* 100, — geldboete, subs. 10 dagen hechtenis — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Tweede Kamer 's-Hertogenbosch

Vonnis van 23 mei 1972

Plv. President: Mr. Th. H. A. M. van Eupen; *Leden:* Luitenant-Kolonels G. J. T. Vermeulen en Mr. H. A. van Maarle;
Raadsman: Kapitein P. E. de Rooij.

Na ommekomst van een hem verleend verlof niet naar zijn onderdeel teruggekeerd doch 1½ maand ongeoorloofd afwezig gebleven. Voorts ongeoorloofde afwezigheid gedurende 2 dagen en ongeoorloofde afwezigheid, na ziekte, gedurende 42 dagen.

(W.M.Sr. art. 97 en 98)

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

TWEDE KAMER TE 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen F. B., geboren 30 januari 1951, dpl. sld., beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde na voeging is ten laste gelegd:

„1. dat hij te 's-Hertogenbosch, in ieder geval in Nederland, terwijl „hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst verbleef en „was ingedeeld bij de C-Opleidings Compagnie van het Opleidings Centrum Algemeen, op of omstreeks 4 oktober 1971, ofschoon hij tot reizen „in staat was, na ommekomst van een hem verleend verlof of bewegings- „vrijheid niet naar zijn militair onderdeel is teruggekeerd, doch sedert-

„dien daarvan opzettelijk, althans hoogst nalatig, ongeoorloofd afwezig
„is geweest en gebleven totdat hij op 20 december 1971 bij zijn genoemd
„militair onderdeel is teruggekeerd;

„dat hij te Havelte, in ieder geval in Nederland, terwijl hij als dienst-
„plichtig soldaat in werkelijke militaire dienst verbleef en was ingedeeld
„bij de 434 Compagnie van Heutsz Mobiel,

„2. op of omstreeks 17 januari 1972 zich niet bij vorengenoemd mili-
„tair onderdeel heeft gemeld, doch sedertdien daarvan opzettelijk, althans
„hoogst nalatig ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven, totdat hij
„zich op 19 januari 1972 bij zijn hogergenoemd militair onderdeel heeft
„teruggemeld,

„3. op of omstreeks 7 februari 1972, toen hij tot reizen in staat was,
„niet naar zijn hogergenoemd militair onderdeel is teruggekeerd, doch
„sedertdien daarvan opzettelijk, althans hoogst nalatig ongeoorloofd af-
„wezig is geweest en gebleven, totdat hij op 22 maart 1972 door personeel
„van de Brigade Deelen van de Koninklijke Marechaussee is aangehou-
„den en ter beschikking van zijn commandant is gesteld;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft
verklaard:

Op 2 en 3 oktober 1971 had ik weekendverlof en verbleef ik in Velp
(Gld). Ik had op 4 oktober 1971 bij de aanvang van de dienst bij mijn
onderdeel terug moeten zijn. Op de avond van de 3e oktober voelde ik
mij echter ziek. De volgende dag, 4 oktober, ben ik in de loop van die
dag in mijn auto naar mijn huisarts gegaan, te Velp. Ik ben derhalve op
4 oktober 1971 niet naar mijn onderdeel in Den Bosch teruggekeerd
hoewel ik mij wel in staat voelde te reizen. Op 17 december 1971 kreeg ik
bezoek van een controlerend arts; deze gaf mij schriftelijk opdracht op
20 december 1971 naar mijn onderdeel terug te keren aan welke opdracht
ik heb voldaan.

Ik erken, dat ik te Havelte, terwijl ik als dienstplichtig soldaat in wer-
kelijke militaire dienst verbleef en was ingedeeld bij de 434 Compagnie
van Heutsz Mobiel op 17 januari 1972 mij niet bij vorengenoemd militair
onderdeel heb gemeld doch sedertdien daarvan opzettelijk afwezig ben
geweest en gebleven totdat ik mij op 19 januari 1972 bij mijn hogergenoemd
militair onderdeel heb teruggemeld,

en op 7 februari 1972 toen ik tot reizen in staat was, niet naar mijn
hogergenoemd militair onderdeel ben teruggekeerd doch sedertdien
daarvan opzettelijk ongeoorloofd afwezig ben geweest en gebleven totdat
ik op 22 maart 1972 door personeel van de Brigade Deelen van de Kon-
inklijke Marechaussee ben aangehouden en ter beschikking van mijn
commandant ben gesteld;

Overwegende, dat een ten processe aanwezige justitiële verklaring, ge-
dagtekend 22 december 1971 en ondertekend door de Commandant van

de C-Opleidings Compagnie van het Opleidings Centrum Algemeen te 's-Hertogenbosch onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van relatant:

De dienstplichtig soldaat F. B., registratienummer . . ., is van 4 oktober 1971 tot 20 december 1971 onafgebroken zonder recht of vergunning, afwezig geweest van zijn onderdeel C-Opleidings Compagnie van het Opleidings Centrum Algemeen te 's-Hertogenbosch;

Overwegende, dat de ten processe aanwezige en aan beklaagde ver-
toonde en voorgehouden brief van de Commandant van 434 Compagnie van Heutz Mobiel te Havelte, gedagtekend mei 1972, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van relatant:

De dienstplichtig soldaat F. B., registratienummer . . ., is ongeoorloofd afwezig geweest van 17 tot 19 januari 1972 en van 7 februari tot 22 maart 1972;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal nr. P.112/72, opgemaakt en gesloten te Schaarsbergen op 23 maart 1972 door Hendrik Smith, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee en Willy Jacob Bosch, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, beiden behorende tot de brigade Deelen, onder meer zakelijk inhoudt:

als relaas van verbalisanten:

Op 22 maart 1972 hebben wij ons naar het adres, P.straat 29 te Velp (Gld) begeven alwaar wij aantreffen een persoon die ons opgaf te zijn: F. B., in werkelijke dienst als dienstplichtig soldaat, registratienummer . . . Op 22 maart 1972, omstreeks 1945, uur, hebben wij verbalisanten soldaat F. B. aangehouden. Op 22 maart 1972 heb ik, 1e verbalisant, de commandant van soldaat F. B. van de aanhouding in kennis gesteld;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende genoemde justitiële verklaring en brief van de commandant slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen en wordende elk bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde sub 1, aanhef sub 2 en sub 3 is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „in ieder geval in Nederland”, „of omstreeks” en „althans „hoogst nalatig” in sub 1, „in ieder geval in Nederland” in de aanhef, „of omstreeks” en „althans hoogst nalatig” in sub 2, „of omstreeks” en „althans hoogst nalatig” in sub 3;

overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„2. opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid, in tijd van vrede, tenminste „een dag en niet langer dan dertig dagen duren”,

„1 en 3. desertie, gepleegd in tijd van vrede, meermalen gepleegd”,

2. voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 97, aanhef en sub 1, van het

Wetboek van Militair Strafrecht;

1 en 3. voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 98, aanhef en sub 2, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten, en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat beklagde zich van 22 maart 1972 tot 7 april 1972 in voorlopig arrest heeft bevonden;

[Volgt: veroordeling tot 2 weken militaire detentie — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Tweede Kamer 's-Hertogenbosch

Vonnis van 7 juni 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Luitenant-Kolonels T. Eysvoogel en E. T. E. de Nijs Bik;

Raadsman: Kapitein H. L. van den Broek.

Na ziekte, hoewel in staat te reizen, niet onmiddellijk naar zijn onderdeel teruggekeerd doch eerst circa 1 week later.

Beklaagde, zich in voorarrest bevindende, veroordeeld tot 4 weken militaire detentie met aftrek van voorarrest.

(W.M.Sr. art. 97)

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD ARNHEM

TWEDE KAMER 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen H. B., geboren 14 oktober 1952, dpl. sld., beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij te 's-Hertogenbosch, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in „werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Landmacht en, inge„deeld bij het Opleidingscentrum Algemeen, gelegerd was in de Isabella„kazerne te 's-Hertogenbosch, op 25 april 1972, na herstel van ziekte „in elk geval toen hij in staat was tot reizen niet naar zijn genoemd „militair onderdeel is teruggekeerd, doch sindsdien daarvan opzettelijk, „althans hoogst nalatig, ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven „totdat hij op 2 mei 1972 bij zijn genoemd onderdeel is teruggekeerd”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Ik ben in werkelijke militaire dienst als dienstplichtig soldaat sedert 18 januari 1972. Op dinsdag 25 april 1972 had ik bij de aanvang van de dienst bij mijn onderdeel terug moeten zijn. Ik ben op die datum niet naar mijn onderdeel het Opleidings Centrum Algemeen in de Isabella-kazerne te Den Bosch teruggekeerd doch ik ben daarvan sedertdien zonder toestemming afwezig geweest en gebleven totdat ik mij op 2 mei 1972 weer bij mijn onderdeel heb teruggemeld. Ik ben op 25 april 1972 niet teruggekeerd omdat ik mij ziek voelde. Ik voelde mij daarentegen wel in staat te reizen;

Overwegende, dat voormelde justitiële verklaring onder meer zakelijk inhoudt:

De dienstplichtig soldaat H. B., is van 24 april 1972 tot 2 mei 1972 onafgebroken zonder recht of vergunning afwezig geweest van zijn onderdeel C-Opleidingscompagnie van het Opleidings Centrum Algemeen, gelegd te 's-Hertogenbosch;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende genoemde justitiële verklaring slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „althans hoogst nalatig”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede, tenminste een dag, en niet langer dan dertig dagen durende*”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 97, aanhef en sub 1, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit, en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat beklagde zich sedert 10 mei 1972 in voorlopig arrest bevindt;

[Volgt: veroordeling tot 4 weken militaire detentie met aftrek voorarrest en bevel tot onmiddellijke invrijheidstelling — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad Arnhem

TWEDE KAMER 's-HERTOGENBOSCH

Vonnis van 7 juni 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Luitenant-Kolonels T. Eysvoogel en E. T. E. de Nijs Bik;

Raadvrouw: Mevrouw Mr. B. Th. H. Giele-Boomsma.

In het bezit bevonden van een vuurwapen, zijnde een tot vuurwapen omgebouwd luchtdrukpistool.

(Vuurwapenwet art. 12(1))

ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

TWEDE KAMER 's-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen P. P. A., geboren 26 maart 1951, korporaal.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 3 december 1971, in een trein van de Nederlandse Spoorwegen, rijdende tussen de stations Bergen op Zoom en Nijmegen via 's-Hertogenbosch in ieder geval in Nederland, een tot een „vuurwapen omgebouwd windroer, alsmede een flobertpatroon 5,8 mm. „voorhanden heeft gehad”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Ik erken dat ik op 3 december 1971 in een trein der N.S. rijdende tussen de stations Bergen op Zoom en Nijmegen via 's-Hertogenbosch een tot een vuurwapen omgebouwde windroer alsmede een flobertpatroon 5,8 mm voorhanden heb gehad. Ik had geen toestemming tot het voorhanden hebben van vorenbedoeld vuurwapen en het flobertpatroon;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal nr. P. 22/72, opgemaakt en gesloten te Nijmegen op 25 januari 1972 door **Wilhelmus Johannes Wennekes**, marechaussee der eerste klasse, opsporingsambtenaar, behorende tot de brigade Nijmegen, onder meer zakelijk inhoudt:

als relaas van verbalisant:

Naar aanleiding van een mededeling op 6 december 1971, van de Spoorwegrecherche der Nederlandse Spoorwegen te Nijmegen, inhoudende, dat er een tas was gevonden, waarin zich onder meer een vuurwapen bevond, heb ik mij naar het station der Nederlandse Spoorwegen te Nijmegen begeven. Aldaar werd mij overhandigd een zwarte weekend-

tas, waarin zich enkele militaire kledingstukken bevonden. Tevens werd mij overhandigd een dolkmes, een windroer dat verbouwd was tot een vuurwapen en een flobertpatroon 5,8 mm. In de tas bevond zich een portefeuille waaruit bleek dat hij aan P. P. A., wonende te Oudorp, toebehoorde. Op 9 december 1971 heb ik uit handen van P. P. A. inbeslaggenomen een pistool van het merk Arrow, een flobertpatroon en een dolkmes;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal nr. NM Pv 160/1971, opgemaakt en gesloten te Nijmegen op 21 december 1971 door Gerrit Pieter Waaijberg, adjudant bij de Spoorwegrecherche, tevens onbezoldigd ambtenaar van het Korps Rijkspolitie, behorende tot de Groep Nijmegen, onder meer zakelijk inhoudt:

als relaas van verbalisant:

Op 6 december 1971 verscheen aan het Bureau van de Spoorwegrecherche te Nijmegen, Hermanus van Montfoort, met de mededeling dat op 3 december 1971, als gevonden in trein 4326, was aangebracht een weekendtas, kleur zwart. Ter vaststelling van de eigenaar, werd een onderzoek in de tas ingesteld. Zoals bleek bevond zich daarin, behoudens een hoeveelheid militaire kleding, een vuurwapen. Naar aanleiding van vorenstaande heb ik mij in gezelschap van Van Montfoort, terstond begeven naar de afdeling gevonden voorwerpen van het station Nijmegen. Aldaar werd mij de bedoelde tas aangewezen. Bij onderzoek in de tas, werd daarin een hoeveelheid militaire kleding aangetroffen, alsmede een luchtdrukpistool dat kennelijk geschikt gemaakt was om als vuurwapen te kunnen dienen. In een zich in de tas bevindende portefeuille waren aanwezig, bescheiden op naam van P. P. A., wonende te Oudorp (N.H.);

Omtrent het aantreffen van de tas werd door mij gehoord eerder genoemde Hermanus van Montfoort. Hij verklaarde: De tas, die ik U heb aangewezen, is op 3 december 1971 aangetroffen in dat deel van trein 4362 dat gelopen heeft van Bergen op Zoom tot Nijmegen.

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „of omstreeks” en „in ieder geval in Nederland”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „overtreding van een voorschrift vastgesteld bij artikel 3 van de Vuurwapenwet 1919”

strafbaar gesteld bij artikel 12, eerste lid, van de Vuurwapenwet;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit, en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot betaling van een geldboete van f 50,—, bij gebreke van betaling en verhaal, zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van 5 dagen; verbeurd verklaring van 1 pistool merk Arrow ongenummerd en 1 patroon flobert, 5,8 mm. met afgevijlde kogel met betrekking tot dewelke het feit is begaan en last tot teruggave van het in beslag genomen dolkmes met foudraal aan P. P. A., wonende te Bergen op Zoom: — Red.].

Arrondissementskrijgsraad Arnhem

Tweede Kamer 's-Hertogenbosch

Vonnis van 21 juni 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel G. N. Tack en Luitenant-Kolonel E. G. Soomer.

Na ziekte, hoewel in staat te reizen, niet onmiddellijk naar zijn onderdeel teruggekeerd doch eerst circa 2 weken later.

Beklaagde, op vrije voeten, veroordeeld tot 1 maand militaire detentie, voorwaardelijk, proeftijd 1 jaar.

(W.M.Sr. art. 97)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

TWEDE KAMER 's-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen M. W., geboren 23 mei 1952, dpl. sld., beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij te Oirschot, in ieder geval in Nederland, terwijl hij als dienst-„plichtig soldaat in werkelijke militaire dienst verbleef, op of omstreeks „14 februari 1972, toen hij tot reizen in staat was, niet naar zijn militair „onderdeel, de C-Compagnie van het 17e Pantserinfanteriebataljon, is „teruggekeerd, doch sedertdien daarvan opzettelijk, althans hoogst na-„latig, ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven, totdat hij op 29 „februari 1972 weder bij zijn genoemd militair onderdeel is terugge-„keerd”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 14 februari 1972 ben ik niet naar mijn militair onderdeel, de C-Compagnie van het 17e Pantser Infanterie Bataljon te Oirschot, teruggegaan omdat ik last had van mijn rug en mij daardoor ziek voelde. Mijn ziekte was niet zodanig dat ik niet kon reizen. Op 29 februari 1972 heb ik mij weer bij mijn genoemd militair onderdeel gemeld;

Overwegende, dat voormelde justitiële verklaring onder meer zakelijk inhoudt:

De dienstplichtig soldaat M. is van 14 februari 1972 tot 29 februari 1972 onafgebroken zonder recht of vergunning afwezig is geweest van zijn onderdeel de C-Compagnie van het 17 Pantser Infanterie Bataljon, gelegerd te Oirschot;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende genoemde justitiële verklaring slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „in ieder geval in Nederland,” „of omstreeks” en „althans hoogst nalatig”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede tenminste een dag, en niet langer dan dertig dagen durende*”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 97, aanhef en sub 1, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit, en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot 1 maand militaire detentie, voorwaardelijk, proeftijd 1 jaar — *Red.*].

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

Centrale Raad van Beroep

13 december 1972

(M.A.W. 1972/B 5)

Voorzitter: Mr. E. H. Nuver (fgd.); Leden: Mr. W. H. Schipper en Mr. J. H. van der Meide.

(Ministeriele Beschikking van 17 november 1952, afd. Staf D.P., nr. Confin Q 400)

Eiser, geboren in Suriname, had bij het K.N.I.L. gediend en was in 1951 met terugwerkende kracht tot 26 juli 1950 in beroepsdienst bij de K.L. gekomen met tewerkstelling in Suriname. In februari 1971 vroeg hij om als „uitgezonden kracht” te worden beschouwd i.p.v. als „blijvend geplaatst in „Suriname”. Dit verzoek werd op grond van bovengenoemde beschikking afgewezen.

Aangezien eiser jarenlang erin heeft berust dat hij als „blijver” is beschouwd, moet de bestreden beslissing worden aangemerkt als een weigering terug te komen op een reeds rechtens onaantastbaar geworden standpunt.

Tot dit laatste was gedaagde in redelijkheid niet gehouden. Voor „26 juli 1950” in genoemde beschikking moet redelijkerwijs gelezen worden „24 juli 1950”, omdat een zuiver grammaticale interpretatie — gelet op het feit dat op 26 juli 1950 het K.N.I.L. was opgeheven — geen enkele betekenis zou hebben.

UITSPPRAAK

in het geding tussen:

*F., wonende te Paramaribo (Suriname), eiser,
en de Minister van Defensie, gedaagde.*

I. *Ontstaan en loop van het geding*

Op 23 maart 1971 is namens gedaagde aan de commandant van de troepenmacht in Suriname een brief gericht van de volgende inhoud:

„Van de zijde van de afdeling inlichtingen en veiligheid van de generale staf bereikte mij het verzoek met betrekking tot de adjudant-onder-officier-instructeur F. te willen nagaan of betrokkene — zulks naar aanleiding van een door hem aan genoemde afdeling gedaan informeel verzoek — al dan niet gerekend moet worden tot de categorie „blijvend in „Suriname geplaatst”.

„Betrokkene meent ten onrechte te worden gerekend tot genoemde „categorie.

„Naar aanleiding van bovenstaande deel ik u het volgende mede. „Adjutant-onderofficier-instructeur F. heeft zich in Suriname op 16 „maart 1942 voor de duur van de oorlog verbonden bij de troepenmacht „in Suriname en/of Curaçao (c.q. Nederlandse Antillen).

„Op 26 februari 1944 heeft hij zich te Paramaribo herverbonden bij het „voormalig KNIL voor de duur van de oorlog. Via Australië is hij op „26 september 1945 in het voormalig Nederlands Oost-Indië aangekomen „en heeft zich aldaar op 21 juni 1947 bij het voormalig KNIL-vrijwillig „verbonden voor de duur van zes jaren.

In verband met de reorganisatie van het voormalig KNIL na de sou- „vereiniteitsoverdracht werd hij met ingang van 26 juli 1950 eervol uit „de militaire dienst bij het voormalig KNIL ontslagen.

„Ten aanzien van de bij de troepenmacht in Suriname geplaatste mili- „tairen wordt onderscheid gemaakt tussen:

„— blijvend in Suriname geplaatsten, zijnde die KL militairen, die „geacht worden hun basis in Suriname te hebben,

„— uitgezonden krachten, zijnde die militairen, die geacht worden „hun basis in Nederland te hebben.

„Bij dezerzijdse beschikking van 17 november 1952, afdeling Staf D.P., „nr. Confin Q 400, is in lid 9 het navolgende bepaald:

„„Behalve de in Suriname geboren en gewortelde militairen, die op „„26 juli 1950 in dienst waren bij de landmacht in Suriname dan wel bij „„het KNIL buiten Suriname, worden alle KL militairen, die naar Suri- „„name zijn of worden uitgezonden, beschouwd als „uitgezonden krach- „„ten”, derhalve als militairen, die hun basis hebben in Nederland”.

„Op grond van vorenstaande behoort adjudant F. tot de categorie „„blijvend geplaatst in Suriname”.

„Ik verzoek u adjudant F. terzake in te lichten”.

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, heeft bij uitspraak van 6 december 1971 het beroep, dat eiser tegen het in die brief vervatte besluit had ingesteld, ongegrond verklaard.

Mr. B., advocate en procureur te 's-Gravenhage, is namens eiser van die uitspraak in hoger beroep gekomen en heeft bij beroepschrift op de daarin aangevoerde gronden de Raad verzocht die uitspraak en de be- streden beslissing te vernietigen en alsnog te beslissen, dat eiser valt onder de categorie van de „uitgezonden krachten” in de zin van punt 9 van de Ministeriële Beschikking dd. 17 november 1952, met zodanig verdere beslissing als de Raad zal vermenen te behoren.

Het geding is behandeld ter terechtzitting van 22 november 1972. Voor eiser is daar opgetreden Mr. B., voornoemd. Voor gedaagde is ter terecht- zitting opgetreden Mr. W. D. H. Asser, vaandrig der intendance, werk-

zaam op gedaagdes ministerie en wonende te 's-Gravenhage.

II. *Motivering*

De Raad neemt op grond van de gedingstukken en het te zijner terechtzitting verhandelde het volgende als vaststaande aan:

- eiser is op 29 maart 1922 geboren te Paramaribo (Suriname);
- op 26 februari 1944 is hij in dienst getreden van het KNIL;
- bij dit leger heeft hij gediend – aanvankelijk in Australië en vervolgens in het voormalige Nederlands-Indië, respectievelijk in Indonesië – totdat het KNIL in 1950 werd opgeheven;
- na in september 1950 in Nederland aangekomen te zijn, is hij op 30 januari 1951 in beroepdienst bij de Koninklijke landmacht aangenomen (met terugwerkende kracht tot 26 juli 1950);
- op 24 mei 1951 is hij vertrokken naar Suriname, waar hij sindsdien – behoudens een korte onderbreking in verband met een opleiding tot sergeant-majoor-instructeur in 1957/1958 – tewerkgesteld is geweest;
- bij brief van 20 februari 1971 heeft eiser zich gewend tot gedaagde met het verzoek het daarheen te leiden dat zijn status in die zin wordt gewijzigd, dat hij wordt beschouwd als „uitgezonden kracht”;
- op deze brief is namens gedaagde geantwoord bij de onder I vermelde brief van 23 maart 1971.

In dit geding is tussen partijen in geschil het antwoord op de vraag of eiser al dan niet moet worden aangemerkt als „uitgezonden kracht” in de zin van punt 9 van de door gedaagdes toenmalige ambtsvoorganger bij brief van 17 november 1952 aan de Commandant van de landmacht in Suriname kenbaar gemaakte ook naar 's Raads oordeel als algemeen verbindend voorschrift te beschouwen, regeling. Bedoeld punt 9 luidt als volgt: „Behalve de in Suriname geboren en gewortelde militairen, die op „26 juli 1950 in dienst waren bij de landmacht in Suriname dan wel bij „het K.N.I.L. buiten Suriname, worden alle K.L.-militairen, die naar „Suriname zijn of worden uitgezonden, beschouwd als „uitgezonden „„krachten”, derhalve als militairen die hun basis hebben in Nederland.”

De in de vorige alinea geformuleerde vraag wordt door eiser in bevestigende zin, door gedaagde evenwel in ontkennende zin beantwoord.

De Raad moet voorop stellen dat eiser, zoals hij ook zelf in zijn bovenbedoelde brief aan gedaagde d.d. 20 februari 1971 heeft gesteld, van de zijde van gedaagde en diens ambtsvoorgangers na de uitvaardiging van de in de vermelde brief van 17 november 1952 vervatte regeling, steeds beschouwd is als „blijver”.

Klaarblijkelijk heeft eiser hierin gedurende vele jaren berust, althans zich daartegen in rechte niet verzet, en eerst op 20 februari 1971 tot gedaagde het verzoek gericht, als „uitgezonden kracht” te worden beschouwd.

De thans bestreden beslissing moet daarom worden aangemerkt als

een weigering van gedaagde, op een reeds rechtens onaantastbaar geworden standpunt terug te komen.

Weliswaar had gedaagde de bevoegdheid op dat rechtens onaantastbaar geworden standpunt terug te komen, maar hij was daartoe geenszins verplicht, tenzij zou moeten worden gezegd dat hij in redelijkheid niet tot een weigering, op dat standpunt terug te komen, kon geraken.

Het laatste was hier naar het oordeel van de Raad niet het geval.

Met de eerste rechter is de Raad op de in de aangevallen uitspraak aangevoerde gronden*) van oordeel, dat in de bepaling, vervat in punt 9 van de bovenvermelde regeling, voor „26 juli 1950” redelijkerwijs moet worden gelezen „24 juli 1950”.

Weliswaar is in het beroepschrift aangevoerd dat een bepaling als de onderhavige, in zoverre zij uitdrukkelijk de datum 26 juli 1950 noemt, niet met een beroep op een misverstand buiten werking kan worden gesteld, en dat eiser in twijfelgevallen aanspraak heeft op de voor hem gunstigste uitleg, terwijl bovendien de genoemde bepaling duidelijke taal spreekt, maar de Raad acht deze argumenten niet overtuigend, nu de in de bedoelde bepaling vervatte woorden „dan wel bij het K.N.I.L. buiten „Suriname” — gelet op het feit dat op 26 juli 1950 het K.N.I.L. was opgeheven — bij een zuiver grammaticale interpretatie geen enkele betekenis zou hebben.

De van de zijde van de eiser aangevoerde omstandigheden dat eiser

*) Deze gronden luiden als volgt:

dat klager zich in zijn klaagschrift heeft beperkt tot bestrijding van het bestreden besluit voor zover daarbij is verstaan dat hij op 26 juli 1950 in dienst was bij het K.N.I.L. buiten Suriname;

dat het Gerecht zich eerst over dit punt zal uitspreken;

dat aan klager kan worden toegegeven dat hij op genoemde datum niet bij het K.N.I.L. in dienst was;

dat aan het niet in dienst zijn op die datum te dezen geen beslissende betekenis kan worden toegekend; dat immers hier sprake is van een niet (langer) in dienst zijn, voortvloeiend uit het feit dat het K.N.I.L. vanwege zijn opheffing per 26 juli 1950 te 00.00 ure op deze datum niet meer bestond; dat in verband hiermede aan alle K.N.I.L. militairen (en dus ook aan klager) ingaande 25 juli 1950 ontslag uit de dienst van deze krijgsmacht was verleend;

dat dit meebrengt, dat wanneer de toepasselijke Ministeriële beschikking spreekt van „de in Suriname geboren en gewortelde militairen, die op 26 juli 1960 in dienst „waren . . . bij het K.N.I.L. buiten Suriname” dit een duidelijke vergissing is, aangezien het aldus bepaalde geen zin heeft; dat naar het oordeel van het Gerecht een bepaling naar haar kennelijke bedoeling behoort te worden gelezen, hetgeen er i.c. toe leidt in de aangehaalde zinsnede voor 26 juli 1950 te lezen 24 juli 1950;

dat in het licht van deze opvatting klager valt onder het voorbehoud van punt 9 van die beschikking, hetwelk hem niet onder de categorie van de „uitgezonden krachten” als daarbedoeld doet vallen;

dat verweerde mitsdien op goede gronden geweigerd heeft klager als zodanige „uitgezonden kracht” aan te merken;

met een Nederlandse vrouw getrouwd is, dat hij als enige van een groep van zeven in Suriname geboren militairen in Nieuw Guinea heeft gediend, en dat hij ook de enige was aan wie voor opleiding in Nederland de voorwaarde was gesteld met zijn gezin daarheen te gaan, rechtvaardigen ook in onderling verband beschouwd niet de conclusie dat gedaagde in redelijkheid niet tot de in de vorige alinea bedoelde weigering kon geraken; voor het terugkomen op gedaagdes standpunt liet de hier in geding zijnde bepaling immers weinig of geen ruimte.

Van de zijde van eiser is nog aangevoerd, dat de voorlichting met betrekking tot het onderscheid tussen „blijvers” en „uitgezonden krachten” te wensen zou hebben overgelaten en dat eiser eerst later de consequenties van dat onderscheid is gaan beseffen, maar de Raad acht niet aannemelijk geworden dat de in de bovenbedoelde brief van gedaagdes ambtsvoorganger d.d. 17 november 1952 vervatte regeling niet op de gebruikelijke wijze aan de belanghebbenden is kenbaar gemaakt en moet daarom aan een beroep op onbekendheid met inhoud en volledige consequenties van die regeling — waaromtrent eiser inlichtingen bij de bevoegde autoriteiten had kunnen inwinnen — voorbijgaan. Uit de gedingstukken blijkt trouwens dat eiser zich verschillende malen tegen het onderscheid-maken tussen „blijvers” en „niet-blijvers” heeft uitgesproken.

Op grond van het vorenstaande moet de aangevallen uitspraak worden bevestigd.

III. *Beslissing*

De Centrale Raad van Beroep,
RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!
Bevestigt de aangevallen uitspraak. —

Centrale Raad van Beroep

14 maart 1973

(A.M.P. 1972/54)

Voorzitter: Mr. B. S. Tigchelaar (fgd.); *Leden:* Mr. A. G. van Galen en Mr. W. L. Schenk, plv.

(Algemene militaire pensioenwet, art. E 11)

Eiser brak zijn been bij een partijtje voetbal, gespeeld tijdens een zgn. paraat weekend op een der sportvelden van het garnizoen.

De Raad neemt geen verband tussen de gebreken en de militaire dienst aan, nu het voetbalspel plaats vond op eigen initiatief van de deelnemers in hun vrije tijd zonder toezicht van een meerdere of een sportinstructeur.

UITSpraak

in het geding tussen:

V., wonende te E., eiser,
en de Minister van Defensie, als vertegenwoordiger van Hare Majesteit de Koningin, gedaagde.

I. Onstaan en loop van het geding

Bij Koninklijk besluit van 12 oktober 1971 is afwijzend beslist op het door eiser, gewezen dienstplichtig soldaat der 1e klasse van de Koninklijke landmacht, ingediende verzoek om toekenning van een militair pensioen; zulks onder overweging:

dat een dienstplichtig militair, aan wie als zodanig ontslag is verleend, krachtens artikel E4 van de Algemene militaire pensioenwet recht op invalditeitspensioen verkrijgt, indien bij hem ten gevolge van als dienstplichtige opgelopen ziekten of gebreken op het tijdstip van ingang van dat ontslag een invaliditeit met dienstverband, als omschreven in artikel E11, aanwezig is;

dat invaliditeit met dienstverband in artikel E11 wordt omschreven als een invaliditeit ten gevolge van verwonding, ziekten of gebreken, welke zijn veroorzaakt door de uitoefening van de militaire dienst, dan wel tot uiting zijn gekomen mede door bijzondere omstandigheden, welke zich bij de uitoefening van die dienst hebben voorgedaan en welke naar medisch inzicht van nadelige invloed zijn geweest op de gezondheidstoestand van belanghebbende, mits de uit die verwonding, ziekten of gebreken voortvloeiende invaliditeit ten minste 10 percent bedraagt;

dat adressant in zijn rekest onder meer aanvoert, dat zijn rechterbeen tengevolge van een breuk, opgelopen tijdens militaire dienst, twee centimeter korter is geworden en hij hiervan nog steeds last ondervindt;

dat hij in verband hiermede meent in aanmerking te komen voor een invalditeitspensioen;

dat blijkens een door belanghebbende afgelegde verklaring hij zijn beenbreuk heeft opgelopen op 20 maart 1970 tijdens een onderling partijtje voetbal, waarbij geen toezicht aanwezig was van een meerdere of een sportinstructeur en dat geheel op eigen initiatief en in vrije tijd plaats vond;

dat in verband hiermede vorenbedoeld ongeval *niet* kan worden aangemerkt als een dienstongeval;

dat derhalve de uit dat ongeval voortvloeiende gebreken niet zijn veroorzaakt door gevorderde of bevolen militaire diensten, noch het gevolg zijn van verrichtingen of vermoeienissen aan de uitoefening van de

militaire dienst verbonden;

dat belanghebbende op 10 februari 1971 aan een geneeskundig onderzoek is onderworpen door de commissie voor het geneeskundig onderzoek te Utrecht, nopens welk onderzoek door die commissie onder dagtekening van 24 maart 1971 een rapport werd uitgebracht;

dat een uittreksel uit dat rapport door de inspecteur van de geneeskundige dienst der Koninklijke landmacht, voorzien van diens visum d.d. 13 april 1971, aan de minister van defensie werd gezonden;

dat uit bedoeld uittreksel blijkt, dat adressant geacht wordt ongeschikt te zijn voor de waarneming van de militaire dienst uit hoofde van gebreken;

dat hij in verband hiermede te rekenen van 1 juni 1971 uit de militaire dienst is ontslagen wegens gebreken;

dat voorts uit vorenbedoeld uittreksel blijkt, dat de commissie heeft overwogen:

dat betrokkene lijdende is aan de gevolgen van een letsel van het rechter onderbeen ten gevolge van een hem op 20 maart 1970 overkomen ongeval;

dat, aangezien vorenbedoeld ongeval geen dienstongeval betrof, een oorzakelijk dienstverband niet aannemelijk is;

dat er geen termen aanwezig zijn een verergerend dienstverband te aanvaarden;

dat derhalve generlei dienstverband aannemelijk is;

dat de Kroon zich met de conclusie ten aanzien van het dienstverband kan verenigen;

dat, aangezien bij belanghebbende geen invaliditeit met dienstverband, als bedoeld in artikel E11 van de Algemene militaire pensioenwet aanwezig is, hij aan artikel E4 dier wet geen recht op een invaliditeitspensioen kan ontnemen.

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken heeft bij uitspraak van 9 oktober 1972 — waarnaar hierbij wordt verwezen — het door eiser tegen voormeld Koninklijk besluit ingestelde beroep ongegrond verklaard.

Eiser is van deze uitspraak in hoger beroep gekomen. Op de gronden aangevoerd in zijn beroepschrift heeft hij de Raad verzocht het bestreden besluit en de aangevallen uitspraak te willen nietig verklaren en uit te spreken dat het hem op 22 maart 1970 overkomen ongeval zal worden aangemerkt als een uitoefening van de militaire dienst.

Het geding is behandeld ter terechtzitting van 21 februari 1973. Eiser is aldaar in persoon verschenen, terwijl gedaagde zich heeft doen vertegenwoordigen door T. J. Geerling, werkzaam bij het Ministerie van Defensie.

II. *Motivering*

Op grond van de gedingstukken en het verhandelde ter terechtzitting

neemt de Raad de navolgende feiten als vaststaande aan.

— Aan eiser, die toentertijd als dienstplichtig militair was ingedeeld bij het Nederlands signal squadron te Rheindalen, is op 22 maart 1970, tijdens een zogenaamd paraat weekend, op een van de sportvelden van het Garrison Rheindalen een ongeval overkomen, hierin bestaande dat hij bij een onderling partijtje voetbal is komen te vallen, waarbij een medespeler op zijn rechterbeen terecht kwam. Bij dit gebeuren liep eiser een breuk in dit been op.

— Eiser is ingaande 1 juni 1971 uit de militaire dienst ontslagen terzake van gebreken, te weten de gevolgen van het hiervoor omschreven ongeval.

Tussen partijen is thans in geschil of eiser terzake van de uit deze gebreken voortvloeiende invaliditeit recht kan doen gelden op een militair invaliditeitspensioen.

Evenals de eerste rechter beantwoordt de Raad deze vraag ontkennend.

Hierbij heeft de Raad het navolgende laten wegen.

Het voetbalspel, waarbij eiser door het ongeval werd getroffen, vond plaats op eigen initiatief van de deelnemers in hun vrije tijd zonder toezicht van een meerdere of een sportinstructeur.

De onderhavige sportbeoefening vloeide dan ook zozeer voort uit de vrije wilsbepaling van eiser dat, althans onder de vigerende omstandigheden, niet kan worden gezegd dat de bij eiser als gevolg van het ongeval bestaande gebreken zijn veroorzaakt door de uitoefening van de militaire dienst als bedoeld in artikel E 11 van de Algemene militaire pensioenwet.

Ook overigens kan, naar het oordeel van de Raad, niet worden gezegd dat de onderhavige gebreken een invaliditeit met dienstverband in de zin van laatstgenoemd wettelijk voorschrift teweeg hebben gebracht.

Eiser heeft nog betoogd en ter terechtzitting met een schriftelijke verklaring van zijn toenmalige pelotonscommandant geschraagd dat voor hem in Rheindalen geen gelegenheid bestond deel te nemen aan de lessen lichamelijke oefening en dat het beoefenen van sport tijdens de weekends door zijn militaire meerderen werd aangemoedigd.

De Raad heeft in deze omstandigheden echter geen aanleiding kunnen vinden anders te oordelen dan hiervoor is weergegeven.

Het vorenstaande leidt tot de navolgende beslissing.

III. *Beslissing*

De Centrale Raad van Beroep,
RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!
Bevestigt de aangevallen uitspraak.

Koninklijk Besluit van 30 maart 1973, no. 36

(Dienstplichtwet art. 15, lid 1 onder e)

Oproeping in werkelijke dienst van betrokkene, werkzaam als kabel-

lasser, zou een goede voortzetting van het bedrijf ernstig in gevaar brengen; vervanging voorshands uitgesloten geacht: 1 jaar vrijstelling wegens bijzonder geval.

Wij, JULIANA, enz.;

Beschikkende op het beroep, ingesteld door R. S. te H. tegen de beslissing van Onze Minister van Defensie van 7 juni 1972, Afdeling Dienstplichtzaken, no. 50.07.01.235, waarbij aan B. K., dienstplichtige der lichte 1970 uit R., vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige wegens aanwezigheid van een bijzonder geval is geweigerd;

De Raad van State, Afdeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 28 februari 1973, no. 4382/IV (1972);

Op de voordracht van Onze Minister van defensie van 26 maart 1973, Hoofdafdeling Dienstplichtzaken, Bureau Beroepszaken, nr. 50.07.01.235;

Overwegende dat de beslissing van Onze Minister steunt op de overweging, dat de omstandigheid, dat de dienstplichtige in het bedrijf van zijn werkgever, de heer R. S. te H. bezwaarlijk kan worden gemist, hem, Minister, geen aanleiding geeft de dienstplichtige te beschouwen in een bijzonder geval te verkeren;

dat de appelland in beroep aanvoert, dat de dienstplichtige als enige kabellasser en als leidinggevende kracht voor het grootste deel van het personeel, een sleutelpositie inneemt in het bedrijf en daarin persoonlijk onmisbaar is; dat namelijk noch intern noch extern in de vervanging van de dienstplichtige is te voorzien; dat weliswaar Onze Minister drie maanden respijt heeft gegeven om maatregelen te treffen voor zijn vervanging, maar dat dit onmogelijk is, gezien het tekort aan leidinggevende krachten en kabellassers; dat bovendien, wanneer een vervanger gevonden mocht worden, quod non, deze niet tot dezelfde prestaties in staat zou zijn als de dienstplichtige wegens het ontbreken van een bijzonder belang in verband met de afwezigheid van een mogelijke opvolging; dat een kabellegbedrijf als het zijne staat of valt met de aanwezigheid van een kabellasser, zodat de eerste oefening van de dienstplichtige zou betekenen het einde van zijn bedrijf, de broodwinning van appelland en het personeel en ook het einde van een unieke kans voor de dienstplichtige op een eigen bedrijf; dat dit temeer klemmt, nu de dienstplichtige een gezin heeft te onderhouden;

Overwegende dat blijkens de stukken en de nader op verzoek van de Afdeling van de Raad van State voor de geschillen van bestuur ingewonnen inlichtingen de werkzaamheden van de onderneming, waarin de dienstplichtige als kabellasser werkzaam is, bestaan uit het leggen en monteren van telefoon- en elektriciteitskabels;

dat de aanbesteding en uitvoering van genoemde werkzaamheden in hoge mate afhankelijk zijn van de aanwezigheid van gediplomeerde en ervaren kabellassers;

dat het onderwerpelijke bedrijf 2 zodanige werknemers in dienst heeft, van wie de dienstplichtige de meest ervaren kracht is;

dat in verband met de tijdsduur welke nodig is voor de opleiding en praktische vorming van een kabellasser, interne vervanging van de dienstplichtige voorshands niet is te verwezenlijken;

dat het aantrekken van een zodanige arbeidskracht van buitenaf eveneens uitgesloten moet worden geacht;

dat een goede voortzetting van het betreffende bedrijf dan ook door het oproepen van de dienstplichtige in werkelijke dienst ernstig in gevaar komt;

dat op grond van het vorenstaande aanleiding bestaat een bijzonder geval als bedoeld in artikel 15, eerste lid, onder e, der Dienstplichtwet, aanwezig te achten;

dat de gevraagde vrijstelling mitsdien alsnog behoort te worden verleend;

Gezien de Dienstplichtwet;

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

met vernietiging van de bestreden beslissing van Onze Minister van Defensie, aan B. K., dienstplichtige der lichting 1970 uit R., voor één jaar vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige te verlenen wegens aanwezigheid van een bijzonder geval.

Onze Minister van Defensie is belast met de uitvoering van dit besluit.

Koninklijk Besluit van 31 maart 1973, no. 33

(Dienstplichtwet art. 15 en 16)

Vrijstelling van dpl., werkzaam in scheepsbevoorradingsbedrijf van zijn vader geweigerd; geen persoonlijke onmisbaarheid en geen bijzonder geval.

WII, JULIANA, enz.;

Beschikkende op het beroep, ingesteld door D. L. te C., tegen de beslissing van Onze Minister van Defensie van 7 november 1972, Afdeling Dienstplichtzaken, no. 51.11.30.263, waarbij aan zijn zoon K. L., dienstplichtige der lichting 1971 uit P. vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige wegens persoonlijke onmisbaarheid is geweigerd;

De Raad van State, Afdeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 28 februari 1973, no. 2110/II;

Op de voordracht van Onze Minister van defensie van 27 maart 1973, Hoofdafdeling Dienstplichtzaken, Bureau Beroepszaken, nr. 39.446;

Overwegende dat de beslissing van Onze Minister steunt op de overweging, dat de ontvangen ambtelijke inlichtingen hem niet de overtuiging hebben geschonken, dat door het verblijf van de dienstplichtige in werke-

lijke dienst voor eerste oefening onoverkomelijke bezwaren zullen ontstaan voor de instandhouding der middelen van bestaan van zijn naaste verwanten;

dat de appellant in beroep aanvoert, dat de dienstplichtige werkzaam is in zijn familiebedrijf; dat appellant vanaf zijn schooltijd tot 1964 heeft gevaren, eerst in de binnenvaart en daarna in de visserij; dat appellant na de oorlog als zelfstandige dit beroep is gaan uitoefenen; dat hij daarin veel tegenslag heeft gehad; dat hij direct na de oorlog veel netten aan onbekende wrakken en vliegtuigresten heeft verspeeld; dat hij ook verschillende mijnen in zijn netten gekregen heeft; dat hij in 1954 met zijn schip op een wrak liep en zonk; dat hij daarbij zijn schip verloor; dat hij met veel moeite begonnen is met een ander vaartuig; dat enkele jaren later dit schip in een sneeuwstorm is vergaan en de opvarenden op het nippertje gered zijn; dat het schip geborgen werd en dat hij weer in de vaart kwam tot hij in 1964 tijdens de visserij met zijn netten in een wrak kwam en zijn schip omsloeg; dat daarbij een matroos verdrong; dat een andere matroos en hijzelf na een hele tijd te hebben rondgezwommen nog gered zijn; dat hij toen zonder schip en dus zonder middelen van bestaan was; dat hij vier zoons heeft, waarvan hij altijd had gedacht dat ze bij hem aan boord zouden komen; dat door het verschrikkelijke ongeluk zijn echtgenote niet meer wilde hebben dat hij naar zee ging en dat zijn oudste zoon, die op het moment bijna was afgestudeerd op de visserij-school liever ook niet meer naar zee wilde; dat hij echter voor zijn gezin toch weer de kost moest verdienen; dat in de periode dat hij in de visserij zat in hun vereniging een inkoopcoöperatie was opgericht voor het betrekken van gasolie, smeermiddelen en verdere visserijbenodigdheden; dat dit werd behartigd door een oud-visserman, die ziek werd en er mee wilde stoppen; dat het bestuur appellant toen verzocht of hij dat wilde overnemen en dat hij dat toen gedaan heeft; dat hij intussen samen met zijn echtgenote een winkel in jachtartikelen was begonnen; dat het door 7 dagen in de week zeer hard te werken gelukte hun zaak uit te breiden tot wat het nu is en dat ze thans behoorlijk hun brood verdienen; dat zijn twee oudste zoons nu in het bedrijf werken; dat zij zeer lange en afwisselende werktijden hebben; dat men van des morgens vroeg tot des avonds laat voor de klanten moeten klaar staan en men dit alleen in familieverband kan bereiken; dat de taken, welke zij thans gezamenlijk verrichten de volgende zijn: a) levering van gasolie en smeermiddelen vanuit een varend bunkerschep aan visserij-schepen, kust- en binnenvaart en aan baggermolens, b) levering vanaf de wal van gasolie, benzine en smeermiddelen aan jachten, c) verkoop van jachttuigage, jacht- en sportartikelen vanuit de winkel, d) exploitatie van een benzine- en gasoliepomp en e) reparatie van buitenboordmotoren en tuigage; dat hierin een goede en hechte samenwerking van het hele gezin vereist is; dat het gewestelijk arbeidsbureau tot heden nog geen geschikte vervanger voor de dienst-

plichtige heeft kunnen vinden; dat zijn echtgenote op dokters advies niet meer in het bedrijf mag werken; dat de echtgenote van zijn oudste zoon, die eventueel zou kunnen bijspringen, onderwijzeres is op een school voor debiele kinderen; dat de echtgenote van de dienstplichtige, die inmiddels onder de wapenen verblijft, gravida is; dat appellant 50 jaar is en niet meer de kracht en het uithoudingsvermogen van vroeger bezit; dat dit volgens appellant komt door de bovenmenselijke inspanning, die hij heeft moeten leveren bij zijn laatste schipbreuk om in leven te blijven; dat al zijn hoop op zijn zoons is gevestigd;

Overwegende dat op grond van de overgelegde bescheiden moet worden aangenomen, dat door het verblijf van de dienstplichtige in werkelijke dienst voor eerste oefening geen onoverkomelijke bezwaren zullen ontstaan voor de instandhouding van de middelen van bestaan van personen als bedoeld in artikel 16, tweede lid, der Dienstplichtwet;

dat vrijstelling wegens persoonlijke onmisbaarheid mitsdien terecht is geweigerd;

dat de omstandigheden, zoals deze uit de stukken blijken, evenmin aanleiding geven een bijzonder geval als bedoeld in artikel 15, eerste lid, onder e, der Dienstplichtwet, aanwezig te achten;

dat uit het vorenstaande voortvloeit, mede gelet op het verhandelde in de openbare vergadering van de Afdeling van de Raad van State voor de geschillen van bestuur, dat de beslissing van Onze Minister van Defensie dient te worden gehandhaafd;

Gezien de Dienstplichtwet;

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

het beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Defensie is belast met de uitvoering van dit besluit.

OPMERKINGEN EN MEDEDELINGEN

Mr. G. J. de Lint, waarnemend Advocaat-Fiscaal voor de krijgsmacht defungeert.

Wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd werd met ingang van 1 juni 1973 eervol ontslag verleend aan Mr. G. J. de Lint, advocaat-generaal bij het gerechtshof te 's-Gravenhage. Dat betekende tevens het einde van diens loopbaan als waarnemend advocaat-fiscaal voor de krijgsmacht.

Bij de sluiting van de openbare terechtzitting van het Hoog Militair Gerechtshof op woensdag 30 mei 1973 heeft de president van het Hof, Mr. R. Prins de scheidende functionaris namens het Hof dank betuigd voor het vele dat deze in het bijzonder ten behoeve van de militaire justitie heeft gepresteerd.

Aan de bij deze gelegenheid gesproken afscheidswaarden van Mr. de Lint ontlenen wij het navolgende:

Het H.M.G. beoordeelt niet alleen de uitspraken van de krijgsraden waartegen hoger beroep wordt ingesteld, maar heeft ook rechtsmacht in alle beklagzaken betreffende de toepassing van de krijgstucht. Indien bij de maatschappelijke ontwikkeling Wet en Reglement op de Krijgstucht niet meer aan de eisen van de moderne tijd voldoen, dan is het toch zo geweest dat de *toepassing* van dat „eigen recht behorende bij de „Krijgsmacht” wel degelijk de vereiste aanpassing aan die eisen heeft gevonden en dat het H.M.G. die aanpassing heeft kunnen garanderen. De Werkgroep betreffende herziening militair tuchtrecht is voorgezeten door de generaal Lagerwerff, zelf een plaatsvervangend Lid H.M.G. en de rechtsvinding van het H.M.G. was een van de bouwstenen voor de conclusies van de Werkgroep.

Door de journalisten en de politici placht aan dit deel van de rechtsmacht van het H.M.G. te weinig aandacht te worden besteed. Men ageert tegen de disciplinaire handhaving van de krijgstucht door het lanceren van de stelling dat die handhaving veel meer in handen zou moeten worden gelegd van de Krijgsraden.

Maar die stelling miskent het gegeven dat in de Krijgsmacht normen en regels van bijzondere aard gelden, welke een doorlopende, vloeiende en accurate handhaving vorderen, anders dan het geval is met de regels, waarvan de algemene maatschappelijke discipline voor de burger afhankelijk is. Als men de teugels van die burgerlijke discipline kan vieren en kan aanvaarden dat die handhaving in allerlei sectoren problematisch wordt en soms verzandt in discussies met gespreksgroepen en dgl., dan kan dat voorbeeld ten laste van de militaire discipline niet worden gevolgd.

Dienovereenkomstig was het voor de ingewijden in de zaken van de

Krijgsmacht een moeilijk begrijpelijke zaak dat naast het *georganiseerd overleg*, waaraan de ruimste inspraak toekwam in zaken, waarbij de verhoudingen binnen de Krijgsmacht aan de orde zijn, een organisatie als de V.V.D.M., opgericht onder de dienstplichtigen in Ede in 1967 of 1968 de kansen heeft gekregen om zich inspraak aan te matigen in de verhoudingen in de Krijgsmacht, en daarbij gebruik te maken van middelen welke van nature onbestaanbaar zijn met de discipline in het leger, zoals het middel van de zgn. harde acties.

Hoe liberaal men ook moge denken over de militaire discipline, hoever men daaruit ook het hiërarchische gezagselement wil terugdringen ten gunste van coöperatie, kameraadschap, besluitvorming op basis van taakverdeling naar bekwaamheid en individuele verantwoordelijkheid, ook een vederlichte en hoe ook geconstrueerde discipline zal onverenigbaar zijn met de harde acties, als middel om veranderingen af te dwingen van verhoudingen waartegen altijd weer opnieuw bezwaren zullen kunnen worden verzonnen en ingebracht. Nergens in West Europa vindt men dan ook een door de Overheid toegelaten organisatie van het karakter van de Nederlandse V.V.D.M., behoudens misschien de Belgische V.V.D.M., die daar echter haar oorzaak vindt in factoren als taalstrijd, die wij in Nederland niet kennen. Ik kan het niet anders zien dan dat een V.V.D.M. een corpus alienum is, niet alleen voor het apparaat van de Krijgsmacht maar ook voor de colleges die voor het goede functioneren van de Krijgsmacht mede verantwoordelijkheid dragen, de bestuurlijke instanties, maar ook het Hoog Militair Gerechtshof.

Ook de structuur van een vederlichte discipline in de Krijgsmacht zal altijd een eigen rechtsorde moeten betekenen, die niet kan worden gelijkgeschakeld met of opgelost in de rechtsorde van de burgermaatschappij. De rechtsbescherming van de militaire justitiabelen zal op eigen wijze voorzien moeten blijven omdat de rechtsplichten van de militaire justitiabelen een andere inhoud hebben dan die van de doorsnee-burger. De rechtsmacht van Uw Hof geeft de waarborg voor de perfectie van de rechtsbescherming van de militaire justitiabelen omdat zij zich ten allen tijde bij Uw Hof kunnen beklagen over correcties van krijgstuchtelijke vergrijpen waarmee zij zich niet kunnen verenigen.

Met groot respect zou ik bij dit afscheid willen terugzien op de rechtsvinding van het H.M.G. in deze jaren, niet alleen voor wat betreft de criminele zaken maar mede voor wat betreft de beklagzaken. Daaruit kan bovendien een conclusie worden getrokken voor het gehalte van de disciplinaire handhaving van de Krijgstucht en voor de aanvaardbaarheid daarvan naar de eisen van een goede rechtsbescherming. Er blijkt dan dat bij het 1e Legerkorps in 1972-1948 krijgstuchtelijke correcties werden toegepast, dat van dit aantal in niet meer dan 405 gevallen de belanghebbende langs de hiërarchische weg beklag heeft gedaan (= 2,53%) en dat slechts in 34 gevallen dat beklag tot voor het H.M.G. werd voortgezet

(= 2 pro mille).

De hoge supervisie van het H.M.G. oefent stellig een grote invloed op de richtige handhaving van de krijgstuchtelijke discipline en het H.M.G. is de exponent van het goed functioneren van deze discipline. Het verheugt mij bij mijn afscheid daarvan melding te kunnen maken.

Redactiecommissie

Bij beschikking van de Minister van Defensie van 27 juni 1973, Marine, afdeling int. en adm., nummer 836112/49489, is in verband met diens eervol ontslag uit de dienst Mr. Dr. W. Kasten, brigade-generaal van de militair juridische dienst, ontheven van zijn lidmaatschap van de redactiecommissie.

Bij dezelfde beschikking werd m.i.v. gelijke datum tot zijn opvolger benoemd Mr. P. G. van Lierop, brigade-generaal van de militair juridische dienst.

Militair Juridisch Brevet

Bij beschikking van de Chef van de Generale Staf van 14 juni 1973 is het brevet voor meer uitgebreide kennis van het militaire recht toegekend aan de majoors van de Militair Juridische Dienst mr. P. de Rijk en mr. J. F. J. A. van Daal respectievelijk werkzaam als Officier-Commissaris en als Secretaris bij de Arrondissementskrijgsraad te Arnhem.

VRAGENBUS

De luitenant ter zee der 1e klasse G. A. B. Lamsvelt stelt de redactie de vraag of naar haar mening geen termen aanwezig zijn het militaire element in het Hoog Militair Gerechtshof aan een verjongingskuur te onderwerpen door ook jongere, actief dienende officieren voor benoeming tot lid of plaatsvervangend lid van het H.M.G. in aanmerking te laten komen.

Inzenders in vraagvorm verpakt pleidooi voor bedoelde verjonging kan als volgt worden samengevat:

Men kan alom waarnemen dat de maatschappij tegenwoordig meer dan vroeger bereid is bepaalde merites vroegtijdig te honoreren door benoeming tot een hoge post. Zo treft men, om een qua salariëring met de leden van het H.M.G. vergelijkbare categorie te nemen, op onze universiteiten wel hoogleraren aan, die op het punt van de leeftijd maar nauwelijks te onderscheiden zijn van het gros hunner toehoorders in de collegebanken. Onze rechters in de civiele sector trouwens variëren in leeftijd van ca. 35 tot 70 jaar.

Tot lid en plaatsvervangend lid van het H.M.G. daarentegen plegen slechts opper- en vlagofficieren benoemd te worden, die reeds pensioengerechtigd zijn of in ieder geval de 50 tot 55 jaar reeds gepasseerd zijn; zij behoren tot een en dezelfde generatie en vertonen bovendien in hun levensloop, instelling en gezichtspunten grote overeenkomst.

Inzender spreekt zijn voorkeur voor benoeming tot (plaatsvervangend) lid van het H.M.G. van actief dienende officieren van ca. 40 jaar en ouder; hij oordeelt dat binnen de strijdkrachten voldoende potentieel aanwezig is om aan de te stellen eisen te voldoen.

Antwoord

Vooreerst zij opgemerkt dat men in het H.M.G. meer dan eens ook hoofdofficieren als plaatsvervangend militair lid ziet optreden, doch voor het betoog van inzender is dit slechts van geringe betekenis.

Er is stellig veel te zeggen voor de gedachte door het aanbrengen van een zekere spreiding in leeftijd bij het bezetten van functies van allerlei aard te bevorderen, dat ook de onder jongeren heersende opvattingen omtrent mens en maatschappij de nodige ruimte wordt verschaft. Dat geldt zeer zeker ook voor rechterlijke functies. Doch met deze vaststelling is de opgeworpen kwestie nog allerm minst beantwoord; daaraan zitten nl. wel enkele aspecten, die een nadere beschouwing verdienen.

Om met de gemaakte vergelijkingen aan te vangen, deze gaan naar mijn mening mank en wel aan beide benen. Het is weliswaar juist dat de rechters in Nederland in leeftijd variëren van ca. 35 tot 70 jaar, doch de jongsten onder hen maken deel uit van de rechtbanken vergelijkbaar met onze krijgsraden, waarin evenzeer leden van nog jeugdige leeftijd optre-

den. Het is dan ook allerm minst juist in deze vergelijking het toporgaan der militaire justitie te stellen tegenover de totaliteit der civiele colleges. Wil men het H.M.G. vergelijken, dan tenminste met de gerechtshoven, wellicht zelfs met dat andere toporgaan: de Hoge Raad. Het is nog de vraag of er dan van het becritiseerde leeftijdsverschil wel iets overblijft.

Een tweede bedenking geldt meer de inhoud der vergeleken functies, aan welke immers totaal andere eisen worden gesteld. Het gaat bij de militaire leden van het H.M.G. toch primair om hun militaire ervaring, waarbij uiteraard de bijzondere positie, de grote verantwoordelijkheid en het gezag welke zij in de strijdkrachten wisten te verwerven van doorslaggevende betekenis zijn.

Tegen de getroffen vergelijkingen zijn derhalve wel bedenkingen aan te voeren, doch er is meer.

De hiërarchische structuur kan men wel een wezenskenmerk van de strijdkrachten noemen; het drukt in zo sterke mate een stempel op het gehele militaire leven, dat het ons niet behoeft te verwonderen dat het ook in de rechtspraak, indien en voorzover deze door militairen als zodanig wordt uitgeoefend, tot uiting komt. Vandaar dat art. 115 R.L.Lu. (113 R.Z.) verbiedt dat krijgsraadleden van lagere rang of geringer ancienniteit in rang zullen zijn dan de beklagde; weliswaar komt een dergelijke bepaling in de Provisionele Instructie voor het H.M.G. niet voor, doch het ligt voor de hand dat men dit beginsel ook bij de rechtspraak door het Hof zoveel mogelijk zal eerbiedigen. Kan men nu de samenstelling van de krijgsraad in voorkomend geval betrekkelijk eenvoudig aanpassen aan de rang van beklagde, bij het Hof met zijn zeer beperkt aantal voor het leven benoemde leden ligt dat anders. Vorengenoemd beginsel dwingt dan ook als het ware tot benoeming uit de hoogste rangen.

Nog sterker wellicht geldt een en ander voor de tuchtrechtspraak welke geheel hiërarchisch gestructureerd is en waarbij in een zeer groot deel der gevallen 's Hof's eindbeschikking zich uitspreekt over beklagbeschikkingen door opper- of vlagofficieren getroffen. Het is trouwens voor leden van het H.M.G. op zich reeds dringend gewent dat zij beschikken over een ruime ervaring als Commandierend Officier, en ook dit desideratum tendert zeer sterk naar het niveau van opper- of vlagofficier.

Tenslotte: Verlangen wij, afgezien van de eis van zeer ruime ervaring, dat slechts de allerbesten onder de officieren tot het H.M.G. geroepen zullen worden, dan is het de vraag of deze — doorgaans zeer wel aanvoelend dat zij goede kans maken voor de topfuncties — er veel voor zullen voelen hun normale militaire carrière voortijdig af te breken terwille van het lidmaatschap van het H.M.G. Het is ook de vraag of de minister van defensie, die met zijn ambtgenoot van justitie een beslissende stem heeft bij de benoeming, met enthousiasme zal medewerken aan een voortijdige afvloeiing van zijn meestbelovende officieren uit de strijdmacht.

Het een tegen het ander afwegend moet ik concluderen dat, onder erkenning van het goede dat in het voorstel van de heer Lamsveld besloten ligt, daartegen bij de huidige inrichting der militaire justitie toch overwegende bezwaren bestaan.

B.

BOEKAANKONDIGING**VS 27-4; Handleiding Militair Tuchtrecht.**

Mochten wij enkele maanden geleden de verschijning aankondigen van het vs. 27-6 „Jurisprudentie Militair Tuchtrecht”, thans ligt in dezelfde serie een nieuw boekwerk voor: vs. 27-4, „Handleiding Militair „Tuchtrecht”, wederom vastgesteld bij beschikking van de B.L.S., wederom derhalve — helaas — slechts bestemd voor de Koninklijke Landmacht.

Blijkens het voorwoord van de kort geleden afgetreden Inspecteur Militaire Juridische Dienst, Brigade-Generaal Mr. Dr. W. Kasten, is het voorschrift, behalve als naslagwerk tevens bedoeld als leidraad bij de studie in het militaire tuchtrecht.

Het is verheugend te noemen dat met de verschijning van dit geschrift de serie voorschriften het militaire tuchtrecht betreffende thans compleet mag worden genoemd.

Wat betreft de inhoud valt reeds aanstonds op, dat deze door de titel van het voorschrift niet geheel wordt gedekt; gelijk reeds in de Inleiding aangegeven, worden immers enkele onderwerpen aangeroerd, welke naar het juridisch spraakgebruik onder het strafrecht of het administratief recht worden begrepen.

Verwonderlijk is dit overigens niet; door verscheidene auteurs werd er reeds op gewezen, dat het uitermate moeilijk en in feite strikt genomen onmogelijk is dat wat gemeenlijk onder tuchtrecht wordt verstaan een duidelijke en scherp afgepaalde plaats aan te wijzen in de gebruikelijke — evenmin onberispelijke — verdeling van de rechtsstof in categorieën.

Het is er overigens de samenstellers kennelijk niet om te doen geweest aan ons militaire tuchtrecht een diep gravende wetenschappelijke beschouwing te wijden, doch veeleer om degenen die ambtshalve daarmee moeten werken — ook als docent — van een gemakkelijk te volgen gids te voorzien.

Slechts het eerste hoofdstuk is van beschouwende aard, waagt zich aan een karakteristiek van het tuchtrecht als zodanig en belicht in het bijzonder de zeer nauwe samenhang van militair straf- en tuchtrecht; dat de veelomstreden stelling „tuchtrecht is groepsrecht” daarbij onverkort werd gehandhaafd trekt de aandacht.

In de volgende hoofdstukken worden de diverse elementen van ons positieve militaire tuchtrecht stuk voor stuk aan een beschouwing onderworpen; veelvuldige verwijzing naar de desbetreffende wetten, besluiten en dienstvoorschriften wijzen de lezer op heldere wijze de weg in wat door menigeen aanvankelijk als een doolhof zal worden gezien.

Verrassend en verheugend is de ruime aandacht in het laatste hoofdstuk besteed aan ons waarderingsstelsel.

Verrassend omdat door deze uitvoerige behandeling uitdrukking schijnt gegeven aan de gedachte, dat de geïnstitutionaliseerde beloning een integrerend onderdeel van ons tuchtrecht vormt, terwijl stellig zeer velen dit fenomeen eerder als een spiegelbeeld daarvan beschouwen.

Verheugend omdat dit in 1961 bij voorlopige regeling van de grond gekomen instituut, ondanks de sedertdien verlopen tijd naar onze indruk door velen nog steeds niet van harte is aanvaard, en ook waar dit wel het geval was, de toepassing ervan menigeen nog altijd veel hoofdbrekens kost, waardoor in het totaal nog niet een duidelijke lijn zichtbaar is geworden.

Terzake van het militaire tuchtrecht is in de afgelopen jaren zo veel gedacht, gesproken en geschreven, en daarnaast ook van hoger hand partieel ingegrepen, dat voor velen, vertrouwd met het oude, het gevaar van verwarring en onzekerheid bepaald niet denkbeeldig is. Juist daarom is het thans meer dan ooit noodzakelijk dat het geldende tuchtrecht klaar en duidelijk uiteen wordt gezet. Vs. 27-4 voorziet dan ook in een dringende behoefte. De voor de hand liggende vraag of het tijdstip van verschijning wel opportuun is, gegeven het feit, dat de aangekondigde algehele herziening van het tuchtrecht al enkele jaren op stapel staat, is daarmee in feite beantwoord; waarbij wel moge worden bedacht dat door niemand is te voorspellen hoeveel jaren het nog kan duren voordat die algehele herziening haar beslag krijgt.

Tenslotte een vraagteken.

In de Inleiding wordt in het vooruitzicht gesteld dat de Handleiding Militair Tuchtrecht te eniger tijd — na de algehele herziening, zo moet men wel aannemen — zal worden uitgebreid met de andere delen van het militaire recht. Ligt het niet eerder voor de hand de thans los van elkaar staande voorschriften 27-1, 27-4, en 27-6 te zijner tijd tot één het militaire tuchtrecht behandelend boekwerk samen te vatten en daarin voorts (slechts) die straf- en administratiefrechtelijke onderwerpen op te nemen, welke bij de toepassing van het tuchtrecht van belang zijn?

Een gecombineerde wettenbundel kan aantrekkelijk zijn, doch één handleiding betreffende de diverse, veelal toch ver uiteenliggende categorieën van het militaire recht lijkt wel — zeker voor „de troep” — te veel van het goede.

B.

(in 1951) van K.N.I.L. naar K.L. tewerkgesteld in Suriname, waar hij sindsdien vrijwel onafgebroken verbleef, verzoekt in 1971 te worden beschouwd als „uitgezonden kracht” i.p.v. als „blijver”. De minister wijst dit verzoek af; daar tegen ingesteld beroep wordt door Ambtenarengerecht ongegrond verklaard. C.R.v.B. beschouwt de afwijzing, gezien eisers jarenlange berusting, als een weigering terug te komen op een rechtens onaantastbaar geworden standpunt en oordeelt dat de minister redelijkerwijs tot een dergelijke weigering kon komen en dan ook niet verplicht was daar op terug te komen. De Raad bevestigt de aangevallen uitspraak. (Min. Besch. van 17-11-1952, afd. Staf D.P., nr. Confin Q 400)	429
Eiser brak een been bij een partijtje voetbal, gespeeld in een paraat weekend op een sportveld van het garnizoen. C.R.v.B. neemt geen dienstverband aan, nu het voetbalspel plaats vond op eigen initiatief der deelnemers, in hun vrije tijd en zonder toezicht van een meerdere of een sportinstructeur. (Algemene militaire pensioenwet, art. E 11)	433
Een jaar vrijstelling verleend aan dpl. werkzaam als kabellasser, omdat diens oproeping een goede voortzetting van het bedrijf in ernstig gevaar zou brengen. De Kroon beschouwt dit als een „bijzonder geval”. (Dienstplichtwet art. 15, lid 1 (e))	436
Vrijstelling van dpl., werkzaam in scheepsbevoorradingsbedrijf van zijn vader geweigerd; noch persoonlijke onmisbaarheid, noch bijzonder geval aanwezig geacht. (Dienstplichtwet art. 15 en 16)	438

Opmerkingen en mededelingen

Mr. G. J. de Lint (wnd. Advocaat-Fiscaal) defungeert	441
Wijziging redactiecommissie	443
Toekenning Mil. jur. brevet aan mrs. P. de Rijk en J. F. J. A. v. Daal	443

Vragenbus

Verjonging van het militaire element van het H.M.G.	444
---	-----

Boekaankondiging

Handleiding Militair Tuchtrecht; VS 27-4	447
--	-----

REDACTIECOMMISSIE:

Mr. *W. H. Vermeer*, Officier van Administratie der 1e klasse b.d., Advocaat te Amsterdam;

Mr. *H. J. F. Bijvoet*, kolonel van de Militair-Juridische Dienst;

voor de Kon. Landmacht: Mr. *P. G. van Lierop*, Brigade-Generaal van de Militair-Juridische Dienst;

voor de Kon. Luchtmacht: Mr. *C. Mante*, Kolonel der Kon. Luchtmacht;
Hoofd van de Sectie Juridische Zaken der Kon. Luchtmacht;

voor de Kon. Marine: Mr. *W. A. J. Wevers*, Luitenant ter Zee van Administratie der Eerste Klasse, Stafofficier Juridische Zaken Marinestaf.

Adres van de Redactiecommissie:

Mr. *H. J. F. Bijvoet*, Gerhard Voethstraat 11 te Arnhem; Telefoon 085-42 61 70.

VASTE MEDEWERKERS:

Jhr. Mr. *A. Baud*, Griffier van de Centrale Raad van Beroep;

Prof. Mr. *A. D. Belinfante*, Raadadviseur in Buitengewone Dienst bij het Ministerie van Justitie, Hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam;

Prof. Mr. *J. M. van Bemmelen*, Oud-hoogleraar aan de Universiteit te Leiden, Res. Luit.-Kolonel van de Militair-Juridische Dienst b.d.;

Mr. Dr. *F. Kalshoven*, Gewoon Lector in de faculteit der rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit te Leiden;

Dr. *J. R. Stellinga*, Lid van de Raad van State.

WIJZE VAN UITGAAF:

Het *M.R.T.* verschijnt in 10 afleveringen per jaar.

De prijs per jaargang bedraagt met ingang van 1 januari 1973 f 14,50. Men abonneert zich voor tenminste één jaargang bij de Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, postgiro nr. 425300, of bij zijn boekhandelaar. Losse afleveringen zijn vanaf 1 januari 1973 verkrijgbaar tegen de prijs van f 2,65.

De schrijvers van bijdragen van meer dan 2 pagina's ontvangen een honorarium van f 10.— per pagina tot een maximum van f 100.— per aflevering, benevens 10 present-exemplaren-overdrukken.

Kennisgeving van adreswijziging te richten tot de Staatsuitgeverij, Christoffel Plantijnstraat te 's-Gravenhage.

Dit tijdschrift sedert mei 1903 verschenen onder de titel „Militaire Jurisprudentie”, wordt sedert juli 1905, met onderbreking van juli 1943 tot januari 1946, uitgegeven onder de titel „Militair Rechtelijk Tijdschrift”.

Militair Rechtelijk Tijdschrift

Gedrukt en uitgegeven op last van het Ministerie van Defensie

Jaargang LXVI
Oktober 1973

Aflevering

8

Staatsuitgeverij 's-Gravenhage

INHOUD

Strafrechtspraak

Het in een zelfbedieningswinkel goederen meenemen zonder deze bij de kassa af te rekenen: diefstal. (W.Sr. art. 310, 321)	449
Ongedekte kascheque; oplichting door het aannemen van een valse hoedanigheid, t.w. de hoedanigheid van iemand met een voldoende tegoed op zijn postrekening (W.Sr. art. 326)	451
Diefstallen met braak door twee verenigde personen in winkels te 's-Gravenhage. (W.Sr. art. 310, 311)	455
Sergeant-vlieger verlaat als wachtcommandant ongeoorloofd het vliegekamp Valkenburg: een als zodanig op hem rustende verplichting niet nagekomen. (W.M.Sr. art. 129 (5))	458
Verduistering door matroos-fotograaf van fotopapier, dat hij uit hoofde van zijn persoonlijke dienstbetrekking onder zich had. (W.Sr. art. 321, 322).	460
Feitelijke insubordinatie: bottelier der 1e klasse grijpt een korporaal-bottelier bij de keel en dient hem slagen toe. (W.M.Sr. art. 117, 121).	462
Door rood licht gereden. In hoger beroep vrijspraak omdat verwijzing en dagvaarding niet hetzelfde feit betroffen. (RLLu. art. 193; RVV art. 139 (1))	464
Niet voldaan aan het middels een rood knipperlicht door de politie gegeven stopbevel. Verhouding tussen bevel krachtens art. 29 W.V.W. en het bevel van art. 184 (W.V.W. art. 29, 33, 35; W.Sr. art. 184)	467
Tweemaal opz. ongeoorloofde afwezigheid; de tweede maal terwijl dienstdoende, t.w. tijdens ondergaan van krijgstuchtelijke straf. Geldboete. (W.M.Sr. art. 97, 99 (4); W.Sr. art. 24).	470
Sergeant I maakt zich door overmatig drankgebruik ongeschikt voor zijn dienst op de schietbaan. (W.M.Sr. art. 131)	473
Idem door A.O.O.; bovendien toegelaten dat twee minderen hetzelfde misdrijf plegen. (W.M.Sr. art. 13, 48, 131, 143).	477
Na aanrijding tegen een lichtmast het stuur overgenomen en weggereden voordat identiteit van bestuurder en auto behoorlijk kon worden vastgesteld. Beroep op vrijwillige kennisgeving binnen 24 uur niet aanvaard. (W.V.W. art. 30)	482

Tuchtrechtspraak

Beklag tegen straf van 6 dagen verzwaard arrest niet voor behandeling vatbaar verklaard wegens overschrijding beklagtermijn. H.M.G. ziet in overspannenheid van gestrafte een oorzaak van volstrekte verhindering tot tijdige indiening van het beklag. Beklagbeschikking nietig verklaard. Handhaving van straf en strafreden (W.K. art. 62)	490
---	-----

STRAFRECHTSPRAAK

Vonnis van 4 april 1973

Fgd. President: Mr. A. Berkhout; *Leden:* J. A. J. M. van der Meulen, kapitein-luitenant ter zee vlieger; A. G. Laurens, luitenant-kolonel der mariniers;

Raadsvrouw: officier-marva der tweede klasse W. J. C. Mulder.

Het in een zelfbedieningswinkel goederen meenemen zonder deze bij de kassa af te rekenen: diefstal.

(W.Sr. art. 310, 321)

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT TE
's-GRAVENHAGE

in de zaak van de Fiscaal bij die krijgsraad, eiser, tegen S.I., geboren 20 januari 1945, korporaal der mariniers, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Gezien de dagvaarding d.d. 28 februari 1973 aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 27 november 1972 te Den Helder met het „oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen een hoeveelheid goederen tot een totale verkoopwaarde van f 13,20 of daar„omtrent, toebehorende aan de Van Klaveren N.V. te Alkmaar althans „aan een ander of aan anderen dan aan hem, beklaagde;

„of, zo het vorenstaande niet tot zijn veroordeling mocht leiden:

„dat hij op of omstreeks 27 november 1972 te Den Helder zich opzet„telijk wederrechtelijk heeft toegeëigend een hoeveelheid goederen tot „een totale verkoopwaarde van f 13,20 of daaromtrent toebehorende aan „de Van Klaveren N.V. te Alkmaar, althans aan een ander of aan anderen „dan aan hem, beklaagde, welke goederen hij in de super-market van „genoemde N.V. gevestigd in het winkelcentrum Vrede en Vrijheid — „alwaar voor goederen van dien aard het zgn. zelfbedieningssysteem werd „toegepast — had uitgezocht en tot zich genomen teneinde die goederen, „alvorens die zaak te verlaten, op de aldaar gebruikelijke wijze te kopen „en te betalen en welke goederen hij aldus uit dien hoofde, in elk geval „anders dan door misdrijf, onder zich had”;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, ten aanzien van het beklaagde primair ten laste gelegde;

Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd, heeft verklaard: S.I., oud 28 jaar, als *beklaagde*:

Op 27 november 1972 ging ik 's-middags, omstreeks 16.45 uur, naar een supermarkt te Den Helder. Ik nam aldaar een boodschappenkarretje en zette daar een gele koffer in, die ik bij mij had. Ik haalde een aantal

artikelen uit de rekken en legde deze in het boodschappenkarretje, met de bedoeling deze artikelen aan de kassa te betalen. Vervolgens nam ik nog een aantal artikelen uit de rekken en stopte deze in mijn koffer. Ik had de bedoeling deze goederen, met een totale verkoopwaarde van f 13,20, zonder betaling mee te nemen uit deze winkel. Nadat ik de kassa was gepasseerd en ik de artikelen in mijn koffer niet had afgerekend, begaf ik mij met deze koffer in de richting van de uitgang. Op dat moment verzocht een winkelbediende mij om mee te gaan naar zijn kantoor. Deze door mij aldus weggenomen hoeveelheid goederen, tot een totale verkoopwaarde van f 13,20, behoorden mij niet in eigendom toe en ik had van niemand recht of toestemming gekregen deze artikelen zonder betalen weg te nemen uit de supermarkt en mij toe te eigenen;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal no. 5648 van de gemeentepolitie te Den Helder, ddo. 1 december 1972 en opgemaakt door M. Beers, verbalisant, hoofdagent van gemeentepolitie, zakelijk onder meer inhoudt:

als op 30 november 1972 aan verbalisant afgelegde verklaring en gedane aangifte van: *F. A. Guijken*:

Ik ben bedrijfsleider in de supermarkt van de Van Klaveren N.V. te Den Helder. Op 27 november 1972, omstreeks 16.45 uur, bevond ik mij in deze supermarkt. Ik zag toen een man, die een gele koffer bij zich droeg. Ik zag dat deze man uit de stellingen diverse artikelen zowel in zijn boodschappenkarretje als in de gele koffer deed. Bij de kassa betaalde de man echter de artikelen uit de gele koffer niet. Toen deze man vervolgens in de richting van de uitgang liep, heb ik hem verzocht om mee te gaan naar mijn kantoor. Aldaar trof ik in de koffer artikelen aan tot een totale verkoopwaarde van f 13,20. Deze artikelen behoren aan de Van Klaveren N.V. te Alkmaar in eigendom toe en ik heb aan niemand recht of toestemming gegeven deze goederen weg te nemen en zich toe te eigenen;

Overwegende, dat de krijgsraad door de inhoud van voorschreven bewijsmiddelen, wettig en overtuigend bewezen acht, met beklagdes schuld daaraan, hetgeen beklagde primair is ten laste gelegd, met dien verstande dat als bewezen wordt aangenomen:

„dat hij op 27 november 1972 te Den Helder met het oogmerk van „wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen een hoeveelheid „goederen tot een totale verkoopwaarde van f 13,20 of daaromtrent, „toebehorende aan de Van Klaveren N.V. te Alkmaar”;

Overwegende, dat het bewezen verklaarde dient te worden gekwalificeerd als:

„*Diefstal*”

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310, Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde deswege strafbaar is;

Overwegende, dat de krijgsraad, gelet op de ernst van het gepleegde

feit en de omstandigheden waaronder het is begaan, in aanmerking genomen dat beklagde blijkens het hem betreffende uittreksel uit het algemeen documentatieregister van de afdeling van de justitiële documentatiedienst te Arnhem, ddo. 10 januari 1973, reeds eerder terzake van soortgelijk misdrijf werd veroordeeld en mede gelet op het op 12 februari 1973 door Dr. H. Havinga, zenuwarts te Voorburg, over beklagde opge- maakt rapport betreffende de geestvermogens van beklagde, van oordeel is, dat hieronder genoemde straffen moeten opgelegd;

Overwegende, dat de krijgsraad termen aanwezig acht te bevelen de gevangenisstraf voor de tijd van twee weken voorwaardelijk niet ten uitvoer te leggen, terwijl het militaire belang zich daartegen niet verzet;

[Volgt: veroordeling tot 2 weken gevangenisstraf, voorwaardelijk, proeftijd 2 jaar en f 150 geldboete, subs. 15 dagen hechtenis, onvoorwaardelijk — Red.].

Permanente krijgsraad Nederland voor de Zeemacht te 's-Gravenhage

Vonnis van 10 april 1973

Fgd. President: Mr. A. Berkhout; *Leden:* A. C. Dijkhoorn, luitenant-kolonel der mariniers en L. van Klinken, luitenant-kolonel der mariniers;

Raadsman: luitenant ter zee van administratie der 3e klasse P. H. A. Schmit Jongbloed.

Het aanbieden van kascheques van de postcheque- en girodienst zonder dat beklagdes rekening een voldoende saldo aanwees: oplichting door het aannemen van een valse hoedanigheid, t.w. de hoedanigheid van iemand met een voldoende tegoed op zijn postrekening.

(W.Sr. art. 326)

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT TE
's-GRAVENHAGE

in de zaak van de Fiscaal bij die krijgsraad, eiser, tegen D.K.R., geboren 31 maart 1947, hofmeester der 1e klasse, beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Gezien de dagvaarding d.d. 12 maart 1973, aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklagde wordt ten laste gelegd;

„dat hij te Den Helder op of omstreeks 11 en 18 juli 1972, telkens met „het oogmerk om zich of een ander wederrechtelijk te bevoordelen, door „het aannemen van een valse hoedanigheid, althans door een listige „kunstgreep, telkens een lokettiste van de P.T.T. heeft bewogen tot af- „gifte aan hem, beklagde, van bedragen van respectievelijk f 400,— en

„f 500,—, door alstoen aldaar telkens opzettelijk bedriegelijk met voor-
 „meld oogmerk aan genoemde lokettiste een door hem ingevulde,
 „gedagtekende en met zijn handtekening bekrachtigde kascheque ten
 „bedrage van respectievelijk f 400,— en f 500,— ter verzilvering aan te
 „bieden, daarbij telkens de valse voorstelling bij genoemde lokettiste
 „wekkende, dat hij, beklaagde, een voldoende, althans toereikend, saldo
 „met het oog op die contante opneming van respectievelijk f 400,— en
 „f 500,— bezat, zulks terwijl hij telkens wist dat het saldo op zijn giro-
 „rekening voor die opneming van respectievelijk f 400,— en f 500,—
 „onvoldoende en/of ontoereikend was, waardoor genoemde lokettiste
 „telkens werd bewogen tot afgifte aan hem, beklaagde, van bedragen
 „groot f 400,— en f 500,—, althans enig geldsbedrag”;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd, heeft verklaard:
D.K.R., oud 26 jaar, *als beklaagde*:

Op 11 en 18 juli 1972 ben ik naar het hoofdpstkantoor te Den Helder
 gegaan. Aldaar heb ik aan een lokettiste van de P.T.T. een door mij inge-
 vulde, gedagtekende en met mijn handtekening bekrachtigde kascheque
 ten bedrage van respectievelijk f 400,— en f 500,— ter verzilvering aan-
 geboden. Door de aanbieding ter uitbetaling van genoemde kascheques
 wekte ik telkens bij de lokettiste de valse voorstelling dat ik over een
 voldoende saldo op mijn girorekening beschikte voor de contante op-
 neming van respectievelijk f 400,— en f 500,—. Ik wist echter dat mijn
 saldo daarvoor ontoereikend was. Door het telkens opzettelijk en bedrie-
 gelijk aanbieden van de kascheques nam ik bewust een valse hoedanig-
 heid aan en ik deed dit telkens met het oogmerk om mij wederrechtelijk
 te bevoordelen. Hierdoor werd de lokettiste bewogen tot afgifte aan mij
 van bedragen van respectievelijk f 400,— en f 500,—;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal no 911/72-8/692 van
 de Opsporingsdienst van de P.T.T., gesloten op 4 januari 1973, opgemaakt
 door L. Visser, verbalisant, wachtmeester der Rijkspolitie 1e klasse,
 zakelijk onder meer inhoudt:

1. *als relaas van verbalisant*:

Op 26 september 1972 heb ik, verbalisant, een onderzoek ingesteld
 naar de opneming van twee kascheques door D.K.R. te Den Helder.
 Door middel van deze kascheques kan een rekeninghouder op een
 postkantoor tot een bepaald bedrag, maximaal f 500,— over zijn tegoed
 in contanten beschikken. Bij het aanvragen van die kascheques onder-
 tekent de aanvrager-rekeninghouder de verklaring dat hij geen kasche-
 ques zal incasseren zonder dat het tegoed op zijn postrekening toe-
 reikend is. Als bijlage 2 van genoemd proces-verbaal heb ik, verbalisant,
 een kascheque van de Postcheque- en Girodienst nummer 0, gevoegd,
 waarop is ingevuld het bedrag van f 400,— betaalbaar gesteld aan R.,
 gedateerd 11-7-1972 en voorzien van een handtekening onder de rubriek

„de rekeninghouder”. Aan de achterzijde is de uitbetalingsrubriek ondertekend ten bewijze dat het bedrag groot *f* 400,— is ontvangen. Tevens werd door de uitbetalende postambtenaar een afdruk van het dagtekeningstempel met de datum van uitbetaling 11-7-1972 en de plaatsnaam van het postkantoor van uitbetaling Den Helder daarop gestempeld. Als bijlage 3 van genoemd proces-verbaal heb ik, verbalisant, een kascheque van de Postcheque- en Girodienst nummer 10, gevoegd, waarop is ingevuld het bedrag van *f* 500,— betaalbaar gesteld aan R., gedateerd 18-7-1972 voorzien van een handtekening onder de rubriek „de rekeninghouder”. Aan de achterzijde is de uitbetalingsrubriek ondertekend ten bewijze dat het bedrag van *f* 500,— is ontvangen. Tevens werd door de uitbetalende postambtenaar een afdruk van het dagtekeningstempel met de datum van uitbetaling 18 juli 1972 en de plaatsnaam van het postkantoor van uitbetaling Den Helder daarop gestempeld. Als bijlage 5, heb ik, verbalisant, fotocopieën van afrekeningen van de Postcheque- en Girodienst van het saldo van genoemde R. gevoegd. Op de afrekening met het volgnummer 28 staat aangegeven dat genoemde rekeninghouder op 14 juli 1972 een tekort had op zijn postrekening in verband met de opneming van het bedrag van *f* 400,— door middel van de kascheque nummer 0. Op de afrekening met het volgnummer 29 staat aangegeven dat genoemde rekeninghouder op 21-7-1972 een tekort had op zijn postrekening in verband met de opneming van het bedrag *f* 500,— door middel van de kascheque numme 10;

Op 20 december 1972, werd vervolgens door mij, verbalisant, verhoord:

2. *Maria Anna Alkemade*, die nadat ik haar de kascheque nummer 0 toonde als volgt verklaarde:

Ik ben als employé in dienstbetrekking bij de P.T.T. Op 11-7-1972 was ik werkzaam op het hoofdpstkantoor te Den Helder en belast met de bediening van een loket, daarbij o.a. tot taak hebbende cheques uit te betalen. De kascheque welke U mij toont is door mij tijdens de hierbovengenoemde loketopenstelling behandeld. Ik herinner mij de behandeling van deze cheque niet meer, evenmin de persoon aan wie ik het bedrag van *f* 400,— uitbetaalde. Door mij deze kascheque ter uitbetaling aan te bieden nam de aanbieder de hoedanigheid aan van iemand met een tegoed op zijn postrekening dat voor de gewenste uitbetaling toereikend was. Deze omstandigheid heeft mij bewogen over te gaan tot de uitbetaling van het verlangde bedrag. De rekeninghouder aanbieder heeft mij niet gezegd, dat zijn saldotoegod onvoldoende was ter onmiddellijke afschrijving van het op de cheque ingevulde bedrag;

3. Op 20 december 1972, werd vervolgens door mij, verbalisant, verhoord: *Annette Lodewijn Maria Giedes*, die, nadat ik haar de kascheque nummer 10 toonde, als volgt verklaarde:

Ik ben als employé in dienstbetrekking bij de P.T.T. Op 18 juli 1972

was ik werkzaam op het hoofdpostkantoor te Den Helder en belast met de bediening van een loket, daarbij o.a. tot taak hebbende cheques uit te betalen. De kascheque welke U mij toont is door mij tijdens de hierboven-genoemde loketopenstelling behandeld. Ik herinner mij de behandeling van deze cheque niet meer, evenmin de persoon aan wie ik het bedrag van f 500,— uitbetaalde. Door mij deze kascheque ter uitbetaling aan te bieden nam de aanbieder de hoedanigheid aan van iemand met een tegoed op zijn postrekening dat voor de gewenste uitbetaling toereikend was. Deze omstandigheid heeft mij bewogen over te gaan tot de uitbetaling van het verlangde bedrag. De rekeninghouder aanbieder heeft mij niet gezegd, dat zijn saldotoeged onvoldoende was ter onmiddellijke afschrijving van het op de cheque ingevulde bedrag;

Overwegende, dat de krijgsraad door de inhoud van voorschreven bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, met beklagdes schuld daaraan, hetgeen beklagde is ten laste gelegd, met dien verstande dat als bewezen wordt aangenomen:

„dat hij te Den Helder op 11 en 18 juli 1972, telkens met het oogmerk „om zich wederrechtelijk te bevoordelen, door het aannemen van een „valse hoedanigheid telkens een lokettiste van de P.T.T. heeft bewogen „tot afgifte aan hem, beklagde, van bedragen van respectievelijk f 400,— „en f 500,— ,door alstoen aldaar telkens opzettelijk bedriegelijk met voor- „meld oogmerk aan genoemde lokettiste een door hem ingevulde, gedag- „tekende en met zijn handtekening bekrachtigde kascheque ten bedrage „van respectievelijk f 400,— en f 500,— ter verzilvering aan te bieden, „daarbij telkens de valse voorstelling bij genoemde lokettiste wekkende, „dat hij, beklagde, een voldoende, althans toereikend, saldo met het oog „op die contante opneming van respectievelijk f 400,— en f 500,— bezat, „zulks terwijl hij telkens wist dat het saldo op zijn girorekening voor die „opneming van respectievelijk f 400,— en f 500,— onvoldoende en/of „ontoereikend was, waardoor genoemde lokettiste telkens werd bewogen „tot afgifte aan hem, beklagde, van bedragen groot f 400,— en f 500,—”;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd, weshalve hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat het bewezen verklaarde dient te worden gekwalificeerd als:

„*Oplichting, tweemaal gepleegd*”

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 326 jo. 57 Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde deswege strafbaar is;

Overwegende, dat de krijgsraad, gelet op de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder deze zijn begaan, in aanmerking genomen dat beklagde blijkens het hem betreffende uittreksel uit het algemeen documentatieregister van de afdeling van de justitiële docu-

mentatiedienst te 's-Gravenhage, ddo. 6 februari 1973, reeds eerder terzake van misdrijf werd veroordeeld, van oordeel is, dat hieronder genoemde straffen moeten worden opgelegd:

Overwegende, dat de krijgsraad termen aanwezig acht te bevelen de gevangenisstraf van twee weken voorwaardelijk niet ten uitvoer te leggen, terwijl het militaire belang zich daartegen niet verzet;

[Volgt: veroordeling tot 2 weken militaire detentie, voorwaardelijk, proeftijd 2 jaar en *f* 50 geldboete, subs. 5 dagen hechtenis, onvoorwaardelijk — *Red.*].

Permanente krijgsraad Nederland voor de Zeemacht te 's-Gravenhage

Vonnis van 10 april 1973

Fgd. President: Mr. A. Berkhout; *Leden:* A. C. Dijkhoorn, luitenant-kolonel der mariniers en L. van Klinken, luitenant-kolonel der mariniers;

Raadsman: Mr. G. L. Maaldrink.

Diefstal met braak door 2 verenigde personen: herhaalde inbraken in winkels door het forceren van deuren en van een raam.

(W.Sr. art. 310, 311)

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT TE 's-GRAVENHAGE

in de zaak van de Fiscaal bij die krijgsraad, eiser, tegen Z.G., geboren 9 september 1952, schrijver der eerste klasse, beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Gezien de dagvaarding d.d. 2 maart 1973, aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij, tesamen en in vereniging handelende met E.N., althans alleen, „te 's-Gravenhage op nader te noemen tijdstippen en plaatsen met het „oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen nader te „noemen goederen toebehorende aan na te noemen personen en instellingen, althans telkens aan een ander of aan anderen dan aan hem, be- „klaagde, en/of aan genoemde E.N., hebbende hij zich telkens, tesamen „met genoemde E.N., althans alleen, de toegang tot de plaats des misdrijfs „verschafft door middel van braak, te weten:

„1e. in de nacht van 9 op 10 april 1971 uit een winkel in rookartikelen „gevestigd in het perceel Bouwlustlaan 95 een hoeveelheid sigaretten en „shag, toebehorende aan M. J. van der Lely;

„2e. in de nacht van 11 op 12 april 1971 uit een zogenaamde super- „markt gevestigd in het perceel Anemoonstraat 4, een hoeveelheid foto-

„artikelen o.a. een fotocamera, een prismakijker en een aantal muziekbandjes, toebehorende aan S. S. Fuld en een hoeveelheid drogisterijartikelen, o.a. flacons after shave, toebehorende aan de N.V. Konmar te 's-Gravenhage;

„3e. in de nacht van 25 op 26 mei 1971 uit een winkel in rookartikelen, gevestigd in het perceel Beresteinlaan 257 een hoeveelheid sigaretten, een hoeveelheid shag en enige aanstekers, toebehorende aan J. W. M. A. „van Leeuwen”;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, ten aanzien van het beklagde onder aanhef, 1e., 2e. en 3e. ten laste gelegde;

Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd, hebben verklaard:

1. *Z.G.*, oud 20 jaar, als *beklaagde*:

In de nacht van 9 op 10 april 1971 pleegden E.N. en ik een inbraak in een winkel in rookartikelen, gevestigd in het perceel Bouwlustlaan 95 te 's-Gravenhage. Wij hebben ons de toegang verschaft door de achterdeur van deze winkel met een beitel open te breken. Vervolgens namen wij een hoeveelheid sigaretten en shag weg. Later verkocht E.N. deze artikelen en ik kreeg een deel van de opbrengst. In de nacht van 11 op 12 april 1971 gingen E.N. en ik naar een supermarkt, gevestigd in het perceel Anemoonstraat 4 te 's-Gravenhage om aldaar in te breken. Met een beitel braken wij een toegangsdeur open. Uit deze supermarkt namen wij vervolgens een hoeveelheid fotoartikelen, o.a. een fotocamera, een prismakijker, een aantal muziekbandjes en een hoeveelheid drogisterijartikelen, o.a. flacons after shave, weg. Al deze artikelen verkocht E.N. en ik kreeg een deel van de opbrengst. De volgende inbraak pleegden N. en ik in de nacht van 25 op 26 mei 1971 in een winkel in rookartikelen, gevestigd in het perceel Beresteinlaan 257 te 's-Gravenhage. Wij hebben aldaar aan de voorzijde van het pand een bovenlicht opengewrikt en vervolgens zijn wij via het openstaande gat de winkel binnengedrongen. Uit de winkel namen wij een hoeveelheid sigaretten, een hoeveelheid shag en enige aanstekers weg. Wij hebben deze hele partij vervolgens verkocht en de opbrengst samen gedeeld.

De aldus door mij en N. weggenomen goederen behoorden noch hem noch mij in eigendom toe en N. noch ik had recht of toestemming gekregen bovengenoemde artikelen weg te nemen en ons toe te eigenen;

2. *E.N.*, als *getuige*:

In de nacht van 9 op 10 april 1971 pleegden Z.G. en ik een inbraak in een winkel in rookartikelen, gevestigd in het perceel Bouwlustlaan 95 te 's-Gravenhage. Wij hebben ons de toegang verschaft door de achterdeur van deze winkel met een beitel open te breken. Vervolgens namen wij een hoeveelheid sigaretten en shag weg. Ik verkocht later deze artikelen en gaf G. een deel van de opbrengst. In de nacht van 11 op 12

april 1971 gingen Z.G. en ik naar een supermarkt, gevestigd in het perceel Anemoonstraat 4 te 's-Gravenhage om aldaar in te breken. Met een beitel braken wij een deur open. Uit deze supermarkt namen wij vervolgens een hoeveelheid fotoartikelen, o.a. een fotocamera, een prisma-kijker, een aantal muziekbandjes en een hoeveelheid drogisterijartikelen, o.a. flacons after shave, weg. Ik verkocht deze artikelen weer en gaf G. een deel van de opbrengst. De volgende inbraak pleegden G. en ik in de nacht van 25 op 26 mei 1971 in een winkel in rookartikelen, gevestigd in het perceel Beresteinlaan 257 te 's-Gravenhage. Wij hebben aldaar aan de voorzijde van het pand een bovenlicht opengewrikt en vervolgens zijn wij via het openstaande gat de winkel binnengedrongen. Uit de winkel namen wij een hoeveelheid sigaretten, een hoeveelheid shag en enige aanstekers weg. Vervolgens hebben wij deze artikelen verkocht en de opbrengst gedeeld. De aldus door mij en G. weggenomen goederen behoorden noch hem noch mij in eigendom toe en G. noch ik had recht of toestemming gekregen bovengenoemde artikelen weg te nemen en ons toe te eigenen;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal no. 4077a/1971 van de gemeentepolitie te 's-Gravenhage, gesloten op 19 april 1971 en opgemaakt door J. B. Teunissen, verbalisant, hoofdagent van gemeentepolitie-rechercheur, zakelijk onder meer inhoudt: . . . enz.;

Overwegende, dat de krijgsraad door de inhoud van voorschreven bewijsmiddelen, wordende elk dezer slechts gebezigd ten bewijze van het feit waarop het bijzonderlijk betrekking heeft, wettig en overtuigend bewezen acht, met beklagdes schuld daaraan, hetgeen beklagde onder aanhef en 1e., 2e. en 3e. is ten laste gelegd, met dien verstande dat als bewezen wordt aangenomen: . . . enz.;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd, weshalve hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat het bewezen verklaarde dient te worden gekwalificeerd als:

„Diefstal door twee of meer verenigde personen, meermalen gepleegd, waarbij de schuldige zich de toegang tot de plaats des misdrijs heeft verschaft door middel van braak”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310 juncto 311, eerste lid, sub 4° en sub 5°, Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde deswege strafbaar is;

Overwegende, dat de krijgsraad, gelet op de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder deze zijn begaan, in aanmerking genomen dat beklagde blijkens het hem betreffende uittreksel uit het algemeen documentatieregister van het departement van justitie te 's-Gravenhage, ddo. 27 maart 1972, reeds eerder terzake van misdrijf werd veroordeeld, van oordeel is, dat hieronder genoemde straf moet

worden opgelegd;

Overwegende, dat de krijgsraad termen aanwezig acht te bevelen een gedeelte van de gevangenisstraf van vier weken, groot twee weken, voorwaardelijk niet ten uitvoer te leggen, terwijl het militaire belang zich daartegen niet verzet;

[Volgt: veroordeling tot 4 weken gevangenisstraf waarvan 2 weken voorwaardelijk, met een proeftijd van 2 jaren — *Red.*].

Permanente krijgsraad Nederland voor de Zeemacht te 's-Gravenhage

Vonnis van 17 april 1973

Fgd. President: Mr. A. Berkhout; *Leden:* J. A. J. M. van der Meulen, kapitein-luitenant ter zee vlieger, Mr. G. L. Lindner, kapitein-luitenant ter zee van administratie;

Raadsman: luitenant ter zee van speciale diensten der 3e klasse K. M. R. Mr. B. A. Seckel.

Als sergeant-vlieger, commandant van een gewapende wacht, ongeoorloofd het vliegekamp verlaten: een als zodanig op hem rustende verplichting niet nagekomen.

(W.M.Sr. art. 129 (5))

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT TE
'S-GRAVENHAGE

in de zaak van de Fiscaal bij die krijgsraad, eiser, tegen J.J., geboren 1 juli 1947, sergeant-vlieger, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Gezien de dagvaarding d.d. 24 januari 1973, aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 21 oktober 1972, dienende als sergeant-vlieger „bij het marinevliegekamp Valkenburg, gelegen in de gemeente Valkenburg ZH en in de gemeente Katwijk, toen hij als commandant van een „gewapende wacht behoorde tot het wachtsvolk van genoemd vliegekamp „als hoedanig hij onder meer de verplichting had om het vliegekamp niet „dan voor dienstverrichtingen, in elk geval niet zonder toestemming „van het daartoe bevoegde gezag, te verlaten, in strijd met die verplichting „te ongeveer 20.15 uur opzettelijk ongeoorloofd genoemd vliegekamp heeft „verlaten en zich naar Rotterdam heeft begeven”;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd, heeft verklaard: J.J., oud 25 jaar, *als beklaagde:*

Op 21 oktober 1972, toen ik diende als sergeant-vlieger bij het marine-

vliegekamp Valkenburg, gelegen in de gemeente Valkenburg ZH en in de gemeente Katwijk, behoorde ik als commandant van de gewapende wacht tot het wachtsvolk van genoemd vliegekamp. Als zodanig had ik onder meer de verplichting om het vliegekamp niet dan voor dienstverrichtingen te verlaten, in elk geval niet zonder toestemming van het daartoe bevoegde gezag. Toch heb ik omstreeks 20.15 uur van die dag, zonder toestemming van de officier van de wacht, opzettelijk het vliegekamp verlaten en ben ik naar Rotterdam gegaan. Omstreeks 22.00 uur van die dag ben ik weer teruggekeerd op het vliegekamp;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal no. P. 186/72 van de Koninklijke Marechaussee, brigade Valkenburg te Katwijk, gesloten op 9 november 1972, opgemaakt door W. J. C. Zuurveld, verbalisant, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt:

als op 24 oktober 1972 aan verbalisant afgelegde verklaring van:
Jaap Willem Rameyer:

Van 21 oktober 1972 te 08.30 uur tot 22 oktober 1972 09.00 uur, was ik officier van de wacht op het marinevliegekamp Valkenburg ZH te Katwijk. De sergeant-vlieger J.J. was door mij op 21 oktober 1972 omstreeks 08.30 uur als commandant van de gewapende wacht geïnstrueerd en als zodanig in gebouw V7 op het genoemde vliegekamp op wacht gezet. Omstreeks 21.00 uur van die dag maakte ik een ronde over het vliegekamp. In het gebouw V7 controleerde ik de gewapende wacht. Ik zag toen dat sergeant J.J. niet op zijn post aanwezig was. Ik stelde onmiddellijk een onderzoek in, doch sergeant J.J. was nergens meer te vinden. Ik had hem geen toestemming gegeven om zijn post en het vliegekamp te verlaten;

Overwegende, dat een zich in het procesdossier van beklagde bevindend bescheid, zijnde een afschrift van het punt 5501, betreffende de dienst van de commandant van de gewapende wacht, Boek E uit het orderboek van de commandant van het marinevliegekamp Valkenburg te Katwijk, zakelijk onder meer inhoudt:

„9. Hij draagt zorg steeds bereikbaar te zijn.

„10. Indien niet op ronde houdt hij zich op in het wachtgebouw V-7.”

Overwegende, dat de krijgsraad door de inhoud van voorschreven bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht met beklagdes schuld daaraan hetgeen beklagde is ten laste gelegd, met dien verstande dat het feit werd gepleegd op 21 oktober 1972.

Overwegende, dat het bewezenverklaarde dient te worden gekwalificeerd als:

„*Als bevelhebber van enige wacht een als zodanig op hem rustende ver-
„plichting niet nakomen”*,”

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 129, vijfde lid, Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde deswege strafbaar is;

Overwegende, dat de krijgsraad, gelet op de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, in aanmerking genomen dat niet gebleken is dat beklagde eerder terzake van misdrijf of overtreding werd veroordeeld, van oordeel is, dat hieronder genoemde straf moet worden opgelegd;

[Volgt: veroordeling tot 2 weken militaire detentie — *Red.*].

Permanente krijgsraad Nederland voor de Zeemacht te 's-Gravenhage

Vonnis van 17 april 1973

Fgd. President: Mr. A. Berkhout; *Leden:* J. A. J. M. van der Meulen, kapitein-luitenant ter zee vlieger, Mr. G. L. Lindner, kapitein-luitenant ter zee van administratie;

Raadsman: Mr. B. A. Seckel, luitenant ter zee van speciale diensten der derde klasse KMR.

Als matroos-S.D.-fotograaf zich enige dozen fotopapier toegeëigend die hij uit hoofde van zijn persoonlijke dienstbetrekking als fotograaf onder zich had.

(W.Sr. art. 321, 322)

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT TE 'S-GRAVENHAGE

in de zaak van de Fiscaal bij die krijgsraad, eiser, tegen B.M.N., geboren 15 januari 1950, matroos van speciale diensten, fotograaf der 1e klasse, beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Gezien de dagvaarding d.d. 31 oktober 1972, aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als matroos speciale diensten fotograaf der 1e klasse „bij de Koninklijke Marine, op verschillende tijdstippen in het tijdvak van „22 maart 1972, althans eind maart 1972, tot 15 juli 1972, aan boord van „Hr. Ms. De Ruyter, liggende te Den Helder, en/of varende op de Noord- „zee, telkens opzettelijk wederrechtelijk zich heeft toegeëigend een (enige) „doos (dozen), inhoudende fotopapier van het merk Dalco, alles toebe- „horende aan de Koninklijke Marine, althans aan een ander of aan an- „deren dan aan hem, beklagde, welke goederen hij, beklagde, (telkens) „uit hoofde van zijn persoonlijke dienstbetrekking als fotograaf aan boord „van vorenbedoeld schip, in elk geval anders dan door misdrijf, onder „zich had”;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd, heeft verklaard: *B.M.N.*, oud 23 jaar, *als beklaagde*:

Sedert 7 februari 1972 diende ik als matroos van speciale diensten-fotograaf der 1e klasse bij de Koninklijke Marine aan boord van Hr. Ms. De Ruyter. Als fotograaf had ik uit hoofde van mijn persoonlijke dienst-betrekking een voorraad dozen met Dalco fotopapier onder mijn beheer aan boord van genoemd schip. Op verschillende tijdstippen in het tijdvak van 22 maart 1972 tot 15 juli 1972 heb ik opzettelijk enige dozen fotopapier uit deze voorraad weggenomen en mij toegeëigend. Ik gebruikte dit papier voor particuliere doeleinden. De door mij weggenomen dozen fotopapier behoorden mij niet in eigendom toe en ik had van niemand recht of toestemming gekregen deze weg te nemen en toe te eigenen;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal no. 347/72 van de Koninklijke Marechaussee, Brigade Den Helder, gesloten op 6 augustus 1972 en opgemaakt door L. H. Muyres, eerste verbalisant en J. P. van Amstel, tweede verbalisant, beiden wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als op 4 augustus 1972 aan 2e verbalisant afgelegde verklaring van *J. Vrolijk*:

Als majoor-magazijnbeheerder ben ik chef bevoorradingsdienst aan boord van Hr. Ms. De Ruyter. De marinefotograaf B.M.N. betreft het fotopapier van het merk Dalco uit mijn magazijn. Het Dalco fotopapier wordt verstrekt met de bedoeling dit ten behoeve van de Koninklijke Marine te gebruiken en blijft derhalve het eigendom van de Koninklijke Marine. Ik heb aan B.M.N. geen recht of toestemming gegeven om zich enige dozen Dalco fotopapier toe te eigenen en voor eigen particulier gebruik mee te nemen;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal no. P. 428/72 van de Koninklijke Marechaussee, brigade Den Helder, gesloten op 26 september 1972 en opgemaakt door J. P. van Amstel, verbalisant, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als *relaas van verrichtingen en bevindingen van verbalisant*:

Hr. Ms. De Ruyter arriveerde op 22 maart 1972 te Den Helder. Op 4 april 1972 vertrok voornoemd schip uit Den Helder voor een reis op de Noordzee en keerde op 12 april 1972 weer te Den Helder terug. Van 12 april 1972 tot 14 juli 1972 heeft Hr. Ms. De Ruyter te Den Helder afge-meerd gelegen;

Overwegende, dat de krijgsraad door de inhoud van voorschreven bewijsmiddelen, wettig en overtuigend bewezen acht, met beklagdes schuld daaraan hetgeen beklaagde is ten laste gelegd, met dien verstande dat als bewezen wordt aangenomen:

„dat hij, dienende als matroos van speciale diensten-fotograaf der „1e klasse bij de Koninklijke Marine, op verschillende tijdstippen in het „tijdvak van 22 maart 1972 tot 15 juli 1972, aan boord van Hr. Ms. De „Ruyter, liggende te Den Helder of varende op de Noordzee, opzettelijk

„wederrechtelijk zich heeft toegeëigend enige dozen inhoudende foto-„papier van het merk Dalco, alles toebehorende aan de Koninklijke „Marine, welke goederen hij, beklaagde, telkens uit hoofde van zijn „persoonlijke dienstbetrekking als fotograaf aan boord van vorenbedoeld „schip, onder zich had”;

Overwegende, dat het bewezen verklaarde dient te worden gekwalificeerd als:

„*Verduistering gepleegd door hem, die het goed uit hoofde van zijn „persoonlijke dienstbetrekking onder zich heeft*”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 321 juncto artikel 322 Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde deswege strafbaar is;

Overwegende, dat de krijgsraad, gelet op de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het is begaan, in aanmerking genomen dat niet gebleken is dat beklaagde eerder terzake van misdrijf of overtreding werd veroordeeld, van oordeel is, dat hieronder genoemde straf moet worden opgelegd;

[Volgt: veroordeling tot *f* 100, — boete, subs. 10 dagen hechtenis — *Red.*].

Permanente krijgsraad Nederland voor de Zeemacht te 's-Gravenhage

Vonnis van 17 april 1973

Fgd. President: Mr. A. Berkhout; *Leden:* J. A. J. M. van der Meulen, kapitein-luitenant ter zee vlieger en Mr. G. L. Lindner, kapitein-luitenant ter zee van administratie;

Raadsman: P. J. G. van Sprang, luitenant ter zee van administratie der tweede klasse.

Feitelijke insubordinatie, gepleegd door een bottelier der 1e klasse, die een korporaal-bottelier bij de keel vastpakte en hem slagen toediende.

(WM.Sr. art. 117, 121)

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT TE 'S-GRAVENHAGE

in de zaak van de Fiscaal bij die krijgsraad. eiser, tegen V.E. geboren 30 juni, 1942, bottelier der eerste klasse, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Gezien de dagvaarding d.d. 20 maart 1973, aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als bottelier der 1e klasse bij de zeemacht, op of „omstreeks 14 december 1972 op het marinevliegkamp Valkenburg in de

„gemeente Katwijk, opzettelijk korporaal-bottelier G. W. Tabak bij „diens keel heeft vastgepakt en/of genoemde Tabak tegen diens lichaam „heeft geslagen”;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal no. P 6/73 van de Koninklijke Marechaussee, brigade Valkenburg te Katwijk, gesloten op 11 januari 1973, opgemaakt door D. Jonker, eerste verbalisant en F. G. Diepenbach, tweede verbalisant, respectievelijk wachtmeester 1e klas en marechaussee 1e klas, opsporingsambtenaar, zakelijk onder meer inhoudt:

1. als op 20 december 1972 aan verbalisanten afgelegde verklaring van *G. W. Tabak*:

Ik dien als korporaal-bottelier in de bottelarij op het marinevliegkamp Valkenburg te Katwijk. Op 14 december 1972 bevond ik mij in het kantoor van de chef van de bottelarij aldaar. Ik had eerder die dag al onenigheid gehad met de mij bekende bottelier der eerste klasse V.E. Op een gegeven moment kwam genoemde E. het kantoor binnen en hij greep mij met beide handen bij de keel en hield mij daar krachtig vast. Daarna gaf E. mij een vuistslag in mijn gezicht;

2. als op 20 december 1972 aan verbalisanten afgelegde verklaring van V.E.:

Ik dien als bottelier der eerste klasse bij de zeemacht in de bottelarij op het marinevliegkamp Valkenburg te Katwijk. Op 14 december 1972 zag ik aldaar in het kantoor van de chef van de bottelarij de mij bekende korporaal-bottelier G. W. Tabak zitten, met wie ik eerder die dag al onenigheid had gehad. Ik werd toen woedend, sprong naar de korporaal en greep hem opzettelijk met beide handen bij de keel vast. Ik hield hem krachtig bij zijn keel vast. Vervolgens sloeg en stompde ik naar hem:

Overwegende, dat de krijgsraad door de inhoud van voorschreven bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, met beklagdes schuld daaraan, hetgeen beklagde is ten laste gelegd, met uitzondering van de woorden: „of omstreeks” en „/of”;

Overwegende, dat het bewezen verklaarde dient te worden gekwalificeerd als:

„*Feitelijke insubordinatie*”*),

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 117, Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde deswege strafbaar is;

Overwegende, dat de krijgsraad, gelet op de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, in aanmerking genomen dat niet gebleken is dat beklagde eerder terzake van misdrijf

*) Uit de gegevens, zoals die uit het vonnis blijken, zou volgen dat de feitelijke insubordinatie „buiten dienst” is gepleegd. Zie artikel 121 W.M.Sr. (*Red.*)

of overtreding werd veroordeeld, van oordeel is, dat hieronder genoemde straffen moeten worden opgelegd;

Overwegende, dat de krijgsraad termen aanwezig acht te bevelen de militaire detentie van twee weken voorwaardelijk niet ten uitvoer te leggen, terwijl het militaire belang zich daartegen niet verzet;

[Volgt: veroordeling tot 2 weken militaire detentie, voorwaardelijk, proeftijd 2 jaar, en f 100 boete, subs. 10 dagen hechtenis, onvoorwaardelijk — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 7 september 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel J. H. C. Voges en lt.-kolonel F. M. Th. van der Ven;

Raadsman: —.

Als bestuurder van een auto doorgereden terwijl een naar hem toegekeerd verkeerslicht rood licht uitstraalde. Geldboete van f 50.

In hoger beroep (zie sententie achter het vonnis) vrijspraak omdat geen recht tot strafvervolgning aanwezig is, immers de auditeur-militair bij dagvaardiging een ander feit (gepleegd op of omstreeks 11 oktober 1971) heeft ten laste gelegd dan waarvoor beklaagde naar de militaire rechter is verwezen (nl. gepleegd op of omstreeks 26 november 1971).

(RLLu art. 193; RVV art. 139 (1))

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen C.H., geb. 22 augustus 1922, wachtmeester Kaderschool Cavalerie, beklaagde;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 11 oktober 1971 te Almelo op de voor het „openbaar verkeer openstaande weg, de Wierdensestraat, als bestuurder „van een vierwielig motorrijtuig daarmede rijdende en gekomen nabij „of op de kruising of splitsing van die weg en de voor het openbaar „verkeer openstaande weg, de Aalderinkssingel, ter plaatse waar vanwege „het bevoegd gezag driekleurige verkeerslichten zijn geplaatst, niet is „gestopt voor de aldaar in de dwarsrichting van de rijbaan aangebrachte „stopstreep, doch gewoon is doorgereden, hoewel het naar hem toege- „keerde verkeerslicht rood licht uitstraalde”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde bij zijn verhoor ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

Ik erken, dat ik op 11 oktober 1972 met mijn auto te Almelo reed op de Wierdensestraat nabij de stoplichten op de kruising met de Aalderinksingel. Ik heb gezien dat het verkeerslicht al op geel stond toen ik over de stopstreep reed;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal, ongenummerd, van de gemeentepolitie Almelo, op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 15 oktober 1971 gedagtekend en ondertekend door Joannes Willebrordus Krukkert, agent van gemeentepolitie te Almelo, zakelijk onder meer inhoudt als relaas van verbalisant:

Op de eed, afgelegd bij de aanvaarding mijner bediening, verklaar ik te hebben waargenomen, dat een persoon, die als persoonsgegevens opgefz zoals vermeld in ommestaand dubbel van de oproeping, het daarin omschreven feit, welk feit voor zover nodig hieronder nader is omschreven, op tijd en plaats als in dat dubbel vermeld heeft gepleegd.

Nadere omschrijving van het geconstateerde:

Ik, verbalisant, zag dat de verdachte eerst nagenoeg stilstond voor het rode licht van het driekleurige verkeerslicht, daarna reed hij gewoon door, het rode licht negerend;

Overwegende, dat vorenbedoeld „dubbel van de oproeping” zakelijk onder meer inhoudt:

dat door B/Ku (lees: J. W. Krukkert), opsporingsambtenaar, op heterdaad werd ontdekt dat C.H., geboren te Enschede, 22 augustus 1947, wonende te Scherpenzeel, te Almelo op 11 oktober 1971 te ongeveer 12.45 uur op de voor het openbaar verkeer openstaande weg, Wierdensestraat, als bestuurder van een vierwielig motorvoertuig, daarmede rijdende en naderende de kruising of splitsing van deze weg en de voor het openbaar verkeer openstaande weg, Aalderinksingel, geen gevolg heeft gegeven aan een verkeersteken als bedoeld in het Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens, immers gekomen ter plaatse waar een driekleurig verkeerslicht voor het verkeer in zijn rijrichting rood licht uitstraalde, niet is gestopt voor de aldaar aanwezige stopstreep;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met dien verstande, dat het feit is gepleegd op 11 oktober 1971;

Overwegende dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:
„Overtreding van artikel 8, jis artikel 127 en 110, eerste lid, aanhef en „onder c, van het Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens”, strafbaar gesteld bij artikel 139, eerste lid, van het Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming

acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot f 50 geldboete, subs. 5 dagen hechtenis — *Red.*].

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 6 december 1972

President: Mr. Berkhout (wnd); *Leden:* Schout-bij-nacht Bakker, generaals-majoor Coopmans en Bruinier, luitenant-generaal b.d. Valk (plv.) en Mr. van der Ven (plv.);

(*Zie het vonnis hiervóór*)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal vernietigen en opnieuw rechtdoende, de beklaagde zal vrijspreken;

Overwegende, dat het Hof zich met het vonnis waarvan hoger beroep niet kan verenigen, zodat dit moet worden vernietigd;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 11 oktober 1971 te Almelo op de voor het „openbaar verkeer openstaande weg, de Wierdensestraat, als bestuurder „van een vierwielig motorrijtuig daarmee rijdende en gekomen nabij of „op de kruising of splitsing van die weg en de voor het openbaar verkeer „openstaande weg, de Aalderinkssingel, ter plaatse waar vanwege het „bevoegd gezag driekleurige verkeerslichten zijn geplaatst, niet is gestopt „voor de aldaar in de dwarsrichting van de rijbaan aangebrachte stop- „streep, doch gewoon is doorgereden, hoewel het naar hem toegekeerde „verkeerslicht rood licht uitstraalde”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij beschikking van de Hoofdofficier ingevolge artikel 11 van de Rechtspleging bij de Land- en Luchtmacht daartoe aangewezen door de bevelhebber der Landstrijdkrachten, tevens Commandierend-Generaal, dd. 7 juni 1972 naar de militaire rechter is verwezen terzake van een *op of omstreeks 26 november 1971* te Almelo op de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Wierdensestraat als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig gepleegd feit;

Overwegende, dat aan beklaagde mitsdien door de Auditeur-Militair bij de arrondissementskrijgsraad te Arnhem bij dagvaarding een ander feit werd ten laste gelegd dan waarvoor hij naar de krijgsraad werd verwezen, zodat terzake van het tenlastegelegde geen recht tot strafvordering

voor de Auditeur-Militair aanwezig is en beklaagde daarvan moet worden vrijgesproken;

Gezien de artikelen 193 van de Rechtspleging bij de Land- en Luchtmacht en 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie.

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis waarvan hoger beroep en opnieuw rechtdoende: Verklaart terzake van het aan beklaagde ten laste gelegde geen recht tot strafvordering aanwezig;

Spreekt beklaagde vrij.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 12 oktober 1973

President: Mr. J. A. L. Brada; *Leden:* Lt. kolonel F. M. Th. van der Ven en majoor A. M. L. Maas;

Raadsman: — .

Opzettelijk niet voldoen aan een bevel, krachtens wettelijk voorschrift gedaan door een ambtenaar met de uitoefening van enig toezicht belast: toen een vóór beklagdes auto uit rijdende politieauto in rood knipperlicht het woord „stop” toonde gestopt, achteruit gereden, gekeerd en weggereden. Geldboete ad f 300.

In hoger beroep (zie sententie achter het vonnis) verworpen het verweer dat het begane feit tevens valt onder artikel 29 (1) WVV, hetwelk als bijzondere wetsbepaling toepassing moet vinden, zulks omdat krachtens artikel 35 (6) WVV toepassing van artikel 29 (1) slechts mogelijk is voor zoveel daartegen niet bij het W.Sr. voorzien is. Geldboete verlaagd tot f 200.

(W.Sr. 55, 184; WVV art. 29, 33, 35)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad tegen T.L., geboren 12 mei 1952, dpl. fuselier 13e Painf. Bat. Garde Fuseliers Prinses Irene, beklaagde:

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 16 maart 1972 te of nabij Zuidwolde, gemeente „Zuidwolde, als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, personenauto, „daarmee rijdende op de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de „„Bloemberg, toen G. W. Oberink, wachtmeester der Rijkspolitie 1e „klasse, gezeten in een surveillance-auto, vóór beklaagde uitrijdende op „genoemde weg, hem, beklaagde, ter controle op de juiste naleving van de „bij of krachtens de Wegenverkeerswetgeving gemaakte bepalingen, een

„stopteken gaf door middel van het in werking stellen van een op de „achterzijde van de surveillance-auto gemonteerde transparant, waardoor „op dit transparant het woord „stop” rood-knipperend verscheen, duidelijk zichtbaar voor het achteropkomend verkeer, opzettelijk zijn voertuig terstond na dit stopteken op die weg heeft gekeerd na over enige „afstand achteruit te zijn gereden en vervolgens is weggereden, en in „ieder geval opzettelijk niet zijn voertuig achter die surveillance-auto „tot stilstand heeft gebracht en in stilstand gehouden”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Ik geef toe dat ik op 16 maart 1972 nabij Zuidwolde, in de gemeente Zuidwolde, als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, personenauto, daarmee heb gereden over de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Bloemberg. Ik heb toen van een Rijkspolitieman, die was gezeten in een surveillanceauto van de rijkspolitie en die voor mij uit reed, op die weg een stopteken gekregen door middel van het in werking stellen van een transparant dat achterop die politiewagen was aangebracht. Ik zag hierop rood knipperend het woord „stop” verschijnen, duidelijk zichtbaar voor het achteropkomend verkeer. Ik ben toen onmiddellijk na dit stopbevel gestopt, enige afstand achteruit gereden, gekeerd en met mijn auto een honderdtal meters weggereden. Ik wist dat ik dit niet had mogen doen maar had moeten blijven stilstaan;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal van het Korps Rijkspolitie, district Assen, groep Ruinen, nr. 24 M-181, op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 8 april 1972 gedagtekend en ondertekend door Gezinus Willem Oberink en Marinus Jan Kaspers, respectievelijk wachtmeester der rijkspolitie 1e klasse en wachtmeester der rijkspolitie, beiden behorende tot de groep Ruinen, post Zuidwolde, zakelijk onder meer inhoudt als relaas van verbalisanten:

Op 16 maart 1972 reden wij per „Kleine Surveillanceauto” (hierna afgekort als KSA) der rijkspolitie op de voor het openbaar verkeer openstaande weg, genaamd „De Bloemberg” in de gemeente Zuidwolde, met surveillancedienst belast. Door de achteruitkijkspiegels van ons voertuig zagen wij, dat wij van achteren werden genaderd door een motorrijtuig, zijnde zoals ons nadien bleek een vierwielige personenauto. Ter controle van onder andere de bepalingen van de Wegenverkeerswetgeving, werd door mij, 1e verbalisant, aan de bestuurder van dat voertuig een stopteken gegeven door middel van het in werking stellen van het op de achterzijde van de KSA gemonteerde transparant, waardoor op dit transparant het woord „STOP” roodknipperend verscheen, duidelijk zichtbaar voor het achteropkomende verkeer. Bedoeld voertuig reed op dat moment ongeveer 50 meter achter de KSA. Wij, verbalisanten, zagen vervolgens dat bedoeld voertuig tot stilstand werd gebracht, direct

daarop snel achteruit reed over een afstand van 50 à 100 meter, vervolgens keerde op de weg en wegreed in tegenovergestelde richting;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met uitzondering van de woorden „of omstreeks” en „te of” in de eerste regel;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:
„Opzettelijk niet voldoen aan een bevel, krachtens wettelijk voorschrift „gedaan door een ambtenaar met de uitoefening van enig toezicht belast”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 184, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit, en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot betaling van een geldboete van f 300 bij gebreke van betaling en verhaal, te vervangen door hechtenis voor de tijd van 30 dagen — *Red.*].

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 17 januari 1973

President: Mr. Fikkert (wnd.); *Leden:* Schout-bij-nacht Bakker, generaal-majoor Coopmans en Bruinier; luitenant-generaal b.d. Valk (plv.) en Mr. van der Ven (plv.);

Raadsman: Mr. J. C. Haeseker, advocaat te 's-Gravenhage.

(zie het vonnis hiervóór)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen, behoudens ten aanzien der opgelegde straf en te dien aanzien opnieuw rechtdoende, de beklaagde zal veroordelen tot een geldboete van tweehonderd gulden, met bepaling dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal, zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van twintig dagen;

Overwegende, dat door de raadsman de toepassing van artikel 184 van het Wetboek van Strafrecht is betwist, aangezien het bewezenverklaarde feit tevens valt onder de strafbepaling van artikel 29, eerste lid van de Wegenverkeerswet en deze laatste bepaling als bijzondere bepaling van eerstgenoemd artikel is te beschouwen en derhalve in casu ingevolge artikel 55, tweede lid van het Wetboek van Strafrecht zou moeten worden toegepast;

Overwegende, dat het Hof — daargelaten de vraag of het bewezenverklaarde valt onder de strafbepaling van artikel 29, eerste lid c.q. 33 van de Wegenverkeerswet — deze stelling verwerpt, aangezien op grond van artikel 35, zesde lid van de Wegenverkeerswet toepassing van artikel, 29, eerste lid van de wegenverkeerswet slechts mogelijk is „voor zoveel „daartegen niet bij het Wetboek van Strafrecht is voorzien” en derhalve niet kan worden beschouwd als een bijzondere bepaling van artikel 184 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straf, die aan het Hof onjuist is voorgekomen;

Overwegende, dat het Hof na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van artikel 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie.

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zover de aan beklaagde opgelegde straf betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Veroordeelt beklaagde tot een geldboete van *tweehonderd gulden*, met bepaling, dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van *twintig dagen*;

Bevestigt het vonnis voor al het overige met overneming der gronden.

Arrondissementskrijgsraad Arnhem

Tweede Kamer 's-Hertogenbosch

Vonnis van 21 juni 1972

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel G. N. Tack en luitenant-kolonel E. G. Soomer.

Tweemaal opzettelijk ongeoorloofde afwezigheid, de tweede maal „terwijl „hij is dienstdoende” (terwijl hij een krijgstuuchtelijke straf onderging). Geldboete opgelegd.

(W.M.Sr. art. 97, 99(4); W.Sr. art. 24)

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM
TWEDE KAMER 's-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsgeschiedenis, eiser, tegen W. C. L., geboren 20 januari 1952, dpl. sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde na voeging is ten laste gelegd:

„1. dat hij te Oirschot, in ieder geval in Nederland, terwijl hij als „dienstplichtig soldaat in militaire dienst verbleef en was ingedeeld bij de „12e Bevoorraderscompagnie, op of omstreeks 9 februari 1972 zijn militair onderdeel heeft verlaten en sedertdien daarvan opzettelijk althans „hoogst nalatig ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven totdat hij „op 21 februari 1972 bij zijn militair onderdeel is teruggekeerd;

„2. dat hij te Oirschot, in ieder geval in Nederland, terwijl hij als dienst- „plichtig soldaat in werkelijke militaire dienst verbleef en was ingedeeld „bij de 12e Bevoorraderscompagnie, op of omstreeks 24 maart 1972 zijn „onderdeel heeft verlaten en sedertdien daarvan opzettelijk, althans „hoogst nalatig ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven totdat hij op „28 maart 1972 zich eigener beweging bij zijn militair onderdeel heeft „teruggemeld, zijnde hij op 23 maart 1972 gestraft met 6 dagen ver- „zwaard arrest, derhalve terwijl hij was dienstdoende”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Ik ben sinds 15 november 1971 in werkelijke militaire dienst als dienst- plichtig soldaat.

Op 9 februari 1972 heb ik mijn militair onderdeel, de 12e Bevoorraderscompagnie te Oirschot, zonder toestemming verlaten en ben sedertdien daarvan opzettelijk ongeoorloofd afwezig geweest en gebleven tot 21 februari 1972. Op deze datum heb ik mij eigener beweging weer bij mijn onderdeel teruggemeld.

Op 23 maart 1972 werd ik door mijn compagniescommandant gestraft met 6 dagen verzwaard arrest. Op 24 maart 1972 heb ik dit arrest eigenmachtig verbroken door op die datum zonder toestemming mijn onderdeel, de 12e Bevoorraderscompagnie te Oirschot, te verlaten. Ik ben sedertdien zonder toestemming opzettelijk van mijn onderdeel afwezig geweest en gebleven totdat ik op 28 maart 1972 eigener beweging terugkeerde;

Overwegende, dat een ten processe aanwezige, aan beklaagde vertoon-

de en voorgehouden, justitiële verklaring, gedagtekend 25 februari 1972 en ondertekend door de Commandant van de 12 Bevoorradingscompagnie te Oirschot, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van relatant:

De dienstplichtig soldaat W. C. L. is van 9 februari 1972 tot 21 februari 1972 onafgebroken zonder recht of vergunning afwezig geweest van zijn onderdeel, de 12e Bevoorradingscompagnie, gelegerd te Oirschot. Hij heeft zich persoonlijk teruggemeld;

Overwegende, dat voormelde justitiële verklaring d.d. 6 april 1972 onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van relatant:

De dienstplichtig soldaat W. C. L. is van 24 maart 1972 tot 28 maart 1972 onafgebroken zonder recht of vergunning afwezig geweest van zijn onderdeel, de 12e Bevoorradingscompagnie, gelegerd te Oirschot. Hij heeft zich persoonlijk teruggemeld;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige, aan beklaagde vertoond en voorgehouden, afschrift van de straflijst, voor eensluitend afschrift getekend te Oirschot op 5 april 1972 door de Majoor G. J. H. Poolman Simons, blijkt dat de dienstplichtig soldaat W. C. L., op 23 maart 1972 werd gestraft met 6 dagen verzwaard arrest;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen – wordende genoemde justitiële verklaring en afschrift straflijst slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen en wordende elk bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten waarop het betrekking heeft – wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde sub 1 en sub 2 is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „in ieder geval in Nederland,” „of omstreeks” en „althans hoogst na-„latig” in sub 1 en „in ieder geval in Nederland,” „of omstreeks” en „hoogst nalatig” in sub 2;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„1. *opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede, tenminste één dag en niet langer dan dertig dagen durende*”,

„2. *opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede, tenminste één dag en niet langer dan dertig dagen durende, terwijl de schuldige het misdrijf pleegt, terwijl hij is dienstdoende*”,

1. voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 97, aanhef en sub 1, van het Wetboek van Militair Strafrecht,

2. voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 97, aanhef en sub 1, juncto artikel 99, aanhef en sub 4 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of om-

standigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten, en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de krijgsraad ten deze bij toepassing van vrijheidsstraf als hoofdstraf, gevangenisstraf van niet meer dan drie maanden zou hebben opgelegd;

[Volgt: veroordeling tot *f*200,— geldboete, subs. 20 dagen hechtenis — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Tweede Kamer 's-Hertogenbosch

Vonnis van 8 maart 1973

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel G. N. Tack en majoor P. A. I. Avé;

Raadsman: Luitenant-kolonel G. J. Plasman.

Als sergeant der 1e klasse, belast met de functie van schietinstructeur, zich opzettelijk door het drinken van een grote hoeveelheid alcoholhoudende drank ongeschikt gemaakt voor zijn dienst.

*10 dagen militaire detentie; in hoger beroep gewijzigd in 10 dagen militaire detentie voorwaardelijk en een onvoorwaardelijke geldboete van *f* 200.*

(W.M.Sr. art. 13, 131)

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

TWEDE KAMER 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen A.K.O., geboren 1 november 1945, sergeant der eerste klasse, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 23 november 1972 te Breda, terwijl hij als „sergeant der eerste klasse in werkelijke militaire dienst verbleef, en de „functie vervulde van schietinstructeur bij een schietserie op de garni- „zoensschietbaan, zich opzettelijk door het drinken van een grote, althans „aanmerkelijke hoeveelheid alcoholhoudende drank voor die bepaalde „uit zijn functie als schietinstructeur voortvloeiende soort van dienst- „verplichtingen ongeschikt heeft gemaakt”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 23 november 1972 was ik aangewezen om als instructeur op de garnizoensschietbaan te Breda, in verband met schietoefeningen, dienst te doen. Omstreeks 12.00 uur ben ik met de sergeant G.C. van de schietpunten naar het parkeerterrein gegaan. Wij besloten om in het café, gelegen tegenover de schietbaan, een consumptie te nemen. Op het parkeerterrein ontmoetten wij de adjudant P, die ons toen naar het café vergezelde. Wij zijn daar ruim een uur gebleven. In die tijd hebben wij elkaar rondjes aangeboden.

Ik dronk jonge jenever. Ofschoon ik wist, dat gebruik van alcoholhoudende drank een uitwerking kan hebben die negatief is voor iemands werkprestaties, heb ik mij geen beperking opgelegd bij het gebruik van alcoholhoudende drank, hoewel ik wist, dat ik 's middags weer dienst moest doen als schietinstructeur.

Toen ik echter om 13.10 uur naar buiten ging en op de parkeerplaats bij de schietbaan aankwam, voelde ik mij beroerd worden, moest herhaalde malen braken, en het werd zwart voor mijn ogen. Ik besefte toen, dat ik mijn dienst als instructeur niet kon vervullen en ben in de auto van de sergeant G.C. gaan zitten en daar in slaap gevallen.

Ik herinner mij nog, dat op een gegeven moment personeel van de Koninklijke Marechaussee mij uit deze auto haalde.

Overwegende, dat Cornelis Horsten, oud 32 jaar, wachtmeester I der Koninklijke Marechaussee, wonende te Oosterhout, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Naar aanleiding van een telefonisch bericht heb ik mij op 23 november 1972 begeven naar de garnizoensschietbaan te Breda, alwaar ik om ongeveer 14.25 uur arriveerde. Op de parkeerplaats van deze schietbaan zag ik dat in een personenauto, de sergeant der eerste klasse A.K.O. lag te slapen. Hij moest door mij worden gewekt en uit de auto worden geholpen. Zijn adem riekte sterk naar het inwendig gebruik van alcoholhoudende drank. Met hem was geen enkel gesprek mogelijk en hij was niet in staat om zelf te lopen. Hij was naar mijn mening zeker niet in staat om zijn dienst als instructeur op de schietbaan te vervullen.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal nr. P 185/'72, opgemaakt en gesloten te Breda op 6 december 1972 door Cornelis Horsten, wachtmeester der eerste klasse der Koninklijke Marechaussee en Jacob Huijzers, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, beiden behorende tot de brigade Breda, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Jean Severijns, Eerste Luitenant:

Op donderdag 23 november 1972 was ik, in opdracht van mijn compagniescommandant, belast met het commando over het ingedeelde per-

soneel, hetwelk deelnam aan een schietoefening op de garnizoensschietbaan te Breda. De schietoefening was aangevangen te 08.00 uur en zou worden beëindigd te 16.00 uur. Voor de aanvang hiervan had ik het kader ingedeeld. De sergeant der eerste klasse A.K.O. had ik aangewezen als instructeur bij de schutters op een hun toegewezen schietpunt. Omstreeks 12.00 uur heb ik de oefening laten beëindigen voor een rustpauze, om tot ongeveer 13.00 een koffiemaaltijd te nuttigen in de op de schietbaan aanwezige kantine. Na beëindiging van de maaltijd, zag ik omstreeks 13.15 uur dat O. zich niet op het aangewezen schietpunt bevond. Omdat omstreeks 14.30 uur O. nog steeds niet op zijn schietpunt was teruggekeerd, heb ik de adjudant-onderofficier Droger opdracht gegeven om bij de beheerder van de schietbaan telefonisch te informeren naar zijn reden van afwezigheid. Enige tijd daarna keerde de adjudant-onderofficier Droger terug en meldde mij dat de beheerder hem had medegegeeld dat O. in een motorvoertuig van de Koninklijke Marechaussee zat in verband met dronkenschap. Op de parkeerplaats zag ik toen dat O. zich in het voertuig van de Koninklijke Marechaussee bevond. Ik zag aan zijn gedragingen en uiterlijk voorkomen dat hij zich had te buiten gegaan aan het gebruik van alcoholhoudende drank. Ik zag dat hij hierdoor niet in staat was om aan zijn dienstverplichtingen te voldoen. De bij het voertuig aanwezige wachtmeester der eerste klasse Horsten van de Koninklijke Marechaussee deelde mij mede, dat voornoemde persoon voor ontzuivering werd overgebracht naar de brigade Koninklijke Marechaussee te Breda.

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op 23 november 1972 te Breda, terwijl hij als sergeant der eerste „klasse in werkelijke militaire dienst verbleef, en de functie vervulde van „schietinstructeur bij een schietserie op de garnizoensschietbaan, zich „opzettelijk door het drinken van een aanmerkelijke hoeveelheid alco- „holhoudende drank voor die bepaalde uit zijn functie als schietinstruc- „teur voortvloeiende soort van dienstverplichtingen ongeschikt heeft „gemaakt”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„*Als militair zich opzettelijk tijdelijk voor de vervulling van een bepaalde „soort van dienstverplichtingen ongeschikt maken*”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 131, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden

opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit, en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot militaire detentie van 10 dagen — *Red.*].

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 30 mei 1973

President: Mr. Prins; *Leden:* Mr. Fikkert, schout-bij-nacht Bakker, generaal-majoor Coopmans, generaal-majoor Bruinier, generaal-majoor b.d. Lagerwerff (plv.);

Raadsman: Luitenant-kolonel G. J. Plasman.

(zie het vonnis hiervóór)

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straf, welke het Hof onjuist is voorgekomen;

Overwegende, dat het Hof na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders en met name op diens goede dienstprestaties;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen het uitspreken van een voorwaardelijke veroordeling;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van de artikelen 13 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 14a, 14b, 23 en 24 van het Wetboek van Strafrecht en 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie.

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zover de aan beklaagde opgelegde straf betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Veroordeelt beklaagde tot:

1. Een militaire detentie voor de duur van *tien dagen*; Beveelt, dat deze militaire detentie niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij het Hof later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een op één jaar bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit heeft

schuldig gemaakt of zich op andere wijze heeft misdragen;

2. een geldboete groot *tweehonderd gulden*, met bepaling dat die geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van twintig dagen;

Bevestigt het vonnis voor al het overige met overneming der gronden.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Tweede Kamer 's-Hertogenbosch

Vonnis van 8 maart 1973

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel G. N. Tack en majoor P. A. K. Avé;

Raadsm.: Luitenant-kolonel G. J. Plasman.

Als adjudant-onderofficier, op de schietbaan belast met de indeling en de aflossing van leerlingen en rij-instructeurs, zich opzettelijk door het drinken van een grote hoeveelheid alcoholhoudende drank ongeschikt gemaakt voor zijn dienst; voorts opzettelijk toegelaten dat twee sergeants der eerste klasse (samen met hem) zich eveneens voor hun dienst ongeschikt maakten.

10 dagen militaire detentie, in hoger beroep gewijzigd in 10 dagen militaire detentie voorwaardelijk en een onvoorwaardelijke geldboete van f 250.

(W.M.Sr. art. 13, 48, 131, 143)

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM

TWEDE KAMER 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen J.M.O., geboren 8 juni 1925, adjudant-onderofficier, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 23 november 1972 te Breda, terwijl hij als „adjudant-onderofficier in werkelijke militaire dienst verbleef en bij een „schietserie op de Garnizoensschietbaan belast was met de indeling en „aflossing van leerlingen rijinstructeurs,

„1. zich opzettelijk door het drinken van een grote, althans aanmerkelijke hoeveelheid alcoholhoudende drank voor die bepaalde uit zijn „bovenomschreven functie voortvloeiende soort van dienstverplichtingen „ongeschikt heeft gemaakt,

„2. opzettelijk heeft toegelaten dat zijn minderen, de sergeant der „eerste klasse A.K.O. en de sergeant G.C. zich ieder opzettelijk door het „drinken van een grote, althans aanmerkelijke hoeveelheid alcoholhoudende drank voor hun bepaalde soort van dienstverplichtingen, n.l.

„het uitoefenen van de functie van schietinstructeur bij een schietserie „op de garnizoensschietbaan, ongeschikt hebben gemaakt”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 23 november 1972 was ik als adjudant-onderofficier in werkelijke militaire dienst en belast met de indeling en aflossing van leerlingen en rijinstructeurs van de Rijninstructieschool Bergen op Zoom bij de schietoefeningen op de garnizoensschietbaan te Breda. Deze werkzaamheden moesten worden verricht op het parkeerterrein bij de schietbaan. Omstreeks 11.30 uur besloot ik in het tegenover de schietbaan gelegen café een borreltje te gaan drinken. Op weg naar dit café ontmoette ik de sergeant der 1e klasse O. en de sergeant C., die ook op weg waren naar dit café. Na aankomst bestelde ik een glas vieux. Daarna hebben we over en weer elkaar nog een rondje aangeboden. Ik heb vier glazen vieux gedronken. Ik heb tijdens dit gezamenlijke drankgebruik geen enkele uitlating gedaan, ten aanzien van de twee sergeanten om het drinken te matigen. Ook het feit, dat wij volledig aangekleed rond een kachel zaten, en ik wist, dat het buiten koud en klammig was, welk temperatuurverschil, naar mij bekend is, een duidelijk negatieve invloed kan hebben na gebruik van alcoholhoudende dranken, heeft mij er niet toe gebracht het gebruik van alcoholhoudende drank, zowel wat betreft mijzelf als wat betreft de twee sergeanten, te matigen. Ik wist toen dat genoemde sergeanten 's middags nog dienst moesten doen als schietinstructeur. Nadat wij het café hadden verlaten wilde ik mijn werkzaamheden weer aanvangen, doch plotseling werd het mij zwart voor de ogen en ik voelde mij onwel. Ik ben toen in mijn auto gaan zitten. Vanaf dat moment herinner ik mij nog slechts vaag enkele dingen zoals het feit dat ik vanuit mijn wagen in een combi van de Koninklijke Marechaussee ben gedragen;

Overwegende, dat Cornelis Horsten, oud 32 jaar, wachtmeeester der eerste klasse der Koninklijke Marechaussee, wonende te Oosterhout, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Naar aanleiding van een telefonisch bericht heb ik mij op 23 november 1972 begeven naar de garnizoensschietbaan te Breda, alwaar ik om ongeveer 14.25 uur arriveerde. Op de parkeerplaats van deze schietbaan zag ik dat in een personenauto de adjudant-onderofficier J.M.O. lag te slapen. In een andere auto lagen de sergeant der eerste klasse A.K.O. en de sergeant G.C. te slapen. Na herhaald roepen is de sergeant C. wakker geworden. Zijn adem rook duidelijk naar het inwendige gebruik van alcoholhoudende drank. Zijn gang was waggelend. De sergeant I O. moest door mij worden gewekt en moest uit de auto worden geholpen. Zijn adem rook sterk naar het inwendig gebruik van alcoholhoudende drank. Zijn ogen waren, evenals die van C., bloeddorlopen, maar met O. was geen

enkel gesprek mogelijk. Hij was niet in staat zelf te lopen en we moesten hem dan ook ondersteunen. Achter de personenauto heeft hij gepraakt. Daarna moesten mijn collega en ik hem in onze combi brengen.

De adjudant O. was in het geheel niet wakker te krijgen. Samen met mijn collega heb ik hem uit de auto getild en naar ons dienstvoertuig gedragen. Ook zijn adem riekte sterk naar het inwendig gebruik van alcoholhoudende drank. Naast de personenauto, waarin hij had liggen slapen, lag een hoeveelheid braaksel. De toestand van alle drie genoemde militairen was dusdanig, dat zij naar mijn mening niet in staat waren enige dienst te verrichten. Wij hebben bovenbedoelde militairen meegenomen naar het gebouw van de brigade der Koninklijke Marechaussee te Breda. De adjudant O. moest ook hier door ons worden gedragen. Een verhoor van de adjudant O. kon eerst plaatsvinden om ongeveer 21.00 uur op genoemde datum;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde, voor eensluidend afschrift getekend, afschrift van het ambtsedig proces-verbaal nr. P. 185/'72, opgemaakt en gesloten te Breda op 6 december 1972 door Cornelis Horsten, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee en Jacob Huijzers, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, beiden behorende tot de brigade Breda, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Adriaan Mathias Buijns, Kapitein:

Ik ben commandant van de 3e Compagnie Rijninstructieschool Bergen op Zoom, gelegd te Breda. Op 15 november 1972 heb ik per schietorder bekend gemaakt dat het tot mijn compagnie behorende personeel op donderdag 23 november 1972 zou deelnemen aan een schietoefening op de garnizoensschietbaan Breda. Teneinde de schietoefening en de rij-instructie een vlot verloop te doen hebben op die dag, heb ik de adjudant-onderofficier J.M.O. belast met de indeling en aflossing van de leerlingen en rij-instructeurs op de schietpunten. Hij diende daartoe op donderdag 23 november 1972 tijdens de rustpauze van 12.00 uur tot beëindiging van deze oefening voor deze taakverdeling aldaar aanwezig te zijn;

als verklaring van Jean Severijns, Eerste Luitenant:

Op donderdag 23 november 1972 was ik, in opdracht van mijn compagniescommandant — de kapitein Bruyns —, belast met het commando over het ingedeelde personeel van de 3e Compagnie Rijn-instructieschool Bergen op Zoom, hetwelk deelnam aan een schietoefening op de Garnizoensschietbaan te Breda. De schietoefening was aangevangen te 08.00 uur en zou worden beëindigd te 16.00 uur. Vóór de aanvang hiervan had ik het kader ingedeeld. De sergeant der eerste klasse A.K.O. en de sergeant G.C. had ik aangewezen als instructeur bij de schutters op een hun toegewezen schietpunt. Omstreeks 12.00 uur heb ik de oefening laten beëindigen voor een rustpauze om tot ongeveer 13.00 uur een koffiemaaltijd te nuttigen in de op de schietbaan aanwezige cantine. Na beëindiging van de maaltijd zag ik omstreeks 13.15 uur dat O. en C. zich niet op het

aangewezen schietpunt bevonden. Bij navraag bleek dat O. en C. tijdens de rustpauze niet in de cantine aanwezig waren geweest. Omdat omstreeks 14.30 uur O. en C. nog steeds niet op hun schietpunt waren teruggekeerd heb ik het commando van de schietoefening overgedragen en mij daarna begeven naar een voertuig van de Koninklijke Marechaussee dat op de parkeerplaats bij de schietbaan stond. Aldaar zag ik toen dat O. en C. alsmede de adjudant onderofficier O. zich in bedoeld voertuig bevonden. Ik zag aan hun gedragingen en uiterlijk voorkomen dat zij zich hadden te buiten gegaan aan het gebruik van alcoholhoudende drank. Ik zag dat zij hierdoor niet in staat waren om aan hun dienstverplichtingen te voldoen. De bij het voertuig aanwezige wachtmeester der 1e klasse Horsten van de Koninklijke Marechaussee deelde mij mede dat voornoemde personen voor ontzuivering werden overgebracht naar de brigade Koninklijke Marechaussee te Breda;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende genoemd afschrift proces-verbaal slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen en wordende elk bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde in de aanhef, sub 1 en sub 2 is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „of omstreeks” in de aanhef, „grote, althans” in sub 1 en „grote, althans” in sub 2;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„1. als militair zich opzettelijk tijdelijk voor de vervulling van een bepaalde soort van dienstverplichtingen ongeschikt maken”,

„2. als militair opzettelijk toelaten dat een mindere een misdrijf pleegt, meermalen gepleegd”,

1. voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 131, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht,

2. voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 143 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden bekleven die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten, en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot 10 dagen militaire detentie — Red.].

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 30 mei 1973

President: Mr. Prins; *Leden:* Mr. Fikkert, schout-bij-nacht Bakker, generaal-majoor Coopmans, generaal-majoor Bruinier, generaal-majoor b.d. Lagerwerff (plv);

Raadsman: Luitenant-kolonel G. J. Plasman.

(*Zie het vonnis hiervóór*)

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklagde opgelegde straf, welke het Hof onjuist is voorgekomen;

Overwegende, dat het Hof na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders en met name diens zeer goede dienstprestaties in een lange dienstperiode;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen het uitspreken van een voorwaardelijke veroordeling;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van de artikelen 13 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 14a, 14b, 23 en 24 van het Wetboek van Strafrecht en 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie.

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zover de aan beklagde opgelegde straf betreft.

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Veroordeelt beklagde tot:

1. Een militaire detentie voor de duur van *tien dagen*;

Beveelt, dat deze militaire detentie niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij het Hof later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een op één jaar bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of zich op andere wijze heeft misdragen;

2. een geldboete groot *tweehonderdvijftig gulden* (met bepaling dat die geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van vijftientig dagen);

Bevestigt het vonnis voor al het overige met overneming der gronden.

NASCHRIFT

Beklaagde heeft niet alleen opzettelijk toegelaten dat zijn minderen eenzelfde misdrijf pleegden als hijzelf, maar hij heeft bovendien zelf dit misdrijf gepleegd gezamenlijk met zijn minderen, hetgeen leidt tot de (niet ten laste gelegde) strafverzwarende omstandigheid van artikel 48 W.M.Sr.

W.H.V.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Tweede Kamer 's-Hertogenbosch

Vonnis van 28 maart 1973

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonels M. W. A. Weers en C. C. Willems;

Raadsman: Mr. E. C. S. J. van de Vrande.

Nadat de bestuurster van beklagdes auto daarmee tegen een lichtmast was gereden en nadat hij de schade aan de auto had opgenomen, het stuur overgenomen en met de auto weggereden voordat de identiteit van de bestuurder en die van de auto behoorlijk kon worden vastgesteld. Lichtmast licht beschadigd. Geldboete van f 150.

In hoger beroep (zie sententie achter het vonnis) de twee aangevoerde waren verworpen t.w. (1) dat beklagde binnen 24 uur vrijwillig kennis had gegeven door de Koninklijke Marechaussee te bellen, niet alleen omdat niet bekend is met wie beklagde zou hebben gesproken zodat niet vast staat dat dat een opsporingsambtenaar was, maar ook omdat beklagde toen reeds vernomen had dat een tegen hem gericht opsporingsonderzoek was aangevangen; (2) dat een getuige het nummer van de auto heeft opgenomen, zodat de identiteit vastgesteld kon worden, omdat daarmee de identiteit van de bestuurder niet kon worden vastgesteld en beklagde aanvankelijk zelfs heeft doen voorkomen dat hij tijdens het ongeval de auto had bestuurd.

Vonnis bevestigd.

(W.V.W. art. 30)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

TWEDE KAMER 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen M.C., geboren 18 maart 1928, Luitenant-Kolonel, beklagde;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij te Voorschoten op of omstreeks 5 juli 1972 als bestuurder van

„een motorrijtuig na een ongeval, ontstaan op de voor het openbaar
 „verkeer openstaande weg, hoek Leidseweg - Koningin Julianalaan, als
 „gevolg van botsing, althans aanrijding, althans overrijding met dat
 „motorrijtuig, is doorgereden, althans weggereden, voordat de identiteit
 „van degene die tijdens dat ongeval dat motorrijtuig bestuurde alsmede
 „de identiteit van dat motorrijtuig behoorlijk is kunnen worden vast-
 „gesteld, zulks terwijl bij die botsing, aan- of overrijding schade was toege-
 „bracht aan een lichtmast, toebehorende aan de Gemeente Voorschoten,
 „althans aan een of meer anderen, die niet gezeten was/waren in dat
 „motorrijtuig”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 5 juli 1972, omstreeks 23.00 uur, zat ik als passagier, rechts voor, in mijn auto, gekentekend, die toen bestuurd werd door de Luitenant B. B. reed toen te Voorschoten over de Leidseweg, door een vrij scherpe bocht naar rechts — naar ik later vernam gaat die Leidseweg daarna over in de Koningin Julianalaan — terwijl B. toen kennelijk die bocht te laat in de gaten had. B. stuurde toen te laat naar rechts en ik zag toen dat wij als het ware recht op een paal — die me later een lichtmast bleek te zijn — op een vluchtheuvel toreden. Die vluchtheuvel bevond zich ongeveer in het midden van het wegdek van genoemde Koningin Julianalaan. B. kon die vluchtheuvel niet meer vermijden en reed met het linker voor- en achterwiel over die vluchtheuvel. Toen dit gebeurde, hoorde ik meerdere klappen en voelde ik meerdere schokken. B. is nog ongeveer 100 meter doorgereden en heeft toen de auto rechts van de Koningin Julianalaan geparkeerd. Aldaar was het redelijk goed, normaal, verlicht door de openbare straatverlichting. Ik ben toen om de auto heen gelopen naar de linkerkant en heb toen het linker voor- en achterwiel bekeken. Ik zag dat de velgen daarvan waren gedeukt. Ik ben daarna in mijn auto gestapt en ben vervolgens als bestuurder daarvan weggereden, richting Leidschendam. Toen ik aldaar wegreed, viel het mij op dat het glas van de linkerbuitenspiegel er uit was. De totale schade aan mijn auto bleek ongeveer f 3300,— te zijn; de schade aan de linkerkant bedroeg ongeveer f 600,—;

Overwegende, dat Marianne B., oud 22 jaar, tweede luitenant behorende tot de LUVA, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 5 juli 1972 reed ik te omstreeks 23.00 uur als bestuurster van een Renault 16, gekentekend over de voor het openbaar verkeer openstaande weg, hoek Leidseweg — Koningin Julianalaan te Voorschoten, komend uit de richting Leiden en gaande in de richting Leidschendam. Naast mij voorin zat als passagier de Luitenant-Kolonel der Koninklijke Luchtmacht M.C. Ik ben toen gereden over een vluchtheuvel gelegen in

het midden van het wegdek. Ik zag dat op die vluchtheuvel een paal stond, die me later een lichtmast bleek te zijn. Wanneer U mij voorhoudt, dat in mijn verklaring in het proces-verbaal van de Koninklijke Marechaussee, brigade 's-Gravenhage no. P. 159/72-Verkeer, ik heb verklaard: „Deze „paal kon ik niet meer ontwijken. Ik voelde en hoorde dat de auto met „ de linkerzijkant tegen de paal schamppte”, dan verklaar ik U dat ik mij dat nu niet meer zo kan herinneren maar toen ik dienaangaande zo verklaarde bij de Marechaussee kon ik mij nog alles goed herinneren en derhalve neem ik aan dat deze verklaring ongetwijfeld juist is geweest. Wel kan ik met zekerheid zeggen dat ik de auto zo'n 100 meter verder op de Koningin Julianalaan heb stilgezet. Nadat ik de auto zo had stilgezet is de overste eerst uit de auto gestapt. Ik ben daarna ook uit de auto gestapt. Ik ben langs de voorzijde van de auto omgelopen met de bedoeling om rechts voorin de auto plaats te gaan nemen. Ik heb toen ook aan de linkerzijkant, aan de voorzijde daarvan, krassen gezien; ik dacht boven het linker voorspatbord van de auto. Vervolgens zijn wij vandaar weggereden, met de overste aan het stuur;

Overwegende, dat Frederik Lambertus Bron, oud 42 jaar, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 6 juli 1972 heb ik mij, te omstreeks 08.00 uur, naar het gebouw van de Luchtmachtstaf aan de 1e van de Boschstraat te 's-Gravenhage begeven. Omstreeks 08.30 uur arriveerde ik op de luchtmachtstaf en ik heb daar contact gehad met de overste C. De overste C. en ik zijn vervolgens naar zijn personenauto, merk Renault 16, gekentekend gegaan. Samen hebben wij die auto bekeken. Ik zag toen dat de linkerzijde van de Renault nagenoeg over de gehele lengte, op een hoogte van ongeveer 80 à 85 centimeter, afwisselend gedeukt en gekrast was en lakschade vertoonde, dit alles over een breedte van ongeveer 30 centimeter. De schade was het ergste op de beide linkerportieren. Voorts zag ik, dat het linkerbuitenspiegel-glas vernield was (glas van dezelfde soort heb ik later aangetroffen op de plaats van aanrijding, zijnde de lichtmast op de vluchtheuvel op de Julianalaan, een voor het openbaar verkeer openstaande weg te Voorschoten). Het plastic omhulsel van de voet van de radio-antenne was grotendeels afgebroken. De velgen van de linkerwielen waren gedeukt. Tenslotte constateerde ik een gat in de buitenband van het linkervoorwiel. Op 7 juli 1972 heb ik de schade aan voormelde lichtmast bekeken. Op een hoogte van 80 à 85 centimeter zag ik een deukje in die lichtmast. Bij dat deukje zag ik sporen van blauwe lak, dezelfde kleur als van voormelde Renault. Verder vertoonde de lichtmast lichte verschade;

Overwegende, dat Yvonne Maria Dibbets, oud 24 jaar, huisvrouw, wonende te Voorschoten, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 5 juli 1972 hoorde ik, terwijl ik mij bevond in mijn woning, gelegen aan de Leidseweg te Voorschoten, een harde klap. Dit geluid kwam uit de richting van de hoek Leidseweg - Koningin Julianalaan. Ik ben toen in de richting van voormelde hoek gelopen. Op een vluchtheuvel in die hoek zag ik, dat de daarop staande lichtmast zeer licht beschadigd was; er zaten enkele deukjes in. Voorts lagen er glasscherven en waren er verse remsporen te zien. Ik ben toen de Koningin Julianalaan ingelopen en wel zulks gezien in de richting Leidschendam. Ongeveer 50 à 100 meter voorbij voormelde hoek zag ik toen, gezien mijn richting, aan de uiterste rechterzijde van het wegdek van de Koningin Julianalaan een vierwielig motorrijtuig, Renault 16, staan. Ik zag dat er een man langs de linkerkant van de Renault liep. Ik zag dat deze man kennelijk de schade opnam. Ik zag hem kijken ter hoogte van het linkerspatbord en ik zag hem ook met een hand aan de linkerbuitenspiegel iets doen. In de Renault, op de plaats rechts voor, zat een vrouw. Ik zag vervolgens dat die man het linkervoorportier van de auto opende, instapte en wegreed als bestuurder van voormelde auto. Ik heb het nummer opgenomen en dit was en dit is daarna aan de politie telefonisch doorgegeven. De auto reed weg over de Koningin Julianalaan in de richting Leidschendam. Ik heb gezien dat deze Renault aan de linkervoorzijde, ter hoogte van het linkervoorportier, ingedeukt was;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal no. 188 M/1972, opgemaakt en gesloten te Voorschoten op 30 augustus 1972, door Gerrit Jakob van der Zijden en Johannes Gijsbertus Scheer, beiden wachtmeester der Rijkspolitie, behorende tot de groep Voorschoten, onder meer zakelijk inhoudt:

als relaas van *verbalisanten*:

Naar aanleiding van een door ons op 5 juli 1972, te omstreeks 23.00 uur, ingesteld onderzoek hebben wij bevonden dat zich op dat tijdstip een ongeval heeft voorgedaan op de hoek van de voor het openbaar verkeer openstaande wegen, Leidseweg en Koningin Julianalaan te Voorschoten. De openbare straatverlichting ter plaatse brandde ten tijde van het ongeval. De Leidseweg gaat, gezien in de richting Leidschendam, over in een scherpe bocht naar rechts. Direct na deze bocht gaat de Leidseweg over in de Koningin Julianalaan. De rijbaan van de Leidseweg bestaat uit vier rijstroken, waarvan twee rijstroken naast elkaar liggen, dan een verhoogde vluchtheuvel, waarna vervolgens weer twee rijstroken liggen. De door tegels verhoogde vluchtheuvel heeft een breedte van ongeveer vier meter. In het midden van die vluchtheuvel staat een door het bevoegd gezag geplaatste lichtmast, alwaar M.C., nader te noemen, tegen op is gereden. Door ons werden enige sporen aangetroffen, te weten krasschade en een zeer kleine deuk in de bij de aanrijding betrokken lichtmast. Voorts vonden wij enige glasscherven, afkomstig van een spiegel, die aldaar op de grond lagen. Bij het ongeval was betrokken een vierwielige personen-

auto, merk Renault, type 16, gekentekend...-... Blijkens navraag bij de Rijksdienst voor het Wegverkeer te 's-Gravenhage bleek dat het kenteken...-... was afgegeven voor een Renault 16, kleur blauw, en op naam staande van M.C. Bij verdere informatie bleek dat C. voornoemd als beroepsmilitair werkzaam is bij de Luchtmachtstaf te 's-Gravenhage;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal no. P. 159A/72 Verkeer, opgemaakt en gesloten te 's-Gravenhage op 19 december 1972 door Cornelis Kramer, marechaussee der eerste klasse, opsporingsambtenaar, behorende tot de verkeersafdeling van de brigade 's-Gravenhage, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van P. J. Wijnants, technisch hoofdamtenaar bij het Gemeentelijk Energiebedrijf in de gemeente Voorschoten:

De door U bedoelde lichtmast, die staat op de vluchtheuvel op de Leidseweg te Voorschoten, gelegen vlak bij de Koningin Julianalaan aldaar, is het eigendom van de gemeente Voorschoten. Ik heb niemand het recht of de toestemming gegeven om deze lichtmast aan te rijden of schade toe te brengen;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij te Voorschoten op 5 juli 1972 als bestuurder van een motorrijtuig na een ongeval, ontstaan op de voor het openbaar verkeer openstaande weg, hoek Leidseweg - Koningin Julianalaan, als gevolg van botsing met dat motorrijtuig, is weggereden, voordat de identiteit van degene die tijdens dat ongeval dat motorrijtuig bestuurde alsmede de identiteit van dat motorrijtuig behoorlijk is kunnen worden vastgesteld, zulks terwijl bij die botsing schade was toegebracht aan een lichtmast, toebehorende aan de Gemeente Voorschoten;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „handelen in strijd met artikel 30, eerste lid, aanhef en sub a, van de „Wegenverkeerswet”,

strafbaar gesteld bij artikel 35, eerste lid, van de Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot geldboete van f 150, subs. 15 dgn. hechtenis — Red.].

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 27 juni 1973

President: Mr. Prins; *Leden:* Mr. Fikkert, schout-bij-nacht Bakker, generaal-majoor Coopmans, lt.-generaal b.d. Cox (plv.) en generaal-majoor b.d. Lagerwerf (plv);

Raadsman: Mr. E. C. S. J. van de Vrande, advocaat te 's-Hertogenbosch.

(Zie het vonnis hiervóór)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen, behalve ten aanzien van de opgelegde straf en te dien aanzien opnieuw rechtdoende, de beklaagde zal veroordelen tot een geldboete van honderdvijftig gulden, subsidiair vijftien dagen hechtenis, met ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen voor de tijd van vier maanden.;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid;

Overwegende, dat door beklaagdes raadsman, met beroep op artikel 30, tweede lid van de Wegenverkeerswet, als verweer is aangevoerd, dat beklaagde binnen 24 uur na het ongeval daarvan vrijwillig kennis heeft gegeven aan een opsporingsambtenaar, door op 6 juli 1972 tussen 07.30 en 08.00 uur de Brigade van de Koninklijke Marechaussee te 's-Gravenhage op te bellen, zoals de raadsman aanvoert, overigens hierbij in het midden latende met welke functionaris beklaagde daarbij zou hebben gesproken en welke mededeling hij daarbij zou hebben gedaan;

Overwegende, dat het Hof, daargelaten de feitelijke juistheid van de bewering van de raadsman, dit verweer verwerpt, aangezien is komen vast te staan dat beklaagde — aangenomen dat hij op bovengenoemd tijdstip de Brigade van de Koninklijke Marechaussee te 's-Gravenhage heeft opgebeld — zulks niet meer vrijwillig heeft gedaan, daar hem door eerder gedane mededeling van de stafofficier van dienst van de Lucht-machtstaf was gebleken, dat door de Koninklijke Marechaussee reeds een op hem — beklaagde — gericht opsporingsonderzoek was aangevangen, terwijl bovendien niet is komen vast te staan dat beklaagde de opgave heeft gedaan aan een opsporingsambtenaar en evenmin dat beklaagde daarbij alle opgaven heeft gedaan als voor de bestuurder van een motorrijtuig ingevolge artikel 30, tweede lid van de Wegenverkeerswet vereist voor de vaststelling van de identiteit van zijn persoon, alsmede van het motorrijtuig en van degene die tijdens het ongeval het motorrijtuig bestuurde, nu is gebleken dat beklaagde bij zijn verhoor terzake door de opperwachtmeester F. L. Bron van de Koninklijke Marechaussee

op 6 juli 1972 na 08.30 uur het in strijd met de waarheid heeft doen voorkomen alsof hij zelf de bestuurder van het motorrijtuig is geweest ten tijde van het ongeval;

Overwegende, dat eveneens faalt het door beklaagdes raadsman gevoerde verweer, dat beklaagde zich niet bewust is geweest van de schade, welke is toegebracht aan de lantaarnpaal, daar het Hof — evenals de krijgsraad — uit de gebezigde bewijsmiddelen afleidt, dat beklaagde zich in meerdere of mindere mate er van bewust moet zijn geweest en ook is geweest, dat de linkerzijkant van zijn auto in aanraking was gekomen met de lichtmast en die lichtmast daardoor was beschadigd, hetgeen met name valt aan te nemen op grond van:

a) de verklaring van beklaagde:

dat zij als het ware recht op een paal, die later een lichtmast bleek te zijn, op een vluchtheuvel toereden; dat hij meerdere klappen hoorde en meerdere schokken voelde; dat hij ongeveer 100 meter verder, waar het redelijk goed, normaal, verlicht was door de straatverlichting, om de auto heen is gelopen naar de linkerkant; dat, toen hij daar wegreed, het hem opviel, dat het glas van de linkerbuitenspiegel er uit was; dat de schade aan de linkerzijkant van de auto ongeveer zeshonderd gulden bedroeg;

b) de verklaring van de getuige Bron:

dat hij zag, dat de linkerzijde van de Renault nagenoeg over de gehele lengte op een hoogte van ongeveer 80 à 85 centimeter afwisselend gedeukt en gekrast was en lakschade vertoonde, dit alles over een breedte van ongeveer 30 centimeter; dat de schade het ergste was op de beide linkerportieren; dat hij zag, dat het linkerbuitenspiegelglas vernield was; dat het plastic omhulsel van de voet van de radioantenne grotendeels was afgebroken;

c) de verklaring van getuige B.:

dat zij na de auto te hebben stilgezet langs de voorzijde daarvan is omgelopen en toen aan de linkerzijkant, aan de voorzijde daarvan, krassen heeft gezien;

d) de verklaring van getuige Dibbets:

dat zij zag, dat de langs de linkerkant van de Renault lopende man kennelijk de schade opnam, dat hij keek ter hoogte van het linkerspatbord en met de hand iets deed aan de linkerbuitenspiegel; dat zij, getuige, zag dat de Renault aan de linkervoorzijde ter hoogte van het linker-voorportier ingedeukt was;

Overwegende, dat tenslotte evenmin doel treft de stelling van beklaagdes raadsman, dat „de gelegenheid heeft bestaan de identiteit behoorlijk „vast te stellen”, immers — ook al heeft een aantal personen de auto van beklaagde na het ongeval zien staan en heeft getuige Dibbets het nummer van die auto opgenomen — uit de bewijsmiddelen voortvloeit, dat het wegrijden met het in de telastelegging bedoelde motorrijtuig door beklaagde heeft plaats gehad, voordat de identiteit van zowel het motor-

rijtuig als van degene die tijdens het ongeval het motorrijtuig bestuurde, behoorlijk is kunnen worden vastgesteld;

Overwegende, dat het Hof zich verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van artikel 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie,

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Bevestigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, met overneming der gronden.

TUCHTRECHTSPRAAK

Commandant 13 Pantserinfanteriebrigade

Beschikking op beklag van 5 juni 1973

Klager, reserve-korporaal I technisch specialist, werd gestraft met zes dagen verzuwaard arrest wegens het verzuimen van een appèl en het zich te laat melden bij zijn compagniescommandant.

Beklag, i.v.m. overspannenheid van betrokkene te laat ingediend, niet vatbaar voor behandeling verklaard.

H.M.G. ziet — in tegenstelling tot beklagmeerdere — in het overspannen zijn een oorzaak van volstreekte verhindering tot tijdige indiening van het beklag; vernietigt derhalve de beklagbeschikking, handhaaft straf en strafredenen.

(W.K. art. 62)

De Brigade-Generaal E. Gitz, Commandant 13 Pantserinfanteriebrigade;

Gezien het beklagschrift van reserve korporaal 1e klasse TS B., behorende tot 13 Pantsergeniecompagnie, houdende de op 24 mei 1973 kenbaar gemaakte wens, zich te beklagen over de straf van 6 (zes) dagen verzuwaard arrest met de strafredenen:

1. *Zonder geldige redenen niet op het compagniesappèl geweest.*

2. *De opdracht om zich naar aanleiding hiervan op het CC-bureau te melden, 10 minuten te laat uitgevoerd; bij bepaling van de straf is rekening gehouden met het feit dat een verlof weekeinde geheel binnen de straftermijn valt, hem opgelegd door de Majoor T. van Rijswijk, commandant 13 pantsergeniecompagnie en hem op 9 mei 1973 ter kennis gebracht;*

Gehoord de klager en de strafoplegger;

Overwegende dat, nu klager niet binnen de wettelijke termijn zijn beklagschrift heeft ingediend en uit het onderzoek ook niet zijn volstreekte verhindering daartoe is gebleken, het beklag niet voor behandeling vatbaar moet worden verklaard;

Beschikkende;

Verklaart het beklag niet voor behandeling vatbaar;

Bepaalt dat van deze beschikking een afschrift zal worden uitgereikt aan klager en voorts afschriften zullen worden gezonden aan strafoplegger en aan de Bevelhebber der Landstrijdkrachten.

Hoog Militair Gerechtshof

Beslissing van 15 augustus 1973

President: Mr. Fikkert (wnd.); Leden: schout-bij-nacht Bakker, generaals-

majoor Coopmans en Bruinier, generaal-majoor b.d. Lagerwerff (plv.) en Mr. Franken (plv.);

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF

Gelezen een verklaring gedagtekend 15 juni 1973 waarbij de reserve korporaal 1e klasse TS B. behorende tot 13 Pantsergeniecompagnie 's-Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beschikking op het beklag door hem ingediend bij de Commandant 13 Pantserinfanteriebrigade over de straf van zes dagen verzuwaard arrest hem door zijn compagniescommandat opgelegd wegens:

1. *Zonder geldige reden niet op het compagniesappèl aanwezig geweest;*
2. *De opdracht om zich naar aanleiding hiervan op het CC-bureau te melden, 10 minuten te laat uitgevoerd; bij bepaling van de straf is rekening gehouden met het feit dat een verlof weekeinde binnen de straftermijn valt;*

bij welke beschikking — op 5 juni 1973 genomen en op 13 juni 1973 aan klager uitgereikt — het beklag niet voor behandeling vatbaar werd verklaard;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord de klager;

Gelet op de conclusie van de Advocaat-Fiscaal voor de Krijgsmacht;

Overwegende, dat het Hof zich niet kan verenigen met de beschikking waarvan beklag, zodat deze moet worden vernietigd;

Overwegende dienaangaande:

dat bij het gehouden onderzoek is komen vast te staan dat klager op 9 mei 1973 door de Commandant 13 Pantsergeniecompagnie krijgstuuchtelijk werd gestraft zoals hoger vermeld en dat de straf en de strafreden hem dezelfde dag zijn aangezegd;

dat klager na die aanzegging zijn onderdeel heeft verlaten en zich dusdoende aan de tenuitvoerlegging van de straf heeft onttrokken;

dat klager heeft verklaard dat hij weliswaar bekend was met de bepalingen omtrent de termijn waarin beklag kan worden ingediend, doch dat het hem te dien tijde „allemaal niets kon schelen” doordat hij overspannen was;

dat klager ter zitting van het Hof heeft overgelegd een namens de artsen Warringa te Roermond en Broekhove te Weert door de reserve-eerste luitenant arts J. van Hooidonk afgegeven schriftelijke verklaring, waarin de twee eerstgenoemde artsen als hun mening te kennen geven dat klager toen hij zich op 9-06-73 (lees: 9 mei 1973) aan zijn straf onttrok duidelijk overspannen en niet voor rede vatbaar was;

dat voorts uit de door de beklagmeerdere gegeven schriftelijke toelichting op diens beschikking blijkt dat klager op 10 mei 1973 te Roermond werd gezien door de reserve-eerste-luitenant arts E. C. Warringa, com-

mandant van het Geneeskundig Detachement Roermond en deze toen gezien de overspannen indruk die klager maakte, heeft geadviseerd hem met ziekteverlof naar huis te zenden en dat vervolgens de controlerend arts Broekhove klager op 15 mei 1973 en op 22 mei 1973 (thuis) heeft gecontroleerd en klager na deze laatste controle (waarbij hij kennelijk hersteld werd bevonden) op 23 mei 1973 bij zijn onderdeel is teruggekeerd;

Overwegende, dat het Hof gezien de mening van voornoemde artsen Warringa en Broekhove van oordeel is dat het klager door zijn overspanning heeft ontbroken aan de mogelijkheid zich naar behoren te beraden en hij mitsdien volstrekt verhinderd is geweest om binnen de door artikel 62 van de Wet op de Krijgstucht voorgeschreven termijn zijn beklag te doen, doch dat deze verhindering op 22 mei 1973 was opgeheven, zodat de beklagtermijn op laatstgemelde datum aanving;

Overwegende, dat klager, op 24 mei 1973 zijn wens tot beklag kenbaar gemaakt hebbende, zulks tijdig deed en derhalve door de beklagmeerdere in zijn beklag had behoren te worden ontvangen;

Overwegende, dat klager ter zitting van het Hof als bezwaren tegen de strafoplegging heeft aangevoerd, dat hij ten onrechte gestraft is voor het onder 2 in de omschrijving van de strafreden vermelde en dat de opgelegde straf te zwaar is; waarbij hij te zijner verontschuldiging heeft aangevoerd dat hij het voltooiën van de reparatiewerkzaamheden, waarmee hij bezig was belangrijker vond dan zijn melding bij de compagniescommandant;

Overwegende, dat het Hof klagers eerste bezwaar verwerpt aangezien niet is gebleken dat klagers werkzaamheden van een zodanig spoedeisende aard waren, dat onderbreking daarvan niet kon worden gedoogd en klager zich dientengevolge gerechtigd zou kunnen achten de uitvoering van de opdracht zich op het bureau van de compagniescommandant te melden uit te stellen;

Overwegende, dat de omschrijving van de strafreden klagers onkrijgstuchtelijke gedragingen juist weergeeft en het Hof de daarvoor opgelegde straf passend acht, gelet op de omstandigheden waaronder de vergrijpen werden gepleegd en klagers doorgaand gedrag, zodat de strafoplegging in stand behoort te blijven;

Krachtens 's-Hofs Provisionele Instructie de eindbeslissing nemende op het beklag;

Vernietigt de beschikking waarvan beklag;

Handhaaft de aan klager opgelegde straf en de omschrijving van de strafreden;

Bepaalt, dat een afschrift van 's-Hofs eindbeslissing zal worden uitgereikt aan klager, de strafoplegger, de beklagmeerdere, de Advocaat-Fiscaal voor de Krijgsmacht, en desgewenst aan de Minister van Defensie.

Commandant 541 Verbindingsbataljon

Beschikking op beklag van 23 mei 1973

Klager, korporaal I, werd gestraft met 4 dagen verzwaard arrest omdat hij a) een onjuist gebruik maakte van een P.S.U.-deken, waardoor deze beschadigd en onbruikbaar werd;

b) zijn dekens niet in zijn P.S.U.-kast doch thuis bewaarde.

Onder handhaving der straf werd na beklag feit b) uit de strafreden verwijderd als zijnde niet in strijd met enig voorschrift, doch in de plaats daarvan werd aan de strafreden toegevoegd, dat nagelaten was de beschadiging te rapporteren.

Bij zijn eindbeslissing verwerpt het Hoog Militair Gerechtshof deze toevoeging, omdat daarmee ten onrechte klager een feit werd verweten waarvoor hij niet was gestraft. Straf teruggebracht tot 3 dagen verzwaard arrest.

(VS 27-1, pt 10g)

De Luitenant-Kolonel de Ruyter, H., Commandant 541 Verbindingsbataljon;

Gezien het beklag van de reserve Korporaal der eerste klasse W. behorende tot de D Verbindingsbedieningscompagnie van 541 Verbindingsbataljon, houdende de op 9 mei 1973 kenbaar gemaakte wens, zich te beklagen over de straf van vier dagen verzwaard arrest met de strafreden:

„a. Zonder toestemming, een militaire deken, behorende tot zijn PSU, „uitgespreid in de koffer van zijn particuliere auto. Hierdoor is de deken „zwaar beschadigd en erg bevuild, zodat deze niet bruikbaar meer is.

b. In plaats van zijn wollen dekens op te bergen in zijn PSU-kast, deze thuis bewaard”,

hem opgelegd door de Majoor Wassink, G. J., Commandant D Verbindingsbedieningscompagnie van 541 Verbindingsbataljon en hem op 7 mei 1973 ter kennis gebracht;

Gehoord de klager en de strafoplegger;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Overwegende, dat de klager heeft verklaard:

Op 4 mei 1973 omstreeks 17.30 uur werd ik op de Zwilbroekseweg te Eibergen aangehouden door een patrouille der Koninklijke Marechaussee. In de kofferruimte van mijn auto bevond zich een mij in bruikleen verstrekte deken, die tot mijn PSU behoort. Deze deken had ik in de kofferruimte gelegd voor diverse doeleinden.

Begin april 1973 heb ik in de kofferruimte een accu vervoerd. Deze is omgevallen en het accuzuur heeft een gat door vier lagen in de deken gebrand. Deze beschadiging heb ik ongeveer een week later geconstateerd, maar heb nagelaten deze te rapporteren. Bij de controle door de patrouille der KMar stond op de deken een gereedschapstas.

Mijn twee andere PSU-dekens heb ik mee naar huis genomen, omdat het in de garage, waar mijn PSU-kast staat, af en toe stuift en omdat niet staat voorgeschreven, waar ik mijn PSU-dekens moet opslaan. Ik heb de deken betaald en moest hem ook inleveren, zodat het Rijk nu een deken overcompleet heeft.

Door de straf ben ik vier dagen gescheiden geweest van mijn gezin, waardoor tevens mijn echtgenote de dupe is geworden van een in mijn ogen zeer licht vergrijp.

Naar mijn mening is één dag verzwaaard arrest meer dan 21 dagen licht arrest. Bovendien zijn, met de democratisering in het leger andere maatstaven betreffende straffen aangelegd.

Hierdoor voel ik mij bezwaard over de straf van vier dagen verzwaaard arrest.

De strafreden is mij niet voorgelezen.

Overwegende dat de strafoplegger heeft verklaard:

De Korporaal W. is door mij gehoord over het door hem gepleegde feit. Ik heb hem de strafreden voorgelezen, waarna ik hem de straf van vier dagen verzwaaard arrest heb aangezegd. Bij de strafoplegging was geen derde aanwezig.

Overwegende dat de klager op een inspectie, gehouden op 1 maart 1973, voor een totaal bedrag van f 45,74 aan PSU-goederen kwijt was, welk bedrag aan hem als schadevergoedingsplicht opgelegd werd; dat klager hierdoor gewaarschuwd was meer zorg te besteden aan zijn PSU;

Overwegende dat aan klager een schadevergoedingsplicht is opgelegd voor de beschadiging aan de deken, dat klager dus slechts de schade heeft moeten vergoeden, zodat de redenering van klager, dat er een deken overcompleet is ten behoeve van het Rijk, niet juist is; dat klager overigens geen verweerschrift heeft ingediend tegen de verplichting tot vergoeding van de schade;

Overwegende dat de strafoplegger heeft verklaard, dat de strafreden aan klager voorgelezen is;

Overwegende dat niet staat voorgeschreven, waar klager, die niet op de kazerne gehuisvest is, zijn PSU op moest bergen; dat klager uit het feit, dat hem een PSU-kast verstrekt is, niet zonder meer hoeft te concluderen, dat hij verplicht was zijn PSU in deze kast op te bergen;

Overwegende dat is komen vast te staan dat klager een aan hem in bruikleen verstrekte militaire deken gebruikt heeft voor doeleinden, waarvoor deze niet bestemd is, te weten als onderlegger in zijn particuliere auto; dat de deken door dit oneigenlijk gebruik vervuild en onherstelbaar beschadigd is en dat klager, hoewel hij deze beschadiging in de tweede week van april geconstateerd heeft, nagelaten heeft deze beschadiging te rapporteren.

Overwegende dat dit oneigenlijk gebruik strijdig is met de krijgstucht en ernstig opgevat dient te worden, omdat klager uiterst onzorgvuldig

gehandeld heeft met een goed, dat het Rijk in eigendom toebehoort; dat hij bovendien nagelaten heeft de beschadiging te rapporteren;

Overwegende dat het gestelde onder b in de strafreden aan klager niet verweten kan worden:

Overwegende dat het gestelde onder a in de strafreden doet voorkomen alsof de deken door het uitspreiden beschadigd en vervuild is, hetgeen niet juist geacht moet worden, zodat de omschrijving van de strafreden verbetering behoeft;

Overwegende dat de straf van vier dagen verzwaard arrest redelijk is, gezien de ernst van het gepleegde feit;

Overwegende dat het feit, dat klager door de straf vier dagen gescheiden was van zijn gezin, niet relevant is, daar dit slechts een gevolg is van de bepalingen omtrent de plaats waar het arrest ondergaan moet worden; dat de visie van klager op de maatstaven voor straffen zijn persoonlijke visie is en hier niet ter discussie staat;

Beschikkende op het beklag:

Wijzigt de omschrijving der strafreden, zodat deze komt te luiden:

„Een aan hem in bruikleen verstrekte militaire deken gebruikt als „onderlegger in de kofferruimte van zijn particuliere auto. Mede door het „vervoeren van een particuliere accu werd de deken vervuild en onherstelbaar beschadigd. Nagelaten de beschadiging te rapporteren.”

Bepaalt dat van deze beschikking een afschrift zal worden uitgereikt aan klager en voorts afschriften zullen worden gezonden aan de strafoplegger en aan de Bevelhebber der Landstrijdkrachten.

Hoog Militair Gerechtshof

Beslissing van 15 augustus 1973

President: Mr. Fikkert (wnd.); *Leden:* schout-bij-nacht Bakker, gene-raals-majoor Coopmans en Bruinier, generaal-majoor b.d. Lagerwerff (plv.) en Mr. Franken (plv.).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF

Gelezen een verklaring gedagtekend 30 mei 1973 waarbij W., korporaal der eerste klasse, behorende tot de D Verbindingsbedieningscompagnie van 541 Verbindingsbataljon 's-Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beschikking op het beklag door hem ingediend bij de Commandant 541 Verbindingsbataljon over de straf van vier dagen verzwaard arrest hem door zijn compagniescommandant opgelegd wegens:

„a. *Zonder toestemming, een militaire deken, behorende tot zijn PSU, „uitgespreid in de koffer van zijn particuliere auto. Hierdoor is de deken „zwaar beschadigd en erg bevuild, zodat deze niet bruikbaar meer is;*

„b. *In plaats van zijn wollen dekens op te bergen in zijn PSU-kast, deze „thuis bewaard”*,”

Bij welke beschikking – op 23 mei 1973 genomen en op 25 mei 1973 aan klager uitgereikt – de opgelegde straf werd gehandhaafd en de omschrijving der strafreden werd gewijzigd, zodat deze komt te luiden:

„*Een aan hem in bruikleen verstrekte militaire deken gebruikt als onderlegger in de kofferruimte van zijn particuliere auto. Mede door het voeren van een particuliere accu werd de deken vervuild en onherstelbaar „beschadigd. Nagelaten de beschadiging te rapporteren”*”;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord de klager;

Gelet op de conclusie van de Advocaat-Fiscaal voor de Krijgsmacht;

Overwegende, dat in de omschrijving der strafreden, zoals deze bij hoger genoemde beschikking is gewijzigd en kwam te luiden als hoger vermeld, door de woorden „Nagelaten de beschadiging te rapporteren” aan klager een feit wordt verweten waarvoor hij door de strafoplegger niet werd gestraft, zodat deze toevoeging ten onrechte is geschied;

Overwegende, dat klager voorts als bezwaar tegen de strafoplegging heeft aangevoerd dat hoewel de beklagmeerdere de omschrijving van de strafreden in voor hem gunstige zin heeft gewijzigd, doordat daarbij is komen te vervallen de zinsnede „in plaats van zijn wollen dekens op te „bergen in zijn PSU-kast, deze thuis bewaard”, de strafmaat niettemin ongewijzigd bleef;

Overwegende, dat het Hof dit bezwaar van klager gegrond acht;

Overwegende, dat mitsdien zowel de omschrijving van de strafreden zoals deze is komen te luiden na wijziging bij de beschikking waarvan beklag als de opgelegde straf moeten worden gewijzigd;

Overwegende, dat het Hof de hierna te vermelden straf de juiste correctie acht voor klagers misdraging, mede gezien zijn doorgaand gedrag;

Krachtens 's-Hofs Provisionele Instructie de eindbeslissing nemende op het beklag;

Wijzig de omschrijving van de strafreden zodat deze komt te luiden:

„*Een aan hem in bruikleen verstrekte militaire deken gebruikt als onderlegger in de kofferruimte van zijn particuliere auto, waarbij mede „door het vervoer van een accu in die kofferruimte de deken werd bevuild „en onherstelbaar beschadigd”*”;

Wijzig de opgelegde straf in drie dagen verzawaard arrest;

Bepaalt, dat deze straf moet worden geacht te zijn ondergaan door het ondergaan van drie dagen verzawaard arrest van de straf waarvan beklag;

Bepaalt, dat klagers straflijst dienovereenkomstig zal worden gewijzigd;

Bepaalt, dat een afschrift van 's-Hofs eindbeslissing zal worden uitgereikt aan klager, de strafoplegger, de beklagmeerdere, de Advocaat-Fiscaal voor de Krijgsmacht, en desgewenst aan de Minister van Defensie.

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK**Centrale Raad van Beroep**

24 januari 1973

(M.A.W. 1971/K 3)

Voorzitter: Mr. W. H. Schipper (fgd.); *Leden:* Mr. J. H. van der Meide en Jhr. Mr. C. C. van Lidth de Jeude (plv.).

(Ambtenarenwet 1929, art. 47 lid 3; Besluit beoordeling officieren landmacht)

1. *Hangende het beroep had verweerder zijn besluit, genomen n.a.v. een bezwaarschrift van klager tegen een beoordeling, gewijzigd. Het beroep wordt geacht tegen het gewijzigde besluit gericht te zijn.*

Nu de beoordeling in voor klager gunstige zin werd gewijzigd en klager niet in zijn processuele belangen is geschaad, was het gebruik door verweerder van zijn herzieningsbevoegdheid niet ongeoorloofd.

2. *Door verweerder waren bij aanvullende contra-memorïe een aantal niet eerder genoemde feiten en omstandigheden terzake van de onderhavige beoordeling aangevoerd. Hoewel dit zekere bezwaren met zich brengt, is hiermede niet gehandeld in strijd met een Nederlands beginsel van procesrecht.*

3. *De Ambtenarenwet 1929 kent niet een bepaling op grond waarvan verweerder tot vergoeding van de door klager gemaakte kosten zou kunnen worden veroordeeld.*

UITSpraak

in het geding tussen X., wonende te Y., klager, en de *Minister van Defensie*, verweerder.

I. *Ontstaan en loop van het geding*

Over klager, luitenant-kolonel van de infanterie, is over het tijdvak van 1 juni 1969 tot 15 maart 1970, onder dagtekening van 14 maart 1970, een beoordeling opgemaakt als bedoeld in het Besluit beoordeling officieren landmacht (hierna te noemen: het Beoordelingsbesluit).

.....

II. *Motivering***1. *Voorwerp van het geschil***

Klager heeft beroep ingesteld tegen de over hem over het tijdvak van 1 juni 1969 tot 15 maart 1970 uitgebrachte beoordeling, zoals deze bij verweerders besluit van 13 januari 1971 was komen te luiden.

Hangende het beroep heeft verweerder dit besluit — bij zijn besluit van 17 januari 1972 — gewijzigd.

Allereerst moet de vraag worden beantwoord, of het beroep thans geacht moet worden gericht te zijn tegen de beoordeling zoals deze bij laatstgenoemd besluit is gewijzigd.

De Raad beantwoordt deze vraag bevestigend. Weliswaar behoort een administratief orgaan zich in geval van een aanhangig beroep er in het algemeen van te onthouden van zijn bevoegdheid tot herziening gebruik te maken, maar in dit geval — nu de bij het besluit van 17 januari 1972 bewerkstelligde herziening een wijziging in voor klager gunstige zin van de over hem uitgebrachte beoordeling inhield en klager door deze herziening in zijn processuele belangen niet is geschaad — was het gebruik door verweerder van zijn herzieningsbevoegdheid niet ongeoorloofd en is het het meest aangewezen de herziene beslissing thans als bestreden besluit aan te merken, hetgeen overigens ook in overeenstemming is met de processuele houding die van de zijde van klager in dit geding na het besluit van 17 januari 1972 is ingenomen.

In het hierna volgende zal derhalve worden uitgegaan van de over klager uitgebrachte beoordeling, zoals deze bij verweerders besluit van 17 januari 1972 was komen te luiden, en de daarbij behorende kennisgeving.

2. *Het in de loop van het geding aanvoeren van nieuwe feiten door verweerder*

Van de zijde van klager is bezwaar gemaakt tegen het feit dat namens verweerder in de aanvullende contra-memorie een groot aantal niet eerder genoemde detail-klachten is aangevoerd, en gesteld dat deze handelwijze in strijd zou zijn met een Nederlands beginsel van procesrecht.

De Raad wil naar aanleiding hiervan voorop stellen, dat het niet twijfelachtig is, dat een beoordeling krachtens het Beoordelingsbesluit een genoegzame grondslag moet vinden in op de dienstverrichting van de beoordeelde betrekking hebbende feiten en omstandigheden. Mededeling van deze feiten en omstandigheden aan de beoordeelde is echter in het Beoordelingsbesluit niet voorgeschreven, ook niet voor gevallen waarin een kennisgeving als bedoeld in artikel 13 wordt verstrekt. Evenmin bevat het Beoordelingsbesluit een bepaling als voorkomt in het van de zijde van klager aangehaalde Koninklijk besluit van 20 januari 1954, no. 48, volgens welke bepaling bij de zeemacht in bepaalde gevallen een officier met een rang beneden die van kapitein ter zee of een onderofficier, en in andere gevallen ook een kapitein ter zee, de beoordelaar kan verzoeken te worden ingelicht op welke feiten en omstandigheden de beoordeling is gegrond, welke inlichtingen dan, als een bezwaarschrift wordt ingediend, bij dat bezwaarschrift moeten worden overgelegd, terwijl het bezwaarschrift tot de in die inlichtingen genoemde feiten en

omstandigheden beperkt moet blijven. Dat — zoals van de zijde van klager is gesteld — laatstbedoelde bepaling een uitvloeisel zou zijn van een Nederlands beginsel van procesrecht, en dus ook in een geval als het onderhavige toepassing zou moeten vinden, kan de Raad niet inzien. Van de zijde van klager is te dezen verwezen naar „soortgelijke begin-„selen” welke ook in het strafrecht en in de civiele procedure zouden gelden. Deze in algemene termen gehouden verwijzing acht de Raad echter niet overtuigend*). Opmerking verdient hierbij, dat de nieuwe feiten en omstandigheden die van de zijde van verweerder bij de aanvullende contra-memorizatie zijn aangevoerd, van de zijde van klager ten onrechte als nieuwe „klachten” zijn gekwalificeerd. In een geding over een beoordeling als de onderhavige hebben dergelijke feiten en omstandigheden immers niet de betekenis van klachten die als zodanig elk voor zich zouden moeten worden behandeld, maar vormen zij het (in de regel niet uitputtend te verschaffen) materiaal aan de hand waarvan de uitgebrachte beoordeling aannemelijk moet worden gemaakt.

Van de zijde van klager is voorts nog gesteld, dat klager van bovenbedoelde handelwijze van verweerder processueel nadeel heeft onderhouden, omdat die handelwijze tot verlenging van de procedure heeft geleid en het tijdsverloop het horen van getuigen steeds moeilijker maakt doordat de herinnering aan het gebeurde verbleekt is. Hoewel ook de Raad van oordeel is, dat het in de loop van het geding aanvoeren van nieuwe feiten en omstandigheden in het algemeen niet zeer gewenst is, ook omdat zulks tot een zekere verlenging van het geding kan leiden en een zodanige verlenging het bezwaar kan hebben dat de juiste toedracht van het gebeurde niet meer nauwkeurig is vast te stellen, kan hij mede gelet op het in de vorige alinea gestelde aan de onderhavige stelling geen beslissend belang toekennen.

3. *Gegrontheid van de over klager uitgebrachte beoordeling*

.....

*) Bij uitspraak van 15 maart 1973, MAW 1972/K 4, waarin dezelfde raadsman voor de klager optrad als in het onderhavige geding, is in dit verband het volgende overwogen: „Overigens kan de Raad voor zijn opvatting te dezen verwijzen naar hetgeen „terzake in zijn uitspraak MAW 1971/K 3 dd. 24 januari 1973 onder II.2 is gesteld. „De verwijzing van klagers raadsman naar de artikelen 134 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, 313 van het Wetboek van Strafvordering en 172a van „Rechtspleging bij de Zeemacht hebben in de opvatting van de Raad te dezen geen „wijziging gebracht. In die artikelen gaat het om een wijziging van hetgeen als de inzet „van het rechtsgeding kan worden aangemerkt. In casu is echter de inzet van het geding „van het begin af geweest de beoordeling die over klager is uitgebracht over het tijdvak „van 1 november 1970 - 28 mei 1971, zoals deze door het bestreden besluit was komen „te luiden, met dat besluit en de daarbij behorende kennisgeving. Daarin is geen wijzi- „ging gekomen, zodat de verwijzing naar de genoemde wetsartikelen de Raad niet „overtuigend voorkomt.”

4. *Klagers vordering tot vergoeding van gemaakte kosten*

Klagers raadsman heeft in het aanvullend klaagschrift de Raad mede verzocht, verweerder te veroordelen om aan klager als vergoeding van de gemaakte kosten te betalen de som van f 10.000, —.

Van de zijde van verweerder is de Raad verzocht, deze vordering reeds daarom niet-ontvankelijk te verklaren omdat in dit geding geen sprake is van een handeling in de zin van artikel 47, derde lid, van de Ambtenarenwet 1929.

De Raad deelt de zienswijze van verweerder, dat in casu artikel 47, derde lid, van de Ambtenarenwet 1929 niet van toepassing is. Evenmin valt een andere wetsbepaling aan te wijzen, op grond waarvan verweerder tot vergoeding van de door klager gemaakte kosten zou kunnen worden veroordeeld. Klager moet derhalve in deze vordering niet-ontvankelijk worden verklaard.

Op grond van het vorenstaande moet worden beslist als hierna onder III aangegeven.

III. *Beslissing*

De Centrale Raad van Beroep,
RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart het beroep ongegrond, uitgezonderd voor zover het betreft het onder punt 31 van de onderhavige beoordelingslijst in de eerste zin gestelde;

Verklaart het bestreden besluit, die beoordelingslijst en de daarbij behorende kennisgeving in zoverre nietig;

Verklaart klager niet-ontvankelijk in zijn vordering tot vergoeding van de gemaakte kosten.

Centrale Raad van Beroep

25 januari 1973

(A.M.P. 1972/27)

Voorzitter: Mr. A. Blom; *Leden:* Mr. B. S. Tigchelaar en Mr. A. G. van Galen.

(Algemene militaire pensioenwet, art. W 4; algemeen rechtsbeginsel der rechtszekerheid)

1. *Bij een tweetal Koninklijke besluiten was aan eiser een invaliditeitspensioen toegekend, waarbij ervan werd uitgegaan dat hij ingaande 2 okt. 1965 uit de militaire dienst werd ontslagen. Daar het ontslag op 1 dec. 1966*

is ingegaan, werden voormelde besluiten met toepassing van art. W 4 herzien. Volgens de Raad ten onrechte, omdat aan deze besluiten niet een feitelijke onjuistheid ten grondslag lag voorzover hierbij 2 okt. 1965 als ontslagdatum was aangemerkt, nu de keuze van deze datum op een weloverwogen beleidsbeslissing beruiste. Een verkeerde wetstoepassing kan niet als een feitelijke onjuistheid in de zin van dit artikel worden beschouwd.

2. De in de eerdere beslissingen genoemde pensioengrondslag vormde een essentieel element bij de pensioentoekenning, waaraan de Kroon bij het nemen van volgende beslissingen tot toekenning van invaliditeitspensioen uit een oogpunt van rechtszekerheid in beginsel — en ook i.c. — is gebonden.

UITSpraak

in het geding tussen E., wonende te R., eiser, en de Minister van Defensie als vertegenwoordiger van Hare Majesteit de Koningin, gedaagde.

I. *Ontstaan en loop van het geding*

Bij schrijven van 8 januari 1970 heeft de Minister van Defensie eiser in kennis gesteld van het te zijnen aanzien genomen Koninklijk besluit van 8 december 1969, waarbij, met toepassing van de artikelen W 4 en W 5 van de Algemene militaire pensioenwet, de bij Koninklijke besluiten van 13 juli 1967 en 10 oktober 1967 met betrekking tot de pensioenaanspraken van eiser genomen beslissingen zijn herzien in dier voege, dat hem nader het pensioen wordt verleend als is aangegeven in de bij eerstgenoemd Koninklijk besluit behorende bijlage, zulks met verrekening van het ter zake reeds genotene, onder de bepaling dat hetgeen door eiser tot de dag van deze herziening te veel is genoten niet zal worden teruggevorderd. Dit besluit berust op de navolgende overwegingen:

dat krachtens de artikelen 2 eerste lid, onder 2°, sub b, 7, 13, 16 en 28 der Pensioenwet voor de landmacht 1922 en de Pensioenwet bijzondere groepen reserve-personeel 1956, bij de Koninklijke besluiten van 13 juli 1967 en 19 oktober 1967 aan de eervol ontslagen reserve-vaandrig (tijdelijk reserve-tweede-luitenant) van de Koninklijke landmacht E., geboren 6 oktober 1940, respectievelijk te rekenen van 2 oktober 1965 voorlopig voor één jaar en te rekenen van 2 oktober 1966 opnieuw voorlopig voor twee jaren invaliditeitspensioen werd toegekend;

dat bij de toekenning van vorenbedoelde pensioenen ervan is uitgegaan dat belanghebbende met ingang van 2 oktober 1965 uit de militaire dienst werd ontslagen;

dat evenwel gebleken is dat belanghebbende niet met ingang van 2 oktober 1965 uit de dienst is ontslagen, doch dat hij bij beschikking van de minister van defensie dd. 17 augustus 1966 met ingang van 1 december 1966 eervol werd ontheven van zijn officiersfunctie, waardoor hij van rechtswege terugkeerde tot de rang van reserve-vaandrig, en met ingang

van 1 december 1966 als reserve-vaandrig eervol uit de militaire dienst werd ontslagen;

dat, aangezien het ontslag van belanghebbende is ingegaan na 31 december 1965, ingevolge artikel Y 1 van de Algemene militaire pensioenwet het recht op pensioen van belanghebbende dient te worden getoetst aan de bepalingen van evengenoemde wet;

dat, gezien het vorenstaande, aan de bij de vorengenoemde Koninklijke besluiten met betrekking tot de pensioenaanspraken van belanghebbende genomen beslissingen een feitelijke onjuistheid ten grondslag ligt en deze derhalve dienen te worden herzien.

Blijkens de bij het hiervoor weergegeven besluit behorende bijlage is hierbij aan eiser ingaande 1 december 1966 een invaliditeitspensioen toegekend ingevolge artikel E 3 lid 2 van de Algemene militaire pensioenwet van f 548, — per jaar, alsmede een invaliditeitsverhoging als bedoeld in artikel E 7 van deze wet met ingang van dezelfde datum voor de duur van drie jaar, waarbij is rekening gehouden met een invaliditeit met dienstverband van 80% en een berekeningsgrondslag van f 9598, —. Voor wat betreft de vaststelling van deze grondslag is in de genoemde bijlage van het bestreden besluit het navolgende overwogen:

dat voor belanghebbende onder berekeningsgrondslag wordt verstaan het bedrag van de inkomsten, welke hij uit hoofde van zijn beroep of bedrijf zou hebben genoten over het tijdvak van 1 december 1965 tot en met 30 november 1966 indien hij in genoemd tijdvak niet in werkelijke dienst was geweest doch gedurende dat tijdvak zijn beroep of bedrijf zou hebben uitgeoefend.

dat belanghebbende vóór 10 augustus 1961 (datum opkomst onder de wapenen) geen beroep heeft uitgeoefend, doch in het bezit was van een diploma H.B.S.-B.

dat er van wordt uitgegaan dat belanghebbende — gelet op zijn opleiding — in genoemd tijdvak rijksambtenaar in de rang van adjunct-commies had kunnen zijn.

dat in verband hiermede bij het vaststellen van het inkomen over het tijdvak van 1 december 1965 tot en met 30 november 1966 wordt uitgegaan van de terzake door de directeur van de Rijks Psychologische Dienst onder dagtekening van 11 juni 1969 verstrekte opgave, alsmede het Bezoldigingsbesluit burgerlijke rijksambtenaren 1948, welk besluit voorziet in het stijgen van de beloning gegrond op de salarisanciënniteit (verstreken duur van de loondienstverhouding) van de werknemer.

dat de berekeningsgrondslag dient te worden vastgesteld op het bedrag van de hoogst mogelijke beloning, welke belanghebbende als adjunct-commies over het tijdvak van 1 december 1965 tot en met 30 november 1966 volgens eerdervermeld besluit zou hebben ontvangen, verminderd met de helft van het verschil tussen het bedrag van die beloning en het bedrag van de beloning welke belanghebbende in vorenvermeld tijdvak

op 26-jarige leeftijd zou hebben ontvangen.

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, heeft bij uitspraak van 2 mei 1972 — waarnaar hierbij wordt verwezen — naar aanleiding van het namens eiser, destijds klager, tegen het bestreden besluit van 8 december 1969 ingestelde beroep de navolgende beslissing gegeven:

„Niet-ontvankelijkverklaring van klagers beroep tegen het hem per „1 december 1966 verleende ontslag en de op een beweerdelijk per 2 oktober 1965 te verlenen ontslag gebaseerde vorderingen.

„Ongerechtigdverklaring van het beroep voorzover gericht tegen de „toepasselijkheid van de Algemene Militaire Pensioenwet.

„Gerechtigdverklaring van het beroep voor het overige.

„Nietigverklaring van het bestreden besluit in zoverre.

„Bepaling dat verweerder nader dient te beslissen met inachtneming „van deze uitspraak.”.

Van deze uitspraak zijn W.G.L.E. te Dordrecht alsmede Mr. F. N. Meijer, advocaat en procureur te 's-Gravenhage, als gemachtigden van eiser in hoger beroep gekomen. Beide gemachtigden hebben een aanvullend beroepschrift ingediend.

W.G.L.E. heeft hierin, onder overlegging van een aantal bescheiden, de Raad verzocht om nietigverklaring van het bestreden besluit en toekenning aan eiser van een invaliditeitspensioen naar een pensioengrondslag gebaseerd op het militaire inkomen conform het ingetrokken Koninklijk besluit van 13 juli 1967.

Mr. F. N. Meijer heeft op de door hem in het aanvullend beroepschrift aangevoerde gronden verzocht dat de Raad de aangevallen uitspraak zal vernietigen en, opnieuw rechtdoende:

1. alsnog de Koninklijke besluiten alsmede de daarmee verband houdende besluiten, in de bestreden uitspraak vermeld, zal nietig verklaren, althans zal vernietigen, met zodanige verdere voorzieningen als de Raad zal vermenen te behoren;

2. zal verklaren, dat eiser met ingang van 2 oktober 1965 aanspraak heeft op invaliditeitspensioen naar een pensioengrondslag gebaseerd op het laatstgenoten militair inkomen van eiser;

3. zal verklaren, dat de tot op de dag der uitspraak aan eiser betaalde uitkeringen, dienen te worden aangemerkt als voorschotten op hetgeen eiser rechtens toekomt.

Bij schrijven van 22 december 1972 heeft de Minister van Defensie desgevraagd aan de Raad te kennen gegeven tot welke opmerkingen de hiervoor vermelde aanvullende beroepschriften hem aanleiding gaven.

Het geding is behandeld ter terechtzitting van 4 januari 1973. Voor eiser zijn aldaar verschenen zijn beide hiervoor genoemde gemachtigden, terwijl voor gedaagde is opgetreden T. J. Geerling, werkzaam bij het ministerie van defensie.

II. *Motivering*

Op grond van de gedingstukken en het verhandelde te zijner terechtzitting is voor de Raad het navolgende komen vast te staan.

— Eiser, die geboren is op 6 oktober 1940, is op 10 augustus 1961 voor eerste oefening onder de wapenen gekomen.

— Op 2 oktober 1961 heeft eiser zich verbonden bij het reserve-personeel der Koninklijke landmacht om vier jaar onafgebroken werkelijke dienst te verrichten met uitzicht op de premie, genoemd in artikel 2 van het Koninklijk besluit van 18 februari 1961, Stb. 47.

— Nadat eiser met ingang van 28 mei 1962 tot vaandrig was bevorderd, is hij bij Koninklijk besluit van 22 maart 1963 ingaande 1 april 1963 tijdelijk benoemd bij het wapen der militaire administratie tot reserve-tweede-luitenant voor de tijd dat hij bestemd was voor een functie, waaraan een officiersrang is of kan zijn verbonden.

— Op 2 juli 1964 is aan eiser een ernstig verkeersongeval overkomen, hetwelk als een dienstongeval is aangemerkt.

— Bij schrijven van 24 september 1965 heeft eiser de Minister van Defensie verzocht nog in militaire dienst te mogen blijven voor de nog benodigde duur van de noodzakelijke revalidatie, mede gelet op artikel 4 lid 2 van de Wet voor het reserve-personeel der krijgsmacht.

— Genoemde minister heeft bij brief van 21 oktober 1965 aan eiser onder meer doen weten hem te vergunnen te rekenen van 2 oktober 1965 voorshands tot en met 15 december 1965 vrijwillig in werkelijke dienst te blijven.

— Nadat eiser op 13 december 1965 aan een commissoriaal geneeskundig onderzoek was onderworpen, heeft hij bij brief van 20 februari 1966 aan de Minister van Defensie verzocht de keuring voor geschiktheid voor militaire dienstverrichting uit te stellen tot zijn medische eindtoestand was bereikt.

— Naar aanleiding van een op 3 mei 1966 ingesteld herhaald militair geneeskundig onderzoek heeft de Commissie voor het militair geneeskundig onderzoek te Utrecht op 30 juni 1966 onder meer als haar oordeel gegeven dat eiser ongeschikt was tot de verdere waarneming van de militaire dienst.

— De uitslag van dit onderzoek heeft er toe geleid dat de Minister van Defensie bij beschikking van 17 augustus 1966 heeft bepaald dat eiser met ingang van 1 december 1966 eervol werd ontheven van zijn officiersfunctie, waardoor hij van rechtswege terugkeerde tot de rang van reserve-vaandrig, terwijl aan eiser bij beschikking van deze minister van dezelfde datum voorts met ingang van 1 december 1966 eervol ontslag is verleend uit de dienst bij het reserve-personeel der krijgsmacht, zulks met toepassing van het bepaalde in artikel 19, eerste lid, sub e, juncto artikel 24, eerste lid, van het Reglement voor de militaire ambtenaren der

Koninklijke landmacht en der Koninklijke luchtmacht. Tevens is eiser alstoen vergund tot de datum van zijn eervol ontslag vrijwillig in werkelijke dienst te blijven.

— Aan eiser is vervolgens bij Koninklijk besluit van 13 juli 1967, gelet op de Pensioenwet voor de landmacht 1922 juncto de Pensioenwet bijzondere groepen reserve-personeel 1956, ingaande 2 oktober 1965 voorlopig voor één jaar een invaliditeitspensioen toegekend naar een invaliditeit van 80% en een pensioengrondslag van f 10.492,—. Dit besluit bevat de navolgende motivering:

„Bij de regeling van vorenbedoeld pensioen is overwogen: dat belanghebbende laatstelijk op 3 mei 1966 aan een militair geneeskundig onderzoek is onderworpen;

„dat uit het ter zake uitgebracht rapport blijkt, dat oorzakelijk verband wordt aangenomen tussen het bij onderzochte geconstateerde letsel van het hoofd, tengevolge van een hem op 2 juli 1964 overkomen ongeval, en de uitoefening van de militaire dienst;

„dat de invaliditeit van onderzochte geschat wordt op 80% en verandering van dat percentage voor de toekomst aannemelijk wordt geacht;

„dat belanghebbende, aangezien hij bij zijn beëindiging van de werkelijke dienst als reservist in de zin van de Pensioenwet bijzondere groepen reserve-personeel 1956 op 2 oktober 1965, welke beëindiging ten deze wordt aangemerkt als een ontslag, niet ten minste vijf jaren werkelijke dienst kon aanwijzen, aan de Pensioenwet voor de landmacht 1922 geen recht kan ontlenen op een diensttijdspensioen.”

— Hierna is aan eiser op grond van dezelfde wettelijke voorschriften als waarop het laatstgenoemde Koninklijk besluit steunde, bij Koninklijk besluit van 10 oktober 1967 ingaande 2 oktober 1966 opnieuw voorlopig, en nu voor twee jaren, een invaliditeitspensioen toegekend, wederom naar een invaliditeit van 80% en een pensioengrondslag van f 10.492,—

— Tenslotte is ten aanzien van eiser op 8 december 1969 het thans bestreden besluit genomen.

Blijkens zijn aanduiding en overwegingen zou dit besluit niet meer inhouden dan een herziening van de hiervoor genoemde besluiten van 13 juli en 10 oktober 1967, waarbij aan eiser invaliditeitspensioen was toegekend over het tijdvak 2 oktober 1965 tot 2 oktober 1968. Uit de bij het bestreden besluit behorende bijlage komt evenwel naar voren dat dit besluit zich niet tot laatstgenoemde periode beperkt, maar aan eiser ook na 2 oktober 1968 een invaliditeitspensioen toekent — en dit wel levenslang — terwijl het, voor wat betreft de invaliditeitsverhoging tevens betrekking heeft op de pensioenaanspraken van eiser over het tijdvak 2 oktober 1968 tot 1 december 1969. In zoverre kan mitsdien niet van een herziening van voorheen genoemen beslissingen worden gesproken.

De Raad zal thans eerst nagaan of de Kroon bevoegd was tot herziening van zijn besluiten dd. 13 juli 1967 en 10 oktober 1967 over te gaan.

Het bestreden besluit steunt met name op artikel W 4 van de Algemene militaire pensioenwet.

De stelling van één der gemachtigden van eiser, dat dit wettelijk voorschrift geen toepassing zou kunnen vinden, aangezien de herziening betrekking heeft op beslissingen ten aanzien van pensioenen krachtens een vroegere militaire pensioenwet, dient, gelet op het bepaalde in artikel Y 17 lid 2 van de Algemene militaire pensioenwet, te worden verworpen.

Tussen partijen is niet in geschil en ook de Raad is van oordeel dat de onderhavige herziening in het nadeel van eiser werkt.

Ingevolge genoemd artikel W 4 is de Kroon bevoegd een door Haar genomen beslissing in het nadeel van de bij die beslissing belanghebbende te herzien, alleen indien blijkt, dat aan die beslissing een feitelijke onjuistheid ten grondslag ligt.

In het bestreden besluit is terzake overwogen, dat bij de toekenning van de pensioenen bij de Koninklijke besluiten van 13 juli en 10 oktober 1967 ervan is uitgegaan dat eiser met ingang van 2 oktober 1965 uit de militaire dienst is ontslagen, doch dat gebleken is dat eiser niet met ingang van laatstgenoemde datum, maar eerst met ingang van 1 december 1966 als reserve-vaandrig eervol uit de militaire dienst ontslagen is.

Uit deze motivering valt niet anders af te leiden dan dat de Kroon bij de herziene beslissingen abusievelijk zou hebben aangenomen dat eiser reeds met ingang van 2 oktober 1965 uit de militaire dienst is ontslagen en dat eerst later aan het licht is getreden dat zulks op een vergissing berustte.

Uit het onder I genoemde schrijven van de Minister van Defensie aan de Raad d.d. 22 december 1972 blijkt evenwel — en zulks in afwijking van het voorheen voorgedragen standpunt — dat de Kroon voor de regeling van de pensioenaanspraken van eiser bij het nemen van laatstbedoelde beslissingen welbewust 2 oktober 1965 als de ontslagdatum heeft aangemerkt, hoewel ook toen reeds bekend was dat eiser eerst ingaande 1 december 1966 eervol uit de militaire dienst was ontslagen.

Op grond van het vorenstaande dient te worden geoordeeld dat het bestreden besluit, voorzover dit betrekking heeft op de toepassing van artikel W 4 van de Algemene militaire pensioenwet, niet gedragen kan worden door zijn motivering.

In dit verband dient nog te worden overwogen dat bij het bestreden besluit ten onrechte het standpunt is ingenomen dat, wanneer aan een vroegere beslissing een feitelijke onjuistheid ten grondslag blijkt te liggen, herziening steeds geboden is; het meergenoemde artikel W 4 spreekt immers van een bevoegdheid en niet van een verplichting tot herziening.

Afgezien van het vorenstaande is de Raad van oordeel, dat niet kan worden gezegd dat aan de besluiten van 13 juli en 10 oktober 1967 een feitelijke onjuistheid ten grondslag lag voorzover hierbij 2 oktober 1965 als de ontslagdatum van eiser is aangemerkt, nu de keuze van deze

datum op een weloverwogen beleidsbeslissing berustte.

De Raad aanvaardt het namens gedaagde aangevoerde, dat deze beslissing was ingegeven door de omstandigheid dat de Kroon — zij het ten onrechte — had aangenomen dat eiser als militair van het reserve-personeel de bijzondere status van „reservist” in de zin van de Pensioenwet bijzondere groepen reserve-personeel 1956 had verkregen.

Deze verkeerde wetstoepassing kan evenwel niet als een feitelijke omjuisheid in de zin van artikel W 4 van de Algemene militaire pensioenwet worden beschouwd.

Uit het hiervoor overwogene volgt dat de Kroon niet bevoegd was tot herziening van de meergenoemde beslissingen van 13 juli en 10 oktober 1967 over te gaan en dat het bestreden besluit mitsdien in zoverre niet in stand kan blijven.

De Raad heeft thans nog de vraag te beantwoorden of het de Kroon vrijstond, gelijk bij het bestreden besluit is geschied, om bij de aan eiser over het tijdvak 2 oktober 1968 tot 1 december 1969 — gelegen na het tijdvak der beslissingen van 13 juli en 10 oktober 1967 — toegekende invaliditeitsverhoging een lagere grondslag als uitgangspunt te nemen dan bij deze eerdere beslissingen het geval is geweest.

Aan dit deel van het bestreden besluit ligt ten grondslag de — op zich zelf — juiste opvatting dat, nu eiser ingaande 1 december 1966 eervol uit de militaire dienst is ontslagen, op de vaststelling van zijn invaliditeitsuitkeringen de bepalingen van de Algemene militaire pensioenwet van toepassing behoorden te zijn.

Evenwel waren blijkens het vorenoverwogene bij de in rechte onaanastbaar geworden beslissingen van 13 juli en 10 oktober 1967 de daarbij gekozen ingangsdatum van het ontslag en dientengevolge ook de hierop gebaseerde hoogte van de pensioengrondslag een essentiële element bij de pensioentoeckenning.

De Raad nu is van oordeel dat de Kroon bij het nemen van een volgende beslissing, betrekking hebbende op de verdere toekenning van invaliditeitspensioen, uit een oogpunt van rechtszekerheid in beginsel aan de essentiële elementen van de eerdere beslissingen tot toekenning van zulk een pensioen is gebonden.

Voor deze opvatting bestaat in het onderhavige geval te meer aanleiding nu die eerdere beslissingen betreffende toekenning van pensioen geruime tijd na het inwerkingtreden van de Algemene militaire pensioenwet waren genomen.

Het bestreden besluit kan mitsdien ook overigens niet in stand blijven en gedaagde dient met betrekking tot de pensioenaanspraken van eiser ingaande 2 oktober 1968 een nader besluit te nemen met inachtneming van hetgeen in deze uitspraak is overwogen. Hierbij zullen mede betrokken dienen te worden de resultaten van het door Prof. Dr. J. Bastiaans te Leiden op verzoek van de eerste rechter ingestelde onderzoek. Tegen

de beslissing van de eerste rechter omtrent het percentage van de blijvende invaliditeit van eiser is immers door gedaagde geen hoger beroep ingesteld.

De Raad acht tenslotte juist de beslissing van de eerste rechter, waarbij, eisers beroep niet-ontvankelijk is verklaard voorzover dit gericht is tegen het verlenen van eervol ontslag met ingang van 1 december 1966. Hierbij neemt de Raad met name in aanmerking dat hiervoor een andere procedure aangespannen zou moeten worden, waarbij niet gedaagde doch de Minister van Defensie als wederpartij zou moeten worden aangemerkt.

Het vorenstaande leidt tot de navolgende beslissing.

III. *Beslissing*

De Centrale Raad van Beroep,

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Bevestigt de aangevallen uitspraak in zoverre daarbij het beroep tegen het aan eiser per 1 december 1966 verleende ontslag niet-ontvankelijk is verklaard alsmede in zoverre daarbij het bestreden besluit nietig is verklaard;

Vernietigt de aangevallen uitspraak voor het overige;

Bepaalt dat gedaagde met betrekking tot de aanspraken van eiser op invaliditeitspensioen een nadere beslissing zal nemen met inachtneming van hetgeen in deze uitspraak is overwogen.

Koninklijk Besluit van 14 mei 1973, no. 66

(Dienstplichtwet art. 15 en 16)

Beroep van verpleegkundige in een psychiatrisch ziekenhuis op persoonlijke onmisbaarheid afgewezen; de gezondheidstoestand van zijn moeder geeft geen aanleiding een bijzonder geval aanwezig te achten. Beroep ongegrond verklaard. Geen beslissing op verzoek tot uitstel omdat niet de Kroon doch de minister ten deze competent is.

WIJ JULIANA, enz.;

Beschikkende op het beroep, ingesteld door K.M., dienstplichtige der lichte 1970 uit H., tegen de beslissing van Onze Minister van Defensie van 5 januari 1973, Afdeling Dienstplichtzaken, waarbij aan hem vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige zowel wegens kostwinnerchap als wegens aanwezigheid van een bijzonder geval is geweigerd;

De Raad van State, Afdeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 4 april 1973, no. 2142/11;

Op de voordracht van Onze Minister van Defensie van 8 mei 1973, hoofdafdeling dienstplichtzaken, bureau beroepszaken;

Overwegende dat de beslissing van Onze Minister steunt op de overwegingen, dat hij op grond van ontvangen ambtelijke inlichtingen van oordeel is, dat door het verblijf van de dienstplichtige in werkelijke dienst voor eerste oefening voldoende middelen tot levensonderhoud aan zijn verwanten niet zullen komen te ontbreken; dat uit een bij de moeder van de dienstplichtige ingesteld geneeskundig onderzoek is gebleken, dat haar gezondheidstoestand zijn aanwezigheid thuis niet noodzakelijk maakt, weshalve er geen aanleiding is de dienstplichtige te beschouwen in een bijzonder geval te verkeren; dat de omstandigheid dat de dienstplichtige contractueel verbonden is aan het psychiatrisch ziekenhuis „Sint Antonius” te Etten-Leur, daartoe evenmin grond kan opleveren;

dat de appelland in beroep aanvoert, dat hij zijn verzoek om vrijstelling heeft gedaan omdat hij kostwinner is; dat hij bovendien thuis onmisbaar is in verband met de angst van zijn moeder om de nachten alleen door te brengen, zodat deze angst haar enigszins onstabiele gezondheidstoestand in gevaar kan brengen; dat hij contractueel verbonden is aan het psychiatrisch ziekenhuis „Sint Antonius” te Etten-Leur, waar hij als verpleegkundige-A zijn B diploma in mei 1974 hoopt te behalen; dat zijn moeder een geneeskundig onderzoek heeft ondergaan; dat dit onderzoek echter volgens hem zeer summier was; dat daaruit de angst van zijn moeder niet voldoende kan worden geconcludeerd; dat het ongeveer $8\frac{1}{2}$ maand geduurd heeft voor hij de uitslag op zijn verzoek om vrijstelling heeft ontvangen; dat hij gedurende deze tijd uiteraard niet bij de pakken neer kon blijven zitten; dat als hij nu zijn dienstplicht moet gaan vervullen, hij dit studiejaar als volledig waardeloos kan beschouwen; dat hij daarom verzoekt hem ten minste alsnog uitstel te willen verlenen tot het einde van deze studie, namelijk tot mei 1974;

Overwegende dat op grond van de overgelegde bescheiden moet worden aangenomen, dat door het verblijf van de dienstplichtige in werkelijke dienst voor eerste oefening voldoende middelen tot levensonderhoud aan personen als bedoeld in artikel 16, tweede lid, der Dienstplichtwet, niet zullen komen te ontbreken;

dat de vrijstelling wegens kostwinnerschap mitsdien terecht geweigerd is;

Overwegende voorts, dat op grond van eerdergenoemde bescheiden, met name het rapport van de inspecteur geneeskundige dienst Koninklijke Landmacht moet worden aangenomen, dat de gezondheidstoestand van de moeder van de dienstplichtige niet van dien aard is, dat in verband hiermede de aanwezigheid van de dienstplichtige thuis noodzakelijk is en derhalve hierin evenmin aanleiding kan worden gevonden een bijzonder geval als bedoeld in artikel 15, eerste lid, onder e, der Dienstplichtwet, op grond waarvan vrijstelling van dienst verleend zou kunnen worden, aanwezig te achten;

dat ook overigens niet is gebleken van de aanwezigheid van een zodanig

bijzonder geval;

dat de gevraagde vrijstelling, mede gelet op het verhandelde in de openbare vergadering van de Afdeling van de Raad van State voor de geschillen van gestuur, mitsdien terecht is geweigerd;

dat, voor zover de dienstplichtige met het instellen van zijn beroep mede beoogt uitstel te verkrijgen in verband met zijn opleiding als verpleegkundige, op een dergelijke verzoek niet door Ons maar door Onze Minister van Defensie behoort te worden beslist;

Gezien de Dienstplichtwet;

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

het beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Defensie is belast met de uitvoering van dit besluit.

Koninklijk Besluit van 27 maart 1973, no. 88

(Dienstplichtwet, art. 15 en 17)

Daargelaten of er sprake is van persoonlijke onmisbaarheid, in verband met gezinsomstandigheden een jaar vrijstelling verleend op grond van de aanwezigheid van een bijzonder geval.

WIJ JULIANA, enz.;

Beschikkende op het beroep, ingesteld door K.W. te R. tegen de beslissing van Onze Minister van Defensie van 8 november 1972, Afdeling Dienstplichtzaken, no. 52.12.13.559, waarbij aan zijn zoon R.W., dienstplichtige der lichte 1972 uit R., vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige zowel wegens persoonlijke onmisbaarheid als wegens aanwezigheid van een bijzonder geval is geweigerd;

De Raad van State, Afdeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 28 februari 1973, no. 2089/II;

Op de voordracht van Onze Minister van defensie van 21 maart 1973, hoofdafdeling dienstplichtzaken, bureau beroepszaken, nr. 39.437;

Overwegende dat de beslissing van Onze Minister steunt op de overwegingen, dat ingevolge het bepaalde in artikel 17 der Dienstplichtwet vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige wegens persoonlijke onmisbaarheid wordt verleend aan hem, door wiens verblijf in werkelijke dienst voor eerste oefening onoverkomelijke bezwaren zouden ontstaan voor de instandhouding van de middelen van bestaan van zijn naaste verwanten; dat de ontvangen ambtelijke inlichtingen hem, Minister, niet de overtuiging hebben geschonken, dat hiervan in het geval van de dienstplichtige sprake is; dat hij voorts van oordeel is, dat de omstandigheden, zoals deze zich voordoen in het gezin, waartoe de dienstplichtige behoort, niet van dien aard zijn, dat hij geacht moet worden in een

bijzonder geval te verkeren;

dat de appellant in beroep aanvoert, dat zijn echtgenote zenuwziek is en opkomt voor eerste oefening van de dienstplichtige een ernstige verslechtering teweeg zal brengen in haar toestand; dat de door de dienstplichtige in zijn bedrijf vervulde functie niet door appellant kan worden waargenomen, aangezien zulks ten koste zou moeten gaan van de verzorging van z'n echtgenote; dat bovendien de extra inkomsten van de dienstplichtige in het gezinsbudget niet kunnen worden gemist;

Overwegende dat — daargelaten of als gevolg van het verblijf van de dienstplichtige in werkelijke dienst voor eerste oefening onoverkomelijke bezwaren zouden rijzen voor de instandhouding van de middelen van bestaan van zijn naaste verwanten — de omstandigheden, zoals deze zich blijkens de stukken en het verhandelde in de openbare vergadering van de Afdeling van de Raad van State voor de geschillen van bestuur voordoen in het gezin, waartoe de dienstplichtige behoort, van dien aard zijn, dat hij geacht moet worden te verkeren in een bijzonder geval als bedoeld in artikel 15, eerste lid, onder e, der Dienstplichtwet;

dat de bestreden beslissing van Onze Minister van Defensie derhalve niet kan worden gehandhaafd;

Gezien de Dienstplichtwet;

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

aan R.W., dienstplichtige der lichte 1972 uit R., voor een jaar vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige te verlenen wegens aanwezigheid van een bijzonder geval.

Onze Minister van Defensie is belast met de uitvoering van dit besluit.

NASCHRIFT

De Kroon verleent vrijstelling wegens de aanwezigheid van een bijzonder geval, zulks met voorbijgaan aan de aangevoerde specifieke vrijstellingsgrond i.c. de persoonlijke onmisbaarheid. Reeds eerder stelden wij dat een dergelijke gang van zaken niet onbedenklijk is. Men zie ons naschrift bij K.B. van 21 februari 1973 no. 42 op blz. 372, aflevering 6 van deze jaargang.

B.

Vier dagen verzuimd arrest wegens het a) beschadigen, b) op onjuiste plaats bewaren van P.S.U.-deken. Na beklag b) geschrapt als zijnde niet in strijd met enig voorschrift, doch het niet-rapporteren van de beschadiging aan strafreden toegevoegd. H.M.G. verwerpt toevoeging, behelzende deze een feit waarvoor klager niet was gestraft. (VS 27-1. pt. 10g). 493

Administratieve rechtspraak

- Beroep tegen een ministerieel besluit inzake beoordeling. Staat het een adm. orgaan vrij een door hem genomen besluit te wijzigen hangende een daartegen ingesteld beroep?
De minister bracht bij aanvullende contra-memorandum nieuwe feiten naar voren ter staving van zijn besluit. C.R.v.B. acht dit niet in strijd met een Nederlands beginsel van procesrecht. Vordering tot vergoeding van gemaakte kosten; klager niet-ontvankelijk verklaard. (Ambt. wet, art. 47 (3)). 497
- Verkeerde wetstoepassing kan niet worden beschouwd als een feitelijke onjuistheid in de zin van art. W 4 Algemene militaire pensioenwet en derhalve niet leiden tot herziening van een beslissing in pensioenzaken in het nadeel van belanghebbende. (Alg. militaire pensioenwet, art. W 4) 500
- Verzoek om vrijstelling van dienst van verpleegkundige in een psychiatrisch ziekenhuis terecht afgewezen; noch persoonlijke onmisbaarheid, noch bijzonder geval aanwezig; op verzoek om uitstel beslist niet de Kroon doch de Minister van defensie. (Dienstplichtwet art. 15, 16). 508
- Vrijstelling van dienst verleend voor een jaar wegens de aanwezigheid van een bijzonder geval (gezinsomstandigheden); persoonlijke onmisbaarheid — door de minister niet aanwezig geacht — door de Kroon in het midden gelaten. (Dienstplichtwet art. 15, 17). 510

REDACTIECOMMISSIE:

Mr. *W. H. Vermeer*, Officier van Administratie der 1e klasse b.d., Advocaat te Amsterdam;

Mr. *H. J. F. Bijvoet*, kolonel van de Militair-Juridische Dienst;

voor de Kon. Landmacht: Mr. *P. G. van Lierop*, Brigade-Generaal van de Militair-Juridische Dienst;

voor de Kon. Luchtmacht: Mr. *C. Mante*, Kolonel der Kon. Luchtmacht;
Hoofd van de Sectie Juridische Zaken der Kon. Luchtmacht;

voor de Kon. Marine: Mr. *W. A. J. Wevers*, Luitenant ter Zee van Administratie der Eerste Klasse, Stafofficier Juridische Zaken Marinestaf.

Adres van de Redactiecommissie:

Mr. *H. J. F. Bijvoet*, Gerhard Voethstraat 11 te Arnhem; Telefoon 085-42 61 70.

VASTE MEDEWERKERS:

Jhr. Mr. *A. Baud*, Griffier van de Centrale Raad van Beroep;

Prof. Mr. *A. D. Belinfante*, Raadadviseur in Buitengewone Dienst bij het Ministerie van Justitie, Hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam;

Prof. Mr. *J. M. van Bemmelen*, Oud-hoogleraar aan de Universiteit te Leiden, Res. Luit.-Kolonel van de Militair-Juridische Dienst b.d.;

Mr. Dr. *F. Kalshoven*, Gewoon Lector in de faculteit der rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit te Leiden;

Dr. *J. R. Stellinga*, Lid van de Raad van State.

WIJZE VAN UITGAAF:

Het *M.R.T.* verschijnt in 10 afleveringen per jaar.

De prijs per jaargang bedraagt met ingang van 1 januari 1973 f 14,50. Men abonneert zich voor tenminste één jaargang bij de Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, postgiro nr. 425300, of bij zijn boekhandelaar. Losse afleveringen zijn vanaf 1 januari 1973 verkrijgbaar tegen de prijs van f 2,65.

De schrijvers van bijdragen van meer dan 2 pagina's ontvangen een honorarium van f 10.— per pagina tot een maximum van f 100.— per aflevering, benevens 10 present-exemplaren-overdrukken.

Kennisgeving van adreswijziging te richten tot de Staatsuitgeverij, Christoffel Plantijnstraat te 's-Gravenhage.

*Dit tijdschrift sedert mei 1903 verschenen onder de titel
„Militaire Jurisprudentie”, wordt sedert juli 1905, met onderbreking van
juli 1943 tot januari 1946, uitgegeven onder de titel
„Militair Rechtelijk Tijdschrift”.*

Militair Rechtelijk Tijdschrift

Gedrukt en uitgegeven op last van het Ministerie van Defensie

Jaargang LXVI
November 1973

Aflevering

9

Staatsuitgeverij 's-Gravenhage

INHOUD

Strafrechtspraak

- Bestuurder van in militaire colonne ingevoegde burgerauto rijdt — met de colonne — door rood licht. Kantonrechter veroordeelt hem tot *f* 1,— boete. Hoge Raad verwerpt het daartegen aangevoerde cassatiemiddel. (W.V.W. art. 25; R.V.V. art. 8, 110, 127) 513
- Diefstal van een portefeuille met geld ten nadele van een mede-schepeling aan boord van Brits oorlogsschip in de Noorse wateren. (W.Sr. art. 310) 523
- Dpl. soldaat bij de Rijschool te Venlo pleegt de navolgende misdrijven: zaakbeschadiging, opz. ongehoorzaamheid, feitelijke insubordinatie, belediging van een meerdere, het in bezit hebben van hashish. Acht weken gevangenisstraf, waarvan drie weken voorwaardelijk; aftrek van 3 weken voorarrest. (W.M.Sr. art. 108, 114, 117; W.Sr. art. 350; Opiumwet art. 3) 525

Administratieve rechtspraak

- Een ongeval in het kader van een door de Dienst Welzijnzorg georganiseerde hobbyclub (houtbewerking) leidt tot ontslag wegens gebreken. Anders dan de Kroon achten het A.G. en de C.R.v.B. oorzakelijk dienstverband aanwezig. (Alg. mil. pensioenwet art. E 11; Landmachtorder 62013, codenummer 21/34) 532

Wetgeving

- Defensiebegroting 1974 535
- Nota inzake de herziening van het militaire tuchtrecht; voorlopig verslag . . . 538

STRAFRECHTSPRAAK

Kantongerecht te 's-Gravenhage

Vonnis van 22 februari 1973

Kantonrechter: Mr. G. J. Blok.

Als bestuurder van een burgerpersonen-auto, zich ingevoegd hebbende in een militaire colonne, op een kruispunt niet vóór de stopstreep gestopt toen het aldaar staande verkeerslicht in zijn richting rood licht uitstraalde.

Veroordeeld — conform eis — tot geldboete van f 1.

Verworpen het verweer dat verdachte, zich bevindende in een militaire colonne die begonnen was het verkeerslicht bij groen licht te passeren, gerechtigd was zich te gedragen als behorende tot die colonne, waarbij de Kantonrechter overweegt dat het nadeel van het uit het verband doen geraken van de colonne aanvaard dient te worden.

De Hoge Raad (zie arrest achter het vonnis) op vordering tot cassatie in het belang der wet bevestigt het vonnis en verwerpt het cassatiemiddel, inhoudende dat artikel 25 W.V.W. dwingt tot een tegengestelde mening, in ieder geval wanneer de bestuurder van de ingevoegde auto door stil te houden het vrij doorrijden en/of de veiligheid van de militaire colonne alsmede zijn eigen veiligheid in gevaar zou brengen.

(W.V.W. art. 25; R.V.V. art. 8, 110, 127)

Vonnis in de zaak van de Officier van Justitie in het arrondissement 's-Gravenhage tegen D.K., geboren 13 april 1907, rijksambtenaar, wonende te 's-Gravenhage.

Verdachte is verschenen in persoon.

DE KANTONRECHTER TE 'S-GRAVENHAGE

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat aan verdachte is ten laste gelegd:

„dat hij te 's-Gravenhage op of omstreeks 8 december 1972 op de voor „het openbaar verkeer openstaande weg, de Moerweg, als bestuurder van „een motorvoertuig — personenauto — daarmede rijdende en naderende „de kruising of splitsing van deze weg en de voor het openbaar verkeer „openstaande weg de Melis Stokelaan geen gevolg heeft gegeven aan een „verkeersteken als bedoeld in het Reglement verkeersregels en verkeers- „tekens, immers gekomen ter plaatse waar een driekleurig verkeerslicht „voor het verkeer in zijn richting rood licht uitstraalde, niet is gestopt „vóór de aldaar aanwezige stopstreep”;

Overwegende, dat het ambtsedig procesverbaal nr. 5723/1972 dd. 12 december 1972 opgemaakt door Willem Aleidus Maria Bunnan, in-

specteur van gemeentepolitie te 's-Gravenhage, onder meer zakelijk inhoudt als verklaring van verbalisant:

Op vrijdag 8 december 1972 te omstreeks 10.55 uur bevond ik mij op de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Moerweg te 's-Gravenhage ter hoogte van de kruising van deze weg met de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Melis Stokelaan te 's-Gravenhage. Ik zag dat op de Moerweg een militaire colonne, als bedoeld in artikel 4 onder f lid I van het Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens, reed, komende uit de richting van het Erasmusplein en gaande in de richting van het Veluweplein. Tevens zag ik, dat ongeveer in het midden van deze militaire colonne een personenauto, gekentekend ...-...-... reed, die kennelijk niet tot deze militaire colonne behoorde. Ik zag dat de personenauto geen grootlicht en geen blauwe of groene vlag aan de rechterzijde voerde. Toen de eerste wagen van de militaire colonne de eerder genoemde kruising naderde zag ik dat de op de kruising aanwezige driekleurige verkeerslichteninstallatie in de richting van deze colonne groen licht uitstraalde. Nadat enige tot de militaire colonne behorende voertuigen de kruising waren overgereden, zag ik dat de driekleurige verkeerslichten eerst geel en vervolgens rood licht uitstraalden in de richting van de colonne, die haar weg vervolgde. Tevens zag ik dat de bestuurder van de kennelijk niet tot de militaire colonne behorende personenauto niet stopte voor de op het wegdek aangebrachte stopstreep terwijl het driekleurige verkeerslicht in zijn richting rood licht uitstraalde. Hij reed rechtuit de kruising over. Ik zag dat achter de personenauto weer enkele tot de militaire colonne behorende motorvoertuigen reden, die eveneens doorreden, ondanks dat het naar hen gekeerd driekleurig verkeerslicht rood licht uitstraalde. Vervolgens heb ik de bestuurder van de personenauto kenteken ...-...-..., te omstreeks 11.00 uur op de Moerweg staande gehouden. Hij gaf mij op te zijn genaamd: D.K., geboren op 13 april 1907 te 's-Gravenzande, van beroep rijksambtenaar, wonende te 's-Gravenhage.

Overwegende, dat verdachte ter terechtzitting heeft verklaard:

A. Op 8 december 1972 reed ik als bestuurder van een motorvoertuig — personenauto — daarmede op de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Moerweg te 's-Gravenhage. Naderende de kruising of splitsing van deze weg en de voor het openbaar verkeer openstaande weg de Melis Stokelaan, heb ik geen gevolg gegeven aan een verkeersteken als bedoeld in het Reglement verkeersregels en verkeerstekens. Ik ben namelijk, ter plaatse waar een driekleurig verkeerslicht voor het verkeer in mijn richting rood licht uitstraalde, niet gestopt vóór de aldaar aanwezige stopstreep.

B. Ik bevond mij met mijn voertuig temidden van een rijdende militaire colonne. Het begin van die colonne was door groen licht gereden. Teneinde het colonneverband niet te verbreken, ben ik nadat het verkeers-

licht op rood was overgegaan, toch door het rode licht gereden. Ik ben van mening dat dit is toegestaan nu ik mij bevond in een militaire colonne en derhalve mij moest gedragen als behorend tot die colonne.

Overwegende, dat door bovenstaande bewijsmiddelen — de verklaring van verdachte ter terechtzitting slechts als zodanig gebezigd voor zover hiervoor vermeld onder (A) — gebleken zijn de feiten en omstandigheden in die bewijsmiddelen vermeld en dat deze feiten en omstandigheden reden geven tot de beslissing, dat het ten laste gelegde door verdachte is begaan;

Overwegende, dat hetgeen bewezen is verklaard, oplevert:
 „overtreding van de gedragsregel vastgesteld bij artikel 8 van het Reglement „verkeersregels en verkeerstekens, juncto de artikelen 110 lid 1 sub c en „127 van dat Reglement”,
 strafbaar gesteld bij artikel 139 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens;

Overwegende, dat verdachte zich weliswaar beroept op het gestelde in artikel 110 lid 5 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens, doch dit beroep wordt verworpen, daarbij overwegende:

dat de omstandigheid dat verdachte zich met zijn motorvoertuig bevond in een militaire colonne, die het verkeerslicht bij groen licht was begonnen te passeren, hem niet de vrijheid gaf noch ook de verplichting oplegde, door te rijden, toen het verkeerslicht voor hem op rood stond; immers verdachte, op een gegeven ogenblik in de colonne terecht gekomen, werd dientengevolge niet een lid van deze colonne, doch bleef een burgerbestuurder, die aan de verkeerstekens gevolg moet geven;

dat verdachte bij het nakomen van zijn stopplicht de colonne mogelijk uit zijn verband zou hebben doen geraken, doch zulks aanvaard moet worden; indien het onder omstandigheden dringend geboden is de colonne in verband te houden, zal de commandant zodanige maatregelen dienen te treffen dat het invoegen van derden wordt voorkomen;

Overwegende, dat verdachte derhalve strafbaar is en de hierna op te leggen straf in overeenstemming voorkomt met de ernst van het bewezen verklaarde;

[Volgt: veroordeling tot betaling van een geldboete van één gulden, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door hechtenis gedurende één dag — *Red.*].

VOORDRACHT EN VORDERING TOT CASSATIE IN HET
BELANG DER WET

Procureur-Generaal: Mr. Langemeijer.
(post alia:)

Omtrent de strafbaarheid van het bewezenverklaarde heeft de Kantonrechter overwogen:

„Overwegende, dat verdachte zich weliswaar beroept op het gestelde „in artikel 110 lid 5 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens, „doch dit beroep wordt verworpen, daarbij overwegende:

„dat de omstandigheid dat verdachte zich met zijn motorvoertuig bevond in een militaire colonne, die het verkeerslicht bij groen licht was „begonnen te passeren, hem niet de vrijheid gaf noch ook de verplichting „oplegde door te rijden, toen het verkeerslicht voor hem op rood stond; „immers verdachte, op een gegeven ogenblik in de colonne terecht „gekomen, werd dientengevolge niet een lid van deze colonne, doch bleef „een burgerbestuurder, die aan de verkeerstekens gevolg moet geven; „dat verdachte bij het nakomen van zijn stopplicht de colonne mogelij- „lijk uit zijn verband zou hebben doen geraken, doch zulks aanvaard moet „worden; indien het onder omstandigheden dringend geboden is de „colonne in verband te houden, zal de commandant zodanige maatregelen dienen te treffen dat het invoegen van derden wordt voorkomen.”

Het is de juistheid van deze mening, die ik aan Uw oordeel zou willen onderwerpen, m.a.w. welke zijn de verkeersrechtelijke rechten en verplichtingen van de niet-militaire autobestuurder die zich in een militaire colonne heeft ingevoegd, wanneer de colonne een stoplicht passeert dat op rood komt te staan terwijl het voorste deel het licht reeds is gepasseerd, maar de niet-militair zich nog daarvóór bevindt. Twee oplossingen zijn mogelijk, die beide echter voor de hand liggende vrij zwaar wegende bezwaren hebben. Ofwel de niet-militair beschouwt zich als deel van de colonne (waarvan het zich achter hem bevindende gedeelte bevoegd en volgens instructies van de militaire autoriteiten zelfs verplicht is om door te rijden). In dat geval echter scheidt hij gevaar voor het verkeer waarvoor de doorgang is vrijgegeven en dat wellicht moeilijk tijdig kan opmerken dat nog een deel van de colonne volgt. Ofwel hij houdt stil, maar verspert dan mogelijkerwijze de weg voor het achter hem rijdende deel van de colonne, dat bovendien daarop wellicht niet rekent en dan moeite kan hebben om een botsing te voorkomen. Het is duidelijk dat beide bezwaren zich te sterker doen gevoelen zolang niet een gezaghebbende beslissing over het probleem is gevallen.

Grammaticaal zowel als systematisch geïnterpreteerd geeft de wegenverkeerswetgeving sterke steun aan de mening van de Kantonrechter. Verdachte, de niet-militaire bestuurder, had volgens artikel 110 R.V.V. de plicht om voor het rode licht stil te houden en geen enkel wetsvoorschrift maakte op deze plicht uitzondering. Met name verzet de definitie van „militaire colonnes” in artikel 4 R.V.V. zich ertegen hem tot de colonne te rekenen.

Toch zou ik de vraag hierdoor opzichzelf nog niet beslist achten. Het is duidelijk dat wij in een geval als dit te doen hebben met een zeer bijzondere situatie, waarvan in het minst niet blijkt dat de wetgever daarmee rekening heeft gehouden. Zelfs is er naar mijn mening in de wegenverkeers-

wetgeving niet enige regeling van een andere situatie te vinden, waarin zich een beginsel zou laten onderkennen, waarvan een consequentie mede op ons geval toepasselijk zou kunnen worden geacht, behalve dan uiteraard het meest algemene beginsel van ons verkeersrecht, artikel 25 van de Wegenverkeerswet. Nu kunnen de consequenties van dit beginsel weliswaar nader worden bepaald door een voorschrift dat een meer bijzondere casuspositie regelt, maar indien men aanneemt dat de onderhavige casuspositie een bijzondere is, ook ten opzichte van artikel 110 R.V.V. dan zou zulk een speciale regeling hier juist ontbreken. Dit zou dan weer meebrengen dat artikel 25 hier in beginsel mede in het geding komt, met andere woorden dat gevraagd moet worden, welke oplossing de vrijheid en veiligheid van het verkeer het beste dient. Wellicht is het deze of ongeveer deze gedachtengang die aanleiding heeft gegeven tot de uitspraak in aan het onderhavige vonnis tegengestelde zin van de Toelichting op art. 49 R.V.V. Ook deze probleemstelling echter leidt in casu niet zonder meer tot een stellige uitkomst, nu, zoals ik reeds opmerkte ieder van de beide mogelijke regels zijn eigen bezwaren uit verkeersoogpunt heeft.

Men kan zeker aarzelen, welke van deze bezwaren de ernstigste zijn. Bij de opvatting dat het niet-militaire voertuig door de invoeging tot de colonne gaat behoren, geldt dat zij in alle gevallen waar de vraag zich voordoet tot bezwaren en gevaren zal leiden, terwijl dit met de tegengestelde regel slechts in een deel van de bedoelde situaties het geval is. In de eerstgenoemde opvatting toch wordt het verkeer, waarvoor het licht op groen staat altijd geconfronteerd met een niet-militair voertuig, waarvan het dus in ieder geval mag verwachten dat dit zal stilhouden, en dat niet stilsthoudt. Het is waar dat volgens de beschikking van de Minister van Verkeer en Waterstaat van 19 januari 1967, no. 984 (zie Schuurman & Jordens 68^{II}, blz. 342) het achterste voertuig van een militaire colonne als zodanig kenbaar is, maar dit teken zal voor kruisend verkeer meestal niet gemakkelijk zijn waar te nemen, met name niet wanneer het gezicht op de weg van waar de colonne komt niet ver reikt of wanneer zich meer dan één voertuig heeft ingevoegd. De andere oplossing, die de Kantonrechter heeft gekozen, daarentegen levert — mits eenmaal vast zal staan dat zij als de juiste moet worden beschouwd — geen gevaar hoegenaamd op wanneer de weg waarop zich de colonne bevindt ruimte biedt om het niet-militaire voertuig aan de linkerzijde in te halen en dit, zoals in ieder geval geboden is, zoveel mogelijk rechts houdt. Slechts in die gevallen, vermoedelijk een minderheid, waarin de weg niet breed genoeg is ontstaat een, dan inderdaad ernstig, bezwaar, namelijk dat de twee delen van de colonne ver van elkaar gescheiden kunnen raken.

Men zou de vraag kunnen stellen of in dit laatste geval — maar ook dan alleen — voor de bestuurder van het niet-militaire voertuig, die tenslotte door zich in te voegen de moeilijkheid heeft geschapen, ingevolge

artikel 25 bij uitzondering de plicht ontstaat om in de colonne door te rijden. Ik voor mij zou dit wel willen aannemen. Ik zou hopen dat Uw Raad zich ook hieromtrent zou kunnen uitlaten, waarna hiermee overeenstemmende instructies aan de bestuurders van militaire voertuigen kunnen worden gegeven.

Ter belichting van de gehele problematiek wijs ik nog op de hierbij-gevoegde brief, vergezeld van drie civiele proces-dossiers, van de Heer Landsadvocaat d.d. 16 mei 1972 alsmede op de door de Officier van Justitie aan het dossier van de onderhavige strafzaak toegevoegde notitie met als bijlage een overzicht van de behandeling van het onderwerp in de Commissie Veiligheid Wegverkeer.

Teneinde een beslissing van Uw Raad te verkrijgen meen ik de mening tegengesteld aan die van de Kantonrechter tot de mijne te mogen maken en heb ik de eer als middel van cassatie voor te dragen: schending, althans verkeerde toepassing van het in Nederland geldende recht, in het bijzonder van artikel 25 van de Wegenverkeerswet, 8, 110 en 127 van het Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens, door te oordelen dat de laatstgenoemde drie artikelen in vollen omgang toepasselijk blijven op de bestuurder van een motorrijtuig die zich in een militaire colonne heeft ingevoegd, ten onrechte aangezien het hoofdbeginsel van wegverkeer, neergelegd in eerstgenoemd artikel, tot de tegengestelde mening dwingt, althans daartoe dwingt wanneer de bestuurder door stil te houden het vrije doorrijden en of de veiligheid van de militaire colonne alsmede zijn eigen veiligheid in gevaar zou brengen.

Mitsdien heb ik de eer te vorderen dat Uw Raad het vonnis waarvan beroep vernietige zonder dat de vernietiging aan de rechten door partijen verkregen nadeel toebrengt.

Hoge Raad der Nederlanden

Arrest van 26 juni 1973

President: Mr. Kazemier; *Raadsheren:* Mrs Moons, Van Dijk, Van der Ven en Enschedé.

DE HOGE RAAD DER NEDERLANDEN

Op het beroep van *de Procureur-Generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden* te 's-Gravenhage, rekwirant van cassatie „in het belang der wet” tegen een in kracht van gewijsde gegaan vonnis van de Kantonrechter te 's-Gravenhage van 22 februari 1973, waarbij *D.K.*, geboren te 's-Gravenzande op 13 april 1907, rijksambtenaar, wonende te 's-Gravenhage, is veroordeeld wegens „overtreding van de gedragsregel vastgesteld bij artikel 8 van het Regle-

„ment verkeersregels en verkeerstekens, juncto de artikelen 110 lid 1 „sub c en 127 van dat Reglement”;

Gehoord het verslag van de raadsheer-rapporteur;

Gehoord de Procureur-Generaal in zijn voordracht, houdende als middel van cassatie:

„Schending, althans verkeerde toepassing van het in Nederland „geldende recht, in het bijzonder van artikel 25 van de Wegenverkeerswet, 8, 110 en 127 van het Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens, „door te oordelen dat de laatstgenoemde drie artikelen in vollen omvang toepasselijk blijven op de bestuurder van een motorrijtuig die zich „in een militaire colonne heeft ingevoegd, ten onrechte aangezien het „hoofdbeginsel van wegverkeer, neergelegd in eerstgenoemd artikel, tot „de tegengestelde mening dwingt, althans daartoe dwingt wanneer de „bestuurder door stil te houden het vrije doorrijden en/of de veiligheid „van de militaire colonne alsmede zijn eigen veiligheid in gevaar zou „brengen”;

en in zijn vordering, dat het vonnis waarvan beroep wordt vernietigd zonder dat de vernietiging aan de rechten door partijen verkregen nadeel toebrengt;

Overwegende dat bij het bestreden vonnis ten laste van voornoemde K. is bewezenverklaard:

„dat hij te 's-Gravenhage op of omstreeks 8 december 1972 op de voor „het openbaar verkeer openstaande weg, de Moerweg, als bestuurder „van een motorvoertuig — personenauto — daarmede rijdende en naderende de kruising of splitsing van deze weg en de voor het openbaar „verkeer openstaande weg de Melis Stokelaan geen gevolg heeft gegeven „aan een verkeersteken als bedoeld in het Reglement verkeersregels en „verkeerstekens, immers gekomen ter plaatse waar een driekleurig „verkeerslicht voor het verkeer in zijn richting rood licht uitstraalde, niet „is gestopt vóór de aldaar aanwezige stopstreep”;

Overwegende dat K. blijkens het vonnis van de Kantonrechter het volgende verweer heeft gevoerd:

„Ik bevond mij met mijn voertuig temidden van een rijdende militaire „colonne. Het begin van die colonne was door groen licht gereden. „Teneinde het colonneverband niet te verbreken, ben ik nadat het „verkeerslicht op rood was overgegaan, toch door het rode licht gereden. „Ik ben van mening dat dit is toegestaan nu ik mij bevond in een „militaire colonne en derhalve mij moest gedragen als behorend tot die „colonne”;

Overwegende dat dienaangaande in het vonnis is overwogen:

„dat verdachte zich weliswaar beroept op het gestelde in artikel 110 „lid 5 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens, doch dit „beroep wordt verworpen;

„dat de omstandigheid dat verdachte zich met zijn motorvoertuig be-

„vond in een militaire colonne, die het verkeerslicht bij groen licht was
 „begonnen te passeren, hem niet de vrijheid gaf noch ook de verplichting
 „oplegde door te rijden, toen het verkeerslicht voor hem op rood stond;
 „immers verdachte, op een gegeven ogenblik in de colonne terecht geko-
 „men, werd dientengevolge niet een lid van deze colonne, doch bleef een
 „burgerbestuurder, die aan de verkeerstekens gevolg moet geven;

„dat verdachte bij het nakomen van zijn stopplicht de colonne mogelijk
 „uit zijn verband zou hebben doen geraken, doch zulks aanvaard moet
 „worden; indien het onder omstandigheden dringend geboden is de
 „colonne in verband te houden, zal de commandant zodanige maatreg-
 „len dienen te treffen dat het invoegen van derden wordt voorkomen”;

Overwegende ten aanzien van het middel:

dat blijkens de omschrijving welke artikel 4 onder f van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens van het begrip „militaire kolonne” geeft, daaronder wordt verstaan een aantal zich achter elkaar bevindende militaire dan wel bij diensten van de bescherming bevolking in gebruik zijnde motorvoertuigen die onder één commandant staan en de herkenningstekens voeren, door de Minister van Verkeer en Waterstaat in overeenstemming met de Minister van Defensie vastgesteld;

dat burgervoertuigen, die uiteraard niet voldoen aan voormelde vereisten, niet tot een militaire kolonne kunnen worden gerekend, ook al hebben zij zich daarin ingevoegd;

dat daarvoor dan ook niet geldt de uitzondering welke voor militaire kolonnes in het vijfde lid van artikel 110 van het reglement op het in het eerste lid gestelde stopgebod wordt gemaakt;

dat dit stopgebod voor de bestuurder van een in een militaire kolonne ingevoegd burgervoertuig evenmin ter zijde wordt gesteld door het in artikel 25 der Wegenverkeerswet neergelegd beginsel, ook al zal de plicht tot naleving van het in dat artikel vervatte algemeen luidende voorschrift het niet nakomen van het stopgebod onder bepaalde omstandigheden kunnen rechtvaardigen;

dat zodanige omstandigheden evenwel ten deze niet zijn vastgesteld;

dat daartoe met name niet voldoende is het enkele feit, dat een achter het burgervoertuig rijdend deel van een militaire kolonne in zijn voortgang wordt belemmerd en van het daarvóór rijdend gedeelte verwijderd raakt doordat naast het voor het rode licht stoppend burgervoertuig onvoldoende ruimte is om het voorbij te gaan;

dat zulks tot gevolg kan hebben dat het verband in de kolonne verbroken wordt, doch dit nadeel, voor zover het niet op andere wijze kan worden vermeden, aanvaard dient te worden ter wille van de verkeersveiligheid, die bij het nakomen van evenbedoeld stopgebod in hoge mate is betrokken;

dat immers, wanneer het burgervoertuig het rode licht voorbijrijdt, daardoor gevaar kan ontstaan voor het kruisende verkeer, dat in vele

gevallen niet behoeft te verwachten noch van terzijde tijdig kan waarnemen dat achter het burgervoertuig nog voertuigen volgen, die behoren tot een kolonne welke reeds bij groen licht begonnen is de kruising te passeren;

dat het middel derhalve niet tot cassatie kan leiden;

Verwerpt het beroep.

NASCHRIFT

Eindelijk heeft de Hoge Raad zich uitgesproken over de rechten en verplichtingen van een zich in een militaire colonne ingevoegd burger motorvoertuig dat op een kruispunt rood licht voor zich krijgt, terwijl de kop van de militaire colonne het kruispunt met groen licht is begonnen te passeren. In de recent in ons Tijdschrift gepubliceerde gevallen — Kantongerecht te Groningen, 19 maart 1970 (MRT LXIII, 291); Rechtbank Groningen, 23 april 1971 (MRT LXIV, 365); Rechtbank 's-Hertogenbosch, 18 juni 1971 (MRT LXV, 427); Rechtbank 's-Gravenhage, 30 maart 1971 (MRT LXVI, 104) — komen twee tegenstrijdige standpunten naar voren. Groningen staat (kort gezegd) op het standpunt dat het tussengevoegde burgervoertuig geen deel uitmaakt van de colonne en zich als burgervoertuig moet gedragen; dus dient het ingevoegde burgervoertuig bij het rode licht te stoppen. 's-Hertogenbosch is van oordeel dat de tussengevoegde burgerauto deel is gaan uitmaken van de militaire colonne en zich bij verkeerslichten als zodanig heeft te gedragen. Het hogerbedoelde geval van de Haagse Rechtbank komt vermoedelijk met dat van 's-Hertogenbosch overeen, hoewel de casus-posities verschillen.

Bovenstaand strafvonnis van de Haagse Kantonrechter staat op hetzelfde standpunt als Groningen. Het vonnis behandelt een uitgezocht voorbeeld van het probleem: een ingevoegde burgerauto die een kruispunt nadert, alwaar het licht reeds op rood staat. Ook het verweer van de verdachte is strikt formeel. Een mooie casus dus voor de Procureur-Generaal om zich van cassatie in het belang der wet te voorzien.

Men krijgt de indruk dat de Procureur-Generaal het eigenlijk met het vonnis wel eens is, maar een tegengesteld standpunt moet innemen, wil hij zijn vordering kunnen voordragen. „Teneinde een beslissing te verkrijgen”, aldus leidt hij zijn middel van cassatie in, „meen ik de mening tegengesteld „aan die van de Kantonrechter tot de mijne te mogen maken”.

In zijn voordracht stelt hij dat de door de Kantonrechter gekozen oplossing „geen gevaar hoegenaamd” oplevert wanneer de weg, waarop de colonne zich bevindt, ruimte biedt om het niet-militaire voertuig aan de linkerzijde in te halen als dit, zoals in ieder geval geboden is, zoveel mogelijk rechts houdt. Voor het geval het kruispunt daartoe niet voldoende ruimte biedt, legt de Procureur-Generaal aan de Hoge Raad de vraag voor of — alleen in dat geval — voor de bestuurder van het ingevoegde burgervoertuig

ingevolge artikel 25 W.V.W. bij uitzondering de plicht ontstaat, om in de colonne door te rijden. Hij vraagt de Hoge Raad om zich ook omtrent deze vraag uit te laten.

Gegeven het feit dat de Hoge Raad het cassatieberoep heeft verworpen, was er weinig reden om zich met deze vraag in te laten. Bevestigende beantwoording zou de genomen beslissing ontkrachten; ontkennende beantwoording zou overbodig zijn. De Hoge Raad heeft echter toch nog uitdrukkelijk vermeld dat, ofschoon er zich omstandigheden kunnen voordoen die het niet nakomen van het stopgebod kunnen rechtvaardigen, het enkele feit dat de achter het burgervoertuig rijdende deel van de colonne, als er naast het gestopte burgervoertuig onvoldoende ruimte is om het voorbij te gaan, in zijn voortgang wordt belemmerd, daartoe niet voldoende is.

Ik betreur het echter dat de Hoge Raad, die met dit arrest toch aan de bestaande twijfels een einde heeft willen maken, door de formulering van dit antwoord de indruk wekt alsof de Raad met zijn Procureur-Generaal is meegegaan waar deze stelt dat als het kruispunt voldoende ruimte biedt, de burgerauto (zoals verplicht is) zoveel mogelijk rechts voor het rode stoplicht stopt en dat de colonne dat voertuig links voorbij rijdt. Het wil mij voorkomen dat door een dergelijk voorbij-rijden nu juist „gevaar kan „ontstaan voor het kruisende verkeer, dat in vele gevallen niet behoeft te „verwachten, noch van terzijde tijdig kan waarnemen, dat achter het burger- „voertuig nog voertuigen volgen, die behoren tot een colonne welke reeds „bij groen licht begonnen is de kruising te passeren.” Het is hetzelfde ge- vaar dat ten grondslag ligt aan het verbod van inhalen nabij een voetgangers- oversteekplaats (RVV art. 37).

Ik geef toe dat de overzichtelijkheid van het kruispunt zo goed kán zijn en de omstandigheden zo veelzeggend kúnnen zijn, dat het kruisende verkeer een vervolg van de colonne moet kunnen verwachten, maar ik acht het een hachelijke onderneming een verkeersregel op te stellen die al naar gelang van de overzichtelijkheid en de mogelijkheid van begrip op de ene of op de andere manier moet worden uitgelegd. Verkeersregels moeten zoveel mogelijk objectief kunnen worden uitgelegd en niet afhankelijk zijn van plaatselijke situatie en het subjectieve inzicht van de daarbij betrokken bestuurders daaromtrent. Dat is een voorwaarde voor het wederkerige vertrouwen in gelijk verkeersgedrag en het voorkomt gevaarlijke twijfels in het overgangsgebied. Ook in het voorliggende geval werd door de Hoge Raad (overigens) objectief geredeneerd: verdachte moest voor het rode licht stoppen en die verplichting werd niet afhankelijk gesteld van het (klaarblijkelijk zich in casu voordoende) geval dat er geen dwarsverkeer was dat van verdachtes doorrijden hinder ondervond.

Het is te hopen dat de militaire overheid door het stellen van duidelijke voorschriften het voorbijrijden van een (of meer) voor rood licht gestopte, zich in de colonne tussengevoegde, auto(s) zal verbieden.

W.H.V.

Permanente krijgsraad Nederland voor de zeemacht te 's-Gravenhage

Vonnis van 17 april 1973

Fgd. President: Mr. A. Berkhout; *Leden:* J. A. J. M. van der Meulen, kapitein-luitenant ter zee vlieger, Mr. G. L. Lindner, kapitein-luitenant ter zee van administratie;

Raadsman: Mr. B. A. Seckel, luitenant ter zee van speciale diensten der derde klasse KMR.

*In het verblijf aan boord van een (Engels) oorlogsschip een portefeuille met geld van een mede-schepeling gestolen.
f 200 geldboete.*

(W.Sr. art. 310)

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT TE
'S-GRAVENHAGE

in de zaak van de Fiscaal bij die krijgsraad, eiser, tegen R.N., geboren 6 oktober 1947, marinier der eerste klasse, beklaagde.

Gezien . . . enz.

Gezien de dagvaarding d.d. 6 februari 1973 aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij op een tijdstip in de periode van 20 tot 24 september 1972 aan „boord van Hr. Ms. „Fearless”, verblijf houdende in de wateren rondom „Noorwegen, althans in de Europese wateren, met het oogmerk van „wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen een portefeuille met „inhoud, in ieder geval een geldsbedrag van ongeveer f 65,— en een „pond sterling, toebehorende aan H. D. A. Littel, althans aan een ander „of anderen dan aan hem, beklaagde”;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd, heeft verklaard: R.N., oud 25 jaar, *als beklaagde*:

Op 8 september 1972 scheepste ik in aan boord van HMS Fearless. Op 20 september 1972 lag voornoemd schip ten anker in een fjord te Noorwegen. Op 20 of 21 september 1972 zag ik in het slaapverblijf aan boord de weekendtas van marinier der eerste klasse H. D. A. Littel staan. In deze tas zag ik diens portefeuille liggen. Ik kon de verleiding toen niet weerstaan om de portefeuille met geld, te weten f 65,— en een pond sterling vervolgens mij toe te eigenen. Ik had dit geld nodig, omdat ik schulden had. Later heb ik deze portefeuille en overige inhoud, behalve het geld, over boord gegooit. Het door mij aldus weggenomen geld van ongeveer f 65,— en een pond sterling en de portefeuille met inhoud, behoorden mij niet in eigendom toe en ik had van niemand recht of toe-

stemming gekregen genoemde goederen weg te nemen en mij toe te eigenen;

Overwegende, dat een zich in het procesdossier van beklagde bevindend schriftelijk bescheid, zijnde een proces-verbaal van voorlopig onderzoek naar de gedragingen van marinier der eerste klasse R.N., ondertekend op 6 oktober 1972 door C. W. J. Schaap, kapitein-luitenant ter zee van administratie en E. G. de Koning, eerste luitenant der mariniers, wordende dit proces-verbaal slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen, onder meer inhoudt, zakelijk gerelateerd:

als op 6 oktober 1972 afgelegde en ondertekende verklaring van marinier der eerste klasse H. D. A. Littel:

Op 8 september 1972 heb ik mij ingescheept aan boord van HMS „Fearless”. Op 20 september 1972 heb ik mijn weekendtas weggezet in het slaapverblijf aan boord. Ik heb mijn portefeuille inhoudende o.m. f 65, — en een pond sterling in de tas gedaan. Op 23 september 1972 zag ik dat mijn portefeuille met inhoud uit de tas verdwenen was. De portefeuille met inhoud is mijn eigendom en ik heb niemand toestemming gegeven noch mijn portefeuille, noch de inhoud daarvan weg te nemen en zich toe te eigenen;

Overwegende, dat een zich in het procesdossier van beklagde bevindend bescheid, zijnde een verklaring, opgemaakt en ondertekend door P. Hiemstra, majoor der mariniers, zakelijk onder meer inhoudt:

Van 20—24 september 1972 bevond HMS Fearless zich in de wateren rondom Noorwegen.

Overwegende, dat de krijgsraad door de inhoud van voorschreven bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, met beklagdes schuld daaraan, hetgeen beklagde is ten laste gelegd, met dien verstande dat als bewezen wordt aangenomen:

„dat hij op een tijdstip in de periode van 20 tot 24 september 1972 „aan boord van HMS Fearless, verblijf houdende in de wateren rondom „Noorwegen, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft „weggenomen een portefeuille met inhoud, in ieder geval een geldsbedrag „van ongeveer f 65, — en een pond sterling, toebehorende aan H. D. A. „Littel”;

Overwegende, dat het bewezenverklaarde dient te worden gekwalificeerd als:

„diefstal”.

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310, Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde deswege strafbaar is;

Overwegende, dat de krijgsraad, gelet op de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, in aanmerking genomen dat niet gebleken is dat beklagde eerder terzake van misdrijf of overtreding werd veroordeeld, van oordeel is, dat hieronder genoemde

straf moet worden opgelegd;

[Volgt: veroordeling tot geldboete van f 200, subs. 20 dagen hechtenis — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Tweede Kamer 's-Hertogenbosch

Vonnis van 24 januari 1973

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Luitenant-kolonel E. T. E. de Nijs Bik en kapitein M. van Dijk;

Raadsman: Tweede luitenant M. J. Logman.

Als dpl. soldaat:

(1) met een bezem een ruit in de kazerne stukgestoten;

(2) geweigerd te voldoen aan het bevel van een korporaal om de afgesloten deur van de kamer, waarin hij zich bevond, te openen;

(3) een soldaat in die kamer, die van de korporaal opdracht had gekregen de deur te openen, door geweld verhinderd dat bevel uit te voeren en de korporaal door bedreiging met de bezem verhinderd zich tot andere in de kamer aanwezige soldaten te richten;

(4) de korporaal door een daad beledigd door hem van dichtbij een hoeveelheid sigarettenrook in het gezicht te blazen;

(5) in het bezit gevonden van een hoeveelheid hashish.

Acht weken gevangenisstraf (met aftrek van 3 weken voorarrest) waarvan 5 weken voorwaardelijk.

(W.M.Sr. art. 108, 114, 117; W.Sr. art. 350; Opiumwet art. 3)

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

TWEDE KAMER TE 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen P.B.S., geboren 1 juli 1952, dpl. sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 16 oktober 1972 te Venlo, terwijl hij als dienst-, plichtig soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke „Landmacht,

„1. opzettelijk en wederrechtelijk een bovenlicht van een deur van „kamer CR 12 van de 4e Compagnie van de Rijsschool Venlo in de „Frederik Hendrik-kazerne, welke deur met bovenlicht toebehoorde „aan de Staat der Nederlanden, met een bezem heeft stuk geslagen of

„gestoten,

„2. nadat zijn militaire meerdere, de Korporaal der 1e klasse J. H. J. „Janssen, tevens dienstdoend wachtcommandant van de Frederik „Hendrik-kazerne, naar aanleiding van het onder 1 genoemde feit en het „rumoer, dat op kamer CR 12 van de 4e Compagnie van de Rijsschool „Venlo van die kazerne gaande was, had bevolen een door hem, beklag- „de, afgesloten deur van die kamer onmiddellijk te openen, welk dienst- „bevel hij, beklagde, als tot hem gericht diende te beschouwen, aangezien „hij die deur had afgesloten, heeft geweigerd, althans opzettelijk heeft „nagelaten aan dit dienstbevel te gehoorzamen en die deur niet heeft „geopend,

„3. opzettelijk, nadat zijn militaire meerdere, de Korporaal der 1e „klasse J. H. J. Janssen, tevens dienstdoend wachtcommandant van de „Frederik Hendrik kazerne, als zodanig optredende teneinde de orde te „herstellen op kamer CR 12 van de 4e Compagnie van de Rijsschool Venlo „op die kazerne waar ongeregelheden plaats hadden en ernstig rumoer „gaande was, tevergeefs herhaalde malen had bevolen de afgesloten deur „van die kamer te openen en vervolgens, na zich voor het gebroken „bovenlicht van die deur te hebben opgehesen, aan de soldaat A. B. M. „Harbers, welke zich in die kamer bevond, had opgedragen de deur van „die kamer te openen, genoemde soldaat Harbers, die aanstalten maakte „om dat bevel uit te voeren, door geweld of bedreiging met geweld heeft „verhinderd dat bevel uit te voeren en zich met een bezem in de hand voor „die deur met bovenlicht, de bezem zichtbaar voor genoemde meerdere, „heeft opgesteld, teneinde genoemde Korporaal der 1e klasse Janssen „te verhinderen zich opnieuw via dit bovenlicht tot de in die kamer aan- „wezige soldaten te richten teneinde de orde ter plaatse te herstellen, „en aldus toen aldaar opzettelijk zich tegen genoemde meerdere met ge- „weld of bedreiging met geweld heeft verzet en/of opzettelijk genoemde „meerdere van zijn vrijheid van handelen heeft beroofd en/of opzettelijk „genoemde meerdere door geweld of bedreiging met geweld heeft ge- „dwongen tot het nalaten ener dienstverrichting en/of opzettelijk genoem- „de meerdere feitelijk heeft bedreigd met geweld,

„4. opzettelijk zijn militaire meerdere, de Korporaal der 1e klasse „J. H. J. Janssen, tevens dienstdoend wachtcommandant van de Frederik „Hendrik-kazerne in zijn tegenwoordigheid door een gebaar of daad of „door enige feitelijkheid beledigende of bespottende, hem opzettelijk „van dichtbij een hoeveelheid sigarettenrook in het gezicht heeft geblazen,

„5. een hoeveelheid van een gebruikelijke bereiding, waaraan de hars, „die uit hennep wordt getrokken (hashish), als bedoeld in artikel 3 lid 1 „sub d van de Opiumwet 1928, in bezit en/of aanwezig heeft gehad;”

Overwegende, dat in de 2e regel van het sub 5 ten laste gelegde na het woord „(hashish)”, de woorden „ten grondslag ligt” ontbreken, hetgeen kennelijk als een schrijffout moet worden geschouwd en welke woorden

alsnog dienen te worden ingevoegd, wordende beklagde hierdoor niet in zijn verdediging benadeeld;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op de avond van 15 oktober 1972 heb ik ongeveer een halve liter wodka gedronken en een stuk of zes „joints”, hashish bevattende sigaretten, gerookt. 's Avonds laat ben ik toen, na dit drankgebruik en het roken van die sigaretten, op de kazerne te Venlo aangekomen en naar mijn legeringskamer gegaan.

Ik neem wel aan dat ik, vervolgens, op 16 oktober 1972, 's morgens vroeg, te Venlo, terwijl ik als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Landmacht, met opzet en zonder toestemming een bovenlicht van een deur van mijn legeringskamer — kamer CR 12 van de 4e Compagnie van de Rijschool Venlo, in de Frederik Hendrikkazerne — met een bezem heb stukgeslagen.

Ik kan mij van de gebeurtenissen van die avond van 15 oktober 1972 en de vroege uren van 16 oktober 1972 eigenlijk weinig tot niets herinneren. Alleen herinner ik mij wel dat ik op 16 oktober 1972 in Venlo hashish in mijn bezit heb gehad.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal nr. P. 750/72, opgemaakt en gesloten te Venlo op 31 oktober 1972 door Antonius Wilhelmus Janssen, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, Commandant van de afdeling Algemene Dienst van de brigade Venlo, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Johannes Henricus Joseph Janssen:

Van zondagavond 15 oktober 1972 tot maandagmorgen 16 oktober 1972 te omstreeks 07.30 uur was ik gecommandeerd als wachtcommandant van de Frederik Hendrikkazerne te Venlo. Op 16 oktober 1972 te omstreeks 01.50 uur werd ik gewaarschuwd dat er een rel was uitgebroken bij de 4e Compagnie. In kamer CR 12 constateerde ik een hels kabaal en ik bemerkte dat de toegangsdeur van die kamer aan de binnenzijde was afgesloten. Ik heb daarop zeer luid geroepen: „Ik ben de wacht-, commandant, maak de deur onmiddellijk open”. Ik heb deze opdracht zeker viermaal herhaald, maar de deur werd niet geopend. Ik ben toen vervolgens op de deurklink gaan staan en heb toen door het gebroken bovenlicht aan een in die kamer aanwezige persoon, die me later bleek te zijn de soldaat A. B. M. Harbers, de opdracht gegeven de deur te openen. Omdat ik aannam dat de deur zou worden opengemaakt, heb ik mij op dat moment naar beneden laten zakken. Het openmaken van de deur duurde echter nog drie à vier minuten. In die tijd zag ik dat er voor het gebroken bovenlicht een bezem werd gereedgehouden. Toen de deur geopend was en ik de kamer was binnengekomen stond de soldaat S. — die op bed zat te roken — op en blies — met zijn gezicht zeer dicht

staande tegen dat van mij – een grote rookwolk in mijn gezicht. Ik was op dat moment gekleed in mijn uniform, voorzien van de rangonderscheidingstekenen van korporaal der eerste klasse.

als verklaring van Adrianus Bernardus Maria Harbers:

Op 16 oktober 1972, in de heel vroege morgen, zag ik dat de soldaat S. met een bezemsteel een bovenlicht van onze legeringskamer in de Frederik Hendrikkazerne te Venlo stuk stoege. Toen even later op 16 oktober 1972, de wachtcommandant door het gebroken bovenlicht van de deur van mijn legeringskamer – kamer CR 12 op de Frederik Hendrikkazerne te Venlo – naar mij keek en mij toeriep: „Jij daar in de hoek, jij doet nu die deur „open” nam ik dit op als een opdracht en sprong ik uit bed om die afgesloten deur te openen. Toen ik op weg was naar die deur, kwam de soldaat S. met een opgeheven bezem dreigend op mij af en duwde mij terug. Hij was zó opgewonden dat hij mij zeker zou hebben geslagen, wanneer ik toch die deur had willen losmaken. Ik kreeg angst en ik ondernam geen verdere pogingen om de opdracht uit te voeren. S. stelde zich daarna bij de deur op en zwaaide met de bezem voor langs het kapotte bovenlicht, kennelijk om te verhinderen dat de wachtcommandant nogmaals de kamer zou binnen kijken. Toen enkele minuten later de wachtcommandant de kamer binnenkwam, nadat S... de deur had geopend, bracht deze zijn gezicht dicht bij dat van de wachtcommandant en blies hem een rookwolk in diens gezicht.

als verklaring van George Aloysius Vocking:

Op 16 oktober 1972, in de heel vroege morgen, zag ik dat de soldaat S. op onze legeringskamer in de Frederik Hendrikkazerne te Venlo met een bezemsteel naar een bovenlicht sloeg; hij sloeg toen daarmee de ruit van dat bovenlicht stuk.

Enige tijd daarna, om \pm 02.00 uur, op 16 oktober 1972 hoorde ik, op die legeringskamer zijnde, op de gang aan de deur, dat er werd geroepen: „Ik ben de wachtcommandant, maak die deur open”. Dit werd enkele malen herhaald. Niemand van de aanwezigen op onze kamer, waar toen dus ook S. was, gaf aan dit bevel toen gehoor.

Even later verscheen de wachtcommandant met zijn gezicht voor het ingeslagen bovenlicht; hij gaf toen aan de soldaat Harbers de opdracht de deur los te maken. Harbers werd echter door S., die hem met die bezem dreigde, belet de deur te openen. Ik zag toen ook dat S. de bezem voor het raam, het bovenlicht boven de deur, hield, kennelijk om iemand die nogmaals zou proberen naar binnen te kijken op zijn gezicht te slaan. Enkele minuten later zag ik dat S. de deur opende en dat de wachtcommandant binnenkwam. S. zat toen, zoals ik zag, op zijn bed te roken. De anderen, ook ik, lagen toen te bed.

als relaas van *verbalisant*:

Op 16 oktober 1972 heb ik de soldaat S. overgebracht naar de Marechausseekazerne te Venlo. Hij bleek in het bezit te zijn van \pm 3 gram

groenbruine stof. Dit materiaal werd door mij inbeslaggenomen.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal nr. P. 26/73, opgemaakt en gesloten te Venlo op 23 januari 1973 door Antonius Wilhelmus Janssen, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Venlo, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Hubertus Verkoeyen:

Als kapitein toegevoegd aan de kazernecommandant heb ik het daadwerkelijke beheer over alle Rijksgoederen in de Frederik Hendrikkazerne te Venlo. Ik heb aan niemand recht of toestemming gegeven om een bovenlicht-ruit te vernielen.

Overwegende, dat een ten processe aanwezige en aan beklagde vertoond en voorgehouden rapport van het Gerechtelijk Laboratorium van het Ministerie van Justitie no. 3355/72/XI/d.d. 23 oktober 1972, opgemaakt en ondertekend door Dr. H. Jansen, apotheker aan genoemd laboratorium, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van relatant:

Op 18 oktober 1972 ontving ik per post van de Koninklijke Marechaussee te Venlo: 2,6 gram bruin groen samengeperst materiaal. Namens de Auditeur-Militair bij de Arrondissementskrijgsraad (2e kamer) te 's-Hertogenbosch werd verzocht een onderzoek te willen instellen naar verdovende middelen in de zin van de opiumwet 1928.

ONDERZOEK: Het vermelde materiaal bestond uit een harsachtige massa welke vermengd was met fijn botanisch materiaal. Bij het mikroskopisch onderzoek van het materiaal werden de voor hennep kenmerkende botanische elementen zoals cystolithharen, meercellige klierharen en bladparenchymweefsel met talrijke kleine kristalsterren gevonden. Van het materiaal werden met hexaan extracten vervaardigd, waarin de aanwezigheid van hennephars met de kleurreactie volgens Duquenois kon worden vastgesteld. In deze extracten kon voorts met behulp van plaatchromatografie de aanwezigheid van tetrahydrocannabinol worden aangetoond.

KONKLUSIE: Uit de resultaten van het onderzoek moet, mede gezien de aard van het materiaal, worden gekonkludeerd dat het materiaal bestaat uit een gebruikelijke bereiding van hennep waaraan de hennephars ten grondslag ligt (zoals b.v. hashish) als bedoeld in de opiumwet 1928 in art. 3-1-d.

Overwegende, dat het ten processe aanwezig en aan beklagde vertoond en voorgehouden afschrift van een akte van de burgerlijke stand, voor eensluidend afschrift getekend te Rotterdam op 27 oktober 1972 door de ambtenaar van de burgerlijke stand, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van relatant:

Heden, 27 oktober 1972, verscheen voor mij, ambtenaar van de burgerlijke stand van Rotterdam: *B.*, Hendrik Cornelis, die verklaarde te erkennen: *S.*, Paul, geboren te Amsterdam op 1 juli 1952.

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende genoemd rapport en bedoeld afschrift slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen en wordende elk bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde in de aanhef, sub 1, 2, 3, 4 en 5 is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op 16 oktober 1972 te Venlo, terwijl hij als dienstplichtig „soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Landmacht,

„1. opzettelijk en wederrechtelijk een bovenlicht van een deur van „kamer CR 12 van de 4e Compagnie van de Rijsschool Venlo in de „Frederik Hendrik-kazerne, welke deur met bovenlicht toebehoorde aan „de Staat der Nederlanden, met een bezem heeft stukgeslagen,

„2. nadat zijn militaire meerdere, de Korporaal der 1e klasse J. H. J. „Janssen, tevens dienstdoend wachtcommandant van de Frederik „Hendrik-kazerne, naar aanleiding van het onder 1 genoemde feit en het „rumoer, dat op kamer CR 12 van de 4e Compagnie van de Rijsschool „Venlo van die kazerne gaande was, had bevolen een door hem, beklagde, „afgesloten deur van die kamer onmiddellijk te openen, welk dienstbevel hij, beklagde, als tot hem gericht diende te beschouwen, heeft „geweigerd aan dit dienstbevel te gehoorzamen en die deur niet heeft „geopend,

„3. opzettelijk, nadat zijn militaire meerdere, de Korporaal der 1e „klasse J. H. J. Janssen, tevens dienstdoend wachtcommandant van de „Frederik Hendrik-kazerne, als zodanig optredende teneinde de orde „te herstellen op kamer CR 12 van de 4e Compagnie van de Rijsschool „Venlo op die kamer waar ongeregeldeheden plaats hadden en ernstig „rumoer gaande was, tevergeefs herhaalde malen had bevolen de afgesloten deur van die kamer te openen en vervolgens, na zich voor het „gebroken bovenlicht van die deur te hebben opgehesen, aan de soldaat „A. B. M. Harbers, welke zich in die kamer bevond, had opgedragen de „deur van die kamer te openen, genoemde soldaat Harbers, die aanstalten „maakte om dat bevel uit te voeren, door bedreiging met geweld heeft „verhinderd dat bevel uit te voeren en zich met een bezem in de hand voor „die deur met bovenlicht, de bezem zichtbaar voor genoemde meerdere, „heeft opgesteld, teneinde genoemde Korporaal der 1e klasse Janssen „te verhinderen zich opnieuw via dit bovenlicht tot de in die kamer aanwezige soldaten te richten, teneinde de orde ter plaatse te herstellen, en „aldus toen aldaar opzettelijk genoemde meerdere door bedreiging met „geweld heeft gedwongen tot het nalaten ener dienstverrichting,

„4. opzettelijk zijn militaire meerdere, de Korporaal der 1e klasse „J. H. J. Janssen, tevens dienstdoend wachtcommandant van de Frederik „Hendrik-kazerne in zijn tegenwoordigheid door een daad beledigende, „hem opzettelijk van dichtbij een hoeveelheid sigarettenrook in het ge-

„zicht heeft geblazen,

„5. een hoeveelheid van een gebruikelijke bereiding, waaraan de hars, die uit hennep wordt getrokken (hashish), ten grondslag ligt, als bedoeld in artikel 3 lid 1 sub d van de Opiumwet 1928, in bezit heeft gehad”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. „Opzettelijk en wederrechtelijk enig goed, dat geheel of ten dele aan een ander toebehoort, vernielen”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 350, lid 1, van het Wetboek van Strafrecht;

2. „opzettelijke ongehoorzaamheid”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114, lid 1, van het Wetboek van Militair Strafrecht,

3. „feitelijke insubordinatie”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 117 van het Wetboek van Militair Strafrecht,

4. „als militair opzettelijk een meerdere in zijn tegenwoordigheid door een daad beledigen”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht,

5. „Overtreding van artikel 3, lid 1, sub d en B, van de Opiumwet 1928,” strafbaar gesteld bij artikel 10, lid 1, van de Opiumwet 1928;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten, en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat beklagde zich van 16 oktober 1972 tot 8 november 1972 in voorlopig arrest heeft bevonden;

Overwegende, dat de krijgsraad termen aanwezig acht de in beslag genomen hoeveelheid hashish aan het verkeer te onttrekken;

Overwegende daarbij, dat deze hashish met betrekking tot dewelke het feit sub 5 is begaan, van zodanige aard is dat het ongecontroleerde bezit daarvan strijdig is met de wet en het algemeen belang;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen de uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de duur van 8 weken, met aftrek van de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, voor de duur van 3 weken, waarvan een gedeelte, groot 5 weken, voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaar; onttrokkenverklaring aan het verkeer van de in beslag genomen hashish, gewicht 2,6 gram, met betrekking tot dewelke het feit sub 5 is begaan — Red.].

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

Centrale Raad van Beroep

14 maart 1973
(A.M.P. 1972/36)

Voorzitter: Mr. B. S. Tigchelaar (fgd.); *Leden:* Mr. A. G. van Galen en Mr. W. L. Schenk, plv.

(Algemene militaire pensioenwet, art. E. 11; Landmachtorder 62013, codenummer 21/34)

Gedaagde kreeg letsel aan zijn linker hand toen hij 's avonds werkzaamheden verrichtte in de houtbewerkingsclub, behorende tot de hobby-clubs welke door de Dienst Welzijnzorg worden georganiseerd.

De Raad is met het Ambtenarengerecht van oordeel, dat i.c. was voldaan aan de voorwaarden gesteld in het eerste lid, aanhef en onder a, van bovengenoemde landmachtorder. Derhalve wordt zgn. oorzakelijk dienstverband aanwezig geacht.

UITSpraak

in het geding tussen:

de Minister van Defensie als vertegenwoordiger van Hare Majesteit de Koningin, eiseres,

en

T., wonende te H., gedaagde.

I. *Ontstaan en loop van het geding*

Bij Koninklijk besluit van 8 november 1971 is op het rekest van gedaagde, gewezen dienstplichtig soldaat der Koninklijke landmacht, die met ingang van 1 juni 1970 wegens gebreken uit de militaire dienst werd ontslagen, waarbij hij verzocht om toekenning van een militair invaliditeitspensioen, afwijzend beschikt. Deze afwijzing is gegrond op de overweging, dat gedaagde lijdende is aan de gevolgen van letsels aan de linker hand, veroorzaakt door een hem op 16 januari 1969 overkomen ongeval, welk ongeval niet als een dienstongeval kan worden aangemerkt, weshalve voor die letsels en de daaruit volgende gebreken oorzakelijk verband niet aannemelijk is, terwijl voor het aanvaarden van verergerend dienstverband evenmin termen aanwezig zijn.

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, heeft bij uitspraak van 5 juni 1972 — waarnaar hierbij wordt verwezen — het beroep van gedaagde tegen het hierbovenvermelde besluit gegrond verklaard, daarbij dat besluit nietigverklarende en bepa-

lende dat de Kroon nader zal beslissen met betrekking tot gedaagdes aanspraken met inachtneming van die uitspraak.

Tegen deze uitspraak heeft de Minister van Defensie hoger beroep ingesteld, waarbij hij vordert voormelde uitspraak te vernietigen en het beroep van gedaagde in eerste aanleg alsnog ongegrond te verklaren.

Het geding is behandeld ter terechtzitting van 21 februari 1973, alwaar voor eiseres is opgetreden T. J. Geerling, werkzaam bij het Ministerie van Defensie, en voor gedaagde Drs. T. G. van den Hof, wonende te 's-Gravenhage.

II. *Motivering*

De bij gedaagde bestaande gebreken zijn het gevolg van een hem op 16 januari 1969 in de houtbewerkingsclub op de Oranjekazerne te Schaarsbergen aan een vlakbank overkomen ongeval. Bedoelde club is een van de zogenaamde hobby-clubs, welke door de Dienst Welzijnszorg worden georganiseerd en waaraan de deelneming op vrijwillige basis geschiedt buiten de diensturen. Voormelde dienst zorgt voor de benodigde apparatuur en de aanwezigheid van een deskundig instructeur.

De Landmachtorder 62013, codenummer 21/34, hoofdstuk K, inzake vrijwillig deelnemen aan wedstrijden, oefeningen, cursussen e.d. bepaalt in het eerste lid van haar enig artikel het navolgende:

„Het door een militair vrijwillig deelnemen aan, of als scheidsrechter, „instructeur, leider of examiner optreden bij wedstrijden, oefeningen, „cursussen, examens of andere activiteiten,

„a. die buiten de normale dienst om worden georganiseerd door „daartoe bevoegde militaire functionarissen, of

„b. waarvan, terwijl zij niet door functionarissen als bedoeld onder a „worden georganiseerd, de minister heeft te kennen gegeven dat hij „deelneming eraan door militairen voorstaat,

„wordt voor de toepassing van de Pensioenwet voor de landmacht 1922,

„de Pensioenwet voor het reserve-personeel der landmacht 1923 en de

„Regeling geneeskundige verzorging KL aangemerkt als een uitoefenen

„van militaire dienst, wat het deelnemen aan wedstrijden en oefeningen

„betreft, mits dit geschiedt onder deskundige leiding, deskundig toezicht

„of met voldoende eigen bedrevenheid.”

Eiser is van oordeel, dat onder „andere activiteiten” dienen te worden gerangschikt die activiteiten, welke geacht kunnen worden qua aard en karakter overeen te komen met de in het voormelde eerste lid met name genoemde (doelgerichte, c.q. beroepsgerichte) activiteiten, zoals wedstrijden, oefeningen, enz. en niet de activiteiten, waaraan door militairen in het kader van de vrijetijdsbesteding wordt deelgenomen, zijnde immers deze activiteiten uitsluitend erop gericht zich in de vrije tijd aangenaam bezig te houden.

De Raad is echter met de eerste rechter van oordeel, dat de namens ei-

seres als voren gestelde voorwaarden geen steun vinden in de onderwerpelijke landmachtorder en dat in het onderhavige geval was voldaan aan de voorwaarden gesteld in het eerste lid, aanhef en onder a, van deze order. Overigens kan naar 's Raads oordeel gevoeglijk worden staande gehouden, dat ook het bezig houden van de dienstplichtige militair in zijn vrije tijd met het beoefenen van een zinvolle hobby zeer wel als doelgericht kan worden aangemerkt, te weten het nastreven van het afhouden van die militair van sociaal of pedagogisch minder gewenste vrijetijdsbesteding en het aankweken van team-geest.

De bestreden uitspraak dient derhalve te worden bevestigd.

III. *Beslissing*

De Centrale Raad van Beroep,
RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!
Bevestigt de aangevallen uitspraak.

WETGEVING**Defensiebegroting 1974**

Aan de Memorie van Toelichting bij hoofdstuk X van de Rijksbegroting voor het dienstjaar 1974 ontlenu wij de navolgende onder het hoofd „Personeelsbeleid” opgenomen passages, welke van betekenis zijn voor de rechtsvorming bij de strijdkrachten.

In de loop van de laatste jaren is reeds een diepgaande bezinning op gang gekomen met betrekking tot de verhouding tussen (burger)-maatschappij en krijgsmacht, een bezinning die zich met name gericht heeft en nog richt op de invloeden die uitgaan van een samenleving in beweging en die hun effect niet missen op de eisen die aan de krijgsmacht als organisatie worden gesteld. Dat daarbij grote aandacht is besteed aan de interne verhoudingen binnen de krijgsmacht, een onderwerp dat vooral de leden van die krijgsmacht zelf in toenemende mate bezighoudt, wordt door de ondergetekende als juist ervaren. De ideeën die zich daaromtrent allengs in verscheidene verbanden en op verschillende niveaus hebben gevormd en ten dele reeds zijn geëffectueerd dienen gestalte te krijgen, resp. te worden ingepast in een beleidsconcept, dat inspeelt op de hierboven summier aangeduide ontwikkeling.

Dit concept — een samenvatting van goed doordachte beleidsbeginselen en grondslagen — zal een doelbewust en coherent voortwerken mogelijk moeten maken.

Uitgaande van zulk een beleidsconcept zal het streven in de komende jaren gericht zijn op het tot stand brengen van een nieuw, samenhangend stelsel van regels, dat zoveel mogelijk voldoet aan de eisen van de huidige tijd. Aangezien onze gehele samenleving in voortdurende ontwikkeling is, zal dit stelsel geen statisch gegeven kunnen zijn, maar zal het ruimte moeten laten voor een zo soepel mogelijke aanpassing aan ontwikkelingen die bijzondere actualiteit of urgentie verkrijgen. Hierbij zal uiteraard profijt kunnen worden getrokken van ervaringen met reeds eerder ingevoerde vernieuwingen en met op beperkte schaal bij land- en luchtmacht toe te passen nieuwe bepalingen aangaande de inwendige dienst.

Op de vragen welke inhoud aan het beleidsconcept zal worden gegeven, welke wegen daarbij zullen worden gevolgd om de gestelde doeleinden te bereiken en hoe derhalve aan het beleid vorm en inhoud zal worden gegeven, zal in de komende defensienota nader worden ingegaan. Hiertoe zullen begrippen als democratisering, inspraak, zelfontplooiing en vrijheid van meningsuiting in beschouwing moeten worden genomen, naast zaken als goede hiërarchische verhoudingen, gezagsverhoudingen en discipline, alsmede motivatie, communicatie, opleiding en vorming.

Dat aan de rechtspositie van het personeel in de aangekondigde Defensienota eveneens ruime aandacht zal worden geschonken is een dwingende eis. Daarin immers dient de militair, of hij nu vrijwillig dient of krachtens een wettelijke verplichting, de ook voor hem noodzakelijke sociale zekerheden te hebben. De positie van de militair ten opzichte van het overige rijksperoneel verdient in dit verband bijzondere aandacht.

Veel is op het gebied van de rechtspositie reeds tot stand gebracht. Een aantal onderwerpen — reeds ter hand genomen onder het vorige kabinet of eerder — zal moeten worden afgerond; tot de belangrijkste hiervan behoren de algehele herziening van het militair straf- en tuchtrecht, de totstandkoming van het Algemeen militair ambtenarenreglement (AMAR) en van het Reglement rechtstoestand dienstplichtigen (RRDpl), alsmede de nieuwe regeling betreffende het georganiseerd overleg.

Met betrekking tot de duur van de eerste oefening wordt bestudeerd wanneer en op welke wijze de dienstduur zal kunnen worden verkort, alsmede hoe de gevolgen daarvan kunnen worden opgevangen. Aan de Commissie Dienstplichtbeleid is verzocht de mogelijkheden van verkorting van de dienstduur tot twaalf à veertien maanden in studie te nemen. Hierover zal door de genoemde commissie rapport worden uitgebracht op een zodanig tijdstip dat daarmee rekening kan worden gehouden in de defensienota.

In de korte tijd dat de ondergetekende de politieke verantwoordelijkheid draagt voor het departement van defensie zijn reeds enkele beleidsbeslissingen genomen ten aanzien waarvan op deze plaats een nadere toelichting wenselijk wordt geoordeeld.

In de eerste plaats moet in dit verband worden genoemd de afschaffing per 1 augustus 1973 van de individuele militaire groetplicht. Het nieuwe samenstel van regels, waarvan in het voorgaande gewag werd gemaakt, zou het aangewezen kader zijn geweest voor deze herziening van de bestaande regels. De vele discussies echter, die reeds geruime tijd in velerlei verband en op verschillend niveau over deze kwestie hadden plaatsgevonden, maakten in deze het nemen van een beslissing op korte termijn wenselijk.

Om dezelfde redenen die leidden tot een afzonderlijke regeling van de militaire groet werd ook de kwestie van de werk- en rusttijden uit het geheel van de — in dit geval rechtspositionele — regelingen gelicht. Dit onderwerp werd trouwens door de belangenverenigingen van vrijwillig dienende militairen reeds vele jaren eerder aan de orde gesteld dan het vraagstuk van de groetplicht. Anders dan in een vroeger stadium bij voorkomende gelegenheden werd aangekondigd, zal de basis-regeling inzake werk- en rusttijden vooralsnog niet als onderdeel van het Alge-

meen militair ambtenarenreglement (AMAR) en het Reglement rechts-toestand dienstplichtigen (RRDpl) doch als zelfstandige regeling aan het georganiseerd overleg en het overleg met de Vereniging van Dienst-plichtige Militairen (VVDM) worden aangeboden.

Op het ontwerp van Rijkswet tot *wijziging van de Wet op de Krijgstucht, het Wetboek van Militair Strafrecht en het militaire strafprocesrecht* (zitting 1971 – 1972, 11546 (R 823)) zal een nota van wijzigingen worden uitgebracht, waarin een aantal vérgaande wijzigingen in het krijgstuchte-lijk sanctiestelsel is opgenomen. De voorstellen in deze nota van wijzigin-gen vervat, zijn gebaseerd op de Nota inzake de herziening van het mili-tair tuchtrecht en behelzen de wettelijke afschaffing van de krijgstuchte-lijke straffen van plaatsing in een tuchtklasse, verlaging en inhouding van geldelijke militaire inkomsten; de geldstraf zal als hoofdstraf worden ingevoerd en het krijgstuchtelijk voorlopig arrest zal worden afgeschaft. Bovendien zal voor de toepasbaarheid van de krijgstuchtelijke sancties geen onderscheid naar militaire rang of stand worden gemaakt.

Op korte termijn zal het op basis van een door ondergetekende uit te geven richtlijn mogelijk zijn, dat militairen zich in een tuchtrechtelijke procedure doen bijstaan door een *vertrouwensman* naar eigen keuze. De in te voeren regeling zal een experimenteel karakter dragen. Ervaringen, in de loop van de komende maanden met dit instituut opgedaan, zullen van invloed zijn op de uiteindelijke wettelijke vormgeving van de ver-trouwensman bij gelegenheid van de algehele herziening van het militaire tuchtrecht.

In het kader van de totale herziening van het militair straf- en tucht-recht is een antwoord op het voorlopig verslag¹⁾ over de *Nota inzake de herziening van het militair tuchtrecht* (zitting 1971 – 1972, 11689) in een vergevorderd stadium van voorbereiding. Dit antwoord zal de Tweede Kamer zo spoedig mogelijk worden aangeboden.

Het eerste resultaat van de herzieningsarbeid aan de huidige militaire straf- en tuchtwetgeving (hierbij inbegrepen het militaire strafproces-recht) zal naar verwachting uiterlijk medio 1974 in het militair georgani-seerd overleg aan de orde worden gesteld. De werkgroep belast met deze herziening zet haar arbeid voort op de grondslag van het voltooide over-leg met de Tweede Kamer over de vraagpunten inzake een nieuw militair strafprocesrecht en de inmiddels gewisselde stukken betreffende de her-ziening van het militaire tuchtrecht.

De memorie van antwoord inzake de wijziging van de Wet gewetens-bezwaren militaire dienst zal naar verwachting nog dit jaar bij de Tweede Kamer worden ingediend.

¹⁾ In verband met het bijzonder belang van de vele daarin behandelde vraagstukken wordt bedoeld voorlopig verslag hierna alsnog onverkort opgenomen.

Voor de Nota zelf raadplege men M.R.T. 1972, blz. 228 v. (*Red.*).

Nota inzake de herziening van het militair tuchtrecht**VOORLOPIG VERSLAG*)**

Nr. 5

De bijzondere commissie, in welke handen de onderhavige nota gesteld werd, hield op 3 mei 1972 een openbare hoorzitting in het Kamergebouw, aangekondigd in de *Staatscourant* van 13 april 1972. Op de hoorzitting werd het woord gevoerd door vertegenwoordigers van achtereenvolgens de Werkgroep Militair Tuchtrecht van het Criminologisch Instituut te Utrecht, de Vereniging van Dienstplichtige Militairen, de Vereniging voor Belangenbehartiging van Schepelingen bij de Zeemacht, de Landelijke Korporaals Vereniging, „Ons Belang” (Kon. Ver. van Onderofficieren), de Nationale Christen Onderofficieren Vereniging, „Sint Martinus” (Kath. Ver. van militaire ambtenaren beneden de rang van tweede luitenant), de Marechaussee-Vereniging en de Werkgroep Tuchtrecht van de Gezamenlijke Officierenverenigingen.

De Commissie betuigt gaarne haar erkentelijkheid voor de haar aldus verstrekte voorlichting.

Omtrent de nota heeft de commissie de eer, als volgt te rapporteren.

1. Inleidende beschouwingen

De leden van de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de C.H.U. spraken hun voldoening uit over het verschijnen van deze nota. Ook zij waren reeds geruime tijd doordrongen van de noodzaak het militair tuchtrecht te herzien. Zij achtten de nota een goede basis voor een behandeling van alle aspecten van het militair tuchtrecht en hoopten, dat de behandeling van deze nota spoedig zal leiden tot het indienen van voorstellen tot wijziging van de Wet op de Krijgstucht. Hoewel zij ervan overtuigd waren dat het militair tuchtrecht beter geregeld zou worden, indien tegelijkertijd het militair straf- en strafprocesrecht werden herzien, achtten zij herziening van het militair tuchtrecht zo dringend, dat zij aan een afzonderlijke spoedige regeling hiervan, eventueel van iets minder volmaakte aard, de voorkeur gaven.

De leden van de fractie van de V.V.D. constateerden met voldoening, dat de bewindslieden van Justitie en Defensie reeds zo kort na hun ambtsaanvaarding de nota aan deze Kamer hadden kunnen aanbieden.

De navolgende kritiek deed naar het gevoelen dezer leden dan ook geen afbreuk aan de stelling dat de nota een goed uitgangspunt is voor discussie en getuigt van de wil een slagvaardig beleid te voeren bij de modernisering van het militair tuchtrecht.

*) Voor de Nota zelf raadplege men M.R.T. 1972, blz. 228 v. (*Red.*).

Zij betreurden het, dat de bewindslieden geen uitgewerkt beeld hebben kunnen geven van de ontwikkeling van de krijgsmacht als samenlevingsverband. Immers binnen dit verband zal het tuchtrecht moeten functioneren.

Verder betreurden deze leden dat de bewindslieden niet nader zijn ingegaan op de doelstelling en de functie van de krijgsmacht. Willen de bewindslieden alsnog in deze lacunes voorzien door hun standpunt ten aanzien van beide — zo fundamentele — kwesties te formuleren?

Ook de leden van de fractie van D.S.'70 verheugde het, dat dan toch deze nota de openbaarheid had bereikt. Hoewel zij er begrip voor hadden dat bestudering van en standpuntbepaling ten aanzien van deze materie tijd kost, leek hun de genomen voorbereidingstijd intussen rijkelijk lang.

Mag uit de „Inleiding” (blz. 2, linkerkolom) worden afgeleid, dat het gesignaleerde diepgaande meningsverschil over fundamentele vraagstukken niet enkel een meningsverschil tussen de adviezen van de belangenverenigingen onderling, c.q. tussen deze adviezen en de opvattingen van de departementen betrof, doch dat ook tussen de beide departementen onderling en/of ook tussen de krijgsmachtdelen onderling diepgaande meningsverschillen zijn gebleken? Zo ja, zijn de ministers bereid en in staat om de standpunten, welke aan die diepgaande meningsverschillen ten grondslag liggen, uiteen te zetten?

Ofschoon de leden van de P.v.d.A.-fractie eveneens hun voldoening erover uitspraken, dat de huidige bewindslieden kans hadden gezien op redelijk korte termijn deze nota uit te brengen, wijzen zij er toch op, dat reeds in 1967 de ambtsvoorganger van de huidige bewindsman van Defensie een werkgroep had ingesteld om te adviseren omtrent de herziening van het militair tuchtrecht en dat genoemde voorganger niet in staat was geweest, genoemde commissie tot enige spoed aan te zetten zelf, op korte termijn nadat de commissie had geadviseerd, met een eigen visie op de onderhavige problematiek te komen.

Door dit gebrek aan tempo zijn, aldus deze leden, bijna vijf jaar verloren gegaan. De bewindslieden stellen dat door een aantal oorzaken het na indiening van het rapport-Lagerwerff aangevangen ambtelijk overleg, trager is verlopen dan wenselijk was. Als belangrijke oorzaak wordt genoemd het feit dat herziening van het militaire tuchtrecht niet als afzonderlijk wetgevingproject kan worden benaderd. Inderdaad zijn het materiële en formele militaire strafrecht enerzijds en het militaire tuchtrecht anderzijds zodanig met elkaar verweven, dat ingrijpende veranderingen in het tuchtrecht onvermijdelijk veranderingen in het militaire straf- en strafprocesrecht ten gevolge moeten hebben; dit behoeft evenwel niet te betekenen, dat na een totale herziening van het militaire tuchtrecht met de invoering gewacht zou moeten worden tot ook het hele straf- en strafprocesrecht is herzien. De hier aan het woord zijnde leden vroegen dan ook of, los van een herziening van het militair straf- en

strafprocesrecht, toch geen voorrang gegeven kan worden aan de herziening van het militair tuchtrecht. Invoering bij gedeelten van een herzien militair tuchtrecht achtten zij mogelijk en wenselijk.

Naast de vertraging, opgetreden door het feit dat het militaire tuchtrecht niet als een afzonderlijk wetgevingsproject kan worden benaderd, brachten deze leden met nadruk naar voren, dat van veel groter belang een andere vertragsfactor is geweest; zij doelden hiermede op de — hierboven van andere zijde vragenderwijs reeds gestelde — voortdurende meningsverschillen tussen de diverse krijgsmachtonderdelen over de inhoud van een nieuw militair tuchtrecht. Aangezien het er niet naar uitzag dat deze meningsverschillen tot het verleden behoorden, vreesden deze leden dat dit zal leiden hetzij tot grote vertragingen ten aanzien van het gehele project hetzij tot een zodanige uitwerking van de op blz. 1 van de nota onder *a t/m h* aangeduide wijzigingen dat uiteindelijk, wanneer de wetsontwerpen worden ingediend, nauwelijks sprake zal blijken te zijn van een modernisering van de tuchtwetgeving.

Tot hun leedwezen moesten deze leden vaststellen, dat de bewindslieden wel aandacht besteden aan de samenhang van militair straf-, strafproces- en tuchtrecht doch de herziening van boven aangeduid wetgevingscomplex niet in het bredere kader van de democratisering van de krijgsmacht zien. Daarentegen waren deze leden van mening dat de noodzakelijke democratisering van de krijgsmacht mede inhoudt dat:

a. het militaire straf-, strafproces- en tuchtrecht dient te worden gemoderniseerd;

b. een aparte ombudsman voor militairen binnen een algemeen instituut dient te worden ingevoerd;

c. aan de onderdeelsraden (overlegorganen) op bepaalde gebieden beslissende bevoegdheden dienen te worden toegekend.

Zij zouden gaarne de mening van de bewindsman over deze hunne visie vernemen.

De wijzigingen, in de nota aangeduid op blz. 1 onder de punten *a t/m h* konden deze leden in algemene zin onderschrijven. Echter vestigden zij er de aandacht op, dat de militaire rechter, genoemd onder punt *h*, vervangen dient te worden door een niet-militaire rechter.

De leden van de fractie van de S.G.P. waren eveneens de mening toegedaan, dat het militaire tuchtrecht herziening behoeft. Daarbij zouden zij — evenals de Ministers — willen kiezen voor herziening van het bestaande stelsel in plaats van voor een principieel ander stelsel, aangezien huns inziens niet vaststond dat het huidige stelsel als zodanig niet voldaan heeft. Een en ander bracht volgens hen evenwel niet mede dat met een eenvoudig, aan het hedendaags taal- en spraakgebruik aangepast Reglement betref-

fende de Krijgstucht¹⁾) zou kunnen worden volstaan. Behalve het militaire tuchtrecht zouden ook bepalingen van materieel en formeel militair strafrecht herziening behoeven.

De leden van de fractie van het G.P.V. verklaarden, onder de indruk te zijn gekomen van de zwaarte van de opgave, reeds thans het militaire tuchtrecht door een wettelijke regeling te vernieuwen, terwijl tot voor kort gevestigde opvattingen nog sterk in beweging zijn, waarvan de uitkomst nog niet zichtbaar is. Er zou dus, aldus deze leden, iets voor te zeggen zijn om in deze overgangstijd niet te veel haast te maken met het treffen van wettelijke regels welke vele jaren zullen dienen. Daar staat echter tegenover, dat ook in deze tijd, waarin als gezegd de opvattingen in beweging zijn, het militaire apparaat goed moet kunnen functioneren. Daar dit laatste de doorslag geeft, stemden ook deze leden ermede in, dat de bewindslieden de herziening van het militaire tuchtrecht door hun nota in een verder stadium hadden gebracht.

Echter had het deze leden teleurgesteld, dat in de nota over de wijziging van de inzichten omtrent gezagsverhoudingen binnen de krijgsmacht gehandeld wordt alsof dit een zaak betreft waarop geen correctie mogelijk is (blz. 2, linkerkolom). Zij waren van mening, dat in de kritiek op de bestaande gezagsverhoudingen zowel binnen als buiten de krijgsmacht nog altijd een late reactie doorwerkt tegen de machtswellust die het fascisme en verwante stromingen — die voor 1945 een groot deel van Europa beheersten — kenmerken. Daarom achtten zij het een gemis dat in de nota niet op het onderscheid wordt gewezen tussen verkeerde (fascistoïde) en juiste gezagsverhoudingen zoals die voor een vrije en beschermde samenleving onmisbaar zijn. Deze leden waren van gevoelen dat een nadere aanvulling op dit punt door de bewindslieden ertoe zou kunnen bijdragen de in de nota gesignaleerde diepgaande verschillen van mening over aard en functie van een nieuw militair tuchtrecht te verkleinen.

Verder zouden deze leden graag vernemen, welke algemene instructies de bewindslieden gaven aan de interdepartementale werkgroep welke nieuwe voorstellen voor het militair tuchtrecht uitwerkt en ook voorstellen tot vernieuwing van het formele en materiële strafrecht gereedmaakt. Volgens deze leden zou het voorbereiden van wetsvoorstellen op dit gebied, die slechts beogen een angstvallige middenweg te kiezen tussen de sterk divergerende meningen die thans leven, geen der dragers van die meningen blijvend bevredigen en daardoor een te gering aandeel leveren tot de bescherming van de samenleving. Uit het oogpunt van een zo bevredigend mogelijk functioneren van de krijgsmacht zouden zij het toejuichen indien het uitgangspunt door de bewindslieden werd aanvaard, dat een onjuist gebruik van tuchtbevoegdheden moet worden belemmerd, doch het juiste gebruik moet worden beveiligd.

¹⁾ Verder in dit verslag aangeduid als: Reglement.

Ten slotte werd van verschillende zijden opgemerkt, dat het op prijs zou worden gesteld indien het ter voorlichting van de Kamer overgelegde documentatiemateriaal zou worden aangevuld met de in de nota vermelde adviezen van de Nationale Raad Welzijn Militairen.

2. Uitgangspunten

De in de nota uiteengezette uitgangspunten voor een nieuw militair tuchtrecht werden door de leden van de fracties van de K.V.P., A.R.P. en C.H.U. goeddeels onderschreven. Huns inziens zou het militaire tuchtrecht in eerste instantie gericht moeten zijn op een goede gang van zaken in vreedstijd. Deze leden waren het met name eens met de stelling, dat verplichtingen die aan de militairen worden opgelegd functioneel moeten zijn voor de organisatie en dat algemene gedragsregels tot het noodzakelijke beperkt dienen te blijven.

Zullen alle verplichtingen en gedragsregels in voorschriften worden vastgelegd, en voor zover dit het geval is, zullen dan alle betrokkenen in de gelegenheid worden gesteld inspraak te hebben bij de totstandkoming van deze voorschriften? De volgende vraag welke zich aan deze leden opdrong, was, of de tuchtrechter de bevoegdheid heeft de verplichtingen en gedragsregels te toetsen aan functionaliteit en noodzaak, dan wel slechts de voorschriften op het hem voorgelegde geval heeft toe te passen en zich, wat betreft de vraag of een verplichting functioneel is en een gedragsregel noodzakelijk, heeft te conformeren aan het oordeel van de instantie welke de verplichting c.q. gedragsregel vaststelde. Zo de tuchtrechter in eerste aanleg deze toetsingsbevoegdheid niet krijgt, zal dit dan ook gelden voor de tuchtrechter in hoger beroep, de onafhankelijke rechter?

Voor de leden van de fractie van DS'70 was het eerste uitgangspunt de noodzaak van het instandhouden van een krijgsmacht. Hetgeen in de discussienota „Militair Tuchtrecht” van de V.V.D.M. op blz. 3 (onderaan) wordt gesteld over leefklimaat in het leger en doelstelling van het leger achtten zij dan ook ten enenmale onjuist en zelfs misleidend. Immers pas als men de noodzaak — en dus de doelstelling — van een leger heeft erkend, heeft het zin over het leefklimaat binnen dat leger te discussiëren. Erkent men deze noodzaak, dan ligt de conclusie dat de krijgsmacht zo doelmatig en zo doeltreffend mogelijk moet kunnen werken, voor de hand. Tot verhoging van de doelmatigheid kan een in deze tijd passend tuchtrecht bijdragen. Aanvullend kan gesteld worden, dat zonder een dergelijk tuchtrecht de doeltreffendheid van de organisatie niet optimaal zal zijn.

De hier aan het woord zijnde leden vertrouwden, dat uit het vorengaande voldoende blijkt was gegeven van hun opvatting, dat dit tuchtrecht in deze tijd passend en tevens doelmatig moet zijn.

Het ligt voor de hand dat er, gelijk de bewindslieden op blz. 2 der nota betogen, een spanning zal blijven bestaan tussen de eisen van doelmatigheid en de eisen van de individuele vrijheid. Legt immers niet elke vorm van samenleving aan die samenlevingsgenoten de plicht op om zich aan de regels van die samenleving te houden, zulks ten koste van de individuele vrijheid van de genoten?

In dit verband bestreden deze leden reeds op deze plaats de stelling van de V.V.D.M., dat tuchtrecht alleen kan bestaan binnen een groep die op vrijwillige deelneming berust. Er zijn voorbeelden te noemen van organisaties waartoe men gedwongen wordt te behoren ingeval men een bepaald beroep uitoefent en waarbinnen tuchtrecht geldt.

De leden van de fractie van het G.P.V. konden ermee instemmen, dat de bewindslieden duidelijk vermelden dat de militair gevrijwaard dient te zijn tegen machtsmisbruik (blz. 3, linkerkolom), en dit ook toepassen in hun schets van een toekomstig tuchtprocesrecht. Maar zij hadden in de nota gemist de beveiliging van het juiste gebruik van bevoegdheden, die ontstaat bij erkenning van de beperkte, maar karakteristieke en niet afwezige autoriteit die elke functie en elk ambt aan de bekleder van die functie of dat ambt doorgeeft. Waarom waarden de bewindslieden de eigen autoriteit van de verantwoordelijke minderen, die als volwassen, zelfstandige en kritische medewerkers willen worden behandeld, wel positief — en terecht —, doch spreken zij vergoelijkend over „ook wel „ongenuanceerde” vormen van kritiek, waaruit meerderen in de krijgsmacht de constructieve elementen moeten zoeken (blz.2, rechterkolom)? Wordt zo niet eenzijdig de karakteristieke autoriteit van de mindere beschermd, ook waar deze door ongenueanceerd optreden buiten zijn bevoegdheden treedt, terwijl de inbreuk op de karakteristieke autoriteit van de meerdere te weinig wordt geteld? Achten de bewindslieden dit niet in strijd met de door hen gestelde doelmatigheidseis?

Uitgaande van het gegeven dat het Nederlandse volk terwille van zijn zelfbescherming een leger in stand houdt, meenden de leden van de fractie van de S.G.P. de eis te mogen stellen dat alles gedaan wordt wat nodig is om de krijgsmacht aan haar doel te laten beantwoorden. Eén van de middelen die onmisbaar blijken, is een op het doel van de krijgsmacht afgestemde krijgstucht. Men moet het belang van een goed tucht- en strafrecht niet onderschatten — zonder orde kan geen organisatie bestaan — doch evenmin overschatten. Het militaire tucht- en strafrecht heeft slechts een marginale functie in het bewerkstelligen van aangepast gedrag. Alleen in gevallen waarin zelfdiscipline — waarop de nadruk moet vallen — en overredingskracht tekort schieten, moet men het ongewenste gedrag trachten te corrigeren.

Voorts stelden genoemde leden voorop, dat (militaire) wetten en andere gedragsregels niet mogen indruisen tegen het rechtsgevoel en dus b.v. niet gericht mogen zijn op handhaving van kennelijke anachronismen.

Niets is gevaarlijker dan met sancties te pogen verouderde regels te handhaven; ene rechtspleging waar (te) veel kritiek op is, verliest aan gezag en werking en leidt uiteindelijk tot minachting van het recht. Voor de oorzaken, die naar genoemde leden meenden de oorzaak vormen van het te constateren algemene gezagsverval, verwezen zij naar hetgeen daaroemtrent verderop in dit verslag ter sprake zou worden gebracht.

Bovendien moeten regels in eerste instantie vrijwillig nageleefd kunnen worden maar — zo nodig — ook rechtens geëffectueerd.

Bij de regeling van het militaire tucht- en strafrecht heeft men naar het inzicht van genoemde leden met drie fundamentele moeilijkheden te maken.

Ten eerste dat er een tucht- en strafrecht moet zijn dat bruikbaar is zowel in vredes- als oorlogsomstandigheden. Genoemde leden erkennen met name de noodzaak om het systeem van militaire rechtsvordering te richten naar hetgeen in geval van oorlog nodig en mogelijk is. Een militaire justitie in vredestijd vindt haar bestaansrecht voornamelijk in de militair-justitiële behoeften in oorlogstijd. Dit betekent dat de militaire justitie in vredestijd op de grondslagen van deze behoeften opgebouwd moet worden. Zou men voor vredestijd een militair-justitieel apparaat creëren dat in de eerste plaats zijn voorbeeld zoekt in het burgerstrafprocesrecht dan zou men de aansluiting op de oorlogsbehoeften missen en ontvalt aan de militaire justitie voor de vredestijd haar basis.

Deze redenering konden genoemde leden tot de hunne maken wat betrof het formele recht, voor zover dit het functioneren van het apparaat voor de rechtspraak regelt. Dat apparaat moet immers, zonder dat dit al te grote moeilijkheden oplevert, ingezet kunnen worden onder oorlogsomstandigheden. Dat is ook de reden waarom deze leden voor een gespecialiseerde militaire rechter kozen. Toch legden zij de Ministers de vraag voor of een apart materieel noodrecht (vgl. het staatsnoodrecht en het oorlogsstrafrecht) voor oorlogs- of andere bijzondere omstandigheden zijn nut zou kunnen bewijzen.

In ieder geval achtten zij het noodzakelijk dat, ook al staat men voor vredes- en oorlogsomstandigheden eenzelfde stelsel van formeel tucht- en strafrecht en enige modificaties van materiële aard voor, zo nauwkeurig mogelijk aangegeven wordt wat onder oorlog resp. vrede verstaan dient te worden.

De tweede moeilijkheid is dat men een stelsel van straf- en tuchtrecht moet creëren voor een qua samenstelling weinig homogene groep personen; men denke met name aan het onderscheid tussen dienstplichtigen en vrijwilligers. Een en ander is niet bevorderlijk voor een sterk groepsbewustzijn. De basis voor een gedrag als goed groepslid is derhalve zwakker dan in een groep waarvan de leden op volkomen vrijwillige basis zijn toegetreden. Dit gebrek zal eerder en meer compensatie door onderwerping aan een tucht- en strafstelsel vragen, al zal ook hier een dringend

beroep gedaan moeten worden op het verantwoordelijkheidsbesef.

Zijn de Ministers niet van oordeel, dat de heterogene samenstelling van de krijgsmacht, met name in vreedetijd, mee zou kunnen brengen dat op sommige punten verschillende regels geschapen zouden moeten worden voor vrijwilligers en dienstplichtigen b.v. ten aanzien van het sanctiepakket?

Een derde moeilijkheid voor het functioneren van de krijgsmacht in vreedetijd is, zo vervolgden deze leden, dat het leger zich dan niet direct bezig houdt met haar taak, het verdedigen van de vrijheid. Het leger is dan een opleidingsinstituut voor functies die men nooit nodig hoopt te hebben. Men traint zich en houdt zich gereed voor een onbekende vijand van wie men niet weet of en wanneer hij komt. Dat maakt het allemaal wat onwezenlijk. Daardoor lopen weinigen er warm voor, daardoor is het een volledig overheidsbedrijf, vandaar de dienstplicht, vandaar de grote kloof tussen de gedragsmotivering van de individuele deelnemers en de officiële doeleinden van de organisatie. Van die officiële motiveringen, God, Vorstin en Vaderland, blijken de eerste in het geheel niet meer en de laatste nog nauwelijks te inspireren.

De hier aan het woord zijnde leden achtten het van het grootste belang dat de geconstateerde kloof zoveel mogelijk gedempt wordt. Dat zal meer dan welk perfect stelsel van tucht recht ook de geest van samenwerking en loyaliteit in het leger ten goede komen. Er dient allereerst overeenstemming te bestaan over de vraag waartoe de krijgsmacht dient. Militairen, van hoog tot laag, dienen doordrongen te zijn van de waarden die zij te verdedigen hebben. Noch een louter beroepsmatige noch een louter plichtmatige opvatting van de taak van de militair voldoet aan deze eis.

Naar het oordeel dezer leden is het onbetwist noodzakelijk dat het besef weer levend wordt, dat de op de Bijbel gebaseerde fundamentele normen en waarden, waarvan de hoofdsom is vertolkt in de Decaloog, de inzet vormden van de in een 80-jarige worsteling verkregen zelfstandigheid. Het verdedigen van de in dit licht geplaatste zelfstandigheid en de daarmee verbonden gezegende invloed van de Bijbel op ons volksleven, moet ook nu nog het motief zijn voor het instandhouden van een krijgsmacht in vreedetijd en het inzetten daarvan in oorlogsomstandigheden.

Het voorgaande bracht uit de aard der zaak mede, dat deze leden zich op het standpunt stelden dat de normen voor de krijgsmacht nooit strijdig mogen zijn met de door hen aangeduide normen en waarden. Ook voor wat betref de grond voor de gezagsaanvaarding en de grenzen van de gehoorzaamheidplicht achtten zij de Bijbel de enige beslissende instantie.

Delen de Ministers de opvatting, dat de aldus verstane gedragsmotivatie van het grootste belang is voor het goed functioneren van de krijgsmacht, en zijn zij niet van mening dat bewustmaking in de aangeduide

zin een taak van de overheid is? Zo ja, welke mogelijkheden zien zij hiervoor? Willen zij de tuchtrechtelijke bepalingen, die b.v. de godslastering, het vloeken en het drankmisbruik verbieden, handhaven?

Als de voornaamste oorzaken waardoor de huidige regeling van het militaire tucht- en strafrecht aan kritiek onderhevig is, zagen deze leden enerzijds de gewijzigde opvattingen over gezag en gezagsverhoudingen in de „burger“-maatschappij en anderzijds de technologische ontwikkeling en de daarmee gepaard gaande specialisatie.

Het eerste brengt mee, dat vooral bij dienstplichtigen een dalende aandacht valt waar te nemen voor formele autoriteit en gevestigde instellingen; het tweede, dat het beslissingsniveau lager is komen te liggen waardoor met name aan jongere militairen meer zelfstandigheid toegekend wordt en waardoor op hen een dienovereenkomstige verantwoordelijkheid is komen te rusten. Met beide verschijnselen zal men rekening hebben te houden bij de herziening van het militaire tucht- en strafrecht.

De reeds gememoreerde opmerking in de nota, dat er altijd een spanning zal blijken te bestaan tussen doelmatigheidseisen en eisen van individuele vrijheid, achtten de leden van de P.v.d.A.-fractie op zichzelf wel juist, evenals de opmerking even verder in de nota, dat de optimale verhouding tussen de twee ten dele concurrerende vereisten van doelmatigheid en individuele vrijheid niet eens en voor al is aan te geven. Deze leden was het echter niet duidelijk, welke conclusies de bewindslieden hieruit trekken. Genoemde opmerkingen zouden immers kunnen inhouden dat de bewindslieden er naar zullen streven in de aan te bieden wetsontwerpen slechts algemene richtlijnen te geven, later aan te vullen middels algemene maatregelen van bestuur. Hiermee zou echter de opmerking op blz. 3, 1e kolom van de nota, waarin vermeld staat dat algemene gedragsregels tot het noodzakelijke beperkt dienen te blijven, in strijd kunnen zijn. Dat de bewindslieden zoveel mogelijk ruimte willen laten voor creatieve aanvulling van algemene gedragsregels baarde deze leden enige zorg. Zou het zo zijn, dat met de invoering van een nieuw tuchtrecht het leidinggevende kader van de krijgsmacht vervangen zou worden en de jongere leidinggevendenden in de eerste plaats tot vertolking van het nieuwe tuchtrecht geroepen zouden worden, dan zou huns inziens de zaak wat eenvoudiger liggen. Deze leden hadden echter enige moeite met de creativiteit van de oudere leidinggevendenden in de krijgsmacht zoals die de laatste tijd naar voren was gekomen. Zij vroegen derhalve, hoe de bewindslieden over deze problematiek oordelen, te meer daar de bewindslieden, even verder op blz. 3, 1e kolom van de nota, stellen dat invoering van een nieuw tuchtrecht alleen niet voldoende zal zijn om een goede gang van zaken te verzekeren. Achten de bewindslieden de oudere leidinggevendenden in de krijgsmacht geschikt om een nieuw tuchtrecht gestalte te geven?

De leden van de fractie van de P.P.R. merkten op, dat in het verleden

en ook thans nog het militaire tuchtrecht en de daarin opgesloten straffen gehanteerd werden en worden, alsof daarin het enige middel gelegen is om de militaire organisatie goed te laten functioneren.

Het op ruime schaal uitdelen van straffen (misschien thans wat minder) heeft het tuchtrecht tot een aanfluiting gemaakt en het in sterke mate ondermijnd.

Een nieuw stelsel zal ditzelfde lot niet mogen ondergaan. Dit gevaar bestaat zeker, als het bij wat sleutelen aan het oude systeem blijft. Dit alleen al is een reden tot een grondige vernieuwing over te gaan. Naar de mening dezer leden zit de Werkgroep Utrecht²⁾ in haar vernieuwingspoging op het juiste spoor. Uit dit belangrijke werk zouden de Ministers alsnog moeten putten voor in te dienen wetswijzigingen. De bewindslieden zouden de Werkgroep ook moeten navolgen in het voortdurend geven van motivering voor de geponeerde stellingen.

De werkgroep gaat uit van de normale rechtspleging in de maatschappij en komt van daaruit tot de vraag naar de noodzaak van een tuchrechtstelsel voor de krijgsmacht. De Ministers proberen vanuit de bestaande uitzonderingstoestand van de krijgsmacht wat dichterbij de maatschappij te komen. Dit betreft met name de motivering van het voorstel voor een afzonderlijk tuchtrecht. Het wilde deze leden voorkomen, dat het inderdaad juister ware, van het algemene uit naar het bijzondere te kijken, dan het bijzondere wat dichterbij het algemene te brengen.

De passage, vervat in de laatste regels van de rechterkolom van blz. 2 en de bovenste regel van blz. 3 van de nota deed bij deze leden nog enkele vragen rijzen. Wat zien de bewindslieden als een *gezonde esprit de corps*? Is het thans veelal niet zo, dat het nastreven van „een” esprit de corps veelal een eigen status oplevert van het militair apparaat in het algemeen, bepaalde wapens en dienstvakken in het bijzonder? Zijn de traditie-rituelen (fundament voor zgn. esprit de corps) niet gevaarlijk, indien de daaruit voortvloeiende normen gaan overheersen en afwijken van de algemene maatschappelijke normen?

3. Het militaire tuchtrecht gezien als afzonderlijk normenstelsel

Tuchtrecht en strafrecht

Met de bewindslieden waren de leden van de fractie van de P.v.d.A. van oordeel, dat eenvoudige gedragsregels en de handhaving daarvan het best aan een afzonderlijk tuchtrecht kan worden toebedeeld. Zij konden in grote lijnen de argumentatie terzake van de bewindslieden ondersteunen.

Scheiding tussen straf- en tuchtrecht in die zin, dat er verschillende sanc-

²⁾ Aldus is in dit verslag verder aangeduid de Werkgroep Militair Tuchtrecht van het Criminologisch Instituut te Utrecht.

tiestelsels ontstaan voor zwaardere en minder zware vergrijpen, achten de leden van de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de C.H.U. juist. Met name verheugde het deze leden, dat er een eind zal komen aan de ongedifferentieerde strafbaarstelling van opzettelijke ongehoorzaamheid. Maar al te vaak werd in het verleden de keuze tussen strafrechtelijke of tuchtrechtelijke afdoening niet bepaald door het vergrijp zelf maar door de subjectieve opvatting van de commandant, de zwaarte van het vergrijp, door diens wil een voorbeeld te stellen, door recidive enz. met als gevolg dat in bepaalde gevallen militairen onnodig een strafrechtelijke veroordeling hebben moeten ondergaan.

Vooropstellend dat deze leden het laten vallen van de figuur van de oneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen en dientengevolge het decriminaliseren van een aantal delictsomschrijvingen toejuichten, stelden zij de vraag, of de bewindslieden niet met hen van mening zijn, dat hierdoor het aantal aan het tuchtrecht te toetsen gevallen zal toenemen.

Hoewel de leden van de fractie van D'66 het niet ondenkbaar achtten dat in een andere situatie, bv. met een vrijwilligersleger, militair tuchtrecht kan worden afgeschaft en handelingen die nu onder het tuchtrecht vallen, hetzij onder strafrecht, hetzij onder administratief recht zullen kunnen vallen, waren ook zij thans met de Regering van mening dat militair tuchtrecht nog reden van bestaan heeft.

Er zijn immers kleine vergrijpen in de „bedrijfsmatige” sfeer van de krijgsmacht die enerzijds wel de mogelijkheid van correctie behoeven maar anderszins niet strafrechtelijk van aard zijn en noch formeel noch materieel de zware behandeling van strafrecht en strafprocesrecht nodig of wenselijk doen zijn.

Ook de administratiefrechtelijke sfeer voor militaire ambtenaren die soms onvrijwillig die status hebben leek deze leden in dit stadium niet gewenst en niet praktisch, te meer daar in het door hen voorgestane hieronder nader uiteen te zetten systeem het resultaat van een tuchtrechtelijk systeem niet veel verschilde van een administratiefrechtelijke benadering.

De leden van de fractie van de P.P.R. achtten de eerder in dit verslag van de zijde van DS'70 ondersteunde bestrijding door de bewindslieden van de stelling van de V.V.D.M. — dat tuchtrecht alléén kan bestaan binnen een groep die op vrijwillige deelneming berust — weinig overtuigend. Bedoelde bestrijding komt hierop neer, dat in Nederland zeker ook tuchtrecht bestaat, dat niet vrijwillig aanvaard is door de leden van de organisaties waarbinnen het geldt. Interessanter vonden deze leden het, of de bewindslieden organisaties kennen met tuchtrecht, waarvan het lidmaatschap niet op vrijwilligheid berust.

De afwijzing in de nota (op blz. 3, rechterkolom, tweede en derde volle alinea's) van behandeling van overtreding van gedragsregels volgens een gereguleerd strafproces, zo merkten dezelfde leden voorts op, berust niet op argumenten, maar op vage veronderstellingen over „het belang

van de militair" (wat betekent dit in dit verband?), e.d.; zwaar weegt slechts één argument, nl. te zware belasting van het justitiële apparaat.

Kunnen de Ministers aantonen, dat bij een gereguleerd strafproces — wat voor een bepaalde categorie militaire zaken sterk vereenvoudigd zou kunnen worden, met mogelijkheid van een schikkingsvoorstel van de commandant — het justitiële apparaat te zwaar belast zou worden? De leden van de fractie van de P.S.P. sloten zich hierbij aan.

De leden van de fractie van het G.P.V. constateerden met instemming, dat de bewindslieden het tuchtrecht als zodanig niet vervangbaar achten door het strafrecht. Ook stemden zij in met het beginsel om de overlapping van tuchtrecht en strafrecht zo klein mogelijk te doen zijn. Maar een volledige scheiding leek hun in de praktijk niet mogelijk, omdat krijgstuchtelijke vergrijpen en strafbare feiten vaak in elkaars verlengde liggen.

De leden van de fractie van DS'70 vonden de door de bewindslieden zo uitvoerig gemotiveerde scheiding tussen straf- en tuchtrecht niet van belang, nog daargelaten of deze scheiding inderdaad wel zo duidelijk is, doch zij waren bereid om praktische redenen een onderscheid te maken.

Hiervan uitgaande komt men terecht bij de begrippen tuchtrechtelijk vergrijp tegenover strafbaar feit en tuchtrechter tegenover strafrechter.

De bewindslieden willen de bestaande regeling doorbreken en een duidelijke scheiding maken tussen militair strafbare feiten en militair tuchtrechtelijke vergrijpen. In deze gedachtengang moeten een aantal tot nu toe strafbare feiten, die overigens deels ook als z.g. oneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen worden aangemerkt, worden gedecriminaliseerd, hetzij geheel dan wel onder bepaalde omstandigheden.

Zijn de bewindslieden niet van mening dat bij de uitwerking van deze gedachtengang de moeilijkheden wellicht veel groter zullen blijken te zijn dan die, welke uit de bestaande regeling voortvloeien? Deze leden vreesden, dat een arbitraire scheidingslijn zal worden getrokken tussen zuivere strafbare feiten en de krijgstuchtelijke vergrijpen.

Kunnen de bewindslieden de vrees delen, dat aan de tot straffen bevoegde commandant op juridisch gebied hogere eisen zullen moeten worden gesteld dan tot dusver?

Zullen deze commandanten mede daardoor ook niet teveel van hun tijd aan dit deel van hun taak moeten gaan wijden?

Het wilde deze leden voorkomen, dat terzelfdertijd dat de bewindslieden (blz. 4) schrijven, dat zij in de toekomstige wetgeving een duidelijk onderscheid wensen te maken tussen de normen waarvan de handhaving aan het strafrecht en de normen waarvan de handhaving aan het tuchtrecht wordt opgedragen, zij hun eigen standpunt alweer ondergraven, althans sterk verzwakken door bv. opzettelijke ongehoorzaamheid enerzijds onder bepaalde omstandigheden te willen decriminaliseren, en anderzijds onder andere omstandigheden als strafbaar feit te willen opmerken.

Men kan trouwens hetzelfde opmerken over een andere handeling, te weten de opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid, die enerzijds als ernstig strafbaar feit moet worden aangemerkt, doch anderzijds slechts het karakter van een tuchtrechtelijk vergrijp kan hebben.

Zal door een formele omschrijving de tot straffen bevoegde commandant wellicht minder mogelijkheden hebben om een zaak krijgstuuchtelijk af te doen dan onder het vigerende systeem?

Uitgaande van de stelling dat het criterium voor de onderscheiding in (algemeen) strafrecht en tuchtrecht gezocht moet worden in het doel dat gediend wordt, het algemeen welzijn resp. het groepswelzijn, en gegeven het feit dat het leger normen kent die daarbuiten niet gelden en die zonder strafbedreiging niet te handhaven zijn, waren ook de leden van de fractie van de S.G.P. van oordeel dat een afzonderlijk tuchtrecht voor het leger nodig is (zie ook *Handelingen* 1971) van de Nederlandse Juristen Vereniging).

Principieel is geen scheiding tussen tucht- en strafrecht mogelijk omdat beide normen stellen waarvan de naleving met behulp van sancties kan worden afgedwongen (*Handelingen* 1971 N.J.V., deel I, 2e stuk, blz. 61).

Men kan tuchtrecht alleen een vorm van strafrecht noemen als men onder straffen het reageren op de schending van een rechtsorde verstaat.

Deze leden erkenden het voordeel van een onderscheiding in militair tuchtrecht en militair strafrecht en kenden met name aan het tuchtrecht betekenis toe als middel om eenvoudige maar ontoelaatbare inbreuken op de interne orde te bestrijden. Ook bij deze leden was wel de vraag opgekomen of bij het vaststellen van de rechten en verplichtingen van militairen voldoende zorg wordt besteed aan de onderlinge verhouding van militair tucht- en strafrecht enerzijds en diverse rechtspositieregelingen, bv. de Militaire Ambtenarenwet en de (nog niet in werking getreden) Wet rechtstoestand dienstplichtigen anderzijds.

Men vergelijkt de krijgsmacht gaarne met een bedrijf en in vele opzichten gaat — aldus deze leden — die vergelijking inderdaad op. Doch er zijn ook grote, principiële verschillen. Bijvoorbeeld de onvrijwilligheid van het dienstverband ten opzichte van dienstplichtigen; de door vele dienstplichtigen gevoelde kloof tussen opleiding en milieu enerzijds en taak en sfeer in het leger anderzijds; het bij velen heersende gevoel dat de dienstplicht niet een voor hen zinvolle tijdsbesteding is mede gezien financiële omstandigheden en carrièremogelijkheden; de geringe privacy; het in vele gevallen ontbreken van in de „burger“-samenleving geldende menselijke betrekkingen en samenwerkingsvormen. Deze verschillen manen tot voorzichtigheid bij het trekken van conclusies uit de gelijkenis van leger en onderneming.

Men kan de krijgstuuch niet zonder meer op één lijn stellen met de „normale bedrijfsdiscipline“ evenmin als men kan waarmaken dat het leger een „volledig overheidsbedrijf“ is. Het leger is een instrument van

de overheid waarmede deze tegen schending van recht en vrijheid van buitenaf optreedt, nog geheel afgezien van de plicht van de overheid ten opzichte van de belastingbetalers. Dit karakter onderscheidt het leger van elke commerciële organisatie. Zo gaat het bv. bij de krijgsmacht niet alleen om het aanleren en perfect kunnen uitvoeren van technische handgrepen, doch ook om het aankweken van een geest van offervaardigheid, van de bereidheid tot het opzij zetten van het eigen „ik”, van het overwinnen van de natuurlijke neiging tot zelfbehoud. Alleen de overheid mag, in tegenstelling tot welke organisatie dan ook, in het uiterste geval verwachten dat de tot de militaire dienst geroepen bereid zijn gezondheid en leven in de waagschaal te stellen.

Deze leden onderschreven de noodzaak van een afzonderlijk militair tuchtrecht om verschillende redenen. Allereerst omdat, als gezegd, voor de militair bijzondere eisen gelden die buiten de krijgsmacht niet opgaan en waarvan de nakoming niet zonder strafbedreiging te garanderen is. Vervolgens om te voorkomen dat elke normovertreding in de criminele sfeer van het strafrecht zou worden getrokken; dit toch zou bovendien ingaan tegen het streven naar decriminalisering. Een tuchtrechtelijke overtreding immers komt niet op het strafblad van de overtreder. En ten slotte vanwege de noodzaak van een snelle efficiënte reactie op geconstateerde normschendingen. De speciale tuchtrechtelijke procedure moet het mogelijk maken om snel en effectief te reageren op normschendingen van lichte aard, waarvan de bijzonderheden zonder veel moeite kunnen worden vastgesteld. De procedure kan dan ongecompliceerd zijn.

Deze leden onderschreven eveneens de stelling dat het tuchtrecht niet moet trachten het leven van de militair in details te regelen. De voorschriften zullen zich inderdaad voornamelijk moeten richten op de werksituatie. Maar het was voor genoemde leden de vraag of het tuchtrecht zich uitsluitend moet bezig houden met specifieke dienstverrichtingen. Wat zou in dit verband verstaan moeten worden onder „vrije tijd”? Betekent dit, dat het tuchtrecht geldt tot 17.45 uur en slechts reikt tot aan de kazernepoort? Naar de mening dezer leden zal de grens van het bereik van het tuchtrecht gevonden moeten worden in het doel van de krijgsmacht.

Met betrekking tot artikel 2, tweede lid van de Wet op de krijgstucht, dat de mogelijkheid schept tot het krijgstuchtelijk afdoen van strafbare feiten, waren deze leden voorshands van oordeel dat deze mogelijkheid gehandhaafd moet worden, zij het dat de bestaande regeling enigszins gecorrigeerd en aangevuld zou moeten worden.

Uitgaande van het hunnerzijds gehuldigde standpunt dat er geen principieel onderscheid bestaat tussen straf- en tuchtrecht — mr. A. Berkhout stelt de twee gebieden voor als twee elkaar snijdende cirkels (MRT 1968, blz. 513 v.v.) — meenden zij, dat de keus tussen strafrechtelijke of tuchtrechtelijke actie naar aanleiding van bepaalde strafrechtelijke normschendingen

dingen in belangrijke mate bepaald wordt door de aard en de omvang van het tuchtrechtelijke straffenpakket, in wezen dus niet een kwalitatieve maar een kwantitatieve factor. Men dient ook onder ogen te zien, dat het kenmerkende van de regeling niet is, dat de tot straffen bevoegde meerdere strafbare feiten van lichte aard, mits zij tevens een overtreding van een krijgstuchtelijke norm betekenen, disciplinair mag bestraffen, doch dat hij krijgstuchtelijke vergrijpen, indien zij tevens een *ernstig* strafbaar feit opleveren, *niet* disciplinair mag bestraffen.

In het buitenland benijdt men ons om deze regeling. In de Bondsrepubliek bv., waar de doorgevoerde scheiding tussen straf- en tuchtrecht enkele jaren is toegepast, heeft zij voor zoveel problemen gezorgd, dat op de scheiding in belangrijke mate door wetswijziging (in 1971) is teruggekomen.

Het voorstel om de scheiding tussen straf- en tuchtrecht streng door te voeren achtten deze leden te bedenkelijker daar het slecht past bij de huidige tendens tot inkrimping van het krijgstuchtelijke straffenpakket; daardoor dreigt het gevaar van een zone waarin men disciplinair niet krachtig genoeg en strafrechtelijk in het geheel niet meer zou kunnen straffen. (Mr. H. H. A. de Graaff: „Een grensverkenning” 1971, blz. 33). Het enorme voordeel van het huidige systeem met zijn ruime omschrijvingen gekoppeld aan de mogelijkheid om lichte gevallen krijgstuchtelijk af te doen, is — aldus deze leden — dat er voor elk praktijkgeval een adequate straf (hetzij een strafrechtelijke, hetzij een tuchtrechtelijke) gevonden kan worden (mr. H. H. A. de Graaff, MRT 1971, blz. 324).

Beseft moet worden dat de commandant niet het strafbaar feit bestraft maar het met dat feit samenlopend tuchtvergrijp.

Hoe denken de bewindslieden over de mogelijkheid, aan de verdachte de gelegenheid te bieden zich te beraden over de vraag of hij krijgstuchtelijke straf aanvaardt, dan wel strafrechtelijke behandeling voor de militaire rechter refereert? Voorkomen zou moeten worden dat de commandant als rechter in eigen zaak optreedt.

Over de vraag of de krijgstuchtelijke afdoening van strafbare feiten de toets van het Verdrag van Rome kan doorstaan, wilden genoemde leden zich voorshands niet uitlaten. Deze zaak is nog te zeer omstrede.

Zou niet eerst een beslissing van de Europese Commissie moeten worden afgewacht?

Oorlogs- en vredesomstandigheden

De leden van de fractie van het G.P.V. achtten het juist, dat voor oorlogs- en vredesomstandigheden eenzelfde formeel stelsel van straf- en tuchtrecht blijft gelden, mits gehandhaafd blijft dat bepaalde delicten in oorlogstijd ernstiger kunnen worden gestraft, aangezien zij dan ook veel ernstiger gevolgen kunnen hebben.

De leden van de fractie van de P.P.R. meenden dat de omstandigheden

waaronder in oorlogstijd uitgerekend de krijgsmacht functioneert zo wezenlijk verschillen van vredesomstandigheden dat op onderdelen misschien wel degelijk een ander formeel stelsel van straf- en tuchtrecht zou kunnen en moeten gelden; in dit verband herinnerden zij aan de ervaringen, te dezer zake opgedaan in de meidagen van 1940. Het had deze leden bevreemd dat hieraan in de nota voorbij werd gegaan.

De leden behorende tot de fractie van D'66 erkenden dat een — hieronder onder 8 nader uiteen te zetten — systeem als aan hun voor ogen stond onder bijzondere omstandigheden — of voor bijzondere onderdelen — zou moeten worden aangepast. Gegeven het feit dat die bijzondere omstandigheden, zoals oorlog, uitzonderlijk zijn, meenden zij dat het systeem in het algemeen niet daaraan zou behoeven te worden aangepast. Zij achtten het onjuist dat er geen principieel verschil is voor militairen en hun onderlinge relatie in vreedstijd of in tijden van oorlog. Nederland heeft nu immers — gelukkig — een vredesleger, dat zich weliswaar theoretisch op handelen in oorlogstijd moet voorbereiden maar toch sinds 1945 — althans in Europa — in een vredessituatie verkeert.

Het was voor deze leden onbegrijpelijk dat de Regering (blz. 4, linkerkolom) kan stellen dat in beide omstandigheden in beginsel dezelfde organisatie op dezelfde wijze moet kunnen functioneren. Zij hielden het voor irreëel en onverstandig de situatie nu, die reëel is voor tienduizenden militairen, af te stemmen op een situatie die hopelijk nimmer reëel wordt en, als zij dat wel wordt, toch door bijzondere extreme maatregelen zal moeten worden „begeleid”.

4. Toekomstige militaire gedragsregels

Algemeen

De leden van de fractie van de S.G.P. waren de mening toegedaan dat bij het vaststellen van een nieuwe regeling voor het tuchtrecht inderdaad voorkomen moest worden dat er een vermenging van voorschriften en handleiding-biedende functies optreedt. Er zal speciale aandacht besteed moeten worden aan onderricht en voorlichting van de militairen.

De regeling van het militair tuchtrecht zou naar het inzicht dezer leden moeten aanvangen met een omschrijving van het doel en de noodzaak van een goede krijgstucht. Daarin zou met name tot uitdrukking moeten komen dat een goede krijgstucht *conditio sine qua non* is voor de effectiviteit van de krijgsmacht in oorlogstijd. De voortdurende veranderende situaties en opdrachten in gevecht staan geen lange debatten of tijdrovende toelichtingen toe, nog daargelaten of men de vrije keus zou laten een opdracht te aanvaarden of te weigeren. De gehoorzaamheid moet natuurlijk voortkomen uit de overtuiging van haar noodzaak, maar in het toegespitste geval niet voor discussie vatbaar zijn, tenzij dan dat

het bevel duidelijk niet juist is /geen dienst betreffende, strijdig met het oorlogsrecht, etc.).

Zijn de Ministers niet van oordeel dat in het huidige Reglement het ondergeschiktheidsbeginsel, althans voor vredesomstandigheden, wat te geprononceerd op de voorgrond is geplaatst?

Hoe denken zij over het door L. Kayen in het Militair Rechtelijk Tijdschrift van 1968, blz. 449 e.v. geformuleerde functionele loyaliteitsbeginsel: „De taken welke op de krijgsmacht rusten, kunnen slechts op „de juiste wijze worden vervuld als elke militair — ook zonder vooraf„gaand bevel of voorschrift — op plichtsgetrouwe, loyale en gezags„getrouwe wijze in voortdurende bereidheid tot constructieve samenwer„king, zijn deel aan het geheel van die taken bijdraagt. Daarom dient „elke militair steeds te handelen in overeenstemming met de verantwoor„delijkheid die hij voor zijn taken en plichten heeft en de medeverant„woordelijkheid die hij voor de taken en plichten van anderen draagt.”?

Zo er al een plaats blijft ingeruimd voor het Reglement zal de functie daarvan naast de Wet op de krijgstucht nauwkeuriger moeten worden omlijnd dan thans het geval is. Op het ogenblik immers worden sommige bepalingen van de wet zonder meer in het reglement herhaald en zijn andere tegenstrijdig (bv. de regeling van het beklag: artikel 30 van het Reglement maakt van bepaalde beklagen een krijgstuchtelijk vergrijp op zichzelf).

Deze leden verwachtten dat de Wet op de krijgstucht een artikel zal bevatten waarop een eventueel Reglement kan worden gebaseerd.

Bij de omschrijving van de gedragsregels (strafbaarstelling + sanctienorm) zal men, zo vervolgden deze leden, ervan uit moeten gaan, dat het nulla poena-beginsel (artikel 1 van het Wetboek van Strafrecht) ook geldt voor het militaire tuchtrecht (Mr. G. L. Coolen, MRT 1971, blz. 577 v.v.).

Hoe denken de Ministers over het voorstel van mr. H. A. van Ee en mr. C. M. P. Nijmeyer (MRT 1969, blz. 259 v.v.) om naar analogie van artikel 103 van het Ambtenarenreglement voor het korps Rijkspolitie 1958 te komen tot een limitatieve opsomming van gedragsregels, aangevuld met een algemeen geformuleerd slotartikel?

De leden behorende tot de fractie van de P.v.d.A. merkten met instemming op, dat de gedachte aan uitputtende gedragsregels, die het gedrag van de militair van vroeg tot laat tot in finesses beheersen, door de bewindslieden verworpen wordt.

Het gebruik in de nota van de woorden „van vroeg tot laat” duidt er op dat de bewindslieden hier denken aan het bekende gezegde dat de militair 24 uur per dag dienst doet. Deze leden ondersteunden dan ook van harte de gedachtengang van de bewindslieden, neergelegd in de 2e volle alinea, blz. 4, rechterkolom.

Hoewel de leden van de fractie van D'66 het uitgangspunt van de nota

— handhaving van het militaire tuchtrecht — onderschreven, meenden zij dat het door de Regering gekozen systeem onvoldoende waarborgen biedt voor degenen die aan dat tuchtrecht onderworpen zijn.

Wat de inhoud van het tuchtrecht betreft, achtten deze leden het noodzakelijk zeer strakke, exact geformuleerde normen in het nieuwe tuchtrecht op te nemen, waardoor zoveel mogelijk willekeur op basis van een „kapstokartikel” wordt uitgesloten en waardoor een duidelijke scheiding tussen tuchtrecht en strafrecht mogelijk wordt.

Zij realiseerden zich dat hierdoor het gehele militaire tucht- en strafrecht ingrijpend gewijzigd zou moeten worden. Zij meenden dan ook, dat daarmee zo spoedig mogelijk een aanvang zou moeten worden gemaakt. Kan de Regering mededelen hoe de interdepartementale werkgroep, welke hiermede belast is, is samengesteld; in welk tempo die groep denkt te werken; of zij interimrapporten zal maken en of die interimrapporten onmiddellijk na vervaardiging openbaar gemaakt zullen worden, zodat het voor geïnteresseerden mogelijk zal zijn mee te denken over de voorstellen?

De leden van de fractie van de P.P.R. wezen op de omschrijving van mogelijke overtredingen als door de Werkgroep Utrecht in een globale schets op blz. 7 t/m 9 van haar nota gegeven en toegelicht:

- het in ernstige mate verstoren van de regelmaat in de militaire werkzaamheden;
- het herhaaldelijk strijdig handelen met de officieel vastgestelde dienstvoorschriften waarin de militair is onderricht;
- het zonder redelijke grond niet verrichten van opgedragen militaire werkzaamheden of het zich onttrekken aan militaire opdrachten;
- het onrechtmatig weigeren te gehoorzamen aan een door een meerdere gegeven dienstbevel;
- het geven van een dienstbevel dat geen betrekking op de dienst heeft;
- herhaaldelijk te laat komen;
- het zonder verlof of zonder noodzaak wegblijven uit de militaire dienst langer dan 48 uur;
- het herhaaldelijk zonder verlof en zonder noodzaak wegblijven uit de militaire dienst;
- het na herhaalde waarschuwing bewust doorgaan met voor de groep hinderlijke baldadigheid en luidruchtigheid, alsmede grote brutaliteit en handtastelijkheden;
- herhaaldelijke verwaarlozing van eigen tenue of materieel waarvoor men verantwoordelijkheid draagt;
- het aanbieden en in ontvangst nemen van giften of beloften tot een beperkte waarde in ruil voor militaire gunsten;
- het zonder verlof in uniform deelnemen aan niet-militaire openbare bijeenkomsten, optochten of acties buiten militair terrein;
- het zonder verlof organiseren van buitengewone bijeenkomsten

op militair terrein of onder militair gezag gestelde terreinen.

Naar het oordeel van de hier aan het woord zijnde leden leverde deze omschrijving in het algemeen een uitstekend voorbeeld op van hoe tenminste de vage omschrijvingen van het huidige tuchtrecht zouden kunnen worden vervangen.

De leden van de fractie van het G.P.V. onderschreven eveneens, dat het huidige Reglement aan vernieuwing toe is. Zij zagen echter graag aangegeven wat de bewindslieden ermee bedoelden dat het tuchtrecht zal bestaan uit een aantal duidelijke en doelmatige regels, doch dat het Reglement geen algemene aansporingen inzake het fatsoen en het gedragspatroon van een „ideale” militair moet bevatten. Zien de bewindslieden wel of geen verband tussen losbandig gedrag op het ene gebied (bv. bij regelmatig misbruik van Gods naam, bespottung van godsdienst, gebruik van verdovende middelen, misbruik op seksueel gebied, van sterke drank) en losbandigheid op het gebied van de discipline? Zijn de bewindslieden niet van mening, dat een algemene aansporing betreffende fatsoen en gedrag — waarop uit de aard der zaak geen sanctie kan worden gesteld — niettemin kan helpen het klimaat te scheppen, dat de discipline begrijpelijk maakt? Deze leden zouden voorts gaarne vernemen, of het moreel van een groep militairen valt onder hetgeen voorgeschreven wordt in duidelijke doelmatige regels dan wel onder algemene aansporingen betreffende fatsoen en gedragspatroon.

Aan de leden van de fractie van D'66 was niet duidelijk, wat de bewindslieden bedoelen met de omvang van de werking van het tuchtrecht (blz. 4 rechterkolom, 3e alinea). Regels betreffende de interne orde zullen slechts intern van belang kunnen zijn. Kan de Regering voorbeelden geven van toepasbaarheid van het tuchtrecht op een militair die zich zonder dienst te verrichten binnen de militaire samenleving bevindt, en — een vraag ook van de zijde van DS'70 — van de toepasbaarheid op een militair die zich buiten die militaire samenleving bevindt?

Betekent dit, dat een militair — in uniform, of zelfs in burger — zich buiten de kazerne nog aan een tuchtrechtelijk vergrijp — d.i. dus een inbreuk op de militaire samenleving — kan schuldig maken?

Van andere zijde werd er op gewezen, dat althans het huidige Reglement dergelijke vergrijpen wel degelijk kent.

Het dienstbevel

De leden van de fractie van de S.G.P. juichten het toe dat de Ministers voorstellen zo concreet mogelijke criteria op te nemen in de strafrechtelijke strafbaarstelling van het weigeren of niet opvolgen van bepaalde dienstbevelen.

Zouden de Ministers in staat zijn wat nauwkeuriger aan te geven wat zij verstaan onder bevelen „waarvan de militair redelijkerwijze mocht „menen dat de bevolen handeling onrechtmatig zou zijn”?

Deze leden achtten het passend de algehele dienstweigering, die niet op erkende gewetensbezwaren berust, en de stelselmatige weigering als afzonderlijk delict strafbaar te stellen.

Wat betreft bevelsbevoegdheid meenden deze leden dat deze niet enkel op functionaliteit kan worden gebaseerd. Ervaringen in Duitsland hebben geleerd dat het krampachtig vasthouden aan de functionele bevelsbevoegdheid niet haalbaar is. Men werd tot verschillende „uit-„bouw“-voorzieningen gedwongen (mr. H. H. A. de Graaff, MRT 1971, blz. 329 v.v.). Het verschil met het Nederlandse systeem dat ruimer is opgezet maar „ingebouwde“ waarborgen tegen misbruik van die ruimte bevat (bv. artikel 140 Wetb. v. Mil. Strafrecht en artikel 9 en 10 van het Reglement) is dan ook niet groot meer. Centraal zal bij iedere militair moeten staan het besef dat hij in overheidsdienst staat en met overheidsgezag van geheel eigen aard te maken heeft.

Zien de Ministers het als een taak van de overheid om dit besef te versterken? En, zo ja, welke middelen zouden zij daartoe willen aanwenden?

Wat betreft het vaststellen van de grenzen van de gehoorzaamheidsplicht achtten deze leden het juist, dat voor het uitgevoerde bevel de bepalingen van artikel 40 W.v.Sr. (de algemene strafuitsluitingsgronden) van toepassing verklaard zullen worden. Zij erkenden tevens de noodzaak van het bepalen van de grenzen voor het weigeren van een dienstbevel dat niet rechtmatig is. Indien iemand aansprakelijk is, moet men daaraan de bevoegdheid tot weigeren koppelen. Te denken valt aan de weigeringsgronden genoemd door mr. H. H. A. de Graaff in zijn „Hand-„leiding Militair recht“, blz. 228. Voorts vroegen deze leden of de mogelijkheid moet blijven bestaan dat men zich beklagt over een ontvangen bevel (artikel 71 Wet op de krijgstucht en artikel 13 van het Reglement). Duidelijk zou huns inziens moeten zijn, wanneer men een bevel kan weigeren en wanneer men slechts in beklag kan gaan.

De leden van de fractie van het G.P.V. betwijfelden, of de decriminalisering van de opzettelijke weigering van een dienstbevel, voor zover deze geen gewichtige belangen schaadt, een oplossing van moeilijkheden kan brengen. Zij voorzagen dat de mening wat wel en wat niet schadelijk is voor gewichtige belangen, een oorzaak kan zijn van complexe discussies die niet bevorderlijk zijn voor het goed functioneren van de krijgsmacht. Voor deze decriminalisering zagen zij geen aanleiding als de grenzen van de gehoorzaamheidsplicht duidelijker worden aangegeven.

Zolang de praktijk de door de bewindslieden genoemde regel bevestigt, nl. dat slechts in exceptionele gevallen bevelen worden gegeven buiten de functionele lijn van de organisatiestructuur, konden genoemde leden zich vinden in de handhaving van de bevelsbevoegdheid op grond van de militaire rang.

Deze leden stemden gaarne in met het voornemen van de bewindslieden,

het beoogde stelsel van strafbepalingen en strafuitsluitingsgronden in een begrijpelijke handleiding voor elke militair uiteen te zetten. Zij vroegen echter of het beroep op verontschuldgbare dwaling ten aanzien van de rechtmatigheid van een dienstbevel als strafuitsluitingsgrond niet te ruim is. Is de weigering van een dienstbevel niet altijd een gewetenszaak en moet in de gewetensnood, die daarbij kan ontstaan, de potentiële weigeraar niet altijd een risico nemen? Menen de bewindslieden niet dat verlagings van dit risico beneden een zekere grens te gemakkelijk tot misbruik aanleiding kan geven? En kan de kans op het geven van een bevel tot onrechtmatige handelingen niet reeds aanmerkelijk worden verminderd, als in de toekomst aan o.a. de juridische vorming van de officieren — en met name van o.a. de z.g. doorbevoorde onderofficieren — aanzienlijk meer tijd wordt besteed? Deze leden hadden bovendien gaarne gezien, dat in de nota zelf meer zou zijn gezegd over de algemene lijnen waardoor straf bij weigering van een dienstbevel moet worden uitgesloten. Menen de bewindslieden niet, dat in het gebod, dat men de keizer moet geven wat des keizers is doch aan God wat Godes is, reeds een algemene grens van de gehoorzaamheidsplicht en een waarborg tegen machtsmisbruik ligt? Deze leden wilden daarbij in aanmerking nemen, dat de erkenning van de geestelijke vrijheid in onze samenleving tot gevolg heeft dat buiten de militaire sfeer de uit vrije keuze voortkomende beleving van godsdienstige en persoonlijke opvattingen mogelijk moet zijn. Daarnaast moet echter worden erkend dat er een reëel gebied is waarbinnen de militaire meerdere gerechtigd is opvolging van bevelen te verlangen.

De leden van de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de C.H.U. spraken als hun oordeel uit, dat de bevelsbevoegdheid in principe dient te worden toegekend aan de functionele meerdere en slechts in uitzonderingsgevallen, als o.a. bedoeld in de nota, blz. 5, rechterkolom, 2de alinea, dient te worden gebaseerd op de rangenhiërarchie. De opmerking in de nota dat gedacht wordt aan de mogelijkheid van beroep op verontschuldgbare dwaling ten aanzien van de rechtmatigheid van het dienstbevel vatten deze leden aldus op, dat ook de gever van een bevel zich erop moet kunnen beroepen, dat hij te goeder trouw kon denken, dat het door hem gegeven bevel als dienstbevel gegeven mocht worden.

De leden van de fractie van DS'70 merkten op, dat de bewindslieden begrijpelijkerwijze veel aandacht besteden aan de problematiek van het dienstbevel. Op dit stuk toch komen de meningsverschillen sterk naar voren. Immers, moet de bevelsbevoegdheid gebaseerd zijn op rangenhiërarchie, dan wel moet de gezagsverhouding uitsluitend gebonden zijn aan de lijnen van de organisatiestructuur?

Deze leden waren van mening, dat een strenge handhaving van de functionele discipline een onmisbare zaak is. Hier geldt de eis van absolute ondergeschiktheid, die tot doel heeft een zo doeltreffend mogelijk

functioneren van de krijgsmacht mede door het streven naar een zo gering mogelijk verlies aan personeel en materieel. Zij verzochten de bewindslieden te willen overwegen — zulks in afwijking van het op blz. 5 kenbaar gemaakte standpunt — of toch niet als basis dit systeem van functionele gezagsverhouding kan dienen, met opneming van enkele uitzonderingen als door de bewindslieden bij wijze van voorbeeld vermeld.

Kunnen de bewindslieden niet de mening dezer leden delen, dat de gezagsverhouding, op hogere rang berustend, in feite van gering belang is voor de krijgsmacht, ja soms zelfs dat belang kan benadelen?

De leden van de fractie van de P.P.R. constateerden dat, door de bevelsbevoegdheid op basis van rangenhiërarchie (in plaats van functionele hiërarchie) te handhaven, voorbijgegaan wordt aan de mogelijkheid, de voordelen van het eerste systeem gedeeltelijk mee te nemen in een overgang op het tweede door de bevelsbevoegdheid op basis van de rangenhiërarchie voor een aantal bijzondere gevallen duidelijk te omschrijven. Huns inziens wogen de nadelen, zoals in de praktijk bekend, te zwaar om tot handhaving van bevelsbevoegdheid op basis van rangenhiërarchie zonder meer te besluiten. In vredetijd leek slechts bevelsbevoegdheid op basis van functionele hiërarchie hun wenselijk.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. konden met de visie van de bewindslieden ten aanzien van het dienstbevel in grote lijnen meegaan. Moeite hadden zij echter met de visie van de bewindslieden ten aanzien van de bevelsbevoegdheid en de rangenhiërarchie. Indien de term „functioneel” wordt gebruikt, dient niet alleen aan de gezagsverhoudingen in de werksituatie te worden gedacht. Terecht wijzen de bewindslieden er op dat buiten/naast de verticale lijnen, die de commandoverhoudingen regelen waarop het operationeel gebruik van de krijgsmacht is gebaseerd, in de krijgsmacht ook andere organisatie lijnen en gezagsverhoudingen bestaan.

Deze leden hadden er geen moeite mee, dit type gezagsverhoudingen als functioneel aan te duiden en als zodanig ook te accepteren. Zij verschilden met de bewindslieden van mening als het gaat om een situatie waarin bevelgever en -ontvanger niet in een op de organisatiestructuur berustende functionele relatie tot elkaar staan. Het argument dat zich reeds in vredetijd gevallen kunnen voordoen dat bij onmiddellijk dreigende schade of gevaar direct optreden geboden is, sprak hun niet aan; de vanzelfsprekendheid waarmee gesteld wordt dat in zodanig geval reeds op elke militair de plicht rust op te treden, nog minder. Waarop baseren de bewindslieden deze stelling? Waarom zouden militairen naast „normale” burgerverplichtingen nog andere verplichtingen hebben? Zo er al bijzondere verplichtingen voor militairen bestaan c.q. gewenst zijn, dient er dan geen onderscheid te worden gemaakt tussen dienstplichtige militairen en andere categorieën?

Op blz. 6, linkerkolom van de nota worden enkele opmerkingen gemaakt over artikel 10 van de Wet Oorlogsstrafrecht. Hebben de bewindslieden zich al een mening gevormd over een eventuele wijziging van genoemd artikel?

Naar het inzicht van de leden van de fractie van de P.P.R. zou hier ter sprake moeten komen de weigering, deel te nemen aan militaire acties in oorlogstijd, die vrijwel zeker een oorlogsmisdaad opleveren, zoals het doodschieten van burgers of krijgsgevangenen. De leden van de fractie van de P.S.P. sloten zich hierbij aan.

De leden van de fractie van D'66 vroegen, of de bewindslieden concrete voorbeelden kunnen geven van een niet opvolgen van een dienstbevel dat onder tuchtrecht en dat onder strafrecht valt.

Is het juist dat bij voorbeeld niet oprapen van een sigarettenpeukje niet meer onder het begrip strafrechtelijk niet opvolgen van een dienstbevel zal kunnen vallen?

Elders in de nota wordt gesproken over de spanning tussen doelmatigheid en rechtmatigheid. Meent de Regering dat op dit punt een begrenzing of afbakening tussen deze twee polen mogelijk is?

De Koninklijke Marechaussee

De leden van de fractie van de S.G.P. vroegen, of de bewindslieden het noodzakelijk achten, voor het Wapen der Koninklijke Marechaussee, in verband met haar politionele functie, een regeling te treffen waarbij de bevelsbevoegdheid niet gebaseerd is op hiërarchische gezagsverhoudingen.

De leden van de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de C.H.U. waren van mening, dat wat betrof de Koninklijke Marechaussee een tuchtregeling als aangegeven in de nota moeilijk toepasselijk zou kunnen zijn. Wanneer een lid van dat wapen bij voorbeeld bij de uitoefening van de grensbewaking, bij het verlenen van bijstand in gezamenlijk optreden met andere politiekorpsen, dan wel bij het instellen van een politieel onderzoek binnen de krijgsmacht een leefregel overtreedt, kan toch moeilijk worden volgehouden dat daarmee de doelstelling van de krijgsmacht wordt geschaad? Wel zal er sprake kunnen zijn van het schenden van de gedragsverplichtingen tegen de achtergrond, de doelstelling, van dit wapen. In dat geval zal er dan ook naar de mening dezer leden een stelsel van bedrijfs-disciplinaire maatregelen gedragsregels moeten bestaan, dat geheel op de taak van het wapen der Koninklijke Marechaussee is afgestemd.

Een groot bezwaar leek deze leden ook het handhaven van de hiërarchische gezagsverhouding voor de Koninklijke Marechaussee. Bij de uitoefening van de aan het lid van het wapen opgedragen politietaak kan hij gebruik maken van de hem wettelijk toegekende bevoegdheden. Er

ontstaat thans een spanningsveld tussen het uitoefenen van deze taak en het inbreuk maken op de krijgstuuchtelijke verhoudingen. Waar de Marechaussee voor zijn taak tevens een eed heeft afgelegd, kan hij hierdoor in een gewetensconflict geraken. Naar de mening dezer leden mogen de hiërarchieke verhoudingen tijdens het op de juiste wijze uitoefenen van de opgedragen wettelijke opsporingstaak geen rol spelen.

Derhalve zal naar de overtuiging dezer leden in het toekomstig tuchtstelsel de hiërarchieke verhouding tussen de leden van dit wapen en de overige militairen van de krijgsmacht moeten komen te vervallen.

Beperkingen van grond- en vrijheidsrechten

De leden van de fractie van de C.P.N. achtten het onjuist, om van het standpunt uit te gaan dat militairen in hun grondrechten, b.v. het recht op vrijheid van meningsuiting en op vrijheid van vergadering en betoging, beperkt dienen te worden, gelijk in de nota wordt gedaan. Zij vroegen, of bedoelde beperkingen in de nota soms worden vastgelegd om kritiek op onjuiste toestanden in het militaire apparaat onmogelijk te maken. De leden van de fractie van de P.S.P. sloten zich hierbij aan.

Naar de mening van de leden van de fractie van de P.v.d.A. dienen beperkingen van grondrechten en vrijheidsrechten slechts in het uiterste geval te worden opgelegd. De stelling van de bewindslieden, dat aan militairen de uitoefening van een aantal vrijheden, met name de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van vergadering en van betogingen, dient te worden ontzegd, sprak hen niet aan. Zij zouden het op prijs stellen als de bewindslieden deze stelling nader zouden willen adstrueren.

De leden van de fractie van D'66 waren het geheel met de bewindslieden eens, dat het grondrecht van vrijheid van meningsuiting neergelegd in de Grondwet ook onverkort geldt voor militairen. De consequenties die de Regering uit dit standpunt thans trekt achtten deze leden logisch en onontkoombaar. Bij de behandeling van het aangekondigde wetsontwerp zouden zij ingaan op de inhoud van de dan voor te stellen beperkingen.

De leden van de fractie van het G.P.V. konden instemmen met het voorstel van de bewindslieden om de beperkingsmogelijkheden van grondrechten zoals de vrijheid van meningsuiting binnen het hiërarchisch apparaat waartoe militairen behoren, zoveel mogelijk in een formele wet te regelen. Echter achtten zij een limitatieve opsomming van deze beperkingsmogelijkheden in de formele wet niet mogelijk. De formele wet kan slechts algemene beginselen en uitgangspunten geven, die door de militaire instanties c.q. de Minister van Defensie moeten worden concreetiseerd. Slechts de grenzen waarbuiten de beperkingen zich niet mogen begeven, zullen in de wet kunnen staan — aldus deze leden.

De leden van de fractie van de S.G.P. spraken als hun mening uit, dat

de Grondwet en het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden de beperking van vrijheids- en grondrechten in de krijgsmacht voorshands in principe toelaten.

Zijn de bewindslieden niet van mening, dat er dan geen sprake is van het onthouden van deze rechten aan een bepaalde categorie (de militairen), hooguit van beperking van deze rechten terwille van hogere belangen ten opzichte van burgers in een bepaalde hoedanigheid en functie?

5. Het sanctiestelsel

Algemeen

Naar aanleiding van de opmerking in de nota (blz. 6, rechterkolom, eerste volle alinea) over vrijwillige naleving van militaire gedragsregels, en over leiderschap zeiden de leden van de fractie van de P.P.R., dat tot nu toe in de praktijk het leiderschap veelal heeft gefaald, althans steunt op de krijgstuicht. Een hele geschiedenis van tuchthandhaving zal moeten verbleken voordat het tuchtrecht een sluitstuk wordt van goed leiderschap en een goed sociaal klimaat. Steunt de opmerking in de nota op enige beleidsombuiging ten aanzien van de voorbereiding op het militair leiderschap?

De leden van de fractie van het G.P.V. stemden geheel met de bewindslieden in dat de naleving van militaire gedragsregels in de eerste plaats vrijwillig zal moeten geschieden en niet uit vrees voor straf. Toch stelde het hen teleur, dat de bewindslieden met geen enkel woord aangeven hoe zij die vrijwillige naleving van gedragsregels willen bevorderen. Menen de bewindslieden niet, dat b.v. de legerleiding voor een onmogelijke taak staat, als velen het onderscheid niet kennen tussen verkeerde en juiste gezagsuitoefening en menen dat gezagsuitoefening als zodanig reeds verkeerd is, terwijl bovendien het aanzien van de krijgsmacht voortdurend openlijk in discrediet wordt gebracht, hetgeen onder hen die overwegen zich te melden voor de opleiding tot officier een negatieve voorselectie veroorzaakt?

Ook de leden, behorende tot de fractie van DS'70, was het opgevallen dat de bewindslieden bij de bespreking van het sanctiebestel te kennen hebben gegeven, dat de naleving van militaire gedragsregels vrijwillig moet zijn. Deze leden zouden deze wens voor het naleven van alle gedragsregels in al onze samenlevingsvormen willen uitspreken. Helaas, aldus deze leden, leert de werkelijkheid anders. En op die werkelijkheid is ook dit militair sanctiestelsel afgestemd.

De leden van de fractie van de P.P.R. achtten de sancties, voorgesteld op blz. 15 en 16 van het rapport van de Werkgroep Utrecht, beter te verantwoorden dan de te dezer zake in de nota gedane voorstellen. Eerstbedoelde sancties zijn:

- schuldigverklaring zonder opleggen van straf;

- berisping;
- extra dienst (niet meer dan 2 uur per dag, aansluitend aan de dienst, niet meer dan 5 dagen achtereen; opgeschort gedurende het vrije weekend; uitsluitend om nagelaten diensttaken alsnog te doen uitvoeren);
- geldboete (ten hoogste *f* 25; naar keuze van de gestrafte te vervangen door licht arrest op basis *f* 5 = 1 dag);
- licht arrest (ten hoogste 5 achtereenvolgende dagen; opgeschort gedurende het vrije weekend; altijd oplegging van een subsidiaire geldboete);
- weekend-arrest (maximaal gedurende 2 achtereenvolgende weekenden).

Van dit stelsel juichten de hier aan het woord zijnde leden met name toe, dat steeds subsidiair een geldboete opgelegd kan worden. De door de Werkgroep voorgestelde straffen staan, zo was hun indruk, meer in verhouding tot de delicten dan de straffen die de Ministers willen handhaven.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. herinnerden aan het ongeveer een jaar geleden door hun partij in de publiciteit gebrachte voorontwerp ener Wet Gedragsregels Militairen. Daarin werden de volgende straffen voorgesteld:

- berisping;
- extra dienst (ten hoogste 2 uur per dag gedurende ten hoogste 5 dagen);
- geldboete (ten minste één gulden en ten hoogste 10 gulden);
- beperking bewegingsvrijheid gedurende de werkdagen (ten minste 1 dag en ten hoogste 10 dagen);
- beperking bewegingsvrijheid gedurende de zaterdag, zon- en feestdagen en verlofperiode (ten minste 1 dag en ten hoogste 5 dagen).

In de toelichting bij dit ontwerp Wet Gedragsregels Militairen werd de vraag gesteld of een commandant, tot straffen bevoegd, wel de beschikking dient te hebben over een straf als „beperking bewegingsvrijheid”. Zou deze vraag bevestigend worden beantwoord, dan dient in ieder geval, zo stelden deze leden, voorkomen te worden dat de gestrafte de indruk krijgt dat „achteloos” een weekend of een vrije dag wordt „meegenomen”. Tevens dient in hun visie dan deze straf alleen opgelegd te worden indien er sprake is van het niet behoorlijk verrichten van de werkzaamheden, voortvloeiende uit de gewone werkkring en dient het beklag de uitvoering of de verdere uitvoering van genoemde straf op te schorten.

Het argument van de bewindslieden, dat straffen met een vrijheidsbeperkend karakter nodig zijn vanwege de absolute noodzaak om de interne orde in de krijgsmacht te handhaven wanneer andere sancties onvoldoende effect sorteren, sprak deze leden niet aan. Gaarne zou zij zien dat de bewindslieden wat meer argumenten naar voren zouden brengen.

De hier aan het woord zijnde leden meenden, dat uit het ontwerp voor een Wet_Gedragregels Militairen reeds viel af te leiden, dat hunnerzijds bezwaren bestonden tegen het opnemen in de wetgeving van twee vrijheidsbepalende strafsoorten, het ontbreken van een aparte regeling voor de weekends, zon- en feestdagen en verlofperiode, en de hoogte van de voorgestelde geldboeten.

De leden van de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de C.H.U. had het getroffen, dat de nota geen argumenten bevat waarom twee verschillende soorten van arrest in de toekomstige wetgeving opgenomen zouden moeten worden. Kunnen de bewindslieden zodanige argumentatie alsnog verschaffen?

Arreststraf ondergaan tijdens het weekend of tijdens verlof wordt als veel zwaarder ervaren dan een straf die door de week wordt ondergaan. Aan dit verschil in zwaarte gaat de nota geheel voorbij. Zijn de Ministers bereid om aan een opgelegde arreststraf tijdens het weekend en verlof opschortende werking te verlenen? Dit zou betekenen, dat het tijdstip van het vergrijp geen invloed heeft op de strafzwaarte — thans maakt bestraffing op maandag of vrijdag een groot verschil — terwijl het bovendien zou betekenen dat de strafopleggende commandant geen ingewikkelde rekenarij hoeft toe te passen bij het opleggen van zijn straf.

Dat straffen voortaan voor militairen van alle categorieën, ongeacht hun rang, gelijkelijk van toepassing zullen zijn, werd door deze leden een goede zaak geacht.

De leden van de fractie van het G.P.V. vroegen, of de bewindslieden ook bij nader inzien van oordeel zijn, dat een gelijke toepassing van straffen op alle militairen, ongeacht hun rang, kan overeenkomen met de militaire hiërarchie. Draagt niet reeds de berisping van een officier een veel zwaarder karakter dan die van b.v. een soldaat?

De leden van de fractie van het S.G.P. vroegen, of het hier besproken, in de nota ingenomen standpunt geen problemen zou kunnen opleveren bij de tenuitvoerlegging van de straffen.

Hoe zouden b.v. de straffen van licht en verzwaard arrest moeten worden uitgevoerd ten aanzien van gestraften, die de nacht in het gezin doorbrengen, zonder dat dit tot verzwaring van de straf leidt?

Met betrekking tot het sanctiestelsel in het algemeen huldigden deze leden de opvatting dat krijgstuuchtelijke bestraffing behoort te geschieden voor lichte vergrijpen en dat derhalve met een gematigd maar effectief (snel) sanctiestelsel moet worden volstaan.

Ook deze leden zouden gaarne het oordeel van de Ministers vernemen over het weekend-arrest als krijgstuuchtelijke sanctie in de vorm van licht arrest gedurende maximaal 2 week-enden.

De leden van de fractie van het G.P.V. stelden de vraag, of de bewindslieden pedagogische waarde toekennen aan een in de nota niet vermelde vorm van straf, waarbij de aanklager in tuchtzaken samen met de ge-

rapporteerde te lijden krijgt van de strafoplegging? Gedacht wordt b.v. aan de straf van extra dienstverrichting bij het eigen onderdeel, waarbij de aanklager verplicht wordt

- a. een schema voor de extra dienstverrichting gereed te maken, en
- b. samen met anderen toezicht te houden op de uitvoering van deze extra dienst, waardoor aldus een deel van zijn vrije tijd verloren gaat.

Tuchtklasse

De leden van de fractie van het G.P.V. zouden de afschaffing van de tuchtklasse betreuren; het dienen in een tuchtklasse, waar bepaalde weerspanninge militairen precies kunnen weten waar zij aan toe zijn, kan een goede lering zijn.

De leden van de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de C.H.U. waren — op enkele leden na — van oordeel dat, in welk een slechte reuk de tuchtklasse thans ook staat, het doen opnemen door de onafhankelijke militaire tuchtrechter, zo deze over een zaak te oordelen krijgt, van militairen, die ongevoelig zijn voor de normale tuchtregelen, in een bijzondere afdeling tot de mogelijkheden zou moeten blijven behoren.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. vroegen of uit het voorstel, de straf van plaatsing in de strafklasse op te nemen als hoofdstraf in het Wetboek van Militair Strafrecht, mocht worden afgeleid dat de bewindslieden ervan overtuigd zijn dat een dergelijke straf resultaten oplevert. Kunnen de bewindslieden dit aan de hand van een onderzoek aantonen?

De leden van de fractie van D'66 vroegen, waarom de bewindslieden in deze nota over het *tuchtrecht* opeens mededelen, dat strafklasse als hoofdstraf in het Wetboek van Militair *Strafrecht* zal worden opgenomen. Heeft dit iets met de voorgestelde tuchtrechtelijke sancties te maken?

Vrijheidsbeperkende straffen

De verschillen geconstateerd tussen de voorstellen in deze nota en die in het rapport „Wet Gedragsregels Militairen” deden bij de leden van de fractie van de P.v.d.A. de volgende vragen rijzen.

Kunnen de bewindslieden aangeven waarom zij het noodzakelijk achten twee vrijheidsbeperkende straffen in de toekomstige wetgeving op te nemen? Met name de voorgestelde straf „arrest” kan bezwaren oproepen. De stelling dat niet is aangetoond dat de regeling die de bewindslieden voorstaan in strijd is met het Europese verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden leek deze leden onvoldoende onderbouwd.

Anders dan de bewindslieden meenden de leden van de fractie van D'66, dat arrest in welke vorm dan ook wel degelijk vrijheidsberoving in de zin van het Europese Verdrag oplevert. Overigens spreekt de regering zelf van een „vrijheidsbeperkend karakter” (blz. 6). Daarom, en omdat zelfs tijdelijk licht arrest geen „gematigde sanctie” is, waren deze

leden van oordeel dat die straffen niet in het tuchtrecht thuishoren. Ook de verplichting om op een vastgesteld tijdstip afwijkend van de gewone dienst terug te zijn is een soort arrest, een vorm van vrijheidsberoving die slechts door een onafhankelijke rechter moet kunnen worden opgelegd. De leden van de fractie van de P.S.P. sloten zich hierbij aan.

Welke reden hebben de bewindslieden, zo vervolgden de leden van de fractie van de P.v.d.A., om bij op te leggen arrest-straffen geen onderscheid te maken tussen „werkdagen” en weekeinden, zon- en feestdagen en verlofperioden? Het zal de bewindslieden niet onbekend zijn, dat zeer zeker de dienstplichtige militairen, gezien hun gedwongen verblijf in de krijgsmacht, voor een arreststraf in weekeind enz. bijzonder zwaar worden getroffen. Achten de bewindslieden het niet gewenst, zo ze al bereid zijn een scheiding aan te brengen tussen werkdagen en „andere dagen”, de toepassing van deze straf te koppelen aan overtreding van een bepaalde gedragsregel als geschetst in het voorontwerp Wet Gedragsregels Militairen?

Van de zijde van de P.P.R. kwam de vraag, of het verschil tussen „de „verplichting op een bepaalde plaats te verblijven” en „opsluiting” wel te handhaven is, nu men in het burgerlijke penitentiaire stelsel steeds meer in de richting gaat van „open gevangnissen”.

De huidige verzaamd arrestanten verblijven gezamenlijk in een verzaamd arrestanten-lokaal (niet achter slot); dit is een lichte vorm van opsluiting, vergelijkbaar met een half-open gevangenis. Blijft de wijze van opsluiting gehandhaafd?

De leden van de fractie van de C.P.N. stelden, naar aanleiding van de opmerking in de nota dat de uitvoering van de straf van arrest op geen enkele wijze zou mogen resulteren in opsluiting, de vraag hoe men deze straf dan wil toepassen.

De leden van de fractie van D'66 vroegen, hoe de in de nota gestelde „decriminalisering van de lichte vormen van een aantal delicten” (blz. 1, sub *c*) in overeenstemming te brengen is met de voorgestelde straf van 14 dagen arrest. Men kan toch niet volhouden, dat een dergelijke straf een lichte straf is voor „eenvoudige plichtsverzuimen” (blz. 4, linkerkolom, derde alinea) of dat dit een „gematigde sanctie” is (blz. 6, rechterkolom, derde alinea) die een marginale functie heeft om ongewenst gedrag te corrigeren (blz. 3, linkerkolom, vierde alinea)?

De leden van de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de C.H.U. waren van mening, dat voor de arreststraffen moet gelden, dat deze alleen toepasselijk zijn voor expliciet omschreven gevallen.

Geldboete

De leden van de fractie van de V.V.D. juichten het toe, dat — nu uit het pakket van sancties de straffen van plaatsing in de tuchtclassen, de verlaging en het streng arrest worden afgeschaft — de geldboete als nieuwe

strafsoort zal worden ingevoerd. Deze leden moesten echter wel opmerken, dat de passage in de nota welke betrekking heeft op de invoering van de geldboete voor velerlei uitleg vatbaar is.

Zij lazen in de gewraakte passage, dat per boeteoplegging het bedrag zal dienen te liggen tussen f 2,50 en f 100 en dat per kalendermaand het totaal der opgelegde boetes de 10 pct. van het bruto aan de gestrafte toekomende militaire bezoldiging niet te boven mag gaan.

In deze grens zagen deze leden het draagkrachtbeginsel in een algemeen maximum neergelegd. Zij achtten dit juist want naar hun oordeel mag — tengevolge van de boeteoplegging binnen de tuchtrechts sfeer — nimmer zodanige moeilijkheden voor de militair ontstaan dat het middel erger dan de kwaal kan worden.

Mede in verband met dit laatste verzochten deze leden, de invoering van deze straf goed te begeleiden.

De leden van de fractie van de C.P.N. wilden de mérites van deze straf voorlopig in het midden laten, doch waren wel van gevoelen, dat zij in het bijzonder de dienstplichtigen zal treffen, ook al wordt gezegd dat de boete niet hoger gesteld mag worden dan 10 pct. van de bruto maandelijks bezoldiging van de betrokken militair.

Naar aanleiding hiervan vroegen deze leden hoeveel maal en voor welke vergrijpen deze straf opgelegd zou kunnen worden.

De leden van de fractie van D'66, die het met de invoering van deze nieuwe strafsoort eens waren, zouden gaarne vernemen hoe cumulatie van boeten geregeld zal worden.

De leden van de fractie van de P.v.d.A., die eveneens instemden met de invoering van het principe van de geldboete als tuchtstraf, vroegen of de bewindslieden kunnen aangeven hoe zij tot de hoogte van de voorgestelde boete zijn gekomen.

De leden van de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de C.H.U. volstonden voor wat dit onderdeel van de nota betrof met de opmerking, dat de straf van geldboete voor de een zwaar zou kunnen zijn, en voor een ander geen noemenswaardige betekenis zal hebben, doch dat deze problematiek evenzeer speelt in het commune strafrecht.

Van de zijde van de fractie van het G.P.V. werd gevraagd, hoe de bewindslieden denken te voorkomen, dat deze straf vergoed wordt uit een fonds.

De leden van de fractie van DS'70 stelden vast, dat de bewindslieden van de invoering van de geldboete als nieuwe strafsoort grote verwachtingen koesteren. Deze leden stelden zich voorlopig wat terughoudender op. Zij vroegen, of over deze wijze van strafoplegging overleg is gepleegd met de belangenverenigingen, o.a. van onderofficieren en van korporaals.

Strafdienst

Voor dezelfde leden was het een vraag, of het handhaven van de straf-

dienst als strafsoort zin heeft. Kan inderdaad verwacht worden, dat in die gevallen waarin geldboete geen effect sorteert, strafdienst nog wèl resultaat zal hebben? Kunnen de bewindslieden mededelen hoe het standpunt van de belangenverenigingen op dit stuk is?

De leden van de fractie van D'66 vroegen, of de bewindslieden menen, dat tenuitvoerlegging van strafdienst gedurende de weekeinden niet zal mogen plaatshebben.

Voorwaardelijke straffen

De leden van de fractie van de S.G.P. verzochten de bewindslieden, die voorwaardelijke tuchtstraffen afwijzen, nog eens te willen overwegen of invoering van dergelijke straffen wellicht toch nuttig zou kunnen zijn, gezien de mogelijkheid een overtreder te straffen, wiens persoonlijke omstandigheden zich op dat moment tegen tenuitvoerlegging van b.v. een arreststraf verzetten. Men zou in deze gevallen dan niet meer zijn toevlucht behoeven te nemen tot een schuldverklaring zonder oplegging van straf.

De leden van de fractie van DS'70 konden het te dezer zake door de bewindslieden ingenomen standpunt niet delen.

De overplaatsing van een strafoplegger levert, zo meenden zij, in het geheel geen bijzondere moeilijkheden op, als de voorwaardelijke straf op de juiste wijze schriftelijk is vastgelegd. De overplaatsing van de gestrafte kan gedurende zeer korte tijd een onbekendheid met de strafoplegging opleveren, doch levert nadien ook geen bezwaren meer op.

Kunnen de bewindslieden bij nadere overweging wellicht de mening dezer leden delen, dat de voorwaardelijke straf juist ter ondersteuning van de berisping zin kan hebben?

Is het voor een zuivere rechtsbedeling ook niet juister, dat een commandant zijn waarschuwing, dat een volgende keer een straf zal worden opgelegd, schriftelijk vastlegt in de vorm van een voorwaardelijke straf?

Gememoreerd werd het pleidooi, voor invoering van het instituut van de voorwaardelijke veroordeling in het militaire tuchtrecht gevoerd door mr. G. L. Coolen in M.R.T. (februari 1972), blz. 71 e.v., alsmede — volledigheidshalve — de bestrijding daarvan, door de kapitein-luitenant ter zee R. H. Post, in de daaropvolgende augustus-aflevering van hetzelfde tijdschrift (blz. 411 e.v.).

Beloningen

De leden van de fractie van de V.V.D. zouden het op prijs stellen indien, wanneer de Regering haar standpunt naar aanleiding van de voorstellen der interdepartementale werkgroep (blz. 2, linkerkolom, onderaan) eenmaal zal hebben bepaald, wetenschappelijk zou worden onderzocht in hoeverre positieve maatregelen (in tegenstelling tot negatieve sancties) toch een plaats behoren te hebben bij de tuchthandhaving, en

in welke vorm een eventuele codificatie het best zou kunnen worden gerealiseerd.

6. Strafbevoegdheid

De leden van de fractie van de C.P.N. konden de handhaving van de militaire commandant als tuchtrechter, welke door de bewindslieden wordt voorgestaan, onmogelijk als een verbetering van het militaire tuchtrecht zien. Zij achtten nl. een onafhankelijke rechter hier op zijn plaats.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. stelden vast, dat bedoelde keuze van de bewindslieden uitsluitend op praktische gronden berustte.

Deze leden – de leden van de fractie van D'66 gaven van dezelfde zienswijze blijk – zagen de commandant meer als de man, die de bevoegdheid heeft een schikking aan te bieden. Wordt de schikking door de betrokkene niet aanvaard, dan achtten zij de onafhankelijke rechter de aangewezen persoon een beslissing over de kwestie te nemen.

In de praktijk zou dit systeem volgens de leden van de fractie van de P.v.d.A. ook verwerkelijkt kunnen worden door de strafbevoegdheid bij de militaire commandant te laten, doch aan het beroep tegen de beslissing van de tuchtrechter opschortende werking toe te kennen.

Het komt er dan op neer dat de gestrafte het zelf in de hand heeft of hij al dan niet de kwestie aan de onafhankelijke rechter wil voorleggen.

Op deze wijze heeft de commandant een middel om onmiddellijk kenbaar te maken hoe hij over een bepaalde kwestie denkt, terwijl toch alle waarborgen worden geschapen dat aan de gestrafte recht kan worden gedaan door een onafhankelijke rechter.

De leden van de fractie van de P.P.R. merkten op dat, afgezien van de zwakte van het argument van de financiële en organisatorische last, de Ministers kennelijk niet stil hebben gestaan bij het feit, dat waarschijnlijk een groot aantal (wellicht het merendeel) van de thans nog door commandanten in behandeling genomen gevallen van krijgstuuchtelijke vergrijpen de onafhankelijke tuchtrechter niet meer zullen bereiken. Immers, vele behandelingen van vergrijpen van thans zij het gevolg van falend leiderschap. In het huidige stelsel kan de rechtsprekende commandant die tekortkomingen „binnen” houden. Een onafhankelijke tuchtrechter zal het falen ontmaskeren.

Deze leden deelden wederom de conclusie op dit stuk van de Werkgroep Utrecht (blz. 13 en 14 van het rapport van de Werkgroep), nl. tuchtrechtspraak naar keuze voor de „verdachte” en de commandant door militaire commandant (compagnies- of bataljonscommandant) of door onafhankelijke rechter. Dit leek hun nl. een gelukkige tussenweg tussen het huidige systeem (de tuchtrechter is de commandant) en wat b.v. de V.V.D.M. bepleit (tuchtrechter is een militaire kantonrechter).

De leden, behorende tot de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de

C.H.U. waren van oordeel dat, alhoewel een modern functioneel leiderschap een eerste voorwaarde is en blijft voor het goed functioneren van de krijgsmacht, de behoefte aan een afzonderlijke bedrijfs-disciplinaire militaire tuchtrechtspraak zal blijven bestaan. De aan het woord zijnde leden achtten de strafbevoegdheid van de commandant geen absolute voorwaarde voor het goed functioneren van een onderdeel.

De bewindslieden schrijven, dat om uitsluitend praktische redenen gekozen wordt voor handhaving van de strafbevoegdheid van militaire commandanten. Het instituut van een afzonderlijke onafhankelijke rechter zou het militaire apparaat organisatorisch en financieel te zwaar belasten. Ook voor deze leden was echter denkbaar een systeem, waarin in principe de militaire commandant strafbevoegdheid heeft doch aan de gerapporteerde de bevoegdheid wordt gegeven te verzoeken, dat zijn daad reeds in eerste instantie door de onafhankelijke rechter beoordeeld wordt. Ook de commandant zou dan de keuze moeten hebben of hij corrigerend optreedt of de zaak verwijst naar de onafhankelijke militaire tuchtrechter. Aan alle argumenten vóór een onafhankelijke tuchtrechter wordt daardoor recht gedaan, terwijl een overbelasting van dit instituut niet gevreesd hoeft te worden, indien in de praktijk de militaire commandanten hun strafbevoegdheid zouden blijken toe te passen als in de nota van hen verwacht wordt. Indien blijkt dat in de praktijk een procedure voor een militaire strafoplegger zeker zo zorgvuldig is als voor de onafhankelijke tuchtrechter, dan zal slechts in een beperkt aantal gevallen de voorkeur aan een berechting door de onafhankelijke rechter gegeven worden. Voor varende oorlogsschepen en in het buitenland gelegen troepen zou hierop uit de aard der zaak een uitzondering gemaakt kunnen worden.

De leden van de fractie van de S.G.P. konden zich met het in de nota ingenomen standpunt goeddeels vinden.

Huns inziens zou evenwel de tot straffen bevoegde commandant, indien deze zelf het vergrijp geconstateerd heeft, zich in principe niet kunnen vrijwaren van vooringenomenheid en niet meer tot een onpartijdig oordeel kunnen komen. Alsdan zou het vergrijp gemeld moeten worden aan de naasthogere tot straffen bevoegde commandant.

Door de leden van de fractie van het G.P.V. werd gevraagd, wat de bewindslieden precies bedoelen met hun mededeling, dat de militaire commandanten slechts uit praktische overwegingen over tuchtbevoegdheid kunnen beschikken. Zijn de bewindslieden niet van oordeel, dat de bevoegdheid tot straffen in de een of andere vorm in beginsel toekomt aan elke meerdere die op grond van met zijn functie meekomende autoriteit het nakomen van opdrachten verlangt? Willen zij dat niet vooropstellen en pas daarna verklaren, dat praktische overwegingen die samenhangen met goede wetskennis en -toepassing, beschikbare tijd, enz. het noodzakelijk maken dat de militaire commandanten bepaalde bevoegdheden tot straffen aan de onafhankelijke rechter overlaten?

Met de gedachte van de bewindslieden, dat de militaire commandant de eerst aangewezenen is om de tuchtrechtelijke strafbevoegdheid uit te oefenen, konden de leden van de fractie van DS'70 zich verenigen. De eisen, op dit stuk aan de commandanten te stellen, zullen hoger worden. Zal bij de officiersopleiding niet nog extra grote aandacht aan dit onderwerp moeten worden besteed? Zullen ook niet onderwerpen als personeelsbeleid en menswetenschappen meer aandacht moeten hebben? Zal niet ook bij de opleiding van de onderofficieren meer aandacht aan laatstgenoemde onderwerpen moeten worden besteed?

Met betrekking tot het niveau van de strafbevoegdheid, ingeval deze bij de militaire commandant mocht blijven, achtten de leden van de fractie van de P.v.d.A. het wenselijk, dit te verleggen naar het niveau van de bataljonscommandant en daarmee vergelijkbare commandanten.

7. De competentie van de strafoplegger

De leden van de fractie van het G.P.V. deelden de opvatting, dat de verdachte bij het militair strafproces dezelfde mogelijkheden van beroep en bijstand moet bezitten als de verdachte bij het commune strafproces. Menen de bewindslieden echter niet, dat, ondanks deze belangrijke punten van overeenkomst, de militaire maatschappij een ander karakter heeft dan de niet-militaire samenleving, zodat het niet onlogisch is dat dit bij de berechting op andere punten dan de genoemde tot uitdrukking kan komen? En als dit het geval is, zijn de bewindslieden dan ook niet van mening dat bepaalde regels van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden niet rechtstreeks behoeven te gelden voor de berechting van specifiek militaire delicten, waardoor het ook niet nodig is een aantal delicten uit het Wetboek van Militair Strafrecht, die tuchtrechtelijk kunnen worden afgedaan, te decriminaliseren?

Kunnen de bewindslieden nader verklaren waarom er, anders dan onder oorlogsomstandigheden, behoefte bestaat om lichte commune strafbare feiten niet te berechten volgens het commune strafrecht? Achten de bewindslieden het strijdig met het specifiek militaire, dat militairen zich behoren te houden aan de algemene regels van het land waarin zij verkeren en bij strafbare overtreding van die regels op dezelfde wijze worden berecht als niet-militairen?

De leden van de fractie van D'66 konden er voorsnog niet de noodzaak van inzien, commune delicten begaan door een militair door een militaire rechter te laten berechten, zij het dat ook deze leden erkenden dat zo nodig voor bijzondere omstandigheden (oorlog op zee) een bijzondere regeling getroffen zou moeten worden.

De leden van de fractie van de V.V.D. zouden gaarne van de bewindslieden vernemen of zij reeds gekozen hebben — en zo ja, of zij dan hun keuze willen mededelen — welke weg zij zullen bewandelen om tegemoet

te komen aan de behoefte om ten aanzien van lichte strafbare feiten — ook al zijn het misdrijven — een volledig strafproces te vermijden.

De leden van de fractie van de P.P.R. ten slotte vroegen het oordeel van de bewindslieden over de suggestie van de Werkgroep Utrecht, de militaire commandant de functie van hulpofficier van justitie te geven (blz. 21 van het rapport van de werkgroep). Deze leden leek dit een voor de hand liggende en gelukkige suggestie.

8. Het militaire tuchtprocesrecht

De leden van de fractie van D'66 — die reeds in par. 6 als hun zienswijze hadden kenbaar gemaakt het van de zijde van de P.v.d.A. ingenomen standpunt te delen, nl. dat de militaire commandant die meent te moeten straffen dit aan de te straffen militair voorlegt als een schikking, waarna de te straffen militair kan kiezen voor berechting door een onafhankelijke (militaire tucht-)rechter — waren voorts van gevoelen, dat in dat geval de rechter niet aan het schikkingsvoorstel gebonden zou zijn.

Voor zover nog nodig tekenden zij hierbij aan, hun opvatting te baseren op de overweging, dat het onjuist ware de militaire commandant strafbevoegdheid te laten behouden zonder strafopschortend recht van appel. Dat betekent immers, dat degene die zich „beledigd” voelt, tegelijkertijd de strafoplegger is, zodat de „beklaagde” kan menen dat de strafoplegger subjectief, immers partij, is.

Het leek de leden van de fracties van de K.V.P., de A.R.P., en de C.H.U. inderdaad onwenselijk, dat een commandant als tuchtrechter optreedt in een zaak waarin geoordeeld moet worden over een krijgstuchtelijk vergrijp tegen de commandant zelf. Zijn de bewindslieden voornemens in een dergelijk geval de commandant strafbevoegdheid te ontnemen?

Verder deed het gestelde in par. 7 van de nota bij deze leden de volgende vragen rijzen.

Kan, indien de tegen de gerapporteerde ingebrachte beschuldiging tijdens het onderzoek feitelijk niet juist blijkt te zijn maar er wel sprake blijkt te zijn van een (ander) krijgstuchtelijk vergrijp, strafoplegging volgen?

Betekent „tijdig” vóór het onderzoek in kennis stellen van de gerapporteerde, dat een termijn van minimaal 24 uur in acht genomen zal moeten worden?

In de huidige Wet op de krijgstucht heeft de hogere commandant de bevoegdheid de strafoplegging over te nemen. Elke commandant is immers verantwoordelijk voor de discipline in zijn onderdeel. Zal deze bevoegdheid blijven bestaan en zal dan de hele procedure opnieuw doorlopen worden (vertrouwensman, getuigen enz.) of is in tweede instantie alleen de militaire rechter competent, ook als de gerapporteerde niet in hoger beroep is gegaan?

De leden van de fractie van de S.G.P. konden zich met de voorgestelde

regeling van het tuchtprocesrecht vrijwel geheel verenigen. Ook bij hen rezen intussen nog enkele vragen.

Moet de aanwezigheid van de rapporteur niet worden voorgeschreven?

Het oproepen en horen van getuigen à décharge in het bijzijn van gerapporteerde wordt wel genoemd, het oproepen en horen van getuigen à charge niet. Zou het laatste niet wenselijk zijn?

Welke gevolgen worden verbonden aan het afleggen van onware of onvolledige verklaringen, gezien het feit dat de getuigen niet beëdigd worden?

In het door deze leden toegejuichte streven, de aan de tucht onderworpenen een maximum aan rechtswaarborgen te verschaffen, diende huns inziens, ter wille van het evenwicht, ook aan het met de dagelijkse uitvoering van de doelstelling van de krijgsmacht belaste kader voldoende bescherming te worden geboden. Dit te meer daar dit voor de uitvoering van die taak niet alleen zelf tuchtrechtelijk ter verantwoording kan worden geroepen, maar in voorkomend geval ook op andere en ingrijpende wijze met de gevolgen van een eventueel falen kan worden geconfronteerd.

Vertrouwensman

De leden van de fracties van de K.V.P., de A.R.P., de C.H.U., D'66, de C.P.N. en de P.S.P. konden niet inzien, waarom de keuze door de gerapporteerde militair van zijn vertrouwensman beperkt zou moeten worden tot personen, die behoren tot zijn onderdeel. Welke zijn de bezwaren — en hoe zwaar wegen de bewindslieden deze bezwaren — er tegen, dat de vertrouwensman afkomstig is van a) een ander onderdeel binnen dezelfde legerplaats; b) een elders gelegerd onderdeel; c) buiten de krijgsmacht?

Beroep en beklag

De leden van de fractie van de C.P.N. meenden dat het beroep, indien het geen opschortende werking heeft, in vele gevallen zijn nut zal verliezen. Huns inziens zou derhalve opschortende werking van het beroep mogelijk moeten zijn.

De leden van de fracties van de P.P.R. en de P.S.P. bestempelden de nieuwe procedure in vergelijking met de huidige als een verzachting, nauwelijks een verbetering. Weliswaar is de regeling van het beroep een vooruitgang, doch juist daarom leek het hun niet te verdedigen, dat hangende het beroep de tenuitvoerlegging van de straf niet zou worden opgeschort.

De leden van de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de C.H.U. spraken als hun mening uit, dat bij voorkeur de instelling van beroep tegen een opgelegde straf overeenkomstig het in de burgermaatschappij gebruikelijke een opschortende werking zou moeten hebben. De motivering in de nota tegen de opschortende werking van het beklag achtten

zij wel zeer summier. Slechts het generaal preventieve effect wordt genoemd, doch deze leden kunnen niet inzien waarom opschorting van de tenuitvoerlegging van een geldboete generaal preventief een verkeerd effect heeft. De bewindslieden werd derhalve verzocht nader op deze kwestie in te gaan.

De leden, behorende tot de fractie van DS'70, betuigden hun instemming met de gedachte het tuchtproces met meer waarborgen te omgeven. Het bewijsrecht bevordert sterk de objectieve en ook de subjectieve rechtszekerheid; zo ook de invoering van het recht om reeds in eerste instantie buiten de hiërarchie om in beroep te komen tegen een opgelegde krijgstuchtelijke straf. Ook deze leden vroegen, of het toch niet de voorkeur zou verdienen om aan het instellen van beroep opschortende werking te verbinden. Zij meenden, dat de nadelen die eraan verbonden zijn niet opwegen tegen de eraan verbonden voordelen.

De leden van de fractie van de V.V.D. achtten het juist dat het beroep tegen een krijgstuchtelijke straf geen opschortende werking zal hebben.

Immers één van de sterkste argumenten vóór het tuchtrecht is de snelle werking ervan. Het betreft immers steeds een gering vergrijp waarop slechts zeer beperkt gereageerd behoeft te worden. Opschortende werking zou naar de mening van deze leden het tuchtrecht frustreren.

De leden van de fractie van het G.P.V. konden zich in het algemeen verenigen met de waarborgen die in de nota worden aangewezen voor het militair tuchtproces en achtten het voorgestelde een wezenlijke verbetering die het juiste gebruik van de tuchtbevoegdheid helpt beveiligen. Dit nam niet weg dat zij gaarne zouden vernemen hoe bij het beroep op de onafhankelijke militaire rechter kan worden voorkomen dat het tuchtrecht te veel in de sfeer van het strafrecht wordt getrokken, waarbij de militaire rechter te veel onbekend blijft met de actuele omstandigheden waaronder de overtreding is begaan.

De leden van de fractie van de S.G.P. vroegen, hoe de Ministers denken over de mogelijkheid, bij samenloop van strafbaar feit en krijgstuchtelijk vergrijp welke krijgstuchtelijk zijn afgedaan, de beklagregeling in die zin te wijzigen dat voor deze categorie van zaken het beklag bij de naast hogere militaire chef en de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechthof worden vervangen door een volledige strafrechtelijke procedure in twee instanties, bij de krijgsraad en het HMG.

De leden van de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de C.H.U. vroegen, welke in de militaire tuchtrechtspraak de taak zal zijn van het HMG.

Naar het oordeel van de leden van de fractie van D'66 zou er een centrale appèltuchtrechter moeten zijn ten einde eenheid van tuchtrechtspraak te bevorderen. De tuchtrechter behoeft dan niet alle formele strafprocesregels na te leven, al moeten er natuurlijk wel regels worden gesteld voor deze procedure. Het argument dat de commandant onmiddellijk moet kunnen straffen sneed volgens deze leden geen hout.

Als onmiddellijk aan de beklaagde wordt duidelijk gemaakt dat er op zijn daad gereageerd wordt is de onmiddellijke tenuitvoerlegging, vergeleken bij een goede met waarborgen omringde rechtspleging, minder belangrijk.

De leden van de fractie van de S.G.P. was het opgevallen dat wat betreft de rechtsmiddelen in het militaire tuchtrecht in de nota alleen het beroep ter sprake is gebracht. Bij hen rees de vraag, of ook niet de regeling van het beklagrecht herziening behoeft, waarop zij hieronder nader terugkwamen.

Wat betreft het beroep in eerste instantie op de onafhankelijke rechter (de krijgsraad) vroegen deze leden of deze beroepsprocedure in tijd van oorlog (of beter nog: bij afwezigheid van vrede) hanteerbaar is. Staat het vast dat deze procedure in die omstandigheden de vereiste graad van soepelheid, snelheid en doeltreffendheid bezit? En indien deze vraag ontkennend beantwoord mocht worden, zou het dan geen aanbeveling verdienen het beroep in eerste instantie binnen de hiërarchie te doen plaatsvinden? Hebben de Ministers kennis genomen van de argumenten pro deze regeling van de Werkgroep Tuchtrecht van de Gezamenlijke Officierenvereniging en, zo ja, hoe beoordelen zij deze argumenten?

Wat betreft het beklag tegen onbillijke of onredelijke behandeling en tegen een ontvangen dienstbevel (artikel 71, Wet op de krijgstucht en 9-4 en 13 van het Reglement) sloten deze leden zich aan bij het voorstel van de Commissie-Lagerwerff in deze zin, dat de klager in eerste instantie zijn recht zoekt binnen de militaire hiërarchie en in tweede instantie bij het HMG. In het tweede stadium zou de klager bijgestaan dienen te worden door een gekozen of een op klagers verzoek toegewezen raadsman. Deze leden waren van mening dat er zo min mogelijk vormvoorschriften voor een beklagschrift gesteld moeten worden.

Zou de wachtermijn van twee dagen (artikelen 61 en 62 van het Reglement) niet gehandhaafd dienen te worden?

Aan het beklag zouden zij geen opschortende werking ten aanzien van de strafexecutie willen toekennen.

Zou ongepast beklag (artikel 30 van het Reglement) noodzakelijk als een krijgstuchtelijk vergrijp moeten worden aangemerkt?

Zou voor de met enige leiding of toezicht belaste militair geen weg geopend moeten worden om zich te beklagen over het nalaten van handelen door de tot straffen bevoegde meerdere tegen door hem gerapporteerde onregelmatigheden welke hem in ernstige mate belemmeren zijn leidinggevende en/of toezichthoudende taak uit te voeren?

Compensatie

Door de leden van de fracties van de K.V.P., de A.R.P., de C.H.U., de V.V.D., de C.P.N. en de P.S.P. werd aangedrongen op het verplicht stellen, zeker indien het beroep geen opschortende werking heeft, van

compensatie voor ten uitvoer gelegde en achteraf onjuist gebleken straffen.

9. De wettelijke structuur van het nieuwe militaire tuchtrecht

De leden van de fractie van de S.G.P. konden zich met de voorgenomen regeling van de wettelijke structuur van het militair tuchtrecht goeddeels verenigen. Met name de regeling bij formele wet van een aantal in de nota genoemde belangrijke onderwerpen had hun instemming. De belangrijkste principes van de krijgstucht zouden huns inziens in de wet moeten worden vastgelegd.

De leden van de fractie van de V.V.D. merkten ten slotte op, dat de bewindslieden, teneinde het nieuwe tuchtrecht steeds op de juiste wijze te kunnen aanpakken er krachtig naar dienen te streven om het wetenschappelijk onderzoek — dat ten grondslag dient te liggen aan beleidsbeslissingen in dezen — op gang te brengen en te stimuleren.

Alleen op deze manier kan het tuchtrecht die flexibiliteit krijgen welke nodig is om optimaal te functioneren.

REDACTIECOMMISSIE :

Mr. *W. H. Vermeer*, Officier van Administratie der 1e klasse b.d., Advocaat te Amsterdam;

Mr. *H. J. F. Bijvoet*, kolonel van de Militair-Juridische Dienst b.d.;

voor de Kon. Landmacht: Mr. *P. G. van Lierop*, Brigade-Generaal van de Militair-Juridische Dienst;

voor de Kon. Luchtmacht: Mr. *C. Mante*, Kolonel der Kon. Luchtmacht;
Hoofd van de Sectie Juridische Zaken der Kon. Luchtmacht;

voor de Kon. Marine: Mr. *W. A. J. Wevers*, Luitenant ter Zee van Administratie der Eerste Klasse, Stafofficier Juridische Zaken Marinestaf.

Adres van de Redactiecommissie:

Mr. *H. J. F. Bijvoet*, Gerhard Voethstraat 11 te Arnhem; Telefoon 085-426170.

VASTE MEDEWERKERS:

Jhr. Mr. *A. Baud*, Griffier van de Centrale Raad van Beroep;

Prof. Mr. *A. D. Belinfante*, Raadadviseur in Buitengewone Dienst bij het Ministerie van Justitie, Hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam;

Prof. Mr. *J. M. van Bemmelen*, Oud-hoogleraar aan de Universiteit te Leiden, Res. Luit.-Kolonel van de Militair-Juridische Dienst b.d.;

Mr. Dr. *F. Kalshoven*, Gewoon Lector in de faculteit der rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit te Leiden;

Dr. *J. R. Stellinga*, Lid van de Raad van State.

WIJZE VAN UITGAAF:

Het *M.R.T.* verschijnt in 10 afleveringen per jaar.

De prijs per jaargang bedraagt met ingang van 1 januari 1973 f 14,50. Men abonneert zich voor tenminste één jaargang bij de Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, postgiro nr. 425300, of bij zijn boekhandelaar. Losse afleveringen zijn vanaf 1 januari 1973 verkrijgbaar tegen de prijs van f 2,65.

De schrijvers van bijdragen van meer dan 2 pagina's ontvangen een honorarium van f 10,— per pagina tot een maximum van f 100,— per aflevering, benevens 10 present-exemplaren-overdrukken.

Kennisgeving van adreswijziging te richten tot de Staatsuitgeverij, Christoffel Plantijnstraat te 's-Gravenhage.

*Dit tijdschrift sedert mei 1903 verschenen onder de titel
„Militaire Jurisprudentie”, wordt sedert juli 1905, met onderbreking van
juli 1943 tot januari 1946, uitgegeven onder de titel
„Militair Rechtelijk Tijdschrift.”*

Militair Rechtelijk Tijdschrift

Gedrukt en uitgegeven op last van het Ministerie van Defensie

Jaargang LXVI
December 1973

Aflevering

10

Staatsuitgeverij 's-Gravenhage

INHOUD

Strafrechtspraak

Tot het vervullen van vervangende dienst tewerkgestelde dienstweigeraar keert niet terug en blijft sedertdien opzettelijk ongeoorloofd afwezig. (Wet gewetensbezwaren militaire dienst art. 53, 55)	577
Korporaal bedreigt tijdens batterijrapport een officier mondeling en door het aannemen van de bokshouding; schopt en slaat bovendien een andere officier. (W.M.Sr. art. 13, 25, 108, 117; W.Sr. art. 14a)	584
Verduistering en diefstal van Rijkslevensmiddelen door een korporaal-kok-mena-gemeester. (W.M.Sr. art. 25; W.Sr.art. 310, 321)	587
Twee soldaten stelen in Duitsland een fiets; een van hen verzet zich met geweld tegen zijn overbrenging door Duitse politie-ambtenaren en mishandelt een van dezen. (W.M.Sr. art. 168; W.Sr.art. 300, 311)	591
Korporaal I, beëdigd ambtenaar der PTT, eigent zich enige aan die instelling toevertrouwde brieven toe. (W.Sr.art. 373)	595

Administratieve rechtspraak

Een soldaat vuurt in zijn wachthokje 60 patronen af; dit leidt tot ooraandoening en ontslag wegens gebreken. Door C.R.v.B. invaliditeit met dienstverband aangenomen op grond van rapport van een zenuwarts. (Algemene militaire pensioenwet art. E 11)	598
Majoor der K.Lu. blijvend voor bevordering voorbijgegaan, omdat hij niet was geslaagd voor het hoofdofficiersexamen en daardoor beperkt inzetbaar was. Dit werd niet gecompenseerd door het behoren tot de bij uitstek geschikte specialisten. Beschouwingen inzake bevorderingsbeleid K.Lu. (Wet bevordering en ontslag beroepsoffn. art. 90)	602
Derde zoon uit een gezin wordt vrijstelling verleend wegens broederdienst. Doordat de omstandigheden inmiddels waren gewijzigd moest soortgelijke aanvraag van vierde zoon worden afgewezen. (Dienstplichtwet art. 15, 19; Dienstplichtbesluit art. 31, lid 2)	607
Door korte tijd vrijwillig te dienen een oudere broer aanspraak op vrijstelling wegens broederdienst verschaft, daarmee zijn eigen kans verspelend. (Dpl. wet art. 15, 19; Dpl. besluit art. 31, lid 2)	609
Hulpverlening aan ontwikkelingslanden kan leiden tot dienstplichtfaciliteiten doch geldt niet als broederdienst. (Dpl.wet art. 15, 19; Dpl.besluit art. 31, lid 2)	611

STRAFRECHTSPRAAK**Arrondissementsrechtbank te Leeuwarden****Meervoudige Kamer voor Strafzaken**

Vonnis van 3 januari 1973

President: Mr. Veder (vice-president); *Leden:* Mr. Bröckman en Mr. Van Gelder (plv.).

Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid, gepleegd door een ingevolge de Wet Gewetensbezwaren Militaire Dienst tot het vervullen van vervangende dienst te werk gestelde.

Het verweer van verdachte, inhoudende dat zijn geweten hem verbiedt vervangende dienst te verrichten als de opbrengst daarvan ten goede komt aan de defensiebegroting, wordt door de Rechtbank verworpen omdat zulke gewetensbezwaren in de Wet niet worden erkend.

Veroordeling tot één maand gevangenisstraf, 21 maanden plaatsing in een rijkswerkinrichting en ontslag van de vervangende dienst.

In hoger beroep (zie arrest achter het vonnis) bouwt verdachte zijn verweer nader uit en wel door zich mede te beroepen op overmacht, op afwezigheid van alle schuld en op afwezigheid van subsocialiteit.

Het Hof verwerpt het beroep op overmacht, omdat andere middelen, die verdachte ten dienste staan, nog niet waren uitgeput.

Het Hof verwerpt het beroep op a.v.a.s. omdat verdachte welbewust handelde en noch van een gebrek aan subjectieve, noch van een gebrek aan objectieve verwijtbaarheid is gebleken.

Wat de afwezigheid van subsocialiteit betreft: het is niet aan de rechterlijke macht om in ons geldende bestel eventuele maatregelen ter correctie te nemen.

Op grond van de mededeling ter zitting van de deskundige B. de Gaay Fortman, dat een wetsontwerp zal worden ingediend, daartoe strekkende dat de vervangende dienst onder een ander ministerie zal komen te ressorteren, wijzigt het Hof de straf in dier voege dat verdachte wordt veroordeeld tot 8 weken gevangenisstraf, waarvan 6 weken voorwaardelijk (geen ontslag; geen R.W.I.).

(Wet Gewetensbezwaren art. 53, 55)

DE ARRONDISSEMENTSRECHTBANK TE LEEUWARDEN

MEERVOUDIGE KAMER VOOR STRAFZAKEN

in de zaak van de officier van justitie, ambtshalve eiser, tegen A.J.J., geboren 13 maart 1951, journalist, verdachte.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende dat aan verdachte bij dagvaarding is telastegelegd:

„dat hij, terwijl hij ingevolge de wet gewetensbezwaren militaire dienst „was tewerkgesteld bij de psychiatrische inrichting te Franeker tot het „vervullen van gewone vervangende dienst en op of omstreeks 1 decem- „ber 1971 aldaar met de vervulling van deze vervangende dienst aange- „vangen was, op of omstreeks 1 februari 1972 in de psychiatrische in- „richting opzettelijk ongeoorloofd afwezig is geweest en sindsdien bij „voortdurend in ieder geval tot 30 maart 1972 aldaar opzettelijk ongeoor- „loofd afwezig is gebleven, zulks terwijl hij al die tijd afwezig was ge- „bleven met het oogmerk om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen „te onttrekken”;

Overwegende, dat een aan verdachte gericht schrijven van de minister van defensie van 27 september 1971 zakelijk inhoudt, dat verdachte toen verplicht was tot het vervullen van vervangende dienst overeenkomstig het gestelde in artikel 11 van de wet gewetensbezwaren militaire dienst;

Overwegende, dat een aan verdachte gericht schriftelijk stuk van de minister van defensie van 26 november 1971 zakelijk inhoudt de oproep van verdachte, zich op 1 december 1971 uiterlijk 9.00 uur tot het vervullen van gewone vervangende dienst bij de psychiatrische inrichting te Franeker aan te melden;

Overwegende, dat een aan het ministerie van defensie gericht schrijven namens de geneesheer-directeur van genoemde inrichting van 2 februari 1972 zakelijk inhoudt, dat de tewerkgestelde A.J.J. woensdag 2 februari 1972 geweigerd heeft de hem opgedragen werkzaamheden uit te voeren en niet op de afdeling is verschenen; dat hij voordat hij de werkzaamheden moest aanvangen het hoofd van de afdeling heeft gebeld met de mededeling dat hij niet zou verschijnen met als motivering „Ik werk niet „om geld voor de defensie te verdienen. Ik ben het niet eens met het sys- „teem van verrekening dat bij de gewetensbezwaarden wordt toegepast.”

Overwegende, dat een aan verdachte gericht schrijven van het hoofd van het bureau gewetensbezwaren van het ministerie van defensie van 14 februari 1972 zakelijk inhoudt de opdracht aan verdachte zich onverwijld bij de geneesheer-directeur van genoemde inrichting te melden, ten einde de gewone vervangende dienst voort te zetten;

Overwegende, dat een aan het ministerie van defensie gericht schrijven namens de economisch directeur van genoemde inrichting van 6 maart 1972 zakelijk inhoudt dat A.J.J. zich niet bij hun ziekenhuis heeft voegd om zijn vervangende dienst voort te zetten;

Overwegende dat verdachte ter terechtzitting zakelijk weergegeven heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij ingevolge de wet gewetensbezwaren militaire dienst was tewerkgesteld bij de psychiatrische inrichting te Franeker tot het vervullen van gewone vervangende dienst, en op 1 december 1971 aldaar met de vervulling van deze vervangende dienst aangevangen was,

omstreeks 1 februari 1972 in de psychiatrische inrichting opzettelijk ongeoorloofd afwezig is geweest en sindsdien bij voortduring, in ieder geval tot 30 maart 1972 aldaar opzettelijk ongeoorloofd afwezig is gebleven;

Overwegende, dat de rechtbank door de hierboven weergegeven inhoud der vorenstaande wettige bewijsmiddelen — opleverende de daartoe redengevende feiten en omstandigheden — de overtuiging heeft bekomen en mitsdien bewezen acht, dat verdachte, terwijl hij ingevolge de wet gewetensbezwaren militaire dienst was tewerkgesteld bij de psychiatrische inrichting te Franeker tot het vervullen van gewone vervangende dienst en op 1 december 1971 aldaar met de vervulling van deze vervangende dienst aangevangen was, omstreeks 1 februari 1972 in de psychiatrische inrichting opzettelijk ongeoorloofd afwezig is geweest, en sindsdien bij voortduring, in ieder geval tot 30 maart 1972, aldaar opzettelijk ongeoorloofd afwezig is gebleven;

Overwegende, dat de rechtbank niet bewezen acht hetgeen aan verdachte meer of anders dan dit als bewezen aangenomene is telastegelegd, zodat daarvan vrijspraak moet volgen;

Overwegende, dat het bewezene oplevert het misdrijf:

„Als tewerkgestelde opzettelijk ongeoorloofd afwezig zijn, terwijl die „afwezigheid langer dan veertien dagen duurt”,
 strafbaar gesteld bij artikel 53, eerste lid, aanhef en sub b van de wet gewetensbezwaren militaire dienst;

Overwegende, dat verdachte terzake strafbaar is, zijnde van geen strafuitsluitingsgrond te zijnen opzichte gebleken;

Overwegende, dat toch verdachte ter terechtzitting als verweer wel aanvoert, dat zijn geweten hem verbiedt de gewone vervangende dienst te vervullen nadat hem gebleken is dat een gedeelte van de gelden, die door de instelling wegens daar door hem in het kader van die dienst verrichte werkzaamheden worden betaald, ten goede komt aan de defensiebegroting; doch dat dat verweer faalt, omdat zulke gewetensbezwaren noch in de wet gewetensbezwaren militaire dienst noch elders in de wet zijn erkend en zij ook geen overmacht opleveren;

En ten aanzien van de op te leggen straf:

Overwegende, dat de rechtbank, gelet op de ernst van het feit, de omstandigheden waaronder het is begaan en de persoon van verdachte mede naar voren komende uit een uittreksel uit het algemeen documentatierregister van de afdeling van de justitiële documentatiedienst te Leeuwarden d.d. 21 april 1972, blijkens hetwelk verdachte niet eerder terzake van misdrijf is veroordeeld, van oordeel is dat na te melden straf en bijkomende straf aan verdachte dienen te worden opgelegd, waarbij de rechtbank er rekening mede houdt dat verdachte reeds twee maanden zijn vervangende militaire dienst heeft vervuld en ter terechtzitting heeft verklaard tot werken in staat te zijn, terwijl ten aanzien van verdachte termen zijn tot toepassing van artikel 55 lid 3 van de wet gewetensbezwa-

ren militaire dienst;

Nog gezien het artikel 55 van de wet gewetensbezwaren militaire dienst;

[Volgt: veroordeling tot gevangenisstraf voor de tijd van 1 maand en tot plaatsing in een rijkswerkinrichting voor de tijd van 21 maanden; voorts ontslag van de voor hem uit de wet gewetensbezwaren militaire dienst voortvloeiende verplichtingen — *Red.*].

Gerechtshof te Leeuwarden

(Tweede Kamer)

Arrest van 7 juni 1973

President: Mr. J. J. Woltman (vice-president); *Raden:* Mr. Waardenburg en Mr. Oort;

Raadsman: Mr. H. W. J. Drosen, advocaat te 's-Gravenhage.

(zie het vonnis hiervóór)

HET GERECHTSHOF TE LEEUWARDEN, TWEDE KAMER

Gezien: . . . enz.;

Ten aanzien van het hoger beroep:

A. Overwegende, dat het Hof na opnieuw gehouden onderzoek van oordeel is, dat de eerste Rechter, behoudens het hierna volgende, op juiste gronden heeft geoordeeld en beslist, als hiervóór omschreven, hebbende ter 's Hof's terechtzitting verdachte herhaald en bevestigd zijn verklaring, afgelegd tegenover de eerste Rechter, zoals die verklaring is opgenomen in het proces-verbaal der terechtzitting in eerste aanleg en voor zover deze verklaring, blijkens de inhoud van het vonnis, waarvan beroep, daarin als bewijsmiddel is gebezigd;

B. Overwegende, inzake de vraag, of verdachte in het onderhavige geval strafbaar is, dat blijkens de inhoud van het proces-verbaal der terechtzitting in eerste aanleg alstoen door verdachte het navolgende verweer is gevoerd:

— dat zijn geweten hem verbiedt, de gewone vervangende dienst te vervullen, nu hem is gebleken, dat een deel van de gelden, die door de psychiatrische inrichting te Franeker wegens aldaar door hem verrichte werkzaamheden worden uitbetaald, ten goede komt aan het Ministerie van Defensie;

— dat hij alleszins bereid is, de vervangende dienst te vervullen, als de op zijn verdiensten in te houden gelden ten goede komen aan een andere pot, of wel als hij zoveel minder zou verdienen, dat er geen geld kan worden ingehouden;

Overwegende, dat de Rechtbank in het vonnis, waarvan beroep, dit verweer van verdachte heeft verworpen met als motivering, dat zulke gewetensbezwaren noch in de wet gewetensbezwaren militaire dienst noch elders in de wet zijn erkend en zij ook geen overmacht opleveren;

Overwegende, dat ter 's Hofs terechtzitting genoemd verweer door verdachte en diens raadsman is herhaald en als volgt is aangevuld:

- dat verdachte geen bezwaar heeft tegen het verrichten van gewone vervangende dienst, indien deze zou ressorteren onder een ander Ministerie dan het Ministerie van Defensie;

- dat genoemd verweer van verdachte dient te worden aangemerkt als een beroep op afwezigheid van alle schuld en tevens als een beroep op overmacht;

Overwegende, dat het Hof voormeld verweer van verdachte, zoals dit in hoger beroep is aangevuld, verworpt op de navolgende gronden:

1. het Hof acht de gronden, waarop de Rechtbank het in eerste aanleg gevoerde verweer heeft verworpen, zoals hiervóór weergegeven, op zichzelf juist en neemt deze over;

2. in aanvulling op deze uit het vonnis, waarvan beroep, overgenomen motivering, neemt het Hof vooreerst — met betrekking tot de geformuleerde *gewetensbezwaren* — in aanmerking:

- dat blijkens de tekst van en de Memorie van Toelichting op de Wet gewetensbezwaren militaire dienst in deze wet een uitputtende regeling wordt gegeven inzake gewetensbezwaren, als hier bedoeld;

- dat immers blijkens de inhoud van het eerste lid van artikel 9 van deze wet aan iemand, wiens gewetensbezwaren zijn erkend, geen werkzaamheden mogen worden opgedragen, welke naar hun aard er slechts op gericht kunnen zijn, de krijgsmacht hulp te verlenen;

- dat volgens de Memorie van Toelichting op de betreffende wet deze in artikel 9 gegeven omschrijving van werkzaamheden zodanig is, dat aan de positie van de gewetensbezwaarden *volkomen* recht wordt gedaan, zonder dat zij vrijgesteld worden van werkzaamheden in de civiele sector;

- dat, gelet op deze omschrijving van werkzaamheden, aan de positie van verdachte recht is gedaan, aangezien niet gezegd kan worden, dat de aan verdachte opgedragen werkzaamheden in de psychiatrische inrichting te Franeker naar hun aard slechts (of zelfs maar ten dele) gericht waren op het verlenen van hulp aan de krijgsmacht;

- dat nu de wetgever een regeling in het leven heeft geroepen als vervat in de Wet gewetensbezwaren militaire dienst, aangenomen moet worden, dat de wetgever met betrekking tot de verplichting tot het vervullen van vervangende dienst van andere aard dan die in voormeld eerste lid van artikel 9 der wet is uitgesloten, naleving van die wet vordert;

- dat het onderhavige beroep op gewetensbezwaren eventueel de wetgever regardeert en het aan het Hof niet vrijstaat, onder vigueur van

de geldende wettelijke regeling dit beroep gegrond te verklaren;

3. wat betreft het gedane beroep op *overmacht* in het bijzonder is het Hof van oordeel, dat reeds het hiervóór onder 1. en 2. overwogene aan het honoreren van een zodanig beroep in de weg staat, doch dat bovendien geenszins aannemelijk is geworden, dat de vele in het Nederlandse bestel mogelijke wettige middelen reeds tevergeefs te baat waren genomen om verdachtes bezwaren onder de aandacht van autoriteiten, volksvertegenwoordiging en eventueel de publieke opinie te brengen, alvorens het verrichten van gewone vervangende dienst te staken;

4. het beroep op *afwezigheid van alle schuld* stuit af op de navolgende gronden:

— zowel uit de inhoud van het proces-verbaal der terechtzitting in eerste aanleg, als uit de verklaring van verdachte ter 's Hof's terechtzitting blijkt, dat verdachte welbewust en uit overtuiging ongeoorloofd afwezig is geweest;

— verdachte is zich dan ook de draagwijdte van zijn gedrag zeer wel bewust geweest en de intensiteit van verdachtes bezwaren was — blijkens het betoog van zijn raadsman ter 's Hof's terechtzitting — zelfs van dien aard, dat hij bereid is, een langdurige gevangenisstraf te ondergaan, indien zulks de consequentie van zijn gedragingen zou behoren te zijn;

— onder deze omstandigheden kan er van afwezigheid van alle schuld op grond van gebrek aan subjectieve „verwijtbaarheid” geen sprake zijn;

— afwezigheid van objectieve „verwijtbaarheid”, te baseren op erkenning van gewetensbezwaren als strafuitsluitingsgrond, is evenmin aanvaardbaar, nu blijkens het hiervóór onder 2. overwogene de wetgever een uitputtende regeling heeft gegeven inzake gewetensbezwaren, welke voor erkenning in aanmerking komen, en de bezwaren van verdachte buiten deze regeling vallen;

5. in het kader van het hier aan de orde zijnde verweer heeft de raadsman van verdachte mede een beroep gedaan op afwezigheid van *subsocialiteit*, waarbij de raadsman gewag heeft gemaakt van het boek van C. J. M. Schuyt, getiteld: „Recht, orde en burgerlijke ongehoorzaamheid”, Rotterdam 1972;

het Hof verwerpt echter evenzeer dit beroep, aangezien ons geldende recht strafuitsluiting op grond van afwezigheid van subsocialiteit niet kent en het — zoals terecht juist door Schuyt wordt betoogd op de bladzijden 381 en 382 van zijn genoemde boek — niet op de weg van de rechterlijke macht ligt, in ons geldende bestel eventuele maatregelen ter correctie te nemen;

C. Overwegende, dat het Hof zich niet kan verenigen met de door de eerste Rechter aan verdachte opgelegde straffen en het door de eerste Rechter aan verdachte verleende ontslag van de voor hem uit de Wet gewetensbezwaren militaire dienst voortvloeiende verplichtingen, alsmede de voor één en ander gegeven motivering, zijnde het Hof van oor-

deel, de straf te moeten motiveren en bepalen als volgt:

Overwegende, dat het Hof in het bijzonder tot de oplegging van na te melden straf is geleid door de ernst van het gepleegde feit, de omstandigheden, waaronder dit is begaan en de indruk, welke de persoon van verdachte op het Hof heeft gemaakt, waarbij het Hof mede in aanmerking heeft genomen:

a. dat verdachte, blijkens de inhoud van een hem betreffend uittreksel uit het Algemeen Documentatieregister van de afdeling van de justitiële documentatiedienst te Leeuwarden d.d. 2 februari 1972 niet eerder terzake van misdrijf werd veroordeeld;

b. dat de deskundige B. de Gaay Fortman, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, ter 's Hof's terechtzitting heeft verklaard, dat in de Tweede Kamer een wetsontwerp zal worden ingediend, daartoe strekkende, dat de vervangende dienst, als bedoeld in de Wet gewetensbezwaren militaire dienst, zal komen te ressorteren onder het Ministerie van Binnenlandse Zaken, althans onder een ander Ministerie dan dat van Defensie;

c. dat het Hof, gelet op het onderzoek ter 's Hof's terechtzitting, geen termen aanwezig vindt voor plaatsing van verdachte in een rijkswerk-inrichting en daarmee samenhangend ontslag uit vervangende dienst, doch de verplichting tot het verrichten van vervangende dienst door verdachte, in stand wil houden;

d. dat het Hof enerzijds de door verdachte aangetaste rechtsbelangen van zodanig gewicht acht, dat het opleggen van een gevangenisstraf adaequaat wordt geoordeeld, doch het Hof anderzijds van oordeel is, dat onder de gebleken omstandigheden kan worden volstaan met een grotendeels voorwaardelijke straf met een onvoorwaardelijk deel van korte duur;

Overwegende, dat derhalve het vonnis, waarvan beroep behoort te worden bevestigd met aanvulling van de gronden behoudens ten aanzien van de opgelegde straffen en het aan verdachte verleende ontslag van de voor hem uit de Wet gewetensbezwaren militaire dienst voortvloeiende verplichtingen en de daarvoor gegeven motivering en met terzijdestelling van het door het Hof niet toegepaste artikel 55 van de Wet gewetensbezwaren militaire dienst;

(post alia);

Veroordeelt verdachte A.J.J. tot gevangenisstraf voor de tijd van acht weken;

Beveelt dat van deze gevangenisstraf een gedeelte van zes weken niet zal worden ten uitvoer gelegd, tenzij het Hof later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich vóór het einde van een proeftijd van twee jaren aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt of gedurende de proeftijd zich op andere wijze heeft misdragen.

NASCHRIFT

Het valt op dat de Officier van Justitie zich, bij de formulering van de tenlastelegging, voor zover het betreft het alternatief van de afwezigheid met het oogmerk om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken, in een onmogelijke bewijspositie heeft geplaatst. Deze vorm van afwezigheid wordt n.l., net als in het militaire strafrecht, aldus omschreven dat „de schuldige zich verwijderd heeft met het oogmerk om zich voorgoed „aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken” terwijl – eveneens net als in het militaire strafrecht – „onder afwezig zijn wordt verstaan het afwezig „zijn van die plaats of plaatsen waar de te werk gestelde zich ter vervulling „van de op hem rustende dienstverplichtingen behoort te bevinden; onder „zich verwijderen wordt mede begrepen het zich schuil houden, afwezig blij- „ven of achterblijven van die plaats of plaatsen.”

Door nu ten laste te leggen dat verdachte „al die tijd afwezig was gebleven „met het oogmerk om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te „onttrekken” zou de Officier van Justitie de ononderbroken aanwezigheid van het oogmerk moeten bewijzen, iets wat de Wet niet vordert.

Gelukkig kon de Rechtbank volstaan met het bewijs van de afwezigheid gedurende 14 dagen; het oogmerk is dan ook niet in de bewezenverklaring opgenomen.

W.H.V.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 19 juli 1973

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kapitein Mr. J. C. F. Knapp en
Majoor W. L. Groenendaal;
Raadsman: Mr. C. H. B. Winters.

Als korporaal:

(1) een tweede luitenant mondeling en door een gebaar met enig kwaad bedreigd, door het toevoegen van de woorden: „Jou pak ik vanavond wel” en het daarbij zich in een bokshouding tegenover die meerdere opstellen;

(2) feitelijke insubordinatie, door zijn meerdere te schoppen en te slaan. Voorwaardelijke verlaging tot soldaat.

(W.M.Sr. art. 13, 25, 108, 117; W.Sr. art. 14a)

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen P.K., geboren 18 januari 1952, korp. TS., beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 5 april 1973 te Steenwijk, in ieder geval in „Nederland, terwijl hij als korporaal in werkelijke militaire dienst verbleef,

„1. opzettelijk zijn militaire meerdere, de tweede luitenant Johan W. „Noordanus in diens tegenwoordigheid mondeling en/of door een „gebaar of daad met enig kwaad bedreigende met gebalde vuisten zich „in een bokshouding tegen genoemde luitenant Noordanus heeft opgesteld, daarbij zeggende: „En jou pak ik vanavond wel”, althans woorden „van gelijke dreigende strekking en betekenis,

„2. opzettelijk zijn militaire meerdere, de eerste luitenant Jacobus G. „Rademakers feitelijk aanrandende, deze één of meerdere malen met zijn „geschoeide voet heeft geschopt en één of meerdere malen met zijn vuist „heeft geslagen, gestoten of gestompt”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 5 april 1973 – ik was toen als korporaal TS in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht – kreeg ik te Steenwijk door mijn batterijcommandant 5 dagen verzwaaard arrest aangezegd. Het kan wel zijn, dat ik toen tegenover de aldaar aanwezige 2e luitenant Noordanus, mijn militaire meerdere, een bokshouding heb aangenomen, daarbij mijn vuisten heb gebald, en hem daarbij mondeling heb toegevoegd: „En jou „pak ik vanavond wel”. Toen ik even later behalve door voornoemde luitenant Noordanus ook door de luitenant Rademakers, mijn batterijcommandant, werd vastgegrepen, raakte ik geheel buiten mijzelf en ik heb toen als een wilde om mij heen slaande en schoppende die luitenant ongetwijfeld enige malen met mijn geschoeide voet geschopt en een maal met mijn vuist geslagen;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal nr P 187/73, op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 12 april 1973 gedagtekend en ondertekend door Van Wilpe Johannes, wachtmeester der eerste klasse der Koninklijke Marechaussee behorende tot de brigade Havelte zakelijk onder meer inhoudt:

als verklaring van Rademakers, Jacobus Gerrardus:

Op 5 april 1973, omstreeks 16.30 uur, hield ik te Steenwijk batterijrapport op mijn bureau. De luitenant Noordanus was daarbij aanwezig. Daarbij werd de korporaal K. door mij gestraft met de krijgstuuchtelijke straf van vijf dagen verzwaaard arrest. Direct nadat ik K. deze straf had aangezegd zag ik dat hij kwaad werd. Hierna zag ik dat K. zich naar de luitenant Noordanus toekeerde en ik hoorde hem tegen die luitenant zeggen: „Ik zal jou vanavond wel pakken”, althans woorden van gelijke strekking. Ik zag dat K. ook tegen de luitenant Noordauns dreigende bewegingen met zijn vuisten maakte. Terwijl ik in de richting van K. liep, kreeg ik van hem een schop tegen mijn rechter scheenbeen. Nadat

ik deze schop had gekregen, kreeg ik van K. een vuistslag tegen mijn rechter schouder. Het gelukte K. om zich van mij los te rukken en het volgende moment zag en voelde ik dat hij mij ter hoogte van mijn borst aan de kleding vastpakte. Hierna zag en voelde ik, dat K. mij met één van zijn voeten waaraan hij een gevechtslaars droeg, tegen mijn linker enkel schopte;

als verklaring van Noordanus, Johan Willem:

Op 5 april 1973 te 16.30 uur bevond ik mij op het bureau van de batterijcommandant te Steenwijk die aldaar K. op rapport liet komen. De batterijcommandant strafte de korporaal K. met vijf dagen verzuwaard arrest. Ik zag dat de korporaal K. kwaad werd en zijn handen tot vuisten balde. Ik zag dat K. een bokshouding aannam. Het volgende moment, terwijl hij mij aankeek, hoorde ik K. zeggen: „En jou pak ik vanavond „wel”. K. bleef een ogenblik in deze dreigende houding voor mij staan;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen – elk bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft – wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op 5 april 1972 te Steenwijk, terwijl hij als korporaal in werkelijke militaire dienst verbleef,

„1. opzettelijk zijn militaire meerdere, de tweede luitenant Johan W. Noordanus in diens tegenwoordigheid mondeling met enig kwaad „bedreigende met gebalde vuisten zich in een bokshouding tegen genoemde luitenant Noordanus heeft opgesteld daarbij zeggende: „„En jou pak ik vanavond wel”, althans woorden van gelijke dreigende „strekking en betekenis,

„2. opzettelijk zijn militaire meerdere, de eerste luitenant Jacobus G. Rademakers feitelijk aanrandende, deze meerdere malen met zijn geschoeide voet heeft geschopt en met zijn vuist heeft geslagen”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„1. *Als militair opzettelijk een meerdere in zijn tegenwoordigheid mondeling en door een gebaar met enig kwaad bedreigen*”,

„2. *Feitelijke insubordinatie*”,

voorzien en strafbaar gesteld bij 1.: art. 108, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht; 2.: art. 117, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor al bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming

acht met de ernst van de gepleegde feiten, en de omstandigheden waar-
 onder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de krijgsraad de beklaagde op grond van het begane
 feit weliswaar ongeschikt acht in de door hem beklede rang te blijven
 dienen, doch tevens van oordeel is dat de verlaging niet behoort te worden
 ten uitvoer gelegd op voorwaarde dat beklaagde zich vóór het einde van
 een proeftijd van een jaar niet aan een soortgelijk feit zal schuldig maken;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening
 van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van 3 weken
 en verlaging tot de stand van soldaat der laagste klasse; deze verlaging
 voorwaardelijk met een proeftijd van 1 jaar — *Red.*].

NASCHRIFT

*In de voorlaatste overweging van het vonnis, handelende over de op te
 leggen straf, stelt de krijgsraad dat de verlaging niet zal worden tenuitvoer-
 gelegd „op voorwaarde dat beklaagde zich vóór het einde van een proeftijd
 „van een jaar niet aan een soortgelijk feit zal schuldig maken.”*

*Deze voorwaarde is beperkter dan in het dictum van het vonnis is ver-
 meld. Daar luidt zij namelijk, „dat de veroordeelde zich voor het einde van
 „een op een jaar bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig
 „gemaakt, of zich op andere wijze heeft misdragen.”*

*Of de veroordeelde, als hij zich gedurende de proeftijd aan een ander-
 soortig feit mocht hebben schuldig gemaakt of zich op andere wijze mocht
 hebben misdragen, zich met kans op succes zou kunnen beroepen op een
 kennelijk zachtvaardiger bedoeling van de krijgsraad dan in het dictum is
 neergelegd, meen ik te moeten betwijfelen, omdat het dictum het dwingende
 voorschrift van artikel 14a Wetboek van Strafrecht volgt.*

W.H.V.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Tweede Kamer te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 10 januari 1973

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonels L. Breure en G. N. Tack;
Raadsman: Mr. M. P. C. A. Mol.

*Als dpl. korporaal een hoeveelheid levensmiddelen, die hij in zijn dienst-
 betrekking onder zich had, zich toegeëigend en een hoeveelheid levens-
 middelen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening weggenomen.*

Twee weken gevangenisstraf voorwaardelijk, geldboete en verlaging onvoorwaardelijk.

(W.M.Sr. art. 25; W.Sr. art. 310, 321)

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM

TWEDE KAMER TE 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen H.J.P., geboren 16 maart 1951, dpl. korporaal, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„1. dat hij in of omstreeks het tijdvak van 6 juni 1972 tot 8 juli 1972 „te Oirschot, althans in Nederland, opzettelijk zes, althans een aantal „blikken spinazie, twee, althans een aantal blikken gemalen koffie, twee, „althans een aantal pakken suiker, vijf, althans een aantal pakken zout, „zes, althans een aantal pakken maizena, een blik, althans een aantal „blikken margarine, een blik, althans een aantal blikken melkpoeder en „een blik, althans een aantal blikken augurken, althans een hoeveelheid „levensmiddelen, toebehorende aan de Staat der Nederlanden, althans „aan een of meer anderen dan aan hem, beklaagde, en welke blikken, „althans levensmiddelen hij als korporaal-kok-menagemeester en in elk „geval anders dan door misdrijf onder zich had, zich wederrechtelijk „heeft toegeëigend,

„2. dat hij op of omstreeks 7 juli 1972 te Oirschot, met het oogmerk „van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen drie kilo, althans „een hoeveelheid bananen, een kilo, althans een hoeveelheid koffie, „en een liter, althans een hoeveelheid slagroom, althans een hoeveelheid „levensmiddelen, toebehorende aan de Staat der Nederlanden, althans „aan een of meer anderen dan aan hem, beklaagde,

„althans, indien terzake van het vorenstaande onder 2 geen veroorde- „ling mocht of zou kunnen volgen:

„dat hij op of omstreeks 7 juli 1972 te Oirschot, opzettelijk drie kilo, „althans een hoeveelheid bananen, een kilo, althans een hoeveelheid „koffie en een liter, althans een hoeveelheid slagroom, althans een hoe- „veelheid levensmiddelen, toebehorende aan de Staat der Nederlanden, „althans aan een of meer anderen dan aan hem, beklaagde, en welke „levensmiddelen hij als korporaal-kok-menagemeester, werkzaam in de „Onderofficierskeuken, en in elk geval anders dan door misdrijf onder „zich had, zich wederrechtelijk heeft toegeëigend”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

In het tijdvak van 6 juni 1972 tot 8 juli 1972 heb ik te Oirschot zes blikken spinazie, twee blikken gemalen koffie, twee pakken suiker, vijf pakken zout, zes pakken maizena, een blik margarine, een blik melk-

poeder en een blik augurken, mij toegeëigend en mee naar huis genomen teneinde voor mijzelf te gebruiken. Al deze goederen behoorden toe aan de Staat der Nederlanden en werden door mij als korporaal-kok-menage-meester mede beheerd. Ik had van niemand recht of toestemming om deze levensmiddelen weg te nemen en te gebruiken bij mij thuis.

Tevens heb ik op 7 juli 1972 te Oirschot weggenomen drie kilo bananen, een kilo koffie en een liter slagroom. Ik wist dat deze goederen toebehoorden aan de Staat der Nederlanden en ik wist eveneens dat ik van niemand recht of toestemming had om deze goederen weg te nemen en voor mijzelf te gebruiken.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal nr. P. 486/'72, opgemaakt en gesloten te Venlo op 11 juli 1972 door Hendrikus Johannes Marie Koppers, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee en Hendrikus Sjoerd Spijker, marechaussee der eerste klasse, opsporingsambtenaar, beiden behorende tot de brigade Venlo, onder meer zakelijk inhoudt:

als relaas van verbalisanten:

Naar aanleiding van een op 10 juli 1972 ontvangen verzoek om huiszoeking te doen in de woning van de korporaal H.J.P., wonende te Helden-Panningen, hebben wij ons op voornoemde datum naar genoemd adres begeven.

Aldaar troffen wij aan H.J.P. Hij gaf toestemming tot het doorzoeken van zijn woning. In bedoelde woning troffen wij onder meer aan: 6 blikken spinazie, 2 blikken gemalen koffie, 1 blik margarine, 1 blik melkpoeder, 2 pakken suiker, 5 pakken zout, 1 blik augurken en 6 pakken maizena. Verdachte P. erkende de aangetroffen goederen ten nadele van het Rijk te hebben ontvreemd. De aangetroffen goederen werden op 11 juli 1972 inbeslaggenomen, toen was gebleken dat de levensmiddelen niet op rechtmatige wijze waren verkregen.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal nr. P. 182/'72, opgemaakt en gesloten te Eindhoven op 25 augustus 1972 door Evert Willem Nijboer, wachtmeester der eerste klasse der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Welschap, onder meer zakelijk inhoudt:

als relaas van verbalisant:

Op 10 juli 1972 heb ik te Oirschot in de kast van de korporaal H.J.P. een onderzoek ingesteld. In de kast trof ik o.m. aan: 1 kilo koffie en 3 kilogram bananen. Deze goederen heb ik in beslag genomen.

als verklaring van Gerardus van Rijn:

Ik ben chef hofmeester van de onderofficierskeuken der Generaal-Majoor De Ruyter van Steveninckkazerne te Oirschot. In deze functie ben ik verantwoordelijk voor de in de keuken aanwezige levensmiddelen en de in het magazijn liggende voorraden. Korporaal P. heeft van mij noch van iemand anders toestemming gehad om 3 kilo bananen, 1 kilo

gemalen koffie en een liter slagroom weg te nemen en voor zichzelf te gebruiken. Deze goederen zijn eigendom van de Staat der Nederlanden.

als verklaring van adjudant Franciscus Theodorus Kessels:

Ik ben menagemeester van de Generaal-Majoor De Ruyter van Steveninckkazerne. Als zodanig ben ik belast met de uitgifte van levensmiddelen aan keukens, messes en aan op oefening gaande troepen. De korporaal P. had van mij geen toestemming om de levensmiddelen die door het Bureau Voeding aan hem, in zijn functie van korporaal-kok-menagemeester, ten behoeve van de oefenende troep waren verstrekt en die niet zijn gebruikt zich toe te eigenen en voor eigen gebruik aan te wenden. Deze levensmiddelen zijn en blijven eigendom van de Staat der Nederlanden.

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende elk bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde sub 1 en sub 2 primair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„1. dat hij in het tijdvak van 6 juni 1972 tot 8 juli 1972 te Oirschot „opzettelijk zes blikken spinazie, twee blikken gemalen koffie, twee pakken suiker, vijf pakken zout, zes pakken maizena, een blik margarine, „een blik melkpoeder en een blik augurken, toebehorende aan de Staat „der Nederlanden, en welke levensmiddelen hij als korporaal-kok-mena- „gemeester en in elk geval anders dan door misdrijf onder zich had, zich „wederrechtelijk heeft toegeëigend,

„2. dat hij op 7 juli 1972 te Oirschot, met het oogmerk van weder- „rechtelijke toeëigening heeft weggenomen drie kilo bananen, een kilo „koffie en een liter slagroom, toebehorende aan de Staat der Neder- „landen”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„1. *verduistering*”,

„2. *diefstal*”,

1. voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 321 van het Wetboek van Strafrecht,

2. voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten, en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de krijgsraad beklaagde op grond van de gepleegde feiten ongeschikt acht in de door hem beklede rang van korporaal te blijven dienen;

Overwegende, dat — nu ten aanzien van het sub 2 primair ten laste gelegde veroordeling zal volgen — een onderzoek naar het sub 2 subsidiair ten laste gelegde achterwege kan blijven;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot 2 weken gevangenisstraf, voorwaardelijk, proeftijd 2 jaar en voorts, onvoorwaardelijk, tot geldboete van f 200 (subs. 20 dagen hechtenis) en verlaging tot de stand van soldaat in de laagste klasse — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Tweede Kamer te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 22 augustus 1973

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonels Mr. C. R. van der Kooi en Mr. P. Kersten;

Raadsman: Eerste Luitenant L. J. Wegman.

Als dpl. sld. (Kon. Luchtmacht) in Duitsland, gezamenlijk met een andere soldaat, een fiets gestolen; vervolgens zich met geweld tegen 2 Duitse politieambtenaren, die hem aanhielden, verzet en één hunner een slag in het gelaat gegeven waardoor deze bloedend werd verwond.

Het tweede feit wordt niet met straf bedreigd door enige ingevolge het W.M.Sr. toepasselijke strafbepaling. Aangezien dit feit echter strafbaar is in West-Duitsland, is artikel 168 (1) van het W.M.Sr. toepasselijk.

(W.M.Sr. art. 168; W.Sr. art. 300, 311 (4))

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM

TWEDE KAMER TE 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen M.B., geboren 29 september 1952, dpl. sld., beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 27 maart 1973 te Rheine (Bondsrepubliek „Duitsland), terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire „dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht en zich in militaire dienst- „betrekking in de Bondsrepubliek Duitsland bevond,

„1. tezamen en in vereniging met de dienstplichtig soldaat W. M.,
 „althans alleen, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft
 „weggenomen een fiets, merk Gelria, toebehorende aan Irmgard Kamp-
 „hues, althans aan een of meer anderen dan aan hem, beklaagde, of zijn
 „mededader,

„2. nadat de Polizeiobermeister van het land Nordrhein-Westfalen
 „van de Bondsrepubliek Duitsland, Friedrich Arnold Woltmann en
 „Egon Heinrich Bohle, belast met of bevoegd verklaard tot het opsporen
 „van strafbare feiten, hem, beklaagde, op heterdaad op verdenking van
 „een door hem gepleegde diefstal van een fiets hadden aangehouden en
 „vastgegrepen teneinde hem met een politieauto te brengen naar het
 „legeringskamp der Koninklijke Luchtmacht te Rheine (Bondsrepubliek
 „Duitsland) ter vaststelling van zijn identiteit, zich met geweld door
 „rukken en trekken in tegenovergestelde richting als waarin die ambtena-
 „ren, hem wilden brengen tegen die ambtenaren, werkzaam in de
 „rechtmatige uitoefening hunner bediening, heeft verzet,

„3. opzettelijk mishandelend de Polizeiobermeister F. A. Woltmann
 „met zijn tot vuist gebalde hand in het gezicht heeft geslagen of gestompt,
 „waardoor deze pijnlijk werd getroffen en bloedend werd gewond”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft
 verklaard:

Op 27 maart 1973 bevond ik mij als dienstplichtig soldaat in werkelijke
 militaire dienst bij de Koninklijke Luchtmacht. Ik was ingedeeld bij de
 Security Forces bij de 2e Groep Geleide Wapens en als zodanig toen
 gelegerd te Rheine in de Bondsrepubliek Duitsland. Op 27 maart 1973,
 omstreeks 01.45 uur, wilde ik samen met de mij bekende W.M. vanuit
 het centrum van Rheine naar het Luchtmachtkamp aldaar gaan. Op
 zeker moment zag ik dat W.M. bij een huis een fiets wegnam. Ik keek
 links en rechts om te zien of er iemand aankwam die ons zou kunnen
 betrappen. We zijn toen samen vandaar op deze fiets in de richting van
 het kamp gereden. Ik wist goed dat deze fiets ons niet toebehoorde en
 dat ik, noch W.M., recht of toestemming had om deze fiets weg te nemen
 en ons deze toe te eigenen. Terwijl wij zo reden, zag ik dat er een Duitse
 politieauto naast ons kwam rijden. De daarin zittende politiemensen
 gaven ons een stopbevel. Na enige problemen hielden de twee Duitse
 politieambtenaren, die in deze auto zaten, ons aan. Zij waren in uniform
 gekleed en ik wist dus dat ik met politie te maken had. Later vernam ik
 dat dit de Polizeiobermeister Woltmann en Bohle waren. Zij zeiden toen
 tegen ons dat wij met hen mee moesten gaan. Dit wilde ik niet. Toen zij
 mij vastgrepen en met geweld mee wilden nemen, heb ik mij verzet.
 Ik trok en rukte toen in een andere richting dan waarin zij mij wilden
 meenemen. Op het kamp te Rheine aangekomen was ik wild van woede.
 In drift heb ik toen een van deze agenten een vuistslag tegen diens gezicht

gegeven, met de bedoeling hem pijn te doen. Ik zag dat hij bloedde.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal nr. P. 90/1973, opgemaakt en gesloten te Schöppingen op 17 april 1973 door Willem Hendrik van Hell, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee en Klaas de Vries, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, beiden behorende tot de brigade Schöppingen, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van W.M.:

Op maandag 26 maart 1973, omstreeks 20.00 uur, verliet ik het legeringskamp der Koninklijke Luchtmacht te Rheine. Ik ging naar Rheine en bezocht aldaar enkele bars. In één van die bars ontmoette ik de soldaat M.B. Wij verlieten die bar op dinsdag 27 maart 1973, omstreeks 02.00 uur. Wij hadden geen geld meer voor een taxi. Wij hadden ook geen zin om dat eind te lopen. Wij besloten toen om hier of daar een fiets weg te nemen, teneinde daarop naar het kamp te rijden. Onderweg zagen wij tegen een huis een damesfiets staan. Zowel B. als ik besloten die fiets weg te nemen. B. keek of er niemand aankwam. Ik nam toen die fiets bij dat huis weg. Ik stapte vervolgens op die fiets en ik reed er mee weg. B. sprong achter op de fiets op de bagagedrager. Deze fiets behoorde mij niet in eigendom toe. Ik had van niemand het recht of de toestemming gekregen om deze fiets weg te nemen en er als heer en meester over te beschikken.

als verklaring van Irmgard Kamphues:

Ik ben eigenaar van een fiets, merk Gelria. Deze fiets heb ik op 24 maart 1973 geplaatst voor perceel 102 aan de Salzbergenerstrasse te Rheine. De fiets, die u mij toont, is mijn eigendom. Ik heb niemand toestemming gegeven deze fiets weg te nemen.

als verklaring van Friedrich Arnold Woltmann:

Ik ben Polizeiobermeister van het land Nordrhein-Westfalen van de Bondsrepubliek Duitsland. Op 27 maart 1973, om ongeveer 02.30 uur, reed ik samen met de Polizeiobermeister E. H. Bohle op patrouille in een dienstvoertuig op de Salzbergenerstrasse te Rheine. Op deze weg zagen wij twee personen op één fiets rijden. Polizeiobermeister Bohle gaf de bestuurder een teken dat hij moest stoppen. Over de herkomst van de fiets konden zij geen redelijke verklaring geven. Als verdacht van diefstal van bedoelde fiets hebben wij beide personen aangehouden. Een van deze personen, ons later bekend als M.B., verzochten wij om plaats te nemen in ons voertuig teneinde hem over te brengen naar het Luchtmachtkamp te Rheine om zijn identiteit te kunnen vaststellen. Hij zei echter: „Ik ga „niet mee”. Wij pakten hem daarna bij zijn armen en trokken hem in de richting van het dienstvoertuig. Hij verzette zich hiertegen door te rukken en te trekken in tegenovergestelde richting. Het gelukte ons toch om B. in het voertuig te krijgen. Op het legeringskamp gekomen gaf B. mij met kracht met zijn tot vuist gebalde rechterhand tegen mijn rechter slaap, een

klap, waardoor ik een bloedende en pijnlijke wond kreeg.

als verklaring van Egon Heinrich Bohle:

Ik ben Polizeiobermeister van het land Nordrhein-Westfalen van de Bondsrepubliek Duitsland. Op 27 maart 1973, om ongeveer 02.30 uur, reed ik samen met de Polizeiobermeister F. A. Woltmann, op patrouille in een dienstvoertuig op de Salzbergenerstrasse te Rheine. Op deze weg zagen wij twee personen op één fiets rijden. Ik gaf de bestuurder een teken dat hij moest stoppen. Over de herkomst van de fiets konden zij geen redelijke verklaring geven. Als verdacht van diefstal van bedoelde fiets hebben wij beide personen aangehouden. Een van deze personen, ons later bekend als M.B., verzochten wij om plaats te nemen in ons voertuig teneinde hem over te brengen naar het Luchtmachtkamp te Rheine om zijn identiteit te kunnen vaststellen. Hij zei echter: „Ik ga niet mee”. Wij pakten hem daarna bij zijn armen en trokken hem in de richting van het dienstvoertuig. Hij verzette zich hiertegen door te rukken en te trekken in tegenovergestelde richting.

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende elk bewijsmiddel slechts gebezigt ten aanzien van het feit of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde in de aanhef, sub 1, 2 en 3 is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „of omstreeks” in de aanhef, „althans alleen” „althans aan „een of meer anderen dan aan hem, beklagde, of zijn mededader,” in sub 1, „of bevoegd verklaard tot” in sub 2 en „of gestompt” in sub 3;

Overwegende, dat het aldus onder sub 1 en sub 3 bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. „*diefstal door twee of meer verenigde personen*”,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 311, aanhef en sub 3, jo. artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht.

3. „*mishandeling*”,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 300, 1e lid, van het Wetboek van Strafrecht.

Overwegende, dat het in de aanhef en sub 2 bewezenverklaarde niet met straf wordt bedreigd door enige ingevolge het Wetboek van Militair Strafrecht toepasselijke strafbepaling;

Overwegende, echter, dat dit feit is begaan in West-Duitsland;

Overwegende, dat het aldaar bewezenverklaarde volgens de Duitse strafwet oplevert het strafbare feit van paragraaf 113 Strafgesetzbuch, zakelijk inhoudende, dat hij die zich met geweld verzet tegen een beambte, aangesteld ter handhaving van de wet en werkzaam in de rechtmatige uitoefening van zijn ambt, of een dergelijke beambte, bij de rechtmatige uitoefening van zijn ambt, feitelijk aanrandt, wordt gestraft met een gevangenisstraf van veertien dagen tot twee jaren;

Overwegende, dat voornoemde Duitse strafwet op beklaagde toepasselijk is;

Overwegende, dat mitsdien, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die ingevolge de Duitse wet de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten, het in de aanhef en sub 2 bewezenverklaarde moet worden gekwalificeerd als:

„Als aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon buiten het Koninkrijk een feit begaan, dat niet met straf wordt bedreigd door enige ingevolge het Wetboek van Militair Strafrecht toepasselijke strafbepaling, doch waarvoor hij ingevolge enige op hem toepasselijke wet van het land, waar het feit begaan wordt, strafbaar is”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 168, 1e lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten:

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten, en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, medd gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling ten aanzien van 1. en 3. tot 4 weken gevangenisstraf, waarvan 2 weken voorwaardelijk, proeftijd 2 jaar, en ten aanzien van 2. tot f 150 boete, subs. 15 dagen hechtenis — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Tweede Kamer te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 10 januari 1973

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonels L. Breure en G. N. Tack;
Raadsman: Kapitein P. E. de Rooij.

Als korporaal der 1e klasse en beëdigd ambtenaar der P.T.T. een drietal aan die instelling toevertrouwde brieven zich toegeëigend.

Drie weken gevangenisstraf.

(W.Sr. art. 373)

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM

TWEDE KAMER TE 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen J.A.M., geboren 4 juli 1929, korporaal der 1e klasse, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 18 september 1972 te Tilburg als beëdigd „ambtenaar bij het Staatsbedrijf der P.T.T., zijnde een openbare instelling „van vervoer, drie, althans een aantal, aan die instelling toevertrouwde „brieven opzettelijk zich heeft toegeëigend”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 18 september 1972 heb ik te Tilburg als beëdigd ambtenaar bij het Staatsbedrijf der P.T.T., drie aan die instelling toevertrouwde brieven, mij opzettelijk toegeëigend.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal nr. 144-469/72, opgemaakt en gesloten te 's-Hertogenbosch op 25 september 1972 door Hermanus Theodorus Maria Simissen, opperwachtmeester der Rijkspolitie, behorende tot het ressort 's-Hertogenbosch, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Adrianus Wilhelmus Cornelis Martens:

Op 18 september 1972 heb ik een brief ter post bezorgd in Baarle-Nassau. Ik heb aan niemand toestemming gegeven om deze door mij aan het Staatsbedrijf der P.T.T. toevertrouwde brief, zich toe te eigenen.

als verklaring van George Halitsios:

Op 18 september 1972 heb ik te Oisterwijk een brief ter post bezorgd. Ik heb niemand toestemming gegeven om zich deze brief, die ik ter verzending aan het Staatsbedrijf der P.T.T. had toevertrouwd, toe te eigenen.

als verklaring van Dimitrio Tsifoutoudis:

Op 18 september 1972 heb ik te Oisterwijk een brief ter post bezorgd. Ik heb aan niemand toestemming gegeven om zich deze brief, die ik ter verzending aan het Staatsbedrijf der P.T.T. had toevertrouwd, toe te eigenen.

als verklaring van Theodorus Josephus Bettonvil:

Ik ben adjunct-directeur van het postkantoor te Tilburg. Ik heb uit hoofde van mijn functie aan niemand — dus ook niet aan J.A.M. — toestemming gegeven, om brieven, die ter verzending aan het Staatsbedrijf der P.T.T. waren toevertrouwd, zich toe te eigenen. M. voornoemd is beëdigd en werd als zodanig aangemerkt als ambtenaar.

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden „of omstreeks” en „althans een aantal,”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als „*Als ambtenaar van enige openbare instelling van vervoer opzettelijk aan die instelling toevertrouwde brieven zich toeëigenen*”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 373, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit, en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf van 3 weken — *Red.*].

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

Centrale Raad van Beroep

27 juni 1973

(A.M.P. 1972/45)

Voorzitter: Mr. A. Blom; *Leden:* Mr. A. G. van Galen en Mr. W. L. Schenk (plv.).

(Algemene militaire pensioenwet, art. E 11)

Een dienstplichtig soldaat werd wegens gebreken, t.w. een dubbelzijdige binnenooraandoening, uit de militaire dienst ontslagen. Deze aandoening was een gevolg van het in zijn wachthokje afvuren van 60 patronen.

De Raad neemt aan dat bij betrokkene een invaliditeit met dienstverband bestaat, daarbij steunend op een rapport van een zenuwarts, die van mening is dat betrokkene tijdens zijn bewakingstaak in een psychotraumatische desintegratietoestand heeft verkeerd.

UITSpraak

in het geding tussen: *L.*, wonende te *G.*, eiser, en *de Minister van Defensie als vertegenwoordiger van Hare Majesteit de Koningin*, gedaagde.

I. *Ontstaan en loop van het geding*

Bij Koninklijk besluit van 3 februari 1972 is afwijzend beschikt op een rekest van eiser, gewezen dienstplichtig soldaat der Koninklijke landmacht, d.d. 26 januari 1971 om toekenning van een pensioen. Dit besluit berust op de navolgende overwegingen:

dat een dienstplichtig militair, aan wie als zodanig ontslag is verleend, krachtens artikel E 4 van de Algemene militaire pensioenwet recht op invaliditeitspensioen verkrijgt, indien bij hem tengevolge van als dienstplichtige opgelopen ziekten of gebreken op het tijdstip van ingang van dat ontslag een invaliditeit met dienstverband als omschreven in artikel E 11 aanwezig is;

dat invaliditeit met dienstverband in artikel E 11 wordt omschreven als een invaliditeit ten gevolge van verwonding, ziekten of gebreken, welke zijn veroorzaakt door de uitoefening van de militaire dienst, dan wel tot uiting zijn gekomen of verergerd mede door bijzondere omstandigheden, welke zich bij de uitoefening van die dienst hebben voorgedaan en welke naar medisch inzicht van nadelige invloed zijn geweest op de gezondheidstoestand van belanghebbende, mits de uit die verwonding, ziekten of gebreken voortvloeiende invaliditeit ten minste 10 percent bedraagt;

dat belanghebbende in verband met hogeraangehaald rekest op 22

maart 1971 aan een geneeskundig onderzoek is onderworpen door de commissie voor het geneeskundig onderzoek te Utrecht, nopens welk onderzoek door die commissie onder dagtekening van 17 juni 1971 een rapport werd uitgebracht;

dat een uittreksel uit dat rapport door de inspecteur van de geneeskundige dienst der Koninklijke landmacht, voorzien van diens visum d.d. 9 juli 1971, aan de minister van defensie werd gezonden;

dat uit bedoeld uittreksel blijkt, dat adressant geacht wordt ongeschikt te zijn voor de verdere waarneming van de militaire dienst;

dat adressant in verband hiermede met ingang van 16 oktober 1971 uit de militaire dienst is ontslagen wegens gebreken;

dat uit vorenbedoeld uittreksel voorts blijkt, dat de commissie voor het geneeskundig onderzoek heeft overwogen:

1. dat betrokkene lijdende is aan een dubbelzijdige binnenooraandoening ten gevolge van lawaai, n.l. het op 21 mei 1970 zonder opdracht, toestemming of noodzaak afschieten van 60 patronen in een kleine ruimte;

dat aangezien het in deze geen dienstongeval betreft, een oorzakelijk dienstverband niet aannemelijk is en er geen termen aanwezig zijn een verergerend dienstverband te aanvaarden;

dat derhalve generlei dienstverband aannemelijk is;

2. dat voor wat betreft de psyche van betrokkene bij het onderzoek geen afwijkingen van betekenis werden geconstateerd, met name geen afwijkingen die een gevolg c.q. mede een gevolg zouden kunnen zijn van omstandigheden, verband houdende met de door betrokkene verrichte militaire dienst;

dat derhalve niet gesproken kan worden van een relatie tussen de geestestoestand van betrokkene en de bij hem geconstateerde gehoorafwijking;

dat de Kroon zich met de conclusie van voornoemde commissie kan verenigen;

dat, aangezien bij belanghebbende geen invaliditeit met dienstverband als bedoeld in artikel E 11 van de Algemene militaire pensioenwet aanwezig is, hij aan artikel E 4 dier wet geen recht op een invaliditeitspensioen kan ontlenen;

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, heeft bij uitspraak van 21 augustus 1972 — waarnaar hierbij wordt verwezen — het door eiser tegen genoemd Koninklijk besluit ingestelde beroep ongegrond verklaard.

Van deze uitspraak is Drs. T. G. van den Hof, werkzaam bij de Stichting Rechtsbijstand Dienstplichtigen te 's-Gravenhage, als gemachtigde van eiser in hoger beroep gekomen. Op de gronden aangevoerd in het beroepschrift heeft hij de Raad verzocht het bestreden besluit alsmede de aangevallen uitspraak te vernietigen en te bepalen dat tussen

de dubbelzijdige binnenooraandoening van eiser en de uitoefening van de militaire dienst verband aanwezig is. Bij brief van 23 februari 1972 heeft eisers voornoemde gemachtigde aan de Raad een schrijven doen toekomen van J. P. Teuns, zenuwarts te Blaricum.

Op verzoek van 's Raads voorzitter heeft J. Waage, zenuwarts te Haarlem, op 29 maart 1973 in het onderhavige geding een advies uitgebracht.

Naar aanleiding van dit advies heeft de minister van defensie bij brief van 30 mei 1973 aan de Raad een advies d.d. 25 mei 1973 doen toekomen van de inspecteur van de geneeskundige dienst der Koninklijke landmacht. Het geding is behandeld ter terechtzitting van 14 juni 1973. Voor eiser is aldaar verschenen Drs. T. G. van den Hof, voornoemd, terwijl gedaagde zich heeft doen vertegenwoordigen door T. J. Geerling, werkzaam bij het ministerie van defensie.

II. *Motivering*

Evenals de eerste rechter neemt de Raad de navolgende feiten, welke overigens tussen partijen niet in geschil zijn, als vaststaande aan.

— Eiser, gewezen dienstplichtig soldaat der Koninklijke landmacht, is ingaande 16 oktober 1971 uit de militaire dienst ontslagen wegens gebreken.

— Eisers gebreken zijn een gevolg van een dubbelzijdige binnenooraandoening, ontstaan op 21 mei 1970, toen hij als soldaat bij een compagnie Van Heutz Mobiel in Duitsland tijdens zijn wachtdienst, zonder opdracht, toestemming of noodzaak in zijn wachthokje met zijn geweer 60 patronen heeft afgevuurd.

Tussen partijen is in geschil of bij eiser tengevolge van deze gebreken een invaliditeit met dienstverband bestaat in de zin van artikel E 11 van de Algemene militaire pensioenwet.

Blijkens dit voorschrift dient onder invaliditeit met dienstverband te worden verstaan een invaliditeit ten gevolge van verwonding, ziekten of gebreken, welke zijn veroorzaakt door de uitoefening van de militaire dienst, dan wel tot uiting zijn gekomen of verergerd mede door bijzondere omstandigheden, welke zich bij de uitoefening van die dienst hebben voorgedaan en welke naar medisch inzicht van nadelige invloed zijn geweest op de gezondheidstoestand van belanghebbende, mits de uit die verwonding, ziekten of gebreken voortvloeiende invaliditeit ten minste 10 percent bedraagt.

Gedaagde heeft het standpunt ingenomen dat bij eiser geen invaliditeit met dienstverband aanwezig is, met name ook door te stellen dat niet gesproken kan worden van een relatie tussen de geestestoestand van eiser en de bij hem geconstateerde gehoorafwijking.

Hiertoe heeft gedaagde zich met name beroepen op een rapport van de toenmalige luitenant-kolonel-arts C. J. A. Somers, zenuwarts, d.d. 17

augustus 1970, waarin deze geneeskundige op grond van zijn onderzoek van eiser tot de conclusie komt, dat eiser binnen de norm aansprakelijk kan worden gesteld voor zijn gedragingen.

Namens eiser is in de eerste plaats in het geding gebracht een rapport van Prof. Dr. H. A. Hutte, hoogleraar in de sociale psychologie te Groningen, d.d. 25 november 1969, betreffende een onderzoek naar de oorzaken van „merkwaardig gedrag” van militairen van de Van Heutz-Compagnie te Havelte. In dit rapport wordt geconcludeerd dat de bewakingstaak van de militairen van deze compagnie een vervreemdende situatie schept, welke zonneklaar blijkt uit de gedragssymptomen bij deze militairen.

Eiser heeft zich voorts beroepen op een rapport omtrent eiser van de zenuwarts J. P. Teuns voornoemd d.d. 12 oktober 1970, welke geneeskundige in dit rapport als zijn oordeel geeft dat eiser ten tijde van de schietpartij op 21 mei 1970 voor ten volle ontoerekenbaar geacht moet worden.

Deze gedingstukken, waaruit van een tegengestelde visie blijkt, hebben aanleiding gegeven het advies in te winnen van de zenuwarts J. Waage te Haarlem.

Het door deze laatste deskundige uitgebrachte advies besluit als volgt:

„Samenvattend is bij eiser te concluderen tot een zodanige, met name „ook door psychotoxische interacties gedurende zijn vroege jeugd gedetermineerd karakterneurotische ontwikkeling met een daarbij behorende „identiteitsproblematiek, dat hij bij de keuring, zoals d.d. 17 januari „1968 gerealiseerd, ten onrechte werd geclassificeerd tot: S1.

„Tijdens zijn bewakingstaak in werkelijke militaire dienst leidde het „cumulatief effect der psychotraumatische situaties, met name de ver- „vreemding, waar onderzochte op grond van zijn praemorbide persoon- „lijkheidsstructuur verhoogd vulnerabel voor was, tot een psychotra- „umatische desintegratietoestand, waarbij de ernst van deze psychopatho- „logie van dien aard was, dat het aannemelijk is, dat de schietpartij op „21 mei 1970 aan eiser niet in een mate van 50% of meer kan worden „toegerekend en is zijn dubbelzijdige binnenooraandoening tot uiting „gekomen door bijzondere omstandigheden, welke zich bij de uitoefening „van de militaire dienst hebben voorgedaan.”

In zijn advies van 25 mei 1973 heeft de inspecteur van de geneeskundige dienst der Koninklijke landmacht mededeling gedaan van en zich verenigd met beschouwingen van de kolonel-arts Somers voornoemd, waarin de zienswijze van de zenuwartsen Teuns en Waage gemotiveerd zijn bestreden.

Hoewel in hetgeen in die beschouwingen en ook in hetgeen door de gemachtigde van de minister van defensie ter terechtzitting van de Raad is aangevoerd zeker argumenten zijn gelegen welke pleiten voor de juistheid van het bestreden besluit, heeft de Raad hierin, mede gelet op

de overige gedingstukken, desalniettemin onvoldoende aanleiding kunnen vinden de conclusie van de deskundige J. Waage niet te volgen.

Mitsdien moet worden geconcludeerd dat bij eiser tengevolge van zijn dubbelzijdige binnenooraandoening een invaliditeit met dienstverband bestaat in de zin van de Algemene militaire pensioenwet.

Derhalve dient te worden beslist als volgt.

III. *Beslissing*

De Centrale Raad van Beroep,
RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!
Vernietigt de aangevallen uitspraak,
Verklaart het bestreden besluit nietig,

Bepaalt dat gedaagde op het rekest van eiser van 26 januari 1971 een nader besluit dient te nemen met inachtneming van hetgeen in deze uitspraak is overwogen.

Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage

26 april 1973

(M.A.W. 1973/492)

(Wet bevordering en ontslag beroepsofficieren, art. 90)

Aan een majoor der Koninklijke luchtmacht werd medegedeeld dat hij per 1 november 1972 voor bevordering was voorbij gegaan — en tevens dat hij daarvoor niet meer in aanmerking zou komen — omdat hij destijds niet geslaagd was voor het hoofdofficiersexamen, waardoor zijn inzetbaarheid beperkt werd geacht. Dit werd niet gecompenseerd door het behoren tot de „bij uitstek geschikte specialisten”.

Er bestonden volgens het Ambtenarengerecht voor genoemd besluit aanvaardbare motieven.

Beschouwingen over het bevorderingsbeleid bij de Koninklijke luchtmacht.

AANTEKENINGEN MONDELINGE UITSPRAAK

inzake X., wonende te Y., klager tegen *Hare Majesteit de Koningin*, verweerster, vertegenwoordigd door de *Minister van Defensie* te 's-Gravenhage.

1. Dagtekening der uitspraak 26 april 1973.
2. Aanduiding van het besluit, de handeling of weigering, waarvan beroep: Minister van defensie d.d. 1 november 1972.
3. Feiten, welke het Gerecht als vaststaande aanneemt:
 - 1) Klager, die noch in maart 1961, noch in maart 1962 is geslaagd voor het toenmaals voor kapiteins verplichte hoofdofficiersexamen, is ingaande 1 november 1962 bevorderd tot majoor.

2) Bij brieven van 2 juni 1958 en 26 september 1962 heeft de chef van de luchtmachtstaf bekend gemaakt, dat bij het in beschouwing nemen van een majoor voor bevordering tot luitenant-kolonel het niet hebben voldaan aan de eisen van het hoofdofficiersexamen respectievelijk van de daarvoor in 1962 in de plaats getreden hoofdofficierscursus van overwegende invloed zal zijn op de vorming van het ter zake uit te brengen advies.

3) Bij het bestreden besluit is aan klager bericht, dat Hare Majesteit de Koningin bij Kabinetsrescript van 18 oktober 1972 heeft bepaald, dat hij op 1 november 1972 voor bevordering bij keuze tot luitenant-kolonel is voorbijgegaan en daarvoor niet meer in aanmerking komt, zulks op grond van de in de punten 1 tot en met 6 van dat besluit vermelde redenen, welke punten luiden als volgt:

„1. Bij mijn onder referte genoemde brief heb ik u er mede in kennis „gesteld dat voor u de mogelijkheid voor bevordering open stond tot „1 november 1972.

„2. Voorts heb ik u daarbij medegedeeld dat indien op laatstgenoemde „datum, of zo op deze datum geen bevordering tot luitenant-kolonel bij „uw dienstgroep zou plaatsvinden bij de eerstvolgende bevordering „daarna, mocht blijken dat u nog steeds niet voor bevordering bij keuze „in aanmerking zou komen, Hare Majesteit de Koningin in overweging „zou worden gegeven te bepalen dat u blijvend voor bevordering bent „voorbijgegaan.

„3. Ik deel u thans mede, dat ik u, gezien uw plaats in de ranglijst, in „beschouwing heb genomen voor bevordering bij keuze tot luitenant- „kolonel met ingang van 1 november 1972.

„4. Blijkens de inhoud van de laatstelijk vóór het bevorderingstijdstip „omtrent u uitgebrachte beoordeling behoort u tot de groep van officieren „op wie keuze voor bevordering, als bedoeld in artikel 90 van de Wet „bevordering en ontslag beroepsofficieren, zou kunnen vallen. Voor u „die behoort tot de anciënniteitsgroep 1 november 1962, is als norm voor „deze keuzebevordering gehanteerd: over de gehele lijn als goed kunnen worden gekwalificeerd en naar verwachting inzetbaar zijn in een aantal, „verschillende, functies waaraan de rang van luitenant-kolonel is ver- „bonden.

„Aangezien het voor u de laatste maal is dat u voor bevordering in „beschouwing wordt genomen, heb ik deze norm voor wat betreft de „inzetbaarheid minder stringent toegepast.

„5. Op grond nu van het totaalbeeld van de omtrent u in uw huidige „rang uitgebrachte beoordelingen en het laatstelijk door de Raad van „Opperofficieren van de Koninklijke Luchtmacht omtrent u uitge- „brachte advies, ben ik van oordeel dat u niet voldoet aan de norm voor „deze keuzebevordering, welke voor de majoors van uw anciënniteit „is gesteld.

„6. In verband met het vorenstaande heb ik u bij Hare Majesteit de „Koningin niet kunnen aanbevelen voor zodanige bevordering en heb ik „haar in overweging gegeven te bepalen dat u blijvend voor bevordering „bent voorbijgegaan.”

4. *Bewijsmiddelen:*

De gedingstukken en het verhandelde ter openbare terechtzitting van 26 april 1973.

Gronden:

Ingevolge artikel 90 van de Wet bevordering en ontslag beroeps-officieren geschiedt de bevordering tot een hoofdofficiersrang door de Kroon bij keuze uit de meest geschikte officieren. De Kroon is in beginsel in die keuze vrij, ook voor wat de maatstaven betreft die worden aangelegd en de bescheiden welke in aanmerking worden genomen alvorens de keuze te bepalen.

De ambtenarenrechter heeft de gemaakte keuze en het daarbij gevoerde beleid te eerbiedigen, tenzij zou moeten worden geoordeeld, dat de Kroon niet in redelijkheid tot een passeringsbesluit heeft kunnen komen.

Met betrekking tot het bestreden besluit, klager blijvend voor bevordering tot luitenant-kolonel voorbij te gaan, is door de gemachtigde van de Minister van Defensie als vertegenwoordiger van Hare Majesteit de Koningin ter openbare terechtzitting in hoofdzaak het navolgende betoegd:

„2. Zoals in de defensienota's 1964 en 1968 reeds aangekondigd en „zoals reeds enige malen bij uw Gerecht naar voren gebracht, kampt de „Koninklijke Luchtmacht met een gebrek aan vacatures in de hogere „rangen. Weliswaar is dit probleem niet van dezelfde omvang als bij de „Koninklijke Landmacht en ziet de KLu zich nog niet verplicht om een „aantal hogere officieren voortijdig te doen afvloeien, maar het heeft „toch een duidelijke invloed op de bevorderingsmogelijkheden en het „bevorderingstempo tot de hogere rangen en met name ook op de „bevordering tot luitenant-kolonel.

„3. Dit is dan ook de reden waarom de Minister in zijn brief aan de „Voorzitter van de Raad van Opperofficieren KLu van 2 juni 1972, „nr. . . / . . . heeft verzocht het aantal majoors dat voor een bevordering „tot luitenant-kolonel per 1 november 1972 zou worden aanbevolen „te beperken tot maximaal 41. Het aantal majoors dat in beschouwing „moest worden genomen was een veelvoud daarvan, namelijk 121.

„4. Binnen die beperkte bevorderingsruimte moet dan ook nog de „ruimte gevonden worden voor een carrièrebeleid. Zoals u bekend, is het „beleid erop gericht om de in alle opzichten goede officier van de Dienst- „groep van de Officieren KLu in staat te stellen de rang van luitenant- „kolonel te bereiken. Het tijdstip waarop en het tempo waarin dit ge-

„schiëdt is echter afhankelijk van de verwachting die er bestaat m.b.t. „de verdere toekomstmogelijkheden van de betrokken officier. De majoor „van wie de verwachting bestaat dat hij tot de hoogste functies zal kunnen „opklimmen moet op een eerder tijdstip worden bevorderd tot de rang „van luitenant-kolonel, dan degene voor wie deze rang naar verwachting „de eindrang zal zijn.

„5. Dit is dan ook de reden waarom er voor de officieren van jongere „anciënniteit zwaardere normen worden aangelegd, dan voor officieren „met een oudere anciënniteit. Deze normen verschillen niet alleen „voor wat betreft de hoogte van de beoordelingen, maar ook en vooral „naar de mate van inzetbaarheid. Die norm was voor de groep officieren „waartoe klager behoorde onder meer goede beoordelingen over de „gehele lijn, dat betekent in alle beoordelingen en op alle gezichtspunten „en naar verwachting inzetbaar zijn in een *aantal*, verschillende functies „waaraan de rang van luitenant-kolonel is verbonden. Gelet op de „anciënniteit van klager — 1 november 1962 — is de norm minder „stringent toegepast. Dit minder stringent toepassen betekent echter niet „dat van de basiseis, te weten dat betrokkene een in alle opzichten goede „officier moet zijn, wordt afgeweken. Het kan inhouden dat ofwel een „concessie wordt gedaan aan de eis v.w.b. de inzetbaarheid op ver- „schillende functies, dan wel een compensatie wordt geacht aanwezig „te zijn indien het totaalbeeld van de beoordelingen weliswaar niet „in alle opzichten als goed kan worden gekwalificeerd maar dat tegen- „over een of twee minder goede beoordelingen andere beoordelingen „hoger dan goed zijn aan te wijzen.

„6. De Minister moet zijn advies aan de Koningin baseren op de „gegevens waarover hij beschikt. Deze gegevens zijn in beginsel de „beoordelingen, de resultaten van gevolgde opleidingen en de eventuele „ambtsberichten zoals vonnissen, straffen etc. Op grond van die gegevens „is het mogelijk de kandidaten te toetsen aan een objectieve geschikt- „heidsnorm, maar het is moeilijk om een onderlinge vergelijking „te maken tussen de geschikte kandidaten en om op basis van die „gegevens een toekomstverwachting uit te spreken.

„7. Om dit facet nu tot zijn recht te laten komen wordt het advies „van de Raad van Opperofficieren ingewonnen. Aan de Raad worden „alle gegevens waarover de Minister beschikt ter hand gesteld. In de „Raad is het mogelijk om de uitgebrachte beoordelingen te vergelijken „mede op basis van weging van de beoordelaars, en afweging van de „beoordelingen tegen de vervulde functies.

„Hierdoor wordt het advies van de Raad een waardevol instrument „bij de uitvoering van het beleid.

„8. Alle officieren van de Dienstgroep Officieren van de Koninklijke „Luchtmacht werden en worden in de gelegenheid gesteld om het „Hoofdofficiersexamen (t/m 1962) af te leggen dan wel de Hoofd-

„officierscursus te volgen. Het Hoofdofficiersexamen of de Hoofdofficierscursus is geen examen als bedoeld in artikel 87 van de Wet BOB daar – „indien dit wel het geval zou zijn – de consequenties voor officieren die „zijn gezakt voor het HO of de HOC toch wel zeer zwaar zouden zijn. „Immers de officieren worden in de rang van kapitein en in de leeftijd „rond de 35 jaar aangewezen deze cursus te volgen. Bij niet-slagen zou „hun carrière alsdan zijn beëindigd en zouden zij nog tenminste 20 jaar „als kapitein dienst moeten doen. Deze gevolgen wenst de KLu – „uit een oogpunt van behoorlijk bestuur – niet te verbinden aan het „niet-slagen voor HO en HOC. Evenmin is het een absolute eis voor be- „vordering tot luitenant-kolonel, aangezien dan geen majoors van de „Dienstgroep van officieren van speciale diensten ooit tot luitenant-kolo- „nel zouden kunnen worden bevorderd. Zoals echter blijkt uit de produc- „ties 16 en 17 is het niet-slagen voor HO of HOC van overwegende invloed „voor het uitbrengen van een advies door de Raad van Opperofficieren „voor bevordering tot luitenant-kolonel. De uitslag van het HO of HOC „moet derhalve worden gezien als een ambtsbericht.

„9. Als zodanig is het niet-slagen voor het HO door klager ook bij de „Raad van Opperofficieren beschouwd. Ingevolge punt 11 (b) van de „Instructie voor de Raad, werd dit ambtsbericht mede in beschouwing „genomen bij de afweging van het advies. Bij de beschouwing van de „collega’s van gelijke anciënniteit als klager voldeed klager niet geheel „aan de gestelde norm. Weliswaar was hij „in alle opzichten goed” als „majoor, hetgeen blijkt uit de over klager uitgebrachte beoordelingen, „doch zijn inzetbaarheid was – op grond van het niet-slagen voor het „HO – beperkt. Zoals gezegd behoeft dit echter geen absoluut beletsel „te zijn. Wel moest klager dan voldoen aan de norm zoals deze ook geldt „voor de bevordering tot luitenant-kolonel voor majoors van de Dienst- „groep van officieren van speciale diensten. Daaraan is klager vervolgens „getoetst; met name is nagegaan of hij als een hoogwaardige specialist „kan worden beschouwd en bij uitstek geschikt was voor het vervullen „van een functie waarvoor geen of weinig luitenant-kolonels uit de Dienst- „groep van officieren KLu beschikbaar waren. In dit verband moge ik u „wijzen op de tekst van de Instructie van de Raad van Opperofficieren. „onder punt 17 (d) waar immers onder het hoofd „geschikt” staat – ik „citeer – „De Raad is van oordeel dat de betrokken hoofdofficier geschikt „„moet worden geacht voor het vervullen van een aantal functies waaraan „„de hogere rang is verbonden dan wel bij uitstek, geschikt voor het „„vervullen van één of enkele met name genoemde specialistische func- „„tie(s) en derhalve voor bevordering in aanmerking komt.” – einde „citaat –.

„10. In het geval van klager moest derhalve worden nagegaan of hij „bij uitstek geschikt was voor het vervullen van een specialistische func- „tie in de electronica-sector, waarvoor geen of weinig electronica-offi-

„cieren in de rang van luitenant-kolonel beschikbaar waren.

„Blijkens het advies van de Raad van Opperofficieren voldeed klager „echter niet aan deze norm. 6 van de 7 leden van de Raad waren van „mening dat de noodzakelijke overwaarde als compensatie voor het „niet-slagen voor het HO niet uit de beoordelingen was gebleken.

„11. Ook in het verleden zijn reeds meerdere officieren in de rang „van majoor, die niet waren geslaagd voor het HO en ook niet voldeden „aan de norm zoals die geldt voor de majoors van speciale diensten, op „grond hiervan definitief gepasseerd, zodat de definitieve passering van „klager als constant beleid mag worden geschetst.

„12. De door klager in zijn klaagschrift reeds aangevoerde en hier „nogmaals herhaalde argumenten dat zijn plaatsing in een luitenant- „kolonelfunctie in de jaren 1965-1969 alsmede de goede beoordelingen „in deze periode over hem uitgebracht al op zich voldoende indicaties „geven dat hij wel inzetbaar zou zijn in verschillende luitenant-kolonels- „functies geven mij aanleiding nog het volgende op te merken. Juist „omdat klager niet was geslaagd voor het Hoofdofficersexamen moest „hem de kans worden gegeven — gezien zijn capaciteiten en zijn goede „wijze van dienstvervulling — te trachten te gaan behoren tot de „bij „„„uitstek geschikte specialisten”. Hoewel hij tot goede prestaties is „gekomen en er alle waardering voor hem bestaat als officier kan niet „gesteld worden dat hij zoveel overwaarde bezat voor het niet-slagen „voor het Hoofdofficersexamen dat hij aan de norm voor bevordering „voldeed en dat gezegd kan worden dat hij behoort tot de in alle opzichten „goede officieren.”

Gelet op het feit, dat klager het hoofdofficersexamen niet heeft behaald en gezien de over hem uitgebrachte beoordelingen, komt het Gerecht, zich verenigende met het hiervoren weergegeven betoog, tot de slotsom, dat niet kan worden gezegd, dat geen aanvaardbare motieven bestonden klager blijvend voor bevordering tot luitenant-kolonel voorbij te gaan.

Het door klager ingestelde beroep dient derhalve ongegrond te worden verklaard.

5. *Dictum:*

Ongegrondverklaring van het beroep.

Koninklijk Besluit van 4 juli 1973, no. 60

(Dienstplichtwet art. 15, 19; Dienstplichtbesluit art. 31, lid 2)

Een derde broer werd vrijstelling verleend omdat deze kon verwijzen naar twee broers die uitstel genoten. Dit laatste was niet meer het geval

toen vervolgens de vierde broer eveneens vrijstelling vroeg wegens broederdienst; aanvraag daarom afgewezen.

WIJ JULIANA, enz.;

Beschikkende op het beroep, ingesteld door O.G., ingeschrevene der lichting 1974 uit Leidschendam, tegen de beslissing van Onze Minister van Defensie van 6 maart 1973, Afdeling Dienstplichtzaken, no. 54.08.26.178, waarbij aan hem vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige wegens broederdienst is geweigerd;

De Raad van State, Afdeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 18 juni 1973, no. 2251/II;

Op de voordracht van de Staatssecretaris van defensie mr. J. A. Mommersteeg, van 2 juli 1973, Hoofdafdeling Dienstplichtzaken, Bureau Beroepszaken, nr. 39.641;

Overwegende dat de beslissing van Onze Minister steunt op de overwegingen, dat ingevolge artikel 19, eerste lid, der Dienstplichtwet, vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige wegens broederdienst wordt verleend aan de ingeschrevene, die ten minste twee broers heeft of gehad heeft, die dienen of gediend hebben bij de landmacht, bij de zeemacht of bij de overzeese krijgsmacht; dat bij controle van de diensttijden van de opgegeven broers hem, Minister, is gebleken, dat de broer B.G. van de ingeschrevene niet verkeert in een der gevallen als bedoeld in het tweede lid van genoemd artikel, waarin nader is uiteengezet, wat onder dienen of gediend hebben moet worden verstaan; dat de ingeschrevene dientengevolge slechts naar één broer kan verwijzen, die aan de gestelde voorwaarden voldoet;

dat de appellant in beroep aanvoert, dat zijn broer B.G. op grond van de Wet gewetensbezwaren militaire dienst geen militaire dienst heeft vervuld; dat zijn tweede broer A.G. wegens studie uitstel van eerste oefening geniet tot na 1 juli 1973; dat aan zijn derde broer H.G. bij beslissing van 7 maart 1973 vrijstelling van dienst wegens broederdienst is verleend; dat dus reeds twee broers geacht worden hun dienstplicht te hebben vervuld; dat het appellant derhalve logisch leek, dat hij ook recht had op vrijstelling wegens broederdienst; dat hij daarom ongeveer één jaar geleden een eigen loonwerkersbedrijf is begonnen; dat hij voor de uitoefening van dit bedrijf sedert 24 januari 1973 staat ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en hem beperkte handlichting is verleend; dat hij voor de exploitatie van het bedrijf een behoorlijk bedrag heeft moeten lenen; dat hij zijn bedrijf zelfstandig heeft opgebouwd en, om zijn bedrijf in stand te houden, voortdurend zijn cliëntèle zorgvuldig moet bedienen door ten minste 12 uur per dag te werken op alle mogelijke tijden, soms ook des nachts en zeker altijd op zaterdag;

Overwegende dat krachtens artikel 19, eerste lid en tweede lid, onder a en b, der Dienstplichtwet, juncto artikel 31, tweede lid, van het Dienst-

plichtbesluit, vrijstelling wegens broederdienst wordt verleend aan de ingeschrevene, die ten minste twee broers heeft of gehad heeft, die ten minste dertig dagen in werkelijke dienst zijn geweest, dan wel ten gevolge van verleend uitstel nog niet of nog geen dertig dagen in werkelijke dienst zijn geweest;

dat de appellant slechts kan verwijzen naar één broer, te weten A.G., die uitstel geniet tot na 1 juli 1973;

dat de appellant weliswaar in beroep aanvoert, dat aan zijn broer H.G. bij beslissing van 7 maart 1973 wel vrijstelling wegens broederdienst is verleend;

dat deze broer echter ten tijde van zijn aanvraag om vrijstelling naar 2 broers kon verwijzen, die uitstel genoten;

dat de appellant evenwel niet voldoet aan de in artikel 19 der Dienstplichtwet juncto artikel 31, tweede lid, van het Dienstplichtbesluit gestelde vereisten voor vrijstelling wegens broederdienst;

dat de gevraagde vrijstelling, mede gelet op het verhandelde in de openbare vergadering van de Afdeling van de Raad van State voor de geschillen van bestuur, mitsdien terecht is geweigerd;

Gezien de Dienstplichtwet;

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

het beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Defensie is belast met de uitvoering van dit besluit.

Koninklijk Besluit van 20 juni 1973, no. 72

(Dienstplichtwet art. 15, 19; Dienstplichtbesluit art. 31, lid 2)

Door korte tijd vrijwillig bij de Koninklijke Marine te dienen speelt de derde zoon uit een gezin zijn oudere broer het recht op vrijstelling in handen; deze maakt daarvan gebruik, waardoor de jongere broer een eventuele aanspraak op vrijstelling wegens broederdienst verspeelt.

WIJ JULIANA, enz.;

Beschikkende op het beroep, ingesteld door P.V. te R. tegen de beslissing van Onze Minister van Defensie van 28 december 1972, Afdeling Dienstplichtzaken, no. 53.01.15.575, waarbij aan zijn broer G. V. dienstplichtige der lichte 1973 uit R., met ingang van 28 december 1972 voorgoed vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige wegens broederdienst is verleend;

De Raad van State, Afdeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 21 mei 1973, no. 2231/II;

Op de voordracht van de Staatssecretaris van defensie, mr. J. A.

Mommersteeg, van 13 juni 1973, Hoofdafdeling Dienstplichtzaken, Bureau Beroepszaken, nr. 53.01.15.575;

Overwegende dat de appelland in beroep aanvoert, dat hij van 28 september 1970 tot 28 december 1970 als vrijwilliger bij de Koninklijke Marine heeft gediend en hij deze dienst, op eigen verzoek, na afloop van de proeftijd van drie maanden, heeft verlaten; dat zijn oudere broer O.V. sedert 17 augustus 1970. als beroepsmilitair dient bij de Koninklijke Marine; dat een door hem op 27 juni 1972 gedaan verzoek, om vrijstelling van dienst wegens broederdienst, door de burgemeester van R. niet in behandeling werd genomen, omdat aan de voorwaarden voor het verlenen daarvan, niet werd voldaan; dat zijn broer S.V. en hijzelf zouden overleggen wie van hen vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige wegens broederdienst zou aanvragen; dat deze broer daarna, zonder zijn medeweten, een aanvraag om vrijstelling heeft ingediend; dat hem eerst thans is gebleken, dat aan genoemde broer deze vrijstelling is verleend; dat, indien hem bij het aangaan van zijn vrijwillige verbintenis zou zijn medegedeeld, dat hij door opkomst in werkelijke dienst zijn aanspraken op vrijstelling wegens broederdienst zou verliezen, hij zich nader zou hebben beraden omtrent het aangaan van deze vrijwillige verbintenis; dat hij door de aan zijn broer verleende vrijstelling geen aanspraak meer kan maken op vrijstelling wegens broederdienst, terwijl hij toch, als derde zoon uit het gezin van zijn moeder, als eerste in aanmerking komt voor deze vrijstelling; dat hij bovendien niet kan studeren en een werkkring heeft gevonden, die hem goede toekomstmogelijkheden biedt; dat zijn werkgever, bij opkomst van appelland in werkelijke dienst, echter een ander in zijn plaats zal aanstellen; dat hij tot het gezin van zijn moeder behoort, met nog twee jongere kinderen; dat zijn broer S.V., aan wie thans vrijstelling is verleend, bij zijn vader te Delft woont; dat het huwelijk van zijn ouders door echtscheiding is ontbonden en zijn vader wederom is gehuwd; dat zijn moeder, die een uitkering geniet krachtens de Algemene Bijstandswet, zijn inkomsten niet kan missen; dat zijn broer, in tegenstelling tot appelland, wèl goede studieresultaten boekt, weshalve hij door het verlenen van uitstel meer dan voldoende zou zijn gebaat;

Overwegende dat krachtens artikel 19, eerste lid en tweede lid, onder a en b, der Dienstplichtwet, juncto artikel 31, tweede lid, van het Dienstplichtbesluit, vrijstelling wegens broederdienst wordt verleend aan de ingeschrevene, die ten minste twee broers heeft of gehad heeft, die ten minste dertig dagen in werkelijke dienst zijn geweest, dan wel ten gevolge van verleend uitstel nog niet of nog geen dertig dagen in werkelijke dienst zijn geweest;

dat S.V. kan verwijzen naar twee broers, die voor 1 januari 1973 ten minste dertig dagen in werkelijke dienst zijn geweest, te weten O.V. en de appelland;

dat derhalve Onze Minister van Defensie terecht aan broer S.V. op

zijn verzoek vrijstelling wegens broederdienst heeft verleend;

dat hieraan niet vermag af te doen hetgeen de appellant in beroep aanvoert;

dat het beroep, mede gelet op het verhandelde in de openbare vergadering van de Afdeling van de Raad van State voor de geschillen van bestuur, derhalve ongegrond moet worden verklaard;

Gezien de Dienstplichtwet;

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

het beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Defensie is belast met de uitvoering van dit besluit.

Koninklijk Besluit van 8 juni 1973, no. 73

(Dienstplichtwet art. 15, 19; Dienstplichtbesluit art. 31, lid 2)

Hulpverlening aan ontwikkelingslanden kan leiden tot dienstplichtfaciliteiten, doch is niet te beschouwen als het verrichten van militaire dienst of broederdienst.

WIJ JULIANA, enz.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door Th. U., dienstplichtige der lichterding 1972 uit Alkemade, tegen de beslissing van Onze Minister van Defensie van 13 februari 1973, Afdeling Dienstplichtzaken, no. 52.11.11.504, waarbij aan hem vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige wegens broederdienst is geweigerd;

De Raad van State, Afdeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 16 mei 1973, no. 2211/II;

Op de voordracht van de Staatssecretaris van Defensie mr. J. A. Mommersteeg, afd. dienstplichtzaken, bureau beroepszaken, d.d. 4 juni 1973, nr. 39.587;

Overwegende dat de beslissing van Onze Minister steunt op de overwegingen, dat ingevolge artikel 19, eerste lid, der Dienstplichtwet vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige wegens broederdienst wordt verleend aan de ingeschrevene, die ten minste twee broers heeft of gehad heeft, die dienen of gediend hebben bij de landmacht, bij de zeemacht of bij de overzeese krijgsmacht; dat bij controle van de dienstitijden van de opgegeven broers, hem, Minister, is gebleken, dat de broer L.U. van de dienstplichtige niet verkeert in een der gevallen als bedoeld in het tweede lid van genoemd artikel, waarin nader is uiteengezet, wat onder dienen of gediend hebben moet worden volstaan; dat de dienstplichtige dientengevolge slechts naar één broer kan verwijzen, die aan de gestelde voorwaarden voldoet;

dat de appellant in beroep aanvoert, dat zijn broer K.U. de militaire

dienstplicht vervult bij de Koninklijke Luchtmacht op de vliegbasis Soesterberg; dat zijn broer L.U. door de Stichting Nederlandse Vrijwilligers in het kader van de ontwikkelingshulp naar Zambia is uitgezonden; dat deze broer voor zijn vertrek is medegedeeld, dat hij met dit werk tevens voldoet aan zijn militaire dienstplicht; dat deze broer zich niet had laten uitzenden als hij geweten had, dat appellant hierdoor zijn dienstplicht zou moeten overnemen; dat het appellant vreemd voorkomt dat enerzijds het ontwikkelingswerk wordt beschouwd als een vervulling van de militaire dienstplicht, maar aan de andere kant niet als broederdienst kan gelden;

Overwegende dat krachtens artikel 19, eerste lid en tweede lid, onder a en b, der Dienstplichtwet, juncto artikel 31, tweede lid, van het Dienstplichtbesluit, vrijstelling wegens broederdienst wordt verleend aan de ingeschrevene, die ten minste twee broers heeft of gehad heeft, die ten minste dertig dagen in werkelijke dienst zijn geweest, dan wel ten gevolge van verleend uitstel nog niet of nog geen dertig dagen in werkelijke dienst zijn geweest;

dat de dienstplichtige kan verwijzen naar één broer, die voor 1 januari 1972 ten minste dertig dagen in werkelijke dienst is geweest, te weten K.U.;

dat daarentegen de broer van de dienstplichtige L.U. op vorenbedoeld tijdstip niet verkeerde in één der gevallen, genoemd in artikel 19, tweede lid, der Dienstplichtwet, zodat de dienstplichtige voor het verkrijgen van vrijstelling wegens broederdienst niet naar deze broer kan verwijzen;

dat immers in de wet geen steun kan worden gevonden voor de opvatting, dat het verrichten van werkzaamheden in een ontwikkelingsland in opdracht van de Stichting Nederlandse Vrijwilligers beschouwd kan worden als het verrichten van militaire dienst of als het verrichten van anderszins voor het verkrijgen van vrijstelling wegens broederdienst geldende dienst;

dat derhalve de dienstplichtige op 1 januari 1972 niet voldeed aan de in artikel 19 der Dienstplichtwet juncto artikel 31, tweede lid, van het Dienstplichtbesluit gestelde vereisten voor vrijstelling wegens broederdienst;

dat de gevraagde vrijstelling mitsdien terecht is geweigerd;

Gezien de Dienstplichtwet;

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

het beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Defensie is belast met de uitvoering van dit besluit.

NASCHRIFT

Broederdienst lijkt wel de meest eenvoudige van de diverse vrijstellingsgronden welke de Dienstplichtwet kent: Wanneer twee zoons in dienst zijn

of waren hebben de overigen een aanspraak op vrijstelling. Een kind kan de was doen.

Zo eenvoudig als hier aangegeven is de regeling echter niet; door allerlei complicerende factoren komen in de praktijk nogal eens verrassende resultaten uit de bus en deze kunnen voor de betrokkenen soms hard aankomen.

Een onaangename verrassing kan al veroorzaakt worden door een onverwachte afkeuring, doch de hierboven weergegeven casusposities geven enkele frappante voorbeelden van minder voor de hand liggende mogelijkheden. De een ziet zijn verwachting bedrogen doordat hem als vierde zoon de vrijstelling, welke de derde zoon wel werd verleend, onthouden wordt: een ander verspeelt onbewust zijn eigen kansen door korte tijd vrijwillig te dienen, aldus een oudere broer een aanspraak in handen gevend; een derde wordt verrast door de ervaring dat het werk in het kader van de ontwikkelingshulp, waardoor een oudere broer niet onder de wapenen werd geroepen, desalniettemin voor een vrijstelling niet als dienst geldt.

Nog vele andere varianten zijn mogelijk; soms is duidelijk sprake van eigen schuld — een kennisgeving wordt onzorgvuldig gelezen met het gevolg dat de aanvraagtermijn overschreden wordt — doch wat ook de oorzaak moge zijn, men wordt verrast, ziet zijn toekomstplannen doorkruist en de frustratie ligt voor de hand. Bovendien kunnen ernstige huiselijke spanningen optreden, met name wanneer men al dan niet terecht oordeelt dat iemand op slinkse wijze kans zag de vervulling van zijn dienstplicht op zijn broer af te wentelen.

Aldus kan de op zichzelf respectabele opzet van de wetgever grotere gezinnen niet al te zwaar te belasten de sfeer in die gezinnen schaden en bovendien hierin resulteren dat de verraste „slachtoffers” hun dienst aanvangen in de overtuiging dat hun onrecht is aangedaan of onder heftige frustratiegevoelens: een en ander zal de wijze waarop die dienst vervuld wordt niet ten goede komen.

Een tweede negatief aspect van het instituut broederdienst is dat van de onrechtvaardige verdeling der lasten binnen het gezin. Wordt de ongelijke verdeling in de totaliteit van de dienstplicht al moeilijk aanvaard, daar geldt tenminste nog als verzachtende omstandigheid dat ze welhaast onvermijdelijk, in ieder geval uiterst moeilijk te elimineren is; zelfs deze schrale troost kan de broederdienst niet bieden.

De vraag of broederdienst als vrijstellingsgrond dient te worden gehandhaafd is thans uiterst actueel. De beide hier besproken aspecten mogen naast andere — waaronder de aanzienlijke administratieve rompslomp — wel in de weegschaal gelegd worden tegenover het goed dat met het vrijstellingsgrond beoogd werd.

B.

OPMERKINGEN EN MEDEDELINGEN

Het Vle Congres van de Internationale Vereniging van Militair Strafrecht en Oorlogsrecht

Was in 1970 Dublin de plaats van samenkomst, als zetel van het volgende, het Vle internationale congres van de „Société” was 's-Gravenhage aangewezen. Dit congres heeft inmiddels plaats gevonden en wel van 22 tot 26 mei jl.

De voorbereiding van het wetenschappelijk gedeelte was ook deze keer weer voor rekening van het te Brussel gevestigde bureau der société, terwijl een organisatiecomité, waarin onder voorzitterschap van Mr. M. J. P. P. baron van Harinxma thoe Slooten de juridische diensten van alle krijgsmachtleden vertegenwoordigd waren, de verdere organisatie ter hand nam en voor de deelnemers naast de werksittingen diverse speciale evenementen voorbereidde.

Als congres-thema's waren gekozen „Het staakt het vuren” en „De „tenuitvoerlegging van aan militairen opgelegde vrijheidsstraffen; „individualisering van de behandeling.”

Het eerste thema te behandelen aan de hand van een rapport van Madame Prof. P. Bastid, van de Universiteit van Parijs II, het tweede aan de hand van een rapport van Prof. Dr. Hans-Heinrich Jeschek, van de Universiteit van Freiburg im Breisgau.

Bij de opening van het congres werd Prof. Mr. H. H. A. de Graaff, die nog de eerste aanzet tot de organisatie van dit congres gegeven heeft, zowel door de voorzitter van het organisatiecomité als ook door de president van de Société Prof. J. Gilissen in dankbaarheid herdacht.

De secretaris-generaal van de vereniging, Prof. J. Léauté, zette vervolgens uiteen, hoe men tot de keuze van beide congres-thema's gekomen was. De actualiteit van beide onderwerpen werd door hem, ondanks een schijnbare paradox, op spitsvondige wijze naar voren gebracht.

Madame Prof. Bastid leidde vervolgens aan de hand van het door haar opgestelde rapport het eerste congres-thema „Het staakt het vuren” in.

Zij betoogde, dat in de huidige tijd tussen de traditioneel begrensde toestanden van oorlog en vrede een moderne tussenvorm „de internationale crisis” valt te onderscheiden. Vooral ten aanzien van deze tussenvorm, maar toch ook al ten aanzien van de traditioneel bepaalde vormen oorlog en vrede schieten de klassieke begrippen te kort.

Hoe worden in deze tijd vijandelijkheden beëindigd?

Sinds 1945 komen vredesovereenkomsten nauwelijks meer voor. De meeste recente internationale conflicten, zoals Palestina 1949, Korea 1953 en laatstelijk Vietnam 1973, worden beëindigd door een wapenstilstand. De frequentie én de werking van het begrip wapenstilstand zijn zodoende de laatste jaren in aanmerkelijke mate uitgebreid. En wel in die omvang,

dat sommigen momenteel een onderscheid onderkennen tussen de begrippen wapenstilstand en staakt het vuren. Namelijk in die zin dat binnen het — ruimere — stelsel van de wapenstilstand het — enger begrensde — begrip staakt het vuren valt te onderscheiden. Daarbij stelde Madame Bastid ten aanzien van het staakt het vuren ook nog verschillende „graden” te kunnen onderkennen. Zij lichtte dit verder toe door de verschillende karakteristieken van beide begrippen na te gaan.

Als een van de meest opvallende aspecten van het begrip staakt het vuren ziet zij de combinatie van militaire én politieke elementen en beide dan geplaatst in het hedendaagse raamwerk van internationale betrekkingen en conflicten. In haar rapport beschrijft zij de twee pijlers van het begrip staakt het vuren, n.l. het ontstaan van het eigen karakter, de eigegeaardheid van het staakt het vuren en de historische evolutie, die leidde tot het ontstaan van de scheiding tussen de begrippen wapenstilstand en staakt het vuren enerzijds en daarnaast het hedendaagse dualisme van het staakt het vuren: de staking van de vijandelikheden — een „militaire” overeenkomst — als resultaat van diepgaande politieke discussies of juist voorafgaande aan deze discussies.

Zij schetst in het eerste gedeelte van haar rapport de verschillende traditionele rechtsbegrippen: capitulatie, overgave, schorsing van de vijandelikheden, wapenstilstand, bestand en de geleidelijke afsplitsing van het staakt het vuren hieruit, voornamelijk onder invloed juist van politieke factoren en omstandigheden.

Is de huidige vage, „informele” overgang van de vredessituatie naar de oorlogssituatie, zoals in de dekolonisatieconflicten e.d., een moderne ontwikkeling; het staakt het vuren is het antwoord hierop en maakt een „informele” terugkeer naar een meer normale toestand mogelijk. Waarbij dan bovendien in een politiek uiterst gevoelige situatie het meer soepele raamwerk van een staakt het vuren (het zoeken naar) politieke oplossingen vergemakkelijkt. In dit verband hebben we de laatste jaren meerdere malen wapenstilstanden gezien, gesloten op instigatie van b.v. een UNO resolutie, met daarbij als voorwaarde opvolgende politieke onderhandelingen.

Heel modern is echter de wapenstilstand als resultaat van politieke onderhandelingen. In wezen is dan de militaire overeenkomst van het staakt het vuren een deel van een veel bredere (politieke) overeenkomst. Voorbeelden van deze laatste „toepassing” zijn de Parijse Vietnam Accoorden (1973) en de Evian overeenkomsten ter beëindiging van het Algerijnse conflict (1962).

Ten aanzien van de inhoud van het begrip staakt het vuren stelt Madame Bastid, dat het enerzijds voorzieningen van militaire aard moet bevatten en anderzijds, vooral dus tegenwoordig, ook politieke regelingen inhoudt.

De belangrijkste voorwaarde is natuurlijk, dat de termen van de staakt

het vuren overeenkomst vanaf het tijdstip, dat het staakt het vuren van kracht wordt, strikt worden nageleefd.

De „operationele” aspecten van de staking van de vijandelijkheden zoals tijd van ingang, gebied waarin van kracht, en de militaire voorwaarden (demarcatielijn, gedemilitariseerde zone, handhaving van de status-quo, etc.) worden beschreven, terwijl zij ook het altijd moeilijke probleem van het toezicht op de naleving van het staakt het vuren aan de orde stelt. De verschillende mogelijkheden daarvoor worden nagegaan zoals de instelling van een speciaal controle-orgaan (een gemengde commissie van toezicht of een groep internationale (UNO) waarnemers) rapportering van schendingen, reactie op schendingen etc.

Met betrekking tot de politieke ontwikkelingen stelt zij, dat tegenwoordig meer en meer het ingrijpen van de internationale gemeenschap wordt gezien. Het optreden van derden, buiten de strijdende partijen, zoals b.v. de Veiligheidsraad en de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, leidt veelal tot een staakt het vuren. En deze en andere politieke actie mag aanleiding geven tot de verwachting, dat politieke oplossingen sneller mogelijk zullen zijn. Er valt een politieke evolutie te onderkennen, waarin door politieke actie en wellicht meer nog door politieke dwang de in een gewapend conflict verkerende partijen tot een verzoening worden gebracht.

Na de uiteenzetting van Madame Bastid ontstond er een levendige discussie, waarbij vooral de interventie van Prof. Draper de aandacht trok.

In de beschouwing van Prof. Draper viel duidelijk zijn traditioneel bepaalde visie op de volkenrechtelijke en oorlogsrechtelijke begrippen te herkennen. Hij ging daarbij uit van de wapenstilstand, een voorlopige opschorting van de vijandelijkheden, en kwam zo bij het staakt het vuren, waarvan de elementen nauwkeurig werden gezien.

Zijn conclusies weken niet wezenlijk af van die van Madame Bastid maar hij bezag de verschillende aspecten van het staakt het vuren wat formeler en formalistischer.

Na hem kwamen nog vele sprekers aan het woord, o.m. generaal Verri met een gedegen historische beschouwing, secretaris-generaal Bosly met een visie op de repatriëring van krijgsgevangenen bij het staakt het vuren, majoor Green (één van de ontwerpers van de Parijse Vietnam Accoorden), die evenals na hem Prof. Williams, ontkende, dat het staakt het vuren een rechtsfiguur is, maar stelde, dat het een feitelijk gegeven in een proces van conflictbeheersing is en als zodanig is er vanzelfsprekend een continu verdergaande evolutie van de „features” van het begrip staakt het vuren. Dr. Fleck ging het staakt het vuren in het niet-internationale conflict na en de rol, die de Veiligheidsraad en de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties daarin spelen, o.m. door te bezien in hoeverre een beslissing van de Veiligheidsraad en een resolutie van de Algemene

Vergadering bindende kracht heeft en in hoeverre door deze organen sancties op schendingen van het staakt het vuren kunnen worden gentameerd.

Op de tweede dag van het congres leidde Prof. Jeschek zijn rapport over de executie van gevangenisstraffen in.

Aan de hand van omvangrijke rapporten, als antwoord op een vragenlijst door medewerkers in 14 landen ingezonden, wordt systematisch en vergelijkend nagegaan, hoe in de verschillende landen de vrijheidsstraf door militairen wordt ondergaan.

Prof. Jeschek beziet daartoe allereerst wat de categorieën van vrijheidsstraffen zijn, die aan militairen kunnen worden opgelegd en hij onderscheidt daarbij: vrijheidsstraffen, zoals zij in het commune strafrecht zijn opgenomen (b.v. Frankrijk en Oostenrijk), vrijheidsstraffen, zoals zij in het commune strafrecht zijn opgenomen, maar met andere benamingen en een andere duur (b.v. Spanje) en vrijheidsstraffen alleen toepasselijk op militairen (de meeste landen, waaronder Nederland). Daarnaast kennen de meeste landen ook nog krijgstuuchtelijke straffen, maar dan vanzelfsprekend alleen op te leggen bij de hantering van het militaire tuchtrecht.

Met betrekking tot de strafopleggende colleges vindt hij een viertal structuren en wel geen aparte militaire jurisdictie in vreedstijd (naar bekend is dit de situatie in Noorwegen, Oostenrijk en de Bondsrepubliek Duitsland), exclusieve militaire jurisdictie (België, Frankrijk en Nederland) en de situatie van verdeling van de strafrechtelijke jurisdictie tussen civiele en militaire rechtscollages. Dit laatste is o.m. het geval in Canada en Spanje, waar het merendeel van de delicten door de krijgsraad wordt berecht, Israël, Italië, Engeland en de USA, waar voornamelijk alleen militaire delicten voor de militaire rechter komen en Turkije, waar de verdeling nogal onsystematisch plaats vindt. Verder ziet Jeschek naast de strafrechtspraak binnen zekere beperkingen ook nog een belangrijke rol voor de tuchtrechtelijke Commanderende Officier en wel in de zin van de ons bekende afdoening van oneigenlijke krijgstuuchtelijke vergrijpen, o.m. mogelijk in Engeland, Israël en enkele andere landen.

De vraag in welke inrichting, civiel of militair, de straf ondergaan wordt, staat geheel los van de vraag welke autoriteit de straf heeft opgelegd. „Oversteken” door een gestrafte van een militair rechtscollege naar een civiele strafinrichting en ook het omgekeerde komen beide voor.

Bij de straf tenuitvoerleggende autoriteiten vinden we ook weer zowel civiele als militaire autoriteiten. Krijgstuuchtelijke straffen worden altijd in militaire inrichtingen tenuitvoergelegd. Maar verder zijn de mogelijkheden: tenuitvoerlegging van de straf alleen in een civiele inrichting (Frankrijk, Oostenrijk, België) of tenuitvoerlegging alleen in een militaire inrichting (Spanje) of het meest voorkomende systeem, waarbij straffen van korte duur (o.m. Nederland, Duitsland, Zwitserland, USA) of

straffen uit het Militaire Wetboek van Strafrecht (Italië, Noorwegen, Zweden, Engeland) in een militaire inrichting worden ondergaan en langdurige vrijheidsstraffen of straffen uit het commune strafrecht in een civiele inrichting.

Met betrekking tot de tenuitvoerlegging van straffen in militaire inrichtingen onderscheidt Jeschek verder: indeling in speciale militaire (straf-)onderdelen (Engeland, Israël, USA en ons Nieuwersluis), de speciale militaire penitentiare inrichting (gevangenis); (Spanje en in meer beperkte zin Turkije, Italië, Zwitserland en Canada) en de speciale militaire detentie-inrichting (cellen) binnen normale kazernes, legerplaatsen, eenheden etc. (Duitsland, Noorwegen en Zweden).

Bij de zogenaamde „interne” toepassing van het militaire correctiesysteem vindt hij overal binnen de militaire strafstelsels het van kracht blijven van de militaire gehoorzaamheidsplicht en de militaire discipline, terwijl ook de regels van de inwendige dienst, zo nodig aangepast, van toepassing zijn.

Verder verschilt echter in de verschillende landen de mate, waarin ten aanzien van de gestrafte militairen wordt afgeweken van het rechtspositioneel normaal geldende (recht op wedde of soldij, verlof, postcensuur, toepasbaarheid van „extra” disciplinaire straffen en maatregelen, beperkingen op het menu, etc.), nogal aanzienlijk.

Niet alleen opvallend, maar ook verontrustend en triest is het evenwel, dat in de meeste militaire strafstelsels geen rehabilitatieprogramma's voorkomen en dat er ook geen pogingen in de richting van rehabilitatie worden ondernomen.

Als excuus hiervoor zou kunnen worden aangevoerd, dat de duur van de straf daarvoor meestal ook te kort is.

Zwitserland met het Zugerberg instituut, waar de gestraften landbouwen veeteeltwerkzaamheden verrichten, is in deze een opvallende uitzondering.

Waar er zoveel verschillen bestaan in oplegging, tenuitvoerlegging en regiem van straffen voor militairen, waren statistische gegevens ofwel niet te produceren ofwel dusdanig van elkaar afwijkend, dat een onderlinge vergelijking niet mogelijk was (door een foute opgave kwam b.v. Noorwegen, voor wat betreft disciplinaire vrijheidsstraffen per jaar, tot meer dan 10% van de militairen, Duitsland tot 2½% en de USA, maar dan per dag tot 0,006%!).

Wel blijkt dat in geval van executie van de straf bij speciale militaire eenheden recidive daarna relatief minder voorkomt.

Interessant zijn vanzelfsprekend de plannen in de verschillende landen voor herziening of hervorming van de militaire strafstelsels.

Opvallend is daarbij België, waar een wijziging wordt doorgevoerd, waarbij de tenuitvoerlegging van straffen niet meer in een civiele maar in een militaire inrichting zal plaatsvinden.

Verder zien wij een her en der op gang komen van bewegingen om tot een betere bejegening, begeleiding en heropvoeding, rehabilitatie, resocialisatie of readaptatie van de gestrafte militair te geraken.

In hoeverre deze strevingen gerealiseerd gaan worden en op welke termijn, daarover is niet zonder meer uitsluitsel te geven.

Bij de discussies bleken zeer velen er een voorstander van te zijn om de aan militairen op te leggen straffen meer te individualiseren, juist ook omdat het militaire apparaat en de militaire omgeving meer dan in de burgermaatschappij daarvoor mogelijkheden bieden. Terwijl daarbij ook werd onderkend, dat het ondergaan van straffen in militaire inrichtingen geen stigmatiserend effect heeft. Kapitein Weinberg verschaft interessante gegevens over de Amerikaanse aanpak, zowel ten aanzien van de tenuitvoerlegging van straffen als ten aanzien van de nazorgprogramma's. Met de zogenaamde post-detentie „motivational training” worden verrassend goede resultaten bereikt. Daarnaast blijkt ook het bij kortdurende straffen toepasbare systeem van „correctional custody”, wat geen detentie is en waarbij de man een grote mate van eigen vrijheid behoudt, goede resultaten af te werpen.

Bij de samenvatting van de discussies kon Prof. Jeschek met recht stellen, dat uit alle beschouwingen en interventies was gebleken, dat er grote voordelen verbonden waren aan het ondergaan van korte, aan militairen opgelegde, vrijheidsstraffen binnen militaire inrichtingen, dat daarbij het stigmatiserende effect ook minder was en dat daarbij ook het eliminerende en uitstotende effect minder doorwerkte.

De laatste dag van het congres werd afgesloten met de activiteiten binnen de werkgroepen, n.l. de commissie voor criminologie en de werkgroep voor de bescherming van het menselijk leven in gewapende conflicten.

In de slotzitting, waarin kon worden teruggezien op een zeer geslaagd congres en waarin dank werd uitgesproken aan het adres van de organisatoren, had de toekenning en uitreiking van de Ciardi-prijs 1973 aan onze landgenoot Mr. F. A. Kalshoven plaats (zijn dissertatie „Belligerent „Reprisals” werd daartoe uit 15 ingezonden werken verkozen) en werd tevens een nieuwe Conseil de Direction van de Société gekozen. Prof. J. Gilissen werd als voorzitter opgevolgd door de Advocaat-Generaal van het Franse Cour de Cassation R. Paucot, terwijl deze als penningmeester weer werd opgevolgd door Kalshoven.

Op deze slotzitting werd het organisatorisch perfect geregelde en wetenschappelijk van groot belang zijnde VIe Congres 1973 van de Internationale Vereniging van Militair Strafrecht en Oorlogsrecht afgesloten met de mededeling, dat Londen de stad zal zijn, waar in 1976 het VIIe Congres zal plaats vinden.

MR. E. L. GONSALVES.

MILITAIR RECHTELIJKE VERENIGING**Studie-prijsvraag**

Het bestuur van de Militair Rechtelijke Vereniging heeft besloten tot het uitschrijven van een studie-prijsvraag over het navolgende onderwerp:

Onderwerp:

„Gronden voor erkenning van gewetensbezwaren tegen de militaire „dienst”.

Nadere omschrijving:

De Wet gewetensbezwaren militaire dienst (Wet van 27 september 1962, Stb. 370) omschrijft in artikel 2 de gewetensbezwaren die voor erkenning als ernstige gewetensbezwaren in de zin van die wet in aanmerking komen.

Gevraagd wordt een beschouwing over de inhoud van dat artikel, waarbij mede dienen te worden betrokken de eventuele consequenties van conclusies uit die beschouwing voor het erkenningsbeleid.

Inzending:

De prijsvraag staat voor een ieder open.

De studies, die de omvang van 6000 woorden niet te boven mogen gaan, dienen te worden ingezonden vóór 1 juni 1974 aan het Secretariaat van de Militair Rechtelijke Vereniging, Van Stolkweg 16 te 's-Gravenhage.

Commissie ter beoordeling:

De commissie ter beoordeling der inzendingen is als volgt samengesteld mr. J. C. Reinking, drs. D. Schütte en mr. A. Stempels.

Prijzen:

Aan de bekroonde studies kunnen de navolgende prijzen worden toegekend:

Eerste prijs: f 750,—

Tweede prijs: f 500,—

Derde prijs: f 250,—

Eervolle vermelding.

Reglement:

Belangstellenden kunnen het reglement, waarin onder meer zijn opgenomen nadere gegevens omtrent de wijze van inzending alsmede de eisen waaraan de studies moeten voldoen, schriftelijk aanvragen bij het Secretariaat van de Vereniging, Van Stolkweg 16 te 's-Gravenhage.

MILITAIR JUSTITIËLE STATISTIEK**Overzicht over de eerste halfjaren 1972 en 1973**

De Directeur-Generaal van de Statistiek verschaftte de redactie de statistische gegevens betreffende de militaire rechtspraak over het eerste halfjaar 1973 met daarnaast de overeenkomstige gegevens over het eerste halfjaar 1972.

Bedoelde gegevens zijn vervat in een zevental hieronder volgende staten welke achtereenvolgens weergeven:

Staat 1: de omvang van de werkzaamheden van het Hoog Militair Gerechtshof, weergegeven in de aantallen militaire resp. commune misdrijven en overtredingen;

Staat 2: de aantallen personen waarvan het beroep door het Hoog Militair Gerechtshof werd afgedaan, waarbij eveneens onderscheiden militaire resp. commune misdrijven en overtredingen;

Staat 3: de omvang van de werkzaamheden bij de krijgsraden voor de Zeemacht, de Landmacht en de Luchtmacht, weergegeven in de aantallen militaire resp. commune misdrijven en overtredingen;

Staat 4: de aantallen officieren, resp. onderofficieren en minderen ten aanzien van wie bij einduitspraak zaken werden afgedaan door het Hoog Militair Gerechtshof en de krijgsraden, waarbij onderscheiden militaire resp. commune misdrijven en overtredingen;

Staat 5: de aantallen personen op wie de einduitspraken der onderscheiden krijgsraden betrekking hebben, waarbij onderscheiden militaire resp. commune misdrijven en overtredingen alsmede de aard der einduitspraken;

Staat 6: de aantallen door de militaire rechter berechte misdrijven onderscheiden in categorieën;

Staat 7: De aantallen terzake van militaire resp. commune misdrijven en overtredingen bij de Koninklijke Marine, de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht opgelegde krijgstuuchtelijke straffen, onderscheiden naar de aard der sancties.

Staat 1. Omvang van de werkzaamheden van het Hoog Militair Gerechtshof; 1e halfjaar 1972—1973

	Aard der delicten							
	Militaire delicten				Commune delicten			
	Misdrijven		Overtredingen		Misdrijven		Overtredingen	
	1972	1973	1972	1973	1972	1973	1972	1973
A. Onafgedane beroepen op 1 januari	9	9	—	2	10	12	20	11
B. Beroepen in de loop van het 1e halfjaar								
aangebracht	27	22	4	3	38	31	35	20
ingetrokken	—	1	—	—	—	5	—	—
C. Beroepen in de loop van het 1e halfjaar afgedaan door het H.M.G.	32	26	4	4	44	31	50	29
D. Beroepen op 30 juni nog onafgedaan	4	4	—	1	4	7	5	2

Staat 2. Personen vermeld in staat 1 rubriek C naar aard der vonnissen; 1e halfjaar 1972—1973

		Bevestiging	Veroordeling				Totaal	
			Onvoorwaardelijk	Voorwaardelijk	Ged. onvoorw., ged. voorw.	Vrij-spraak		
Militaire delicten	Misdrijven	1972	6	17	1	6	2	32
		1973	15	5	—	5	—	26 ¹⁾
	Overtredingen	1972	1	2	—	—	1	4
		1973	—	2	—	—	1	4 ¹⁾
Commune delicten	Misdrijven	1972	12	14	5	9	3	44 ¹⁾
		1973	13	12	—	6	—	31
	Overtredingen	1972	24	15	—	8	3	50
		1973	13	10	—	4	—	29 ²⁾

¹⁾ Hieronder 1 oplegging van een krijgstuuchtelijke straf.

²⁾ Hieronder 2 niet-ontvankelijk-verklaring van het beroep.

Staat 3. Omvang van de werkzaamheden van de Krijgsraden; 1e halfjaar 1972—1973

	Aard der delicten							
	Militaire delicten				Commune delicten			
	Misdrijven		Overtredingen		Misdrijven		Overtredingen	
	1972	1973	1972	1973	1972	1973	1972	1973
a. Krijgsraden voor de Zeemacht								
b. Krijgsraden voor de Landmacht								
c. Krijgsraden voor de Luchtmacht								
A. Onafgedane zaken op 1 januari								
a.	26	39	6	15	67	70	351	373
b.	442	317	181	61	276	473	891	1 816
c.	13	18	86	98	40	74	382	275
Totaal	481	374	273	174	383	617	1 623	2 464
B. Zaken in de loop van het 1e halfjaar ingeschreven								
a.	520	520	52	40	175	196	1 660	1 859
b.	1 448	1 466	764	772	881	899	6 879	7 089
c.	97	112	518	568	174	156	1 468	1 472
Totaal	2 065	2 098	1 334	1 380	1 230	1 251	10 007	10 420
C. Zaken in de loop van het 1e halfjaar afgedaan								
1. door de rechter								
a.	12	9	1	—	73	84	32	36
b.	258	226	31	41	376	490	368	586
c.	26	29	19	31	74	90	104	85
Totaal	296	264	51	72	523	664	504	707
2. door de auditeur-militair								
a.	493	517	46	50	112	125	1 614	1 754
b.	1 206	1 231	732	738	394	532	5 726	6 803
c.	56	90	468	471	60	78	1 338	1 366
Totaal	1 755	1 838	1 246	1 259	566	735	8 678	9 923
waarvan:								
a. sepot								
a.	38	58	8	5	69	65	84	59
b.	332	319	165	135	268	384	488	404
c.	12	18	43	41	44	51	75	39
Totaal	382	395	216	181	381	500	647	502
b. instemming met krijgstu- delijke afdoening								
a.	455	459	1	—	32	50	11	14
b.	744	832	73	87	76	70	23	20
c.	33	47	8	1	3	9	—	1
Totaal	1 232	1 338	82	88	111	129	34	35
c. terugverwijzing naar com- manderende officier								
a.	—	—	—	—	—	—	—	—
b.	109	69	10	5	13	30	7	2
c.	9	25	1	—	10	15	1	—
Totaal	118	94	11	5	23	45	8	2
d. betaalde transacties								
a.	—	—	37	45	—	—	1 514	1 673
b.	—	—	482	511	—	—	5 170	6 363
c.	—	—	413	428	—	—	1 259	1 322
Totaal	—	—	932	984	—	—	7 943	9 358
D. Zaken op 30 juni nog onafge- daan								
a.	41	33	11	5	57	57	365	442
b.	426	326	182	54	387	350	1 676	1 516
c.	28	11	117	164	80	62	407	296
Totaal	495	370	310	223	524	469	2 448	2 254

Staat 4. Personen op wie de in staat 1 en 3 achter rubriek C sub 1 vermelde eindvonnissen betrekking hebben; 1e halfjaar 1972—1973

	1972		1973	
	Officieren	Onder-officieren en manschappen	Officieren	Onder-officieren en manschappen
A. Hoog Militair Gerechtshof				
Militaire delicten	— —	Misdrijven 32	— —	Misdrijven 26
		Overtredingen 4		Overtredingen 4
Commune delicten	3 3	Misdrijven 41	3 1	Misdrijven 28
		Overtredingen 47		Overtredingen 28
B. Krijgsraden voor de Zeemacht				
Militaire delicten	— —	Misdrijven 12	2 —	Misdrijven 7
		Overtredingen 1		Overtredingen —
Commune delicten	2 3	Misdrijven 71	1 3	Misdrijven 83
		Overtredingen 29		Overtredingen 33
C. Krijgsraden voor de Landmacht				
Militaire delicten	1 —	Misdrijven 257	5 —	Misdrijven 221
		Overtredingen 31		Overtredingen 41
Commune delicten	1 4	Misdrijven 375	6 9	Misdrijven 484
		Overtredingen 364		Overtredingen 577
D. Krijgsraad voor de Luchtmacht				
Militaire delicten	1 —	Misdrijven 25	1 1	Misdrijven 28
		Overtredingen 19		Overtredingen 30
Commune delicten	1 5	Misdrijven 73	3 4	Misdrijven 87
		Overtredingen 99		Overtredingen 81

Staat 5. Personen vermeld in staat 4 rubrieken B, C en D naar aard der vonnissen; 1e halfjaar 1972—1973

Instantie en aard der delicten	Veroordeling			Vrijpraak	Onbevoegdverklaring van de rechter	Nietigverklaring van de dagvaarding	Terugverwijzing naar Comm. officier	Oplegging van een krijgst. straf
	Voorwaardelijk		Ged. onv. ged. voorw.					
	Onvoorwaardelijk	Voorwaardelijk						
A. Krijgsraden voor de Zeemacht	1972	6	2	4	—	—	—	—
	1973	3	—	6	—	—	—	—
Militaire delicten	1972	1	—	—	—	—	—	—
	1973	—	—	—	—	—	—	—
	1972	49	3	21	—	—	—	—
	1973	48	1	32	3	—	—	—
Commune delicten	1972	30	—	2	—	—	—	—
	1973	33	—	2	1	—	—	—
B. Krijgsraden voor de Landmacht	1972	153	21	60	6	—	—	18
	1973	136	14	66	7	—	—	3
Militaire delicten	1972	24	—	2	5	—	—	—
	1973	34	—	1	6	—	—	—
	1972	219	6	122	24	1	—	3
	1973	281	4	185	20	—	—	—
Commune delicten	1972	305	—	51	11	1	—	—
	1973	540	1	14	29	2	—	—
C. Krijgsraad voor de Luchtmacht	1972	14	—	11	1	—	—	—
	1973	18	1	6	2	—	—	2
Militaire delicten	1972	17	—	—	2	—	—	—
	1973	27	—	—	4	—	—	—
	1972	41	1	27	5	—	—	—
	1973	51	4	28	4	—	—	3
Commune delicten	1972	86	—	13	4	—	—	1
	1973	80	—	—	5	—	—	—

Staat 6. Misdrijven door het Hoog Militair Gerechtshof en de Krijgsraden berecht, naar aard der delicten: 1e halfjaar 1972—1973¹⁾

Aard der delicten	1972						1973		
	Totaal	waarvan			Totaal	waarvan			
		onvoor- waar- delijk	voor- waar- delijk	ged. onv. ged. voorw.		onvoor- waar- delijk	voor- waar- delijk	ged. onv. ged. voorw.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
A. Wetboek van Strafrecht (Tweede Boek)									
Titel									
V Misdrijven tegen de openbare orde (art. 131 t/m 151)	10	3	—	7	4	3	—	1	
VII Misdrijven waardoor de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar wordt gebracht (art. 157 t/m 176)	1	1	—	—	1	1	—	—	
VIII Misdrijven tegen het openbaar gezag (art. 177 t/m t/m 206)	9	5	—	4	11	9	—	2	
XII Valsheid in geschrifte (art. 225 t/m 235)	7	4	—	3	3	1	2	—	
XIV Misdrijven tegen de zeden (art. 239 t/m 254)	16	4	2	10	8	1	—	7	
XVI Belediging (art. 261 t/m 271)	3	3	—	—	3	3	—	—	
XVIII Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid (art. 274 t/m 286)	9	1	1	7	1	—	—	1	
XIX Misdrijven tegen het leven gericht (art. 287 t/m 299)	4	4	—	—	—	—	—	—	
XX Mishandeling (art. 300 t/m 306)	49	30	—	19	85	58	—	27	
XXI Veroorzaken van de dood of van lichamelijk letsel door schuld (art. 307 t/m 309)	2	2	—	—	5	2	—	3	
XXII Diefstal en stroperij (art. 310 t/m 316)	194	110	9	75	281	129	5	147	
XXIV Verduistering (art. 321 t/m 325)	30	18	5	7	43	20	3	20	
XXV Bedrog (art. 326 t/m 339)	6	1	4	1	7	1	1	5	
XXVII Vernieling of beschadiging van goederen (art. 350 t/m 354)	38	28	—	10	56	29	1	26	
XXXVIII Ambtsmisdrijven (art. 355 t/m 380)	—	—	—	—	2	2	—	—	
XXX Begunstiging (art. 416 t/m 420)	6	6	—	—	22	10	1	11	
Misdrijven Wetboek van Strafrecht	384	220	21	143	532	269	13	250	

Vervolg Staat 6. Misdrijven door het Hoog Militair Gerechtshof en de Krijgsraden berecht, naar aard der delicten; 1e halfjaar 1972—1973

Aard der delicten	1972				1973				
	Totaal	waarvan		Totaal	waarvan		Totaal	waarvan	
		onvoor- waar- delijk	voor- waar- delijk		ged. onv. ged. voorw.	onvoor- waar- delijk		voor- waar- delijk	ged. onv. ged. voorw.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
B. Bijzondere Wetten	172	132	8	32	229	165	9	55	
Wegenverkeerswet	6	3	—	3	—	—	—	—	
Telegraaf- en Telefoonwet	15	11	1	3	27	21	—	6	
Vuurwapenwet	28	22	1	5	31	27	—	4	
Opiumwet									
Misdrijven Bijzondere Wetten	221	168	10	43	287	213	9	65	
C. Wetboek van Militair Strafrecht (Tweede Boek)									
Titel									
III Misdrijven waardoor de militair zich aan zijn dienst- verplichting onttrekt (art. 96 t/m 107)	137	71	17	49	125	63	12	50	
IV Misdrijven tegen de ondergeschiktheid (art. 108 t/m 128)	120	85	9	26	127	85	5	37	
V Schending van verschillende dienstplichten (art. 129 t/m 150)	37	30	1	6	35	27	1	7	
VI Diefstal, verduistering en heling (art. 151 t/m 158) ..	—	—	—	—	8	8	—	—	
VIII Verkeersmisdrijven (art. 162 t/m 164)	47	32	3	12	30	19	1	10	
Misdrijven Wetboek van Militair Strafrecht	341	218	30	93	325	202	19	104	
Totaal rubrieken A, B en C	946	606	61	279	1 144	684	41	419	
Aantal dubbelleningen ²⁾	211	112	15	84	289	116	7	166	
Aantal veroordelingen	735	494	46	195	855	568	34	253	

1) Uitsluitend de onherroepelijk geworden uitspraken.

2) Personen, ter zake van meer dan één strafbaar feit veroordeeld (begrepen in A, B en C).

Staat 7. Krijgstuchtelijke afdoening van oneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen; 1e halfjaar 1972—1973

	Koninklijke Marine						Koninklijke Landmacht						Koninklijke Luchtmacht						Totaal					
	Militaire			Commune			Militaire			Commune			Militaire			Commune			Militaire			Commune		
	Over-tredingen		Misdrijven	Over-tredingen		Misdrijven	Over-tredingen		Misdrijven	Over-tredingen		Misdrijven	Over-tredingen		Misdrijven	Over-tredingen		Misdrijven	Over-tredingen		Misdrijven	Over-tredingen		Misdrijven
Hoofdstraffen																								
Berisping	2	—	1	—	6	2	4	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1972																								
1973	7	—	—	—	23	9	2	4	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Stratdiens	9	—	1	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
1972																								
1973	18	—	1	6	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Licht arrest	1)271	1	15	—	158	24	18	13	14	2	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
1972																								
1973	305	—	28	8	163	52	20	19	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Verzwaard arrest	174	—	15	1	578	24	76	14	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
1972																								
1973	122	—	24	—	625	29	88	13	66	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Streng arrest	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
1972																								
1973	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Totaal.	456	1	32	1	3)750	52	98	28	58	2	8	1	1	264	55	138	30							
1972																								
1973	452	—	53	14	3)818	91	111	36	98	—	5	—	—	1368	91	169	50							
Bijkomende straffen																								
Inhouding van geldelijke militaire inkomsten	22	—	1	—	15	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
1972																								
1973	12	—	2	1	41	3	4	—	—	—	—	—	—	37	—	2	—	—	—	—	—	—		

1) Hieronder respectievelijk 167 en 7 tevens strafdiens.

2) Hieronder respectievelijk 220, 20 en 3 tevens strafdiens.

3) Hieronder respectievelijk 2 en 3 verpl. om 2 uur voor het avondappel aanw. te zijn.

REGISTER

Administratieve rechtspraak.

- Herplaatsing in ranglijst i.v.m. met door ziekte (vaccinatie) uitgestelde opleiding en bevordering 110
- Premiespaarregeling Rijksambtenaren 1968. 117
- Conduiterapport i.v.m. tijdstip van strafvonnis en tijdstip van strafbaar feit 123
- Ongeval bij terugkeer van particulier bezoek tijdens avondpermissie; geen dienstverband 185
- Opperwachtmeester inzake „optreden” beoordeeld met CD. In een telefoongesprek met plaatselijke politie zijn mil. functie op onjuiste wijze in het geding gebracht. Aangevallen uitspraak bevestigd . . . 225
- Op een in rechte onaantastbaar geworden beslissing kan krachtens art. W 4 Alg. Mil. Pensioenwet steeds worden teruggekomen indien daartoe deugdelijke gronden bestaan en verkregen rechten van derden daardoor niet worden aangetast 231
- Terugvordering na 4 maanden van een teveel uitgekeerde pensioensom door de C.R.v.B. onder de gegeven omstandigheden in strijd geacht met het alg. rechtsbeginsel der rechtszekerheid 289
- Een specifiek voor militairen bestemde woning (in Duitsland) geweigerd als zijnde niet passend; minister weigert daarom huurcompensatie toe te kennen. Dit besluit nietig verklaard: ook een dergelijke woning kan voor betrokkene redelijkerwijs onaanvaardbaar zijn. . 293
- Leraar aan MAVOSchool geen vrijstelling verleend 298
- Geen vrijstelling verleend aan dpl. werkzaam in bloemkwekerij . . . 299
- Geen vrijstelling t.z.v. broederdienst omdat stiefbroer niet in hetzelfde gezin opgroeide 301
- Ingediend bezwaarschrift tegen de hoogte van een toegekend W. en W. pensioen resulteert in intrekking daar geen recht op pensioen bleek te bestaan. Deze intrekking onwettig verklaard omdat ze niet op een feitelijke onjuistheid doch op een verkeerde wettoepassing was gefundeerd. Ook intrekking valt onder het begrip „herziening” . . . 363
- Een jaar vrijstelling verleend aan dpl. werkzaam in transportbedrijf van zijn vader; wegens aanwezigheid van een bijzonder geval, de persoonlijke onmisbaarheid buiten beschouwing gelaten 370
- Aanvraag tot vrijstelling niet-ontvankelijk verklaard wegens overschrijding van de aanvraagtermijn 373
- Een jaar vrijstelling verleend wegens persoonlijke onmisbaarheid in gemengd agrarisch bedrijf van de vader 375
- Adjudant-onderofficier, geboren in Suriname, ex-KNIL, in Suriname te werkgesteld, tracht vergeefs beschouwd te worden als „uitgezonden kracht” i.p.v. als „blijver”. . 429
- Tijdens voetbalpartij in paraat weekend een been gebroken; geen „dienstongeval” 433
- Een jaar vrijstelling verleend aan niet te vervangen kabellasser; bijzonder geval 436
- Geen vrijstelling verleend aan dpl. werkzaam in vaders scheepsbevoorradingsbedrijf 438
- Wijziging van een besluit hangende het daartegen ingesteld beroep i.c. niet ongeoorloofd geacht. Vergoeding van kosten en Ambtenarenwet. Nieuwe feiten en omstandigheden bij aanvullende contra-memoriam aangevoerd 497
- Onjuiste wettoepassing niet te beschouwen als feitelijke onjuistheid in de zin van art. W 4 Alg. Mil. Pensioenwet. Vroeger vastgestelde pensioengrondslag is een essentieel element bij pensioentoekenning; Kroon daaraan in beginsel ook later gebonden op grond van rechtszekerheid. 500
- Geen vrijstelling verleend aan verpleegkundige in psychiatrisch ziekenhuis 508
- Een jaar vrijstelling verleend aan dpl. wegens aanwezigheid van een bijzonder geval (gezinsomstandigheden). De vraag omtrent de persoonlijke onmisbaarheid daarom door de Kroon in het midden ge-

- laten 510
- Soldaat loopt letsel op tijdens werkzaamheden in door de Dienst Welzijnzorg georganiseerde hobbyclub. A.G. en C.R.v.B. achten oorzakelijk dienstverband aanwezig, gelet op LaO 21/34 532
 - Dubbelzijdige binnenooraandoening t.g.v. het afvuren van 10 patronen in een wachthokje. C.R.v.B. concludeert tot invaliditeit met dienstverband, daarbij steunend op rapport van zenuwarts 598
 - Majoor der K. Lu. per 1-11-72 blijvend voor bevordering voorbijgegaan, mede omdat hij ca. 10 jaar tevoren niet slaagde voor het hoofd-officersexamen. Bovendien niet beschouwd als een bij uitstek geschikte specialist. Het Ambt. gerecht aanvaardt de argumenten van verweerder en besluit dat de Kroon in redelijkheid tot het bestreden besluit kon komen 602
 - De omstandigheden welke leidden tot vrijstelling (broederdienst) van de 3e broer wijzigden zich met het gevolg dat 4e broer geen aanspraak meer had op dezelfde vrijstelling 607
 - Door eerder korte tijd bij de Zee-macht te dienen verschafte appellant zijn oudere broer aanspraak op vrijstelling; hij speelt daarvoor zijn eigen kans 609
 - Het verrichten van werkzaamheden in de ontwikkelingshulp in opdracht van de S.N.V. brengt wel dienst-plichtfaciliteiten met zich, doch is geen „dienst” geldend voor het verkrijgen van vrijstelling wegens broederdienst 611
- Afwezigheid.** Zie ongeoorloofde afwezigheid.
- Afwezigheid van alle schuld.** Zie Schuld.
- Alcoholhoudende drank.**
- Zich d.m.v. — ongeschikt gemaakt als chauffeur v. dienst 74
 - Idem door een wachthebbende (131 W.M.Sr.) 90
 - Gebruik van — en strafreden 100
 - — en toerekeningsvatbaarheid 171
 - Korporaal, aangewezen voor reserve-wachtdienst bedrinkt zich. Krijgsraad: reserve-wachtdienst valt niet onder dienstverplichting in de zin van art. 131 W.M.Sr.; vrijspraak met verwijzing naar C.O. H.M.G. veroordeelt o.g.v. art. 131 W.M.Sr. 269
 - Besturen van een auto onder invloed van — 338
 - Als autobestuurder in Aruba onder invloed van — van de weg afge-raakt en taxi aangerezen 341
 - Onder invloed van — op bromfiets gereden 404
 - Zich door overmatig gebruik van — ongeschikt gemaakt om na de middag voort te gaan met zijn dienstverplichtingen op de schietbaan . 473, 477
- Ambtelijk bevel.**
- Bevoegdheid tot staande houden van verdachte gerechtigd niet tot het geven van een — ex art. 184 W.Sr. 60
 - Tegen het opzettelijk niet voldoen aan een rechtmatig gebod van de politie zijn voertuig tot stilstand te brengen is voorzien bij art. 184 W.Sr. Blijkens art. 35, lid 6, WVV is dan ook toepassing van art. 29, lid 1 WVV niet mogelijk 467
- Ambtssmisdrijf.**
- Korporaal I, beëdigd ambtenaar van de P.T.T. eigent zich een aantal aan deze instelling toevertrouwde brieven toe 595
- Bedreiging.**
- met zware mishandeling; agent van politie bedreigd met een uitbeentmes 223
- Bedreiging van een meerdere.**
- met enig kwaad door twee ge-gradueerde marechaussees toe te voegen: „Ik sla jullie hersens in elkaar” 173
 - Feitelijke — met geweld door deze met geopend zakmes te achtervolgen 415
 - mondeling en door een daad; een korporaal stelt zich in bokshouding op voor een 2e luitenant en voegt deze toe: „Jou pak ik vanavond wel” 584
- Beklagzaken.**
- Niet tijdig opgestaan na overmatig gebruik van alcoholhoudende drank. Bijzondere omstandigheden welke de strafmaat mede bepalen . 100
 - Overspannenheid door beklagmeerdere niet, door H.M.G. wel aanvaard als volstreckte verhindering om tijdig in beklag te gaan. Beklag-beschikking vernietigd; straf en strafreden gehandhaafd 490
 - Door onjuist gebruik PSU-deken beschadigd; zijn deken niet in PSU-kast gewaard; 4 dagen ver-zwaard arrest. Tweede feit niet strafbaar; toevoeging door beklag-, meerdere van een nieuw feit door

- H.M.G. te niet gedaan. Straf verminderd 493
- Belediging.**
- van een openbare instelling, het leger; door het openlijk aanslaan van een pamflet op een legeringskamer 280
 - door de woorden „grote klootzakken” 408
- Belediging van een meerdere.**
- van een wachtmeester I door een dpl. huzaar; „je lijkt wel een S.S-er” 87
 - van twee gegradueerde marechaussees; „onderwereldfiguren en kuttebalen” 173
 - van een sergeant; „vuile kut-sergeant” 210
 - door een 2e luitenant het woord „lul” toe te voegen 267
 - door een daad; een soldaat blaast de korporaal-wachtcommandant opzettelijk van dichtbij sigarettenrook in het gezicht 525
- Beschimpen van een meerdere.**
- door een opperschipper toe te voegen: „Vent, val in de stront voor mij” 207
- Cassatie.**
- in het mil. strafprocesrecht 303
- Colonne.** Zie Militaire colonne.
- Conventies van Genève.**
- De ontwikkeling van het humanitaire oorlogsrecht, door Dr. F. Kalshoven 238
- Dagvaarding.** Zie Tenlastelegging.
- Defensiebegroting.**
- Enkele passages uit de Memorie van Toelichting — 1974 van betekenis voor de rechtsvorming bij de strijdkrachten 535
- Desertie.**
- Na ziekte door de huisarts in staat tot reizen verklaard, nog ca. 1½ maand afwezig gebleven; reeds verleend verlof wordt i.g.v. afwezigheid geacht te zijn ingetrokken. 346
 - Ca. 6 weken na afloop van verlof afwezig gebleven 353
 - Idem 355
 - Na bewegingsvrijheid ca. 2½ mnd afwezig 409
 - Driemaal afwezig geweest, twee maal daarvan — opleverend 420
- Diefstal.** Zie ook: Diefstal, gekwalificeerde.
- van een militaire regenjas 92
 - meermalen gepleegd, door herhaaldelijk onrechtmatig deel te nemen aan Rijksmaaltijden. 283
 - van een auto 321
 - van boormachine en bankschroef uit werkplaats waarin werkzaam als monteur 361
 - Medeplichtig aan — door op de uitkijk te staan terwijl de ander autolampen demonteert 417
 - door het meenemen van goederen uit een zelfbedieningswinkel zonder te betalen 449
 - van een portefeuille met geld aan boord van een Brits oorlogsschip. 523
 - van levensmiddelen door een korporaal-kok-menagemester 587
- Diefstal (gekwalificeerde).**
- van autobescheiden met verbreking van een hangslot 321
 - van 2 handgranaten en fles whisky, met verbreking v.e. hangslot. 331
 - van een portefeuille met inhoud gedurende de nacht na binnendringen van een woning 278
 - van diverse goederen uit winkels met forcering van deuren en raam; verenigde personen 455
 - Twee dpl. soldaten stelen gezamenlijk in Duitsland een fiets teneinde daarmee terug te rijden naar hun kamp 591
- Dienstbevel.**
- Kan een bevel gegeven ter verzekering van de nakoming van een reeds bestaande verplichting een — zijn? 153
- „Dienstverplichtingen” van art. 131 W.M.Sr.**
- Maakt men zich door zich, aangevozen voor reservewachtdienst, te bedrinken ongeschikt voor de vervulling van een bepaalde soort van —? Krijgsraad: neen. H.M.G.: Ja 269
- Dood door schuld.**
- Vrijspraak; geen grove schuld; aanrijding pansterwagen in colonneverband met vrachtauto in Duitsland. . . 179
- Drugs.**
- In bezit hebben van L.S.D. en cannabishars 204
 - In bezit hebben van hashish 525
- Feitelijke aanranding v.d. eerbaarheid.**
- Poging tot — door marinier 2e kl. gepleegd tegen wielrijdster te Ede. 257
 - gepleegd tegen liftster te Aruba; poging tot verkrachting niet bewezen verklaard 343
- Feitelijke bedreiging.**
- Opz. — van een meerdere met geweld, door deze met geopend zakmes te achtervolgen 415

- Feitelijke insubordinatie.**
 — Dpl. huzaar grijpt een wachtmee-
 ter I vast en drukt hem tegen de
 muur 87
 — Gewelddadig verzet tegen arrestatie
 door twee gegraduateerden der Kon.
 Marechaussee 173
 — Soldaat zet onder gewelddadige
 dwang korporaal uit eetzaal 177
 — Bottelier 1e klasse grijpt korporaal-
 bottelier bij de keel en dient hem
 slagen toe 462
 — door dreiging met een bezem ver-
 hindert een soldaat dat de korpo-
 raal-wachtcommandant zich tot
 de aanwezige soldaten richt ten-
 einde de orde te herstellen; aldus
 dwong hij deze tot het nalaten van
 een dienstverrichting 525
 — Korporaal schopt en slaat tijdens
 batterijrapport de 2e luitenant die
 hem een krijgstuchtelijke straf op-
 legt 584
- Gewetensbezwaarde.**
 — blijft opz. ongeoorloofd afwezig
 van zijn plaats van tewerkstelling
 omdat een deel der reuenen van
 zijn vervangende dienst Defensie
 ten goede zou komen 577
- Groet, militaire.**
 — Groetweigeringsactie geleid door
 bestuursleden VVDM 43
 — Het verweer, dat groetplicht zinloos
 is en met de krijgstucht niets van
 doen heeft, verworpen. Uitsluitend
 de overheid gerechtigd in zijn voor-
 schriften het begrip krijgstucht
 inhoud te geven 54
- Herziening.**
 — Cassatie en — in het mil. strafpro-
 cesrecht 303
- Honorarium.**
 — voor bijdragen in M.R.T. 64
- Hoog Militair Gerechtshof.**
 — Installatie mr. R. Prins als presi-
 dent van het — 255
 — Worden de militaire leden van het
 — op te hoge leeftijd benoemd? 444
- Joyriding.**
 — met militaire Volkswagen; Tilburg-
 Gilze Rijen 155
 — Toelaten van — door een mindere 159
- Justitiële statistiek van het C.B.S.**
 — Militaire — over de jaren 1971 en
 1972 (7 overzichten) 377
 — Militair — over de eerste halfjaren
 1972 en 1973 (7 overzichten) 621
- Krijgstuchtelijke sancties.**
 — Rapport „Toepassing van — bij
 de KM en de KLu” 129
- Landoorlogsreglement.**
 — De ontwikkeling van het humani-
 taire oorlogsrecht, door Dr. F.
 Kalshoven 238
- Medepllichtigheid.**
 — aan diefstal door op de uitkijk te
 staan bij demontage van auto-
 lampen 417
- Meerdere-mindere.**
 — Adj. onderofficier bedrinkt zich
 tijdens de lunchpauze met twee
 onderofficieren van lagere rang,
 waardoor hij zich ongeschikt maakt
 voor de vervulling van de middag-
 dienst en tevens toelaat dat zijn
 minderen hetzelfde misdrijf plegen 477
- Militaire colonne.**
 — Betekenis van tussengevoegde bur-
 gerauto en van afstand tussen de
 mil. voertuigen 104
 — Bestuurder van pantservoertuig in
 colonneverband rijdt in Dld. door
 rood licht. Aanrijding met vracht-
 wagen van links, waarvan bestuur-
 ster overlijdt. Afwezigheid van alle
 schuld. 179
 — De bestuurder van een in een mili-
 taire colonne ingevoegd burgervoer-
 tuig mag niet door een rood stop-
 licht heenrijden, zij het ook dat
 onder bepaalde omstandigheden de
 verkeersveiligheid het niet nakomen
 van het stopgebod kan rechtvaardigen.
 H.R. 26-6-73. 513
- Militaire groet. Zie Groet.**
- Militair Juridisch Brevet.**
 — Toekenning van het — 376, 443
- Militair oproer.**
 — Sitdown-staking te Wezep 1
- Militair Rechtelijke Vereniging.**
 — Voordracht van Dr. F. Kalshoven:
 De ontwikkeling van het humani-
 taire oorlogsrecht 238
 — Studieprijsvraag van de — 620
- Mishandeling. Zie ook: zware mishan-
 deling.**
 — Poging tot zware — niet bewezen. 60
 — van nachtwaker te Paramaribo. 67
 — van mede-soldaat; deze in het ge-
 zicht gestompt waardoor hij zijn
 neusbeen brak 352
 — van een Duitse politieambtenaar
 door deze in het gezicht te slaan
 waardoor deze bloedend wordt
 gewond 591
- Muiterij.**
 — In vereniging getracht de mare-
 chaussee te verhinderen twee arres-
 tanten af te voeren; sit down-sta-
 king te Wezep. 1, 23

Noodtoestand.

— Beroep op conflict van plichten t.w. morele plicht te ageren (sit down-staking) voor gedetineerde soldaat t.o. plicht tot in acht nemen van de strafwet. Beroep op — afgewezen; niet alle geoorloofde mogelijkheden benut; zelfs indien detinerings onrechtmatig werd toegepast middel, niet gerechtvaardigd 24

Ondermijning van de krijgstuicht.

— Verspreiding van een krijgstuicht ondermijning geschiedt; sit down-staking te Wezep 1

— Idem in het kader van anti-groet-actie door bestuursleden VVDM te Utrecht 43

— door het aanslaan van een afbeelding — van een aan de bajonet gespietste baby — op een legeringskamer 280

— door plaatsing van een artikel in „Spuut Elluf” 393, 398

Ongehoorzaamheid, opzettelijke.

— Geweigerd spandoek op te rollen bij sit down-staking te Wezep 1

— Geweigerd per landingsboot het Veluwemeer over te steken. Anderen aangezet hetzelfde misdrijf te plegen. 80

— Nagelaten afbeeldingen van handgranaten te bekijken 82

— Geweigerd deel te nemen aan parade 151

— Geweigerd slangen van voertuigen-wasplaats op te ruimen. 177

— Nagelaten de handen uit zijn zakken te halen 207

— Geweigerd gasmaskercontrolekamer binnen te gaan 212

— Dpl. soldaat weigert zijn personalia op te geven aan meerdere; alternatief ten lastegelegd: opzettelijk nalaten te gehoorzamen 264

— Idem 266

— Soldaat weigert te voldoen aan bevel van een korporaal de deur van zijn legeringskamer te openen 525

Ongeoorloofde afwezigheid.

— Opz. — van 3 en 7 dagen; tijdens het ondergaan van verzw. resp. licht arrest. 216

— Opz. — van ca. 1½ mnd na ziekte. Bij opz. — wordt reeds verleend verlof geacht te zijn ingetrokken . 346

— Opz. — van ca. 6 weken na omme-komst van verlof 352

— Idem 355

— Opz. — van 4 dagen terwijl dienstdoende en van ruim 2½ maand. . . 409

— Drie maal —, waarvan twee maal desertie 420

— Na herstel van ziekte een week — . 423

— van ca. 2 weken, na herstel van ziekte 427

— van 12 dagen, terwijl hij was dienstdoende, en van 5 dagen 470

— Erkende gewetensbezwaarde weigert verder zijn vervangende dienst te verrichten en verschijnt niet op zijn afdeling; dit omdat een deel der revenuen defensie ten goede zouden komen 577

Ongeschikt maken.

— Zich opz. — voor een bepaalde soort van dienstverplichtingen: zie onder „Alcoholhoudende drank”.

Onttrekken, zich aan de dienst.

— Tijdens verzuimd arrest op valse gronden verlof verzocht en verkregen 84

Oorlogsrecht.

— De ontwikkeling van het humanitaire — 238

Openlijke geweldpleging.

— met verenigde krachten in stations-tunnel te Rotterdam 219

Oplichting.

— door het opnemen van geld van andermans bankrekening 326

— tweemaal gepleegd, door het verzilveren van ongedekte girokascheques; valse hoedanigheid. 451

Opruien.

— tot militair oproer. 1, 23, 42

— tot enig misdrijf in het W.M.Sr. omschreven. 40, 42

Personalia.

— Benoeming mr. R. Prins tot president H.M.G. 255

— Afscheid van mr. G. J. de Lint als wnd. Advocaat-Fiscaal voor de krijgsmacht 441

— Mr. dr. W. Kasten verlaat redactie M.R.T. 443

Poging.

— tot zware mishandeling door in te rijden op marechaussee der 1e klas niet bewezen; vrijspraak. 60

— tot verkrachting niet bewezen verklaard. 343

Rapport.

— Toepassing van krijgstuichtelijke sancties bij de KM en de KLu . . 129

Samenloop.

— Eendaadse —, door het openlijk aanslaan van een pamfiet op een legeringskamer; 137b W.Sr. en 147 W.M.Sr. 280

- Schuld.**
— Afwezigheid van alle — aangenomen bij een aanrijding in Duitsland, pantserwagen in colonneverband . 179
- Société Internationale.**
— VIe Congres van de — de droit pénal militaire et de droit de la guerre 614
- Staakt het vuren.**
— Thema van het VIe Congres van de Société internationale de droit pénal militaire et de droit de la guerre . 614
- Staking.**
— Sit down— te Wezep 1, 25
- Statistiek.** Zie bij **Justitiële** —.
- Ten laste legging.**
— De — vermeldde als datum van het feit „op of omstreeks 11 oktober”, de verwijzingsbeschikking „op of omstreeks 26 november”; vrij-spraak door H.M.G. wegens het ontbreken van recht tot strafvordering 464
— De in de — gebezigde woorden „heeft geweigerd en/of opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen” leidt niet — wegens beweerde dubbelzinnigheid — tot nietigheid der dagvaarding; het zijn slechts alternatieve mogelijkheden voor de juridische waardering van de t.l.g. feiten 151
- Tenuitvoerlegging.**
— van aan militairen opgelegde vrijheidsstraffen; thema van het VIe congres van de Société internationale de droit pénal militaire et de droit de la guerre 614
- Toelaten dat een mindere misdrijf pleegt.**
Korporaal laat joyriding door soldaat toe 159
— Adj. onderofficier bedrinkt zich tijdens lunchpauze en laat toe dat sergeant I zich op dezelfde wijze ongeschikt maakt voor de middagdienst 477
- Toerekeningsvatbaarheid.**
— en alcoholgebruik; conclusie uit psych. rapport niet overgenomen; uitgesproken pathologische alcoholroes niet aannemelijk geoordeeld 171
- Tuchtrecht.**
— „De N.J.V. en het militaire —” door mr. Reijntjes 193
— Nota inzake de herziening van het militaire —; voorlopig verslag. . 538
- Uitrit.**
— Weg of —? 403
- Valsheid in geschrift.**
— In een N.S. vervoerbewijs 72
— In inleveringsbewijzen P.S.U.-goederen 213
— In aanvraagformulier benzinebonnen 286
- Verduistering.**
— Van een zonnebril door magazijn-beheerder 65
— van een TV-toestel en een cheque door administrateur van personeelwinkel 95
— van geldsbedragen door korporaal-facteur, gebruikmakend v. gelegenheid door zijn ambt geschonken. . 333
— het zonder betaling meemenen van goederen uit een zelfbedieningswinkel i.c. niet als — doch als diefstal beschouwd. 449
— van fotopapier door matroos-S.D.-fotograaf; persoonlijke dienstbetrekking 460
— van ten behoeve van de oefenende troep verstrekte Rijkslevensmiddelen door een korporaal die daarover als kok-menagemeester mede het beheer had. 587
- Verkeersdelicten, commune.**
— Aanrijding in Duitsland. W.V.W. in haar geheel niet van toepassing verklaard op buitenland 179
— Bestuurder van personenauto veroorzaakt door niet aangepaste snelheid dodelijke aanrijding te Bellingwolde; geen grove schuld tenlastegelegd. Overschrijding van 50 km-snelheid niet strafbaar doordat niet werd tenlastegelegd dat e.e.a. plaats vond binnen de „als zodanig aangeduide” bebouwde kom. Drankinvloed niet bewezen verklaard. 259
— Onder invloed van alcohol als autobestuurder te Den Helder tegen een paal gereden 338
— Als autobestuurder een andere auto rechts ingehaald, vervolgens,, deze aangereden; daarna doorgereden 412
— Autobestuurder rijdt tegen lichtmast te Voorschoten; Passagier neemt stuur over en rijdt weg voordat identiteit van bestuurder en auto kon worden vastgesteld; geen vrijwillige kennisgeving 482
- Verkeersdelicten, militaire.**
— Joyriding met mil. Volkswagen; zulks onder invloed v. alcoholhoudende drank 155
— Aanrijding pantserwagen in colon-

- neverband met vrachtauto; veiligheid op de weg (in Duitsland) in gevaar gebracht; afwezigheid van alle schuld 179
- Zijn auto geparkeerd op NATO-kazerneterrein in Duitsland in strijd met ter plaatse geldende aanduiding. Krijgsraad veroordeelt o.p.g. art. 167 W.M.S.
H.M.G. De aanduiding voldeed niet aan de eisen gesteld door Strassenverkehrsordnung; vrij-spraak en krijgstuuchtelijke berisping 273
- Als autobestuurder te Aruba onder invloed van alcohol van de weg geraakt en taxi aangereiden 341
- Commune en militaire verkeersdelicten 386
- Vernieling.** — van de ruiten van arrestantenlokaal 173
- door met een bezem een ruit in de kazerne stuk te slaan 525
- Verspreiding tuchtondermijnende geschriften.**
- Stencil waarin wordt opgewekt tot sit downstaking 1
- Vleselijke gemeenschap.**
- Buiten echt — gehad met 14-jarig meisje te Susteren. 359
- Voorlopig arrest.**
- Het (gewijzigd) wetsontwerp 9944 en de R.Z. door Mr. Th. C. van Gelder 198
- Vragenbus.**
- Leeftijd militaire leden H.M.G. te hoog? 444
- Vrijspraak.**
- Motivering van — 355
- Vrijstelling van mil. dienst.**
- Zie onder „Administratieve rechtspraak”
- Vuurwapen.**
- In het bezit bevonden van tot vuurwapen omgebouwd luchtdrukpistool 425
- V.V.D.M.**
- Afd. Wezep — organiseert sit downstaking 1
- Bestuursleden — in groetweigeringsactie 43
- —, een corpus alienum voor de krijgsmacht 441
- Wachtdelicten.**
- Als dpl. soldaat aangewezen voor wachtdiensten alcoholhoudende drank gedronken; daardoor op zijn post in slaap gevallen 90
- Als sergeant wachtcommandant van een vliegekamp opz. ongeoorloofd het kamp verlaten 324
- Idem 458
- Wapenstilstand.**
- Verhouding tussen — en het „staakt het vuren 614
- Wederspanningheid.**
- Dpl. soldaat verzet zich met geweld tegen een Duits politieambtenaar, die als zodanig tegen hem optreedt. Krijgsraad veroordeelt m.t.v. art. 168 W.M.Sr. aangezien het feit (overigens) niet strafbaar is volgens Nederlandse wet 591
- Wegenverkeerswet.**
- is in haar toepasselijkheid beperkt tot het grondgebied van Nederland 179
- Idem 341
- Het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wegenverkeerswet 386
- Wetboek van Militair Strafrecht.**
- „Het — en de Wegenverkeerswet”, door mr. G. Lammers. 386
- Wetgeving.**
- Het (gewijzigd) wetsontwerp 9994 en de R.Z.; door Mr. Th. V. van Gelder 198
- Cassatie en herziening in het mil. strafprocesrecht 303
- Memorie van Toelichting Defensiebegroting 1974 535
- Nota inzake de herziening van het militaire tuchtrecht; Voorlopig Verslag 538
- Zaakbeschadiging, zie ook bij Vernieling.**
- Beschadiging van een deurslot; primair t.l.g. diefstal met verbreking niet bewezen verklaard 355
- Zedendelicten, zie ook bij feitelijke aanranding.**
- Buiten echt vleselijke gemeenschap met 14-jarig meisje te Susteren. 359
- Zware mishandeling.**
- Poging tot — door in te rijden op Marechaussee I niet bewezen verklaard; vrijspraak. 60
- —, de dood tengevolge hebbend; aan boord van Hr. Ms „Poolster” te Saint-Nazaire; vrijspraak van doodslag 161

WETTELIJKE BEPALINGEN

Art.	Blz.	Art.	Blz.
STRAFRECHT			
Wetboek van Militair Strafrecht			
4	161, 342, 386	311	278, 321, 331, 455, 591
13	473, 477, 584	321	65, 95, 333, 449, 460, 588
25	584, 588	322	65, 460
48	477	326	326, 451
97	216, 409, 420, 423, 427, 470	350	173, 355, 525
98	346, 353, 355, 409, 420	373	595
99	216, 409, 470	TUCHTRECHT	
108	87, 173, 207, 210, 266, 525, 584	Wet op de Krijgstucht	
114	1, 77, 80, 82, 151, 177, 207, 212, 264	37	100
	266, 525	57	1
116	415	58	207, 269, 273
117	1, 87, 173, 177, 462, 525, 584	62	490
119	1	Reglement betreffende de Krijgstucht	
121	177, 462	22 sub b	100
124	1	STRAFPROCESRECHT	
129	90, 324, 458	Rechtspleging Land- en Luchtmacht	
131	74, 84, 90, 151, 269, 473, 477	7	198 v.
143	159, 477	114a	151
146	1	167	278
147	1, 43, 280, 393, 398	193	464
162	155, 341	Rechtspleging Zeemacht	
164	155	6	198 v.
165	179	ADMINISTRATIEF RECHT	
167	273, 276, 403	Algemene Militaire Pensioenwet	
168	591	E 11	185, 433, 532, 598
Wetboek van Strafrecht			
2	161	W 4	231, 363, 500
14a	584	Ambtenarenwet 1929	
24	80, 151, 264, 266, 280, 393, 398, 470	47	497
37a	161	Beoordelingsvoorschrift kader Landmacht	
44	65, 333	11	225
45	60, 257	Beschikking inkomsten buitenland 1970	
48	417	§ 21	293
55	280, 467	Besluit beoordeling officieren Landmacht	
68	154	13	497
137b	280		
141	67, 219		
184	60, 467		
225	72, 213, 286		
245	358		
246	257, 343		
266	408		
285	223		
300	67, 352, 591		
302	60, 161		
307	180		
310	92, 278, 283, 321, 331, 361, 417, 449		
	455, 523, 588		

Art.	Blz.	Art.	Blz.
Dienstplichtwet		DIVERSEN	
15	298, 299, 370, 373, 375, 436, 438, 508 510, 607, 609, 611	Opiumwet	
16 438, 508	2 204
17 375, 510	3 204, 525
19 301, 373, 607, 609, 611	Vuurwapenwet	
Dienstplichtbesluit		12 425
31 373, 607, 609, 611	Wegenverkeerswet	
34 373	25 412, 513
Dienstplichtbeschikking		26 338, 404
33 301	29 467
Premiespaarregeling Rijksambtenaar		30 412, 482
24a 117	33 467
Regeling organisatie en beoordeling schemelingen		35 467
8 110	36 179
Wet bevordering en ontslag beroepsofficieren		Wegenverkeersreglement	
90 602	124 404
Wet gewetensbezwaren militaire dienst		R.V.V.	
53 577	4 104
55 577	8 513
		43 104
		49 259
		51 259
		110 513
		127 513
		139 464

JURISPRUDENTIE

	Blz.		Blz.
Strafrechtspraak		14-09-1972	1
		03-10-1972	43
<i>Hoog Militair Gerechtshof</i>		12-10-1972	467
18-02-1970	70	19-10-1972	77, *80
28-11-1972	25, 58, *151	26-10-1972	346
06-12-1972	466	07-11-1972	*82
17-01-1973	469	22-11-1972	155, 159
31-01-1973	*348	19-12-1972	223
28-02-1973	270, 276	10-01-1973	587, 595
02-05-1973	397, 402	18-01-1973	393, 398
30-05-1973	476, *481	24-01-1973	525
27-06-1973	487	06-02-1973	259
		08-03-1973	473, 477
<i>Permanente krijgsraad Nederland zeemacht</i>		22-03-1973	403
09-02-1972	65	28-03-1973	482
14-06-1972	161	19-07-1973	*584
02-08-1972	204	22-08-1973	591
27-09-1972	207	<i>Arrondissementskrijgsraad's-Hertogenbosch</i>	
08-11-1972	257	11-08-1971	*355
22-11-1972	173, 321	<i>Mobiele krijgsraad Duitsland Landmacht</i>	
06-12-1972	324	27-08-1969	84, 87
24-01-1973	326, 331	<i>Mobiele krijgsraad buitenland Luchtmacht</i>	
07-02-1973	333	09-05-1972	*90
07-02-1973	338	14-06-1972	92
04-04-1973	449	16-08-1972	95
10-04-1973	451, 455	07-11-1972	269, 273
17-04-1973	458, 460	30-01-1973	283, 286
17-04-1973	462, 523	<i>Hoge Raad</i>	
<i>Permanente krijgsraad in de Ned. Antillen</i>		26-06-1973	*518
09-12-1972	*341	<i>Gerechtshof Leeuwarden</i>	
23-01-1973	343	07-06-1973	*580
<i>Arrondissementskrijgsraad's-Gravenhage</i>		<i>Arrondissementsrechtbank Leeuwarden</i>	
12-11-1969	67	03-01-1973	*577
17-12-1969	60	<i>Kantongerecht 's-Gravenhage</i>	
<i>Arrondissementskrijgsraad Arnhem</i>		22-02-1973	513
24-10-1971	*179	Tuchtrechtspraak	
12-01-1972	404, 408, 409, 412	<i>Hoog Militair Gerechtshof</i>	
26-01-1972	358	15-08-1973	495
12-04-1972	361, 415, 417		
03-05-1972	210, *264, *266, 278, 280, 352		
15-05-1972	72		
23-05-1972	212, 420		
07-06-1972	213, 216, 423, 425		
14-06-1972	177		
21-06-1972	219, 353, 427, 470		
07-09-1972	464		
13-09-1972	74		

* Voorzien van een naschrift

	Blz.		Blz.
<i>Commandanten</i>		<i>Ambtenarengerecht (mil.)</i>	
5e Groep geleide wapens:		26-04-1973	602
25-08-1972	*100		
13 Pantserinfanteriebrigade:		<i>Kroon</i>	
05-06-1973	490	Koninklijk Besluit van:	
541 Verbindingsbataljon:		12-02-1973, no. 38	298
23-05-1973	493	12-02-1973, no. 40	299
		16-02-1973, no. 18	301
Administratieve rechtspraak		21-02-1973, no. 42	*370
<i>Centrale Raad van Beroep</i>		21-02-1973, no. 45	373
11-10-1971	110	20-03-1973, no. 254	375
17-05-1972	123	27-03-1973, no. 88	*510
22-06-1972	185	30-03-1973, no. 36	436
16-11-1972	*289	31-03-1973, no. 33	438
22-11-1972	117	14-05-1973, no. 66	508
06-12-1972	225, 293	08-06-1973, no. 73	*611
13-12-1972	429	20-06-1973, no. 72	*609
21-12-1972	231	04-07-1973, no. 60	*607
24-01-1973	497		
25-01-1973	500	Civiele rechtspraak	
08-02-1973	363	<i>Arrondissementsrechtbank 's-Gravenhage</i>	
14-03-1973	433, 532	30-03-1973	*104
27-06-1973	598		

BIJDRAGEN - BOEKAANKONDIGINGEN

	Blz.		Blz.
Gelder, Mr. Th. C. van , Het gewijzigd wetsontwerp 9994 en de Rechtspleging Zeemacht	198	Werkgroep Koninklijke Marine , De toepassing van krijgstuchtelijke sancties bij de Koninklijke Marine in de jaren 1961/1970 en de Koninklijke Luchtmacht in de jaren 1969/1970	129
Gonsalves, Mr. E. L. , Het VIe Congres van de Internationale Vereniging van militair strafrecht en oorlogsrecht	614	BOEKAANKONDIGINGEN	
Kalshoven, Dr. F. , De ontwikkeling van het humanitaire oorlogsrecht	238	Noyon-Langemeijer , Het Wetboek van Strafrecht, 7e druk, bewerkt door Mr. J. Remmelink	190
Lammers, Mr. G. , Het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wegenverkeerswet	386	Voorschrift 27-4 ; Handleiding militair tuchtrecht	447
Reijntjes, Mr. J. M. , De N.J.V. en het militaire tuchtrecht	193	Voorschrift 27-6 ; Jurisprudentie militair tuchtrecht	64

Opmerkingen en mededelingen

Verslag VIe Congres Internationale Vereniging van Militair Strafrecht en Oorlogsrecht	614
Studieprijsvraag Militair Rechtelijke Vereniging	620
Militair Justitiële Statistiek; overzicht over de eerste halfjaren 1972 en 1973	621

Registers 1973

Trefwoorden	629
Wettelijke bepalingen	636
Jurisprudentie	638
Bijdragen, boekaankondigingen	640

REDACTIECOMMISSIE:

Mr. *W. H. Vermeer*, Officier van Administratie der 1e klasse b.d., Advocaat te Amsterdam;

Mr. *H. J. F. Bijvoet*, kolonel van de Militair-Juridische Dienst b.d.;
voor de Kon. Landmacht: Mr. *P. G. van Lierop*, Brigade-Generaal van de Militair-Juridische Dienst;

voor de Kon. Luchtmacht: Mr. *C. Mante*, Kolonel der Kon. Luchtmacht;
Hoofd van de Sectie Juridische Zaken der Kon. Luchtmacht;

voor de Kon. Marine: Mr. *W. A. J. Wevers*, Luitenant ter Zee van Administratie der Eerste Klasse, Stafofficier Juridische Zaken Marinestaf.

Adres van de Redactiecommissie:

Mr. *H. J. F. Bijvoet*, Gerhard Voethstraat 11 te Arnhem; Telefoon 085-426170.

VASTE MEDEWERKERS:

Jhr. Mr. *A. Baud*, Griffier van de Centrale Raad van Beroep;

Prof. Mr. *A. D. Belinfante*, Raadadviseur in Buitengewone Dienst bij het Ministerie van Justitie, Hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam;

Prof. Mr. *J. M. van Bemmelen*, Oud-hoogleraar aan de Universiteit te Leiden, Res. Luit.-Kolonel van de Militair-Juridische Dienst b.d.;

Mr. Dr. *F. Kalshoven*, Gewoon Lector in de faculteit der rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit te Leiden;

Dr. *J. R. Stellinga*, Lid van de Raad van State.

WIJZE VAN UITGAAF:

Het *M.R.T.* verschijnt in 10 afleveringen per jaar.

De prijs per jaargang bedraagt met ingang van 1 januari 1973 f 14,50. Men abonneert zich voor tenminste één jaargang bij de Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, postgiro nr. 425300, of bij zijn boekhandelaar. Losse afleveringen zijn vanaf 1 januari 1973 verkrijgbaar tegen de prijs van f 2,65.

De schrijvers van bijdragen van meer dan 2 pagina's ontvangen een honorarium van f 10,— per pagina tot een maximum van f 100,— per aflevering, benevens 10 present-exemplaren-overdrukken.

Kennisgeving van adreswijziging te richten tot de Staatsuitgeverij, Christoffel Plantijnstraat te 's-Gravenhage.

Dit tijdschrift sedert mei 1903 verschenen onder de titel „Militaire Jurisprudentie”, wordt sedert juli 1905, met onderbreking van juli 1943 tot januari 1946, uitgegeven onder de titel „Militair Rechtelijk Tijdschrift.”

Militair Rechtelijk Tijdschrift

REDACTIECOMMISSIE:

MR. W. H. VERMEER, MR. H. J. F. BLIVOET,
MR. DR. W. KASTEN, MR. C. MANTE, MR. W. A. J. WEVERS

VASTE MEDEWERKERS:

JHR. MR. A. BAUD, PROF. MR. A. D. BELINFANTE, PROF. MR. J. M. VAN BEMMELEN,
MR. DR. F. KALSHOVEN, DR. J. R. STELLINGA

Gedrukt en uitgegeven op last van het Departement van Defensie

Deel LXVI
1973

Staatsuitgeverij 's-Gravenhage